HÄMEENLINNAN HALLINTO-OIKEUS

Päiväys
20.3.2024

Diaarinumero
589/03.04.04.04.16/2024

Vastaanottaja
Juupajoen kunnanhallitus

Muutoksenhaunalainen päätös
Juupajoen kunnanhallitus 12.2.2024 § 23

Valittaja
Hannu Rentto

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kehottaa oheisen valituksen johdosta antamaan lausunnon. Lausunnossa tulee antaa selostus asiasta, vastata oikeudenkäynnin osapuolen esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausua esitetystä selvityksestä.

2. Liittämään asiakirjoihin alkuperäisinä tai jäljennöksinä valituksenalaisen päätöksen perusteena olevat asiakirjat. Näitä asiakirjoja ovat:

- hakemus liitteineen ja piirustuksineen
- selvitys kuulemisesta ja pyydetyt lausunnot
- selvitys alueella voimassa olevista kaavoista (ote kaavakartasta ja kaavamääräykset sekä selvitys kaavan vahvistamisesta/hyväksymisestä)
- mahdollinen oikaisuvaatimus ja muut mahdollisessa oikaisuvaatimusvaiheessa kertyneet asiakirjat
- kaikki muut päätöksen perusteena olevat asiakirjat siltä osin kuin ne eivät jo ole valituksen liitteinä.

Lausunto ja asiakirjat on toimitettava hallinto-oikeudelle **viimeistään 19.4.2024**.

Tätä lähetettä tai sen liitteitä ei tarvitse palauttaa. Mikäli mahdollista, pyydämme toimittamaan lausunnon ja pyydetyt asiakirjat sähköisesti virastopostiin hameenlinna.hao@oikeus.fi. Sähköisesti lähetettyjä asiakirjoja ei tarvitse lähettää lisäksi postitse. Jos jäljennökset hallinto-oikeuden lähettämistä valitusasiakirjoista on oheistettu lausunnon antamista koskevan päätöspöytäkirjan liitteeksi, pyydämme, että näitä jäljennöksiä ei lähetetä hallinto-oikeuteen.

Maria Kuusinen
hallinto-oikeustuomari

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden yhteystiedot

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 HÄMEENLINNA
Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5, 13100 HÄMEENLINNA
Puhelinnumero: 029 56 42210
Faksi: 029 56 42269
Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi
Sähköinen asiointipalvelu: https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/

Puhelujen hintatiedot: 029 56 –alkuisiin numeroihin soitettaessa puheluista peritään vain soittajan oman operaattorin sopimuksen mukainen paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksu.

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
https://oikeus.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus/fi/

KIINTEISTÖLAKIMIES

HÄMEENLINNAN HALLINTO-OIKEUDELLE

hämeenlinna.hao@oikeus.fi SÄHKÖPOSTILLA

VALITUS SALOKUNNAN AURINKOVOIMALAHANKKEEN SUUNNITTELUTARVERATKAISUSTA

Valituksenalainen päätös

Juupajoen kunnanhallituksen 12.2.2024 päätös § 23

Valittaja

Hannu Rentto

Valittajan asiamies ja prosessiosoite

Mikko Mäki-Ikola
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Kiinteistölakimies Suomi Oy
Käsityöläiskatu 4a, 20100 Turku
mikko.maki-ikola@kiinteistolakimies.fi
puh. 013 385 9696

Päätöksen tiedoksianto

Päätös on saatu tiedoksi yleisestä tietoverkosta 14.2.2024

SELOSTUS ASIASTA

Juupajoen tekninen johtaja on tehnyt 18.12.2023 § 69 suunnittelutarveratkaisu päätöksen nro. 23-0053-SUU koskien Salokunnan aurinkovoimalahanketta. Suunniteltu aurinkovoimala sijoittuisi valittajan omistaman maatilan (kiinteistöt 177-417-2-37 ja 177-417-2-40) naapuriin ja välittömään läheisyyteen.

Valittaja on tehnyt päätöksestä 2.1.2024 päivätyn oikaisuvaatimuksen. Juupajoen kunnanhallitus on valituksenalaisella 12.2.2024 päätöksellään

perusteettomasti hylännyt oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimus olisi pitänyt hyväksyä. Valittaja on jo 29.11.2023 muistutuksessaan perustellusti esittänyt hankkeen olevan lainvastainen.

VAATIMUKSET

Valittaja vaatii, että hallinto-oikeus

1) kumoaa valituksenalaisen päätöksen, hyväksyy oikaisuvaatimuksen ja hylkää suunnittelutarveratkaisua koskevan päätöksen lainvastaisena

2) kieltää valituksenalaisen päätöksen välittömän täytäntöönpanon

3) velvoittaa päätöksen tehneen viranomaisen korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine laillisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tuomitsemispäivästä laskettuna.

VAATIMUKSEN PERUSTEET

1. **<u>Suunnittelutarveratkaisu ei sovellu aurinkovoimalahankkeen perustamiseksi, vaan alueen maankäyttö tulee ratkaista kaavalla</u>**

Maankäyttö- ja rakennuslaki on säädetty lähtökohdalle siitä, että alueiden maankäyttö tulee ensisijaisesti ratkaista kaavoituksella. Kuten maankäyttö- ja rakennuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 101/1998 vp, s. 41) todetaan *”Suunnittelutarvealueella rakentaminen edellyttää pääsääntöisesti asemakaavaa.”* Suunnittelutarveratkaisu on siten tarkoitettu poikkeukselliseksi ratkaisuksi ja siihen tulisi suhtautua pidättyvästi erityisesti tilanteessa, jossa alueen maankäyttöä ei ole edes yleiskaavalla vielä selvitetty.

Kaavoituksen ensisijaisuus suhteessa suunnittelutarveratkaisuun on todettu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2013:183 (ks. myös KHO:2010:88 ja KHO 2008:37). Ratkaisussa oli kyse viiden tuulivoiman rakentamista koskevasta hankkeesta. KHO arvioi, että tapauskohteisella suunnittelutarveratkaisulla ei voitu saada sellaista riittävää selvitystä, jonka perusteella hanketta olisi voitu arvioida asemakaavan tai tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityisten sisältövaatimuksien kannalta, vaan hankkeen toteuttamismahdollisuudet tuli selvittää alueen kaavoituksessa, jolloin voidaan ottaa huomioon myös alueen muiden maanomistajien rakentamistarpeet ja muu maankäyttö. Hankkeen hyväksymisellä olisi voimaloiden koko ja määrä huomioon ottaen ollut varsin laajalla alueella suunnitteluvaihtoehtoja rajaava vaikutus alueen mahdollisessa myöhemmässä kaavoituksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 137.4 §:n mukaan *”Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.”* Kun otetaan huomioon, että kyseisessä KHO:n ratkaisussa oli kyse ainoastaan viiden tuulivoiman rakentamisesta, on ilmeistä, että noin 170 600 aurinkopaneelin sijoittaminen yli 100 hehtaarin alueelle on vähintäänkin yhtä olennaisella tavalla maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 4 momentin mukaista merkittävää rakentamista, joka edellyttää maankäytön suunnittelua vähintään yleiskaavan tasoisella kaavalla. Aurinkovoimalan rakentaminen suunnittelutarveratkaisuna rajaa laajalla alueella suunnitteluvaihtoehtoja mahdollisessa myöhemmässä kaavoituksessa.

Myös ELY-keskus on 28.11.2023 lausunnossaan arvioinut kaavoituksen olevan ensisijainen vaihtoehto aurinkovoimalahankkeen toteuttamiseksi.

On lisäksi huomioitava, että valituksenalaisella hankkeella voi olla vaikutuksia muiden maanomistajien mahdollisuuksiin hyödyntää omistamiaan maita aurinkovoiman tuottamiseen, koska on selvää, ettei koko kunnan peltoalueita voida rakentaa täyteen aurinkopaneeleja. Suunnittelutarveratkaisu rajaa muiden maanomistajien mahdollisuuksia aurinkovoimalatuotantoon. Tämä olisi perustuslain (731/1999) 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden vastaista.

Yhdenvertaisuuden toteutumista ei ole mahdollista arvioida ilman kaavoitusmenettelyä, milloin kaikilla kunnan jäsenillä on mahdollisuus osallistua kaavoitusprosessiin ja demokraattisen päätöksenteon kautta vaikuttaa siihen, minne kunnan aurinkovoimalat on perusteltua sijoittaa. Suunnittelutarveratkaisussa vastaavaa demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion turvaamaa osallistumisen ja vuorovaikutuksen mahdollisuutta ei ole ollut (MRL 8 luku).

2. <u>Hanke on vastoin maakuntakaavaa</u>

Hankkeessa maakuntakaava ei ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla ohjeena ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1 §).

Alueella on voimassa vuonna 2017 hyväksytty maakuntavaltuuston kaavoitus, joka on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä vuonna 2019 pysynyt voimassa. Kun kyseessä on ajankohtaan nähden vain muutama vuosi sitten hyväksytty maakuntakaava, voidaan tästä poiketa hankkeen edellyttämässä mittakaavassa vain kunnan tekemällä yleis- tai asemakaavalla.

Maakuntakaavan määräyksistä

Maakuntakaavan yleismääräyksissä kirjataan muun muassa seuraavaa: *”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset”.*

Lisäksi määräyksissä todetaan, miten *”Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.”*

Pirkanmaan maakuntakaavan kaavaselostus (liite 5)

Maakuntakaavan kaavaselostuksessa (luku 6.4.7., s. 109) todetaan maaseudusta mm. seuraavaa:

> *Maakuntakaavan tärkeyttä maaseudun maankäytön ohjaajana korostaa se, että maakuntakaava on laajoilla maaseutualueilla ja monessa kylässä ainoa oikeusvaikutteinen kaava.*
>
> *Maaseutualueiden suunnittelussa erityinen kysymys liittyy peltojen turvaamiseen viljelykäytössä. Hyvä viljelymaa on niukka ja uusiutumaton luonnonvara, jonka merkityksen ennakoidaan edelleen korostuvan ilmastonmuutoksen, maailman väestönkasvun ja biopolttoaineiden kysynnän kasvun myötä. Maatalouteen parhaiten soveltuvat alueet on jo otettu käyttöön, eikä viljavaa maaperää voida tuottaa lisää. Maankäytön suunnittelussa tavoitteena on huolehtia nykyisten peltoalueiden säilymisestä viljelyyn soveltuvina tulevaisuudessakin, jotta tehokas ja tuottava maatalouden harjoittaminen on myös jatkossa mahdollista.*
>
> --
> *Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.*

Maakuntakaavan kaavaselostuksen liitekartassa (liite 6, s. 4) määritellään hyvät ja yhtenäiset peltoalueet, joihin valituksenalainen alue sijoittuu

(sijainti merkitty liite 7). Vastoin kunnanhallituksen valituksenalaisessa päätöksessä todettua, alue ei ole ns. valkoista ja merkitsemätöntä aluetta. Alue on määritelty hyväksi ja yhtenäiseksi peltoalueeksi. Maakuntakaavan tavoitteena on erityisesti turvata peltoja viljelykäytössä.

Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet ovat määritelty Pirkanmaan maakuntakaavan strategisena taustaselvityksenä tehdyssä 4.4.2014 päivätyssä Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla -selvityksessä (liite 8). Selvityksessä maatalousmaiden tuotannollista arvoa lähestytään maankäytön näkökulmasta, jolloin tarkastelun kohteeksi valikoituvat tuottavuuteen vaikuttavat peltojen fyysiset ominaisuudet. Näistä tärkeimpiä ovat peltojen koko, yhtenäisyys, pinnanmuodot, maaperä ja infrastruktuuri. Selvitys asetti kriteereiksi, että 100 hehtaarin alueen muodostavien erillisten lohkojen välinen etäisyys tulisi linnuntietä mitattuna olla enintään 300 metriä ja yksittäisen lohkon minimikoko 10 hehtaaria. Pinta-alasta vähintään puolet on oltava maatalouden kannalta hyvää maalajia. Lisäksi peltoalueen pinta-alasta vähintään puolet on salaojitussuunniteltua.

Kuten Maankamara -palvelusta otetusta kuvakaappauksesta (liite 9 https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/) voidaan todeta, valituksenalaisen hankealueen alle jäävästä peltoalueesta suurin osa on viljelyyn hyvin sopivaa maaperää. Kuvassa keltainen pelto on maalajiltaan karkeaa hietaa, joka soveltuu erinomaisesti viljelykäyttöön.

Ottaen huomioon, että maakuntakaavan tavoitteena on erityisesti turvata peltoja viljelykäytössä, hankkeella rikotaan vahvasti maakuntakaavan ohjausvaikutusta.

Kunnanhallitus on päätöksessään perustellut maakuntakaavan mukaisuutta sillä perusteella, että aurinkovoimapaneelit sijoitetaan noin 30 vuoden väliaikaisratkaisulla alueelle ja tämän väliaikaisuuden vuoksi kyseessä ei ole ristiriitaa alueen pääkäyttötarkoituksen eli maa- ja metsätalouden kanssa. Perustelu on absurdi, koska tällä perusteella mitä tahansa kaavan- tai laajemminkin lainvastaisuutta voitaisiin pitää hyväksyttävänä. Kaavan ja lain väliaikainen rikkominen olisi sallittua, koska kyseessä on ainoastaan väliaikainen tilanne. Näin ei tietenkään voida oikeusvaltiossa toimia.

3. Selvitykset eivät ole olleet riittäviä

Maankäyttö- ja rakennuslain 9.2 §:n mukaan *”Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.*

Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia."

Suunnittelutarveratkaisua on haettu asemakaavan sijaan sillä perusteella, että suunnittelutarveratkaisu toimii kevyempänä ja nopeammin toteutettavana menettelynä, mikä tukee hankkeen liiketaloudellista kannattavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta. Selvitysten sekä hankkeen toteutuksen vaikutusten riittämättömyyden vuoksi suunnittelutarveratkaisua ei ole mahdollista myöntää pinta-alallisesti näin valtavaan hankkeeseen vain sillä perusteella, että suunnittelutarveratkaisu tukisi hakijan liiketaloudellista kannattavuutta. Selvityksessä on huomioitu riittämättömällä tavalla ruokatuotantoon tarkoitettujen peltojen ja ympäristön monimuotoisuus, mikä on olennainen osa alueen virkistys- ja elinkeinotoimintaa.

On selvää, että mittakaavaltaan tämänlaisella yli 102,3 hehtaarin kokoisella aurinkovoimalahankkeella on vaikutuksia mm. ympäristöön, luontoon ja yhteiskuntaan myös suunnittelualuetta laajemmalla alueella. Hankkeessa ei ole tehty selvityksiä suunnittelualuetta laajemmilta alueilta, minkä vuoksi hankkeen vaikutuksia ei ole mahdollista lainkaan arvioida tämän alueen ulkopuolella. Esimerkiksi ratkaisuissa KHO 2017:31 ja KHO 2012:80 tämä suunnittelualueen ulkopuolisten selvityksien puute johti hankkeen hylkäämiseen, koska ilman tarvittavia selvityksiä ei ollut mahdollista arvioida hankkeen lainmukaisuutta.

Massiivisella aurinkopaneelien määrällä on valtava auringon valoa heijastava vaikutus, jolla on väistämättä vaikutuksia luontoon hyvinkin laajalla säteellä. Hankkeessa ei ole selvitetty, miten aurinkovoimala vaikuttaa kyseisen alueen mikroilmastoon ja ilmamassojen lämpenemiseen kasvukaudella. Asiassa ei ole selvitetty lisääkö aurinkovoimala kuivuutta, hallan vaaraa tai kosteustasapainoa, usvan liikkeitä. Nämä vaikutukset puolestaan lisäisivät satoriskejä, joka taas heikentää satotasoja ja tilan tulosta. Selvitykset on tehtävä paikallisesti, jotta voidaan arvioida vaikutukset juuri kyseisellä alueella tuotanto-olosuhteisiin. Tällaisia selvityksiä ei ole esitetty.

Valituksenalaisessa päätöksessä on virheellisesti arvioitu, että aurinkovoimala noin neljä metriä korkeana rakenteena on ympäristöön soveltuva ja sopusuhtainen. Asiassa ei kuitenkaan ole toimitettu minkäänlaista havainnekuvaa siitä, miten idyllinen peltomaisema esimerkiksi valittajan omistamalta asuinkiinteistöltä muuttuu, kun neljän metrin korkuinen ”aurinkopaneelimuuri” ympäröi valittajan kiinteistön usealta sivulta. Havainnekuvan puute on merkittävä epäkohta hankkeen laillisuuden arvioimisen kannalta.

Vertailun vuoksi todettakoon, että neljän metrin korkeus vastaa yksikerroksisen tasakattotalon korkeutta. Valituksenalaisessa tapauksessa tämä ”aurinkopaneelimuuri” on yli 100 hehtaarin alueella katkeamaton.

Viranomainen ei ole lainkaan huomioinut, että hankealue on määritelty maakuntakaavassa hyväksi ja yhtenäiseksi peltoalueeksi, mikä osoittaa vakavan puutteen selvityksissä.

ELY-keskuksen lausuntoa 28.11.2023 ei ole huomioitu riittävällä tavalla (selvityksien puutteellisuus)

Kunnanhallitus on päätöksessään tarkoitushakuisesti poiminut ELY-keskuksen 28.11.2023 lausunnosta aurinkovoimalahanketta ja suunnittelutarveratkaisua puoltavan kannanoton, kun tosiasiassa kokonaisuutena ELY-keskus on suhtautunut hankkeeseen pidättyvästi. Kunnanhallitus on päätöksessään arvioinut, että koska ELY-keskuksen kannanoton mukaan hanke ei edellytä YVA-menettelyä, ELY-keskuksen kanta olisi hanketta puoltava. Kuitenkaan pelkästään se, että ELY-keskuksen arvion mukaan hanke ei edellytä YVA-menettelyä, ei ole peruste tulkita hanketta ja suunnittelutarveratkaisua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseksi.

ELY-keskus on lausunnossaan s. 3 esimerkiksi arvioinut, miten *”Aurinkovoimakenttien suunnittelussa tulee pyrkiä hallittuun alueidenkäyttöön ja arvioida tarvetta ratkaista maankäyttö kaavoituksen kautta. Aurinkovoimakenttien sijoittuessa alueelle, jonne kohdistuu myös muuta maankäytönpainetta, on kaavoitus aina ensisijainen suunnittelukeino.”*

ELY-keskus on lausunnossaan arvioinut, miten asiassa on tehty kaksi luontoa koskevaa selvitystä, missä on ensin tehty osittainen selvitys, sekä tämän jälkeen pistemäinen selvitys päivitetyltä hankealueelta. ELY-keskuksen lausunnon mukaan selvitys on jättänyt alueita huomioimatta, eikä pistemäisiä tarkastuskäyntejä rinnasteta asianmukaiseen luontoselvitykseen. ELY-keskus on edellyttänyt luontoselvityksen täydentämistä. Hakijan hakemusta edeltävä valmistelu on siten ollut puutteellinen.

Sen lisäksi, että luontoselvitys on ollut puutteellinen, selvitykset on tehty uhanalaisen liito-oravan havainnoimisen kannalta epäsuotuisaan aikaan, minkä vuoksi tehdyillä selvityksillä ELY-keskus ei voinut ottaa kantaa lajiin kohdistuviin vaikutuksiin. Hyväksymällä hankkeen edellä mainituin puutteellisin selvityksin, kunta on jättänyt huomioimatta hankkeen vaikutukset uhanalaisuusluokitukseltaan vaarantuneeseen eliölajiin.

Lisäselvityksiä hankkeen vaikutuksista, muun muassa liito-oravien elinolosuhteisiin, hakijan tulee tehdä oikea-aikaisesti, huhti-toukokuussa.

4. Rakennusluvan edellytykset eivät täyty

Mikäli katsottaisiin, että hanke ei edellyttäisi kaavaa, tulee siinä tapauksessa arvioida rakennusluvan myöntämisen edellytyksiä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa 135–137 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty.

Hanke ei sovellu ympäristöön ja maisemaan

Maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rakentamisen tulee täyttää sille 117 §:ssä säädetyt vaatimukset.

MRL 117.1 §:n mukaan *”Rakennuksen tulee soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimukset.”*

Kyseisen säännöksen hallituksen esityksessä (HE 101/1998 vp, s. 96) täsmennetään sitä, mitä säännöksellä tarkoitetaan. Hallituksen esityksen mukaan *”Rakennuksen soveltuvuus maisemaan edellyttää maastomuotojen, puuston, maiseman avonaisuuden ja sen muiden ominaisuuksien huolellista arvioimista. Maisemaan soveltuminenkaan ei tarkoittaisi, että rakennus ei saisi herättää ympäristössään huomiota. Sen vaikutuksen maisemassa tulisi kuitenkin olla luonteva*”.

Kun kyse on yli 102,3 hehtaarin pinta-alaltaan olevasta rakennushankkeesta, on ilmeistä, että hanke herättää ympäristössään huomiota, eikä luontevasti sovellu idylliseen peltomaisemaan. Hanke on siten vastoin MRL 117 §:n mukaisia rakentamisen yleisiä vaatimuksia.

Hanke tarpeettomasti haittaa naapuria

Maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan rakentamisen tulee täyttää 135 §:n 3–6 kohdassa asetetut vaatimukset, mistä seuraa, että rakennusta ei saa sijoittaa tai rakentaa niin, että se tarpeettomasti haittaa naapuria tai vaikeuttaa naapurikiinteistöön sopivaa rakentamista.

Koska aurinkovoimalahanke ja neljä metriä korkea ”aurinkopaneelimuuri” sijoittuu valittajan omistaman maatilan välittömään läheisyyteen ja alle 200 m päähän asuinrakennuksesta ympäröiden rakennuksen kahdelta sivulta, on maanomistajalle aiheutuva haitat ilmeisen tarpeettomia.

Maanomistajalle aiheutuvia haittoja ovat:

- Hankkeella on suoria vaikutuksia maanomistajan perustuslain 15 §:n turvaamaan omaisuudensuojaan. Tilan imagollinen arvo laskee, kun välittömässä läheisyydessä olevat pellot ovat aurinkopaneeleja täynnä. Maan arvo laskee välittömästi paneelipeltojen läheisyydessä. Talouskeskuksen arvo romahtaa ja maisemalliset arvot menetetään lähialueilta. Kiinteistön omaisuudensuojaa koskeva rajoitus on suhteellisesti hyvin merkittävä ja se on sivuutettu hankkeen arvioinnissa täysin.

- Haitat jäävät pysyvästi rajoittamaan tilan toimintaa vuosikymmeniksi eteenpäin, mikä vaikeuttaa hyvin merkittävässä määrin yrityksen tulevaisuuden toimintamahdollisuuksia. Negatiivinen kokonaisvaikutus tilalle on suuri rahallisesti, koska oletettu vaikutusaika ei vielä edes selvillä (mahdollisesti hankkeen toteutuessa rahallinen menetys useita kymmeniä miljoonia euroja). Aurinkovoimala rajoittaa useamman sukupolven ajan tilan toimintaa.

- Mahdollinen lämpötilan pienikin lasku mikroilmastossa pakkasen puolelle tuhoaa kasvustoja. Haitan estämiseksi tarvitaan lämmitys ja ilmansekoittimet, jotta lämpötila maan pinnassa pysyy plussan puolella. Mikäli luontaisen usvan kasteluvaikutus poistuu, tarvitaan keinokastelua, jotta kasvit pysyvät elinvoimaisina kasvukauden kuumina ajanjaksoina. Nämä vaikutukset voivat viedä koko tilan elinmahdollisuuden tulevaisuudessa, jos voimalan toiminta aiheuttaa muutoksia lähiympäristöön. Mikäli haitallinen vaikutus mikroilmastoon todetaan, aurinkovoimalahankkeen toteuttaja on velvoitettava korvaamaan syntyvät kustannukset kokonaisuudessaan.

- Suunnitellun voimala-alueen läheisyydeltä olevilta pelloilta nousee peltotöiden eri toimintavaiheissa pienhiukkasia (pölyä), jotka sotkevat aurinkokeräimiä ja aiheuttavat ylimääräisiä huoltokuluja voimalalle. Nämä kulut eivät saa rasittaa voimala-alueen viereistä maanomistusta.

Hanke aiheuttaa ympäristöön ja luontoon haittaa sekä vaikeuttaa luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä sekä virkistystarpeiden turvaamista

Maankäyttö- ja rakennuslain 137.1 §:n mukaan rakennusluvan edellytyksenä suunnittelutarvealueella on, että *”rakentaminen on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.”*

Näin ei ole. Hanke tulee vaikeuttamaan suojeltujen ja uhanalaisten lajien säilyttämistä sekä niiden elinympäristön turvaamista. Hanke ei myöskään täytä kaavalle asetettuja sisältövaatimuksia (mm. MRL 39 §).

Hankkeen välittömästä läheisyydestä on luontokartoituksessa havaittu liito-oravan papanoita. Kuten aiemmin on todettu, hakijan luontoselvitykset on tehty liito-oravan havaitsemisen kannalta epäotolliseen aikaan.

5. Täytäntöönpano on keskeytettävä

Valituksenalainen päätös on ilmeisellä tavalla lainvastainen ja työt vaikuttavat välittömästi alueen maisema- ja ruuantuotantoarvoihin sekä suojeluun tavalla, joka ei ole valituksen menestyessä palautettavissa. Lainvoimaa vailla olevan päätöksen toimeenpano vaarantaisi tämä muutoksenhaun tarkoituksen.

6. Viranomaisen on korvattava valittajan oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallinto-oikeudessa annetun lain (HOL, 808/2019) 95 §:n 1–2 momenttien mukaan:

> *Oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.*
>
> *Korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.*

Koska valittaja on jo muistutuksessaan perustellusti tuonut ilmi hankkeen olevan lainvastainen, olisi täysin kohtuutonta, mikäli valittaja joutuisi itse vastaamaan osaksikaan oikeudenkäyntikuluistaan. Asiassa on erityisesti huomioitava asian suuri merkitys valittajalle, koska lainvastainen hanke on suunniteltu sijoittuvan juuri valittajan omistaman kiinteistön välittömään läheisyyteen. Lainvastaisesta hankkeesta aiheutuvat haitat valittajalle ovat kohtuuttoman suuret. Lisäksi on huomioitava, että viranomainen on selvästi pyrkinyt oikomaan laillisesta menettelystä ja ajanut hanketta ilman tarvittavaa kaavoitusmenettelyä.

Valittajan tähänastiset oikeudenkäyntikulut ovat 6.983,93 euroa.

Laati

Mikko Mäki-Ikola
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Hannu Rentton asiamiehenä

Turussa 12.3.2024

LIITTEET

1. Valituksenalainen päätös, valitusosoitus sekä valitusajan alkaminen
2. Teknisen johtajan 18.12.2023 päätös suunnittelutarveratkaisusta
3. Valittajan 1.2.2023 oikaisuvaatimus
4. Valittajan 29.11.2023 muistutus aurinkovoimalahankkeesta
5. Pirkanmaan maakuntakaavan kaavaselostus
6. Pirkanmaan maakuntakaavan kaavaselostuksen liitekartat
7. Suunnittelualueen sijainti liitekartalla
8. Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla 4.4.2014
9. Kuvakaappaus Maankamara -palvelusta
10. Näkymä valittajan asuinrakennuksesta suunnitellun aurinkovoimalan suuntaan

PÖYTÄKIRJA 3/2024

SISÄLLYSLUETTELO

23 § OIKAISUVAATIMUS SALOKUNNAN AURINKOVOIMALAN SUUNNITTELUTARVERATKAISUSTA ... 43
24 § TYÖOHJELMA VUODELLE 2024 ... 47
25 § VUODEN 2024 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEIDEN HYVÄKSYMINEN ... 48
26 § VUODEN 2024 TALOUSARVIO / KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN / HALLINNON VASTUUALUE ... 49
27 § VUODEN 2024 TALOUSARVIO / KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN / HYVINVOINTIPALVELUJEN VASTUUALUE ... 50
28 § VUODEN 2024 TALOUSARVIO / KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN / TEKNISTEN PALVELUIDEN VASTUUALUE ... 51
29 § JUUPAJOEN KUNNAN HANKINTAOHJEIDEN PÄIVITTÄMINEN ... 52
30 § JUUPAJOEN KUNNAN JÄRJESTÖYHTEISTYÖN OHJE 2024 ... 54
31 § TEKNISEN JOHTAJAN VIRAN TÄYTTÖLUPA ... 56
32 § TILAISUUDET JA TIEDOKSI MERKITTÄVÄT ASIAT ... 57
33 § TOIMIELINTEN PÖYTÄKIRJAT JA VIRANHALTIJOIDEN PÄÄTÖSPÖYTÄKIRJAT 58
34 § KIRJELMÄT ... 59
35 § AJANKOHTAISET ASIAT ... 60
36 § EI JULKINEN JulkL 24 § 6 kohta ... 61

KUNNANHALLITUS

Kokouksen paikka ja aika	Juupajoen kunnanvirasto maanantaina 12.2.2024 klo 17.03 – 19.09	
Läsnäolevat jäsenet	Juho Eskola	puheenjohtaja
	Markus Tasanen	varapuheenjohtaja
	Eveliina Helpiölä	jäsen
	Johanna Kallenautio	jäsen
	Tarja Karvinen	jäsen
	~~Pekka Rae~~	jäsen
	~~Iiri Välttilä~~	jäsen
	~~Päivi Heimo~~	varajäsen
	Laura Ylä-Lyly	varajäsen
Muut läsnäolevat	Taija Heletoja	valtuuston puheenjohtaja
	~~Carita Saarinen~~	valtuuston I varapuheenjohtaja
	Jutta Kaarema	valtuuston II varapuheenjohtaja
	Riku Siren	kunnanjohtaja, klo 17.03 – 18.46
	Mervi Korhonen	pöytäkirjanpitäjä
	~~Anne Tuovila~~	hyvinvointijohtaja
	Pekka Maasilta	tekninen johtaja, klo 17.03 – 18.37
	~~Lea Nurminen~~	rehtori

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus: Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjantarkastajat: Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Eveliina Helpiölä ja Markus Tasanen.

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Juho Eskola

Pöytäkirjanpitäjä Mervi Korhonen

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty: Juupajoella 12.2.2024

Eveliina Helpiölä
pöytäkirjantarkastaja

Markus Tasanen
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirja pidetään nähtävillä kunnanvirastolla ja yleisessä tietoverkossa 14.2.2024 alkaen.

23 § OIKAISUVAATIMUS SALOKUNNAN AURINKOVOIMALAN SUUNNITTELUTARVERATKAISUSTA

Teknisen johtajan päätöksestä 18.12.2023 § 69 (suunnittelutarveratkaisu nro 23-0053-SUU) on tehty oikaisuvaatimus 2.1.2024 kohdealueen naapurikiinteistöjen omistajan Hannu Rentton toimesta. Teknisen johtajan päätös ja oikaisuvaatimus ovat **liitteinä nrot 1 ja 2.**

Oikaisuvaatimuksen tekijä vaatii, että

1. Suunnittelutarveratkaisu hylätään ja oikaisuvaatimuksen alainen päätös kumotaan lainvastaisena
2. Hankkeeseen ei saa ryhtyä eikä hanketta valmistella kohdekiinteistöille ennen viranomaisen päätöksen lainvoimaisuutta

Tekijän mukaan suunnittelutarveratkaisu on hylättävä, koska rakennusluvan myöntämiselle ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 137 § mukaisia edellytyksiä. Lisäksi tekijä katsoo, että hakemusta koskevaa muistutusta 29.11.2023 ei ole riittävällä tavalla huomioitu päätöksenteossa.

Vaatimuksia perustellaan seuraavasti:

1. Hanke on vastoin maakuntakaavaa, eikä hanke sovellu ympäristöön ja maisemaan
2. Selvitykset eivät ole riittäviä
3. Hanke aiheuttaa maanomistajille kohtuutonta haittaa.

Oikaisuvaatimus esitetään hylättäväksi, seuraavin perustein. Perustelut ottavat kantaa vain niihin oikaisuvaatimuksen tekijän argumentteihin, jotka koskevat suunnittelutarveratkaisulla ratkaistavia asioita.

Oikaisuvaatimuksen vaatimukset suunnittelutarveratkaisun hylkäämisestä on perusteeton, eikä tehty päätös ole lainvastainen.

1. Maankäyttö- ja rakennuslain 25§:n (myöhemmin MRL) mukaisesti, maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet, ja siinä osoitetaan koko maakunnan kannalta tavoiteltu kehitys. Erityisesti sillä sovitaan useampien kuntien alueille sijoittuvia hankkeita tai maankäyttövarauksia. Maakuntakaavassa osoitetaan alueiden käytön periaatteet. Alemman tason kaavoituspäätöksiä tehtäessä on huomioitava, ettei alemman tason kaavat ole ristiriidassa ylemmän kaavatason kanssa. Oikaisuvaatimuksen kohteena oleva alue on maakuntakaavassa merkitsemätöntä, ns. valkoista aluetta, koska siellä ei ole valtakunnallisella tai maakunnallisella tasolla aurinkovoiman energiantuotannon ohjaamistarvetta. Ainoa merkintä maakuntakaavassa tällä alueella on olemassa olevan voimajohdon linjaus. Voimassa oleva Pirkanmaan maakuntakaava ei ohjaa aurinkoenergiatuotannon sijoittelua, eikä sellaista tällä hetkellä myöskään valmistella vireillä olevassa maakuntakaavassa. Pirkanmaan

maakuntakaavan verkkosivuilla todetaan, että aurinkovoiman tuotanto ei aiheuta useinkaan tuulivoiman tavoin yhteensovittamisen tarvetta tai vaikutuksia ympäristöönsä (https://www.pirkanmaa.fi/maakunnan-kehittaminen-ja-suunnittelu/ymparisto-ja-ilmasto/kestava-energia/). Muidenkaan maakuntien maakuntakaavoissa ei ole ainakaan päätöksentekohetkellä ohjattu rajoittamalla aurinkoenergiaan suunniteltavia alueita. Maakuntien liitot ovat kyllä tutkineet sitä, missä alueilla aurinkoenergiaa voitaisiin parhaiten hyödyntää, esim. Pohjanmaalla. Mikäli maakuntakaava ei osoita alueelle ristiriitaisia maankäytön tavoitteita, kunta voi harkintansa mukaan tehdä alueelle suunnittelutarveratkaisuilla tai kaavoituksella maankäytön suunnittelua.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue on lähtökohtaisesti ravinnontuotannon sekä metsätalouden (energiana ja rakennusmateriaalina yms. käyttötarkoituksissa jalostettavan raaka-aineen) tuotantoaluetta. Aurinkovoima paneeleiden sijoittaminen väliaikaisesti (noin 30:ksi vuodeksi) maa- ja metsätalousalueille ei ole ristiriidassa alueen pääkäyttötarkoituksen, eli maa- ja metsätalouden kanssa. Aurinkopaneeleiden sijoittaminen ei estä myöhemmin alueen käyttöä muuhun maa- ja metsätalouteen. Hajautetun, uusiutuvan energiatuotannon, kuten aurinkoenergian, voidaan katsoa olevan osa modernia maaseutuelinkeinoa ja siitä saatavien tulojen tukevan metsä- ja maataloutta harjoittavien maanomistajien elinkeinoja. Tämä on todettu hakemuksen liitteenä olevassa, AFRY Finland Oy:n tekemässä, tätä hanketta koskevassa raportissa.

Hankekoko on aurinkovoimalaksi pieni, ja se sijoittuu maisemallisesti arvokkaimpien alueiden ulkopuolelle. ELY-keskukset ovat käytännössään linjanneet, että alle 200 ha:n kokoiset, ja pääosin peltoalueille sijoittuvat aurinkovoimala hankkeet ovat vaikutuksiltaan vähäisiä. Kyseessä on päästötön energiamuoto, jota valtiovalta on edistämässä vihreän siirtymän mahdollistamiseksi. Paneelien kaukomaisemavaikutus on vähäinen niiden matalan ja maaston sopeutuvan sijaintinsa ansiosta.

Suunnittelutarveratkaisua koskevassa päätöksessä on arvioitu, että aurinkovoimala noin neljä metriä korkeana rakenteena, on ympäristöön soveltuva ja sopusuhtainen. Rakenteet eivät näy kaukomaisemassa kuten esim. tuulivoimalat. Suunnittelutarve harkintaa tehtäessä, on harkittu, että aurinkovoimala hanke ei MRL §137 mukaisesti aiheuta maanviljelyskäytössä olevalle pellolle haittaa alueidenkäytön järjestämiselle, ei aiheuta haitallista yhdyskuntakehitystä, ja on sopivaa maisemalliselta kannalta. Päätöstä tehtäessä on katsottu, ettei hanke kulttuuriarvoltaan arvokkaampien alueiden ulkopuolella, esitettyjen selvitysten perusteella vaikeuta luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä tai virkistystarpeiden turvaamista. Rakentaminen ei muodosta kerrosalaa, eikä matalana toteutuksena aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.
Yksittäinen, vaikkakin pinta-alaltaan laaja hanke ei maaseututoimintojen haja-asutusalueella edellytä kaavan laatimista, koska hanke ei vaikuta kunnan muun yhdyskuntarakenteen suunnitteluun eikä alueella ole rakentamispainetta.

Aurinkovoimalahankkeen toteuttamisesta ei seuraa muuta rakentamista tai vaikutuksia, jotka edellyttäisivät kaavoitusta. Päätöstä tehtäessä on myös huomioitu, että Juupajoelle jää hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tuotantokäyttöön. Aurinkovoimala toiminnan päätyttyä, niiden kevyiden rakenteiden ansiosta, paneelien poistaminen on helppoa ja pellot saadaan aurinkovoimalan toiminnan päätyttyä tarvittaessa takaisin viljelyskäyttöön. Aurinkovoimalan toiminnan kannalta on tärkeää, että alueet säilyvät mahdollisimman avoimina, joten niiden metsittyminenkään ei ole uhkana peltoalueiden avoimena säilymiselle.

2. Pirkanmaan ELY-keskus on ympäristövaikutusten arviointia koskien (MRL 132 §) todennut lausunnossaan 28.11.2023 (**liitteenä nro 3**), että hanke ei edellytä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA).

   Hankkeen läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita, Natura-alueita tai suojeluohjelmien kohteita eikä tiedossa olevia uhanalaisia tai muita huomionarvoisia lajeja. Alue ei sijoitu valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille.

   Hakemusta varten on tehty luontoarvojen selvitys (*Juupajoen Salokunnan kylän suunnitellun aurinkovoimala-alueen luontoselvitys, Luontoselvitys Sundell Tmi. 2023*), sekä tarkennus selvitykseen, (*Täydennysliite Salokunta-Solarhankkeeseen, Terraniva Ky Olli Neulaniemi 2023*) ja maastokartoituksia vuoden 2023 aikana. Selvitysten perusteella hanke ei aiheuta haittaa luonnolle tai direktiivilajien elinympäristöille. Hakemuksessa on otettu huomioon luontoselvityksen johtopäätökset.

   Kokonaisuudessaan hanke sijoittuu pääosin pellolle ja puustosta hakatuille entisille metsäalueille, joissa ei ole erityisiä luontoarvoja selvitysten perusteella. Rakennettavalla alueella ei ole todettu sijaitsevan sellaista puustoa, joka voisi soveltua liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Luontoselvitys on ollut kokonaisuudessaan päätöksen liitteenä. Kokonaisuutena arvioiden hanke ei myöskään vaaranna vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista. Hankealueen nykytila on kuvattu hakijan teettämissä selvityksissä kattavasti.

   Päätöksen perusteena olleilla selvityksillä on siis osoitettu MRL §137 vaatimusten mukaisesti, että suunnittelualue soveltuu hyvin aurinkovoimatuotantoon. Muita hankkeita ei ole suunniteltu alueelle.

   Oikaisuvaatimuksen tekijälle on esitelty hanketta useaan kertaan, ja hän on päässyt kertomaan omia näkemyksiään asiasta, joten on kiistatonta, että häntä on kuultu MRL §173 ja MRA §86 mukaisesti tämän hakemuksen johdosta. Muistutuksessa esitettyihin seikkoihin on aurinkovoimalan hakija esittänyt vastineensa, joissa he toteavat, että hankkeessa pyritään massatasapainoon ja todetaan, ettei hankealuetta edes aidata, kuten yleensä tehdään. Kunta katsoo

Pirkanmaan ELY-keskuksen lausuntoon ja hakijan vastineeseen tukeutuen, että selvitykset ja hakijan vastineet ovat olleet riittävät suunnittelutarveratkaisun myöntämiseksi.

3. Kokonaisuutena suunnittelutarveratkaisun myöntämisestä ei aiheudu naapurikiinteistön maanomistajalle kohtuutonta haittaa. Maatalouden harjoittamisen väheneminen ei lähtökohtaisesti ole heikennys oikaisuvaatimuksen tekijän asuinympäristöön, koska se vähentää liikennettä, maatalouskoneiden käyttöä ja siitä johtuvaa pölyämistä ja maanmuokkausta hänen kiinteistönsä läheisyydessä. Lähialueen peltoalueiden arvo ei tule laskemaan, koska aurinkovoimalan alueeksi käytetystä pelloista maksetaan huomattavasti enemmän kuin viljelyskäytössä olevista pelloista.
Hankealue sijaitsee yli 200 m etäisyydellä tekijän talouskeskuksesta. Hanke ei estä valittajaa harjoittamasta omaa elinkeinoaan ja maataloutta omilla maillaan. Hankkeen toteuttamisesta ei siis voi väittää tulevan naapurikiinteistöille kohtuutonta haittaa, eikä se vaikeuta naapurikiinteistöjen rakentamista tai käyttämistä nykyiseen käyttötarkoitukseensa. Rakentaminen ei haittaa oikaisuvaatimuksen tekijän kulkuyhteyksiä. Vaatimus rakenteiden näkymättömyydestä oikaisuvaatimuksen tekijän kulkureiteille on kohtuuton.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus päättää hylätä oikaisuvaatimuksen edellä mainituin perustein. Päätös annetaan julkipanon jälkeen 15.2.2024, jolloin sen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon.

PÄÄTÖS:

Markus Tasanen esitti, että oikaisuvaatimus hyväksytään, koska asiaa on valmisteltu asian ollessa pöydällä.
Hänen esitystään ei kannatettu, joten se raukesi.

Puheenjohtaja totesi, että kunnanhallitus on hyväksynyt päätösehdotuksen.

Markus Tasanen jätti päätöksestä eriävän mielipiteen.

Pöytäkirjaan merkittiin, että Pekka Maasilta ja Jutta Kaarema poistuivat kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

24 § TYÖOHJELMA VUODELLE 2024

Valmistelija: tekninen johtaja Pekka Maasilta, puh. 0400 131 174

Hallintosäännön 27 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kunnallistekniikan ja talonrakentamisen työohjelmasta.

Vuoden 2024 talousarvion investointiosassa on hankekohtainen investointiohjelma vuosille 2024 – 2026. Tekninen toimi on laatinut hankekohtaisen työohjelman vuodelle 2024 hyväksytyn talousarvion investointiosan pohjalta seuraavasti:

Kp / Hanke	**KS 2024**	**Tot.**
9020 Talonrakennus / hyvinvointitoimi		
90203 Päiväkodin peruskorjaus peruskorjaus, kiinteistöautomaatio	30 000	01 – 12
9031 Talonrakennus / koulutuspalvelut		
30302 Kirkonkylän koulun peruskorjaus	30 000	01 – 12
90306 Koulukeskuksen peruskorjaus	100 000	01 – 12
9032 Irtaimisto / koulutuspalvelut		
90304 ATK-hankinnat / koulukeskus	25 000	01
9040 Talonrakennus / tekninen toimi		
90406 Koivukoto öljylämmityksen vaihto maalämpöön	94 000	01 - 10
90407 Uusien asuntojen suunnittelu	30 000	02 - 12
9061 Teiden rakentaminen / investoinnit		
90602 Kaavateiden perusparannus	70 000	01 - 12
9001 Vesi- ja viemärilaitos / tekninen toimi		
90002 Sahrajärvi-Kopsamo viemäröinti	10 000	05 - 12

EHDOTUS:
Kunnanhallitus hyväksyy laaditun työohjelman ja päättää, että työohjelma toimii investointien käyttösuunnitelmana.

PÄÄTÖS:
Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

25 § VUODEN 2024 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEIDEN HYVÄKSYMINEN

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimille tulosaluekohtaiset ja hankekohtaiset toimintatavoitteet, määrärahat ja tuloarviot. Talousarviossa määrärahojen sitovuustaso valtuustoon nähden on tulosalueiden toimintakate/netto. Valtuusto hyväksyi vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2025 – 2026 kokouksessaan 11.12.2023. Kunnanhallitus hyväksyy talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat.

Kunnan hallintosäännön mukaan ohjausta ja valvontaa varten kunnanhallitukselle on annettava kirjanpitoon perustuvia ajan tasalla olevia toimintaa ja taloutta sekä talousarvion toteutumista koskevia seurantaraportteja siten, kun niistä on päätetty talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet toimivat kunnan hallintosäännön ohella vuoden 2024 talousarvion toimeenpanon ohjeena, ellei kunnanhallituksen päätöksistä toisin ilmene. Talousarvion täytäntöönpano-ohje koskee kaikkia vastuu- ja tulosalueita sekä niiden alaisia vastuuhenkilöitä.

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet sisältävät mm. yleisiä ohjeita taloudenpidosta, talousarvion noudattamisesta, käyttösuunnitelmien laatimisesta, raportoinnista ja henkilöstöasioiden käsittelystä.

Talouden seurannan osalta täytäntöönpano-ohjeessa esitetään, että talousarvion toteutumisen seuranta tehdään kunnanhallitukselle kolme kertaa vuodessa, kuten on tähänkin mennessä menetelty.

Talousarviovuoden aikana tulee seurata myös kuntakonsernin yhtiöiden talouden tilaa. Kunnanhallitukselle tehtäviin raportointeihin lisätään myös konserniyhtiöiden taloustilanneraportit.

Liitteenä nro 4 vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus hyväksyy esityslistan liitteen mukaiset vuoden 2024 talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

26 § VUODEN 2024 TALOUSARVIO / KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN / HALLINNON VASTUUALUE

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarviossa määrärahojen sitovuustaso valtuustoon nähden on tulosalueiden toimintakate/netto.

Kunnanhallitus hyväksyy talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat. Käyttösuunnitelmalla tarkoitetaan tehtävän käyttötalousosan jakamista osatehtäville osatavoitteiksi, osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2025 – 2026 kokouksessaan 11.12.2023. Tällöin hallintopalveluiden vastuualueen bruttomenoiksi hyväksyttiin – 1 146 740 €, tuloiksi 61 000 €, jolloin toimintakatteeksi jää – 1 085 740 €. Poistoja on talousarviossa -2 310 € ja tehtävän kokonaiskustannukset yhteensä 1 088 050 €.

Liitteenä nro 5 on hallintopalveluiden käyttösuunnitelma.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus hyväksyy 2024 talousarvioon perustuvan hallintopalveluiden käyttösuunnitelman.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

27 § VUODEN 2024 TALOUSARVIO / KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN / HYVINVOINTIPALVELUJEN VASTUUALUE

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarviossa määrärahojen sitovuustaso valtuustoon nähden on tulosalueiden toimintakate/netto.

Kunnanhallitus hyväksyy talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat. Käyttösuunnitelmalla tarkoitetaan tehtävän käyttötalousosan jakamista osatehtäville osatavoitteiksi, osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2025 – 2026 kokouksessaan 11.12.2023. Tällöin hyvinvointipalvelut vastuualueen bruttomenoiksi hyväksyttiin –4 417 840 €, tuloiksi 595 290 €, jolloin toimintakatteeksi jää –3 822 550 €. Poistoja on talousarviossa -148 150 € ja tehtävän kokonaiskustannukset yhteensä -3 970 700 €.

Liitteenä nro 6 on hyvinvointipalvelujen käyttösuunnitelma.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus hyväksyy 2024 talousarvioon perustuvan hyvinvointipalvelujen käyttösuunnitelman.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

28 § VUODEN 2024 TALOUSARVIO / KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN / TEKNISTEN PALVELUIDEN VASTUUALUE

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarviossa määrärahojen sitovuustaso valtuustoon nähden on tulosalueiden toimintakate/netto.

Kunnanhallitus hyväksyy talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2025 – 2026 kokouksessaan 11.12.2023. Tällöin teknisten palveluiden vastuualueelle bruttomenoiksi hyväksyttiin – 1 467 370 €, tuloiksi 1 586 850 €, jolloin toimintakatteeksi jää 119 480 €. Poistoja on talousarviossa -411 190 € ja tehtävän kokonaiskustannukset yhteensä -291 710 €.

Liitteenä nro 7 on teknisten palveluiden käyttösuunnitelma.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus hyväksyy 2024 talousarvioon perustuvan tekniset palvelut vastuualueen käyttösuunnitelman.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

29 § JUUPAJOEN KUNNAN HANKINTAOHJEIDEN PÄIVITTÄMINEN

Juupajoen kunnan voimassa olevat yleiset hankintaohjeet ovat vuodelta 2007. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta hankintaohjeet tulee päivittää.

Hankinnalla tarkoitetaan tavaroiden ja palveluiden ostoa, vuokrausta tai leasingia sekä rakennusurakoiden teettämistä. Sitä vastoin hankinnaksi ei katsota kiinteän omaisuuden tai sen osan ostamista tai vuokrausta ei myöskään sen luovuttamista kuten myyntiä tai vuokrausta.

Pääperiaate hankinnoissa on avoimuus, tasapuolisuus ja tarjoajien syrjimätön kohtelu sekä julkisuus. Hankinnat tulee suorittaa taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hankintayksikön tulee hankintoja tehdessään käyttää hyväkseen olemassa olevat kilpailuolosuhteet.

Hankinnoissa tulee mahdollisuuksien mukaan huomioida kestävä kehitys ja tuotteiden ja niiden pakkausmateriaalien aiheuttamat ympäristövaikutukset ja ympäristökuormitus. Lisäksi on otettava huomioon tuotteen tai palvelun elinkaaren aikaiset uudelleenkäyttömahdollisuudet sekä mahdollisuus käytettyjen tuotteiden ostamiseen ja olemassa olevien tuotteiden korjaamiseen.

Hankinnan ennakoitu arvo vaikuttaa hankintamenettelyn valintaan. Hankinnan jakaminen osiin tai sen arvon laskeminen poikkeuksellisin menetelmin kynnysarvojen alittamiseksi on kiellettyä.

Hankinnat voidaan jakaa kolmeen ryhmään riippuen hankinnan arvosta:

1) EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat
2) Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat
3) Pienhankinnat

Keskeisin hankintoihin liittyvä lainsäädäntö on:

- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (hankintalaki)
- Laki vesi- energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (erityisalojen hankintalaki)
- Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolisesta työvoimaa käytettäessä (1233/2006 ja muutos 469/2012 (tilaajavastuulaki).

Laki ei edellytä ns. pienhankinnan kilpailuttamista. Hankintayksikkö voi omassa hankintoja koskevassa ohjeistuksessaan määritellä, miten pienhankinnat sen organisaatiossa kilpailutetaan. Tämän vuoksi on perusteltua ja tarpeellista se, että Juupajoen kunnan hankintaohjeiden sisältö päivitetään.

Hallintosäännön 70 §:n mukaisesti kunnanhallitus hyväksyy yleiset hankintojen ohjaavat toimintatavat ja -periaatteet.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus hyväksyy liitteenä **nro 8** olevan ehdotuksen Juupajoen kunnan yleisiksi hankintaohjeiksi ja päättää, että Juupajoen kunnan hankinnat toteutetaan tämän ohjeen mukaisesti kuitenkin siten, että kansalliset ja EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

30 § JUUPAJOEN KUNNAN JÄRJESTÖYHTEISTYÖN OHJE 2024

Valmistelija hyvinvointijohtaja Anne Tuovila, p.050-591 5456

Järjestöt ovat kunnille tärkeä kumppani julkisten palveluiden tuotannossa. Julkinen ja yksityinen sektori sekä järjestöt voivat toimia yhteistyössä erilaisten sosiaali- ja terveysalan ongelmien ratkaisemiseksi. Järjestöjen keskinäinen sekä kuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö ja uudet kumppanuudet ovat tärkeällä sijalla väestön terveyden edistämisessä ja väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamistyössä.

Järjestöjen ja kuntien kumppanuudella terveyden edistämiseen liittyvä toiminta saadaan lähemmäs kuntalaisia. Samalla vahvistetaan kuntalaisten äänen kulumista.

Järjestöyhteistyön ohje on työkalu järjestö-kuntayhteistyön tiivistämiseen. Se tuo kootusti esille kunnan ja yhdistysten välisen yhteistoiminnan periaatteita. Jokaisessa kunnassa on hyvä kirjata yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön periaatteet järjestöyhteistyön ohjeeseen.

Selkeästi kirjatut toimintaperiaatteet helpottavat molemminpuolista kommunikointia, edistävät yhdistysten tasapuolista kohtelua ja lisäävät kunnan toiminnan läpinäkyvyyttä kansalaisyhteiskuntaan päin. Järjestöyhteistyön ohje perehdyttää ja auttaa ymmärtämään yhdistyksissä ja kunnassa toimivien henkilöiden käsitystä siitä, mitkä ovat oman kunnan ja järjestöjen väliset pelisäännöt ja toimintatavat.

Järjestöyhteistyön ohjeeseen kirjataan, miten järjestöjä osallistetaan kunnan hyvinvointisuunnitteluun ja sen toteuttamisen arviointiin. Tällä varmistetaan järjestökentän näkemys vuosittaisissa hyvinvointitoimenpiteissä.

Järjestöyhteistyön ohjeeseen vähintään kirjattavat asiat:

- Erilaiset foorumitoimet: Millaiset rakenteet kunnassa on yhdistysten ja kunnan väliselle yhteistyölle lakisääteisten vanhus- ja vammaisneuvostojen lisäksi, esim. säännölliset yhdistysillat, järjestöneuvottelukunnat, seuraparlamentit ym.
- Myönnettävät avustukset ja tuet. Millä perusteilla yhdistyksille myönnetään avustuksia, avustusten hakuajat ym.
- Järjestöille tarjottavat toimitilat. Yhdistysten käytettävissä olevat kunnan tilat, tilankäytön myöntämisperusteet, maksut ja maksuttomuus, miten tiloja haetaan.
- Kumppanuustoiminta.
- Kunnan järjestöyhteyshenkilöt.

Juupajoella järjestöyhteistyön ohje (**liite nro 9**) päivitetään vuosittain talousarviopäätösten ja hallintokuntien tekemien linjausten mukaisesti kunkin vuoden helmikuussa.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus hyväksyy Juupajoen kunnan järjestöyhteistyön ohjeen vuodelle 2024.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

31 § TEKNISEN JOHTAJAN VIRAN TÄYTTÖLUPA

Tekninen johtaja on 5.2.2024 lähettämällään kirjeellä irtisanoutunut teknisen johtajan virasta 30.11.2024 eläkkeelle siirtymisen johdosta. Virantoimitusvelvollisuus päättyy 20.6.2024. Tämän vuoksi teknisen johtajan virka on julistettava haettavaksi ja tulee täyttää toistaiseksi voimassa olevana. Teknisen johtajan virkaan sisältyy kunnan päätöksenteon, johtamisen ja toiminnan kannalta merkittäviä tehtäviä.

Teknisen johtajan keskeisimpiä tehtäviä ovat teknisen toimen vastuualuejohtajana johtaa ja kehittää teknistä tointa kunnan strategisten päämäärien mukaisesti, toimia kunnan rakennusvalvontaviranomaisena, huolehtia teknisen toimen asioiden valmistelusta osana kunnan palveluiden kokonaisuutta yhdessä muiden kunnan vastuualueiden kanssa, sekä toimia rakennus- ja ympäristölautakunnan esittelijänä.

Teknisen johtajan viran täytössä tullaan hakemaan henkilöä, jolla on kunta-alan kokemusta, hyvää yhteistyökykyä sekä kokemusta korjaus- ja uudisrakentamisesta.

Hallintosäännön 42 §:n mukaisesti teknisen johtajan valinnan tekee kunnanhallitus.

Virkasuhteessa noudatetaan kuuden kuukauden koeaikaa.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus päättää

1. myöntää luvan täyttää teknisen johtajan virka toistaiseksi 6.5.2024 alkaen,
2. että viran kelpoisuusehtona on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, insinöörin tutkinto (AMK) tai vastaava opistotason insinöörin tutkinto.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

32 § TILAISUUDET JA TIEDOKSI MERKITTÄVÄT ASIAT

1) Seuraava valtuuston kokous pidetään 20.5.2024.
2) Seuraava kunnanhallituksen kokous pidetään 26.2.2024.

EHDOTUS:

Merkitään kunnanhallitukselle tiedoksi.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

33 § TOIMIELINTEN PÖYTÄKIRJAT JA VIRANHALTIJOIDEN PÄÄTÖSPÖYTÄKIRJAT

1) Kunnanjohtajan päätös 19.1.2024. Saatavien poistaminen kirjanpidosta.
2) Hyvinvointijohtajan päätös 22.1.2024. Tenavatonnianomus.
3) Hyvinvointijohtajan päätös 22.1.2024. Tenavatonnianomus.

EHDOTUS:

Kunnanhallitus merkitsee päätökset tiedoksi ja toteaa, että otto-oikeutta ei käytetä.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

34 § KIRJELMÄT

1) Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n yleiskirje 1/2024 26.1.2024. Täydentävä soveltamisohje OVTES 2022–2025 sopimusmääräyksen A 37 § 4 momenttiin.
2) Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ohjauskirje 24.1.2024. Kokeilualueen kunnalla on velvollisuus huolehtia työnhakijan palveluprosessin etenemisestä.
3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen työllisyyskatsaus joulukuu 2023 25.1.2024.
4) Suomen Kuntaliiton yleiskirje 3/2024 17.1.2024. Varhaiskasvatuslakiin muutoksia 1.1.2024 alkaen.
5) Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys eduskunnalle uuden asiakaspalvelumallin toimeenpanosta ja toimivuudesta 23.1.2024.

EHDOTUS:

Merkitään tiedoksi.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti,

35 § AJANKOHTAISET ASIAT

Kunnanhallitus käy keskustelua ajankohtaisista asioista.

EHDOTUS:

Merkitään tiedoksi.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Pöytäkirjaan merkittiin, että Pekka Maasilta poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 18.37.

Pöytäkirjaan merkittiin, että Riku Siren poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 18.46.

36 § EI JULKINEN JulkL 24 § 6 kohta

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa:

Pykälät:
24 – 28, 31 - 36

Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 134 §:n 1 mom. mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla:

Pykälät:
29 – 30

HallintolainkäyttöL 5 §:n /muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta oikaisuvaatimuksella/valittamalla:

Pykälät ja valituskieltojen perusteet:

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen siltä osin, kun kyse ei ole kunnallisten virka- ja työehtosopimusten soveltamisesta tai tulkinnasta. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite:

Juupajoen kunnanhallitus
Koskitie 50
35500 Korkeakoski

Pykälät:
29 - 30

Oikaisuvaatimusoikeus
Oikaisuvaatimuksen saa tehdä: – se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä – kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika
Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
Oikaisuvaatimus on toimitettava Juupajoen kunnan kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö
Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:
1) päätös, johon haetaan oikaisua
2) miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
3) millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.
Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

MUUTOKSENHAKUOSOITUS HANKINTA-ASIOISSA

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voidaan julkisista hankinnoista annetuin lain (hankintalaki) mukaan hakea muutosta vaatimalla hankintayksiköltä oikaisua (hankintaoikaisu). Asia voidaan myös saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi, mikäli arvo ylittää hankintalain 25 §:n mukaisen kynnysarvon.
Hankintaoikaisu
Pykälät:

Seuraavat päätökset voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi:
Pykälät:

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
Puhelin: 050 4061 132 Faksi: 029 5643 314
Sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi Markkinaoikeudessa voi asioida myös käyttämällä hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköistä asiointipalvelua.

Hakemus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut kirjallisesti tiedon asemaansa vaikuttavasta ratkaisusta tai tarjousmenettelyn ratkaisusta ja sen perusteista sekä kirjallisen ohjeen asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi (hakemusosoitus).

Hankintalain 163 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

VALITUSOSOITUS

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksen myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Valitusviranomainen, osoite ja postiosoite
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna
Puhelin: 029 5642 200 (vaihde), Faksi: 029 5642 269
Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet

Kunnallisvalitus, valitusaika 30 päivää

Pykälät:

Hallintovalitus, valitusaika 30 päivää

Pykälät: 23 (viimeinen valituspäivä lupa-asioissa 18.3.2024)

Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.
Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirjelmä on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjelmän, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite.
Valituskirjelmään on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava.

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksuna hallinto-oikeudessa kulloinkin voimassa oleva oikeudenkäyntimaksu. Tällä hetkellä maksu on 270 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.

ASIA	Suunnittelutarveratkaisu
RAKENNUSPAIKKA	177-417-0002-0085
RAKENNUSPAIKKA	177-417-0002-0084
RAKENNUSPAIKKA	177-417-0002-0068
RAKENNUSPAIKKA	177-404-0004-0031
RAKENNUSPAIKKA	177-417-0001-0017
RAKENNUSPAIKKA	177-417-0006-0005
RAKENNUSPAIKKA	177-417-0006-0004
HAKIJA	Ilmatar Solar Development Oy Unioninkatu 30, 00100 HELSINKI
TOIMENPIDE	Aurinkovoimalaitoksen rakentaminen

Lisäselvitys

Ilmatar Solar Development Oy suunnittelee Juupajoen Salokunnan alueelle aurinkovoimahanketta, jonka kokonaispinta-ala on noin 102,34 hehtaaria . Hankealue muodostaa yhtenäiseksi katsottavan alueen, vaikka se koostuu kolmesta lähekkäisestä tuotantoalueesta, jotka ovat kokoluokaltaan noin 77 ha, 21 ha ja 4 ha. Hankkeen arvioitu suurin piikkiteho on 92 MWp.

Tuotantoalueelle rakennetaan noin 170 600 kpl sarjaan kytkettyä aurinkopaneelikennoa. Paneelit suunnitellaan suunnattavan suoraan etelään. Aurinkopaneelit ovat väriltään tummansinisiä tai mustia. Hankealueelle rakennetaan myös 13 kpl muuntamoa, korkeajännitesähköverkkoon yhdistävä sähköasema, sisäinen maakaapelointi, huoltotiet ja muut sähköntuotantoa ja -muuntamista palvelevat tekniset laitteet.

Hankealueen läpi kulkee Fingridin 110 kV korkeajännitelinja Mänttä-Kangasala I. Hanketta suunnitellaan liitettävän kantaverkkoon voimajohtoliitynnällä hankealueen sisälle rakennettavalla sähköasemalla.

Ilmatar Solar Development Oy hakee suunnittelutarveratkaisua Juupajoen Salokunnan alueelle. Aurinkoenergian tuotantoalueelle haetaan samanaikaisesti, mutta erillisinä lupina sekä suunnittelutarveratkaisua, että rakennuslupaa.

1) Perustelut
Suunnittelutarveratkaisua haetaan, sillä Salokunnan aurinkovoimahankkeen hankealueella ei ole voimassa olevaa yleis- tai asemakaavaa.

Suunnittelutarveratkaisun käyttäminen asemakaavan sijaan on perusteltua, sillä se toimii kevyempänä ja nopeammin toteutettavana menettelynä, jolloin hanke voidaan toteuttaa nopeammalla aikataululla. Suunnittelutarveratkaisu tukee hankkeen liiketaloudellista kannattavuutta ja to-

teuttamiskelpoisuutta. Aurinkovoimahankkeen kohdalla suunnittelutarveratkaisu nopeuttaa Suomen siirtymistä energiahuollon omavaraisuuteen ja siirtymistä uusiutuviin energiatuotantomuotoihin.

Valtioneuvosto päätti uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteissa 14.12.2017, jotka ovat tulleet voimaan 1.4.2018. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan "alueidenkäytössä varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin". Juupajoen Salokunnan aurinkovoimahanke on näin ollen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen etenkin otollisen sijainnin sekä kokonsa ansiosta. Salokunnan hankkeen kaltaiset uusiutuvan energian voimalaitokset ovat tarkoituksen mukaista sijoittaa suuriin yksiköihin, jolloin niiden edellyttämä pinta-ala voidaan hyödyntää tehokkaasti. Hankkeen kaltaisena kokonaisuutena, myös toteuttamisen vaatima infrastruktuuri kuten huoltotiet ja sähkönsiirto, saadaan rakennettua kustannustehokkaasti ja mahdollisimman pienellä hiilijalanjäljellä.

2) Aurinkovoimahankkeen keskeiset vaikutukset
Salokunnan aurinkovoimahanke ei aiheuta haittaa kaupungin yleis-tai asemakaavoitukselle, eikä alueiden käytön muulle järjestämiselle (MRL 137§/1). Hankealueella ei ole voimassa olevaa yleis- tai asemakaavaa. Hanke on yhteensovitettavissa muiden maankäytön toimintojen kanssa niin, että se ei haittaa yhdyskuntatekniikan kehittämistä, liikenneväylien toteuttamista tai kaupungin palveluiden kehittämistä (MRL 137 § /2).

Kokonaisuutena arvioiden hanke on mahdollista toteuttaa maisemallisesti sopivalla tavalla eikä se vaikeuta erityisten luonto- tai kulttuuriympäristöjen arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista (MRL 137.1§ /3).

Hanke sijoittuu pääosin peltoalueelle. Hankealueelle on toteutettu avoimiin aineistoihin pohjautuva luontoarvojen selvitys sekä maastokartoitus vuonna 2023. Kartoitusten perusteella löytyneet huomionarvoiset kohteet ja lajit on otettu huomioon hankkeen layout- suunnittelussa, eivätkä havainnot aseta rajoituksia alueen käytölle aurinkovoimatuotantoon.

Hankealueen ympäristössä yhdellä naapurikiinteistöllä sijaitsee asuinrakennus. Kyseisen kiinteistön pihapiirissä on useassa suunnassa puita ja tilalla on useita talousrakennuksia, jotka molemmat tuovat pihapiiriin maisemallista peittävyyttä. Museoviraston kulttuuriympäristön paikkatietoaineistojen mukaan hankealueella ei esiinny muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita.

Hankealuetta ei lähtökohtaisesti aidata. Sähköasema-alue aidataan.

Hankkeen alueen rakennustöissä pyritään mahdollisuuksien mukaan massatasapainoon siten, että alueelta pois vietävät ja alueelle tuotavat

maamassat minimoidaan. Alueelle kasvavat puut ja pensaat poistetaan, mutta maanpintaa tai huoltoteitä ei päällystetä. Rakennettavat invertterimuuntamot tarvinnevat salaojia. Varsinaiset alue- ja maanrakennussuunnitelmat laaditaan vasta kuitenkin rakennuslupa- ja toteutussuunnitteluvaiheissa. Suunnittelussa pyritään siihen, että hulevedet imeytyvät ja valuvat pääosin samoin kuin nykytilanteessa.

Kuuleminen

Kuulutus aurinkovoimalaitoksen suunnittelutarveratkaisusta on ollut nähtävillä Juupajoen kunnan ilmoitustaululla ja yleisessä tietoverkossa 15.11.2023-30.11.2023 välisen ajan. Lisäksi kuulutus on julkaistu Oriveden sanomissa 15.11.2023.

Lisäksi naapuritilojen maanomistajille on lähetetty kuulutukset 15.11.2023

Naapurit kuultu (MRL 133 §) ja seuraavat muistutukset tulivat määräaikaan 30.11.2023 mennessä:

Jukka Raina, Carita Raina ovat jättäneet seuraavan muistutuksen:

Yleistä
Aurinkovoimalaitokset ja tuulivoimalat ovat ympäristön kannalta päästöttömiä tai lähes päästöttömiä ja sitä kautta kannattavia rakennushankkeita uusiutuvan energian saralla. Molemmilla voimalaitostyypeillä on hyviä ja huonoja puolia, ympäristönkin kannalta ajatellen.

Sijainti
Aurinkovoimalaitos rajoittuu Kalliomäen tilaan 177-417-2-35 (myöhemmin Kalliomäki) yli 300m matkalla (koko tilan ja hankealueen pituinen yhteinen raja). Liitteenä karttaote (karttaote, yhteinen raja, liite 1, suunniteltu voimalaitosalue, liite 2).

Haittavaikutukset ja niihin varautuminen
Yleisesti, hanke ei saa aiheuttaa haittaa Kalliomäen tilalle, eikä hankkeen rakennus- tai käyttövaiheessa voi käyttää Kalliomäen aluetta, ilman että siitä erikseen sovitaan kirjallisesti osapuolten kesken. Jos hankkeesta aiheutuu vahinkoa Kalliomäen tilalle, on vahingon aiheuttajan korvattava aiheuttamansa vahingot täysimääräisesti.

Kalliomäen tilaan kohdistuu suoraan muutamia haittavaikutuksia voimalaitoshankkeesta.

Kalliomäen tilalla on METSO- suojeluohjelman mukainen suojelualue, kooltaan 2,38 ha, suunnitellun voimalaitoksen lähialueella. Suojelualue on suojeltu puron perusteella ja siihen oleellisesti liittyvän lehtomaisen elinympäristön takia, joka sisältää runsaasti lahopuuta. Alueella on kielletty tehdä metsänhoidollisia töitä ja kaatuneet puut jätetään lahopuuksi alueella. Myös alueella liikkuminen moottorikäyttöisillä laitteilla on

kielletty, pois lukien lähellä kuvion reunaa kulkeva kelkkareitti (vanhaa "motouraa" myöten).

Ympäristönsuojelulain 527/2014 yhtenä tavoitteena on turvata monimuotoinen elinympäristö, tukea kestävää kehitystä ja torjua ilmastonmuutosta.

Suunnitellulta voimalaitosalueelta valuu vettä kyseiselle suojelualueelle tälläkin hetkellä. Jos voimalaitos rakennetaan, valumavedet tulevat suurella todennäköisyydellä lisääntymään, koska puusto ja aluskasvillisuus ei rajoita veden virtaamaa, ellei osaa valumisvesistä johdeta eri suuntaan. Voimalaitosalueelta ja sen ympäristöstä (hankealueen ulkopuolelta) poistettava puusto ei uusiudu, joten nykyisin kasvien käyttämä vesi, siirtyy valumavedeksi alueella ainakin osittain lisää suojelualueelle valuvaa vettä. Alueen rakentaminen ilman perusteellista suunnittelua ja vesien hallintaa, valumavesien mukana liikkuu myös hienojakoista maa-ainesta, koska alueen maaperässä on paljon hiesua. Rakentamisen yhteydessä joudutaan kuitenkin siirtelemään paljon maa-aineksia, jo pelkästään maan muotojen ja kulkureittien takia.

Suojeltu puro ja sen ympäristö on varsin herkkä sekä virtaaman lisääntymiselle, että varsinkin maa-aineksen kulkeutumiseen ja kerääntymiseen notkon pohjalle. Jos hienojakoista maa-ainesta kerääntyisi notkoon, on sen poistaminen varsin haastavaa alueen suojelun ja luontovaikutuksien takia. Rakennusluvan edellytys pitäisi olla, ettei vesien virtaama lisäänny nykyisestä ja rakentaja pitää huolen, ettei ojiin tai suojelualueelle kulkeudu maa-ainesta. Jos maa-ainesta kulkeutuu, on rakentaja velvollinen kunnostamaan puron. ojat ja suojelualueen vastaamaan nykytilaa, siten ettei suojelun perusteet ja luototyyppi vaarannu, omalla kustannuksellaan, viipymättä. Liitteenä karttoja alueesta (liite 3, kartta purosta, liite 4, suojelualueen kartta, liite 5, yleiskartta alueesta).

Suunniteltu voimalaitosalue on yli 100 ha kokoinen aidattu alue. Kyseinen alue rajoittaa villieläinten kulkemia ja poistaa niiltä käytännössä samankokoiseen elinalueen. Eläinten luonnollinen liikkuminen rajoittuu ko. alueelta ja mahdollisesti eläinten kulkureittien muutokset aiheuttavat vahinkoa puustolle Kalliomäen alueella. Oletettavat eläintuhot rajoittavat metsätaloutta, rajaamalla menestyviä puulajeja.

Avoin yli 100 ha:n alue laajentaa avointa aluetta, joka osaltaan lisää mahdollisten tuulituhojen mahdollisuutta. Mahdollisuuksien mukaan hankealueen reunaan olisi syytä jättää suojakaista puustoa, tuulituhojen estämiseksi hankealuetta ympäröivillä tiloilla. Kokonaisuuden kannalta, suojakaistalla ei olisi vaikutusta hankkeen kannattavuuteen tai rakennuskustannuksiin.

Hankemateriaalissa (sähköposti 23.11.2023), ei ollut ympäristövaikutusten arviointia. Hanke on mielestäni niin laaja-alainen, että

YVA-arvioinnin tekeminen olisi mielestäni perusteltua ja ulottaa arviointi hankealueen lisäksi, vähintään Kalliomäen tilan alueelle (hankkeen välittömälle vaikutusalueelle), jolloin hankkeen vaikutukset ympäristölle olisi selvitetty.

Hakijan vastine muistutukseen Jukka ja Carita Raina

-Rakentamisen yhteydessä tulee huomioida, ettei hanke aiheuta mihinkään ympäristön vesistöihin kiintoainevalumia tai muutenkaan aiheuta niihin merkittäviä vaikutuksia.
-Paneelikenttien aitaamista ei edellytetä lupaehdoissa.
-Hanketoimija on tehnyt YVA-menettelyn soveltamisesta tarveharkintapyynnön Pirkanmaan ELY-keskukselle. Pirkanmaan ELY-keskus on lausunut, ettei YVA-menettely ole hankkeessa tarpeen.

Toni Rentto ja Mira Rentto ovat jättäneet seuraavan muistutuksen:

Muistutus ilmattaren aurinkovoimalahankkeen lupahakemukseen koskien tiloja nro 177-417-2-68, Rentto 2, 177-407-1-137, 177-408-1-34 ja 177-417-2-70

Ennen hankkeen jatkamista on sovittaja kirjallisesti, miten hoidetaan mahdolliset tierasitteiden siirrot. Tämä siksi, että suunnitellulla alueella on tierasite (kulkuoikeus) voimala-alueen läpi. Lisäksi on sovittava kirjallisesti myös muut asiat ja korvaukset hankkeen aiheuttamista kuluista kiinteistölle.

Voimala ei saa aiheuttaa kustannuksia, eikä rajoituksia nykyiselle tai tulevalle tilan toiminnalle.

Peltotöissä aiheutuvista pöly- tai muista haitoista aurinkovoimalalle vastaa Ilmatar kokonaisuudessaan.

Ilmattaren tulee vastata myös kiinteistöille tai tilalle aiheutuvista kustannuksista tai haitoista, joita ei ole vielä tässä vaiheessa tiedossa.

Tämä muistutus koskee sekä yksin tai yhdessä omistamiamme yllämainittuja kiinteistöjä ja tiloja.

Hakijan vastine muistutukseen Toni ja Mira Rentto

-Hanketoimija sopii maanomistajien kanssa tarvittavista kulkuyhteyksistä voimala-alueen kautta.

-Hanketoimija vastaa aurinkovoimalan huolto- ja ylläpitotoiminnasta ja siihen liittyvistä kustannuksista.

Hannu Rentto asiamiehen OTM Mikko Mäki-Ikolan Kiinteistölakimies Suomi Oy:n jättämä muistutus:

Muistutus aurinkovoimalahankkeesta sekä huomautukset rakennusluvasta Ilmatar Solar Development Oy, Juupajoki
Muistuttaja Maanomistaja Hannu Rentto

Selostus asiasta
Hannu Rentto on pyytänyt minua avustamaan muistutuksen laatimisessa otsikonmukaista aurinkovoimalahanketta koskien. Muistutuksen määräpäiväksi on asetettu 30.11.2023. Suunniteltu aurinkovoimala sijoittuisi Rentton omistaman maatilan (kiinteistöt 177-417-2-37 ja 177-417-2-40) naapuriin ja välittömään läheisyyteen. Hanke vaikuttaa Rentton asumiseen, työntekoon ja muihin oloihin huomattavasti, minkä vuoksi maanomistajalla on muistutusoikeus.
Maanomistajalle on lisäksi toimitettu ilmoitus naapurin kuulemiseksi aurinkovoimahanketta koskevan kerrosalaltaan 18,5 m2 muuntamon rakentamiseksi. Huomautukset tulee esittää 6.12.2023 mennessä. Muistutuksen perusteet ja huomautukset koskevat soveltuvin osin myös muuntamon rakentamista.

Vaatimukset
Rentto vaatii, että suunnittelutarveratkaisua koskeva lupahakemus hylätään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) vastaisena ja että aurinkovoimala sijoitetaan kokonaisuudessaan toiseen sijantiin. Myöskään muuntamolle ei tule myöntää rakennuslupaa.

Muistutuksen perusteet

1.Alueen maankäyttö tulee ratkaista kaavalla
Maankäyttö- ja rakennuslaki on säädetty ajatukselle siitä, että alueiden maankäyttö tulee ensisijaisesti ratkaista kaavoituksella. Kuten maankäyttö- ja rakennuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 101/1998 vp, s. 41) todetaan "Suunnittelutarvealueella rakentaminen edellyttää pääsääntöisesti asemakaavaa." Suunnittelutarveratkaisu on siten tarkoitettu poikkeukselliseksi ratkaisuksi ja siihen tulisi suhtautua pidättyvästi erityisesti tilanteessa, jossa alueen maankäyttöä ei ole edes yleiskaavalla vielä selvitetty.

Kaavoituksen ensisijaisuus suhteessa suunnittelutarveratkaisuun on todettu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2013:183. Ratkaisussa oli kyse viiden tuulivoiman rakentamista koskevasta hankkeesta. KHO katsoi, että tapauskohteisella suunnittelutarveratkaisulla ei voitu saada sellaista riittävää selvitystä, jonka perusteella hanketta olisi voitu arvioida asemakaavan tai tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityisten sisältövaatimuksien kannalta, vaan hankkeen toteuttamismahdollisuudet tuli selvittää alueen kaavoituksessa, jolloin voidaan ottaa huomioon myös alueen muiden maanomistajien rakentamistarpeet

ja muu maankäyttö. Hankkeen hyväksymisellä olisi voimaloiden koko ja määrä huomioon ottaen ollut varsin laajalla alueella suunnitteluvaihtoehtoja rajaava vaikutus alueen mahdollisessa myöhemmässä kaavoituksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 137.4 §:n mukaan "Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia."

Kun otetaan huomioon, että kyseisessä KHO:n ratkaisussa oli kyse ainoastaan viiden tuulivoiman rakentamisesta, on ilmeistä, että noin 170 600 aurinkopaneelin sijoittaminen noin 100 hehtaarin alueelle on vähintäänkin yhtä olennaisella tavalla maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 4 momentin mukaista merkittävää rakentamista, joka edellyttää maankäytön suunnittelua vähintään yleiskaavan tasoisella kaavalla.

2.Selvitykset eivät ole riittäviä
Maankäyttö- ja rakennuslain 9.2 §:n mukaan "Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia."

On selvää, että mittakaavaltaan tämänlaisella 100 hehtaarin kokoisella aurinkovoimalahankkeella on vaikutuksia mm. ympäristöön, luontoon ja yhteiskuntaan myös suunnittelualuetta laajemmalla alueella. Hankkeessa ei ole tehty selvityksiä suunnittelualuetta laajemmilta alueilta, minkä vuoksi hankkeen vaikutuksia ei ole mahdollista lainkaan arvioida tämän alueen ulkopuolella (ks. esim. KHO 2017:31 ja KHO 2012:80).

Hankkeella voi olla vaikutuksia muiden maanomistajien mahdollisuuksiin hyödyntää omistamiaan maita aurinkovoiman tuottamiseen, koska on selvää, ettei koko kuntaa voida rakentaa täyteen aurinkopaneeleja. Tämä olisi perustuslain (731/1999) 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden vastaista. Yhdenvertaisuuden toteutumista ei ole mahdollista arvioida ilman kaavoitusmenettelyä, milloin kaikilla kunnan jäsenillä on mahdollisuus osallistua kaavoitusprosessiin. Suunnittelutarveratkaisussa vastaavaa osallistumisen mahdollisuutta ei ole.

Massiivisella aurinkopaneelien määrällä on valtava auringon valoa heijastava vaikutus, jolla on väistämättä vaikutuksia luontoon hyvinkin laajalla säteellä. Hankkeessa ei ole selvitetty, miten aurinkovoimala vaikuttaa kyseisen alueen mikroilmastoon ja ilmamassojen lämpenemiseen kasvukaudella. Asiassa ei ole selvitetty lisääkö aurinkovoimala kuivuutta, hallan vaaraa tai kosteustasapainoa, usvan liikkeitä. Nämä vaikutukset puolestaan lisäisivät satoriskejä, joka taas heikentää satota-

soja ja tilan tulosta. Selvitykset on tehtävä paikallisesti, jotta voidaan arvioida vaikutukset juuri kyseisellä alueella tuotanto-olosuhteisiin.

Jäljempänä kohdassa 3 selostetaan maanomistajalle aiheutuvia haittoja. Kaikki mahdolliset kustannus- ja haittavaikutukset aurinkovoimalan lähimaanomistajille on selvitettävä ennen hankkeen eteenpäin viemistä tai rakentamisen aloittamista.

3.Hanke aiheuttaa maanomistajalle kohtuutonta haittaa
Mikäli hankkeen toteuttamista varten ryhdyttäisiin valmistelemaan yleiskaavaa, Rentto toteaa, ettei hankkeelle ole tässäkään tilanteessa edellytyksiä nykyiselle sijainnilleen, koska maankäyttö- ja rakennuslaissa asetetut yleiskaavan sisältövaatimukset eivät voi täyttyä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39.4 §:n mukaan "Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa." Koska aurinkovoimalahanke sijoittuu Rentton omistaman maatilan välittömään läheisyyteen ja alle 200 m päähän asuinrakennuksesta ympäröiden rakennuksen kahdelta sivulta, on maanomistajalle aiheutuva haitat ilmeisen kohtuuttomia.

Maanomistajalle aiheutuvat haitat:
-Hankkeella on suoria vaikutuksia maanomistajan perustuslain 15 §:n turvaamaan omaisuudensuojaan. Tilan imagollinen arvo laskee, kun välittömässä läheisyydessä olevat pellot ovat aurinkopaneeleja täynnä. Maan arvo laskee välittömästi paneelipeltojen läheisyydessä. Talouskeskuksen arvo romahtaa ja maisemalliset arvot menetetään lähialueilta. Kiinteistön omaisuudensuojaa koskeva rajoitus on suhteellisesti hyvin merkittävä ja se on sivuutettu hankkeen arvioinnissa täysin.

-Haitat jäävät pysyvästi rajoittamaan tilan toimintaa vuosikymmeniksi eteenpäin, mikä vaikeuttaa hyvin merkittävässä määrin yrityksen tulevaisuuden toimintamahdollisuuksia. Negatiivinen kokonaisvaikutus tilalle on suuri rahallisesti, koska oletettu vaikutusaika ei vielä edes selvillä (mahdollisesti hankkeen toteutuessa rahallinen menetys useita kymmeniä miljoonia euroja). Aurinkovoimala rajoittaa useamman sukupolven ajan tilan toimintaa.

-Mahdollinen lämpötilan pienikin lasku mikroilmastossa pakkasen puolelle tuhoaa kasvustoja. Haitan estämiseksi tarvitaan lämmitys ja ilmansekoittimet, jotta lämpötila maan pinnassa pysyy plussan puolella. Mikäli luontaisen usvan kasteluvaikutus poistuu, tarvitaan keinokastelua, jotta kasvit pysyvät elinvoimaisina kasvukauden kuumina ajanjaksoina. Nämä vaikutukset voivat viedä koko tilan elinmahdollisuuden tulevaisuudessa, jos voimalan toiminta aiheuttaa muutoksia lähiympäristöön. Mikäli haitallinen vaikutus mikroilmastoon todetaan, aurinkovoimalahankkeen toteuttaja on velvoitettava korvaamaan syntyvät kustannukset kokonaisuudessaan.

-Suunnitellun voimala-alueen läheisyydeltä olevilta pelloilta nousee peltotöiden eri toimintavaiheissa pienhiukkasia (pölyä), jotka sotkevat aurinkokeräimiä ja aiheuttavat ylimääräisiä huoltokuluja voimalalle. Nämä kulut eivät saa rasittaa voimala-alueen viereistä maanomistusta.

Mikäli hanke käynnistettäisiin suunnitellulle alueelle, maanomistajalle aiheutuvat haitat on välittömästi korvattava kokonaisuudessaan ennen rakentamisen aloittamista. Lisäksi rakentamisesta aiheutuvista haitoista on korvattava vielä erikseen rakentamisen aikana.

4.Maakuntakaava ei ole ollut ohjeena hanketta valmisteltaessa
Maakuntakaavan yleismääräyksissä kirjataan muun muassa seuraavaa: "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset" (Pirkanmaan liitto, 2017, s. 5).

Kuten lupahakemuksen liitteessä "Aurinkovoiman aluekatsaus 06/11/2023" todetaan sivulla 19, alueella on voimassa seuraavanlainen suunnittelumääräys:

"Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota." (Pirkanmaan liitto, 2017, s. 31)

Hankkeessa ei ole noudatettu suunnittelumääräystä maisematilojen säilyttämiseksi. Maakuntakaava ei ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla ohjeena ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1 §).

5.Hanke ei täytä rakennusluvan edellytyksiä
Mikäli katsottaisiin, että hanke ei edellyttäisi kaavaa, tulee siinä tapauksessa arvioida rakennusluvan myöntämisen edellytyksiä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa 135-137 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty.

Maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rakentamisen tulee täyttää sille 117 §:ssä säädetyt vaatimukset. MRL 117.1 §:n mukaan "Rakennuksen tulee soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimukset." Tämä edellytys ei täyty. Massiivinen 170 600 aurinkopaneelin hanke ei sovellu idylliseen peltomaisemaan eikä täytä kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan rakentamisen tulee täyttää 135 §:n 3-6 kohdassa asetetut vaatimukset, mistä seuraa, että rakennusta ei saa sijoittaa tai rakentaa niin, että se tarpeettomasti haittaa naapuria tai vaikeuttaa naapurikiinteistöön sopivaa rakentamista. Kuten edellä on todettu, Renttolle aiheutuvat haitat ovat olennaisia, minkä vuoksi rakennuslupaa ei voida myöntää.

6.Hanke aiheuttaa ympäristöön ja luontoon haittaa sekä vaikeuttaa luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä sekä virkistystarpeiden turvaamista

Maankäyttö- ja rakennuslain 137.1 §:n mukaan rakennusluvan edellytyksenä suunnittelutarvealueella on, että "rakentaminen on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista." Näin ei ole. Hanke tulee vaikeuttamaan suojeltujen ja uhanalaisten lajien säilyttämistä sekä niiden elinympäristön turvaamista. Hanke ei myöskään täytä kaavalle asetettuja sisältövaatimuksia (mm. MRL 39 §).

Hankkeen välittömästä läheisyydestä on luontokartoituksessa havaittu liito-oravan papanoita. Liito-orava on luontodirektiivin liitteissä II ja IV suojeltu laji. Lisäksi alueella on havaittu luontodirektiivissä kaksi hömötiaista (EN). Uhanalaisten lajien suojelusta säädetään luonnonsuojelulain 77 §:ssä. Hömötiainen on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi. Aurinkovoimala-alueen pelloilla tavataan myös runsaasti muuttolintuja sekä teeriä.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:ssä säädetään luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajien suojelusta. Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Hallituksen esityksen (HE 76/2022) mukaan lajien suojelu tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa, luonnonvarojen hyödyntämisessä ja ympäristön käyttöä koskevassa päätöksenteossa. Pykälän soveltamisessa olisi sovellettava lain 1 §:n asetettua yleistä tavoitetta lajien suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen.

Luonnonsuojelulain 79 §:ssä säädetään liitteen II eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamisen ja säilyttämisen kannalta merkittävien esiintymispaikkojen suojelemisesta. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Alueella on harjoitettu voimakasta metsätaloutta, mikä on pirstaloinut alueen elinympäristöjä. Alueella jo suoritetut toimenpiteet sekä suunniteltu aurinkovoimala ovat omiaan entisestään heikentämään liito-oravan ja hömötiaisen elinympäristöä. Suomen ympäristökeskuksen luontodirektiivin esittelyssä liito-oravasta todetaan, että naaraan reviiri on yleensä muutamia hehtaareja ja koiraan useita kymmeniä hehtaareja. On tärkeää, että metsiköstä on puiden muodostama kulkuyhteys muihin metsäalueisiin." Nyt tätä kulkuyhteyttä ollaan hävittämässä.

Eteläisen hankealueen välittömässä läheisyydessä on liito-oravalle sopivaa elinympäristöä. Alueella on muun muassa haaparyhmiä, muuta lehtipuustoa sekä kuusikkoa. Eteläisen aurinkovoimala- alueen toteutuessa hankkeen vuoksi kaadettaisiin metsää niin, että alueen elinympäristöt pirstaloituisivat ja liito-oravalle sopivan elinympäristön tosiasiallinen käyttö estyisi. Elinympäristö olisi aurinkopaneelien vuoksi eristettynä saarekkeelle, josta myös kaadettaisiin metsää.

Aktiiviviljelyssä olevia peltoalueita on ehdottomasti vältettävä tämäntyyppisissä hankkeissa, koska ne ovat eettisesti ja imagollisesti haitallisia yhteiskunnassa. Aurinkovoimalahankkeet tulee sijoittaa muille kuin ruuantuotantoalueille.

Yhteenveto
Aurinkovoimalahanke ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain asettamia vaatimuksia. Aurinkovoimalan sijoittaminen ehdotettuun sijaintiin ei myöskään kaavoittamalla tule täyttämään lain asettamia vaatimuksia. Mikäli hankkeen läpiviemistä jatketaan ehdotetulle alueelle, maanomistaja tulee valittamaan hankkeesta hallinto-oikeuteen ja vaatimaan lainvastaisesti hyväksytystä hankkeesta aiheutuvien asianajokulujensa korvaamista täysimääräisenä.

Rakennuslupaa ei tule myöntää muuntamon rakentamiselle.

Hakijan vastine muistutukseen Hannu Rentto

-Alueelle ei ole suunnitteilla kunnan kaavoituksella maankäyttöä. Suunnittelutarveratkaisuhakemuksen sijaintialueen toteutuksen ei siten arvioida aiheuttavan haittaa kunnan asema- tai yleiskaavoitukselle. Suunniteltu hanke koostuu vain muutamia metrejä korkeista rakenteista, jotka eivät ole vertailukelpoisia tuulivoimarakentamiseen ja siitä johtuviin vaikutuksiin verrattuna.

-Ottaen huomioon hankkeen laajuus, on sen vaikutukset selvitetty riittävällä huolellisuudella. Alueelle on tehty kattavat luontoselvitykset ja laajempaa aluetta koskeva ympäristöselvitys. Esiselvityksissä on selvitetty, että hankkeella ei ole vaikutuksia valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin. Luontoselvityksissä on selvitetty, että hankkeella ei ole vaikutuksia uhanalaisiin tai suojeltujen lajien elinmahdollisuuksiin. Tehdyn selvityksen perusteella hankkeella ei ole haitallisia vaikutuksia liito-oravaan tai muihin luontodirektiivin IV(a) lajeihin.

-Aurinkopaneelit eivät lähtökohtaisesti heijasta valoa, koska ne on suunniteltu absorboimaan säteilyä. Aurinkopaneeleissa ei ole sellaisia ominaisuuksia, että ne viilentäisivät ilmaa lähistöllään. Aurinkoenergiaan liittyen ei ole tiedossa pienilmastoon liittyviä tekijöitä, jotka vaikuttaisivat viljelymahdollisuuksiin. Ei ole myöskään nähtävissä muita

seikkoja, joilla olisi vaikutuksia viljelymahdollisuuksiin ja siten viljelymaan arvoon. Aurinkopaneelit eivät tule merkittävästi näkymään pihapiiriin, ja ne tulevat lähimmillään olemaan noin 200 metrin päässä.

-Hanke ei vaikuta kenenkään oikeuteen suunnitella aurinkoenergiahanketta omille mailleen eikä siten rajoita perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden toteutumista.

-Hanketoimija vastaa aurinkovoimalan huolto- ja ylläpitotoiminnasta ja siihen liittyvistä kustannuksista.

LAUSUNNOT

Lausunnon antaja Pirkanmaan ELY-keskus
Lausuntopvm 28.11.2023
Sisältö Lausunto YVA-menettelyn soveltamistarpeesta, Aurinkovoimahanke, Salokunnan alue, Juupajoki

ASIAN VIREILLETULO
Ilmatar Energy Oy on 1.11.2023 pyytänyt Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) lausuntoa siitä, sovelletaanko Juupajoen Salokunnan alueen aurinkovoimahankkeen rakentamiseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVAlaki) 3 §:n 2 momentin nojalla ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely).

ELY-KESKUSKSEN LAUSUNTO

Hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne

Ilmatar Energy Oy suunnittelee Juupajoen Salokunnan alueelle aurinkovoimahanketta, jonka kokonaispinta-ala on noin 105 hehtaaria (ha) ja josta noin 102 ha tulee aurinkovoimatuotantoon. Hankealue muodostaa yhtenäiseksi katsottavan alueen, vaikka se koostuu kolmesta lähekkäisestä tuotantoalueesta, jotka ovat kokoluokaltaan noin 77 ha, 21 ha ja 4 ha. Hankkeen arvioitu suurin piikkiteho on 92 MWp.

Tuotantoalueelle rakennetaan noin 172 400 kpl sarjaan kytkettyä aurinkopaneelikennoa. Paneelit suunnitellaan suunnattavan suoraan etelään. Aurinkopaneelit ovat väriltään tummansinisiä tai mustia. Hankealueelle rakennetaan myös 13 kpl muuntamoa, korkeajännitesähköverkkoon yhdistävä sähköasema, sisäinen maakaapelointi, huoltotiet ja muut sähköntuotantoa ja -muuntamista palvelevat tekniset laitteet.

Hankealueen läpi kulkee Fingridin 110 kV korkeajännitelinja Mänttä-Kangasala I. Hanketta suunnitellaan liitettävän kantaverkkoon voimajohtoliitynnällä hankealueen sisälle rakennettavalla

sähköasemalla.

Hankealue sijaitsee Juupajoella Salokunnan kylästä länteen ja Juupajoen kuntakeskuksesta Korkeakoskelta noin 2 kilometriä etelään. Hankealueelta on lyhimmillään noin 1,2 km matka Oriveden kunnanrajaan ja noin 7,5 km sen keskustataajamaan. Hankealueen luoteispohjoispuolella kulkee Kantatie 58 (Juupajoentie) noin 700-1000 m etäisyydellä hankealueen pohjoisosasta. Lähin yksittäinen asuinrakennus on noin 200 m etäisyydellä hankealueesta. Kilometrin etäisyydellä hankealueesta on 5 asuinrakennusta ja 1 lomarakennus. Muut hankealuetta ympäröivät kiinteistöt ovat pääasiassa viljelykäytössä olevia peltoja sekä eri-ikäisiä metsäalueita kooltaan 5 ha ja 140 ha väliltä.

Alueen läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita, Natura-alueita tai suojeluohjelmien kohteita. Laji.fi-tietokannasta tehdyn aineistolatauksen mukaan alueelta ei ole myöskään olemassa olevia tietoja uhanalaisista tai muista huomionarvoisista lajeista. Suuri osa hankealueen metsistä on voimakkaasti käsiteltyä metsätalousmetsää tai vastikään hakattua aluetta. Ensimmäisessä luontoselvityksessä kesällä alueelta havaittiin yksittäisiä suojelunarvoisia metsäkuvioita, huomioitava puronotko sekä potentiaalia liito-oravan esiintymiselle yksittäisillä metsäkuvioilla. Luontoselvitysten jälkeen kaikkien edellä mainittujen luontokohteiden, paitsi puronotkon, alueilla oli tehty hakkuita, jolloin niiden olosuhteet olivat muuttuneet ja havaitut luontoarvot menetetty. Puronotko on hankealueen päivityksessä rajattu alueen ulkopuolelle.

Hankealueelta on tehty luontoselvitys kesällä 2023 ja selvityksen kohteena on ollut 85 hehtaaria alueesta (Juupajoen Salokunnan kylän suunnitellun aurinkovoimala-alueen luontoselvitys, Luontoselvitys Sundell Tmi.). Selvityksen jälkeen alueella on tehty hakkuita, ja lisäksi hankealue on laajentunut ja osittain muuttunut alkuperäisestä. Luontoselvitystä on täydennetty lokakuussa 2023, jolloin on tarkistettu pistemäisiä kohteita päivitetyltä hankealueelta sekä hakkuiden myötä muuttuneiden kohteiden tila (Täydennysliite Salokunta- solarhankkeeseen, 29.10.2023, Terraniva Ky). Koska päivitettyä hankealuetta ei ole kokonaan selvitetty, ei puuttuvilta alueilta ole täysin ajantasaisia tietoja hankealueen luontoarvoista. Molemmat luontoselvitykset on tehty liito-oravan havainnoimisen kannalta epäsuotuisaan aikaan eikä niiden avulla voida täysin poissulkea lajin esiintymistä tutkituilla alueilla. Ajankohta on huomioitu myös selvitysten johtopäätöksissä. Alueen pohjoispuolella havaittiin liito-oravaa luontoselvitysten täydennyksen yhteydessä ja eteläpuolella hankealueen ulkopuolella rajattiin lajille soveltuvaa puustoa sekä kolohaapa. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida lajin esiintyminen sekä arvioida hankkeen vaikutukset lajin mahdollisiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ja kulkuyhteyksiin.

Kokonaisuudessaan suunnitellun aurinkovoimahankkeen luontovaikutukset ovat mahdollisesti vähäisiä, sillä alueella on paljon peltoa sekä

hakkuuaukeita, joiden luontoarvot ovat jo heikentyneet. Hankkeella voi kuitenkin olla laajempia luontovaikutuksia olemassa olevien lajien siirtymiseen, mikäli koko aurinkovoimahanke aidataan. Aitaamisen haittoina on liikkumisen estyminen niin ihmiseltä kuin eläimiltä. Rakentamisen jälkeen hankealueella ei voi enää liikkua vapaasti jokaisen oikeudella tai kerätä kausittaisia luonnonvaroja, mikä vaikuttaa negatiivisesti myös alueen virkistyskäyttöön. Selvityksissä ei ole perusteltu syitä aitaamiselle. Jatkosuunnittelussa tulisi huomioida aitaamisesta aiheutuvan haitan pienentämistä rakentamalla piennisäkkäitä läpäiseviä aitoja tai aukkoja.

Hankealueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä on havaittu kaksi pienvesiympäristöä, alueen keski- sekä eteläosissa. Asemapiirrosten mukaan paneelikentät sekä alueelle suunniteltu tiestö sijoittuu havaittujen pienvesikohteiden kanssa päällekkäin tai välittömään läheisyyteen, jolloin hankkeella voi olla heikentäviä vaikutuksia näille kohteille, mutta kokonaisuutena hankkeen odotetut pintavesivaikutukset jäävät vähäisiksi. Pintavesivaikutuksia (kiintoaine- ja ravinnekuormitus) voi syntyä myös alueen ja tiestön rakentamisen aikana, kun kasvillisuutta poistetaan ja maanpintaa rikotaan. Toiminnan aikana alueen hydrologia ja valuntaolot voivat jossain määrin muuttua, mutta varsinaista vesistökuormitusta toiminnasta ei ole odotettavissa. Hankealueelle tai sen läheisyyteen ei sijoitu luokiteltuja pohjavesialueita. Kokonaisuutena arvioiden hanke ei vaaranna vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista.

Hankealue ei sijoitu Juupajoella yleiskaavoitetulle alueelle eikä asemakaava-alueelle. Hankealueen välittömässä läheisyydessä ei ole tehty poikkeamispäätöksiä tai suunnittelutarveratkaisuja. Aurinkovoimakenttien suunnittelussa tulee pyrkiä hallittuun alueidenkäyttöön ja arvioida tarvetta ratkaista maankäyttö kaavoituksen kautta. Aurinkovoimakenttien sijoittuessa alueelle, jonne kohdistuu myös muuta maankäytönpainetta, on kaavoitus aina ensisijainen suunnittelukeino. Käytettäessä suunnittelutarveratkaisua aurinkovoimaloiden rakennusluvan perusteena tulee erityisesti huomioida, että rakentaminen ei saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Lisäksi rakentamisen tulee täyttää muut maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n asettamat ehdot. Suunnittelutarveratkaisun valmistelua ohjaavat soveltuvin osin poikkeamismenettelyä koskevat säännökset (MRL 173 ja 174 § ja MRA 14 luku). Maanomistajia tulee kohdella kaikissa alueidenkäytön ratkaisuissa yhdenvertaisesti.

Rakennusvaiheessa lähialueen liikenne ja melu lisääntyvät. Rakentaminen ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa lähikiinteistöille erityisesti huomioiden lähin asuinrakennus ja elinkeinotoiminta. Naapurikiinteistöjen kuuleminen hankkeesta tulee toteuttaa hyvissä ajoin ennen rakentamista. Hanke vaikuttaa alueen maisemaan, kun pelto- ja metsäalue muuttuu aurinkopaneelikentäksi, jolloin alue muuttuu tuulisemmaksi ja paahtei-

semmaksi. Hankkeella on myös tavanomaisia heijastusvaikutuksia. Tehdyissä selvityksissä erityisesti lähimmän asuinrakennuksen maisemavaikutuksia pyritään lieventämään jättämällä hankealueen ja asuinrakennuksen väliin metsäsaarekkeita. Hankealueen itäpuolelle sijoittuu lähimmillään alle kilometrin etäisyydelle hankkeesta valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue, Juupajoen kulttuurimaisema. Kulttuurimaisema on selvitysten perusteella suhteessa hankkeesta alamäkeen. Tasaisen aurinkopaneelikentän reunimmaiset elementit saattavat selvitysten perusteella näkyä maisema-alueelta katsottuna. Aurinkovoimahankkeen rakenteet ovat kuitenkin matalia, eivätkä ne siten luo näkyvää elementtiä maisemaan.

Hankealue käyttää olemassa olevaa tiestöä, joka on tukenut alueen maa ja metsätaloutta. Hankkeessa tullaan rakentamaan myös uusia huoltoteitä. Hankkeen suunnittelussa on huomioitava paloturvallisuus ja pelastuslaitoksen lausunto kokonaisuudessaan. Hankealueelle ei sijoitu geologisia arvokohteita eikä myöskään happamia sulfaattimaita tai mustaliuskeita.

Lähimmät geologiset arvokohteet sijaitsevat hankealueesta n. 1,3 km luoteeseen (paikallisesti arvokas harjualue Lakkaharju valtakunnallisesti arvokkaine tuuli- ja rantakerrostumineen). Lähimmät paikallisesti arvokkaat kallioalueet sijaitsevat n. 2 km:n etäisyydellä hankealueesta ja lähin valtakunnallisesti arvokas kallioalue n. 4,5 km:n päässä alueesta itään (hyvin arvokas Pohjanvuori-Koiranvuori).

Lähimmät tunnetut muinaismuistot ovat yli kahden kilometrin etäisyydellä hankealueesta.

Hankkeen ilmastovaikutuksia ei ole tuotu esiin suunnitteluasiakirjoissa. ELY-keskus toteaa, että aurinkovoimala ei tuota hiilidioksidipäästöjä toimintansa aikana. Aurinkovoima lisää päästötöntä energiantuotantoa alueella ja on edellytyksenä muille puhdasta energiaa tarvitseville hankkeille. Hankkeen suurimmat ilmastopäästöt aiheutuvat rakentamisen aikaisesta liikenteestä, huoltoteiden rakentamisesta ja komponenttien valmistuksesta.

Aurinkovoimalan rakennusaikana voi muodostua jätettä, jolloin asianmukainen jätteidenkäsittely ja jälkitarkastus tulee varmistaa niin, ettei ympäristöön päädy jätettä. Hanketoimija ei ole esittänyt voimalan suunniteltua käyttöikää, mutta keskimäärin aurinkovoimalan suunniteltu käyttöikä on noin 30 vuotta. Jatkosuunnittelussa on huomioitava, mitä alueelle tehdään käyttöiän päättyessä, sillä perustusratkaisut vaikuttavat siihen mihin aluetta voidaan sähköntuotannon päättyessä käyttää. Selvityksessä mainitaan, että alue voidaan palauttaa peltoviljelyyn. Mikäli voimala puretaan ja alue ennallistetaan, voi materiaaleja päätyä mahdollisesti jätteeksi, jolloin kiertotalousnäkökulmat tulisi huomioida hankkeen koko elinkaaren osalta.

YVA-MENETTELYN TARVE HANKKEESSA

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävät sellaiset hankkeet ja niiden muutokset, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-laki 3 § 1 mom.). Hankkeet, joihin sovelletaan aina arviointimenettelyä, on määritelty YVA-lain liitteenä 1 olevassa hankeluettelossa. Hankeluettelon kohdan 2 f) mukaan YVA-menettelyä sovelletaan hankkeisiin, joissa yli 200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikkoluonto pysyväisluonteisesti muutetaan toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suoja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, hankeluettelon mukaisten hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-lain 3 § 2 mom). Yksittäistapauksia koskevassa harkinnassa tulee huomioida YVAdirektiivin 2011/52/EU liitteen II mukaiset hankkeet, mm. kohta 3 a) sähkön teolliset tuotantolaitokset (muut kuin hankeluettelossa mainitut). Päätöksenteossa huomioidaan hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne.

ELY-keskus katsoo, että hankkeen ja sen vaikutusalueen perustietojen pohjalta kynnys YVA-menettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksentekomenettelyn (YVA-lain 11-13 §:t) vireille ottamiseksi ei ylity. Mikäli hanke kuitenkin olennaisesti muuttuu esitetystä tai sitä myöhemmin laajennetaan, tulee YVA-menettelyn tarve arvioida uudestaan.

Päätös on tehty hankkeesta vastaavalta saatujen tietojen sekä ELYkeskuksen käytössä olevan asiantuntijatiedon perusteella

Perustelut

Selvitysten perusteella hankkeen toteuttamisesta ei ole odotettavissa sellaisia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka edellyttäisivät YVA-menettelyn soveltamista hankkeeseen.

Hanketoimijan esittämien selvitysten pohjalta ja ELY-keskuksen tekemän arvion mukaan hanke ei merkittävästi heikennä luonnon- ja vesiensuojelun Lausunto 6 (7) PIRELY/12457/2023
28.11.2023 tavoitteita. Hankkeella ei myöskään ole toimintansa aikana merkittäviä negatiivisia vaikutuksia ihmisen terveydelle, elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Luontoselvityksistä voidaan varmistaa laatijoiden pätevyys ja niissä on tarkasteltu tarkemmin 85 ha hankealuetta ja hankealueen laajentumisen jälkeen erikseen 20 ha aluetta pistemäisillä havainnoilla. 20 ha alueen luontoarvojen tarkastelu pistemäisesti voidaan katsoa riittäväksi ottaen huomioon tuoreet hakkuualueet. Liito-oravan esiintyminen tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa sekä arvioida tarkemmin hankkeen vaikutukset lajin mahdollisiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ja kulkuyhteyksiin.

Vesiensuojelun näkökulmasta hankkeella voi olla vaikutuksia alueen hydrologiaan ja valuntaoloihin, mutta vaikutukset ovat vähäisiä. Varsinaista vesistökuormitusta hankkeesta ei aiheudu sähköntuotannon aikana.

Hankealueen nykytila on kuvattu selvityksissä kattavasti. Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön on arvioitu selvityksissä riittävästi. Alue ei sijoitu valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille. Hankealue on jo valmiiksi ihmisen muokkaamaa aukeaa peltoaluetta ja osittain avohakattua talousmetsää, jolloin maisemavaikutukset jäävät siltä osin vähäisemmiksi verrattuna siihen, että hankealue koostuisi kokonaan metsästä tai yhtenäisestä pienestä peltoalasta. Selvitysten perusteella yhtenäisen peltoalueen ala vähenisi hankkeen vaikutuksena noin 0,7 %. Hanketoimija on esittänyt toimenpiteitä lähikiinteistön maisemavaikutusten lieventämiseksi.

Hankkeella on lähinnä paikallisia ja ajallisesti lyhytkestoisia negatiivisia vaikutuksia. Erityisesti hankkeen rakennusvaiheessa lähialueen liikenne ja melu lisääntyy mutta vaikutukset rajoittuvat hankealueen läheisyyteen ja niitä on mahdollista ehkäistä. Asianmukainen jätteidenkäsittely tulee varmistaa koko hankkeen elinkaaren ajan.

Hanketoimijan antamien tietojen perusteella valittu hankealue soveltuu aurinkovoimatuotantoon, sillä se sijoittuu yhdyskuntateknisesti järkevästi lähelle korkeajännitesähkölinjaa ja hanke voidaan yhdistää kantaverkkoon hankealueen sisällä, jolloin ulkoista keskijänniteliityntäkaapelia ei tarvita. Tämä vähentää merkittävästi mahdollisia ympäristövaikutuksia verrattuna kauemmaksi verkosta toteutettavaan aurinkosähkö-hankkeeseen, jossa rakennetaan hankealueen ulkopuolinen sähkönsiirtolinja.

Hankkeella ei ole negatiivisia yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.

HANKKEESTA VASTAAVAN SELVILLÄOLOVELVOLLISUUS

Hankkeesta vastaavan on sen lisäksi, mitä erikseen säädetään, oltava riittävästi selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää (YVA-laki 31 §).

ASIAN KÄSITTELY

Asia on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvaratvastuualueen luontoyksikössä.

Lausunnon on esitellyt ylitarkastaja Marcus Nykopp ja ratkaissut lakimies Maria Hakala. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti, ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

Lausunnon antaja Pirkanmaan ELY-keskus
Lausuntopvm 08.12.2023
Sisältö Aurinkoenergian hankekehittäjä Ilmatar Solar Development Oy suunnittelee Juupajoen Salokunnnan alueelle aurinkovoiman tuotantoaluetta. Hankkeen toteuttamisen maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset edellytykset on tarkoitus selvittää suunnittelutarveratkaisulla (MRL 137 §). Hankealueen kokonaispinta-ala on 105,5 hehtaaria. Hankealue muodostuu kolmesta erillisestä aurinkovoimaan osoitettavasta määräalasta, jotka ovat kooltaan 76,8 ha, 4,4 ha ja 21,2 ha. Hankealueelle tullaan sijoittamaan arviolta noin 170 600 aurinkopaneelia. Hankealueelle tullaan suunnitelmien mukaisesti sijoittamaan aurinkopaneelien lisäksi hankkeen korkeajänniteverkkoon yhdistävä sähköasema, sisäisiä muuntajia (13 kpl), maakaapelointi, huoltoteitä ja muuta sähköntuotantoa palvelevia teknisiä laitteita.

Salokunnan hankealue sijoittuu Juupajoen Salokunnan kylän länsipuolelle. Hankealueelta Oriveden kunnan rajalle on etäisyyttä 1,2 kilometriä ja Juupajoen keskustaajamaan noin 7,5 kilometriä. Hankealueen luoteis- ja pohjoispuolella kulkee kantatie 58 noin 700-1000 metrin etäisyydellä. Hankealueen läpi kulkee 110 kV korkeajännitelinja.

Hankealueen kiinteistöt ovat tällä hetkellä pelto- ja metsätalouskäytössä samoin kuin hankealuetta rajaavat kiinteistöt. Lähimmät asutustaajamat ovat 1,5 kilometrin etäisyydellä sijaitseva Korkeakosken taajama (Juupajoki) ja 4 kilometrin etäisyydellä sijaitseva Hirsilän taajama (Orivesi). Kilometrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee viisi asuinrakennus ja yksi lomarakennus, 200 metrin etäisyydellä yksi asuinrakennus.

Maankäyttö ja kaavoitus
Hankealueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040 (hyv. 27.3.2017), jossa hankealue sijoittuu maaseutualueeksi osoitetulle alueelle. Kyseisen merkinnän alaiselle alueelle voidaan osoittaa vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Maakuntakaavan yleismääräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisessa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Juupajoen aurinkovoimahankkeen voidaan katsoa heikentävän yhtenäisten peltoalueiden toteutumista. Aurinkovoimaa tulisi ensisijaisesti osoittaa joutomaille, ei pelto- tai metsäalueille. Juupa-

joen Salokunnan hankkeessa siirtolinjan sijainti luo aurinkovoimahankkeelle kuitenkin sopivat edellytykset, jolloin hankkeen voidaan katsoa olevan kannatettava uusiutuvan energiatuotannon ja -huollon kannalta.

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 yleismääräysten mukaisesti yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä ja muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä ja siihen liittyvästä karttapalvelusta. Laaditun aluekatsausselvityksen mukaisesti tarvittavat selvitykset on tehty.

Hankealueen läheisyyteen sijoittuu myös maakuntakaavassa osoitettu kiviaineshuollon kannalta tärkeä alue sekä valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja/tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Hankkeen ei katsota vaikuttavan kiviaineshuollon kannalta tärkeän alueen toteutumiseen. Maisema-arvojen osalta hankkeen vaikutuksia tulee arvioida tarkemmin. Hankealue ei sijoitu yleis- tai asemakaava-alueelle.

Suunnittelu hankealueella
Aurinkovoimakenttien suunnittelussa tulee pyrkiä hallittuun alueidenkäyttöön ja arvioida tarvetta ratkaista maankäyttö kaavoituksen kautta. Aurinkovoimakenttien sijoittuessa alueelle, jonne kohdistuu myös muuta maankäyttöpainetta, on kaavoitus aina ensisijainen suunnittelukeino. Laajempi alaisella maankäytön suunnittelulla voidaan edistää uusiutuvan energiatuotannon mahdollisuuksia ja potentiaalia koko kunnan alueella tai laajemminkin alueellisesti. Käytettäessä suunnittelutarveratkaisua aurinkovoimaloiden rakennusluvan perusteena tulee erityisesti huomioida, että rakentaminen ei saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö tai muita vaikutuksia. Lisäksi rakentamisen tulee täyttää muut maankäyttö ja rakennuslain 137 §:n asettamat ehdot. Suunnittelutarveratkaisun valmistelua ohjaavat soveltuvin osin poikkeamismenettelyä koskevat säännökset (MRL 173 ja 174 § ja MRA 14 luku). Maanomistajia tulee kohdella kaikessa alueidenkäytön ratkaisuissa yhdenvertaisesti.

Pirkanmaan ELY-keskukselta on annettu YVA-tarveharkintapäätös, jossa on todettu, että hankkeessa ei tarvitse soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenetelmää. Vaikka hankkeessa ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenetelmää, ja vaikka hanke toteutettaisiin suunnittelutarveratkaisulla, tulee aurinkovoimahankkeen vaikutukset selvittää laajasti. Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös mahdolliset sähkönsiirron vaikutukset.

Aurinkovoimalaan varattava alue rajoittaa muuttaa maankäyttöä ja vaikuttaa monella tapaa ympäristöön. Selvitysten ja vaikutusten arvioinnin perusteella tulee lupaharkinnassa arvioitavaksi täyttääkö hanke MRLmukaiset edellytykset suunnittelutarveratkaisun myöntämiseen tai tuleeko käynnistää kaavoitusprosessi.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on laatinut aurinkosähköjärjestelmien paloturvallisuusohjeen (https://pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2023-01/Aurinkos%C3%A4hk%C3%B6j%C3%A4rjestelmien_paloturvallisuusohje_S_18012023.pdf) hyödynnettäväksi hankkeiden suunnittelussa. Ohjeen mukaisesti tulee arvioida paloturvallisuusriskit ja mm. huoltotieyhteyksien tarve.

Ilmasto
Suunnittelutarvehakemuksen mukaisesti hanke edistää siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan. Hankkeen ilmastovaikutuksia ei ole erikseen arvioitu, mutta annettujen tietojen perusteella hankkeen ilmastovaikutusten voidaan todennäköisesti odottaa jäävän vähäisiksi. Hankkeen avulla tuotetaan vähähiilistä uusiutuvaa energiaa, joka ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta on hyvä asia. Voimalan perustamisesta aiheutuu myös haitallisia ilmastovaikutuksia, jotka tässä hankkeessa liittyvät pääasiassa materiaalien tuotannon hiilijalanjälkeen. Ilmastovaikutusten osalta merkittävää on myös hankkeen aiheuttama puuston poistuma, jonka myötä hiilinielupotentiaali vähenee. Jatkosuunnittelussa on syytä kiinnittää huomioita etenkin materiaalien kestävyyteen ja vähähiilisyyteen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen tarpeisiin mm. hulevesien ja paloherkkyyden osalta. Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että hankkeen ilmastovaikutukset tulee selvittää. Ilmastovaikutuksia arvioitaessa on huomioitava myös voimala-alueen ja materiaalien käyttö ja kierrätys voimalan tuotannon päätyttyä.

Maisema
Aurinkovoimakenttien maisemavaikutuksia voidaan yleisesti pitää paikallisina. Hankealueen itäpuolelle sijoittuu Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitettu valtakunnallisesti merkittävä maisemaalue. Etäisyys hankealueen ja maisema-alueen välillä on alle kilometri. Aurinkovoimahankkeen yhteydessä laaditussa aluekatsauksessa todetaan maisemavaikutusten valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle olevan vähäisiä. Hankeen rakenteiden sijoittelussa tulee huomioida maisemavaikutukset ja toteuttaa suunnittelu siten, että maisema-alueen arvot säilyvät. Aurinkovoimakentän ja maisema-alueen välillä tulee säilyttää mahdollisuuksien mukaan puustoisia alueita ja huomioida suunnittelussa myös alueen pinnanmuodot.
Suunnittelutarveratkaisuhakemuksen mukaan hankkeesta ei muodostu estevaikutuksia, koska alueita ei ole tarpeen aidata kokonaisuudessaan.

Vesienhoito
Hankesuunnittelussa tulee ottaa huomioon mahdolliset vesistövaikutukset, myös välilliset, ja pyrkiä vähentämään niitä. Salokunnan hankkeen osalta annetuissa selvityksissä on todettu, että hankealueelle voidaan tarvita uusia salaojia. Todetaan myös, että hulevesien osalta pyritään siihen, että valunnat ja imeytys säilyvät ennallaan. Ennen hankkeen to-

teuttamista tulee esittää tarkat suunnitelmat hulevesien viivyttämisestä ja käsittelystä. Suunnitelmassa tulee huomioida hankkeen eri vaiheet (rakentaminen, toiminta, lopettaminen).

Ennalta arvioiden aurinkoenergiatuotannon suurimmat mahdolliset vesistövaikutukset aiheutuvat teiden, näihin liittyvien ojien, mahdollisten siltarumpujen ja maakaapelien rakentamisesta sekä mahdollisista kuivatustarpeista. Tietyöt samoin kuin muut kaivutyöt ja rakenteisiin liittyvät kaivu- ja kuivatustyöt saattavat aiheuttaa eroosiota (kiintoaine ja ravinteet) ja näin ollen muutoksia valumavesien laatuun ja määrään.

Tiestö
Selvityksen mukaan hankealueelle on tarkoitus järjestää kulku Salokunnantieltä, joka on valtion yhdysluokkainen maantie 14289. Selvityksessä kulkuyhteydeksi esitetty liittymä Salokunnantiellä on Väyläviraston rekisterin mukaan maa- ja metsätaloutta palveleva liittymä, joten liittymälle tulee hakea käyttötarkoituksen muutos Pirkanmaan ELYkeskuksesta, jotta aurinkovoimalan liikenne sen kautta voidaan järjestää https://www.ely-keskus.fi/liittymat. Jos hankkeen kuljetukset edellyttävät liittymän tai jopa Salokunnantien parantamista, on ne hanketoimijan vastuulla.

Luontoarvot
Suunniteltu aurinkovoimahanke käsittää yhteensä 102 hehtaaria. Alueeseen kuuluu viljelykäytössä olevia peltoja sekä eri-ikäisiä metsäalueita. Hankealueelta on tehty luontoselvitys kesällä 2023, selvityksen kohteena on ollut 85 hehtaaria alueesta (Juupajoen Salokunnan kylän suunnitellun aurinkovoimala-alueen luontoselvitys, Luontoselvitys Sundell Tmi.). Selvityksen jälkeen alueella on tehty hakkuita, ja lisäksi hankealue on laajentunut ja osittain muuttunut alkuperäisestä.

Luontoselvitystä on täydennetty lokakuussa 2023, jolloin on tarkistettu pistemäisesti kohteita päivitetyltä hankealueelta sekä hakkuiden myötä muuttuneet kohteiden tila (Täydennysliite Salokunta-solarhankkeeseen, 29.10.2023, Terraniva Ky). ELY-keskus huomioi, että koko hankealuetta ei ole suunnittelutarveratkaisun lausuntopyynnön asiakirjojen mukaan selvitetty eikä puuttuvilta alueilta ole siten ajantasaisia tietoja luontoarvoista. Selvitysten ulkopuolelle on jäänyt mm. pohjoisimman paneelialueen peltojen etelä- ja pohjoispuolen metsäalueet. Suunnittelutarveratkaisun asiakirjoihin tulee täydentää luontoselvitys puuttuvilta alueilta. Pistemäisiä tarkastuskäyntejä ei rinnasteta asianmukaiseen luontoselvitykseen. Luontoselvityksen toteuttamisesta on tehty kattava ohjeistus: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle, SYKE, 2021.

Alueen läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita, Natura-alueita tai suojeluohjelmien kohteita. Laji.fi-tietokannasta tehdyn aineistolatauksen

mukaan alueelta ei ole myöskään olemassa olevia tietoja uhanalaisista tai muista huomionarvoisista lajeista. Suuri osa hankealueen metsistä on voimakkaasti käsiteltyä metsätalousmetsää tai vastikään hakattua aluetta. Ensimmäisessä luontoselvityksessä kesällä alueelta havaittiin yksittäisiä suojelunarvoisia metsäkuvioita, huomioitava puronotko, sekä potentiaalia liito-oravan esiintymiselle yksittäisillä metsäkuvioilla. Luontoselvityksien jälkeen kaikkien edellä mainittujen luontokohteiden, paitsi puronotkon, alueilla oli tehty hakkuita, jolloin niiden olosuhteet olivat muuttuneet ja havaitut luontoarvot menetetty. Puronotko on hankealueen päivityksessä rajattu hankealueen ulkopuolelle. Luontoselvitysten täydennyksen yhteydessä on kuvattu, että puronotkon alueelta (kohdenumero 4) on löydetty vaativaa lehto- ja lähdelajistoa. Asemapiirrosten mukaan paneelikentät sekä alueelle suunniteltu tiestö sijoittuu puronotkon läheisyyteen, ja alueelle suunniteltu tie kulkee puroon laskevan uoman päältä, jolloin hankkeella voi olla heikentäviä vaikutuksia kohteelle. Puronotko on selvityksen mukaan luonnontilaisen kaltainen (lähes luonnontilainen), eikä sitä ole parannettu, oikaistu tai perattu. Lisäksi luontoselvityksen täydennyksen yhteydessä hankealueelta havaittiin kahden kallion välissä virtaava pienvesi (kohdenumero 9). Suunnittelutarveratkaisun asiakirjoihin tulee täydentää selvitys siitä, ovatko hankealueella tai sen läheisyydessä havaitut pienvedet vesilain 11§:n mukaisia luontotyyppejä. Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Kohteiden tyypin ja luonnontilaisuuden selvittäminen tulee tehdä Pienvesioppaan kriteeristön mukaisesti (Pienvesiopas - pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö, SYKE, 2019).

ELY-keskus huomioi, että kumpikin luontoselvitys on tehty liito-oravan havainnoimisen kannalta epäsuotuisaan aikaan eikä niiden avulla voida poissulkea lajin esiintymistä tutkituilla alueilla. Lajiin kohdistuviin vaikutuksiin ei siten voida ottaa kantaa tehtyjen selvitysten perusteella. Ajankohta on huomioitu myös selvitysten johtopäätöksissä. Alueen pohjoispuolella havaittiin liito-oravan jätöksiä luontoselvitysten täydennyksen yhteydessä ja eteläpuolella hankealueen ulkopuolella rajattiin lajille soveltuvaa puustoa sekä kolohaapa. Suunnittelutarveratkaisun asiakirjoihin tulee täydentää hankkeen vaikutusalueen kattava asianmukaiseen aikaan toteutettu maastoselvitys lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoista ja erityisesti alueen maankäytön myötä mahdollisesti muuttuvista kulkuyhteyksistä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Niina Kangas ja ratkaissut ylitarkastaja Esa Hoffrén.

Hakijan vastine

Salokunnan aurinkovoimalahankkeen vaikutukset on arvioitu ympäristöselvityksessä. Sähkönsiirto perustuu alueen kautta kulkevaan olemassa olevaan 110 kV ilmajohtoon, joten myös sen vaikutukset on arvioitu riittävällä tavalla. Lisäksi luontoselvitystä on täydennetty Terranivan lisäselvityksellä, jonka perusteella voidaan todeta alueiden luontoarvot riittävällä tarkkuudella selvitetyiksi.

Aurinkoenergiahankkeiden ilmastovaikutukset tunnetaan yleisellä tasolla riittävästi. Aurinkoenergialla on mahdollista tuottaa hiilidioksidivapaata sähköä, jolla voidaan mahdollistaa mm. öljyn käytön vähentämistä teollisuuden ja liikenteen energialähteenä. Kohde on pääasiassa peltoa, eli rakentaminen ei vaikuta suuresti metsien hiilinieluihin. Kohde ei ole myöskään turvemaata, josta aiheutusi hiilidioksidipäästöjä kuivatuksen vuoksi.

Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja niiden arvojen säilyminen otetaan huomioon hankkeen tarkemmassa suunnittelussa ja alueen reunapuuston hoidossa.

Hanketoimija hakee tieliittymän käyttötarkoituksen muutoksen ELY-keskuksen ohjeistamalla tavalla.

Hankealueella tai sen vaikutuspiirissä ei ole vesilain 11§ mukaisia suojeltuja luontotyyppejä (luonnontilaiset norot & lähteet). Pohjoisosan länsireunaan laskeva uoma on kaivettu, eikä se täytä vesilain kriteerejä.

Rakennettavalla alueella ei sijaitse sellaista puustoa, joka voisi soveltua liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikaksi. Hanketoimija pyytää huomioimaan, että hankealueen reunametsien osalta on tehty metsänkäyttöilmoituksen mukaisia hakkuita, joten alueen puuston nykytila ei vastaa enää ilmakuvassa havaittavaa puustoa. Alueen soveltuvuutta liito-oravan kannalta on arvioitu kahden eri maastokäynteihin perustuvan luontoselvityksen avulla. Jälkimmäisen luontoselvityksen yhteydessä liito-oravan papanoita löytyi hankealueen ulkopuolelta, jolloin oli todettavissa, että ajankohta oli soveltuva lajin havaitsemiseksi, vaikka se ei ajoittunutkaan kevääseen.

Suunnittelutarveratkaisun edellytykset

MRL 137 §
Rakennusluvan erityiset edellytykset suunnittelutarvealueella

Sen lisäksi, mitä rakennusluvan edellytyksistä muutoin säädetään, rakennusluvan myöntäminen 16 §:ssä tarkoitetulla suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa, edellyttää, että rakentaminen:

1) ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle;

2) on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta; ja

3) on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.

Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Edellä 1 momentissa säädettyjen edellytysten olemassaolon ratkaisee rakennuslupamenettelyn yhteydessä tai erillisessä menettelyssä kunnan päättämä viranomainen.

PÄÄTÖS

Päätän maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten perusteella, että suunnittelutarveratkaisu myönnetään.

Sovelletut oikeusohjeet

MRL 137 §

Päätöksen perustelut

Aurinkovoimala ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle.
Alue soveltuu suunniteltuun toimintaan yhdyskuntateknisten verkostojen kannalta. Liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden kannalta tulee vielä toimittaa tarkemmat selvitykset.
Alue soveltuu suunniteltuun toimintaan palvelujen saavutettavuuden kannalta. Alueelle suunniteltu käyttötarkoitus soveltuu maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonto- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.
Rakentaminen suunnittelutarvealueelle ei myöskään johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai ei aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Päätöksen antaminen

Päätös annetaan julkipanon jälkeen 20.12.2023, jolloin sen katsotaan tulleen asianosaisten tietoon. Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Luvan voimassaolo

Lupa on voimassa kaksi (2) vuotta siitä, kun tämä päätös on saanut lainvoiman.

JUUPAJOKI 18.12.2023

Allekirjoittaja Pekka Maasilta
tekninen johtaja

Tiedoksi Pirkanmaan Elykeskus
Rentto Toni ja Mira
Rentto Hannu
Raina Jukka ja Carita

OIKAISUVAATIMUSOHJEET VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Oikaisuvaatimusviranomainen:
Juupajoen kunnanhallitus
Koskitie 50
35500 Korkeakoski
Puhelin: 03 3775 100
Sähköposti: juupajoki.kunta@juupajoki.fi

Oikaisuvaatimusaika: 14 päivää

Tämä päätös on annettu julkipanon jälkeen yllä mainittuna antamispäivänä, jolloin sen on katsottava tulleen asianomaisten tietoon. Oikaisuvaatimusaika luetaan päätöksen antamispäivästä tätä päivää lukuun ottamatta.

Muutosta tähän päätökseen voidaan hakea yllä mainitulta viranomaiselta kirjallisella oikaisuvaatimuksella, joka asianosaisen itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen on annettava tai lähetin välityksellä tai postitse toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä luettuna yllä mainitusta päätöksen antamispäivästä. Oikaisuvaatimuskirjelmän oheen on liitettävä mahdollinen selvitys johon valittaja haluaa vedota

2.1.2024

JUUPAJOEN KUNNANHALLITUS
juupajoki.kunta@juupajoki.fi

TEKNINEN JOHTAJA PEKKA MAASILTA
pekka.maasilta@juupajoki.fi SÄHKÖPOSTILLA

OIKAISUVAATIMUS JUUPAJOEN KUNNAN TEKNISEN JOHTAJAN PÄÄTÖKSESTÄ SUUNNITTELUTARVERATKAISUSTA AURINKOVOIMALAHANKKEEKSI SEKÄ RAKENNUSLUVASTA ILMATAR SOLAR DEVELOPMENT OY:LLE

Päätös, johon vaaditaan oikaisua

Juupajoen kunnan teknisen johtajan päätös suunnittelutarveratkaisusta
Rakennuspaikoille:
177-417-0002-0085
177-417-0002-0084
177-417-0002-0068
177-404-0004-0031
177-417-0001 -0017
177-417-0006-0005
177-417-0006-0004

Oikaisuvaatimuksen tekijä (myöhemmin myös ”valittaja”)

Naapurikiinteistöjen 177-417-2-37 ja 177-417-2-40 omistaja:

Hannu Rentto

Valittajan asiamies

Juha Kukkonen
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Kiinteistölakimies Suomi Oy
Finlaysoninkuja 9, 33210 Tampere
Puh. 017 821 249
juha.kukkonen@kiinteistolakimies.fi

VAATIMUKSET

Valittaja vaatii, että:

1. Suunnittelutarveratkaisu hylätään ja oikaisuvaatimuksen alainen päätös kumotaan lainvastaisena

2. Hankkeeseen ei saa ryhtyä, eikä hanketta valmistella kohdekiinteistöille ennen viranomaisen päätöksen lainvoimaisuutta

Valittaja on saanut rajanaapurina hänen etuansa, oikeuttaan tai velvollisuuttaan koskevan viranomaisen päätöksen tiedoksi tavallisena kirjeenä 27.12.2023, missä kirjeessä on ilmoitettu päätös annetun julkipanona 20.12.2023, jolloin sen on todettu tulleen asianosaisten tietoon. Suunnittelutarveratkaisua koskeva valitusoikeus on maankäyttö- ja rakennuslain 193 §:n mukaan viereisen alueen omistajalla ja haltijalla, eikä luvan kohteena olevalle asianosaiselle MRL 142 §:n mukaisesti lupapäätöksestä ilmoittamista voida soveltaa tiedoksiannon osalta valittajan etua, oikeuksia ja velvollisuuksia rajoittavalla tavalla oikaisuvaatimuksen määräajan laskennassa. Valittaja huomauttaa viranomaista asiasta sekä edellyttää tiedoksiannoissa noudatettavan hallintolain 59 §:ä.

PERUSTEET VAATIMUKSLLE

Hakemuksen suunnittelutarveratkaisu ja aurinkovoimalaitoksen rakentamista koskeva päätös on hylättävä, koska rakennusluvan myöntämiselle ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n mukaisia edellytyksiä.

Valittaja vetoaa tässä oikaisuvaatimuksessa 29.11.2023 toimittamaansa hakemusta koskevaan muistutukseensa, jonka osalta valittaja katsoo, ettei muistutusta kokonaisuudessaan ole riittävällä tavalla huomioitu päätöksenteossa. Lisäksi valittaja vielä korostaa seuraavia perusteitaan oikaisuvaatimuksessa.

1. **<u>Hanke on vastoin maakuntakaavaa, eikä hanke sovellu ympäristöön ja maisemaan</u>**

<u>Hanke on vastoin maakuntakaavan ohjausvaikutusta</u>

Maakuntakaavan yleismääräyksiin on kirjattu muun ohessa, että:

”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset” (Pirkanmaan liitto, 2017, s. 5).

Kyseessä on vuonna 2017 hyväksytty maakuntavaltuuston kaavoitus, joka on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä vuonna 2019 pysynyt voimassa. Kun kyseessä on ajankohtaan nähden vain muutama vuosi sitten hyväksytty maakuntakaava, voidaan tästä poiketa hankkeen edellyttämässä mittakaavassa vain kunnan tekemällä yleis- tai asemakaavalla. Muutoin hanke on vastoin maakunnan maakuntakaavaan tekemää maankäytön suunnittelua.

Kun hankkeessa ei ole noudatettu maakuntakaavan suunnittelumääräystä maisematilojen säilyttämiseksi, ei maakuntakaava siten ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla ohjeena ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1 §).

<u>Hanke ei sovellu ympäristöön ja maisemaan</u>

MRL 117 §:n 1 momentin mukaan ”*Rakennuksen tulee soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimukset.”*

Kyseisen säännöksen hallituksen esityksessä (HE 101/1998 vp, s. 96) täsmennetään sitä, mitä säännöksellä tarkoitetaan. Hallituksen esityksen mukaan *”Rakennuksen soveltuvuus maisemaan edellyttää maastomuotojen, puuston, maiseman avonaisuuden ja sen muiden ominaisuuksien huolellista arvioimista. Maisemaan soveltuminenkaan ei tarkoittaisi, että rakennus ei saisi herättää ympäristössään huomiota. Sen vaikutuksen maisemassa tulisi kuitenkin olla luonteva”*. Kun kyse on yli 102,3 hehtaarin pinta-alaltaan olevasta rakennushankkeesta, on ilmeistä, että hanke herättää ympäristössään huomiota, eikä luontevasti sovellu maisemaan. Hanke on siten vastoin MRL 117 §:n mukaisia rakentamisen yleisiä vaatimuksia.

Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan KHO:2010:88 todennut suunnittelutarveratkaisuista ja maakuntakaavoituksesta oikeudellisessa arviossaan seuraavalla tavalla: ”*Suunnittelutarvealueella rakentamisen tulee perustua riittävään suunnitteluun. Ensisijaisesti rakentaminen perustuu asemakaavaan. Myönteinen suunnittelutarveratkaisu korvaa rakennushanketta koskevilta osin alueen asemakaavoituksen. Suunnittelutarveratkaisua ei voida myöntää rakennushankkeelle, jota ei*

olisi mahdollista osoittaa asemakaavassa. Tämän vuoksi myös maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentissa ja 54 §:n 1 momentissa tarkoitettu maakuntakaavan ohjausvaikutus asemakaavoitukseen on otettava huomioon, kun arvioidaan täyttyvätkö maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 1 momentin mukaiset suunnittelutarveratkaisun oikeudelliset edellytykset."

Päätöksen mukainen hanke haittaa alueiden käytön järjestämistä, eikä sovellu rakennettuun ympäristöön ja maisemaan eikä se täytä kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimuksia. Viranomainen ei ole riittävällä ja huolellisella tavalla päätöksenteossa arvioinut maastomuotojen, puuston sekä maiseman avonaisuuden vaikutusta maisemaan. Lisäksi maakuntakaavaa ei ole riittävällä tavalla huomioitu hakemuksen käsittelyssä.

2. Selvitykset eivät ole riittäviä

Hakija on hakenut suunnittelutarveratkaisua asemakaavan sijaan sillä perusteella, että suunnittelutarveratkaisu toimii kevyempänä ja nopeammin toteutettavana menettelynä, mikä tukee hankkeen liiketaloudellista kannattavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta. Selvitysten sekä hankkeen toteutuksen vaikutusten riittämättömyyden vuoksi suunnittelutarveratkaisua ei ole mahdollista myöntää pinta-alallisesti näin valtavaan hankkeeseen vain sillä perusteella, että suunnittelutarveratkaisu tukisi hakijan liiketaloudellista kannattavuutta. Selvityksessä on jätetty riittämättömällä tavalla ruokatuotantoon tarkoitettujen peltojen ja ympäristön monimuotoisuuden huomiointi, mitkä ovat olennainen osa alueen virkistys- ja elinkeinotoimintaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9.2 §:n mukaan *"Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia."*

On selvää, että mittakaavaltaan tämänlaisella yli 102,3 hehtaarin kokoisella aurinkovoimalahankkeella on vaikutuksia mm. ympäristöön, luontoon ja yhteiskuntaan myös suunnittelualuetta laajemmalla alueella. Hankkeessa ei ole tehty selvityksiä suunnittelualuetta laajemmilta alueilta, minkä vuoksi hankkeen vaikutuksia ei ole mahdollista lainkaan arvioida tämän alueen ulkopuolella.

Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan KHO:2008:37 katsonut, että riittämättömillä selvityksillä hanketta ei ole voitu hyväksyä

tapauskohtaisessa suunnittelutarvehankinnassa. Tällaisen hankkeen toteuttamismahdollisuudet tulee selvittää alueen yksityiskohtaisessa kaavoituksessa, ottaen huomioon alueen muiden maanomistajien rakentamistarpeet ja muu maankäyttö. (huom. Hannu Rentton 29.11.2023 huomautuksessakin vetoama KHO:2013:183, jonka mukaisesti voimalan koko huomioiden hankkeen hyväksyminen rajaa laajalla alueella suunnitteluvaihtoehtoja alueen myöhemmässä kaavoituksessa.)

ELY-keskus on lausunnossaan arvioinut, että hakija on tehnyt kaksi luontoa koskevaa selvitystä, missä on ensin tehty osittainen selvitys, sekä tämän jälkeen pistemäinen selvitys päivitetyltä hankealueelta. ELY-keskuksen lausunnon mukaan selvitys on jättänyt alueita huomioimatta, eikä pistemäisiä tarkastuskäyntejä rinnasteta asianmukaiseen luontoselvitykseen. ELY-keskus on edellyttänyt luontoselvityksen täydentämistä. Hakijan hakemusta edeltävä valmistelu on siten puutteellinen.

Edellä mainitun hakijan puutteellisen luontoselvitysten lisäksi selvitykset on tehty uhanalaisen liito-oravan havainnoimisen kannalta epäsuotuisaan aikaan, minkä vuoksi tehdyillä selvityksillä ELY-keskus ei voinut ottaa kantaa lajiin kohdistuviin vaikutuksiin. Hyväksymällä hakijan hanke edellä mainituin puutteellisin selvityksin, kunta jättää huomioimatta hankkeen vaikutukset uhanalaisuusluokitukseltaan vaarantuneeseen eliölajiin. Lisäselvityksiä hankkeen vaikutuksista, muun muassa liito-oravien elinolosuhteisiin, hakijan tulee tehdä oikea-aikaisesti, huhti-toukokuussa.

Hakija on vastineessaan vain viitannut, ettei hakijan tekemien selvitysten mukaan hankkeella olisi vaikutuksia uhanalaisiin tai suojeltujen lajien elinmahdollisuuksiin. Hakijan vastine viittauksessaan selvityksiinsä on siten ristiriitainen toimivaltaisen ympäristöviranomaisen, ELY-keskuksen, lausunnon kanssa. Hanke olisi hyväksyttäessä siten vastoin Maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 1 momentin 3 kohtaa vaikeuttaen erityisten luonnonympäristön arvojen säilyttämistä.

Ilman ELY-keskuksen edellyttämiä riittäviä selvityksiä, suunnittelutarveratkaisuhakemuksen hyväksyessä laiminlyödään viranomaisen hallintolain 31 §:n mukaista selvittämisvelvollisuutta, sillä toimivaltainen ympäristöviranomainen on edellyttänyt lisäselvityksiä.

Aktiiviviljelyssä olevia peltoalueita on kuitenkin ehdottomasti vältettävä tämäntyyppisissä hankkeissa, koska paikallisen ruokatuotannon vähentäminen on eettisesti ja imagollisesti haitallista yhteiskunnassa. Aurinkovoimalahankkeet tulee sijoittaa muille kuin ruuantuotantoalueille.

Seuraavassa kohdassa 3 selostetaan maanomistajalle aiheutuvia haittoja. Kaikista mahdollisista kustannus- ja haittavaikutuksista aurinkovoimalan lähimaanomistajille on tehtävä ja hyväksytettävä etukäteinen kirjallinen selvitys ennen luvan myöntämistä, hankkeen eteenpäin viemistä tai rakentamisen aloittamista.

3. <u>Hanke aiheuttaa maanomistajille kohtuutonta haittaa</u>

Hakija on antanut muistutuksen tekijöille vastineensa, missä on ilmoittanut sopivansa maanomistajien kanssa tarvittavista kulkuyhteyksistä, mutta hakija ei ole antanut vastinetta maanomistajan talouskeskuksen arvonmenetykseen hankkeen seurauksena. Nämä maanomistajien kanssa tehtävät sopimukset tulee olla tehtynä ennen hankkeeseen ryhtymistä tai suunnittelutarveratkaisu- tai rakennuslupahakemuksen jättämistä, milloin maanomistajilla on oikeus etukäteisesti arvioida hankkeen vaikutuksia ja neuvotella hankkeen toteuttamisen edellytyksistä.

Hakijan todetessa lupamenettelyn yhteydessä haittojen korvaamisesta tai sopimisesta jälkikäteisesti tai myöhemmin, asettaa tämä maanomistajat epäselvään tilanteeseen hakijan liiketoiminnan nopeamman aloittamisen varjolla. Tällainen jälkikäteinen mahdollinen sopiminen tai korvaaminen ei täytä maanomistajien luottamuksensuojaperiaatteen edellytyksiä, koska hakemuksen etukäteinen hyväksyminen heikentää olennaisesti maanomistajien mahdollisuuksia haitoista korvauksen saamiseksi tai sopimiseksi. Hakemuksen hyväksyminen muodossaan siksi, että hanke olisi mahdollista hakemuksen mukaisesti toteuttaa nopeammalla aikataululla olisi myös vastoin hallinnon objektiviteettiperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta, milloin viranomaisen päätökseen katsotaan vaikuttavan hakijan etu siten, että hakemukseen annettava päätös ei ole oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

On selvää, että pinta-alaltaan näin valtavan rakennelman rakentaminen tällaiselle näkyvälle paikalle haja-asutusalueella heikentää valittajan omistaman kiinteistön arvoa, mikä aiheuttaa tarpeetonta haittaa valittajalle. Hakija ei ole antanut vastinettaan maanomistajan omaisuudensuojaan liittyen muuten, kuin todeten, ettei *ole nähtävissä muita seikkoja, joilla olisi vaikutuksia viljelymahdollisuuksiin ja siten viljelymaan arvoon. Aurinkopaneelit eivät tule <u>merkittävästi näkymään pihapiiriin</u>.* Vastineen perusteella hakija on todennut, ettei aurinkovoimala näkyisi valittajan pihapiiriin merkittävästi, mutta vastineessa ei oteta kantaa valittajan muuhun kiinteistön käyttöön sekä aurinkovoimalan näkymiseen kulkuyhteyksien varrelta. Objektiivisesti katsoen kiinteistön läheisyydessä sijaitseva pinta-alaltaan valtava, yli 102,3 hehtaarin kokoinen aurinkovoimalahanke heikentää valittajan talouskeskuksen ja kiinteistöjen arvoa merkittävästi.

Valittaja on muistutuksessaan korostanut hakemuksen mukaisen hankkeen suoria vaikutuksia valittajan kiinteistön arvoon sekä yritystoimintaan, mihin hakija ei ole antanut riittävää vastinetta osana hakemusta.

LOPUKSI

Kuten edellä sekä 29.11.2023 tekemässä muistutuksessa on perusteltu, valittaja vaatii, että hakemus hylätään maankäyttö- ja rakennuslain vastaisena. Hakemuksen toteuttaminen edellyttää kaavoitusmenettelyä, koska ilman kaavoitusmenettelyä hanke ei täytä lain mukaisia myöntävän päätöksen edellytyksiä. Hankkeen mukaista lupaa ei tule myöntää kyseisille rakennuspaikoille jatkossakaan.

Mikäli hankkeen läpiviemistä jatketaan ehdotetulle alueelle, maanomistaja tulee valittamaan hankkeesta hallinto-oikeuteen ja vaatimaan lainvastaisesti hyväksytystä hankkeesta aiheutuvien asianajokulujensa korvaamista täysimääräisenä.

Rakennuslupaa ei tule myöntää muuntamon rakentamiselle.

Laati

Juha Kukkonen
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Hannu Rentton asiamiehenä

Turussa 2.1.2024

Liitteet

1. Oikaisuvaatimusta koskeva päätös

2. Valittajan muistutus 29.11.2023

KIINTEISTÖLAKIMIES

29.11.2023

JUUPAJOEN KUNTA
juupajoki.kunta@juupajoki.fi

TEKNINEN JOHTAJA PEKKA MAASILTA
pekka.maasilta@juupajoki.fi SÄHKÖPOSTILLA

MUISTUTUS AURINKOVOIMALAHANKKEESTA SEKÄ HUOMAUTUKSET RAKENNUSLUVASTA ILMATAR SOLAR DEVELOPMENT OY, JUUPAJOKI

MUISTUTTAJA Maanomistaja Hannu Rentto

SELOSTUS ASIASTA

Hannu Rentto on pyytänyt minua avustamaan muistutuksen laatimisessa otsikonmukaista aurinkovoimalahanketta koskien. Muistutuksen määräpäiväksi on asetettu 30.11.2023. Suunniteltu aurinkovoimala sijoittuisi Rentton omistaman maatilan (kiinteistöt 177-417-2-37 ja 177-417-2-40) naapuriin ja välittömään läheisyyteen. Hanke vaikuttaa Rentton asumiseen, työntekoon ja muihin oloihin huomattavasti, minkä vuoksi maanomistajalla on muistutusoikeus.

Maanomistajalle on lisäksi toimitettu ilmoitus naapurin kuulemiseksi aurinkovoimahanketta koskevan kerrosalaltaan 18,5 m^2 muuntamon rakentamiseksi. Huomautukset tulee esittää 6.12.2023 mennessä. Muistutuksen perusteet ja huomautukset koskevat soveltuvin osin myös muuntamon rakentamista.

VAATIMUKSET

Rentto vaatii, että suunnittelutarveratkaisua koskeva lupahakemus hylätään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) vastaisena ja että aurinkovoimala sijoitetaan kokonaisuudessaan toiseen sijantiin. Myöskään muuntamolle ei tule myöntää rakennuslupaa.

MUISTUTUKSEN PERUSTEET

1. <u>Alueen maankäyttö tulee ratkaista kaavalla</u>

Maankäyttö- ja rakennuslaki on säädetty ajatukselle siitä, että alueiden maankäyttö tulee ensisijaisesti ratkaista kaavoituksella. Kuten maankäyttö- ja rakennuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 101/1998 vp, s. 41) todetaan *”Suunnittelutarvealueella rakentaminen edellyttää pääsääntöisesti asemakaavaa.”* Suunnittelutarveratkaisu on siten tarkoitettu poikkeukselliseksi ratkaisuksi ja siihen tulisi suhtautua pidättyvästi erityisesti tilanteessa, jossa alueen maankäyttöä ei ole edes yleiskaavalla vielä selvitetty.

Kaavoituksen ensisijaisuus suhteessa suunnittelutarveratkaisuun on todettu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2013:183. Ratkaisussa oli kyse viiden tuulivoiman rakentamista koskevasta hankkeesta. KHO katsoi, että tapauskohteisella suunnittelutarveratkaisulla ei voitu saada sellaista riittävää selvitystä, jonka perusteella hanketta olisi voitu arvioida asemakaavan tai tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityisten sisältövaatimuksien kannalta, vaan hankkeen toteuttamismahdollisuudet tuli selvittää alueen kaavoituksessa, jolloin voidaan ottaa huomioon myös alueen muiden maanomistajien rakentamistarpeet ja muu maankäyttö. Hankkeen hyväksymisellä olisi voimaloiden koko ja määrä huomioon ottaen ollut varsin laajalla alueella suunnitteluvaihtoehtoja rajaava vaikutus alueen mahdollisessa myöhemmässä kaavoituksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 137.4 §:n mukaan *”Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.”*

Kun otetaan huomioon, että kyseisessä KHO:n ratkaisussa oli kyse ainoastaan viiden tuulivoiman rakentamisesta, on ilmeistä, että noin 170 600 aurinkopaneelin sijoittaminen noin 100 hehtaarin alueelle on vähintäänkin yhtä olennaisella tavalla maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 4 momentin mukaista merkittävää rakentamista, joka edellyttää maankäytön suunnittelua vähintään yleiskaavan tasoisella kaavalla.

2. <u>Selvitykset eivät ole riittäviä</u>

Maankäyttö- ja rakennuslain 9.2 §:n mukaan *”Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien*

yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia."

On selvää, että mittakaavaltaan tämänlaisella 100 hehtaarin kokoisella aurinkovoimalahankkeella on vaikutuksia mm. ympäristöön, luontoon ja yhteiskuntaan myös suunnittelualuetta laajemmalla alueella. Hankkeessa ei ole tehty selvityksiä suunnittelualuetta laajemmilta alueilta, minkä vuoksi hankkeen vaikutuksia ei ole mahdollista lainkaan arvioida tämän alueen ulkopuolella (ks. esim. KHO 2017:31 ja KHO 2012:80).

Hankkeella voi olla vaikutuksia muiden maanomistajien mahdollisuuksiin hyödyntää omistamiaan maita aurinkovoiman tuottamiseen, koska on selvää, ettei koko kuntaa voida rakentaa täyteen aurinkopaneeleja. Tämä olisi perustuslain (731/1999) 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden vastaista. Yhdenvertaisuuden toteutumista ei ole mahdollista arvioida ilman kaavoitusmenettelyä, milloin kaikilla kunnan jäsenillä on mahdollisuus osallistua kaavoitusprosessiin. Suunnittelutarveratkaisussa vastaavaa osallistumisen mahdollisuutta ei ole.

Massiivisella aurinkopaneelien määrällä on valtava auringon valoa heijastava vaikutus, jolla on väistämättä vaikutuksia luontoon hyvinkin laajalla säteellä. Hankkeessa ei ole selvitetty, miten aurinkovoimala vaikuttaa kyseisen alueen mikroilmastoon ja ilmamassojen lämpenemiseen kasvukaudella. Asiassa ei ole selvitetty lisääkö aurinkovoimala kuivuutta, hallan vaaraa tai kosteustasapainoa, usvan liikkeitä. Nämä vaikutukset puolestaan lisäisivät satoriskejä, joka taas heikentää satotasoja ja tilan tulosta. Selvitykset on tehtävä paikallisesti, jotta voidaan arvioida vaikutukset juuri kyseisellä alueella tuotanto-olosuhteisiin.

Jäljempänä kohdassa 3 selostetaan maanomistajalle aiheutuvia haittoja. Kaikki mahdolliset kustannus- ja haittavaikutukset aurinkovoimalan lähimaanomistajille on selvitettävä ennen hankkeen eteenpäin viemistä tai rakentamisen aloittamista.

3. Hanke aiheuttaa maanomistajalle kohtuutonta haittaa

Mikäli hankkeen toteuttamista varten ryhdyttäisiin valmistelemaan yleiskaavaa, Rentto toteaa, ettei hankkeelle ole tässäkään tilanteessa edellytyksiä nykyiselle sijainnilleen, koska maankäyttö- ja rakennuslaissa asetetut yleiskaavan sisältövaatimukset eivät voi täyttyä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39.4 §:n mukaan *"Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa."* Koska

aurinkovoimalahanke sijoittuu Rentton omistaman maatilan välittömään läheisyyteen ja alle 200 m päähän asuinrakennuksesta ympäröiden rakennuksen kahdelta sivulta, on maanomistajalle aiheutuva haitat ilmeisen kohtuuttomia.

Maanomistajalle aiheutuvat haitat:

- Hankkeella on suoria vaikutuksia maanomistajan perustuslain 15 §:n turvaamaan omaisuudensuojaan. Tilan imagollinen arvo laskee, kun välittömässä läheisyydessä olevat pellot ovat aurinkopaneeleja täynnä. Maan arvo laskee välittömästi paneelipeltojen läheisyydessä. Talouskeskuksen arvo romahtaa ja maisemalliset arvot menetetään lähialueilta. Kiinteistön omaisuudensuojaa koskeva rajoitus on suhteellisesti hyvin merkittävä ja se on sivuutettu hankkeen arvioinnissa täysin.

- Haitat jäävät pysyvästi rajoittamaan tilan toimintaa vuosikymmeniksi eteenpäin, mikä vaikeuttaa hyvin merkittävässä määrin yrityksen tulevaisuuden toimintamahdollisuuksia. Negatiivinen kokonaisvaikutus tilalle on suuri rahallisesti, koska oletettu vaikutusaika ei vielä edes selvillä (mahdollisesti hankkeen toteutuessa rahallinen menetys useita kymmeniä miljoonia euroja). Aurinkovoimala rajoittaa useamman sukupolven ajan tilan toimintaa.

- Mahdollinen lämpötilan pienikin lasku mikroilmastossa pakkasen puolelle tuhoaa kasvustoja. Haitan estämiseksi tarvitaan lämmitys ja ilmansekoittimet, jotta lämpötila maan pinnassa pysyy plussan puolella. Mikäli luontaisen usvan kasteluvaikutus poistuu, tarvitaan keinokastelua, jotta kasvit pysyvät elinvoimaisina kasvukauden kuumina ajanjaksoina. Nämä vaikutukset voivat viedä koko tilan elinmahdollisuuden tulevaisuudessa, jos voimalan toiminta aiheuttaa muutoksia lähiympäristöön. Mikäli haitallinen vaikutus mikroilmastoon todetaan, aurinkovoimalahankkeen toteuttaja on velvoitettava korvaamaan syntyvät kustannukset kokonaisuudessaan.

- Suunnitellun voimala-alueen läheisyydeltä olevilta pelloilta nousee peltotöiden eri toimintavaiheissa pienhiukkasia (pölyä), jotka sotkevat aurinkokeräimiä ja aiheuttavat ylimääräisiä huoltokuluja voimalalle. Nämä kulut eivät saa rasittaa voimala-alueen viereistä maanomistusta.

Mikäli hanke käynnistettäisiin suunnitellulle alueelle, maanomistajalle aiheutuvat haitat on välittömästi korvattava kokonaisuudessaan ennen rakentamisen aloittamista. Lisäksi rakentamisesta aiheutuvista haitoista on korvattava vielä erikseen rakentamisen aikana.

4. Maakuntakaava ei ole ollut ohjeena hanketta valmisteltaessa

Maakuntakaavan yleismääräyksissä kirjataan muun muassa seuraavaa:

”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset” (Pirkanmaan liitto, 2017, s. 5).

Kuten lupahakemuksen liitteessä ”Aurinkovoiman aluekatsaus 06/11/2023” todetaan sivulla 19, alueella on voimassa seuraavanlainen suunnittelumääräys:

”Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.” (Pirkanmaan liitto, 2017, s. 31)

Hankkeessa ei ole noudatettu suunnittelumääräystä maisematilojen säilyttämiseksi. Maakuntakaava ei ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla ohjeena ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1 §).

5. Hanke ei täytä rakennusluvan edellytyksiä

Mikäli katsottaisiin, että hanke ei edellyttäisi kaavaa, tulee siinä tapauksessa arvioida rakennusluvan myöntämisen edellytyksiä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa 135–137 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty.

Maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rakentamisen tulee täyttää sille 117 §:ssä säädetyt vaatimukset. MRL 117.1 §:n mukaan *”Rakennuksen tulee soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimukset.”* Tämä edellytys ei täyty. Massiivinen 170 600 aurinkopaneelin hanke ei sovellu idylliseen peltomaisemaan eikä täytä kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain 136 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan rakentamisen tulee täyttää 135 §:n 3–6 kohdassa asetetut vaatimukset, mistä seuraa, että rakennusta ei saa sijoittaa tai rakentaa niin, että se tarpeettomasti haittaa naapuria tai vaikeuttaa naapurikiinteistöön sopivaa

rakentamista. Kuten edellä on todettu, Renttolle aiheutuvat haitat ovat olennaisia, minkä vuoksi rakennuslupaa ei voida myöntää.

6. Hanke aiheuttaa ympäristöön ja luontoon haittaa sekä vaikeuttaa luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä sekä virkistystarpeiden turvaamista

Maankäyttö- ja rakennuslain 137.1 §:n mukaan rakennusluvan edellytyksenä suunnittelutarvealueella on, että *”rakentaminen on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.”* Näin ei ole. Hanke tulee vaikeuttamaan suojeltujen ja uhanalaisten lajien säilyttämistä sekä niiden elinympäristön turvaamista. Hanke ei myöskään täytä kaavalle asetettuja sisältövaatimuksia (mm. MRL 39 §).

Hankkeen välittömästä läheisyydestä on luontokartoituksessa havaittu liito-oravan papanoita. Liito-orava on luontodirektiivin liitteissä II ja IV suojeltu laji. Lisäksi alueella on havaittu luontodirektiivissä kaksi hömötiaista (EN). Uhanalaisten lajien suojelusta säädetään luonnonsuojelulain 77 §:ssä. Hömötiainen on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi. Aurinkovoimala-alueen pelloilla tavataan myös runsaasti muuttolintuja sekä teeriä.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:ssä säädetään luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajien suojelusta. Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Hallituksen esityksen (HE 76/2022) mukaan lajien suojelu tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa, luonnonvarojen hyödyntämisessä ja ympäristön käyttöä koskevassa päätöksenteossa. Pykälän soveltamisessa olisi sovellettava lain 1 §:n asetettua yleistä tavoitetta lajien suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen.

Luonnonsuojelulain 79 §:ssä säädetään liitteen II eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamisen ja säilyttämisen kannalta merkittävien esiintymispaikkojen suojelemisesta. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Alueella on harjoitettu voimakasta metsätaloutta, mikä on pirstaloinut alueen elinympäristöjä. Alueella jo suoritetut toimenpiteet sekä suunniteltu aurinkovoimala ovat omiaan entisestään heikentämään liito-oravan ja hömötiaisen elinympäristöä. Suomen ympäristökeskuksen luontodirektiivin esittelyssä liito-oravasta todetaan, että *“naaraan reviiri on yleensä muutamia hehtaareja ja koiraan useita kymmeniä hehtaareja. On tärkeää, että metsiköstä on puiden muodostama kulkuyhteys muihin metsäalueisiin.”* Nyt tätä kulkuyhteyttä ollaan hävittämässä.

Eteläisen hankealueen välittömässä läheisyydessä on liito-oravalle sopivaa elinympäristöä. Alueella on muun muassa haaparyhmiä, muuta lehtipuustoa sekä kuusikkoa. Eteläisen aurinkovoimala- alueen toteutuessa hankkeen vuoksi kaadettaisiin metsää niin, että alueen elinympäristöt pirstaloituisivat ja liito-oravalle sopivan elinympäristön tosiasiallinen käyttö estyisi. Elinympäristö olisi aurinkopaneelien vuoksi eristettynä saarekkeelle, josta myös kaadettaisiin metsää.

Aktiiviviljelyssä olevia peltoalueita on ehdottomasti vältettävä tämäntyyppisissä hankkeissa, koska ne ovat eettisesti ja imagollisesti haitallisia yhteiskunnassa. Aurinkovoimalahankkeet tulee sijoittaa muille kuin ruuantuotantoalueille.

YHTEENVETO

Aurinkovoimalahanke ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain asettamia vaatimuksia. Aurinkovoimalan sijoittaminen ehdotettuun sijaintiin ei myöskään kaavoittamalla tule täyttämään lain asettamia vaatimuksia. Mikäli hankkeen läpiviemistä jatketaan ehdotetulle alueelle, maanomistaja tulee valittamaan hankkeesta hallinto-oikeuteen ja vaatimaan lainvastaisesti hyväksytystä hankkeesta aiheutuvien asianajokulujensa korvaamista täysimääräisenä.

Rakennuslupaa ei tule myöntää muuntamon rakentamiselle.

LAATI

Mikko Mäki-Ikola
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Hannu Rentton asiamiehenä

Turussa 29.11.2023

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

KAAVASELOSTUS

MAAKUNTAVALTUUSTO 27.3.2017

PIRKANMAA

Pirkanmaan liitto 2017

Taitto: Eila Uimonen ja Johanna Kuusterä

Kannen kuvat:	Lapsi	Mika Heittola/Kuva-Plugi
	Matka- ja palvelukeskus	Lundén Architecture Ltd. & COBE. 2014. Tampere Travel and Service Centre Competition. ReConnecting Tampere.
	Pihlajan lehti	Riku Luomaa/Photocabinet

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

KAAVASELOSTUS

Pirkanmaan liitto
Tampere 2017

PIRKANMAAN

MAAKUNTAKAAVA 2040

Maakuntavaltuuston käynnistämispäätös (§ 30)	5.12.2011
Vireilletuloilmoitus	16.12.2011
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) nähtävillä	1.8.–14.9.2012
Maakuntavaltuuston käynnistämispäätös (Kiikoisten osalta, § 21)	11.3.2013
Vireilletuloilmoitus (Kiikoisten osalta)	28.3.2013
Täydennetty OAS nähtävillä (Kiikoisten osalta)	28.3.–30.4.2013
Valmisteluaineisto nähtävillä	5.3.–10.4.2015
Ehdotus lausunnoilla	4.4.–6.5.2016
Ehdotus nähtävillä	10.10.–11.11.2016
Maakuntahallitus	13.2.2017
Maakuntavaltuuston hyväksymispäätös (§ 6)	27.3.2017
Voimaantulo	8.6.2017
Korkeimman hallinto-oikeuden päätös	24.4.2019

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt hyväksymispäätöstä koskeneet valitukset ja antamallaan päätöksellään pitänyt Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 voimassa sellaisenaan, kuin siitä päätettiin maakuntavaltuustossa.

TIIVISTELMÄ

Maakunnan kasvun myötä on Pirkanmaalla tullut tarpeelliseksi laatia uusi, kaikki maankäytön osa-alueet kattava oikeusvaikutteinen maakuntakaava. Maakuntavaltuusto päätti vuoden 2011 lopussa käynnistää uuden maakuntakaavan laatimisen. Pirkanmaan maakuntakaava 2040 tulee voimaan tullessaan korvaamaan vuonna 2007 vahvistuneen Pirkanmaan 1. maakuntakaavan ja sitä täydentävät, vuonna 2013 vahvistuneet kaksi Pirkanmaan vaihemaakuntakaavaa sekä entisen Kiikoisten kunnan osalta vuonna 2011 vahvistuneen Satakunnan maakuntakaavan.

MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 erityisenä tavoitteena on ollut maakuntakaavan strategisen luonteen korostaminen, mikä on tarkoittanut avointa ja vuorovaikutteista prosessia, strategisia valintoja sekä keskittymistä ratkaisemaan tärkeimpiä, seudullisen mittakaavan suunnittelukysymyksiä.

Sisällöllisesti Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tärkeimmät tavoitteet ovat:

- Maakunnan kilpailukyvyn vahvistaminen
- Sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävä yhdyskuntarakenne
- Luonnonvarojen kestävä käyttö ja yhdyskuntarakenteen energiatehokkuus

VUOROVAIKUTUS JA TIETOPOHJA

Maakuntakaavan laatimista on ohjannut Pirkanmaan maakuntahallitus kaavaa koskevilla päätöksillään. Maakuntakaavan ohjausryhmä on tukenut kaavatyön etenemistä omalla asiantuntemuksellaan. Maakuntavaltuusto on linjannut alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä liikennejärjestelmän perusratkaisut. Eri alojen asiantuntijoista kootut hanke- ja työryhmät ovat vastanneet kaavan erillisselvitysten laatimisesta. Pirkanmaan kuntien edustajat ovat olleet tiiviisti mukana kaavan laadinnassa. Lisäksi kaavatyössä on pidetty yhteyttä valtion eri toimijoihin, sidosryhmiin sekä naapurimaakuntiin. Asukkaiden osallistumista on laajennettu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten osallistumismenettelyiden lisäksi erillisselvitysten ja maankäyttövaihtoehtotarkasteluiden nähtävillä oloilla sekä eri teemoista järjestetyin seminaarein ja asukastilaisuuksin. Maakuntakaavan laatimisen etenemisestä on tiedotettu ajankohtaisesti internetsivuilla maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi sekä median kautta.

Maakuntakaavaa varten on tuotettu laaja tietopohja laatimalla lukuisia uusia selvityksiä eri aihealueilta Pirkanmaan liiton toimesta sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Mittavia selvityskokonaisuuksia ovat olleet muun muassa Pirkanmaan maankäyttövaihtoehtotarkastelu, palveluverkko- ja työpaikka-alueselvitykset, Tampereen läntisten väylähankkeiden selvitykset, Pirkanmaan POSKI-projekti sekä tuulivoima- ja kulttuuriympäristöselvitykset. Maakuntakaavan strategisen merkityksen vahvistamista selvitettiin ympäristöministeriön rahoittamassa MASTRA-hankkeessa. Kaavassa on myös hyödynnetty huomattavaa määrää muissa yhteyksissä laadittuja aluetta koskevia suunnitelmia ja selvityksiä. Koottuun tietoon perustuen on harkittu maakuntakaavamerkintöjen sopivuus ja laajuus sekä arvioitu kaavan vaikutuksia. Vaikutusten arviointia on tehty koko maakuntakaavan laadinnan ajan.

KAAVAN KESKEINEN SISÄLTÖ

Pirkanmaan maakuntakaavassa on varauduttu 120 000 asukkaan väestönkasvuun vuoteen 2040 mennessä. Maakuntakaavan alue- ja yhdyskuntarakenteen varaukset perustuvat *Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi* -selvityksen pohjalta tehtyihin seuduittaisiin johtopäätöksiin eli ns. kaavan perusratkaisuihin. Perusratkaisuissa kasvun painopistealueena ovat Tampereen ydinkaupunkiseutu ja eteläinen Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-vyöhykkeen suunta sekä vahvat seutukeskukset, jotka ovat alueensa monipuolisia asiointi- ja palvelukeskittymiä. Tampereen ydinkaupunkiseudun ulkopuolisilla alueilla korostuu myös paikalliskeskusten verkostoyhteistyön merkitys palvelutarjonnan turvaamiseksi.

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 strateginen suunnittelu näkyy sekä kaavan sisällössä eli tehdyissä valinnoissa että kaavaprosessissa eli tavassa laatia kaavaa. Maakuntakaavatyön yhteydessä on myös kehitetty kaavamerkintöjä ja -määräyksiä vastaamaan yhdyskuntarakenteen, liikenteen ja energiahuollon uusia tarpeita. Kaava käsitteleekin monia aihealueita, joita ei Pirkanmaan aiemmissa maakuntakaavoissa ole lainkaan esitetty.

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 esitetyt Tampereen ydinkaupunkiseudun kehittämisvyöhykkeet sekä maakunnan muut kehittämisen kohdealueet kokoavat maakunnan strategiset tavoitteet kartalle. Kehittämisperiaatemerkinnät nostavat myös esiin eri aluekokonaisuuksien kokonaisvaltaisen suunnittelun ja yhteistyön tarpeen. Joukkoliikenteeseen nojautuvan ja matkaketjuja edistävän tiivistyvän kaupunkirakenteen kehittämisperiaate- ja muut kaavamerkinnät tukevat kestävän ja taloudellisen yhdyskuntarakenteen muodostumista.

Maakuntakaavassa yhdyskuntarakenteen kasvun painopiste on sisäänpäin eli nykyisen rakenteen täydentämisessä. Kaikkea kasvua ei kuitenkaan ole mahdollista sijoittaa nykyiseen rakenteeseen, joten maakuntakaava sisältää myös joitain uusia avauksia yhdyskuntarakenteellisesti hyvillä sijainneilla. Pinta-alaltaan suurin uusi maankäytön aluevaraus maakuntakaavassa sijoittuu Pirkkalan, Tampereen ja Lempäälän rajalle. Siellä Tampereen läntisten väylähankkeiden linjaukset, uusi järjestelyratapiha sekä niihin liittyvä maankäyttö täydentävät rakenteellisesti yhteen kuntien taajamien väliin jäävän, nyt vielä pääosin rakentamattoman alueen. Samalla alueella sijaitsevan Tampere-Pirkkalan lentoaseman sekä maakuntakaavassa osoitetun uuden henkilöliikenteen aseman kehittäminen Tampereen keskustan eteläpuolelle edistävät Pirkanmaan saavutettavuutta, vetovoimaisuutta ja liikenteellistä toimivuutta.

Maakuntakaavaan sisältyy vähittäiskaupan mitoitus, joka on määritetty uudistuneen lainsäädännön pohjalta. Kaupan ratkaisun pohjaksi on laadittu laaja palveluverkkoselvitys, jossa on käsitelty kauppa ja julkiset palvelut yhtenä kokonaisuutena. Vähittäiskauppa ohjataan ensisijaisesti keskustoihin, missä palvelut ovat helposti saavutettavissa. Maakuntakaavan uudistumista edustavat lisäksi kaavaa varten laaditut ekologisen verkoston tarkastelut sekä ekosysteemipalvelujen analyysit, jotka ovat osaltaan syventäneet ja täydentäneet maakuntakaavasuunnittelua.

Asutusta ohjataan keskustaajamiin, kyliin, asemanseuduille ja joukkoliikennevyöhykkeille. Taajama-alueita kehitetään monipuolisina sekoittuneiden toimintojen alueina, missä keskeisenä tavoitteena on yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Tampereen ydinkaupunkiseudulla yhdyskuntarakenteen kehittäminen nivoutuu yhteen tehokkaan joukkoliikenteen kehittämisen kanssa. Yhdyskuntarakenne keskuksineen sekä kaupalle ja työpaikoille varattuine alueineen vastaa elinkeinoelämän kehittämisen maankäytöllisiin tarpeisiin.

Pirkanmaa sijaitsee Suomen liikenneverkolla keskeisesti valtateiden ja pääratojen solmupisteessä. Maakunta linkittyy kansainväliseen liikenneverkkoon sekä eurooppalaisen TEN-T-liikenneverkon että lentoaseman tarjoamien kansainvälisten yhteyksien kautta. Maakuntakaavassa liikennejärjestelmä ja maankäyttö on nivottu yhteen elinkeinoelämän toimintaedellytykset turvaten ja joukkoliikennejärjestelmän kehittämistä painottaen. Maakuntakaava turvaa matka- ja kuljetusketjuja maakunnan sisällä sekä edistää Pirkanmaan liikenteellistä saavutettavuutta.

Kulttuuriympäristön kohteet luovat perustan Pirkanmaan identiteetille nostaessaan esiin maakunnalle ominaiset piirteet sekä valtakunnallisesti arvokkaat kohteet. Uutta maakuntakaavassa on muun muassa arkeologisen perinnön ydinalueisiin liittyvä kehittämismerkintä, joka kertoo Pirkanmaan historiallisista kehitysvaiheista. Luonnonsuojelualueita on täydennetty uusien rauhoituspäätösten perusteella. Natura-alueiden luonnonarvojen säilyminen on otettu huomioon. Arvokkaat geologiset muodostumat suojataan. Matkailu- ja retkeilyalueet ja reitistöt muodostavat

kytkeytyvän kokonaisuuden. Taajamien viihtyisyyden kannalta tärkeää viherverkkoa on kehitetty merkittävästi erityisesti Tampereen ydinkaupunkiseudulla ja muissa keskuksissa. Ampuma- ja moottoriradoista osoitetaan verkostosuunnitelmaan pohjautuvat seudullisesti merkittävät rata-alueet.

Uutta maakuntakaavassa ovat tuulivoima-alueet ja kiviaineshuollon varaukset. Kiviaineshuollon varmistamiseksi kaavaan on varattu maakunnan kasvun kannalta riittävät varannot. Luonnonkiviainesten korvaamista uusiomateriaaleilla pyritään edistämään osoittamalla kaavassa maanvastaanottoon ja kierrätykseen tarkoitettuja alueita Tampereen kaupunkiseudulta.

Erityisesti Tampereen kaupunkiseudulla ja Etelä-Pirkanmaan kunnissa varaudutaan kaavassa vesihuollon kehittämistarpeisiin. Pintaveden käytön ohella kaavassa luodaan edellytykset kehittää pohjavesialueiden hyödyntämistä vedenhankinnassa. Keskeisenä tavoitteena on vedenhankinnan turvaaminen myös poikkeustilanteissa. Vedenhankinnan näkökulmasta kaavassa on määräyksillä nostettu esille vesistöjen ja pohjavesien suojelu. Maakuntakaavan jätevesien käsittelyratkaisu pitää sisällään Tampereen seudun keskuspuhdistamon toteuttamisen Tampereen Sulkavuoreen.

Maankäytön ratkaisuissa on kiinnitetty huomiota ympäristöhäiriöiden ehkäisemiseen, eikä esimerkiksi lentomelualueelle tai vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelystä sekä vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista aiheutuvalle suuronnettomuuden riskivyöhykkeelle osoiteta ympäristöhäiriöille herkkää toimintaa. Riskivyöhykkeet tulee huomioida tulevissa maankäytön ratkaisuissa.

Ohjausryhmän kokous.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ 3

1. JOHDANTO 11
   1.1 Maakuntakaava maakunnan suunnittelussa 12
      1.1.1 Maakunnan kehittämisasiakirjat 13
      1.1.2 Maakuntakaava kaavoituksen suunnittelujärjestelmässä 13
   1.3 Suunnittelualue 14
   1.4 Kaava-asiakirjat 14
   1.5 Yhteenveto kaavaselostuksen sisällöstä 14
   1.6 Suunnitteluvaiheet 15

2. TAVOITTEET 17
   2.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki 17
   2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 18
   2.3 Maakuntakaavan tavoitteet 20
      2.3.1 Maakuntakaavan yleistavoitteet 20
      2.3.2 Perusratkaisut ja seuduittaiset tavoitteet 21
   2.4 Maakunnan kehittämisen tavoitteet 23
      2.4.1 Maakuntastrategia 23
      2.4.2 Ilmasto- ja ympäristöohjelmat 24
      2.4.3 Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 25

3. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS 27
   3.1 Kaavan ohjaus ja päätöksenteko 27
   3.2 Vuorovaikutus kaavan laadinnan aikana 28
   3.3 Tiedottaminen 31
   3.4 Palaute ja sen vaikutus kaavaratkaisuun 31
      3.4.1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute 31
      3.4.2 Maakuntakaavaluonnoksesta saatu palaute 31
      3.4.3 Valmisteluvaiheen jälkeen tehdyt muutokset 31
      3.4.4 Maakuntakaavaehdotuksesta saadut lausunnot 33
      3.4.5 Ehdotusvaiheen lausuntojen jälkeen tehdyt muutokset 33
      3.4.6 Ehdotusvaiheen nähtävilläolon aikana saadut muistutukset 34
      3.4.7 Ehdotusvaiheen muistutusten jälkeen tehdyt muutokset 34

4. LÄHTÖKOHDAT 36
   4.1 Voimassa olevat maakuntakaavat 36
   4.2 Pirkanmaan yleiskaavatilanne 37
   4.3 Alue- ja yhdyskuntarakenne sekä liikennejärjestelmä 39
   4.4 Väestö ja työpaikat 40
      4.4.1 Toteutunut väestökehitys 40
      4.4.2 Väestönkasvu haastaa aluerakenteen 42
      4.4.3 Maakunnan työpaikkakehitys 42
      4.4.4 Elinkeinorakenteen kehitys 43
      4.4.5 Väestö- ja työpaikkasuunnite 44
   4.5 Ympäristön ominaispiirteitä 45
      4.5.1 Maisema ja luonnonympäristö 45
      4.5.2 Kulttuuriympäristö 46
   4.6 Mittakaava, karttajärjestelmä ja pohjakartta 46

5 SELVITYKSET JA TUTKITUT VAIHTOEHDOT 47
   5.1 Yhteenveto laadituista selvityksistä ja vaikutusten arvioinneista 47
   5.2 MASTRA-hanke 50
   5.3 Arvioidut vaihtoehdot 51
      5.3.1 Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot 52
      5.3.2 Tampereen läntiset väylähankkeet 61
      5.3.3 Vesihuolto 67
      5.3.4 Tuulivoima 71

6 KAAVAN SISÄLTÖ JA PERUSTEET 74
6.1 Kaavamerkinnät ja -määräykset 74
6.2 Kehittämisperiaatemerkinnät 76
6.2.1 Kaupunki- taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeet ja -alueet 78
6.2.2 Maaseudun ja matkailun kehittämisalueet 82
6.2.3 Muut kehittämismerkinnät 82
6.3 Yleismääräykset 82
6.4 Alue- ja yhdyskuntarakenne 85
6.4.1 Asuminen 85
6.4.2 Keskus- ja palveluverkko 90
6.4.3 Kaupan palveluverkko osana yhdyskuntarakennetta 93
6.4.4 Kylät 101
6.4.5 Työpaikka-alueet sekä teollisuus- ja varastoalueet 103
6.4.6 Erityisalueet 108
6.4.7 Maaseutu 109
6.5 Liikenne ja logistiikka 111
6.5.1 Tiet 114
6.5.2 Radat 125
6.5.3 Ratapihat 133
6.5.4 Junaliikenteen asemat ja terminaali 135
6.5.5 Lentoliikenne 137
6.5.6 Vesireitit 139
6.5.7 Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti 140
6.5.8 Puuterminaalit 143
6.6 Kulttuuriympäristöt 147
6.6.1 Maisema-alueet 149
6.6.2 Kulttuurimaisemat 150
6.6.3 Rakennetut kulttuuriympäristöt 151
6.6.4 Muinaisjäännökset ja muu arkeologinen perintö 153
6.7 Luonnonsuojelu, monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet 155
6.7.1 Monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut 155
6.7.2 Luonnonsuojelu 160
6.7.3 Arvokkaat geologiset muodostumat 163
6.8 Virkistys, matkailu ja urheilu 167
6.8.1 Virkistysalueet ja retkeily- ja ulkoilualueet 167
6.8.2 Ulkoilu- ja melontareitit 171
6.8.3 Matkailupalvelujen alueet 172
6.8.4 Urheilupalvelujen alueet 174
6.8.5 Ampuma- ja moottoriradat 175
6.9 Energia ja luonnonvarat 178
6.9.1 Tuulivoima 179
6.9.2 Turvetuotanto 184
6.9.3 Kiviaineshuolto 190
6.9.4 Kaivostoiminta 194
6.9.5 Tutkimusmetsät 195
6.9.6 Pohjavedet 196
6.9.7 Vesistöt 199
6.10 Tekninen huolto 203
6.10.1 Energiansiirtoverkot 203
6.10.2 Jätehuolto 207
6.10.3 Vesihuolto 211
6.11 Ympäristöhäiriöt ja turvallisuus 221
6.11.1 Lentomelu 221
6.11.2 VAK-ratapiha- ja huomiointivyöhyke 223
6.11.3 Puolustusvoimien alueet ja melu- ja suojavyöhykkeet 225
6.11.4 SEVESO III -direktiivin mukaiset laitoksetT 229
6.11.5 Tulvariskit 230
6.12 Kaavan suhde voimassa olevaan maakuntakaavaan 232
6.13 Liittyminen naapurimaakuntien maakuntakaavoihin 233

7 KAAVAN VAIKUTUKSET JA ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN 235
7.1 Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnit 236
7.2 Vaikutusalue 236
7.3 Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen ja lieventäminen 237
7.4 Tavoitteiden toteutuminen 237
7.4.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki 237
7.4.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 242
7.4.3 Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitteet 246
7.4.4 Maakuntastrategian tavoitteet 248
7.4.5 Muiden maakunnallisten ohjelmien tavoitteet 253

8 MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET 257
8.1 Vaikutukset kuntakaavoitukseen 257
8.2 Vaikutukset viranomaistoimintaan 257
8.3 Maakuntakaavan rakentamisrajoitus 258
8.4 Valkoiset alueet 258
8.5 Muu lainsäädäntö 258

9 KAAVAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA 261
9.1 Toteuttajat 261
9.2 Ajoitus 262
9.3 Seuranta 262

10 KAAVAN LAADINNASSA KÄYTETYT SELVITYKSET 263
10.1. Pirkanmaan vahvistetut maakuntakaavat 263
10.2 Pirkanmaan maakuntakaavaa varten tehdyt selvitykset 263
10.3 Muut kaavan laadinnassa käytetyt selvitykset 267
10.4 Pirkanmaan maakuntakaavatyön aikana laaditut palautteen tiivistelmä- ja vastineraportit 270

LÄHTEET 271
YHTEYSTIEDOT 273

LIITE 1: Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Maakuntakaavan vaikutusten arviointi.
LIITE 2: Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Liitekartat.

1. JOHDANTO

Pirkanmaalle on laajan yhteistyön sekä lukuisten selvitysten pohjalta rakennettu uusi kokonaismaakuntakaava, jossa korostetaan maakuntakaavan strategista luonnetta.

Uuden kokonaismaakuntakaavan tärkeimmiksi strategisiksi tavoitteiksi asetettiin jo työn alkuvaiheessa kolme kokonaisuutta: maakunnan kilpailukyvyn vahvistaminen; sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävän yhdyskuntarakenteen tuottaminen; sekä pohjan luominen luonnonvarojen kestävälle käytölle ja yhdyskuntarakenteen energiatehokkuudelle. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on maakuntakaavan laadinnassa käytetty paljon voimia asioiden laaja-alaiseen selvittämiseen, vilkkaaseen arvokeskusteluun, uusien kehityspolkujen löytämiseen ja yhteisen näkemyksen hiomiseen. Työn aikana on pyritty löytämään vastauksia niihin kysymyksiin, joita eri Pirkanmaan toimijat ovat maakuntakaavalle esittäneet – niin elinkeinoelämän, asukkaiden kuin rakennetun- ja luonnonympäristönkin näkökulmasta katsottuna.

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tärkeänä tehtävänä on esittää Pirkanmaan kuntien yhteinen tahtotila maakunnan maankäytöstä, ja kaavatyössä on korostunut eri maankäyttömuotojen ja intressiryhmien tavoitteiden yhteensovittaminen. Maakuntakaavan valmisteluprosessissa onkin pyritty panostamaan laajaan vuorovaikutukseen alueen kuntien, naapurimaakuntien, asukkaiden ja muiden toimijoiden sekä valtion viranomaisten kanssa. Lisäksi kaavan eri selvitystöitä tukemaan perustetut hanke- ja työryhmät ovat antaneet vahvan panoksen suunnittelutyön etenemiseen.

Kaavaehdotuksen pohjana ovat Pirkanmaan maakuntavaltuuston 28.4.2014 hyväksymien maakuntakaavan perusratkaisujen mukaiset strategiset valinnat. Nämä valinnat perustuvat koko Pirkanmaata koskevaan maankäyttövaihtoehtotarkasteluun ja tästä saatuun palautteeseen sekä näiden pohjalta syntyneisiin johtopäätelmiin. Maankäyttövaihtoehdot sekä niiden vaikutusten arviointi syntyivät joukkouttamiseen, tiiviiseen työpajatyöskentelyyn sekä laajaan asiantuntijuuteen nojautuen. Lisäksi kolmessa eri maakuntavaltuustokäsittelyssä saadut valtuustoryhmäpalautteet antoivat työn kuluessa suuntalinjat kokonaistarkastelulle.

Maakuntakaavaehdotuksessa esitetyt kehittämisperiaatemerkinnät toimivat strategisten tavoitteiden ilmentyminä. Kaupunkiseudun kehittämisvyöhykkeet sekä maakunnan muut kehittämisen kohdealueet nostavat esiin eri aluekokonaisuuksien kokonaisvaltaisen suunnittelun sekä yhteistyön tarpeen. Joukkoliikenteeseen nojautuva, tiivistyvä kaupunkirakenne tukee kestävän ja taloudellisen yhdyskuntarakenteen muodostumista.

Aluerakenteellisesti ja maankäytöllisesti merkittävin muutos maakuntakaavassa liittyy Tampereen läntisten väylähankkeiden linjauksiin sekä niihin liittyviin maankäytön ratkaisuihin. Järjestelyratapihan siirto, Tampereen läntinen ratayhteys, valtatien 3 oikaisu Lempäälän–Pirkkalan alueella sekä uuden 2-kehän toteutuminen muuttavat tulevaisuuden Pirkanmaata. Tampere-Pirkkalan lentoaseman sekä uuden henkilöliikenteen aseman kehittäminen Tampereen keskustan eteläpuolelle edistävät Pirkanmaan saavutettavuutta, vetovoimaisuutta ja liikenteellistä toimivuutta. Saavutettavuutta tukevat merkittävästi myös lisäraidevaraukset.

Täysin uusina teemoina on maakuntakaavaan tuotu tuulivoimaloiden sekä ampuma- ja moottoriratatoimintojen alueet, joista on kaavatyön aikana käyty laajaa keskustelua ja saatu myös runsaasti palautetta. Myös kiviaines- ja vesihuoltoon liittyvät ratkaisut on nyt osoitettu maakuntakaavassa, samoin kaupan mitoitus on määritetty maakuntakaavatasolla. Lisäksi ekologisen verkoston tarkastelut sekä ekosysteemipalvelujen analysoinnit ovat syventäneet ja täydentäneet osaltaan maakuntakaavasuunnittelua.

Keväällä 2015 nähtävillä olleesta Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kaavaluonnosaineistosta saatu palaute, niihin laaditut vastineet ja maakuntakaavan jatkosuunnittelun linjaukset käsiteltiin vaiheittain maakuntahallituksessa syksyn 2015 aikana. Alkuvuodesta 2016 laadittu maakuntakaavaehdotus nojautui palautteeseen laadittujen vastineiden sisältöön.

Helmikuussa 2016 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslain muutos sekä siihen liittyvä asetuksen muutos muuttivat maakuntakaavan valmisteluprosessia merkittävästi. Muutoksen myötä maakuntakaavaehdotus lähetettiin ensin huhti-toukokuussa 2016 lausuntokierrokselle, jonka jälkeen kaavasta järjestettiin ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu. Saadun palautteen pohjalta laadittiin tarkistettu kaavaehdotus, joka asetettiin julkisesti nähtäville syksyllä 2016. Maakuntakaavaehdotuksen hyväksymiskäsittely on maakuntavaltuustossa keväällä 2017.

1.1 MAAKUNTAKAAVA MAAKUNNAN SUUNNITTELUSSA

1.1.1 MAAKUNNAN KEHITTÄMISASIAKIRJAT

Maakunnan kehittäminen ja suunnittelu perustuvat kolmeen kehittämisasiakirjaan: maakuntasuunnitelmaan, maakuntakaavaan ja maakuntaohjelmaan (kuva 1).

Maakuntasuunnitelma esittää vision maakunnan alueesta noin 30 vuoden kuluttua. Suunnitelma määrittelee yleispiirteisellä tasolla tavoitteet ja toimenpiteet halutun visiotilan saavuttamiseksi ja toteuttamiseksi. Maakuntaohjelma puolestaan on maakunnan toimijoiden yhteinen tahdonilmaisu maakuntasuunnitelman mukaisen visiotilan toteuttamisen edellyttämistä hankkeista ja hankkeiden tärkeysjärjestyksestä. Maakuntasuunnitelma tarkistetaan ja maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain eli joka neljäs vuosi. Maakuntaohjelmaa tarkennetaan vuosittain laadittavalla toteuttamissuunnitelmalla.

Pirkanmaalla maakuntasuunnitelma ja -ohjelma on aiemmin valmisteltu omina prosesseinaan ja dokumentoitu erillisinä asiakirjoina. Vuonna 2014 laaditussa Pirkanmaan maakuntastrategiassa 2040 nämä prosessit on yhdistetty, jolloin ne muodostavat yhden eheän kokonaisuuden. Maakuntastrategiaa on valmisteltu vuorovaikutteisesti Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kanssa.

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueidenkäytöstä maakunnassa. Maakuntakaavassa korostuvat valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten näkökulmien yhteensovittaminen ja huomioonottaminen. Maakuntakaava on oikeusvaikutteinen ja siksi juridisesti merkityksellinen asiakirja. Kaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistettävä niiden toteutumista.

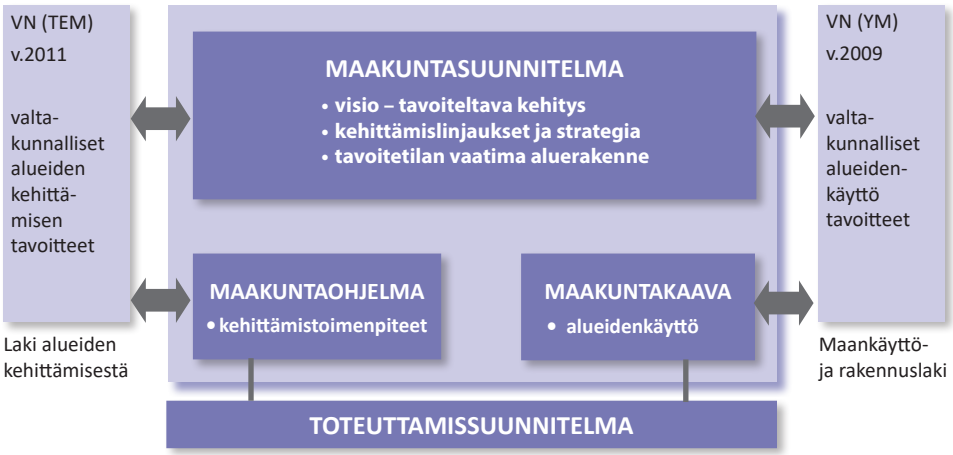

Kuva 1. Maakunnan kehittämisasiakirjat.

1.1.2 MAAKUNTAKAAVA KAAVOITUKSEN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄSSÄ

Maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava (kuva 2).

Maakuntakaavan roolina on sovittaa yhteen valtakunnantason ja maakunnan omat tarpeet sekä useampaa kuntaa yhteisesti koskevia maankäytön asioita, ja tuoda ne poliittiseen päätöksentekoon. Maakuntakaavan laadintaa ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT). Valtioneuvoston hyväksymät tarkistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009.

Maakuntakaavalla varataan maakunnan mittakaavassa asumisen, liikenteen, teknisen huollon, suojelun, virkistyksen, palveluiden ja yritystoiminnan kannalta pitkällä tähtäimellä tarpeelliset maa-alueet. Myös seudullisesti merkittävien vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja sijoittuminen esitetään maakuntakaavassa.

Maakuntakaavan laatiminen on maakunnan liiton tehtävä. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ovat oikeudellisesti sitovia.

Maakuntakaava on ohjeena kuntien kaavoitukselle, ja se on kaavoista yleispiirteisin. Maakuntakaavassa aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella, kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi on tarpeen. Muut maankäytön ja liikenteen kysymykset ratkaistaan yleis- ja asemakaavoissa, joiden laatimisesta ja hyväksymisestä vastaavat kunnat. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat myös kuntien kaavoitusta.

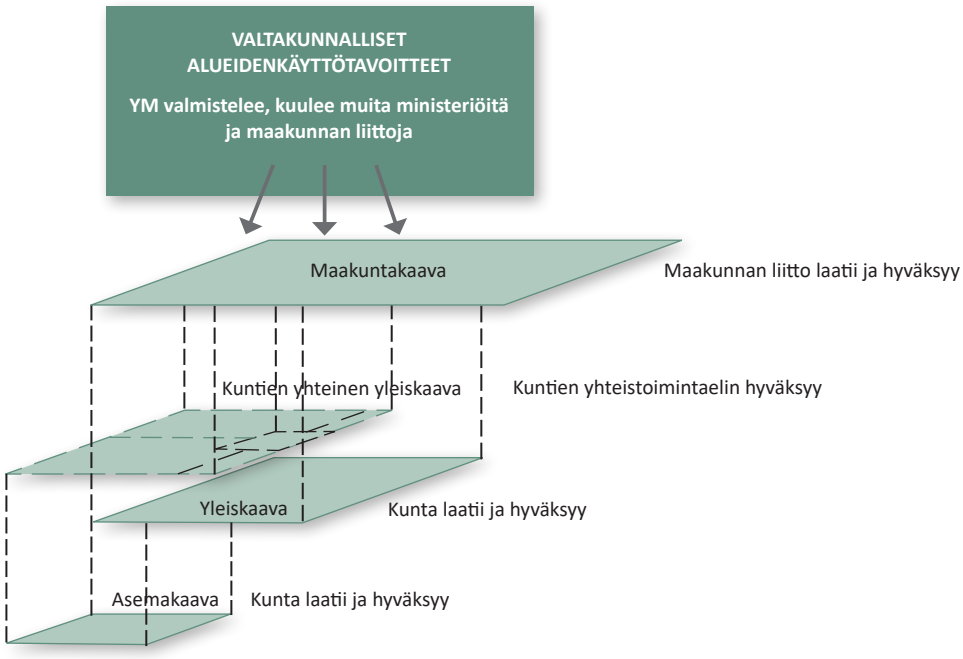

Kuva 2. Maankäytön suunnittelujärjestelmä.

1.2 SUUNNITTELUALUE

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 kattaa alueellisesti kaikki Pirkanmaan 22 kuntaa: Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi. Kiikoisten kunta ja Sastamalan kaupunki yhdistyivät 1.1.2013. Yhdistymisen myötä myös Pirkanmaan maakunta laajeni, sillä Kiikoinen on aiemmin kuulunut Satakunnan maakuntaan. Suunnittelualue esitetään kuvassa 3.

Kuva 3. Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 suunnittelualueen rajaus.

1.3 KAAVA-ASIAKIRJAT

Maakuntakaava esitetään kartoilla, joihin kuuluvat kaavamerkinnät ja -määräykset. Kartta, kaavamerkinnät ja kaavamääräykset muodostavat maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen juridisen kaavan. Maakuntakaavaan liittyy selostus, joka selventää ja täydentää kaavakarttaa ja -määräyksiä. Kaavan aloitusvaiheessa laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma antaa tietoa mm. kaavan vuorovaikutusmenettelyistä. Kaavan pohjana ovat myös useat erilliset selvitykset.

1.4 YHTEENVETO KAAVASELOSTUKSEN SISÄLLÖSTÄ

Kaavaselostuksessa kuvataan kaavan tavoitteet, suunnitteluperiaatteet, kaavaratkaisu ja vaikutusten arvioinnin keskeiset tulokset. Kaavaselostuksella ei ole oikeudellisia vaikutuksia, mutta se on keskeinen aineisto kaavan sisällön tulkinnassa.

Kaavaselostuksen liitteessä 1 on raportoitu maakuntakaavaprosessin aikana toteutettujen vaikutusten arviointien tulokset. Raportti sisältää kaavan yhteis- ja kokonaisvaikutusten arvioinnin, merkintäkohtaiset vaikutusten arvioinnit sekä arvioinnin maakuntakaavalle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Vaikutusten arviointia kuvataan myös kaavaselostuksen luvussa 7.

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 selostukseen kuuluu kiinteästi liiteosa (liite 2), joka sisältää kaavaratkaisua selventävät teemakartat kohdeluetteloineen kaavaratkaisun eri aihealueista, kuten palveluverkosta, yhdyskuntarakenteesta, liikenteestä, kulttuuriympäristöistä, luontoarvoista, energian tuotannosta ja luonnonvaroista.

1.5 SUUNNITTELUVAIHEET

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 suunnitteluprosessi voidaan jakaa vaiheisiin seuraavan kuvan 4 mukaisesti.

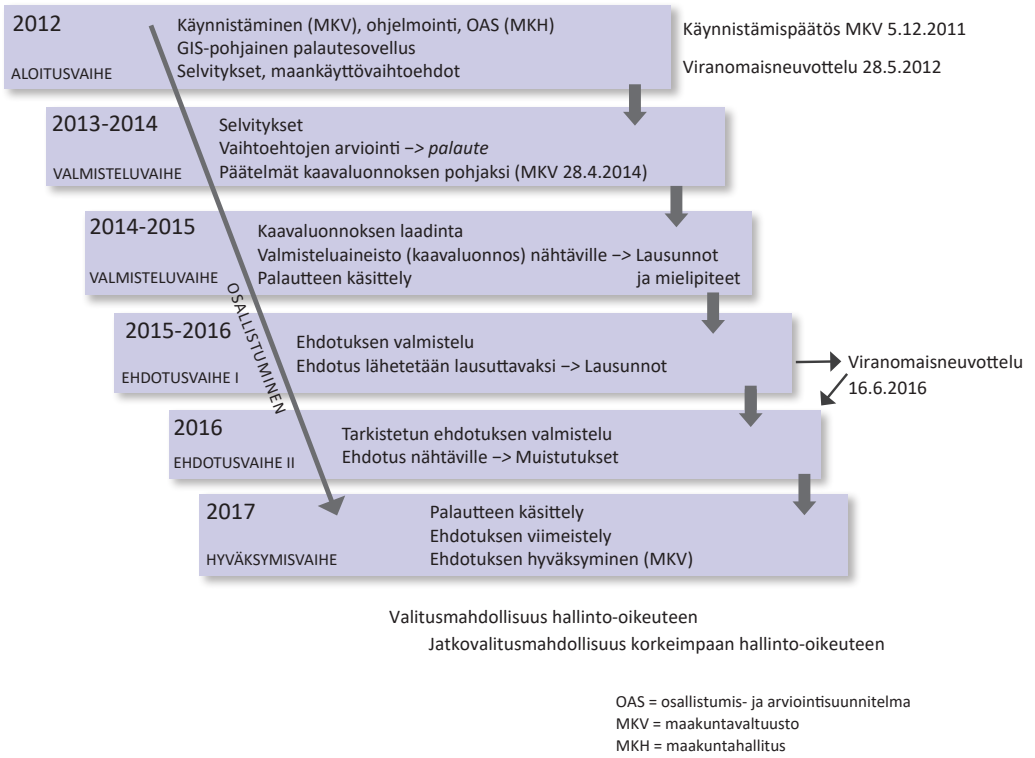

Kuva 4. Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 suunnitteluvaiheet ja aikataulu.

Aloitus- ja tavoitevaihe (12/2011–2012)
Maakuntavaltuusto päätti kaavan laadinnasta 5.12.2011 § 30. Kaavan vireille tulosta ilmoitettiin 16.12.2011. Aloitusvaiheessa laadittiin kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä järjestettiin kaavan lähtökohtia ja tavoitteita koskeva viranomaisneuvottelu 28.5.2012. Aloitusvaiheessa asetettiin maakuntakaavan alustavat tavoitteet. Maakuntahallitus hyväksyi 12.6.2012 osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja siihen sisältyvät kaavan alustavat tavoitteet. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) tiedotettiin ja varattiin mahdollisuus palautteen antamiseen. OAS:n nähtävilläolon yhteydessä 1.8.–14.9.2012 hyödynnettiin maakuntakaavan omia internetsivuja. Aloitusvaiheessa avattiin myös vuorovaikutteinen selainpohjainen karttapalvelu-nettisivu. Tässä vaiheessa käynnistettiin myös ensimmäiset kaavan taustaselvitysten, kuten tuulivoimaselvityksen ja Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehtojen laadinta.

Valmisteluvaihe (2012–2015)
Valmisteluvaihe käynnistyi osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadun palautteen käsittelyllä maakuntahallituksessa 22.10.2012, jolloin hyväksyttiin lausuntoihin ja mielipiteisiin laaditut vastineet. Saadun palautteen pohjalta tehdyt täydennykset osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan hyväksyttiin hallituksessa 12.11.2012. Maakuntavaltuusto päätti 11.3.2013 § 21 käynnistää Kiikoisten kunnan ja Sastamalan kaupungin yhdistymisen myötä Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 laadinnan myös entisen Kiikoisten kunnan alueella, ja tältä osin uusittu OAS oli nähtävillä 28.3.–30.4.2013. Kiikoisten osalta vireilletulosta kuulutettiin 28.3.2013.

Valmisteluvaiheessa laadittiin kaavan tueksi lukuisia taustaselvityksiä, joiden pohjalta voitiin tehdä tarvittavat kaavan aluevaraukset sekä arvioida alustavasti teemakohtaisia vaikutuksia. Merkittävimpänä taustaselvityksenä laadittiin Pirkanmaalle maankäyttövaihtoehtotarkastelu. Sen pohjalta päädyttiin maankäytön perusratkaisuun, jossa määritellään maankäytön merkittävimmät strategiset linjaukset. Maankäyttövaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista tuotettu aineisto asetettiin julkisesti nähtäville ja lausunnoille helmikuussa 2014. Tulokset ja palaute käsiteltiin maakuntavaltuuston kevätkokouksessa 28.4.2014, jolloin valtuusto määritti maakuntakaavaluonnoksen laadintaa varten tarvittavat perusratkaisut.

Valmisteluvaiheessa järjestettiin myös kunta- ja seutukohtaisia neuvotteluja ja työpajoja, joissa keskityttiin erityisesti eri teemojen ratkaisujen yhteensovittamiseen.

Maakuntahallitus asetti maakuntakaavaluonnoksen nähtäville yhdessä muun valmisteluaineiston kanssa. Valmisteluvaiheen aineistosta pyydettiin lausunnot noin sadalta toimijalta, joihin kuuluivat Pirkanmaan kunnat, naapurimaakunnat, viranomaiset ja sidosryhmät. Asukkaat ja muut toimijat saivat jättää aineistosta mielipiteensä nähtävilläolon 5.3.–10.4.2015 aikana.

Ehdotusvaihe (2015–2016)
Ehdotusvaiheessa laadittiin kaavaehdotus palautteen ja lisäselvitysten perusteella. Kaavaluonnoksesta saadusta palautteesta valmisteltiin tiivistelmät ja vastine-ehdotukset. Pirkanmaan maakuntahallitus käsitteli palautteen sekä hyväksyi niihin annettavat vastineet vaiheittain syksyn ja talven 2015 aikana.

Valtion ja naapurimaakuntien viranomaisille suunnattu maakuntakaavan laaja työneuvottelu järjestettiin 21.10.2015. Palautteen perusteella kaavaehdotuskarttaan tarvittavia muutoksia käsiteltiin kaikkien alueen kuntien kanssa pidetyissä suunnittelukokouksissa marras-joulukuussa 2015.

Vaikutusten arviointia tarkennettiin, ja arvioinnit raportoitiin *Maakuntakaavan vaikutusten arviointi* -raportissa. Erilliset vaikutustenarviointiraportit laadittiin Natura-alueista (nk. tarveharkinta) sekä Kangasalan Kirkkojärven Natura-alueesta, liikenteellisistä vaikutuksista, rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja muinaisjäännöksiin kohdistuvista vaikutuksista, luontovaikutuksista ja vaikutuksista ihmisten elinoloihin ja elinympäristöihin. Tässä vaiheessa laadittiin myös tarvittavat lisäselvitykset ja täydennykset perusselvityksiin.

Syksyn 2015 aikana valmisteltu ja helmikuussa 2016 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslain muutos sekä siihen liittyvä asetuksen muutos vaikuttivat maakuntakaavan valmisteluprosessiin merkittävästi. Muutoksen myötä maakuntakaavaehdotus tulee lähettää ensin lausunnolle MRA 13 §:n mukaisesti. Tämän jälkeen kaavasta järjestetään MRL 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu. Saadun palautteen pohjalta laaditaan uusi, tarkistettu kaavaehdotus, joka asetetaan julkisesti nähtäville. Maakuntavaltuuston hyväksynnän jälkeen mahdolliset valitukset kaavasta tehdään jatkossa hallinto-oikeuteen ja ympäristöministeriö luopuu maakuntakaavojen vahvistamisesta.

Maakuntahallitus pyysi maakuntakaavaehdotuksesta lausunnot kunnilta, naapurimaakunnilta, Pirkanmaan ELY-keskukselta, muilta maakuntakaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee. Lausuntoaika oli 4.4.–6.5.2016. Tämän jälkeen järjestettiin toinen lakisääteinen viranomaisneuvottelu 16.6.2016.

Pirkanmaan liiton toimisto valmisteli vastineet saatuihin lausuntoihin, ja lausuntojen sekä viranomaisneuvottelussa saadun palautteen perusteella tehtiin tarvittavat muutokset kaavaehdotukseen. Ehdotusvaihe päättyi toisen kaavaehdotuksen nähtäville asettamiseen. Maakuntahallitus päätti 12.9.2016 kaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta. Nähtävilläolon aikana 10.10.–11.11.2016 asukkailla ja muilla toimijoilla oli mahdollisuus jättää ehdotuksesta muistutuksensa. Pirkanmaan liiton toimisto valmisteli vastineet saatuihin muistutuksiin.

Hyväksymisvaihe (2017)
Hyväksymisvaiheessa maakuntahallitus käsitteli 16.1.2017 ehdotuksesta saadut muistutukset ja päätti esille tulleiden asioiden huomioonottamisesta. Kaava-asiakirjoja on tarkistettu vastineiden mukaisesti. Kaupan kysymyksiä koskeva vastine hyväksyttiin maakuntahallituksen kokouksessa 13.2.2017, jolloin hallitus käsitteli myös vähäisesti tarkistetun maakuntakaavaehdotuksen. Jos kaavaehdotusta muutetaan olennaisesti, se tulee asettaa uudelleen nähtäville (MRA 32 §). Maakuntakaavaehdotus on maakuntavaltuuston hyväksymiskäsittelyssä maaliskuussa 2017.

Täytäntöönpano- ja seurantavaihe
Maakuntakaava tulee voimaan, kun hyväksymistä koskevasta päätöksestä on kuulutettu maakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa. Maakuntakaava on mahdollista määrätä tulemaan voimaan ennen kuin päätös on saanut lainvoiman. Maakuntavaltuuston kaavan hyväksymispäätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Pirkanmaan liitto seuraa ja edistää kaavan tavoitteiden toteutumista sekä arvioi kaavan muutostarpeita.

2. TAVOITTEET

2.1 MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI

Maankäyttö- ja rakennuslaki muodostaa lähtökohdan ja tavoitteet maakuntakaavan laadinnalle. Lain yleinen tavoite (MRL 1 §), alueiden käytön suunnittelun tavoitteet (MRL 5 §) ja maakuntakaavan sisältövaatimukset (MRL 28 §) ohjaavat maakuntakaavan laadintaa.

Lain yleisenä tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä.

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

1. Turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;
2. Yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta;
2a. Riittävän asuntotuotannon edellytyksiä,
3. Rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;
4. Luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä;
5. Ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;
6. Luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;
7. Yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista;
8. Yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta;
9. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja toimivan kilpailun kehittymistä;
10. Palvelujen saatavuutta; sekä
11. Liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

1. Maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
2. Alueiden käytön ekologiseen kestävyyteen;
3. Ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
4. Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
5. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
6. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

2.2 VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää.Tavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat toimivaa aluerakennetta, eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua, kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja sekä toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat laaja kokonaisuus, joka jakautuu yleistavoitteisiin ja erityistavoitteisiin. Seuraavassa tekstissä on esitetty otteita valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

TOIMIVA ALUERAKENNE

Yleistavoitteet

- Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista.
- Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.
- Aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena.
- Alueidenkäytöllä edistetään kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkoston kehittämistä.

Erityistavoitteet

- Maakunnan suunnittelussa edistetään ylimaakunnallisten kehittämisvyöhykkeiden muodostamista ja niiden kehittämisedellytyksiä ja selvitetään alueidenkäytön järjestämistä raja-alueilla.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille.

EHEYTYVÄ YHDYSKUNTARAKENNE JA ELINYMPÄRISTÖN LAATU

Yleistavoitteet

- Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia.
- Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen.
- Edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminnalle riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen.
- Runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat elinkeinoelämän toiminnot suunnataan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään tai muutoin hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle.
- Luodaan edellytykset ilmastonmuutokseen sopeutumiselle.

Erityistavoitteet

- Maakuntakaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestönkehitysarvio.
- Maakunnan suunnittelussa on tarkasteltava pitkällä aikavälillä sekä taajama- että maaseutualueiden väestömäärän kehityksen erilaisia vaihtoehtoja.
- Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet.

- Uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta.
- Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja on suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.
- Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille.
- Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.
- Maakuntakaavoituksessa on osoitettava alueet jätteenkäsittelylaitoksille.

KULTTUURI- JA LUONNONPERINTÖ, VIRKISTYSKÄYTTÖ JA LUONNONVARAT

Yleistavoitteet

- Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä.
- Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä.
- Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.

Erityistavoitteet

- Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat.
- Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.
- Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle.
- Maakuntakaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.
- Maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia.
- Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon käyttökelpoiset kiviainesvarat sekä niiden kulutus ja kulutustarve pitkällä aikavälillä sekä sovitettava yhteen kiviaineshuolto- ja suojelutarpeet.
- Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet.

TOIMIVAT YHTEYSVERKOSTOT JA ENERGIAHUOLTO

Yleistavoitteet

- Liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö sovitetaan yhteen siten, että vähennetään henkilöautoliikenteen tarvetta ja parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä.
- Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.

Erityistavoitteet

- Alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten.
- Lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset, sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset.

- Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset.
- Alueidenkäytössä tulee varautua uusiutuvia ja jäteperäisiä polttoaineita käyttävien energialaitosten ja niiden logististen ratkaisujen aluetarpeisiin osana alueen energia- ja jätehuoltoa.
- Maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet.
- Maakuntakaavoituksessa on varauduttava kaukokuljettamiseen tarvittaviin maakaasu- ja öljyputkien linjauksiin siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet turvataan.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi > Elinympäristö ja kaavoitus > Maankäytön suunnittelujärjestelmä > Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

2.3 MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET

2.3.1 MAAKUNTAKAAVAN YLEISTAVOITTEET

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 erityisenä tavoitteena on korostaa maakuntakaavan strategista luonnetta. Tämä tarkoittaa strategista prosessia, pitäytymistä merkittävimmissä suunnittelukysymyksissä sekä strategisia valintoja.

Maakunnan asema, maailmanlaajuinen menestyminen ja tuottavuus ovat Pirkanmaan liiton toiminnan tavoitteita, joita tarkastellaan maakuntakaavassa maankäytön suunnittelun näkökulmasta. Maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman hyväksyttiin maakuntakaavalle seuraavat kolme sisältötavoitetta:

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVASSA 2040

1. **Vahvistetaan maakunnan kilpailukykyä**
    - Maankäyttöratkaisuilla tuetaan Pirkanmaan asemaa johtavana ympäristövastuullisen elämäntavan, kehittyvän elinkeinoelämän ja viihtyisän asumisen palvelumaakuntana. Vastuullisella liikenteen ja maankäytön suunnittelulla varmistetaan toimiva ja taloudellinen eläminen ja elinkeinotoiminta koko maakunnassa.
    - Asemoidaan ja yhteensovitetaan menestyksen kannalta tärkeimmät toiminnot ja kansallinen liikennejärjestelmä.
    - Varmistetaan logististen ketjujen ja henkilöliikenteen matkaketjujen toimivuus vahvistamalla kansainvälisesti toimivaa liikennejärjestelmää (kuten Tampere-Pirkkalan lentoasemaa), pääliikenneverkkoa ja sen solmupisteitä.
    - Turvataan yritystoiminnan alueiden monipuolisuus, riittävyys ja hyvä saavutettavuus.

2. **Kehitetään sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullista yhdyskuntarakennetta**
    - Tuetaan asukkaiden sujuvaa ja kestävää arkiliikkumista sekä palveluiden hyvää saatavuutta toimivaan liikennejärjestelmään perustuvilla liikenteen ja maankäytön ratkaisuilla.
    - Tunnistetaan luonnon ja kulttuuriympäristön merkittävimmät arvot sekä alueiden virkistyskäyttötarpeet ja huomioidaan ne maankäytössä.
    - Tehdään innovatiiviset maankäytön ratkaisut yhteistyössä asukkaiden ja elinkeinoelämän kanssa.

3. **Tuetaan luonnonvarojen kestävää käyttöä ja yhdyskuntarakenteen energiatehokkuutta**
    - Esitetään luonnonvarojen hyödyntämisen maakunnalliset periaatteet.
    - Tunnistetaan uusiutuvan energian lähteet ja tehdään kestävän kehityksen mukaiset maankäyttöratkaisut.

2.3.2 PERUSRATKAISUT JA SEUDUITTAISET TAVOITTEET

Pirkanmaan liiton asettamat tavoitteet ovat tarkentuneet kaavatyön edetessä. Keskeinen tavoitteiden täsmentämisen vaihe oli maankäyttövaihtoehtojen laadinta. Maankäyttövaihtoehtojen pohjalta linjatut maakuntakaavan perusratkaisut ovat muotoutunut synteesinä neljän erilaisen maankäyttövaihtoehtotarkastelun tuloksista. Perusratkaisuissa otetaan kantaa maakunnallisen tason maankäytön ja liikenteen kasvun ja kehityksen painopistesuuntiin pitkällä aikavälillä. Perusratkaisut pyrkivät huomioimaan seudulliset erityispiirteet, ja ne perustuvat kuntien, asukkaiden sekä muiden sidosryhmien lausuntoihin ja palautteisiin.

Maakuntakaavan valmistelussa tukeudutaan pääosin vaihtoehtoon, joka tiivistyvän ydinkaupunkiseudun ja seutukeskusten lisäksi painottaa maakunnan eteläistä, pääradan suuntaista kasvusuuntaa. Aluekehityksen ajurina on Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-kehitysvyöhykkeen kasvu ja potentiaali. Ydinkaupunkiseudulla edistetään kahden uuden alakeskuksen syntymistä Tampereen ja Lempäälään välisellä alueella. Maankäytön suunnittelussa varaudutaan läntisen ratayhteyden toteuttamiseen ja järjestelyratapihan siirtoon. Myös Puskiaisen oikaisun (valtatiellä 3) ja 2-kehän toteuttamiseen valmistaudutaan.

Ydinkaupunkiseudulla maankäytön ja liikenteen kehittämisen punaisena lankana on tiivistää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa nykyisiä kuntakeskuksia sekä edistää vahvoihin joukkoliikennevyöhykkeisiin perustuvaa liikkumista. Elinkeinoelämän kehittäminen tukeutuu erityisesti valtatien 3, kehäteiden ja lentokentän alueen ympäristöön. Kaupunkiseudulla edistetään toimintojen sekoittuneisuutta, mutta toisaalta keskitytään myös profiloituneisiin, korkean osaamisen työpaikka-alueisiin. Kaupunkiseudun kehittämisen lähtökohdaksi otetaan myös lentokentän alueen kansainväliset yhteydet sekä sen tarjoamat logistiset ja monipuolisen yritystoiminnan mahdollisuudet.

Eteläisellä Pirkanmaalla kehittämisen tavoitteena on vahvistaa ja tiivistää alueen kuntakeskuksia. Kehittämisen painopiste on pääradan asemanseuduilla Akaan Toijalassa ja Viialassa. Valkeakoskea kehitetään alueen seutukeskuksena. Maantie 130 välillä Marjamäki–Valkeakoski on myös aluekehityksen painopistealuetta. Pälkäneen kehittyminen tukeutuu valtatiehen 12 ja Kangasalan suuntaan.

Lounaisen Pirkanmaan maankäyttöä kehitetään seutu- ja paikalliskeskuksia korostavan monikeskusmallin pohjalta. Vahvana seutukeskuksena kehitetään Sastamalan Vammalan keskustaajamaa. Alueen joukkoliikenne tukeutuu erityisesti linja-autoliikenteeseen, mutta jossain määrin myös rautatiehen.

Luoteisen Pirkanmaan kehittäminen nojaa asemanseutuja ja ydinkaupunkiseutua painottavaan raideliikennemalliin. Alueen elinkeinojen kehittämisen ajuri on valtatiehen 3 perustuva kehitysvyöhyke, jossa ratkaisevana liikennehankkeena on Hämeenkyrön ohitustien toteutuminen osana HHT-käytävän jatkokehittämistä. Parkanoa kehitetään raideliikenteeseen tukeutuvana seutukeskuksena. Hämeenkyrön ja Ikaalisten keskustaajamien vahvistuminen on riippuvaista paljon valtatien 3 ratkaisuista.

Pohjoisen Pirkanmaan maankäytön kehittäminen perustuu monikeskusmallin ja asemanseutujen kehityksen yhdistelmään, jossa hyödynnetään olemassa olevaa raideinfrastruktuuria ja monikeskuksista yhdyskuntarakennetta. Seutukeskuksena kehitetään Mänttä-Vilppulaa, jossa joukkoliikennettä ohjataan vahvemmin rautatiehen perustuvaksi. Oriveden roolina korostuu toiminen raide- ja maantieliikenteen terminaalipaikkana. Kehitettävänä päätienä on valtatie 9. Muuten pohjoisella Pirkanmaalla tukeudutaan olemassa olevaan liikenneverkkoon ja tuetaan sen ylläpitoa. Kuntakeskuksia vahvistetaan profiloituneina palvelukeskuksina, ja maaseudun kehitysedellytykset turvataan. Elinkeinoelämän kehittäminen perustuu seudullisiin vahvuusaloihin. Erityistä yritystoimintapotentiaalia on luonnonvaratalouden aloilla.

Maankäytön perusratkaisuista on myös laadittu karttaesitys (kuva 5), jossa esitetään edellä mainitut kehittämisen painopisteet. Kartta on suunnittelun edetessä tarkentunut. Kartan tueksi on myös laadittu perusratkaisujen mukainen Tampereen ydinkaupunkiseudun liikennejärjestelmäkartta (kuva 6).

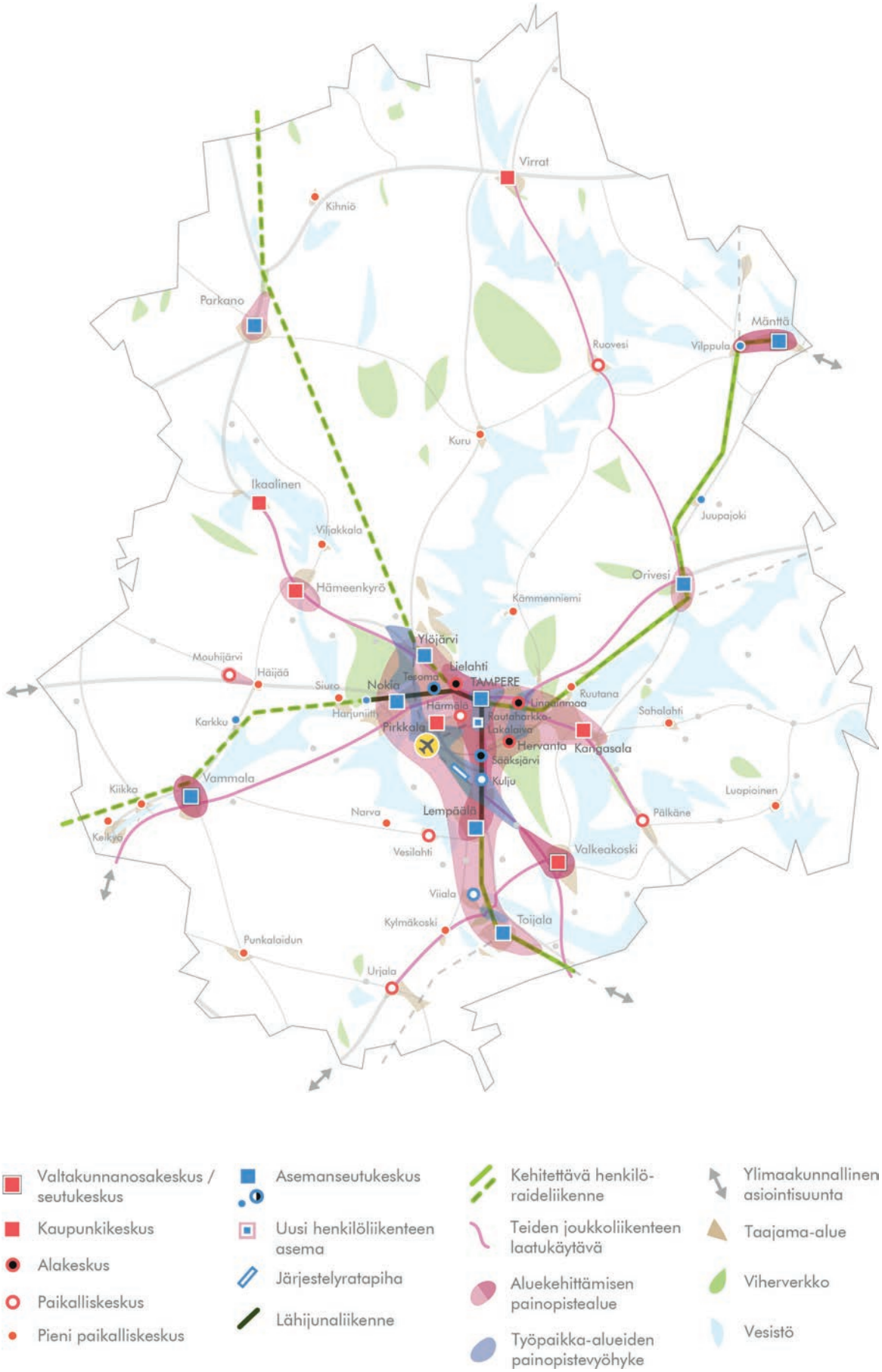

Kuva 5. Perusratkaisun aluerakenne ja joukkoliikenteen pääyhteydet.

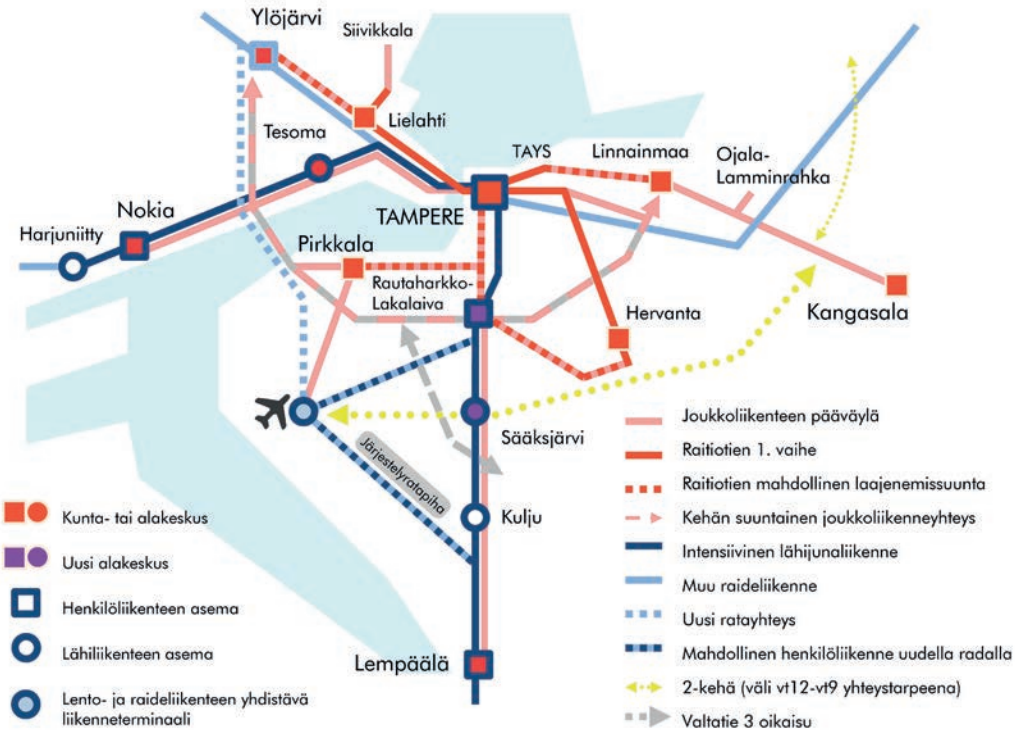

Kuva 6. Perusratkaisut – Ydinkaupunkiseudun liikennejärjestelmä.

2.4 MAAKUNNAN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

2.4.1 MAAKUNTASTRATEGIA

Pirkanmaan maakuntastrategia 2040 *Rohkee, mutta sopii sulle!* yhdistää maakuntasuunnitelman ja -ohjelman ja tavoittelee maakunnan talouden iskukykyä, uusia ja avoimia toimintatapoja sekä radikaalia tuottavuusloikkaa ”Välkyn”, ”Ehyen” ja ”Kestävän Pirkanmaan” kehittämiskokonaisuuksien kautta. Kaikkea toimintaa läpileikkaavat ”Saavutettavan Pirkanmaan” maankäytölliset ja liikenteelliset tavoitteet ja toimenpiteet.

”Saavutettava Pirkanmaa” tähtää elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuuden ja maakunnan saavutettavuuden edistämiseen. Keskeistä on lentokentän alueen ja läntisten väylähankkeiden muodostaman kokonaisuuden hyödyntäminen saavutettavana ja vetovoimaisena yritysvyöhykkeenä. Alueen toteutuminen on koko maakunnan elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja yritysten monipuolisten toimintamahdollisuuksien kannalta keskeistä. Strategia näkee ydinkaupunkiseudun ja pääradan suuntaisen etelän kasvusuunnan elinkeinoelämän kasvun ajurina.

Myös asukkaiden sujuvaan arkeen ja palveluiden saavutettavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Strategia korostaa maakuntakaavan merkitystä sosiaalisesti kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kattavan palvelukeskusverkon luomisessa. Sujuvaa arkea rakentavat myös toimivat matkaketjut sekä tulevaisuuden joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen ratkaisut.

Kestävän yhdyskuntarakenteen osalta strategia nostaa maankäytön suunnittelun keskipisteeseen nykyisen taajamarakenteen hyödyntämisen sekä vahvoihin joukkoliikennevyöhykkeisiin perustuvan liikkumisen. Asuin- ja luonnonympäristöjen on tuettava ihmisten terveyttä ja toimintakykyä muun muassa tarjoamalla kattavat virkistysalueet sekä monipuolisia ja laadukkaita asumisen mahdollisuuksia. Uusiutuvan energian ja biotalouden mahdollisuudet hyödynnetään varaamalla maakuntakaavassa tuulivoimatuotannolle ja puuterminaaleille soveltuvat alueet. Lisäksi maakuntastrategia tukee päätieverkon ohella alempitasoisen tieverkon ylläpitoa.

2.4.2 ILMASTO- JA YMPÄRISTÖOHJELMAT

ILMASTO- JA ENERGIASTRATEGIA

Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategialla on mallinnettu kehityspolku kohti ilmastonmuutosta hillitsevää ja ilmastonmuutokseen sopeutuvaa maakuntaa. Strategian ilmasto- ja energiavisiolla kuvataan sitä tavoitetilaa, joka maakunnassa pyritään saavuttamaan vuoteen 2040 mennessä. Strategian tehtävänä on ohjata hankerahoitusta kohti strategian tavoitteita ja lisätä keskustelua sekä tietoisuutta ilmasto- ja energia-asioista. Strategia toimii myös maakuntakaavan tieto- ja tavoitepohjana.

Strategian tavoitteilla ja toimenpiteillä pyritään varmistamaan maakunnan aktiivinen toiminta ilmastonmuutoksen hillinnässä vaarantamatta energiantuotannon ja -jakelun toimivuutta sekä huomioiden tarpeet ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja varautumiseen. Vaikka nämä asiat ovat olleet pääpainopisteinä tavoitteita ja toimenpiteitä asetettaessa, on strategiaa tehdessä ollut tärkeää myös synergia kestävän kehityksen muiden osa-alueiden eli sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten kanssa. Kuten strategiaa tehdessä myös tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa on tärkeää huomioida ja arvioida myös nämä vaikutukset. Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategiaa ohjaavat sekä kansainvälinen ja kansallinen ilmasto- ja energiapolitiikka että maakunnassa jo tehdyt strategiat ja ohjelmat. Lisäksi Pirkanmaan energiantuotannon, -kulutuksen sekä ilmastotyön nykytila ovat strategian tärkeitä lähtökohtia.

YMPÄRISTÖOHJELMA

Pirkanmaan ympäristöohjelma 2011–2016 kannustaa ympäristövastuullisuuteen ja ekotehokkuuteen. Se kokoaa ja esittää tavoitteet sekä joukon toimenpiteitä ympäristövastuullisemman, vähäenergisemmän ja samalla ekotehokkaamman tulevaisuuden saavuttamiseksi.

Ympäristöohjelma koostuu vuoteen 2030 tähtäävästä visiosta ja sitä toteuttavista strategisista tavoitteista sekä näitä tavoitteita eteenpäin vievistä toimenpiteistä. Pääosan ohjelmasta muodostavat toimenpiteet konkreettisine toteuttamiskeinoineen, jotka on kohdennettu vuosille 2011–2016. Ympäristöohjelman päivitystyö on aloitettu syksyllä 2016.

Ohjelma rakentuu kolmen teeman ympärille:

1. Kestävä yhdyskuntarakenne
2. Ympäristövastuullinen ympäristöohjelma
3. Ympäristötietoisuus

2.4.3 PIRKANMAAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA

Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma on valmistunut vuonna 2011, ja siinä on kuvattu Pirkanmaan liikennejärjestelmän kehittämistarpeet ja tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tavoitetila perustuu Pirkanmaan maakuntasuunnitelmaan, alueellisiin liikenteellisiin tavoitteisiin sekä valtakunnallisiin linjauksiin ja liikennepoliittisiin tavoitteisiin. Suunnitelma tähtää vuoteen 2040. Suunnitelman toteuttamisesta on laadittu vuosille 2012–2016 aiesopimus, jonka ovat allekirjoittaneet Pirkanmaan kunnat ja kaupungit, Pirkanmaan liitto, Pirkanmaan ELY-keskus, Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä, Liikennevirasto ja Pirkanmaan poliisilaitos.

Liikennejärjestelmävision keskeisin osa on päävisio, joka kuvaa Pirkanmaan liikennejärjestelmän tavoitetilaa tulevaisuudessa. Päävisiota tarkentavat liikennejärjestelmän toimivuutta, taloudellisuutta, sosiaalista tasa-arvoa ja turvallisuutta koskevat yksilöidymmät tavoitteet. Liikennejärjestelmän tavoitteisiin liittyy läheisesti myös alue- ja yhdyskuntarakennetta ja ympäristöä koskevia näkökohtia. Liikennejärjestelmävisio on laadittu vahvassa vuorovaikutuksessa eri toimijatahojen kanssa ja sen taustalla vaikuttavat myös tunnistetut toimintaympäristön muutokset.

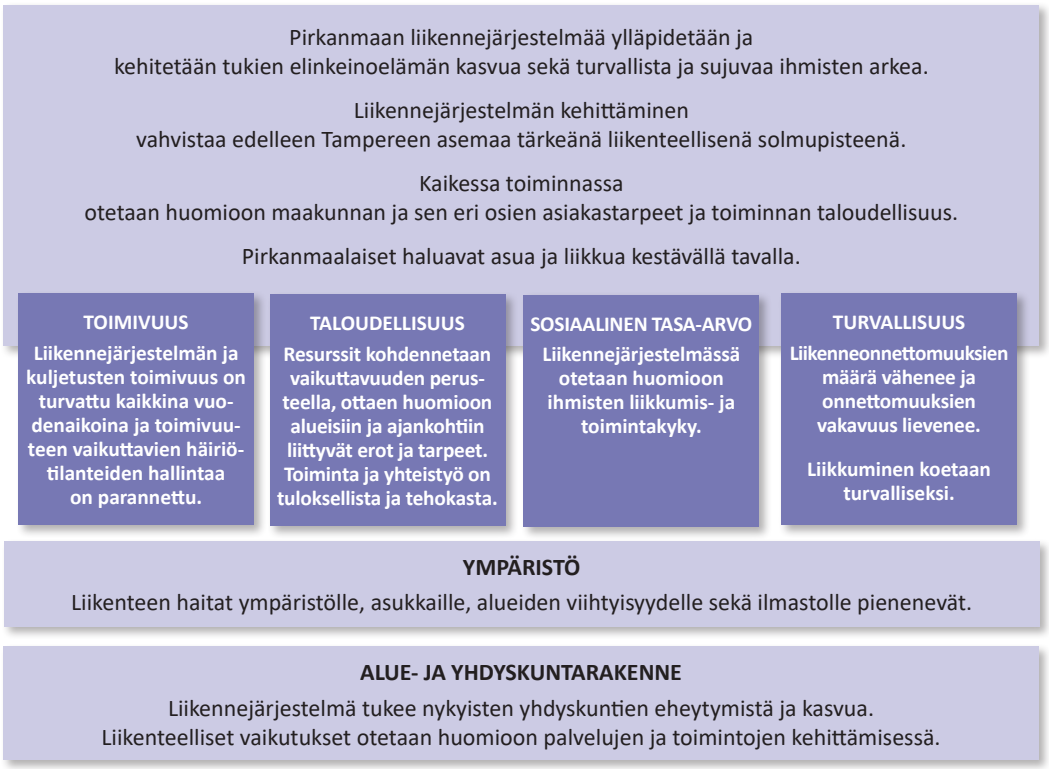

Kuva 7. Pirkanmaan liikennejärjestelmävisio.

Maakuntakaavan esittelytilaisuuksia kuntien asukkaille ja valtuutetuille.

3. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

3.1 KAAVAN OHJAUS JA PÄÄTÖKSENTEKO

Maakuntakaavan valmistelua koskevat päätökset tekee maakuntahallitus, ja kaavan hyväksyy maakuntavaltuusto. Maakuntahallitus on perustanut maakuntakaavan 2040 laadintaa varten ohjausryhmän, jonka tehtävänä on ollut tukea maakuntakaavatyön etenemistä omalla laaja-alaisella asiantuntemuksellaan ja informoida omia organisaatioitaan tai toimintatahojaan maakuntakaavatyön etenemisestä.

Kaavan ohjausryhmään ovat kuuluneet:

- Harri Jaskari, maakuntahallitus (22.3.2013 alkaen)
- Antero Saksala, maakuntahallitus (1.2.2013 asti)
- Roope Lehto, maakuntahallitus
- Ari Lamminmäki, maakuntahallitus (1.2.2013 asti)
- Timo Tukia, maakuntahallitus (22.3.2013 alkaen)
- Aki Viitasaari, Akaan kaupunki
- Antero Alenius, Hämeenkyrön kunta
- Jukka Mäkelä, Kangasalan kunta (3.12.2013 asti)
- Oskari Auvinen, Kangasalan kunta (25.3.2014 alkaen)
- Esa Sirviö, Mänttä-Vilppulan kaupunki
- Paavo Salli, Sastamalan kaupunki (22.3.2013 asti)
- Jarkko Malmberg, Sastamalan kaupunki (13.8.2013 alkaen)
- Helena Rissanen, Pirkkalan kunta (2.10.2013 alkaen)
- Pentti Sivunen, Ylöjärven kaupunki (25.11.2014 asti)
- Jarkko Sorvanto, Ylöjärven kaupunki (27.1.2015 alkaen)
- Timo Hanhilahti, Tampereen kaupunki (27.3.2013 asti)
- Pekka Salmi, Tampereen kaupunki (29.5.2013 alkaen)
- Kari Kankaala, johtaja, Tampereen kaupunki
- Jyrki Laiho, Tampereen kaupunki (27.5.2015 asti)
- Mikko Nurminen, Tampereen kaupunki (23.8.2016 alkaen)
- Jorma Mäntynen, Tampereen teknillinen yliopisto (2.2.2016 asti)
- Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto (8.3.2016 alkaen)
- Jouni Häkli, Tampereen yliopisto
- Leena Strandén, Pirkanmaan ELY-keskus
- Juha Sammallahti, Pirkanmaan ELY-keskus
- Anne Herneoja, Liikennevirasto (17.11.2015 asti)
- Mervi Karhula, Liikenne- ja viestintäministeriö (12.1.2016 alkaen)
- Erika Helin, Liikennevirasto (12.1.2016 alkaen)
- Ari Jokinen, Tampereen yliopisto
- Arto Sorri, Metsäkeskus Pirkanmaa (27.1.2015 asti)
- Ari Lähteenmäki, Suomen metsäkeskus (27.5.2015 alkaen)
- Peer Haataja, Tampereen kauppakamari
- Esa Halme, Pirkanmaan liitto
- Karoliina Laakkonen-Pöntys, Pirkanmaan liitto
- Satu Appelqvist, Pirkanmaan liitto
- Hanna Djupsjöbacka, Pirkanmaan liitto

Maakuntavaltuustolle ja -hallitukselle on järjestetty kaavaprosessin aikana työseminaareja ja kokouksia, joissa valtuutetut ja hallituksen jäsenet ovat linjanneet kaavan sisältöä ja valmisteluprosessia.

3.2 VUOROVAIKUTUS KAAVAN LAADINNAN AIKANA

Laajan vuorovaikutuksen mahdollistaminen on ollut keskeistä maakuntakaavan valmistelussa. Erilaisia vuorovaikutusmenetelmiä hyödyntäen asiantuntemuksensa kaavatyön tueksi on tuonut laaja joukko eri osallistahoja, joita ovat olleet muun muassa viranomaiset, kuntien johto, päättäjät ja asiantuntijat, yhdistykset, yrityselämän toimijat ja pirkanmaalaiset asukkaat.

Kaavan taustaselvitysten laatimista ovat tukeneet useat asiantuntijoista koostuvat hanke- ja työryhmät. Kaavaa varten perustettiin useita hanke- ja työryhmiä, joissa eri teemojen asiantuntijat ovat työskennelleet yhdessä tarjoten asiantuntemuksensa kaavatyön tueksi. Näihin ryhmiin on kuulunut kuntien johtoa ja kaavoittajia, viranomaisia ja muita kunkin teeman asiantuntijoita.

Maakuntakaavatyön aikana ovat toimineet seuraavat hanke- ja työryhmät:

- Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot -hankeryhmä
- Etelä-Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot -hankeryhmä
- Etelä-Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot -työryhmä
- Ydinkaupunkiseudun kaavoittajat -työryhmä
- MASTRA-hankeryhmä
- Palveluverkko-hankeryhmä
- Työpaikka-alueiden hankeryhmä
- Liikenteen ja logistiikan suppea hankeryhmä
- Liikenteen ja logistiikan laaja hankeryhmä
- Läntisten hankkeiden kaavoittajaryhmä
- Läntisten hankkeiden työryhmä
- Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti -hankeryhmä
- Lentoliikennevisio ja lentomelualueet -työryhmä
- Puuterminaalien työryhmä
- Tuulivoiman hankeryhmä
- Maisema-alueet-hankeryhmä
- Rakennetut kulttuuriympäristöt -hankeryhmä
- Ekosysteemipalvelut-hankeryhmä
- Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet -työryhmä
- Virkistys ja luonto -työryhmä
- POSKI-hankkeen ohjausryhmä
- Maanvastaanotto ja kierrätys -hankeryhmä (POSKI-hanke)
- Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman ohjausryhmä
- Kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeet -työryhmä
- Ampuma- ja moottoriradat -työryhmä

Hankeryhmätyöskentelyn lisäksi yhteistyömuotoina kunta- ja maakuntakaavatason suunnittelun välillä ovat olleet muun muassa Pirkanmaan kaavoittajille vuosittain pidetyt kaavoittajatapaamiset, ydinkaupunkiseudun kuuden kunnan suunnittelukokoukset sekä kaikkien kuntien kanssa pidetyt kuntakohtaiset, kaavaluonnosta ja -ehdotusta koskeneet suunnittelukokoukset. Kaavaprosessin kuluessa Pirkanmaan kunnissa on käyty esittelemässä maakuntakaavatyötä kuntien johdolle ja maankäytöstä vastaaville henkilöille maakuntakaavoitustapaamisissa ja muissa yhteyksissä, kuten kunnanhallitusten kokouksissa. Osana MASTRA-hanketta maakäyttövaihtoehtotarkastelun tuloksia esiteltiin kuntapäättäjille ja kuntien virkamiehille useissa alueellisissa ja kunnittaisissa tilaisuuksissa kevään 2014 aikana.

Kuntien päätöksentekijöille järjestettiin toukokuussa 2013 maakuntakaavoitusseminaari kaavatyön etenemisestä ja merkityksestä, ja tilaisuudessa oli myös mahdollista keskustella teemapisteillä suunnittelijoiden kanssa. Tuulivoimaselvityksen tuloksia esiteltiin lokakuussa 2012 järjestetyssä seminaarissa. Yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa järjestettiin vesihuoltoa koskevat kunnille sekä muille vesihuollon ja jätehuollon toimijoille kohdennetut seminaarit tammikuussa ja elokuussa 2013, ja yhteistyössä metsäalan toimijoiden kanssa pidettiin Pirkanmaan puuterminaalit -seminaari joulukuussa 2013. Toinen kuntapäättäjille järjestetty maakuntakaavoitusseminaari pidettiin maaliskuussa 2015 kaavaluonnoksen nähtävillä ollessa. Maakuntakaavan yhteistyön organisointi esitetään kuvassa 8.

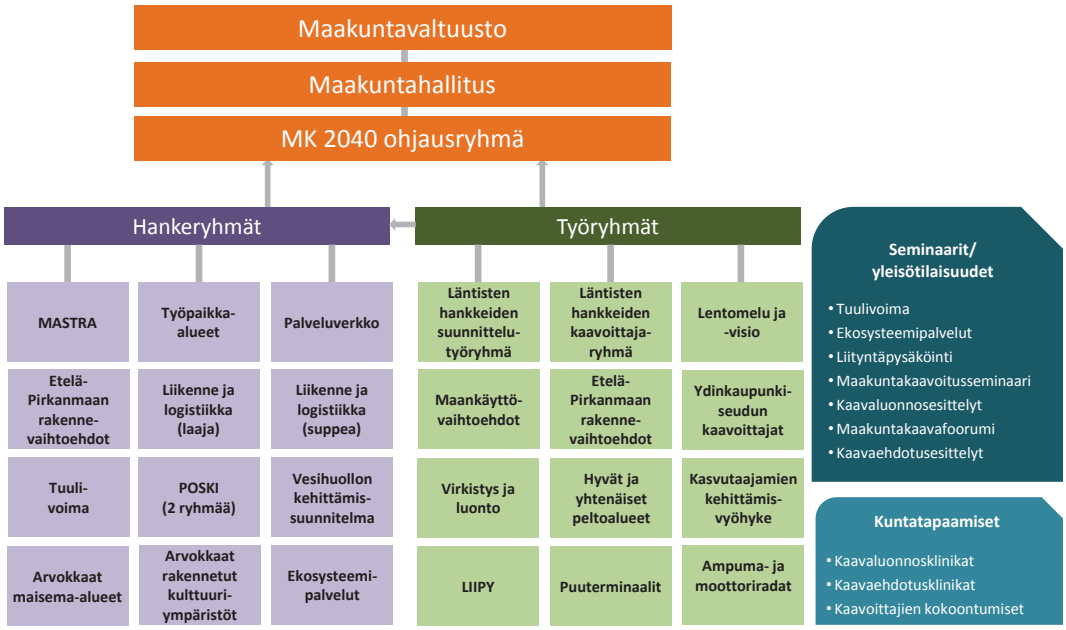

Kuva 8. Maakuntakaavan yhteistyön organisointi.

Laaja yleisö on päässyt kaavatyöhön mukaan selvitysten esittelytilaisuuksien, internetsivujen, nähtävillä olojen sekä median kautta. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavaluonnos ja -ehdotus on pidetty nähtävillä Pirkanmaan liiton toimistossa ja suunnittelualueen kunnissa sekä maakuntakaavan internetsivuilla.

Maakuntakaavaluonnosta esiteltiin nähtävilläoloaikana keväällä 2015 osallisille viidessä eri puolilla maakuntaa järjestetyssä tilaisuudessa. Yleisötilaisuudet pidettiin Akaassa, Ikaalisissa, Ruovedellä ja Sastamalassa, minkä lisäksi Tampereella järjestettiin maakuntakaavafoorumi, jossa kaavaan oli mahdollisuus tutustua teemoittain. Myös lausunnonantajatahoille järjestettiin kaavaluonnoksen esittelytilaisuus.

Maakuntakaavaehdotuksen nähtävilläoloaikana syksyllä 2016 esittelytilaisuudet pidettiin Tampereella, Akaassa, Sastamalassa, Kangasalla, Parkanossa, Mänttä-Vilppulassa ja Lempäälässä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman, kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen nähtävilläolojen lisäksi myös maakuntakaavaa varten laadittuja selvityksiä on asetettu nähtäville kaavan internetsivuille ja karttapalveluun, joissa niihin on voinut tutustua ja antaa palautetta. Nähtävillä ovat olleet tuulivoimaselvitykset, Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi, Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehdot, Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti Pirkanmaalla sekä Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi. Esimerkiksi *Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvitystä 2012*, *Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehdot*, *Tampereen läntiset väylähankkeet* -selvityksiä sekä *Pirkanmaan ekosysteemipalvelut* -loppuraporttia on myös esitelty kaikille avoimissa asukastilaisuuksissa.

Kaavatyön etenemisestä on viestitty ajantasaisesti maakuntakaavan internetsivujen maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi ja Pirkanmaan liiton internetsivujen www.pirkanmaa.fi kautta. Kaavatyötä on voinut seurata myös Pirkanmaan liiton tiedotuslehdestä, uutiskirjeistä sekä sosiaalisesta mediasta. Kaavaprosessin tärkeimmistä etapeista ja selvitysten tuloksista on tiedotettu maakunnan medioita, jotka ovat nostaneet maakuntakaavoitusaiheita monipuolisesti esille lehdistössä ja radiossa.

Kuntien, valtion ja osallisten osallistuminen kaavaprosessiin esitetään kuvassa 9.

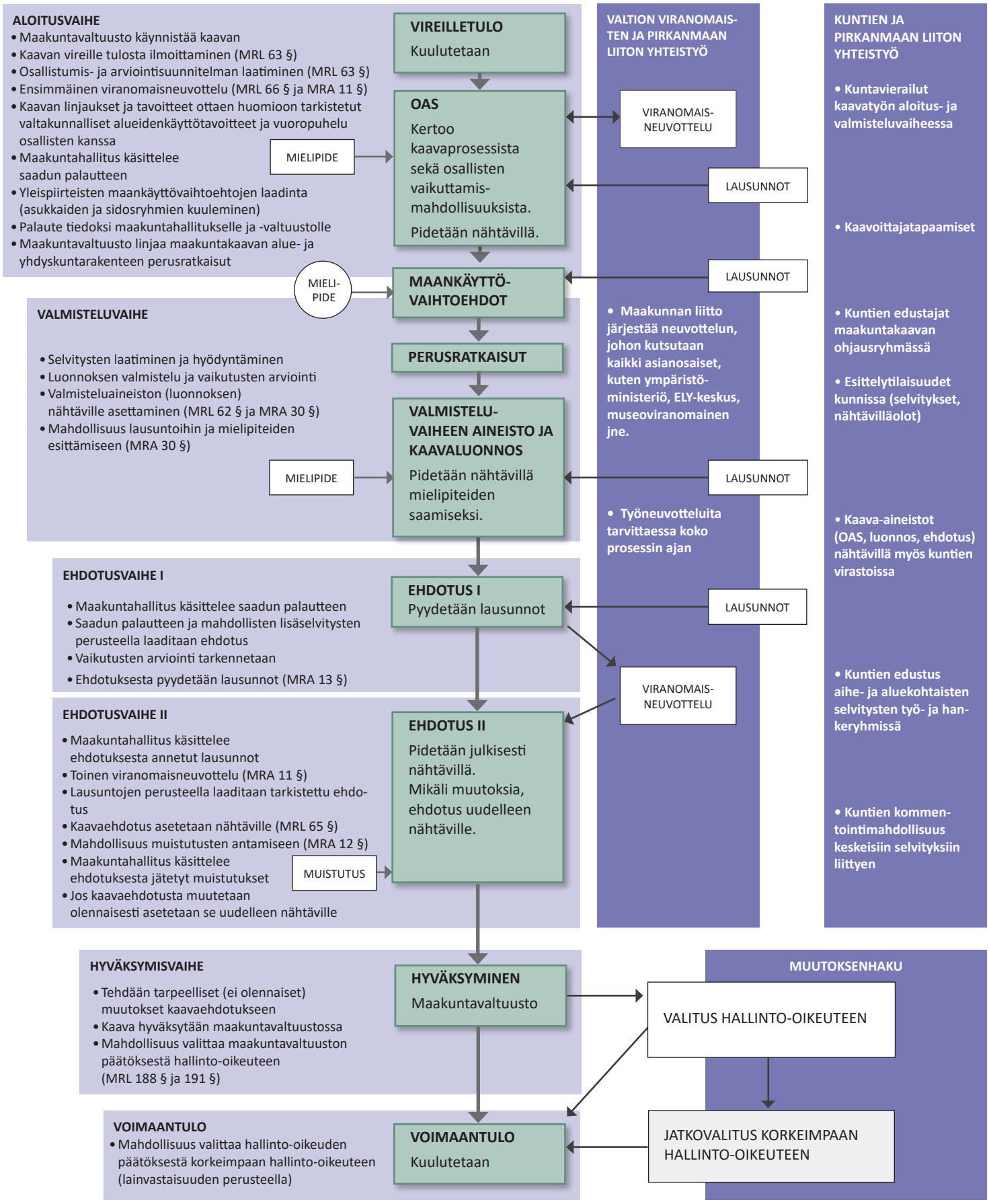

Kuva 9. Osallistuminen Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 laadinnassa.

3.3 TIEDOTTAMINEN

Kaavan vireilletulosta, osallistumis- ja arviointisuunnitelman, kaavaluonnoksen ja -ehdotuksen nähtävilläoloista sekä kaavan voimaantulosta ilmoitetaan Pirkanmaan liiton ja sen jäsenkuntien ilmoitustauluilla, internetissä Pirkanmaan liiton sivuilla www.pirkanmaa.fi ja Pirkanmaan liiton virallisessa ilmoituslehdessä Aamulehdessä.

3.4 PALAUTE JA SEN VAIKUTUS KAAVARATKAISUUN

3.4.1 OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA SAATU PALAUTE

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta tuli Pirkanmaan liittoon kaikkiaan 70 palautetta. Palautteen keskeisin ja positiivisin viesti oli, että eri tahot haluavat mukaan maakuntakaavan valmisteluun.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman lähtötietoihin, tavoitteisiin ja osallisiin ehdotettiin täydennyksiä. Kunnat ja muut tahot nostivat esiin omia maakuntakaavatyöhön liittyviä tavoitteitaan. Lisäksi maakuntakaavan jatkotyötä varten saatiin esimerkiksi aluevarauksiin liittyvää palautetta.

OAS:sta saadut palautteet ja niihin annetut vastineet on raportoitu asiakirjassa *Osallistumis- ja arviointisuunnitelma – yhteenveto saadusta palautteesta ja niiden käsittely* (MKH 22.10.2012) sekä Kiikoisten osalta maakuntahallituksen päätöspöytäkirjassa MKH 17.6.2013 § 139.

3.4.2 MAAKUNTAKAAVALUONNOKSESTA SAATU PALAUTE

Nähtävilläoloaikana luonnoksesta saatiin 249 mielipidettä yksityishenkilöltä, ryhmältä ja yhdistykseltä. Palautetta annettiin erityisesti ampuma- ja moottoriradoista, tuulivoimasta, raideliikenteestä ja virkistys- ja retkeilyalueista. Lausuntoja maakuntakaavaluonnoksesta saatiin 64 taholta.

Koosteet palautteista ja niihin annetut vastineet on raportoitu asiakirjoissa

- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin lausuntoihin, Pirkanmaan kunnat (MKH 26.10.2015, MKH 18.1.2016)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin lausuntoihin, valtio ja maakunnat (MKH 9.11.2015)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin lausuntoihin, yhdistykset, yhteisöt ja yritykset (MKH 30.11.2015)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin mielipiteisiin (MKH 30.11.2015, MKH 18.1.2016)

3.4.3 VALMISTELUVAIHEEN JÄLKEEN TEHDYT MUUTOKSET

Maakuntakaavaratkaisuun on tehty kaavaluonnoksen jälkeen muutoksia, joista seuraavassa on esitetty kaikkein merkittävimmät:

Kehittämisperiaatemerkinnät

- Uudet matkailun kehittämisperiaatemerkinnät Sappeessa, Virroilla, Ylöjärven Kurussa, Ruovedellä sekä Ikaalisten vanhassa kauppalassa
- Kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen rajauksen muutos saavutettavuuskriteerein
- Osoitettu uusi arkeologisen perinnön kehittämisperiaatemerkintä

Alue- ja yhdyskuntarakenne

- Tampereen ydinkeskusta-alueen rajausta muutettu
- Vähittäiskaupan laadullista esittämistapaa muutettu
- Kaupan mitoituksiin täsmennyksiä useissa kohteissa
- Maakuntakaavan kyläverkkoon täsmennyksiä etenkin Luoteis-Pirkanmaalla

Liikenne ja logistiikka

- Läntisten väylähankkeiden ja järjestelyratapihan sijainti
- Uuden ainespuuterminaalin lisäys Orivedelle

Kulttuuriympäristö

- Merkintätapojen selkeyttäminen
- Eriytetty valtakunnallisten ja maakunnallisten rakennettujen ympäristöjen merkintä
- Maakunnallisten kulttuurimaisemien merkitseminen vain mikäli eivät ole päällekkäisiä maisema-alueiden kanssa. Kaikki esitetty kaavaselostuksen liitekartoilla 10 ja 11.
- Maaseudun maakunnalliset rakennuskohteet tuotu pääkartalle
- Aluerajausten tarkentaminen yhteistyössä palautteen antajien kanssa, joitakin muutoksia
- Täydentyneiden selvitysten perusteella on lisätty joitakin pieniä kohteita
- Muinaisjäännöksiä koskevan yleismääräyksen lisäys
- Määräystekstien muokkaus, mm. valtakunnallisten alueiden määräykset yhdenmukaistettu

Luonnonsuojelu, monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet

- Luonnonsuojelualueiden täydentäminen luonnoksen ja ehdotuksen välillä perustetuilla ja lausunnoissa pyydetyillä alueilla

Virkistys, matkailu ja urheilu

- Uusia virkistysalueita useisiin kuntiin palautteen perusteella
- Viheryhteyksien osoittaminen keskustatoimintojen alueilta seudullisille virkistysalueille

Energia ja luonnonvarat

- Turvetuotannon kannalta tärkeiden alueiden rajausten tarkentaminen mm. puolustusvoimien suojavyöhykkeen ja pohjavesialueiden osalta
- Tuulivoima-alueet Juupajoelta Huikonkankaan sekä Orivedeltä Tuohikorvenkallion alueelta on poistettu
- Tuulivoima-alueiden rajaustarkistuksia

Tekninen huolto

- Nokian jätevesien käsittelyratkaisu: Nokian osalta liittyminen Tampereen seudun keskuspuhdistamoon Sulkavuoressa on jätetty pois
- Selvitysten perusteella maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden sekä käytettävien merkintöjen täsmentäminen, mm. uusi merkintä EJm sekä kolme uutta maanvastaanotto- ja kierrätysaluetta (tkm)
- Vedenhankinnan kehittämiseen liittyvien pohjavesialueiden merkitsemistavan yhtenäistäminen sekä määräyksen sisällön muokkaus
- Uusi voimalinja -merkintä

Ympäristöhäiriöt ja turvallisuus

- Vesienhoidon erityisalueita koskevan yleismääräyksen lisäys
- Tulvariskien hallintaan liittyvän yleismääräyksen lisäys

3.4.4 MAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA SAADUT LAUSUNNOT

Lausunnoille lähetetystä maakuntakaavaehdotuksesta saatiin toukokuussa 2016 yhteensä 66 lausuntoa, joista neljässä ei ollut huomautettavaa. Lausunnoissa otettiin kantaa muun muassa kylämerkintöihin, kaupan kysymyksiin, kehittämisvyöhykemerkintöihin, eräisiin keskusta-, työpaikka- ja taajamatoimintojen aluevarausten rajauksiin, pohjavesikysymykseen läntisen ratayhteyteen liittyen, VAK-ratapihaan, liikenteen ympäristöhäiriöihin, muinaisjäännöksiin, soidensuojeluun, luonnon monimuotoisuuteen, ampumaratoihin, tuulivoimaloihin, turvetuotantoon, kiviaineshuoltoon sekä vesihuoltokysymyksiin liittyen.

Koosteita lausunnoista käsiteltiin maakuntahallituksessa (MKH 6.6.2016) ja ohjausryhmän kokouksessa 24.5.2016. Lausuntokoosteet olivat käytettävissä myös maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n mukaisessa maakuntakaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa, joka järjestettiin 16.6.2016. Maakuntahallitus kävi keskustelun lausuntoihin laadittujen alustavien vastineiden sisällöstä iltakoulussa 20.6.2016 ja kokouksessaan 15.8.2016. Kaavan ohjausryhmä käsitteli lausuntovastineita kokouksessaan 23.8.2016. Vastineiden hyväksymisestä maakuntahallitus päätti kokouksessaan 12.9.2016. Vastineet on raportoitu asiakirjaan *Vastineet kaavaehdotuksesta saatuihin lausuntoihin* (MKH 12.9.2016).

3.4.5 EHDOTUSVAIHEEN LAUSUNTOJEN JÄLKEEN TEHDYT MUUTOKSET

Maakuntakaavaratkaisuun sekä tausta-aineistoihin on tehty kaavaehdotuksesta saatujen lausuntojen jälkeen muutoksia ja tarkennuksia, joista seuraavassa on esitetty kaikkein merkittävimmät:

Kehittämisperiaatemerkinnät

- Valtatien 3 kehittämisvyöhykkeen nimi muutettu Kaupunkiseudun läntiseksi yritysalueiden kehittämisvyöhykkeeksi

Alue- ja yhdyskuntarakenne

- Parkanon Kolmoskeskuksen merkintä muutettu taajamatoimintojen alueeksi
- Nokian Taivalkunnan kylä on lisätty
- Nokian Kolmenkulman työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueen laajuutta muutettu
- Lempäälän Sääksjärven keskusta-alueen laajuutta muutettu
- Taajamatoimintojen alueiden sekä ehdollisten taajamatoimintojen alueiden rajaustarkistuksia (Hämeenkyrön valtatien 3 varsialue, Mänttä-Vilppulan Sassin alue, Pirkkalan Sankilan-Sionkylän alue, Oriveden Orituvan alue) sekä ehdollisten alueiden suunnittelumääräystä on täsmennetty

Liikenne ja logistiikka

- Akaan puuterminaali on siirretty Valkeakoskelle menevän raiteen varrelle
- Ohjeellisen pääradan suunnittelumääräystä on täsmennetty

Kulttuuriympäristö

- Arvokkaiden maisema-alueiden merkintöjä on muokattu
- Valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi on merkitty ainoastaan vuoden 1995 valtioneuvoston päätöksen mukaiset alueet
- Uuden valtakunnallisia maisema-alueita koskevan päivitys- ja täydennysinventoinnin mukaiset maisema-alueet on merkitty valtakunnallisesti arvokkaiksi esitetyiksi ja vähintään maakunnallisesti arvokkaiksi

Luonnonsuojelu, monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet

- Luonnonsuojelualueita täydennetty perustetuilla ja Metsähallituksen lausunnossa esittämillä soidensuojelualueilla
- Kangasalan Kirkkojärven Natura-alueen yksityiskohtaisempi, luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi on laadittu sekä toimitettu lausuttavaksi maanomistajille ja Keski-Suomen ELY-keskukseen

Virkistys, matkailu ja urheilu

- Rajaustarkistuksia tehty virkistysalueisiin ja viheryhteyksiin

Energia ja luonnonvarat

- Turvetuotantoalueilta rajattu pois uusia luonnonsuojelualueita
- Kiviaineshuollon ja turvetuotannon kannalta tärkeiden alueiden suunnittelumääräykseen lisätty luonnon ja kulttuuriarvojen huomioon ottamisesta yksityiskohtaisessa suunnittelussa
- Sastamalassa Kortekallion tuulivoima-alue on poistettu paikallisena alueena
- Kihniön, Parkanon ja Virtain kuntien rajalla sijaitsevan Myyränkangas-Pahkakummunmaan tuulivoima-alue on jaettu kahteen osaan
- Tuulivoima-alueilla on tehty rajaustarkistuksia

Tekninen huolto

- Vesihuollon linjoihin on tehty tarkistuksia. Merkittävimpänä siirtoviemärin yhteystarpeen osoittaminen Visuvedeltä Virroille sekä Ruovedelle.

3.4.6 EHDOTUSVAIHEEN NÄHTÄVILLÄOLON AIKANA SAADUT MUISTUTUKSET

Nähtävillä olleesta maakuntakaavaehdotuksesta saatiin nähtävilläolon päättymiseen mennessä 151 muistutuskirjettä, jonka lisäksi määräajan jälkeen saapui 3 muistutusta. Muistutuksissa esiin nousseita teemoja olivat muun muassa Tampereen Eteläpuiston alue, Oriveden olemassa oleva puuterminaali, Nokian Siuron aseman käyttöönotto, Pälkäneen tekopohjavesikysymys sekä Tampereen läntiset väylähankkeet.

Koosteita muistutuksista käsiteltiin maakuntahallituksessa 12.12.2016. Vastineensa muistutuksiin maakuntahallitus antoi 16.1.2017, lukuun ottamatta kaupan kaavamerkintöihin liittyviä muistutuskohtia. Samalla maakuntahallitus päätti käydä keskustelun kaupan alueiden kaavamerkinnöistä Tampereen ydinkaupunkiseudun kuntien kanssa. Kaupan alueiden suunnittelulähtökohtia, tavoitteita ja reunaehtoja selventävä keskustelu järjestettiin Pirkanmaan liitossa 30.1.2017. Tämän jälkeen varmentui Pirkkalan kunnan kaupan kysymyksiin liittyvien muistutusvastineiden sisältö. Kaavan ohjausryhmä käsitteli vastineita kokouksissaan 20.12.2016 ja 1.2.2016. Vastineet on raportoitu asiakirjaan *Vastineet kaavaehdotuksesta saatuihin muistutuksiin* (MKH 16.1.2017 ja MKH 13.2.2017).

3.4.7 EHDOTUSVAIHEEN MUISTUTUSTEN JÄLKEEN TEHDYT MUUTOKSET

Maakuntakaavaratkaisuun on tehty kaavaehdotuksesta saatujen muistutusten jälkeen tarkennuksia, joista seuraavassa on esitetty kaikkein merkittävimmät:

Alue- ja yhdyskuntarakenne

- Pirkkalan Kurikkakallion ympäristön työpaikka-alueiden supistus
- Pirkkalan Taaporinvuoren työpaikka-aluetta supistettu ge2-alueen rajaan
- Juupajoen keskustatoimintojen alueen C-merkintä siirretty oikeaan kohtaan
- Keskustatoimintojen alueen C suunnittelumääräykseen lisätty tarkennus ”tavaraliikenteen järjestelyratapihalla”

Kulttuuriympäristö

- Supistettu Orivedellä Uuhiniemi-Piittalan kulttuurimaiseman nro 82 laajuutta Salon saaren osalta
- Vaikutusten arviointia täydennettiin arkeologisen perinnön osalta

Luonnonsuojelu, monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet

- Maa- ja metsätalousvaltaisen alueen, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä (MK), suunnittelumääräystä tarkistettu

Virkistys, matkailu ja urheilu

- Pirkkalan Kurikkakallion ympäristössä Jasperinojan virkistysalueen laajennus etelän suuntaan ja virkistysalueen laajennus Iso Naistenjärven länsipuolella

Energia ja luonnonvarat

- Tuulivoima-alueen kaavamääräyksen tarkentaminen Ilmatieteen laitoksen säätutkien osalta
- Punkalaitumen Isosuon tuulivoima-alueen rajausta tarkistettu
- Poistettu kiviaineshuollon kannalta tärkeä alue EOk nro 60 Kangasalta Laipanmaan MK-alueen tuntumasta

Kirkkojärven Natura-arviointiraportista saatiin Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto joulukuussa 2016. Siinä todettiin, että Keski-Suomen ELY-keskus on tietyin reunaehdoin samaa mieltä Natura-arvioinnin lopputuloksesta eli että Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 ehdotuksessa osoitetut kaavamerkinnät eivät merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Kirkkojärven alue on sisällytetty osaksi Natura 2000 -verkostoa. ELY-keskus totesi lausunnossaan, että Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on laadittu siten, että kaavan toteuttaminen sulkee pois Natura-kohdetta merkittävästi heikentävät maankäyttöratkaisut. Pirkanmaan liitto teetti lausunnon pohjalta arvioinnin lähtökohtia täydentäviä lisätarkasteluja.

4. LÄHTÖKOHDAT

4.1 VOIMASSA OLEVAT MAAKUNTAKAAVAT

Pirkanmaalla on voimassa kolme vahvistettua maakuntakaavaa. Pirkanmaan 1. maakuntakaava vahvistettiin valtioneuvoston päätöksellä 29.3.2007. Se on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kokonaismaakuntakaava, jossa on käsitelty maakunnan keskeiset maankäyttökysymykset.

Turvetuotantoa koskeva Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava vahvistettiin ympäristöministeriössä 8.1.2013. Korkein hallinto-oikeus on 1.4.2014 antamallaan päätöksellä hylännyt Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavasta tehdyn valituksen, eikä ympäristöministeriön kaavan vahvistamispäätöstä muutettu. Kaavassa on osoitettu turvetuotannon kannalta tärkeitä vyöhykkeitä, uusia turpeenottoalueita ja soita, joilla on ympäristölupa turvetuotantoon, sekä valuma-alueet, joilla turvetuotantoa suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan vesistö- ja kalatalousvaikutuksiin.

Liikennettä ja logistiikkaa käsittelevä Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava vahvistettiin ympäristöministeriössä 25.11.2013. Kaavassa keskitytään liikenteen ja logistiikan kysymyksiin. Vaihemaakuntakaavaan on sisällytetty tarvittavat valtakunnalliset rata- ja päätielinjaukset ja parantamishankkeet, Tampereen järjestelyratapihan siirtäminen, Tampere-Pirkkalan lentoaseman alue ja muualla maakunnassa sijaitsevat logistiset aluekokonaisuudet.

Entisen Kiikoisten kunnan alueella on voimassa 13.3.2013 lainvoiman saanut ja ympäristöministeriön päätöksellä 30.11.2011 voimaan tullut Satakunnan maakuntakaava.

Pienennös Pirkanmaan voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmästä sekä ote Satakunnan maakuntakaavasta Kiikoisten osalta on esitetty kaavaselostuksen liitekartoilla 36 ja 37.

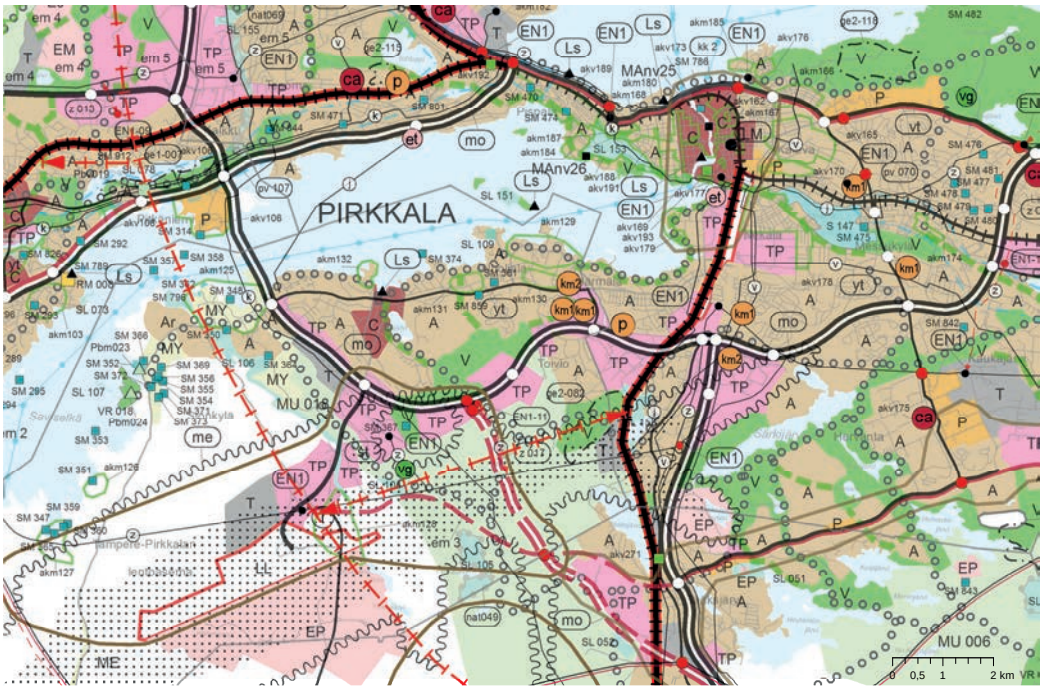

Kuva 10. Ote maakuntakaavayhdistelmästä. Yhdistelmäkartta sisältää Pirkanmaan 1. maakuntakaavan, Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) ja Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan (liikenne ja logistiikka).

4.2 PIRKANMAAN YLEISKAAVATILANNE

Maakuntakaavatyössä käytetyt kuntien kaavoitustiedot perustuvat yleiskaavoihin, joita on kerätty kunnista eri taustaselvitystöiden yhteydessä, sekä tarvittaessa asemakaavoihin. Yleiskaavoista on muodostettu yhdessä Tampereen kaupungin kanssa Pirkanmaan alueen kattava yleiskaavayhdistelmä, joka sisältää kaavojen aluevaraukset ja niistä johdetut yleistykset. Seuraavissa kartoissa on esitetty Pirkanmaalla kesällä 2016 voimassa ja vireillä olevien yleis- ja osayleiskaavojen aluerajaukset. Kartalle on lisäksi vaiheyleiskaavana osoitettu Hämeenkyrön koko kuntaa koskeva strateginen yleiskaava, jossa kuitenkin voimassaolevat oikeusvaikutteiset osayleiskaavat ohjaavat maankäyttöä. Myös Kangasalan kunnassa on vireillä strategisen yleiskaavan laadinta.

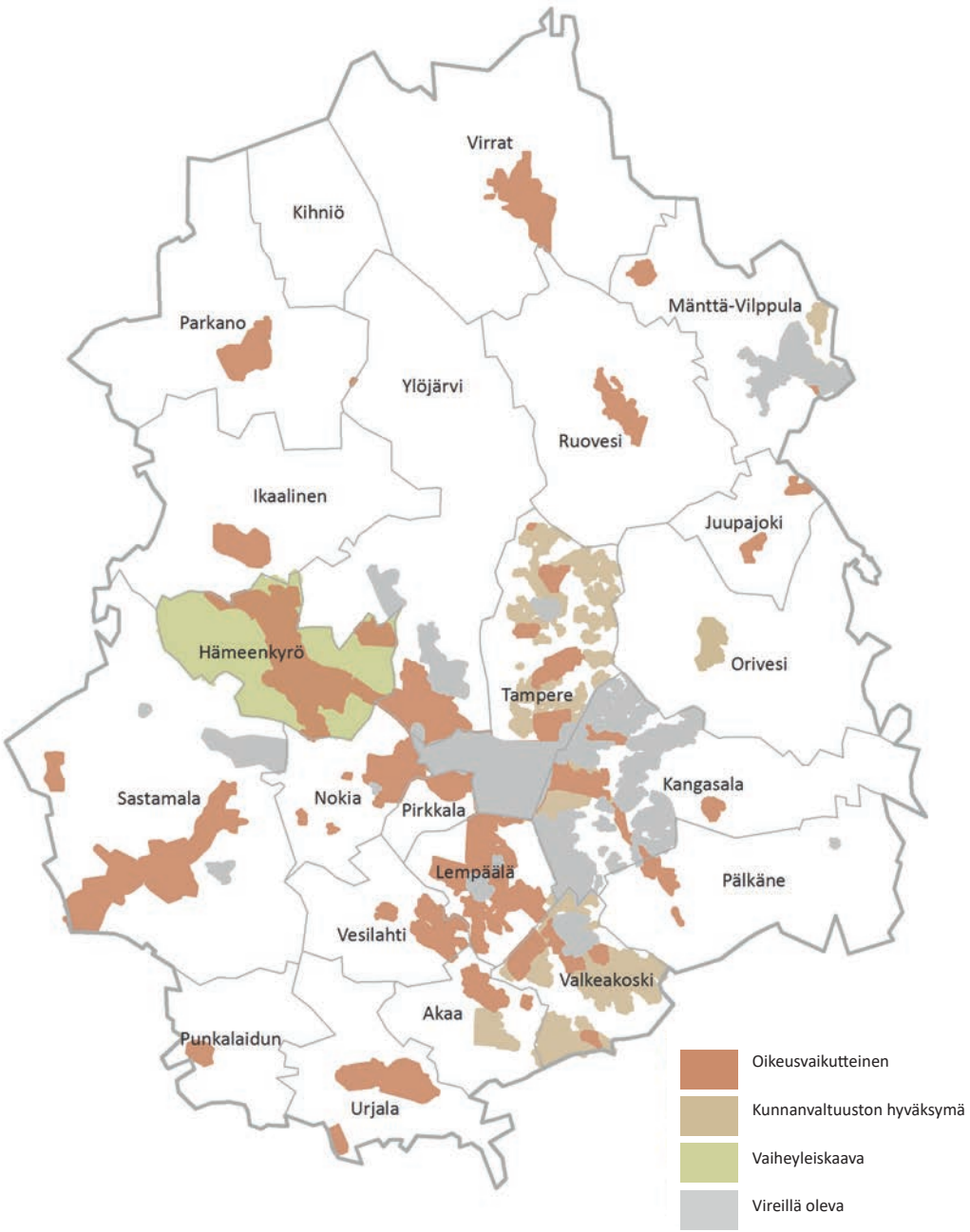

Kuva 11. Pirkanmaan yleiskaavat ja osayleiskaavat, 2016.

Yleiskaavojen lisäksi Pirkanmaan alueella on laadittu useita seutu- ja kuntakohtaisia rakennesuunnitelmia, kuten Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040 (hyväksytty seutuhallituksessa 17.12.2014), Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma 2030, Virtain kaupungin strateginen maankäytön suunnitelma, Mänttä-Vilppulan kehityskuva sekä Pälkäneen kunnan kehityskuva. Näitä strategisen maankäytön suunnitelmia on hyödynnetty Pirkanmaan uuden kokonaismaakuntakaavan laadinnassa. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040 laadittiin yhtä aikaa Pirkanmaan maakuntakaavan maankäyttövaihtoehtojen kanssa.

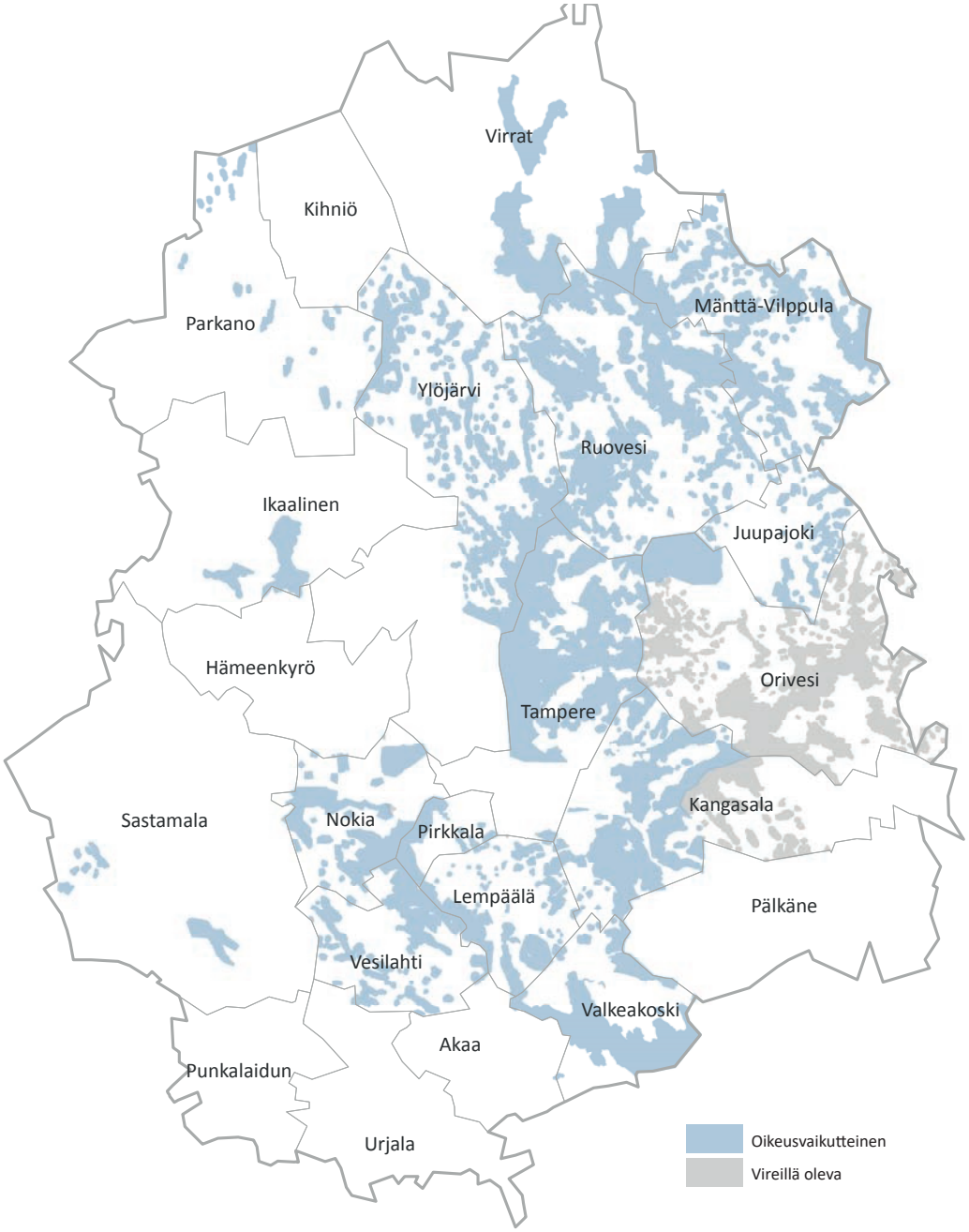

Kuva 12. Pirkanmaan rantaosayleiskaavat (Pirkanmaan ELY-keskus 2016).

4.3 ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE SEKÄ LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on alueidenkäytön suunnittelun päämääriksi asetettu toimiva aluerakenne ja eheytyvä yhdyskuntarakenne. Aluerakenteella tarkoitetaan yleensä erilaisten toimintojen, kuten asumisen ja työpaikkojen, sekä niitä palvelevien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen yleispiirteistä keskinäistä sijoittumista maakunnassa tai sitä laajemmalla alueella. Yhdyskuntarakenteen käsite puolestaan sisältää eri toiminnoille varattujen alueiden ja niitä yhdistävien verkostojen muodostaman fyysisen ja toiminnallisen kokonaisuuden pienemmällä kaupunkiseudun, kaupungin, kaupunginosan tai taajaman mittakaavatasolla. Alue- ja yhdyskuntarakenne nivoutuvat tiiviisti yhteen, muodostaen parhaimmillaan sekä tasapainoisen että monitasoisen rakennekokonaisuuden.

Pirkanmaan selväpiirteinen alue- ja yhdyskuntarakenne sekä kansallisesti edullinen sijainti Etelä-Suomen kasvu- ja kehitysvyöhykkeiden leikkauspisteessä tarjoavat hyvät suunnittelun lähtökohdat. Valtakunnan tasolla Pirkanmaa toimii päätie- ja rataverkon keskeisenä kohtaamispaikkana Tampere-Pirkkalan lentoaseman tarjotessa kansainväliset yhteydet (kuva 13). Toisaalta kattavan infrastruktuurin uudistamis- ja ylläpitotarpeet luovat myös oman haasteensa.

Tampereen kaupunkiseudun kasvun myötä Pirkanmaan aluerakenne on pitkään ollut jatkuvan muutoksen tilassa. Maakunnan keskusseudusta on kehittynyt pääkaupunkiseudun jälkeen valtakunnan toiseksi suurin kilpailukykyinen väestön, työpaikkojen ja palvelutoiminnan keskittymä, jonka vaikutukset säteilevät ympäri maakuntaa. Muu Pirkanmaa muodostuu puolestaan erillisten kunta- ja kaupunkikeskusten sekä pienempien taajamien alueellisista verkostoista, joissa alueensa monipuolisiksi asiointi- ja palvelukeskittymiksi muodostuneilla seutukeskuksilla on keskeinen rooli. Palvelurakenteen uudistamispaineet ja jo tapahtuneet kuntaliitokset vaikuttavat palveluiden järjestämiseen ja tuovat näiden alueiden elämään muutoksia, jotka voivat pidemmällä aikavälillä vaikuttaa myös alue- ja yhdyskuntarakenteeseen.

Pirkanmaalla vahvimmat kasvuodotukset ovat kohdistuneet maakunnan keskusseudulle Tampereen ja sen kehyskunnista koostuvan yhtenäisen taajaman alueelle, mutta tulevaisuudessa Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-vyöhykkeen varrella sijaitsevalla Etelä-Pirkanmaan seudulla on hyvät mahdollisuudet muodostua dynaamiseksi kasvusuunnaksi. Lisäksi verkottunut aluerakenne tarjoaa mahdollisuuksia kehittää ja vahvistaa seutukeskusten roolia koko maakunnassa.

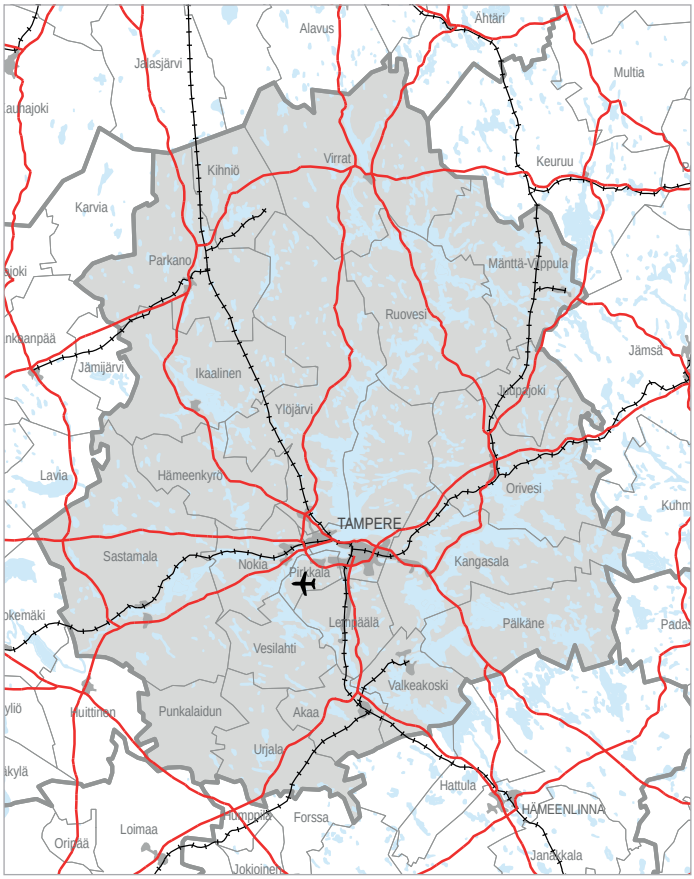

Kuva 13. Pirkanmaan päätie- ja rataverkko.

4.4 VÄESTÖ JA TYÖPAIKAT

4.4.1 TOTEUTUNUT VÄESTÖKEHITYS

Pirkanmaan väestökehitystä on viimeisen reilun vuosikymmenen aikana luonnehtinut voimakas väkiluvun kasvu. 2000-luvulla Pirkanmaa on ollut Manner-Suomen toiseksi voimakkaimmin kasvava alue sekä suhteellisesti että määrällisesti, ja 2000-luvun aikana Pirkanmaan väkiluku on kasvanut 50 000 henkilöllä eli yli 11 prosentilla. Vuoden 2013 lopulla maakunnan väkiluku ylitti 500 000 asukkaan rajan (vuoden 2016 alussa väkiluku oli noin 506 000).

Kuva 14 esittää Suomen maakuntien välistä muuttoliikettä 2000-luvulla.

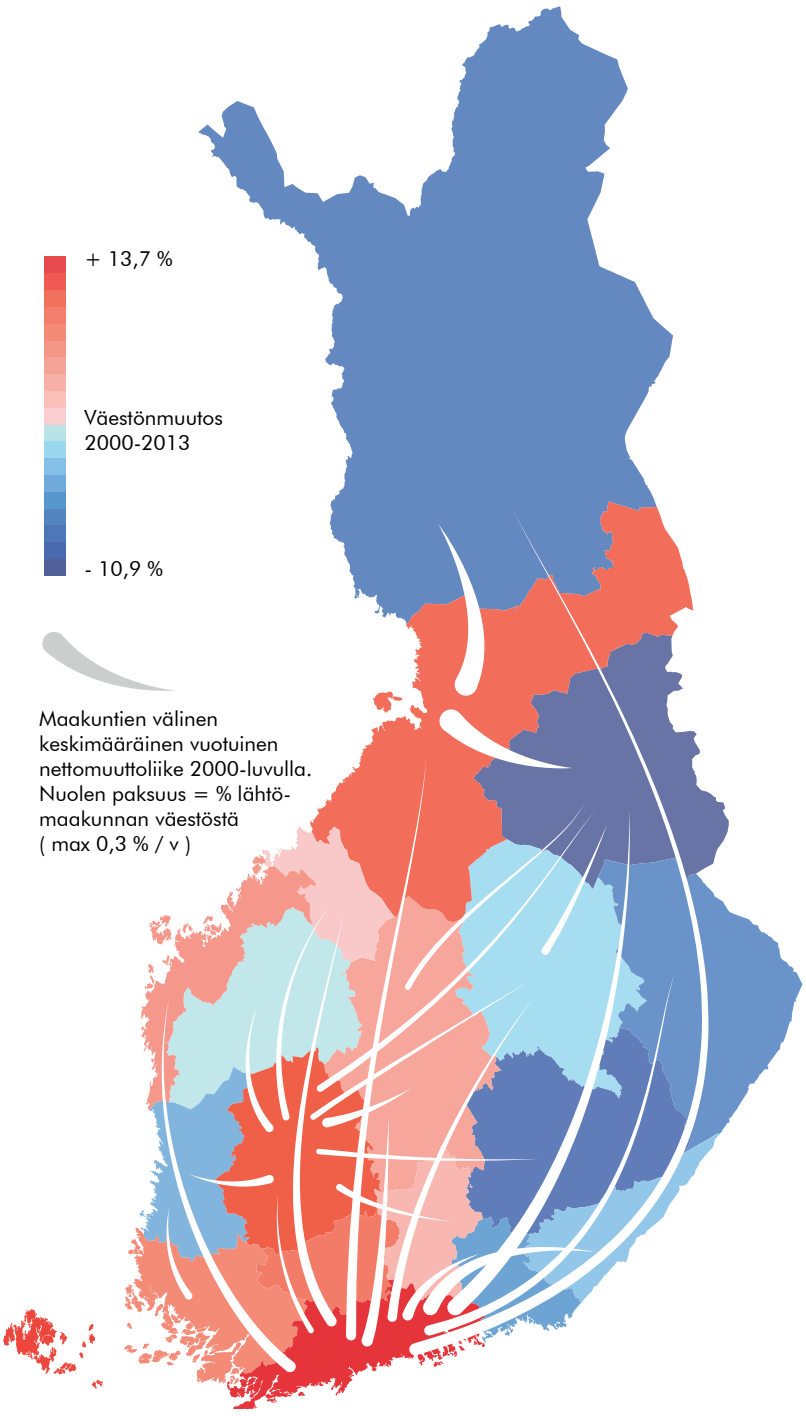

Kuva 14. Suomen maakuntien välinen nettomuuttoliike 2000-luvulla.

Valtaosan maakunnan väestöstä muodostavat Tampereen kaupunkiseudun noin 386 000 asukasta, joista tamperelaisten osuus on hieman yli 220 000. Pirkanmaalla asukasmäärää on lisännyt erityisesti kotimaan muuttoliike. Myös korkea syntyvyys sekä maahanmuutto ovat kasvattaneet väkilukua.

Pirkanmaan väestönkasvu 1990–2013 esitetään kaaviossa 1.

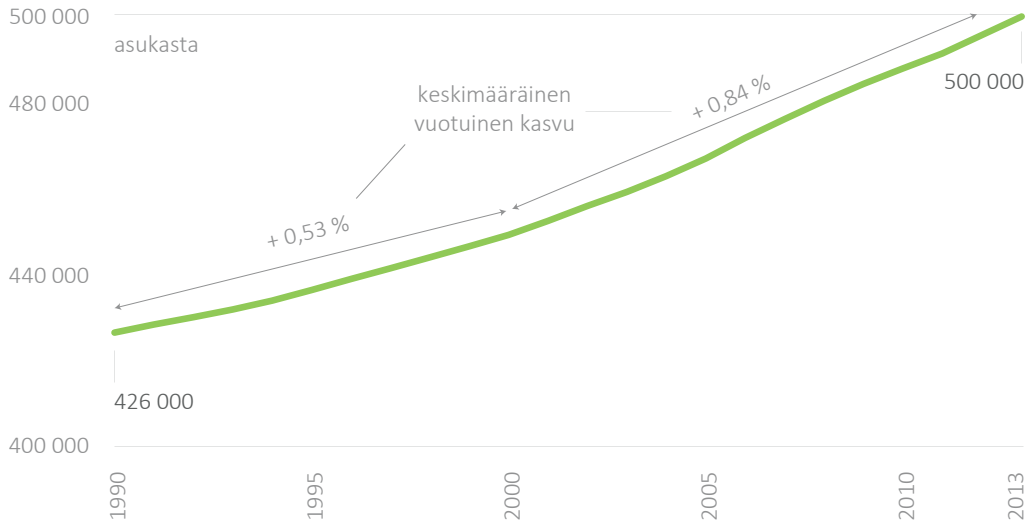

Kaavio 1. Pirkanmaan väestönkasvu vuodesta 1990 vuoteen 2013.

Tampereen eteläpuoliset kehyskunnat Pirkkala ja Lempäälä ovat kasvaneet suhteellisesti voimakkaimmin 2000-luvulla. Näiden lisäksi asukasmäärä on vuosituhannen vaihteesta lisääntynyt Ylöjärvellä, Tampereella, Nokialla, Vesilahdessa, Kangasalla, Valkeakoskella, Hämeenkyrössä, Akaassa ja Orivedellä.

Laukontori, Tampere.

4.4.2 VÄESTÖNKASVU HAASTAA ALUERAKENTEEN

Suomessa yleisesti jatkuva kaupungistuminen ja sen myötä voimistunut esikaupungistuminen ja kaupunkirakenteen hajoaminen vaikuttavat Pirkanmaallakin aluerakennetta muovaavana prosessina. Erityisesti maaseudun ydinalueet ovat menettäneet väestöään ja muuttuneet ikärakenteeltaan kaupunkiseutuja ja etenkin niiden lievealueita iäkkäämmiksi. Erityisesti pohjoisen ja osin myös lounaisen Pirkanmaan maaseutumaiset kunnat menettävät väestöä Tampereelle suuntautuvan muuttoliikkeen myötä. Maakunnan sisäisessä muutossa Tampere jää kuitenkin selvästi tappiolle, sillä keskuskaupungista suuntautuu voimakasta muuttoa kehyskuntiin ja enenevässä määrin Etelä-Pirkanmaalle.

Vaikka maakunnan väestödynamiikalle tyypillistä on Tampereen ja sen kehyskuntien huomattava kasvu, suhteellisesti nopein väestönkasvu ei kuitenkaan ole keskittynyt 2000-luvulla kehyskuntien keskusta-alueille vaan maaseutumaiselle kehysalueelle. Taajamissa asuvan väestön osuus verrattuna haja-asutusalueiden asukkaisiin on kuitenkin noussut kaikkialla Pirkanmaalla viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana, mutta samanaikaisesti taajamien asukastiheys on laskenut, mikä viittaa yleiseen asumisväljyyden kasvuun sekä matalan rakennustehokkuuden asuinalueiden laajenemiseen. Tampereen kaupunkiseudun ohella myös muualla Pirkanmaalla on tapahtunut yhdyskuntarakenteen hajautumista siten, että väkimäärä on vähentynyt kuntien keskustoissa ja kasvanut taajamien reunoilla. Toteutuneet ja edelleen jatkuvat yhdyskuntarakenteen muutokset asettavat omat haasteensa pohdittaessa palvelujen järjestämistä ja sijoittumista.

Väestömuutoksia on kuvattu yksityiskohtaisesti *Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi* ja *Pirkanmaan palveluverkko 2040* -selvityksissä.

4.4.3 MAAKUNNAN TYÖPAIKKAKEHITYS

Pirkanmaa on Suomen merkittävin väestö- ja työpaikkakeskittymä Uudenmaan jälkeen. Maakunnassa oli vuoden 2011 lopussa työpaikkoja yhteensä hieman alle 211 000, mikä vastasi noin yhdeksää prosenttia koko maan työpaikoista. Maakunnan työpaikoista kolme neljäsosaa sijaitsee Tampereella ja sen kehyskunnissa. Suurin osa työpaikoista sijaitsee kaupunkiseudun liki yhtenäisessä taajamarakenteessa, mikä luo hyvät lähtökohdat yhdyskuntarakenteen eheyttämistavoitteelle. Merkittävimmät työpaikkakeskittymät keskusseudun ulkopuolella ovat eteläisen Pirkanmaan Valkeakoski ja Akaa, lounaisen Pirkanmaan Sastamalan Vammala, läntisen Pirkanmaan Hämeenkyrö ja Ikaalinen sekä pohjoisen Pirkanmaan Mänttä-Vilppula ja Orivesi. Pirkanmaan kyläalueilla ja muualla harvaan asutulla maaseudulla sijaitsee noin 13 000 työpaikkaa, seitsemän prosenttia maakunnan työpaikoista.

Maakunnan työpaikkakehitys on ollut viimeiset kaksi vuosikymmentä pääosin positiivista. 1990-luvun lama karsi noin viidenneksen eli noin 40 000 maakunnan työpaikoista. Laman jälkeen maakunnan työpaikkakehitys oli voimakkaan positiivista aina vuoteen 2008. Työpaikat lisääntyivät tällä välillä noin 36 prosenttia. Vuonna 2008 alkanut taantuma notkautti maakunnan työpaikkakehitystä hieman. Kehitys on kuitenkin kääntynyt varovaisen positiiviseksi.

Erityisesti maakunnan reuna-alueet ovat kärsineet työpaikkojen vähenemisestä 2000-luvulla. Suhteellisesti suurimpia työpaikkojen menettäjiä ovat olleet Urjala, Ruovesi ja Parkano. Myös vahvat ja perinteiset teollisuuspaikkakunnat, kuten Mänttä-Vilppula ja Valkeakoski, ovat menettäneet paljon juuri teollisuuden työpaikkoja. Sen sijaan kaikki Tampereen kaupunkiseudun kunnat ja Sastamala ovat onnistuneet lisäämään työpaikkoja. Erityisesti Pirkkalan ja Lempäälän kasvuluvut ovat olleet voimakkaita. Työpaikkojen alueellisesti epätasaista jakautumista ja vähenemistä kompensoi osaltaan kuntarajat ylittävän pendelöinnin lisääntyminen. Liikenneyhteyksien nopeutumisen myötä työssäkäyntialueet ovat laajentuneet ja työmatkojen keskipituudet kasvaneet. Pirkanmaalla seutukunnittain tarkasteltuna työssäkäyntiliikenne on merkittävintä Etelä-Pirkanmaalta Tampereen seudulle.

Valkeakosken keskustaa.

4.4.4 ELINKEINORAKENTEEN KEHITYS

Eniten työpaikkoja Pirkanmaalla vuonna 2011 tarjosivat julkinen hallinto, koulutus ja terveys sekä kaupan, kuljetuksen ja ravintola-alan palvelut. Myös teollisuuden työpaikkoja on Pirkanmaalla edelleen merkittävästi, vaikka rakennemuutos on koetellut toimialaa rajusti. Teollisuus tarjosi hieman yli 40 000 työpaikkaa. Pirkanmaan keskimääräistä teollistuneemmasta elinkeinorakenteesta kielii se, että vajaa viidesosa maakunnan työpaikoista on teollisuuden alalla, kun vastaava luku koko maan osalta on noin 14 prosenttia.

Maakunnan elinkeinorakenne on muuttunut viime vuosikymmeninä merkittävästi. Rakennemuutosta on kiihdyttänyt vuonna 2008 alkanut talouden taantuma. Trendi on selvä: perinteisen teollisuuden osuus työpaikoista on vähentynyt, ja palveluelinkeinot nousevat sekä yhdistyvät tuotannolliseen toimintaan. Maakunnan elinkeinorakenteen painopiste on siirtymässä vahvasti valmistavasta tuotannosta osaamisintensiivisyyteen ja palveluihin tukeutuvaan rakenteeseen. Vuodesta 2008 teollisuussektori sekä maa- ja metsätaloustalous ovat laskeneet voimakkaasti, kun puolestaan yksityiset ja julkiset palvelut ovat kasvattaneet osuuttaan maakunnan työpaikoista. Pirkanmaa perustaakin talouttaan etenevässä määrin korkeaan osaamiseen, osaamisen ja teknologioiden yhdistelyyn sekä sitä kautta syntyvään monipuoliseen yrittäjyyteen ja innovatiivisiin arvonluontimalleihin.

Pirkanmaa on kuitenkin edelleen vahva valmistavan teollisuuden maakunta. Uudet tuotteet, tuotantotavat ja palvelut sekä älykkäät koneet -kytkentä uudistavat teollisuutemme tuotantorakenteita ja lisäävät sen kilpailukykyä. Myös tiivis yhteistyö maakunnan oppilaitosten kanssa takaa, että myös jatkossa teollisuus on merkittävä työllistäjä Pirkanmaalla. Teollisuuden rinnalle noussut palvelusektori on työllistäjänä jo suurempi kuin teollisuus. Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalveluiden lisäksi Pirkanmaalle on keskittynyt paljon osaamisintensiivisiä liike-elämän ja muita asiantuntijapalveluita. Pirkanmaan menestyksen tärkein resepti ovatkin korkeasti koulutetut osaajat. Peruskoulun jälkeisiä tutkintoja on 70 prosentilla ja korkea-asteen tutkintoja 30 prosentilla pirkanmaalaisista. Pirkanmaan tutkimus- ja kehittämismenot vuonna 2010 mitattuna olivat Suomen toiseksi suurimmat Uudenmaan jälkeen, mikä osaltaan osoittaa maakunnan tutkimus- ja kehitystoiminnan olevan kilpailukykyistä muuhun maahan verrattuna.

Pirkanmaan elinkeinorakennetta ja työpaikkakeskittymiä on kuvattu tarkemmin *Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle* sekä *Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi* -selvityksissä.

4.4.5 VÄESTÖ- JA TYÖPAIKKASUUNNITE

Tilastokeskuksen trendiennusteen mukaan Pirkanmaan väkiluku on kasvamassa 576 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä. Koska trendiennuste johdetaan menneestä kehityksestä tietyt muutostekijät vakioiden, on strategisesti tarpeen varautua myös mahdolliseen tätä suurempaan väestönkasvuun. Maakuntakaavan laatimisen lähtökohtana on toiminut Pirkanmaan liitossa laadittu väestö- ja työpaikkasuunnite.

Keväällä 2013 valmistuneen ja syksyllä 2014 tarkistetun Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnitteen mukaan Pirkanmaalla arvioidaan olevan vuonna 2040 yhteensä noin 120 000 uutta asukasta väkiluvun asettuessa 620 000 asukkaaseen (kaavio 2). Väestönkasvu perustuu maakunnan elinvoimaisuuteen, viihtyisyyteen ja houkuttelevuuteen työpaikka- ja asuinalueena. Sekä luonnollisen väestönkasvun että muuttoliikkeen (myös ulkomailta) maakuntaan oletetaan kasvavan. Suunnitteen arvion mukaan kolme neljäsosaa maakunnan väestöstä asuu Tampereen ydinkaupunkiseudulla vuonna 2040, kun tänä päivänä vastaava osuus on noin 70 prosenttia. Vuonna 2040 Tampereella ja sen kehyskunnissa asuu yhteensä 466 400 asukasta. Yksistään Tampereen osalta maankäytössä varaudutaan 277 000 asukkaaseen.

Ydinkaupunkiseudun jälkeen merkittävin asumisen keskittymä on eteläinen Pirkanmaa, erityisesti Valkeakosken ja Akaan kaupungit. Eteläisessä maakunnassa arvioidaan olevan vuonna 2040 noin 63 700 asukasta, mikä vastaa noin kymmenystä maakunnan väestöstä. Läntisellä Pirkanmaalla maankäytössä varaudutaan 27 300 asukkaaseen, pohjoisella Pirkanmaalla (mukaan lukien Orivesi) 33 200 asukkaaseen sekä lounaisella Pirkanmaalla 29 400 asukkaaseen, josta yksin Sastamalan osuus on 26 600 asukasta. Väestö keskittyy erityisesti seutukeskuksiin, mitä kiihdyttää harvaan asuttujen alueiden ikääntyvän väestön siirtyminen palveluiden perässä kuntakeskuksiin.

Työpaikkoja maakunnassa arvioidaan olevan noin 275 000, mikä tarkoittaisi kolmanneksen kasvua nykyisestä lukumäärästä (+65 000 työpaikkaa). Suunnitteen mukaan maakunnan työpaikat keskittyvät edelleen erityisen voimakkaasti Tampereelle ja sen kehyskuntiin. Näiden jälkeen merkittävin kasvun suunta on eteläinen Pirkanmaa (Valkeakoski, Akaan Toijala). Kasvu kumuloituu myös muihin seutukeskuksiin kuten Sastamalan Vammalaan, Mänttä-Vilppulaan sekä Hämeenkyröön ja Parkanoon.

Maankäytön seudullisissa perusratkaisuissa ja työpaikka-alueiden mitoituksissa varaudutaan siihen, että vuonna 2040 Tampereella on 155 300 työpaikkaa, kehyskunnissa 55 800 työpaikkaa, eteläisellä Pirkanmaalla 21 000 työpaikkaa, lounaisella Pirkanmaalla 13 400 työpaikkaa, läntisellä Pirkanmaalla 12 800 työpaikkaa ja pohjoisella Pirkanmaalla 17 100 työpaikkaa. Työpaikat keskittyvät pääosin seutukeskuksiin ja liikenteellisesti hyvin saavutettaviin solmukohtiin.

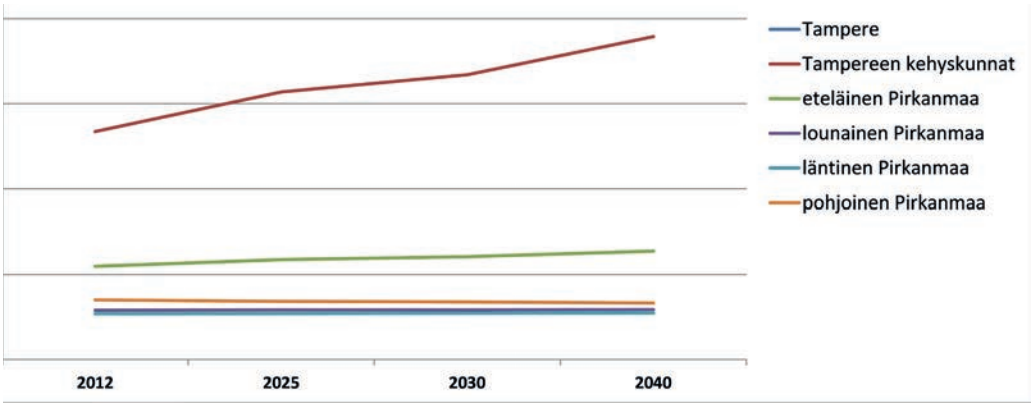

Kaavio 2. Pirkanmaan alueittainen väestösuunnite vuosille 2012–2040 (22.9.2014).

4.5 YMPÄRISTÖN OMINAISPIIRTEITÄ

4.5.1 MAISEMA JA LUONNONYMPÄRISTÖ

Kallioperän muodostamat maaston suurmuodot luovat maiseman ja luonnonympäristön rakenteellisen perustan. Suurmaisema puolestaan muodostaa keskeisen lähtökohdan asutuksen ja muiden toimintojen sijoittumiselle osaksi laajempaa aluerakennetta.

Pirkanmaan maisemassa ovat edustettuina suomalaisen luonnonmaiseman peruselementit. Kallioperän rikkonaisuus ilmenee sekä pienipiirteisenä vaihtelevuutena että lukuisina maisemassa näkyvinä murroslinjoina. Luonnonmaiseman ominaispiirteisiin kuuluvat laajat järvenselät ja toisaalta sokkeloiset kapeasalmiset reittivesistöt, laajat metsä- ja suoalueet sekä pitkittäisharjut ja reunamuodostumat. Metsäalueita rikkovat järvien ohella karut kalliot ja kitukasvuiset suot. Ihmisen käden jälki näkyy kuitenkin lähes kaikkialla, niin suurissa maisemallisissa piirteissä kuin lähiympäristön yksityiskohdissakin.

Pirkanmaa jakaantuu maisemallisilta ominaispiirteiltään vaihteleviin osiin. Maakunnan ydinaluetta luonnehtivat suuret järvialtaat ja reittivedet. Pirkanmaan asutushistoriasta todistavat kivi- ja rautakautiset asuinpaikat sekä historiallisen ajan kylänpaikat. Alueen pitkäaikaista asutusta kuvastavat keskiajalta säilyneet kivikirkot sekä runsaslukuiset vanhat talonpoikaistalot ja kartanot. Perinteinen karjatalous on jättänyt jälkensä kylämaisemiin hakoina, katajaketoina ja muina perinnemaisemina.

Suurelta osin metsien peittämä Pirkanmaan koillisosa on vaihtelevaa, reittivesien ja pienten järvien sekä ruhjelaaksojen rikkomaa kallio- ja moreenimaata asutuksen keskittyessä vesistöjen varsille, missä on paikoin vehmaita viljelyalueita. Pirkanmaan lounaisosan voimakkaana kuvaajana on puolestaan viljelylakeuden läpi virtaava Kokemäenjoki asutuksen sijoittuessa viljavien savikoiden tuntumaan. Luoteisin Pirkanmaa on karua ja laakeaa vedenjakajaseutua tyypillisinä maisemapiirteinään suot ja pienet järvet sekä purot ja latvajoet, joiden varsille pienet kylät ja viljelykset ovat muodostuneet.

Pirkanmaan merkittävimpiä luontoarvoja ovat muun muassa maakuntaa halkovat harjuketjut sekä lintujärvet, suot ja etelän lehtokeskukset. Metsät ja vesistöt ovat ulkoilun ja virkistyksen keskeisimpiä alueita, jotka yhdessä peltojen kanssa muodostavat eläinten liikkumisen ja kasvien leviämisen mahdollistavan ekologisen verkoston. Suojelu- ja virkistysalueet sekä laajat yhtenäiset metsät ovat tämän verkoston ydintä. Ekologisen verkoston rakenteen ja toimivuuden säilyttäminen on haaste erityisesti kasvavilla ja tiivistyvillä taajama-alueilla liikenneväylien ja muiden estevaikutusten heikentäessä viheryhteyksien jatkuvuutta.

Eteläisen Pirkanmaan erityispiirre on kallioperän, maaperän ja pohjaveden paikoin muuta Suomea suurempi arseenipitoisuus, joka on otettava huomioon myös maankäytön suunnittelussa.

Orivesi, Lyytikkälä-Hirsilä.

Ikaalinen, Iso-Röyhiö.

4.5.2 KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Kulttuuriympäristö on syntynyt ihmisen ja luonnon välisen vuorovaikutuksen tuloksena: se on asutuksen, elinkeinojen ja liikkumisen sekä muun inhimillisen toiminnan yhteisvaikutuksesta muotoutunut ympäristö, johon kuuluvat muinaisjäännökset, rakennettu ympäristö ja kulttuurimaisema. Kulttuuriympäristöjen arvot perustuvat muun muassa niiden ajalliseen kerroksellisuuteen. Arvokkaimmat ympäristöt ovat olleet käytössä pitkään. Kulttuuriympäristöjä vaalitaan, koska ne ilmentävät historiaa: Ihmisen ja luonnon vuorovaikutussuhteessa tapahtuneita tiettyjä kehityskulkuja osana katkeamatonta, nykypäivään ulottavaa muutosten jatkumoa. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen merkitys on kasvanut sekä identiteettitekijänä että osana maankäytön suunnittelua, ja niistä on tullut merkittävä tekijä yhteiskunnallisessa ja alueellisessa kehittämisessä.

Pirkanmaan kulttuuriympäristön perustan muodostavat vesistöjen varsien kylät, harjut kulkureitteinä, suurten selkien ja jokilaaksojen läheisyyteen muotoutuneet maaseudun viljely- ja järvimaisemat, sekä vesivoiman ja liikenneverkostojen solmukohtaan syntyneet taajamat.

4.6 MITTAKAAVA, KARTTAJÄRJESTELMÄ JA POHJAKARTTA

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on laadittu mittakaavaan 1:100 000. Kaavakartan karttajärjestelmänä on ETRS89-TM35FIN. Pohjakartan aineistona on käytetty Maanmittauslaitoksen 1:100 000 maastokartta-aineistoa. Pohjakartta on tarkoitettu sijainnin hahmottamisen avuksi, ja se on nykytilan, ei suunnittelutilanteen kuvaus.

5 SELVITYKSET JA TUTKITUT VAIHTOEHDOT

5.1 YHTEENVETO LAADITUISTA SELVITYKSISTÄ JA VAIKUTUSTEN ARVIOINNEISTA

Pirkanmaan maakuntakaavaa varten on laadittu lukuisia taustaselvityksiä. Alla on esitetty listaus keskeisimmistä selvityksistä teemoittain. Kaikkien kaavatyössä käytettyjen selvitysten tarkemmat tiedot löytyvät tämän selostuksen lopussa olevasta selvitysluettelosta (luku 10).

STRATEGISET TAUSTASELVITYKSET (ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE)

- Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnite 2040
- Pirkanmaan väestösuunnite 2040
- Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi. Maakuntakaavan perusratkaisut
- Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehdot
- Pirkanmaan palveluverkko 2040
- Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle. Työpaikka-alueet 2040
- MASTRA: Strategiaa vai taktiikkaa – maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden kehittäminen. Osat A ja B: Joukkouttaminen, strategiset valinnat
- MASTRA: Strateginen kaavakartta – maakuntakaavamerkintöjen ja -määräysten uudet lähestymistavat. Osa C
- MASTRA: Pirkanmaan maakuntakaavojen toteutuneisuus
- Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke
- Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla

LIIKENNE JA LOGISTIIKKA

- Tampereen läntiset väylähankkeet. Ratojen, teiden ja maankäytön vaihtoehtojen tarkastelu maakuntakaavaluonnosta varten
- Tampereen läntinen ratayhteys. Selvitys maakuntakaavaehdotusta varten
- Tampereen läntiset hankkeet. Pohjavesien huomioiminen hankkeessa
- Tarkastelu Tampereen läntisen ratahankkeen vaikutuksista Myllypuron Natura 2000 -alueeseen
- Valtatien 3 uusi yhteys välillä Lempäälä–Pirkkala. Aluevaraussuunnitelma
- Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti Pirkanmaalla
- Pirkanmaan puuterminaalit
- Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan liikennetutkimus 2012
- Pirkanmaan rataverkon kehittämisen liikenteellinen tarveselvitys
- Lisäraiteiden aluevarausselvitys välillä Tampere–Lielahti–Nokia/Ylöjärvi
- Lisäraiteiden aluevaraussuunnittelu rataosuudella Toijala–Tampere

KULTTUURIYMPÄRISTÖT

- Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus maakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013
- Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013–14
- Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt
- Kulttuurimaisemat 2016, Pirkanmaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maatalousalueet
- Historiallisten kylätonttien sijainti Pirkanmaan taajama-alueilla
- Pirkanmaan arkeologisen perinnön ominais- ja erityispiirteiden kuvaus
- Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäännösinventoinnit
- Pirkanmaan merkittävimmät kiinteiden muinaisjäännösten keskittymät

VIRKISTYS, MATKAILU JA URHEILU

- Maakuntakaavan virkistysalueiden tarvetarkastelu
- Pirkanmaan matkailupalvelujen alueet, nykytilan selvitys
- Pirkanmaa ampuma- ja moottoriradat, nykytilan selvitys

LUONNONSUOJELU, LUONNON MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET VERKOT

- Pirkanmaan ekologinen verkosto
- Pirkanmaan melualueet
- Pirkanmaan ekosysteemipalvelut
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus, Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus, Paikallisesti arvokkaat kohteet
- Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys

ENERGIA JA LUONNONVARAT

- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvitys
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaikutusten arviointi
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Uudet tuulivoiman selvitysalueet
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaikutusten arviointi, uudet tuulivoiman selvitysalueet
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Vaikutukset uusille maisema-alueille/harjumaisemakohteisiin
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Sähköverkkoselvitys
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Uusien tuulivoiman selvitysalueiden sähköverkkoselvitys
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tutkittavana olevien tuulivoima-alueiden vaikutukset Natura- ja FINIBA-alueisiin
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoiman näkyvyysanalyysi
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Havainnekuvia tuulivoima-alueista
- Arkeologisen kulttuuriperinnön potentiaalin arviointi Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 tuulivoima-alueilla
- Tuulivoima-alueiden yleispiirteinen lepakkoarviointi
- Tuulivoima-alueiden vaikutukset ekologiseen verkostoon

- Pirkanmaan maakuntakaava 2040 tuulivoima-alueiden näkyvyysanalyysit
- Tutkimukset Pirkanmaan III luokan pohjavesialueilla, Pirkanmaan POSKI-hanke
- Kalliokiviainestutkimukset Pirkanmaalla, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan POSKI-hanke
- Luonnonkiviainesten ja niitä korvaavien uusiomateriaalien käyttö Pirkanmaalla, Pirkanmaan POSKI-hanke
- Maa-ainestutkimukset 2012–2014, Pirkanmaan POSKI-hanke
- Luonto- ja maisemakartoitukset alustavilla maakuntakaavan 2040 maa-ainesten ja kalliokiviainesten ottoalueilla, Pirkanmaan POSKI-hanke
- Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen Pirkanmaalla 2012–2015, Pirkanmaan POSKI-hanke

TEKNINEN HUOLTO

- Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys
- Maanvastaanotto- ja kierrätysalueselvitys Tampereen ja sen kehyskuntien alueella
- Maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden lisäselvitys Lempäälän ja Sastamalan alueilla

YMPÄRISTÖHÄIRIÖT

- Tampere-Pirkkalan lentoaseman melutilannevisio vuodelle 2040

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Maakuntakaavan vaikutusten arviointi
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Natura-tarveharkinta
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kirkkojärven Natura-arviointi
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Liikenteellisten vaikutusten arviointi
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Ihmisten elinympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Luontovaikutusten arviointi
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Vaikutukset arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Muinaisjäännökset ja yhdyskuntarakenteen laajentuminen
- Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi, Maakuntakaavan perusratkaisut

Edellä mainittujen taustaselvitysten lisäksi maakuntakaavan tarpeisiin on saatu aineistoa lukuisista muista valtakunnallisista ja alueellisista selvityksistä.

Maakuntakaavan laadintatyöhön liittyvät selvitykset ovat antaneet pohjatiedot kaavasuunnittelun sisällölle. Selvityksillä on kartoitettu nykytilannetta, johon pohjautuen on saatu suuntaviivat suunnitelman laadintaan. Vaikutusten arviointien avulla on suunnitelmien sisältöä pystytty edelleen tarkentamaan ja valitsemaan arvioiduista vaihtoehdoista ne, jotka toimivat kaavaratkaisun pohjana. Vaikutusten arvioinnit ovat vaikuttaneet myös kaavamääräysten sisältöön.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään maakuntakaavan vaikuttavuuden kehittämiseen tähdännyt MASTRA-hanke sekä vaihtoehtotarkasteluja sisältäneet taustaselvitykset.

5.2 MASTRA-HANKE

Ympäristöministeriö valitsi 24.5.2013 maakuntakaavoituksen kehittämisen pilottityön toteuttajaksi Pirkanmaan liiton hankkeella ”MASTRA: Strategiaa vai taktiikkaa – maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden kehittäminen”. Pirkanmaalla maakuntakaavoituksen kehittäminen tuli ajankohtaiseksi uuden kokonaiskaavan laatimisen myötä. Pirkanmaan tulevaisuuden haasteet liittyvät keskeisten muutostrendien hallintaan ja hyödyntämiseen sekä väestönkasvun vastaanottamiseen kestävällä tavalla. Pirkanmaalla arvioidaan asuvan vuonna 2040 noin 620 000 asukasta. Kasvu ei kuitenkaan ole itseisarvo, vaan vahvan teollisen maakunnan on hallittava rakennemuutosta kohti uudenlaista, älykästä tuotantoa, palvelukeskeisempää elinkeinorakennetta ja uusia liiketoimintamalleja. Kestävän ja vähähiilisen yhteiskunnan rakentaminen vaatii uudenlaisia lähestymistapoja, samoin ikääntyvä yhteiskunta haastaa monet aikaisemmat käytännöt. Menestys edellyttää strategiaa – yhteistä näkemystä siitä, mihin ja miten olemme menossa. Yhteisen näkemyksen muodostamiseksi Pirkanmaa on pyrkinyt kehittämään suunnitteluprosessejaan, maakuntastrategiaa ja maakuntakaavaa, avoimiksi ja vuorovaikutteisiksi alustoiksi valintojen tekemiseen.

MASTRA-hankkeen keskeisenä tavoitteena oli maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden lisääminen ja maakuntakaavan roolin terävöittäminen strategisen suunnittelun välineenä. Kyse on toimintamallien luomisesta strategisten valintojen tekemiseksi maakuntakaavaprosessissa ja edelleen tehtyjen valintojen näkymisestä kaavakartalla sekä toteutuksessa. Strategiseen suunnitteluun maakuntakaavoituksessa tähdättiin kolmella kärjellä:

A) Strateginen prosessi

Tavoite: Vahvistaa maakuntakaavan sidosryhmätoimintaa siirtämällä painopistettä osallistumisesta joukkouttamiseen sekä vahvistaa maakuntasuunnitelman ja maakuntakaavan toiminnallista yhteyttä.

Perusajatuksena on, että yhteinen suunnittelu synnyttää myös yhdessä toteutettavan kaavan.

B) Strategiset valinnat

Tavoite: Kehittää vaikutusten arviointia ”pakollisesta” tehtävästä aidoksi valintojen tekemisen välineeksi.

Perusajatuksena on johtaminen tiedolla, arvovalintojen eli valitun strategian ja toteutuksen suhteen tekeminen läpinäkyväksi.

C) Strateginen kaavakartta

Tavoite: Kehittää maakuntakaavan maankäyttömerkintöjä siten, että ne edesauttavat suunnittelujärjestelmän toimivuutta.

Perusajatuksena on, että tehdyt strategiset valinnat voivat näkyä kaavakartalla ja että maakuntakaavan ja yleiskaavoituksen välistä suhdetta voidaan vahvistaa ja siten edistää maakuntakaavan toteutumista.

Kolmivaiheisessa MASTRA-kehittämishankkeessa pureuduttiin strategiseen prosessiin, strategisiin valintoihin ja strategisiin kaavamääräyksiin ja -merkintöihin. Hanke toteutettiin Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 rinnalla. Hankkeella pyrittiin vastaamaan yhdyskuntarakenteen eheyden vaateisiin maakuntakaavan tasolla, osana hierarkkista kaavajärjestelmää. Kaavajärjestelmän rinnalla maankäyttö- ja rakennuslakiin kirjattu osallistumisen järjestäminen pyrittiin ulottamaan ylikunnallisen suunnittelun lähtökohtiin, arvovalintoihin. Yhdyskuntarakenteen pääsuunnat päätetään maakuntakaavassa. Sitoutuminen ratkaisuihin eli maakuntakaavan periaatteiden ja määräysten toteuttaminen on nykyisin kuntien harteilla. Sitoutumisen löyhyys on yleisesti tunnistettu ongelma, jota MASTRA:ssa lähdettiin ratkomaan korostamalla strategisen prosessin avoimuutta. Vastuunkanto ja ratkaisuissa pysyminen pyrittiin varmistamaan varhaisella osallistumisella.

Laadittujen maankäyttövaihtoehtojen vaikutuksia arvioitiin asiantuntijuuden lisäksi luottamushenkilövoimin. Kuntapäättäjille ja alueellisille toimijoille järjestettiin mahdollisuus puntaroida vaihtoehtojen ja valintojen seurauksia. Vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista järjestettiin strateginen prosessi, jonka lopputulemana oli maakuntavaltuuston päättämät perusratkaisut strategiselle maakuntakaavalle. Tietojohtaminen käsitettiin prosessissa keskusteluvalmiuksien lisäämisenä, eri organisaatioiden osaamisen kokoajana ja tiedon muokkaamisena päätöksenteon perusteiksi. Aktiivisessa roolissa prosessissa olivat Pirkanmaan liiton maankäytön suunnittelijat, jotka kaavatyön ohella vastasivat keskustelevan ilmapiirin luomisesta, tilaisuuksien fasilitoinnista ja asiantuntijatiedon suodattamisesta päättäjien käyttöön. Yhdyskuntarakenteellisten vaikutusten arvioinnin joukkouttaminen tuntui työläydestään huolimatta vastaavan odotuksiin, jotka sille asetettiin. Osallistamisessa onnistuttiin luomaan päätöksenteolle tukeva tiedollinen pohja. Strategiset valintojen syntymisessä keskeisenä oli riskianalyysi, joka antoi tilaa ei-toivottujen kehityspolkujen kuvaamiseen suorina syy-seuraussuhteina. Tältä osin työ liittyi samanaikaisesti laadittuun maakunnan strategiaan, jossa laadittiin aluksi skenaarioita maakunnan tulevaisuudesta.

5.3 ARVIOIDUT VAIHTOEHDOT

5.3.1 PIRKANMAAN MAANKÄYTTÖVAIHTOEHDOT

MAANKÄYTTÖVAIHTOEHTOTARKASTELU

Pirkanmaan uuden kokonaismaakuntakaavan valmisteluvaiheessa nähtiin tarpeelliseksi laatia yleispiirteiset, koko Pirkanmaata koskevat maankäyttövaihtoehtotarkastelut, joiden avulla käynnistettiin laaja maakunnallinen arvokeskustelu alueen kehityksen kannalta oleellisista alue- ja yhdyskuntarakenteen kysymyksistä.

Maankäyttövaihtoehtojen työstämisessä pyrittiin avoimeen ja vuorovaikutteiseen prosessiin. Kuntien kaavoittajien, Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän ja Pirkanmaan liiton edustajista koostuva työryhmä laati työohjelman, jonka mukaisesti suunnitteluprosessia vietiin eteenpäin. Työn pohjaksi tehtiin yhdyskuntarakenteen ja liikenteen nykytila-analyysi. Maankäyttövaihtoehtojen mitoituksen pohjana käytettiin Pirkanmaan liiton väestö- ja työpaikkasuunnitetta, jossa puolestaan oli hyödynnetty maakunnallista skenaariotarkastelua. Maankäyttövaihtoehtojen laadintavaiheessa keväällä 2013 järjestettiin useita työpajoja niin kaavoittajatyöryhmälle kuin maakuntakaavan ohjausryhmälle sekä Pirkanmaan kuntapäättäjille ja -virkamiehille. Työpajatyöskentelyn pohjalta jalostettiin alustavat ideamallit viideksi yleispiirteiseksi maankäyttövaihtoehdoksi, jotka pohjautuivat erilaisiin aluerakenne- ja liikennejärjestelmämalleihin sekä niiden yhdistelmiin. Vaihtoehdoista laadittu luonnosraportti esiteltiin kesäkuussa 2013 maakuntavaltuustolle, jossa saatiin evästystä myös vaikutusten arviointityölle. Saadun palautteen perusteella hiottiin alkusyksyn aikana neljä lopullista maankäyttövaihtoehtoa.

Vaihtoehdot laadittiin siten, että ne muodostavat liikennejärjestelmältään, palveluverkoltaan ja maankäytöltään loogisia kokonaisuuksia, joiden avulla tutkittiin mahdollisuuksia erilaisiin kasvun suuntiin koko maakunnan alueella. Kaikista neljästä maankäyttövaihtoehdosta laadittiin erikseen Tampereen ydinkaupunkiseutua koskeva tarkempi tarkastelu, jossa käsiteltiin muun muassa uusien asuin- ja työpaikka-alueiden sijoittumista sekä merkittäviä kasvusuuntia, keskustoja ja uusia alakeskuksia, lähijunaliikenteen laajuutta, 2-kehän linjausvaihtoehtoja, järjestelyratapihan siirtoa ja Tampereen keskusta-alueen laajentumista, raideliikenteen ulottamista lentokentälle, uuden henkilöliikenteen aseman sijoittumista Tampereen eteläpuolelle sekä kaupunkiraitiotien vaihtoehtoja (kuva 15).

Maankäyttövaihtoehtojen vaikutusten arviointi toteutettiin syksyn 2013 aikana joukkouttamista hyödyntäen Pirkanmaan liiton ja ympäristöministeriön yhteisen MASTRA-hankkeen puitteissa. Vaikutusten arviointia esiteltiin maakuntavaltuustossa joulukuussa 2013, ja valtuustoryhmät esittivät asiasta myös omat ryhmäpuheenvuoronsa. Maankäyttövaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista tuotettu aineisto asetettiin julkisesti nähtäville ja lausunnoille helmikuussa 2014. Tulokset ja palaute käsiteltiin maakuntavaltuuston kevätkokouksessa 2014, jolloin valtuusto määritti maakuntakaavaluonnoksen laadintaa varten tarvittavat kaavan perusratkaisut.

Tutkitut maankäyttövaihtoehdot olivat Aurinko 1, Aurinko 2, Planeetat ja Tähdet.

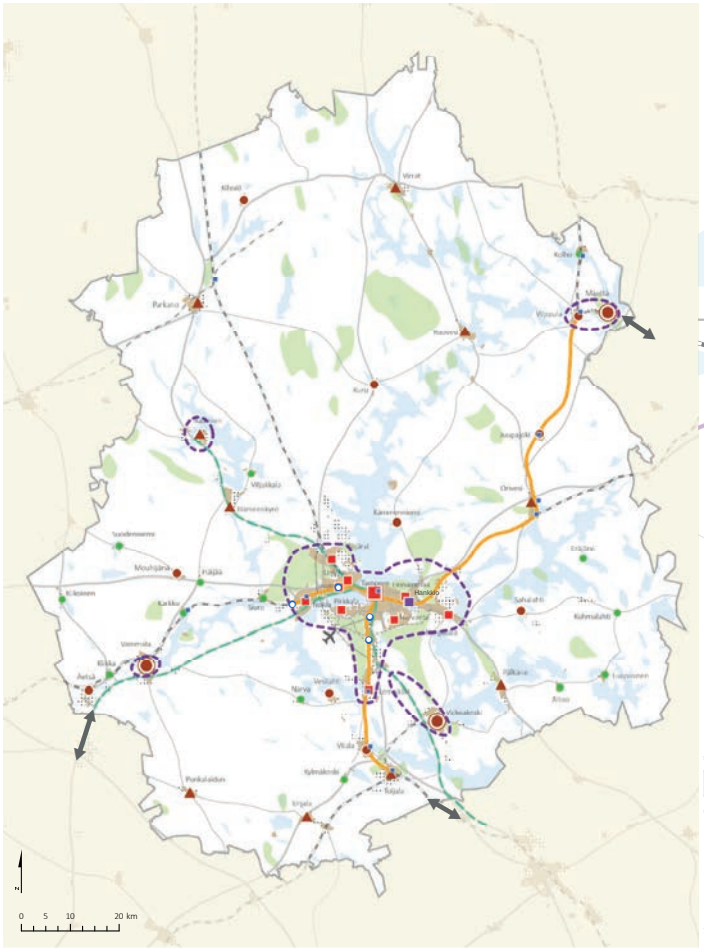

Aurinko 1:
Ydinkaupunkiseutua ja seutukeskuksia (Valkeakoski, Sastamala, Ikaalinen, Mänttä-Vilppula) tiivistävä ja keskittävä malli.

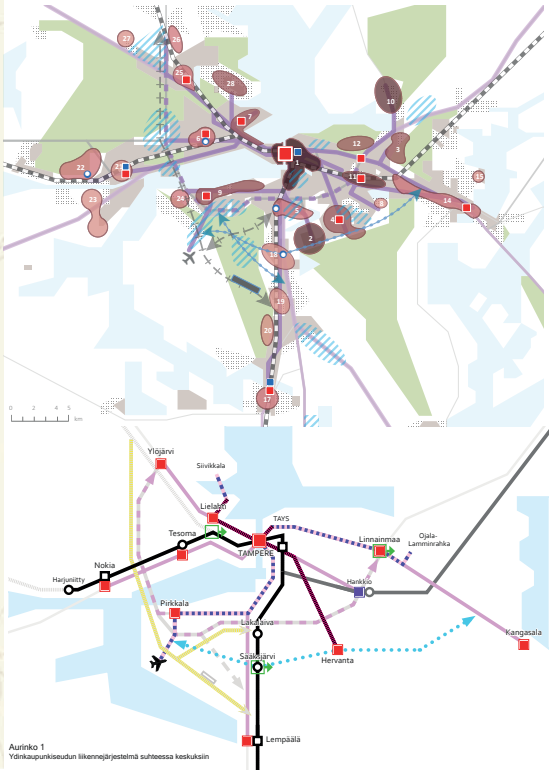

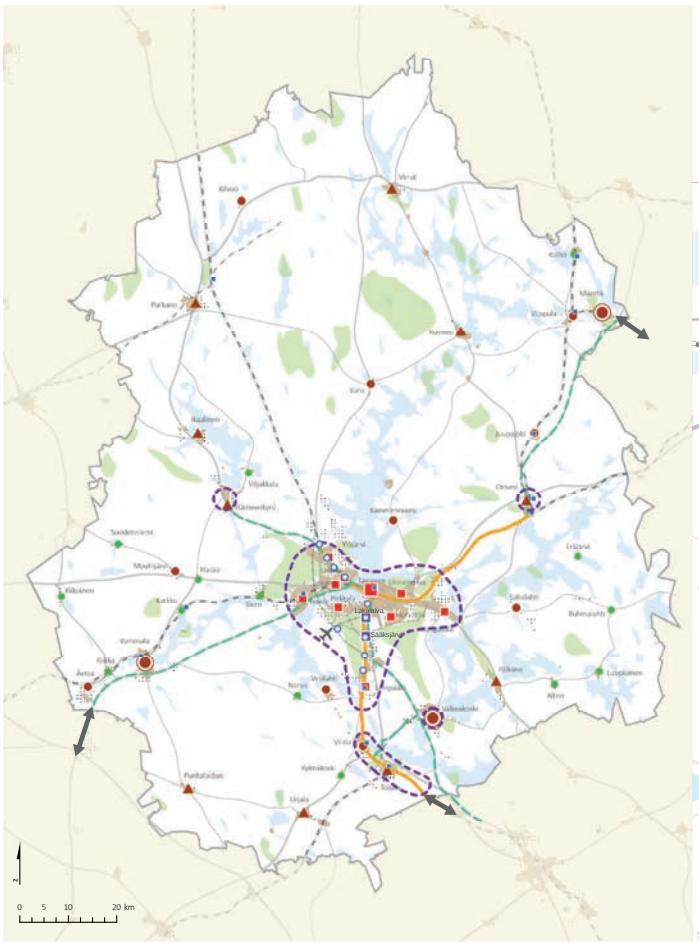

Aurinko 2:
Pohjautuu ydinkaupunkiseudun voimakkaaseen kehittämiseen sekä Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-kehityskäytävän tuomien mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja kehittämiseen, jossa eteläosien asemanseutujen ja liikenteen solmukohtien merkitys korostuu.

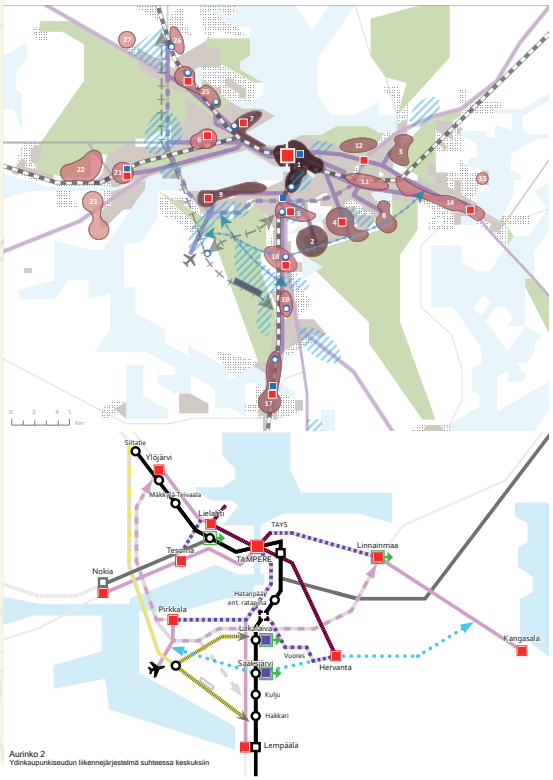

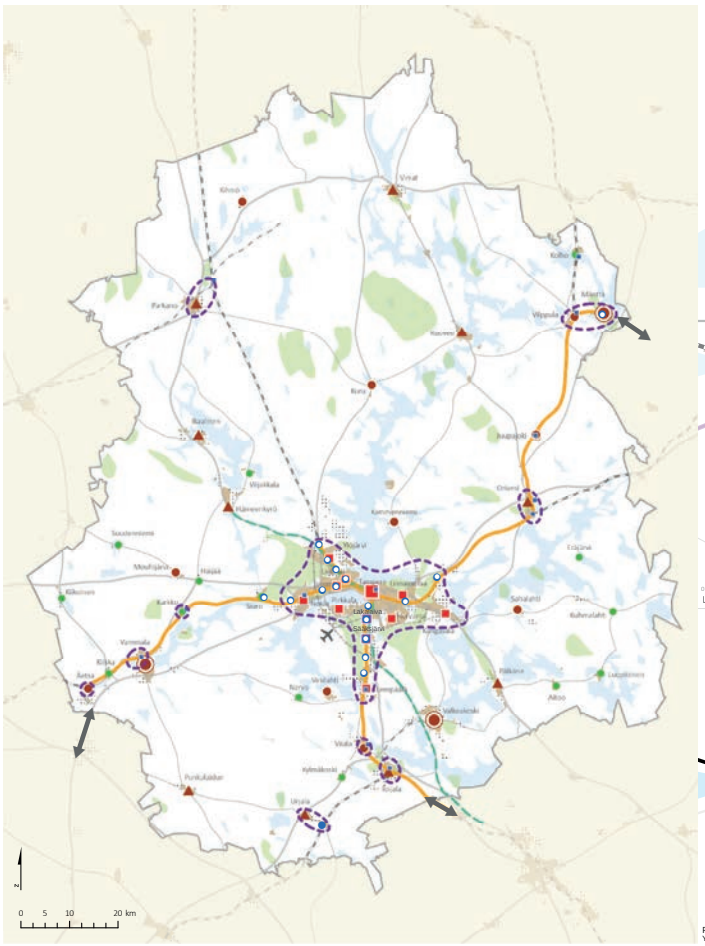

Planeetat:
Raideliikenteen kehittymiseen nojaava vaihtoehto. Koko maakunnassa kehitetään tehokkaasti rakennettuja, raideliikenteeseen tukeutuvia asemanseutuja.

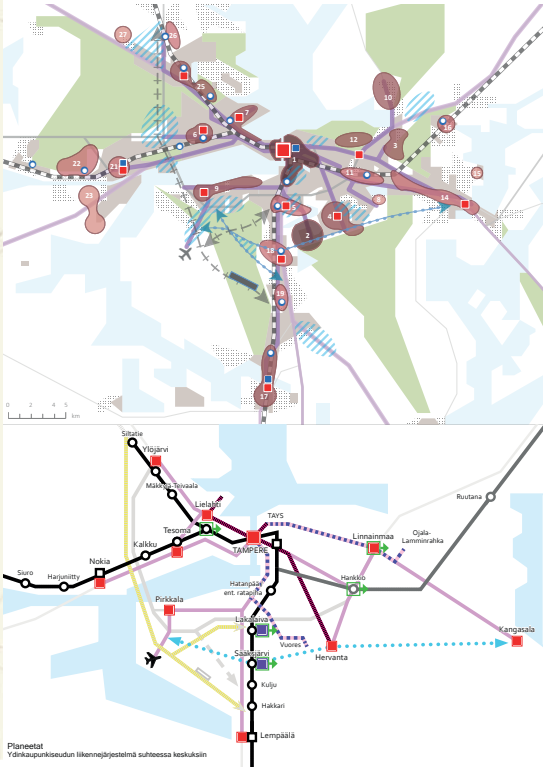

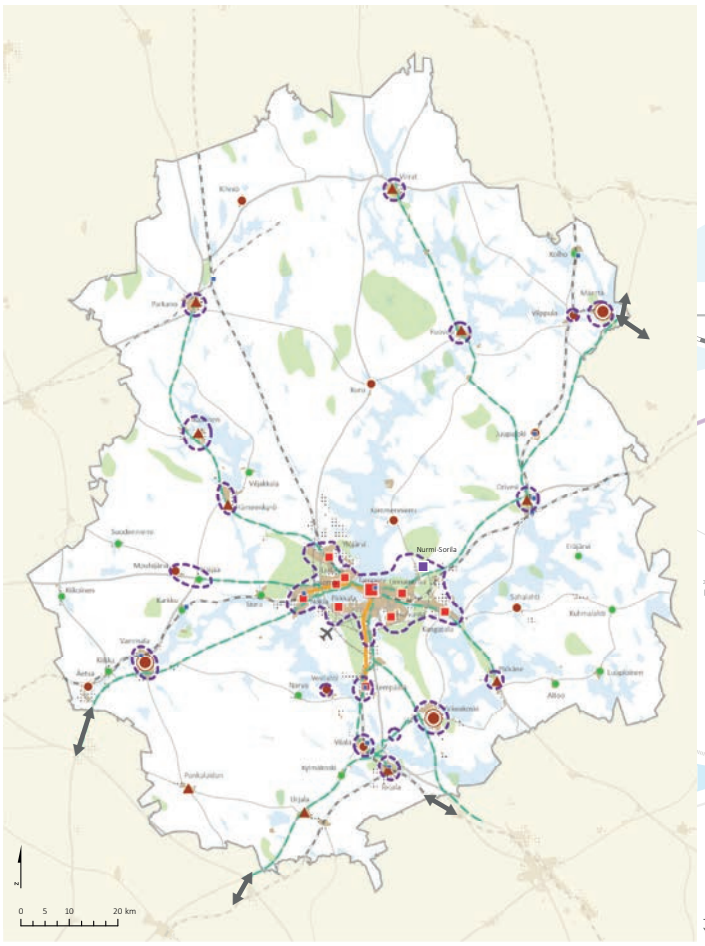

Tähdet:
Tieverkkoa vahvasti hyödyntävä monikeskusvaihtoehto. Vaihtoehdolla on tutkittu nykyisten keskusten kehittämistä sekä keskusverkon kehittämisedellytyksiä siten, että suurimpia keskuksia tiivistetään ja vahvistetaan.

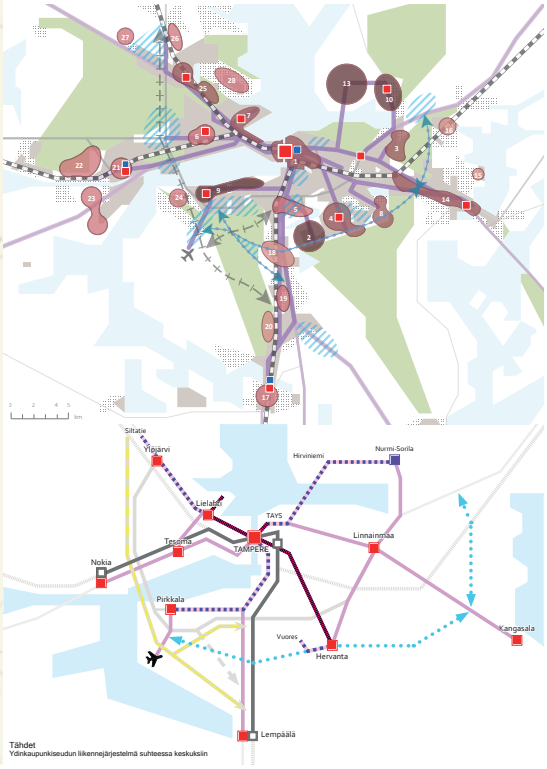

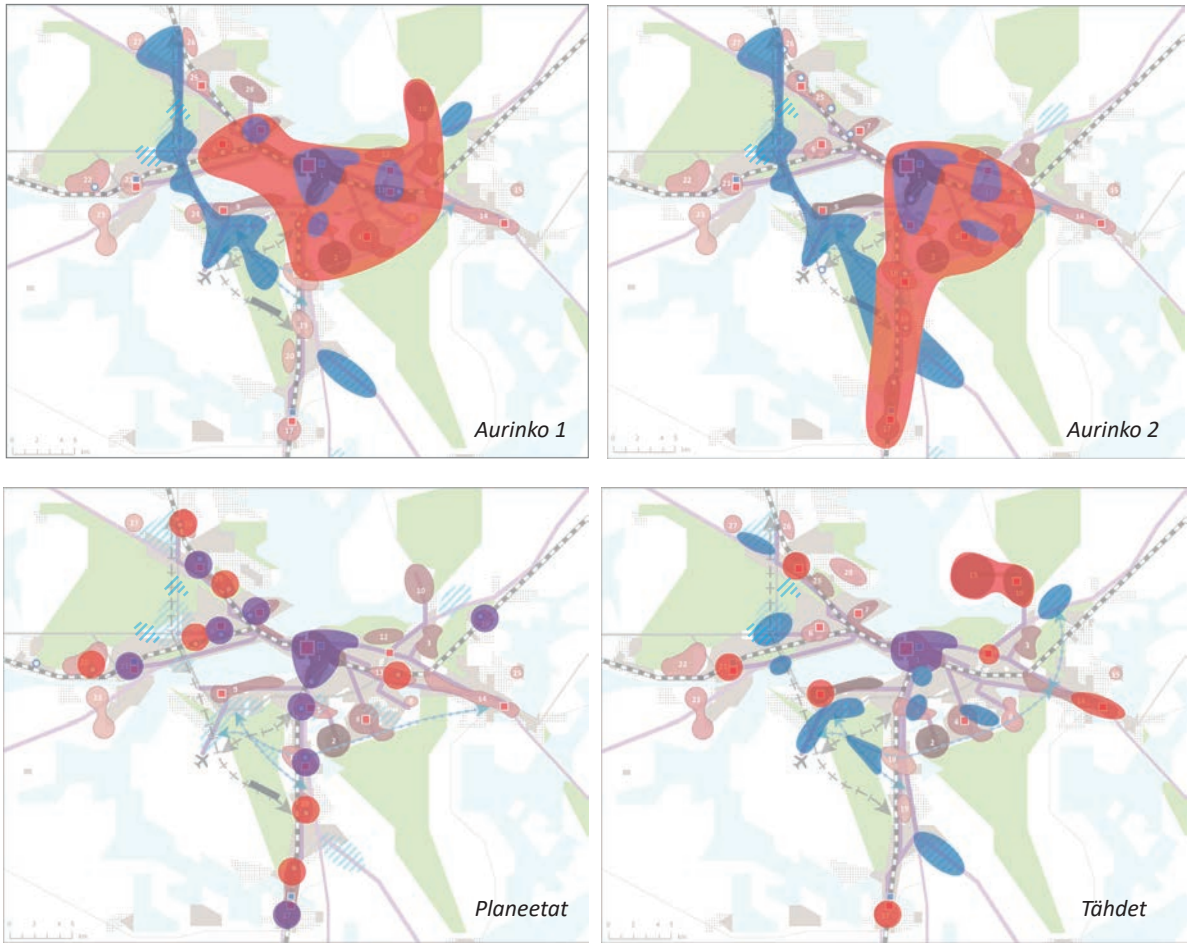

Kuva 15. Ydinkaupunkiseudun painopistealueet.

Patosilta, Tampere.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Maankäyttövaihtoehdoille tehtiin vaikutusten arviointi, joka on rajattu yhdyskuntarakenteellisia, liikenteellisiä ja palveluverkkoon kohdistuvia vaikutuksia käsitteleviin teemoihin, joita täydentävät muun muassa elinkeinoelämään, asumiseen, viherverkkoon ja toteuttamisen epävarmuustekijöihin liittyvät tarkastelut. Maankäyttövaihtoehtojen vaikutusten arviointi on tehty maakunnallisesta näkökulmasta ja yleispiirteisellä tasolla. Tästä syystä kuntakohtaiset tai muut paikalliset näkökulmat eivät arvioinnissa korostu.

Vaikutuksia on arvioitu seuraavista näkökulmista:

- Liikennejärjestelmä kilpailukykytekijänä
- Liikennepalvelujen taloudellinen toteutus ja infrarakenteen hyödyntäminen
- Joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen
- Elinkeinoelämän toimintaedellytykset
- Työpaikka-alueiden erikoistuminen
- Seutujen ominaispiirteet ja vahvuuksien tukeminen
- Rakentamisen tiiveys ja laajuus
- Asuin- ja työpaikka-alueiden tasapainoinen sijoittuminen
- Palveluiden saavutettavuus
- Asuinympäristön ominaisuudet ja laatu
- Viherverkon säilyminen
- Vesihuollon järjestäminen
- Asumisen ja toimitilojen tilatarve
- Riskianalyysi

Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi -raportissa on esitetty teemakohtaiset ja seutukohtaiset yhteenvedot ja johtopäätelmät vaikutusten arvioinneista.

ESIMERKKEJÄ TULOKSISTA

Yhdyskuntarakenteen kannalta tärkeää on nykyisen rakenteen tiivistyminen ja uusien alueiden sijoittuminen suhteessa taajamiin ja liikkumisvyöhykkeisiin.

Aurinko 1 ja Aurinko 2:
Uusi asutus sijoittuu pääosin yhdyskuntarakenteen sisään, ja selvästi urbaanein ratkaisu on Aurinko 2. Asuin- ja työpaikka-alueiden tasapainoinen sijoittuminen vähentää liikkumistarvetta.

Aurinko 2:
Kehittyvä HHT-vyöhyke tukee sekoittuneen rakenteen syntymistä ja uudet alakeskukset sijoittuvat otollisesti kasvuvyöhykkeelle ja toimivat vahvoina joukkoliikenneterminaaleina.

Planeetat:
Hyvät mahdollisuudet sekoittuneen taajamarakenteen syntymiselle asemakeskusten ympäristössä.

Aurinko 2 ja Planeetat:
Mahdollistavat helminauhamaisen yhdyskuntarakenteen. Järjestelyratapihan siirto luo edellytykset ”Tampereen Pasilalle” ja uudelle logistiikkavyöhykkeelle Tampere—Pirkkala—Lempäälä-alueelle.

Tähdet:
Alueellisesti kattava palveluverkko vaatii huomattavaa joukkoliikenteen ja eritasoisten keskusten kehittämistä, mutta luo hyvää pohjaa keskusten verkostoyhteistyölle erityisesti pohjoisella ja luoteisella Pirkanmaalla.

Taulukko 1. Esimerkki: Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista, ydinkaupunkiseutu.

MAAKUNNAN KILPAILUKYVYN VAHVISTAMINEN				
Ydinkaupunkiseutu	**Aurinko 1**	**Aurinko 2**	**Planeetat**	**Tähdet**
Liikennejärjestelmä vahvistaa maakunnan kilpailukykyä	++	+++	++	+
Tarvittavat liikennepalvelut ovat järjestettävissä taloudellisesti	++	+++	++	+
Joukkoliikenteen toimintaedellytykset paranevat	++	+++	+++	+
Maankäyttövaihtoehdot tukevat elinkeinoelämän kilpailukykyä	++	+++	+	+/-
Työpaikka-alueiden erikoistumisen syventämiselle ja kilpailukyvyn vahvistumiselle on hyvät edellytykset	++	+++	++	+
Seutujen keskeiset ominaispiirteet on otettu huomioon ja niiden vahvuuksia tuetaan	+++	+++	++	--
Yhdyskuntarakenne tiivistyy / ei hajaudu	++	+++	+++	+
Asuin- ja työpaikka-alueet sijoittuvat tasapainoisesti	+	+++	+++	++
SOSIAALISESTI JA YMPÄRISTÖN KANNALTA VASTUULLISEN YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN				
Palveluiden saavutettavuus paranee	+	++	++	+/-
Asumismuotojen valikoima ja valinnan mahdollisuudet lisääntyvät	++	+++	++	+/-
Viherverkon pirstoutuminen	--	-	-	---

Taulukko 2. Esimerkki: Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista, lounainen ja luoteinen Pirkanmaa.

MAAKUNNAN KILPAILUKYVYN VAHVISTAMINEN				
Pohjoinen Pirkanmaa	**Aurinko 1**	**Aurinko 2**	**Planeetat**	**Tähdet**
Liikennejärjestelmä vahvistaa maakunnan kilpailukykyä	+/-	+	++	+/-
Tarvittavat liikennepalvelut ovat järjestettävissä taloudellisesti	+/-	+	+	+/-
Joukkoliikenteen toimintaedellytykset paranevat	+/-	+	++	+/-
Maankäyttövaihtoehdot tukevat elinkeinoelämän kilpailukykyä	++	+	++	++
Työpaikka-alueiden erikoistumisen syventämiselle ja kilpailukyvyn vahvistumiselle on hyvät edellytykset	++	++	++	+++
Seutujen keskeiset ominaispiirteet on otettu huomioon ja niiden vahvuuksia tuetaan	++	+	++	+++
Yhdyskuntarakenne tiivistyy / ei hajaudu	+++	+	++	++
Asuin- ja työpaikka-alueet sijoittuvat tasapainoisesti	+	+/-	+	++
SOSIAALISESTI JA YMPÄRISTÖN KANNALTA VASTUULLISEN YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN				
Palveluiden saavutettavuus paranee	+/-	--	+	+
Asumismuotojen valikoima ja valinnan mahdollisuudet lisääntyvät	-	-	+	+
Viherverkon pirstoutuminen	+/-	+/-	+/-	+/-

LIIKENTEELLISET VAIKUTUKSET

Maankäyttövaihtoehtojen liikenteellisiä vaikutuksia arvioitiin Tampereen seudun liikennemallilla (TALLI), joka kuvaa seudun asukkaiden tekemien matkojen määrää, kulkutavan valintaa, suuntautumista ja reitin valintaa. Malli kattaa Tampereen lisäksi Akaan, Hämeenkyrön, Kangasalan, Lempäälän, Ylöjärven, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Pälkäneen, Valkeakosken ja Vesilahden. Mallin taustatiedoissa on huomioitu muun muassa vaihtoehtokohtaiset maankäytön painopisteet, väestölliset taustatiedot sekä liikenneverkko.

Liikennemallin tulokset kertovat, että ydinkaupunkiseutua painottavat maankäyttövaihtoehdot (Aurinko 1 ja 2) tuottavat tavoiteltavamman liikennetuotoksen, kuten kaavioista 3 ja 4 selviää. Mallin mukaan asemanseutuja painottava maankäyttö (Planeetat) tai pienempiä keskuksia korostava maankäyttö (Tähdet) painottuvat voimakkaasti henkilöautoilulle, huolimatta parannetusta lähijunatarjonnasta tai parannetuista lähipalveluista. Liikennesuoritteet kasvavat asukasmäärien kasvun mukaisesti merkittävästi kaikissa vaihtoehdoissa.

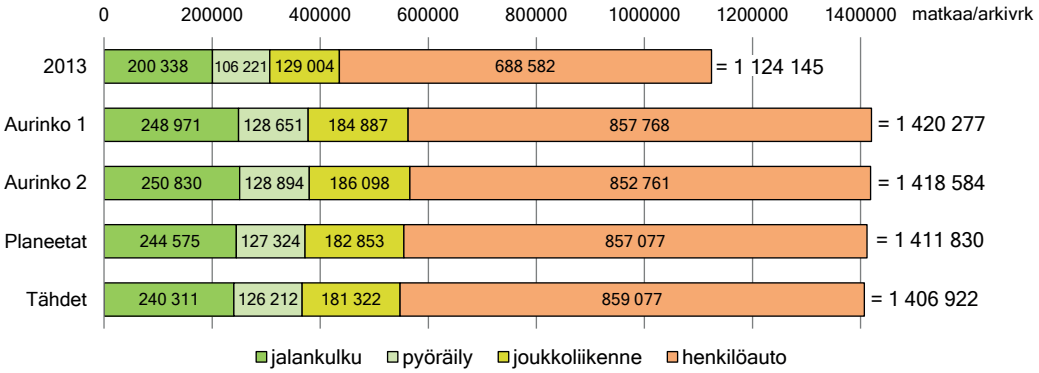

Kaavio 3. Liikennemäärä kulkumuodoittain nykytilassa ja eri maankäyttövaihtoehdoissa vuonna 2040.

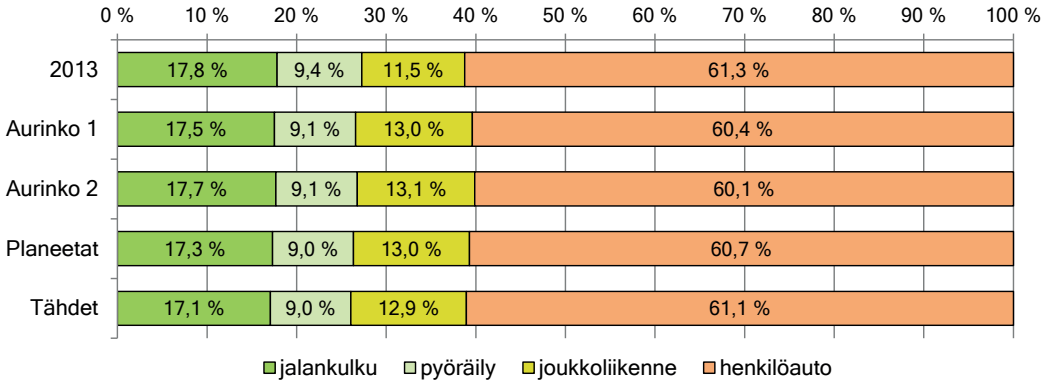

Kaavio 4. Kulkumuotojakauma nykytilassa ja eri maankäyttövaihtoehdoissa vuonna 2040.

Näkymä Pyynikiltä Tampereella.

Merkittävää on, että henkilöautoliikenteen kasvun odotetaan jäävän alle 25 prosenttiin, kun joukkoliikenne kasvaa suhteellisesti huomattavasti enemmän. Keskustaajamien ulkopuolella maankäyttövaihtoehtojen liikenteellisissä vaikutuksissa ei ole merkittävää eroa. Kulkumuotojen osuudet noudattelevat ydinkaupunkiseudun osalta hyvin paljon koko tarkastelualueen tuloksia. Aurinko 2 -vaihtoehdossa joukkoliikenteen osuus kasvaa eniten ja henkilöautoilun osuus jää muita vaihtoehtoja pienemmäksi. Ydinkaupunkiseudun osuus on noin 88 prosenttia koko alueen liikennesuoritteesta kaikissa vaihtoehdoissa.

MAAKUNTAKAAVAN PERUSRATKAISUT

Maakuntakaavaa varten laaditun yleispiirteisen maankäyttövaihtoehtotarkastelun, vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin tulosten sekä saadun palautteen pohjalta muodostettiin seutukohtaiset johtopäätelmät. Näissä johtopäätelmissä otetaan seuduittain kantaa muun muassa liikennejärjestelmään ja joukkoliikenneratkaisuihin, yhdyskuntarakenteen kehittämissuuntiin, kuntakeskusten rooliin, työpaikka-alueiden profilointiin, kaupan sijoittumiseen yhdyskuntarakenteessa, kansainvälisten yhteyksien vahvistamiseen sekä luonnonvaratalouden kehittämiseen. Seutukohtaiset johtopäätelmät esiteltiin maakuntavaltuustoryhmien puheenjohtajille maaliskuussa 2014, ja niistä käydyssä keskustelussa todettiin muun muassa maakunnan eri seutualueiden painoarvon eroavan toisistaan. Tärkeäksi nähtiin Pirkanmaan liikenteellisen etulyöntiaseman tehokas hyödyntäminen, kuten myös HHT-vyöhykkeen näkeminen laajana kokonaisuutena. Yhdyskuntarakenteen tiivistämisen tavoitetta pidettiin hyvänä lähtökohtana, ja tässä Tampereen antaman signaalin koettiin olevan tärkeässä roolissa. Todettiin myös, että esitetyt huomiot Pirkanmaan kokonaisedusta ja yhteiseksi päämääräksi asettamisesta ovat korostuksen arvoinen asia. Pirkanmaan eteläisen suunnan painottamisen todettiin olevan suuri valinta, johon voitaneen kuitenkin yhdistää muulle Pirkanmaalle kohdistuvia kehityksen eväitä. Johtopäätelmien suurten linjojen katsottiin niin ikään olevan joulukuussa 2013 maakuntavaltuuston ryhmäpuheenvuoroissa esitettyjen kannanottojen mukaisia.

Keskustelun myötä vahvistui käsitys siitä, mitkä ovat ne maakuntakaavan perusratkaisut, joita noudattaen maakuntakaavaluonnosta voidaan laatia. Perusratkaisuilla (ks. kuva 5 ja 6) tähdätään koko Pirkanmaan kehittämiseen turvaamalla niin taajamien kuin maaseudun kehittymismahdollisuudet.

Maakuntakaavan perustan muodostavat pääosin maankäyttövaihtoehdossa Aurinko 2 esitetyt maankäytölliset ja liikenteelliset ratkaisut, jotka tiivistyvän ydinkaupunkiseudun ja seutukeskusten lisäksi painottavat maakunnan eteläistä pääradan suuntaista kasvusuuntaa. Elinkeinoelämän kehittämisen ajurina on Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-kehitysvyöhykkeen kasvu ja potentiaali. Ydinkaupunkiseudulla edistetään kahden uuden alakeskuksen syntymistä erityisesti Tampereen ja Lempäälän välisellä alueella (Sääksjärvi, Rautaharkko-Lakalaiva). Maankäytön suunnittelussa varaudutaan läntisen ratayhteyden toteuttamiseen ja järjestelyratapihan siirtoon. Myös Puskiaisten oikaisun (vt 3) ja Tampereen 2-kehän toteuttamiseen valmistaudutaan.

Eteläisen, pohjoisen, lounaisen ja luoteisen Pirkanmaan osalta kokonaisuutta täydennetään sekä Tähdet- että Planeetta-vaihtoehdoissa esitetyillä ratkaisuilla, jotka tukevat paikallisen elinkeinoelämän ja maankäytön kehittämisedellytyksiä.

Maankäyttövaihtoehtotarkastelusta syntyneet tulokset ja saatu palaute käsiteltiin maakuntavaltuuston kevätkokouksessa 2014, jolloin valtuusto määritti maakuntakaavaluonnoksen laadintaa varten tarvittavat kaavan perusratkaisut. Yhteisen näkemyksen syntymiseen vaikutti se, että valtuusto oli jo kahdesti aiemmin tutustunut ja ottanut kantaa maankäyttövaihtoehtotarkastelun etenemiseen, jolloin myös ratkaisuvaihtoehtoihin liittyvät ristipaineet ja kysymykset oli saatu purettua.

ETELÄ-PIRKANMAAN RAKENNEVAIHTOEHDOT

Ennen koko Pirkanmaan maankäyttövaihtoehtojen laadintaa tehtiin Etelä-Pirkanmaan kuntien alueella maakuntakaavan laatimista ja kuntien yleispiirteistä suunnittelua varten *Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehdot* -selvitys. Siinä laadittiin strateginen tarkastelu Akaan, Lempäälän, Urjalan ja Valkeakosken kuntien muodostaman alueen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisestä. Selvitys laadittiin ennen koko maakuntakaavan maankäyttövaihtoehtotarkastelua, ja se toimi Etelä-Pirkanmaan alueen osalta lähtökohtana niiden työstämisessä. Tavoitteena oli luoda pohjaa kasvavan seudun yhteiselle näkemykselle alueen yhdyskuntarakenteen kehittämisestä pitkällä aikavälillä. Alueen sisäisten kysymysten ohella työssä tarkasteltiin myös Etelä-Pirkanmaan roolia osana Pirkanmaata sekä Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-vyöhykettä.

Selvityksessä laadittiin kolme rakennevaihtoehtoa alueen yhdyskuntarakenteen kasvusuunnista. Niissä tutkittiin kasvua ja kilpailukykyä vahvistavaa alue- ja yhdyskuntarakennetta tarkastelemalla muun muassa keskus- ja palveluverkkoa, elinkeinoja, rakentamisen mitoitusta ja sijoittamista, liikenneyhteyksiä, saavutettavuutta ja viherrakennetta. Vaihtoehdot laadittiin vuodelle 2040, ja kaikille yhteisinä ominaisuuksina käytettiin alueen väestön kasvua noin 20 000 uudella asukkaalla ja työpaikkojen määrän lisäystä 3 000–4 900 uudella työpaikalla.

Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehtojen valmistumisen jälkeen selvityksestä järjestettiin esittelytilaisuuksia, ja se asetettiin nähtäville palautteen keräämiseksi. Raportista pyydettiin alueen kuntien lausunnot. Saadut lausunnot ja palaute huomioitiin maakuntakaavaprosessin seuraavassa vaiheessa koko Pirkanmaan maankäyttövaihtoehtoja laadittaessa. Maankäyttövaihtoehtojen pohjalta muodostettu maakuntakaavan perusratkaisu pohjautuu Etelä-Pirkanmaalla HHT-vyöhykkeen imun hyödyntämiseen kehityksen moottorina. Pääradan varsi painottuu tärkeänä maakunnan kasvusuuntana Tampereen ydinkaupunkiseudun ja seutukeskusten ohella. Perusratkaisun mukaisesti alueella kehittämisen painopisteinä korostuvat pääradan asemanseudut Lempäälä, Toijala ja Viiala sekä alakeskuksiksi kehitettävät Lempäälän Sääksjärvi ja Kulju. Valkeakoskea kehitetään alueen seutukeskuksena, ja maantie 130 Marjamäeltä Valkeakoskelle on aluekehityksen painopistealuetta.

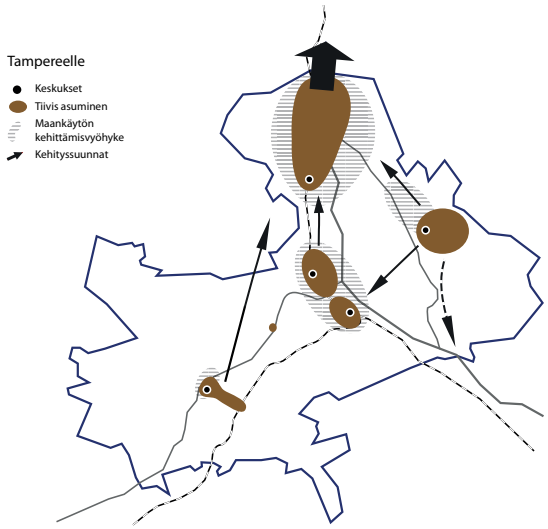

Kuva 16. Periaatemalli ”Tampereelle”-vaihtoehdosta.

Vaihtoehdossa ”Tampereelle” asuin- ja työpaikka-alueiden kasvu suuntautuu erityisesti Tampereen kaupunkiseutua kohti. Keskusverkossa kehitetään raideliikenteeseen tukeutuvia keskuksia ja taajamia Lempäälässä, Viialassa ja Toijalassa sekä linja-autoliikenteeseen tukeutuen Valkeakoskea. Keskusverkko on suppein, sillä asiointiliikenne suuntautuu muita vaihtoehtoja voimakkaammin Tampereelle. Vaihtoehdossa Etelä-Pirkanmaa kehittyy Tampereen imussa.

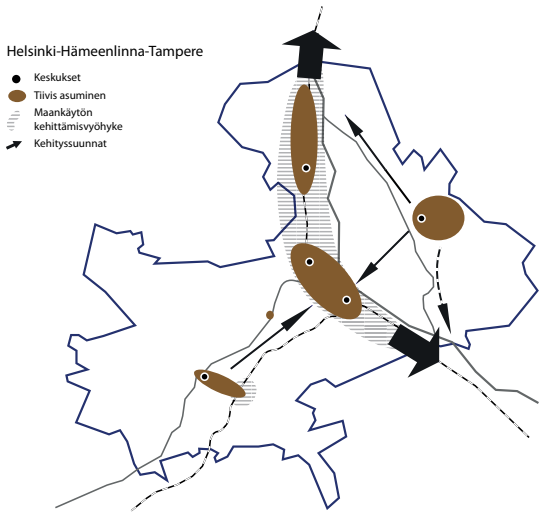

Kuva 17. Periaatemalli ”HHT”-vaihtoehdosta.

Vaihtoehto ”HHT” hyödyntää Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-kehityskäytävän tarjoamia mahdollisuuksia asemanseuduilla ja liikenteen solmukohdissa. Pikkukaupunkimaisilla asemanseuduilla tarjotaan houkuttelevaa asumista pendelöijille. Työpaikka-alueina kehitetään keskuksia, asemanseutuja ja liikennekäytävien varsia. Tampereen seudun lisäksi alueen kehittymistä tukevat Hämeenlinnan ja Helsingin seudut.

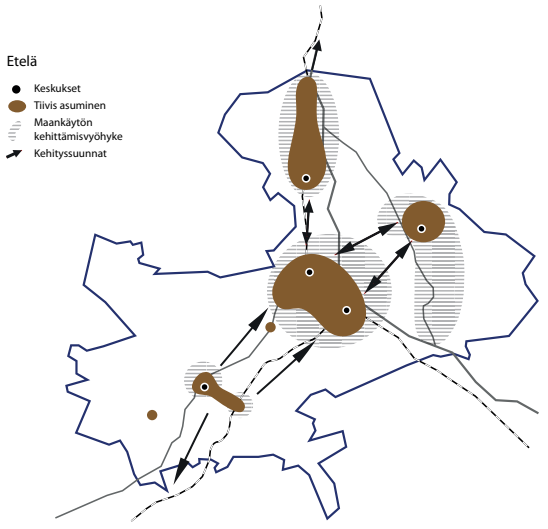

Kuva 18. Periaatemalli ”Etelä”-vaihtoehdosta.

Vaihtoehdossa ”Etelä” kehitetään alueen nykyisiä keskuksia ja kyliä niiden omiin vahvuuksiin perustuen. Palvelut tuotetaan alueella omavaraisesti, ja alueen sisäiset liikenneyhteydet parantuvat.

5.3.2 TAMPEREEN LÄNTISET VÄYLÄHANKKEET

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto sekä Liikennevirasto ovat laatineet yhteistyössä Tampereen läntisiä väylähankkeita koskevan suunnitelman. Suunnitelman tavoitteena on ollut löytää Tampereen läntiselle ratayhteydelle, uudelle järjestelyratapihalle, valtatien 3 oikaisulle Lempäälä–Pirkkala sekä Tampereen kaupunkiseudun 2-kehälle Sääksjärvi–lentoasema maankäytön, ympäristön ja liikenteen näkökulmista paras sijainti.

Suunnitelmakokonaisuudesta on laadittu kolme pääraporttia, jotka ovat:

- Tampereen läntiset väylähankkeet. Ratojen, teiden ja maankäytön vaihtoehtojen tarkastelu maakuntakaavaluonnosta varten. (Pirkanmaan ELY-keskus, raportteja 103/2014)
- Valtatien 3 uusi yhteys välillä Lempäälä–Pirkkala. Aluevaraussuunnitelma. (Pirkanmaan ELY-keskus, raportteja 57/2015)
- Tampereen läntinen ratayhteys. Selvitys maakuntakaavaehdotusta varten. (Liikennevirasto, Suunnitelmia 1/2016)

Edellä mainittujen lisäksi on laadittu pieniä lisäselvityksiä, joissa on tarkasteltu radan pohjavesikysymyksiä sekä tarkennettu vaikutusten arviointia liittyen Myllypuron Natura-alueeseen.

Suunnittelun kuluessa on käyty vuoropuhelua eri sidosryhmien ja kuntien kanssa ja suunnittelutyötä on esitelty kuntien luottamushenkilöille. Maakuntakaavaluonnosta palvelevat suunnitelmat on laadittu joulukuun 2013 ja marraskuun 2014 välisenä aikana. Huhtikuussa 2014 järjestettiin kaksi yleisötilaisuutta, joissa suunnitelmia esiteltiin kaikille niistä kiinnostuneille. Maakuntakaavaluonnoksesta saadun palautteen pohjalta suunnitelmia tarkennettiin ja kaavaehdotuksen ratkaisuista laadittiin tarkennetut suunnitelmat.

SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Tampereen kaupunkiseutu kasvaa voimakkaasti, ja tehtyjen suunnitelmien keskeisenä tavoitteena on varmistaa tarvittavat maankäytölliset tilavaraukset väylähankkeiden mahdollista myöhempää toteutusta varten. Mikäli hankkeisiin ei tässä vaiheessa maankäytön suunnittelussa varauduttaisi, olisi niiden toteuttaminen tulevaisuudessa erittäin vaikeaa rakenteen umpeuduttua monilta kohdin.

Läntinen ratayhteys ja järjestelyratapihan siirto
Tampereen läntisen ratayhteyden suunnittelun tavoitteena on esittää radalle sijainti ja aluevaraus Lempäälästä Ylöjärvelle. Kyseessä on aluevaraus, joka tulee tarkentaa ratalain mukaisilla suunnittelumenettelyillä ja selvityksillä ennen kuin rata voidaan rakentaa. Maakuntakaavassa esitetään radan aluevaraus, mutta varsinainen hanke voi muodostua vasta kokonaiskannattavuuden ja rahoituksen varmistuttua. Jos varautumista ei tässä vaiheessa toteutettaisi, olisi maankäyttöpaineen kasvaessa tällaisen ratalinjauksen toteuttaminen tulevaisuudessa vaikeaa tai jopa mahdotonta.

Läntinen rata on osa valtakunnallisen rataverkon kehittämistä ja samalla osa Tampereen seudun rataverkon ja liikennejärjestelmän kehittämistä. Läntisellä ratayhteydellä tavoitellaan vahvaa kuljetuskäytävää ja siihen liittyviä uusia maankäyttö- ja toimintamahdollisuuksia, ratayhteyttä Tampere-Pirkkalan lentoasemalle sekä Tampereen keskustan kautta kulkevan tavaraliikenteen määrän sekä tästä aiheutuvien haittojen ja riskien vähentämistä.

Ratayhteydellä tavoitellaan TEN-T-ydinverkkoon kuuluvan pääradan kuljetuskäytävän vahvistamista. Perusteena on varautuminen tavaraliikenteen kasvuun pitkällä aikavälillä, sillä tavarajunaliikenteen roolin kasvattaminen huomattavasti nykyisiä ennusteita suuremmaksi on Euroopan laajuinen liikennepoliittinen tavoite. Läntinen yhteys tarjoaisi varareitin Tampereen keskustan ohitse ja lisäisi näin sekä liikenteellisen solmukohdan että etelä-pohjoissuuntaisen pääradan toimintavarmuutta. Tampereen tiiviisti rakennetussa keskustassa ratakapasiteetin kehitysmahdollisuudet ovat rajalliset, jolloin raideliikenteen lisääntyessä myös radan häiriöherkkyyden voidaan olettaa kasvavan. Nykyisten tavaraliikenteen ennusteiden valossa liikenne toimii pitkään nykyisellä rataverkolla eikä uusi yhteys korvaa nykyverkolla tarvittavia kehittämisinvestointeja.

Nykyinen päärata kulkee aivan Tampereen ydinkeskustan läpi. Tästä kulkevat myös tavaraliikenteen kuljetukset mukaan lukien vaaralliset aineet. Tavaraliikenteestä suuri osa ajetaan yöllä ratakapasiteetin vapautuessa henkilöliikenteeltä. Kuljetuksista aiheutuvat häiriöt, kuten melu ja tärinä, kohdistuvat suureen joukkoon ihmisiä. Nykyisen pääradan vaikutusalueella asuu Tampereen seudulla vajaat 60 000 asukasta 500 metrin etäisyydellä radasta. Läntisen radan vastaavalla vaikutusalueella asuu noin 5 000 asukasta eli alle 10 prosenttia nykyisestä asukasmäärästä. Tampereen keskustan läheisyydessä on myös merkittävää väestönkasvupainetta. Tampereen keskustan kehittäminen saattaa aiheuttaa sellaisia haasteita tai rajoitteita rautatieliikenteen kehittämiselle, ettei se ole nykyisessä toimintaympäristössä perusteltua tai taloudellisesti järkevää.

Tampereen läntinen ratayhteys sekä sen yhdysrata on esitetty raideliikenteen yhteystarvemerkinnällä vahvistetussa Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa. Aiempien selvitysten perusteella radalla oli kaksi jatkosuunnitteluun valittua vaihtoehtoa, joista vaihtoehto 1 ylittää Pyhäjärven vesistön Rajasalmen kohdalta ja vaihtoehto 2 Riekonlahden ja Ketteenniemen kohdalta. Pirkanmaan maakuntahallitus käsitteli ratavaihtoehtoja kokouksessaan 21.1.2013 ja päätyi jättämään vaihtoehdon 2 pois jatkotarkastelusta sen pituuden, verkollisen sijainnin, luontovaikutusten ja huonon vaiheittaisen toteutusmahdollisuuden vuoksi.

Maakuntahallituksen tekemään valintaan perustuen lähtökohtina radan suunnittelussa on radan erkaneminen pääradasta Lempäälässä, henkilöaseman sijoittaminen mahdollisimman lähelle Tampere-Pirkkalan lentoasemaa, radan kulkeminen valtatien 3 kanssa samassa käytävässä Pyhäjärven yli Rajasalmessa, yhteydet länteen Porin radalle sekä sujuva kytkentä pohjoisen suunnan rataan. Osa ratayhteyttä on yhdysrata lentoaseman ja Tampereen Peltolammin välillä. Läntinen ratayhteys on suunniteltu tavaraliikenteen tarpeisiin, mutta rataosuus Lempäälä–lentoasema–Peltolammi on suunniteltu niin, että myös henkilöliikenne sillä on mahdollista.

Läntisen ratayhteyden varrelle on samassa yhteydessä etsitty sijainti uudelle järjestelyratapihalle, joka korvaisi nykyisin Tampereen keskustan tuntumassa sijaitsevan järjestelyratapihan. Nykyisen Tampereen järjestelyratapihan sijainti on liikenteellisesti hyvä, mutta yhdyskuntarakenteellisesti erittäin huono. Järjestelyratapihan ongelmat liittyvät laajan aluevarauksen tuomaan estevaikutukseen sekä vaarallisten aineiden kuljetuksista aiheutuvaan suuronnettomuusriskiin vaikutusalueineen. Nykyisellä sijainnillaan Tampereen järjestelyratapiha estää Tampereen keskustan kehittymisen eteläsuuntaan ja rajoittaa myös oleellisesti Rautaharkko-Lakalaivan alakeskuksen muodostumista. Väestönkasvupaine Tampereen keskustassa on erittäin suuri, eikä taajama- tai keskustarakennetta ole tarkoituksen mukaista hajauttaa muualle.

Uudella sijainnilla Lempäälässä ratapihan ympäristö esitetään teollisuusalueena, jonne voi sijoittua raideliikenteen läheisyydestä hyötyvää teollista ja kuljetusintensiivistä liiketoimintaa. Tämä edistäisi Pirkanmaan kilpailukykyä sekä yritysten sijaintimahdollisuuksia logistisesti houkuttelevalla sijainnilla. Nykyinen järjestelyratapiha sijaitsee tiiviin yhdyskuntarakenteen keskellä, minkä vuoksi uuden ympäristöhäiriöitä tuottavan toiminnan tuominen tähän ympäristöön on erittäin haastavaa.

Tieyhteydet valtatie 3 ja 2-kehä

Valtatien 3 liikennemäärät tulevat väistämättä kasvamaan tulevien vuosikymmenten aikana. Lempäälän ja Pirkkalan alueille suunniteltu uusi maankäyttö vauhdittaa entisestään tätä kehitystä. Nykyisen valtatien välityskyky ei tule tulevaisuudessa riittämään. Uusi valtatie 3 Lempäälästä Pirkkalaan jakaa liikennettä nykyisen valtatien 3 ja uuden valtatieyhteyden välillä, ja vähentää nykyisen tieyhteyden kehittämistarpeita. Valtatien 3 uuteen linjaukseen on varauduttu jo pitkään, ja maakuntakaavatyön yhteydessä on tarkistettu tehtyjä suunnitelmia.

Lempäälän ja Pirkkalan alueille sijoittuu myös Tampereen kaupunkiseudun 2-kehätien länsipää. Tie kerää liikenteen Lempäälän ja Pirkkalan uusilta maankäyttöalueilta ja yhdistää ne seudun pääväyliin.

2-kehätie parantaa lentoaseman saavutettavuutta ja luo yhdessä tien itäpään kanssa erityisesti työpaikkatoimintojen sijoittumisen kannalta houkuttelevan vyöhykkeen. Tien aiempia suunnitelmia on tarkistettu, ja tielle on tarkasteltu kahta vaihtoehtoista linjausta Pulkajärven Natura-alueen pohjois- ja eteläpuolelta.

Pirkanmaan liikennejärjestelmän kehittäminen ja Tampereen kaupunkiseudun lounaisosaan sijoittuvat maankäyttöalueet tulevat vahvistamaan edelleen Tampereen seudun asemaa tuotannollisen Suomen ydinalueena ja siten osaltaan parantavat Suomen aluerakenteen kokonaistoimivuutta. Maankäytön kehittämisen sekä etenkin tiehankkeiden (valtatien 3 uusi linjaus ja 2-kehän länsiosa) ja myös mahdollisen järjestelyratapihan siirron vaikutuksesta Lempäälän ja Pirkkalan vielä rakentamattomalle välialueelle syntyy yksi Etelä-Suomen logistisesti edullisimmin saavutettavista jakelu- ja varastointitoimintojen laajoista aluekokonaisuuksista. Alueen rakentuminen kuroo yhteen maankäyttöä Lempäälän, Pirkkalan ja Tampereen välillä, eikä siten hajauta kaupunkiseudun rakennetta vaan antaa luontevan rakennetta täydentävän kasvusuunnan. Alue on nykyään pääosin rakentumatonta metsäaluetta.

TUTKITUT VAIHTOEHTOISET LINJAUKSET

Läntiselle ratayhteydelle on tutkittu kolme päävaihtoehtoa, joista voidaan tietyillä reunaehdoilla muodostaa kombinaatioita. Yhdysradan osalta on tarkasteltu radan sijoittamista joko tunneliin tai maanpinnalle. Valtatien 3 uuden linjauksen osalta tarkasteltiin kaksi eri linjausvaihtoehtoa, mutta maakuntakaavan 2040 maankäytön perusratkaisuja paremmin tukeva eteläinen linjaus valittiin jatkosuunnittelun pohjaksi jo ennen maakuntakaavaluonnoksen nähtäville asettamista. Tampereen kaupunkiseudun 2-kehästä on tutkittu myös kaksi eri linjausvaihtoehtoa, jotka kiertävät Pulkajärven Natura-alueen etelä- ja pohjoispuolelta. Vaihtoehtoiset linjaukset on esitetty taustaselvityksessä *Tampereen läntiset väylähankkeet. Ratojen, teiden ja maankäytön vaihtoehtojen tarkastelu maakuntakaavaluonnosta varten*. (Pirkanmaan ELY-keskus, raportteja 103/2014).

Maakuntakaavaluonnoksessa nähtävillä olivat seuraavat vaihtoehdot (kuva 19):

- Tampereen läntinen ratayhteys, eteläosa:
    - kaikki raportin esittämät linjausvaihtoehdot
    - eteläisemmältä linjaukselta pintaratkaisuna kohti lentoasemaa kulkeva linjaus maantien 3003 maastokäytävässä, jolloin puolustusvoimien alueelle kohdistuva haitta vähäinen
- Tampereen läntinen ratayhteys, keski- ja pohjoisosat:
    - keskiosalla kaikki raportin esittämät vaihtoehdot
    - Ylöjärvellä valtatien 3 kanssa samassa maastokäytävässä kulkevista linjauksista jätettiin esittämättä itäpuolella kulkenut linjaus. Kyseiselle rataosuudelle kaksi vaihtoehtoista pintaratkaisua (ns. Elovainion ja Metsäkylän vaihtoehdot)
- Valtatien 3 oikaisu:
    - maakuntakaavassa esitetään vain eteläisempi linjaus. Tämä tukee paremmin maankäytön perusratkaisun mukaista tavoitetta kehittää Sääksjärvelle alakeskus
- Tampereen kaupunkiseudun 2-kehä:
    - molemmat tutkitut vaihtoehdot

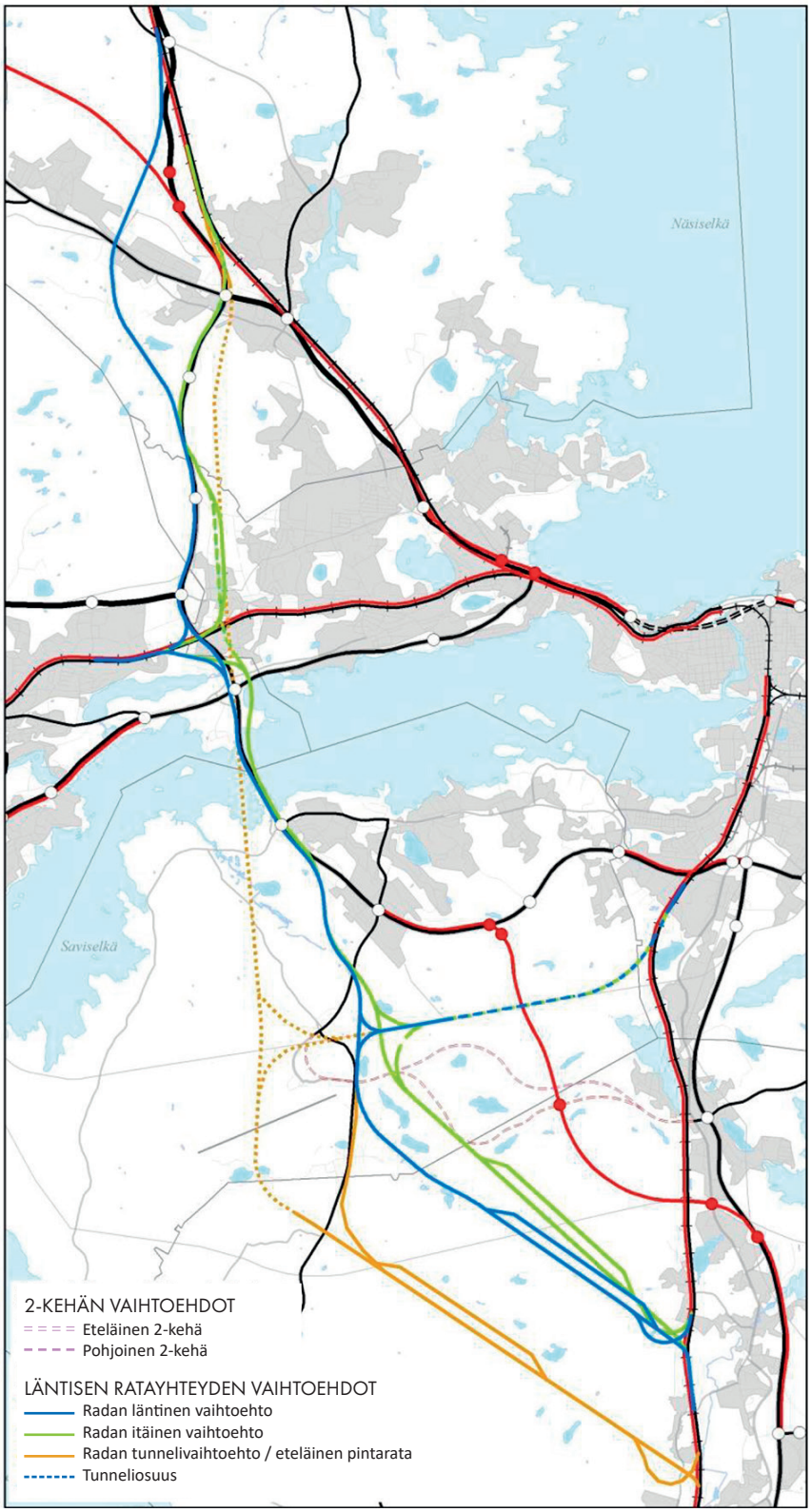

Kuva 19. Läntisten väylähankkeiden maakuntakaavaluonnoksessa nähtävillä olleet vaihtoehdot.

ESITETTÄVÄ RATALINJAUS JA 2-KEHÄ SEKÄ VALINNAN PERUSTELUT

Suunnitteluprosessin aikana on ratalinjauksen vaihtoehtoja käsitelty sekä maakuntakaavan ohjausryhmässä että liikenteen ja logistiikan suppeassa hankeryhmässä. Käsittelyjen ja tehtyjen selvitysten myötä on ratayhteydelle päädytty esittämään kuvan 20 mukaista pintaratkaisua, jossa kuljetaan mahdollisimman läheltä lentoasemaa ja pääosin valtatien 3 (Läntinen kehätie) kanssa samassa maastokäytävässä. Yhdysrataa esitetään linjattavaksi tunneliin.

Lempäälän ja Tampere-Pirkkalan lentoaseman välillä läntinen ratayhteys erkanee pääradasta Lempäälän Kuljun asemakylän eteläpuolella ja kulkee mahdollisimman läheltä lentoasemaa sen itäpuolelta. Sijaintia lentoaseman kohdalla on tarkennettu maakuntakaavaluonnoksen jälkeen yhteistyössä Puolustusvoimien ja Finavian kanssa. Tässä ratkaisussa Lempäälän ja Pirkkalan alueille suunnitellulle maankäytölle jää selvästi paremmat kehittämismahdollisuudet kuin idempänä maanpinnalla kulkevassa vaihtoehdossa. Ratkaisussa myös uusi henkilöliikenteen asema saadaan lähemmäs lentoasemaa, joskin asemien välille tarvitaan kuitenkin vielä jokin kuljetusväline. Rataosalle sijoittuvaa uuden järjestelyratapihan varausta on siirretty hieman lännemmäs, jolloin järjestelyratapihan korkeustasoa on saatu tarkennettua paremmaksi ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelystä aiheutuva suuronnettomuusriski siirtyy kauemmas Kuljun asemakylän asutuksesta.

Yhdysrata sijoittuu tunneliin. Maaston suurten korkeuserojen vuoksi pintaratkaisukin kulkisi suurelta osin tunnelissa. Pintaratkaisu vaatisi järjestelyratapihan siirron ja pääradan uudelleenlinjaamisen, minkä lisäksi ratkaisu on luonnonarvojen kannalta tunnelivaihtoehtoa huonompi.

Rata jatkaa lentoasemalta pohjoiseen kohti valtatien 3 liikennekäytävää ja ylittää läntisen kehätien Pirkkalassa. Pyhäjärven ylitys tapahtuu Rajasalmen siltojen itäpuolella, josta rata siirtyy ennen Pitkäniemen eritasoliittymää tien länsipuolelle. Tällä ratkaisulla vältetään radan sijoittuminen Pirkkalassa Sankilan arvokkaan maisema-alueen sekä Nokialla Pitkäniemen arvokkaan kulttuuriympäristön alueille. Mustalammin vedenottamo jää myös kauemmas radasta kuin muissa tutkituissa vaihtoehdoissa. Ratkaisulla vältetään tunneliratkaisut, joihin liittyy merkittäviä riskejä tunnelien pituuteen, rakennettavuuteen, kustannuksiin sekä maankäytön kytkeytymiseen liittyen. Rata täyttää myös geometrialle asetetut vaatimukset tässä ratkaisussa paremmin kuin muissa tutkituissa linjauksissa

Suunnittelualueen pohjoisosassa rata kulkee koko matkan Ylöjärven Elovainioon asti valtatien 3 länsipuolella tien kanssa samassa maastokäytävässä. Uuden ratayhteyden linjaaminen omaan erilliseen käytäväänsä valtatien 3 länsipuolelle Elovainion ja Metsäkylän väliin on todettu huonoksi muun muassa siksi, että se kulkisi Pikku-Ahveniston luonnonsuojelualueen halki ja toteutus vaatisi rauhoituksen osittaista purkua.

Rata kulkee pohjavesialueiden läpi Nokialla ja Ylöjärvellä ja myös vedenottamoita sijoittuu lähelle rataa. Keskeisessä asemassa pohjavesien suojelussa on riskienhallinta. Pohjavesiriskejä voidaan vähentää joko ennaltaehkäisevillä toimilla tai haittoja ehkäisevillä teknisillä ratkaisuilla. Ennalta ehkäisevistä toimista tärkeimmät ovat radan ja kaluston kunnossapito, tarkkailu ja rautatiealueilla toimijoiden valistaminen. Tekniset ratkaisut liittyvät pääasiassa kuivatukseen, varolaitteisiin ja suojarakenteisiin.

Rataonnettomuudet ovat pohjavesien kannalta suurin käytön aikainen riskitekijä. Onnettomuusriskiä on vähennetty sijoittamalla vaihteet pohjavesialueiden ulkopuolelle. Niiltä osin kuin rata on sillalla, ovat radalle mahdollisesti vuotavat kemikaalit johdettavissa sillan kuivatusjärjestelmää pitkin pohjavesialueen ulkopuolelle tai erotusaltaaseen. Sillan kaiteet ja suojakiskot estävät junan suistumisen alas sillalta. Tämä näkökohta koskee erityisesti Maatialanharjun pohjavesialueen kohtaa. Ylöjärven kohdalla rata kulkee pääosin maan tasossa. Mikäli muut pohjavesien suojelutoimenpiteet osoittautuvat mahdottomiksi Ylöjärvenharjun pohjavesialueella, voidaan myös täällä tarvittavilta osin käyttää siltarakenteita ehkäisemään pohjavesiin kohdistuvaa riskiä.

Rata ohittaa Myllypuron Natura-alueen valumasuunnassa sen yläpuolelta. Hanke ei kuitenkaan aiheuta suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin kohdistuvia suoria fyysisiä vaikutuksia. Luontotyyppeihin ei kohdistu sellaisia muutoksia, jotka muuttaisivat niiden ominaispiirteitä tai vaikuttaisivat heikentävästi luontotyyppeihin. Tehokkaalla ja suunnitelmallisella pintavesien hallinnalla rakentamisen aikana luontotyypin edustavuus Natura-alueella voidaan turvata myös jatkossa.

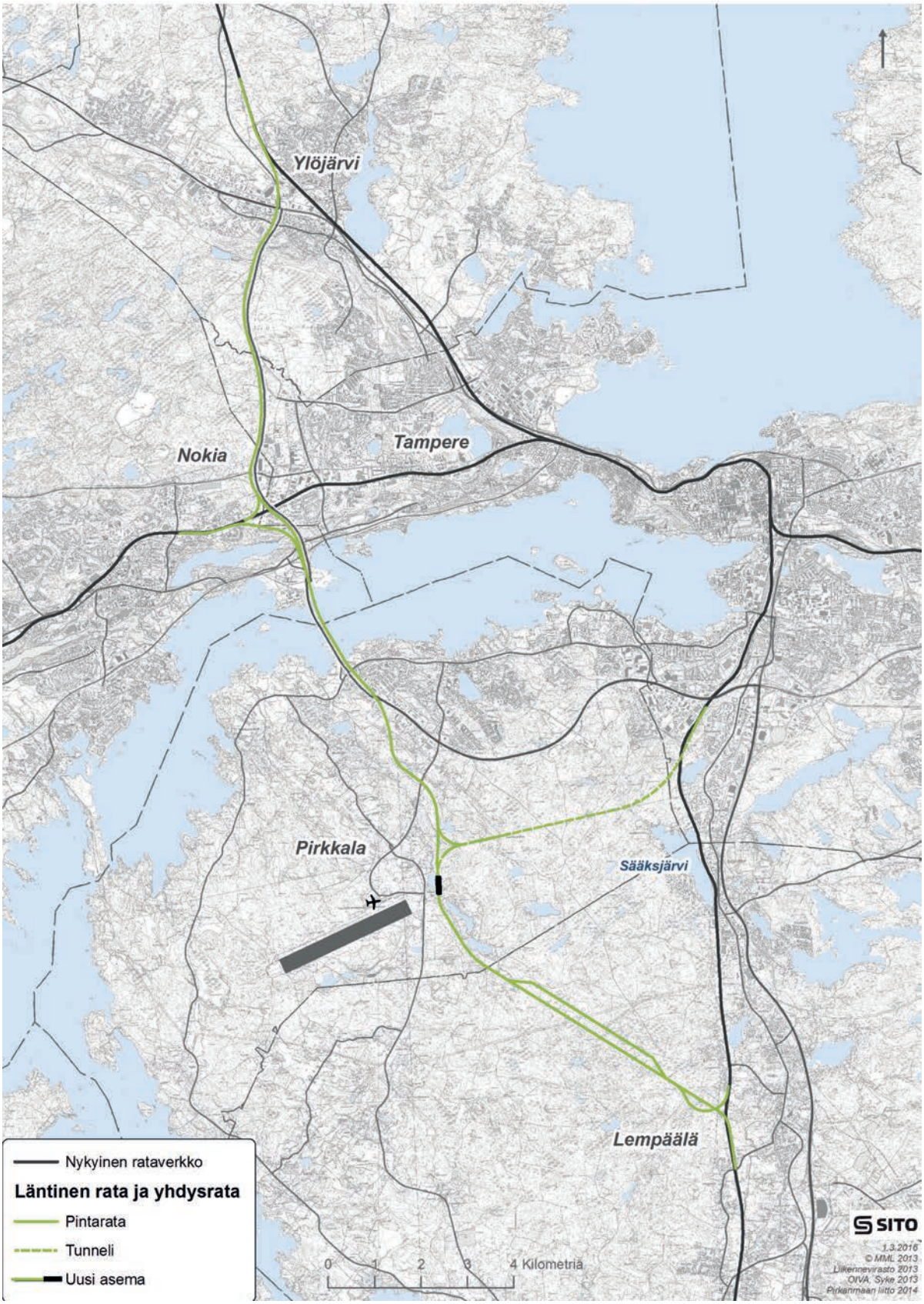

Kuva 20. Läntisen ratayhteyden linjaus.

Esitetty ratalinjaus tarkempine suunnitelmakuvineen on raportoitu taustaselvityksessä *Tampereen läntinen ratayhteys. Selvitys maakuntakaavaehdotusta varten* (Liikennevirasto, Suunnitelmia 1/2016), minkä lisäksi pohjavesiasioista ja vaikutuksista Myllypuron Natura-alueeseen on laadittu omat väliselvityksensä.

2-kehä kerää liikenteen Lempäälän ja Pirkkalan uusilta maankäyttöalueilta ja yhdistää ne seudun pääväyliin. Tie myös parantaa lentoaseman saavutettavuutta. Maakuntakaavaehdotuksessa esitetään 2-kehän linjaus Pulkajärven eteläpuolelta. Tämä linjausratkaisu tukee kehittyvää maankäyttöä alueella ja kytkee uuden teollisuusalueen sekä järjestelyratapihan tehokkaasti pääliikenneverkkoon. Ratkaisulla myös turvataan pohjoista linjausvaihtoehtoa paremmin Pulkajärven kytkeytyvyys muuhun viherverkkoon. Maakuntakaavassa 2-kehän linjausta on muokattu aluevaraussuunnitelmassa esitetystä linjauksesta siten, että eritasoliittymä valtatien 3 kanssa esitetään kuntien rajalle. Ramppien ja alempien katuyhteyksien sijainti ja linkittyminen maankäyttöön tulee tarkastella myöhemmissä suunnitteluvaiheissa.

Valtatie 3 Ylöjärvellä.

5.3.3 VESIHUOLTO

Lähtökohdan vesihuollon maakuntakaavaratkaisuille muodostaa Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johdolla laadittu *Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys* (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015). Päivitetty suunnitelma on tuotettu yhteistyössä Pirkanmaan liiton, alueen kuntien, muiden vesi- ja jätehuollon toimijoiden sekä Tampereen teknillisen yliopiston kanssa.

Suunnitelman lähtökohtana oli vuonna 2006 valmistunut *Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelma*, jonka aikatähtäin oli vuodessa 2020. Kehittämissuunnitelma ja sen jatkoksi laadittu toimenpideohjelma ovat edistäneet sekä ohjanneet merkittävästi vesihuollon kehittämistoimia maakunnassa.

Kehittämissuunnitelman päivitystyössä tarkasteltiin vedenhankinnan, jätevesien ja lietteiden käsittelyn sekä vesihuollon organisoinnin vaihtoehtoja aina vuoteen 2040 saakka. Kehittämissuunnitelmassa sovellettiin lakia viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten ar-

vioinnista (SOVA-laki), ja sen myötä suunnitelmasta toteutettiin kaksi kuulemisvaihetta: keväällä 2014 kuultiin kehittämissuunnitelman valmistelua kuvaavasta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja vuoden vaihteessa 2014–2015 kehittämissuunnitelmaluonnoksesta ja sitä koskevasta ympäristöselostuksesta.

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelma on vesihuoltolain mukainen yleissuunnitelma. Kehittämissuunnitelmassa tarkasteltiin vedenhankinnan sekä jätevesien ja lietteiden käsittelyn kehittämistarpeita ja arvioitiin vaihtoehtoisia kehittämisratkaisuja. Kehittämissuunnitelman mukaiset toimenpiteet yltävät ja vaikuttavat myös Pirkanmaata laajemmalle alueelle.

Kehittämissuunnitelmalle asetetut tavoitteet määriteltiin aiemmin pidetyissä seminaareissa yhteistyössä kuntien, vesihuoltolaitosten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Keskeisiä tavoitteita olivat:

- Vedenhankinnan turvaaminen
- Ylikunnallinen yhteistyö laitos- ja verkostoasioissa
- Verkostojen ja laitosten saneeraus
- Purkuvesistöihin kohdistuvat kuormituksen vähentäminen
- Pohjavesien suojelu
- Seudulliset/keskitetyt jätevedenpuhdistusratkaisut
- Puhdistamolietteiden hyötykäytön edistäminen

Muita esille tulleita tärkeitä asioita olivat vesihuollon toimintavarmuuden turvaaminen ja lietteen käsittelyratkaisut.

Vedenhankinnan ja -johtamisen suunnittelussa alueellinen pääpaino oli Tampereen kehyskunnissa ja eteläisellä Pirkanmaalla, koska näillä alueilla vedenhankinnassa ja vedenjakelun toimintavarmuuden turvaamisessa ovat suurimmat haasteet.

Pirkanmaan vedenhankinnan ja -johtamisen kehittämisessä keskityttiin riittävän vesimäärän turvaamiseen kaikille kunnille myös poikkeustilanteissa. Tämän saavuttamiseksi esitettiin kolmea kehittämisvaihtoehtoa (kuva 21). Nykytilanteeseen perustuva pintavesiä hyödyntävä vedenhankinta tarkasteltiin perusvaihtoehtona (VVE 0+). Tekopohjaveteen perustuva vedenhankinta oli vaihtoehtona VVE 1. Tässä vaihtoehdossa pintavesi toimii vain varavesilähteenä eikä lisää pintavesilaitoskapasiteettia rakennettaisi. Kolmantena vaihtoehtona VVE 2 tarkasteltiin laajaa pohjaveden hyödyntämistä, jota täydennetään pintavesi- ja tekopohjavesiratkaisuilla. Kaikissa kolmessa hyödynnetään nykyisiä pohjavesilähteitä.

Kaikkiin vedenhankinnan vaihtoehtoihin on katsottu tarpeelliseksi varautua Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Jätevesien käsittelyn ja johtamisen osalta yhtenä tärkeimmistä lähtökohdista on ollut vesistöön kohdistuvan kuormituksen vähentäminen kaikkien olennaisten kuormitustekijöiden suhteen kasvavista jätevesivirtaamista huolimatta. Pirkanmaan jätevesimäärien ennakoidaan kasvavan väestön kasvun myötä vuoteen 2025 mennessä 4 % ja vuoteen 2040 mennessä 15 % nykytasona käytettyyn vuoteen 2011 verrattuna. Vesihuollon kehittämissuunnitelman toteuttamatta jättäminen kasvattaa vastaanottavien vesistöjen kuormitusta ja ilman toimenpiteitä ravinnekuormitus vesistöön kasvaa väestönkasvua vastaavassa suhteessa. Toisaalta kulloinkin voimassa olevat ympäristölupaehdot on täytettävä joka tapauksessa.

Jätevesien käsittelyn ja johtamisen osalta tarkastellut vaihtoehdot ovat vaihtoehtoja hajautetumman ja keskitetymmän käsittelyn välillä. Perusvaihtoehdossa (JVE 0+) kukin kunta pääsääntöisesti itse hoitaa jätevesiensä käsittelyn. Keskitetyissä ratkaisuissa jätevedet johdetaan seudulliseen keskuspuhdistamoon käsiteltäviksi Tampereen seudun kunnista ilman Nokiaa (JVE 1) tai myös Nokialta (JVE 2). Lisävaihtoehtoina on toteuttaa toinen seudullinen puhdistamo Etelä-Pirkanmaan jätevesiä varten (JVE 3) tai keskittää useimpien Pirkanmaan kuntien jätevedet yhteen suureen puhdistamoon (JVE 4).

Vaihtoehdot JVE 1 ja JVE 2 (kts. kuva 22) olivat mukana Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 luonnoksessa. Nokian jätevesien käsittelyratkaisu täsmentyi kaavaehdotukseen siten, että vaihtoehto Nokian liittymisestä Tampereen seudun keskuspuhdistamoon jätettiin pois (kts. kuva 23).

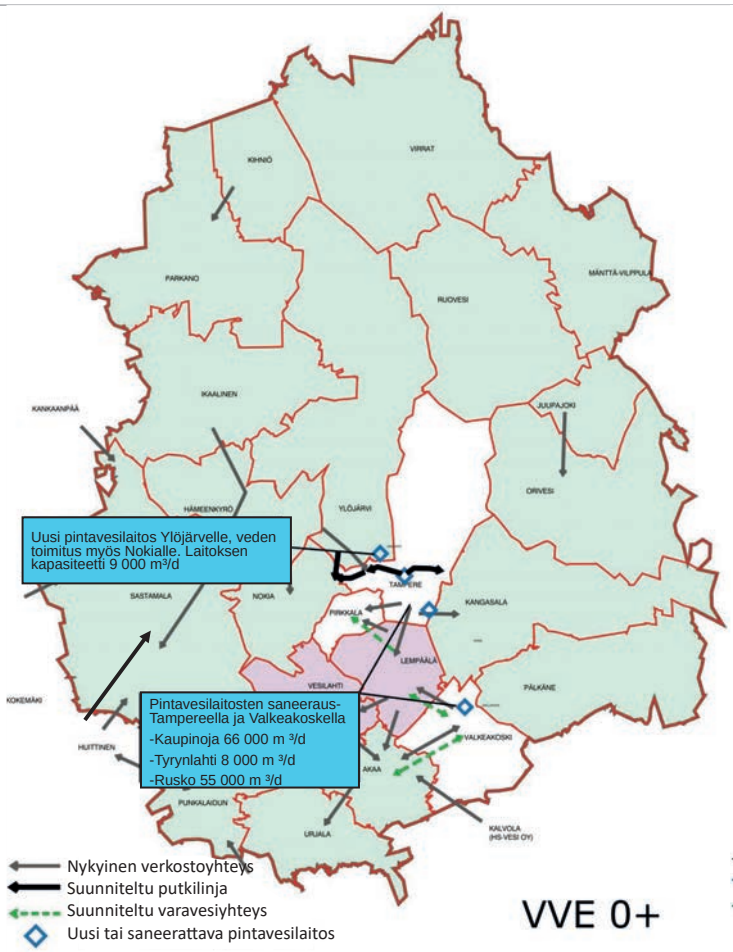

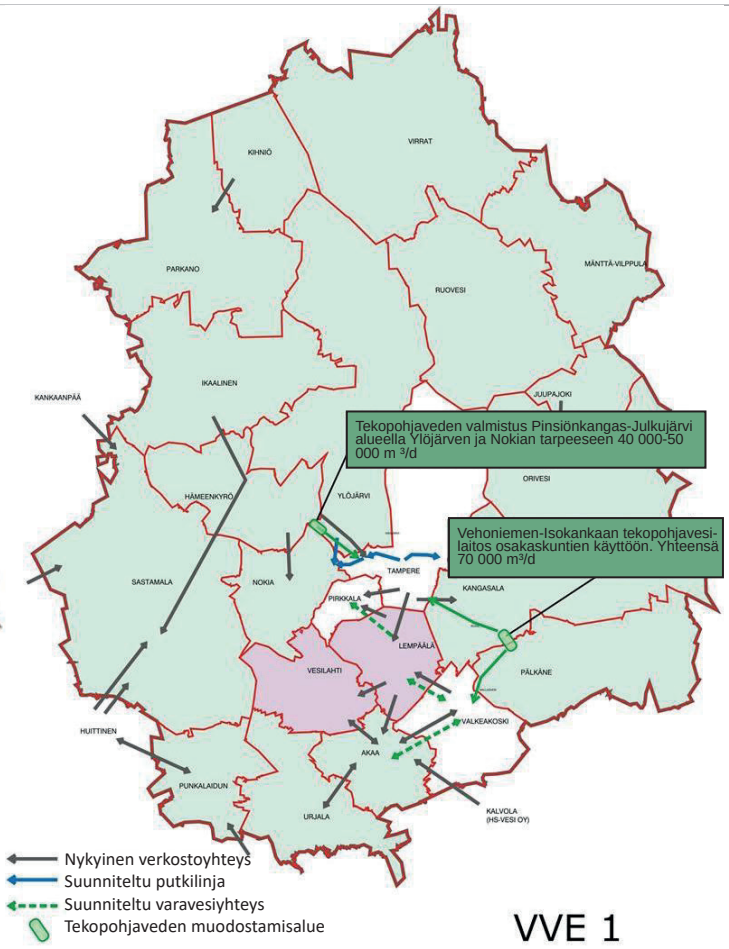

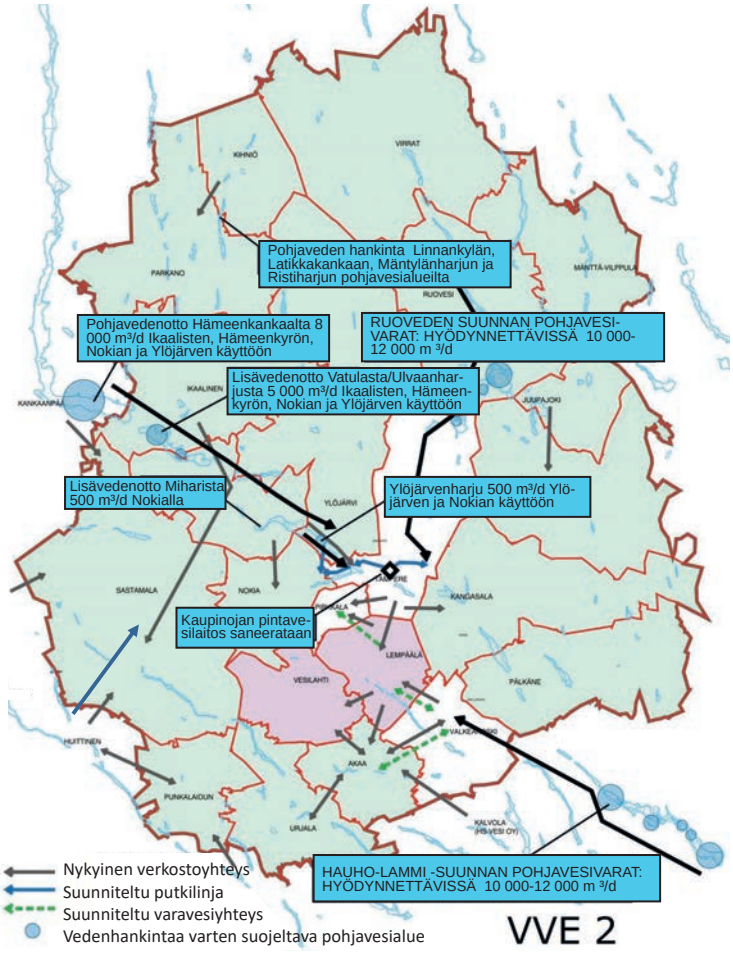

Vaihtoehto VVE 0+ Pintaveden hyödyntäminen
Vaihtoehto VVE 1 Tekopohjaveden hyödyntäminen
Vaihtoehto VVE 2 Pohjaveden laaja hyödyntäminen

Pääasiallisena vesilähteenä pintavesi
Vesilähteenä pinta- ja pohjavesi
Vesilähteenä pohjavesi

Kuva 21. Vedenhankinnan vaihtoehdot. Kaikki vaihtoehdot ovat mukana Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040. (Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus).

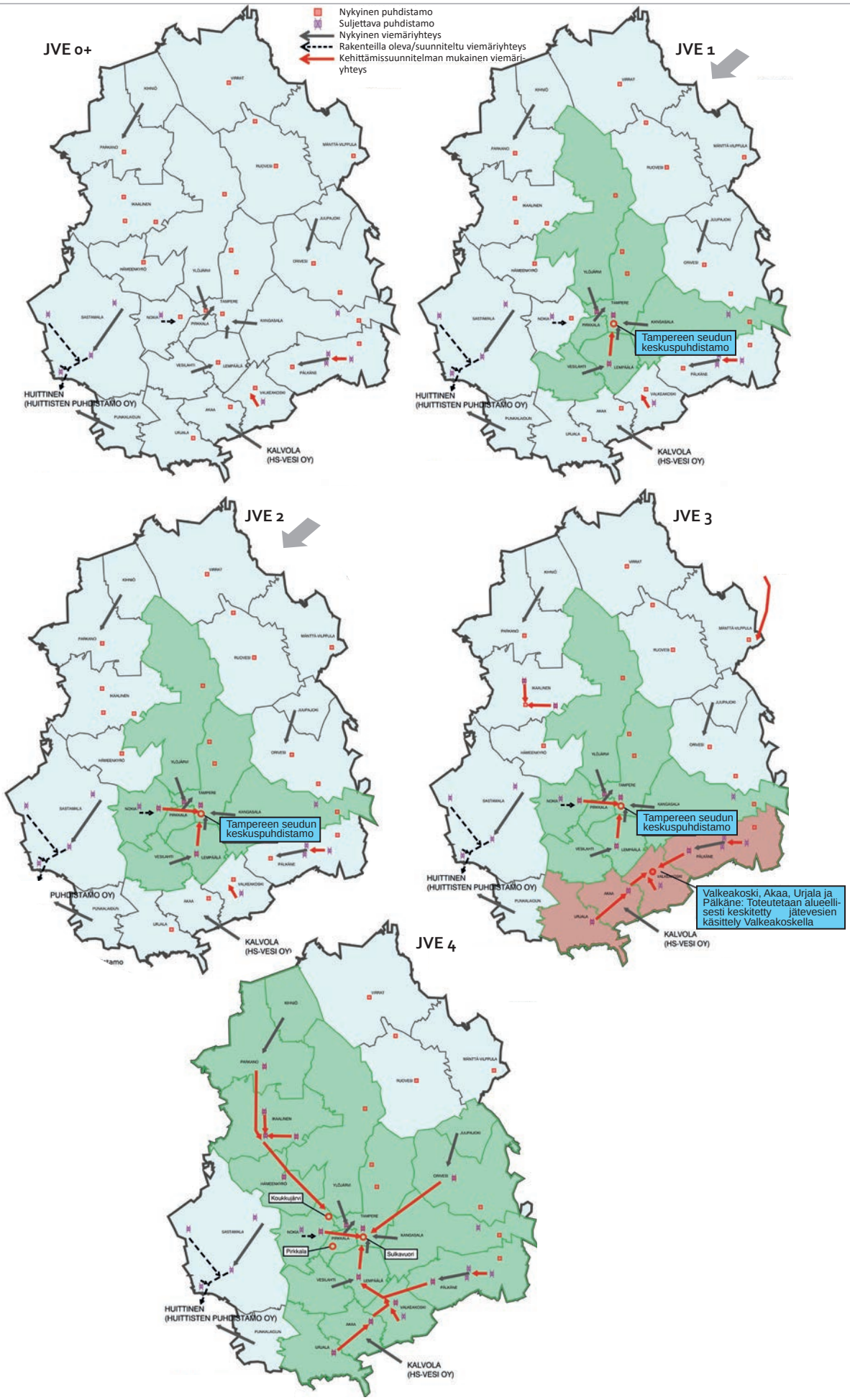

Kuva 22. Jätevesien käsittelyn vaihtoehdot. Nuolilla osoitetut vaihtoehdot (JVE 1 ja 2) olivat mukana Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 luonnoksessa. Kaavan lopullinen jätevesienkäsittelyratkaisu pohjautuu vaihtoehtoon JVE 1. (Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus).

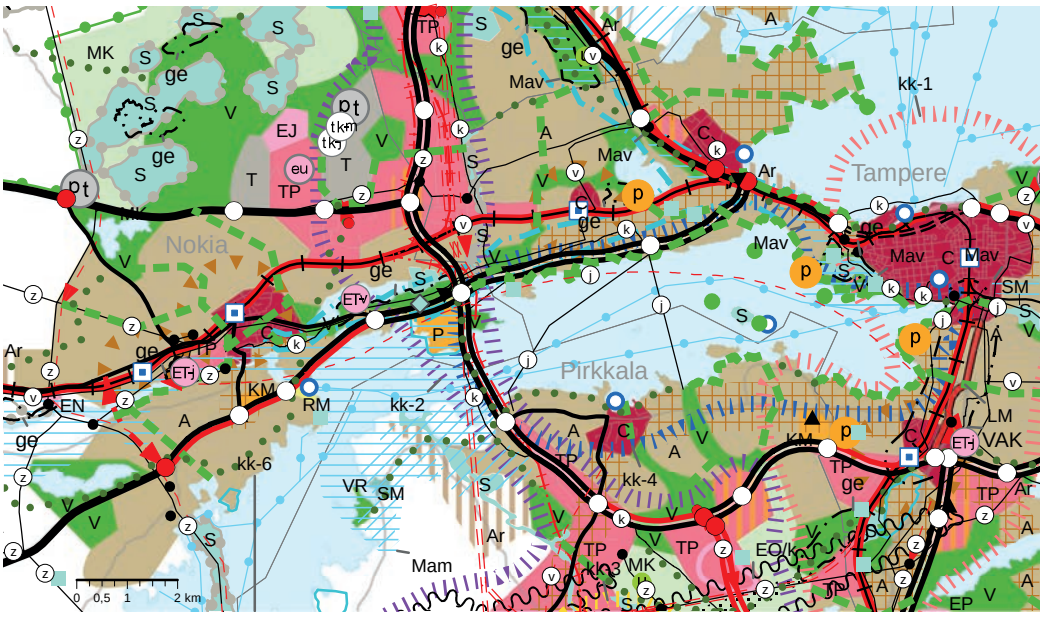

Kuva 23. Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 luonnosvaiheessa Nokian jätevesien käsittelyn osalta varauduttiin kahteen vaihtoehtoon: liittymiseen Tampereen Sulkavuoreen rakennettavaan uuteen keskuspuhdistamoon sekä oman uuden puhdistamon rakentamiseen Nokian koillisosiin. Kuvassa on esitetty kaavaluonnoksen mukainen ratkaisu.

Näin ollen Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 jätevesienkäsittelyratkaisu on vaihtoehdon JVE 1 mukainen: Tampereen Sulkavuoreen varaudutaan toteuttamaan useiden kuntien yhteinen keskuspuhdistamo, ja Nokialla varaudutaan uuden puhdistamon rakentamiseen Koukkujärven alueelle.

Ruovedellä Visuveden puhdistamon osalta Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 esitetään jätevesien johtamista käsiteltäväksi tulevaisuudessa joko Ruoveden keskustan tai Virtain puhdistamoille. Nämä mahdolliset jäteveden siirtovaihtoehdot on osoitettu maakuntakaavassa siirtoviemärin yhteystarvemerkinnöillä.

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa on tavoiteltu lietteenkäsittelyn osalta ratkaisuja, joissa ravinteiden hyötykäyttö toteutuu. Kehittämisvaihtoehtoina on tarkasteltu seuraavia:

- Vaihtoehto LVE 0+: Puhdistamolietteiden käsittely nykytilanteen mukaisin menettelyin ja ilman merkittävämpää jatkojalostamista
- Vaihtoehto LVE 1: Puhdistamolietteiden ja erilliskerätyn biojätteen hyödyntäminen esim. Tampereen Tarastenjärven tai Nokian Koukkujärven jätteenkäsittelykeskuksen yhteydessä
- Vaihtoehto LVE 2: Puhdistamolietteiden, erilliskerätyn biojätteen sekä maatalouden ja muun elinkeinotoiminnan lietteiden ja biojätteiden hyödyntämiskeskus esim. Tampereen Tarastenjärvellä tai Nokian Koukkujärvellä

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on varauduttu lietteen käsittelyyn Tampereen Sulkavuoren ja Nokian Koukkujärven uusien puhdistamoiden yhteydessä. Kaava mahdollistaa käsittelyn myös Koukkujärven ja Tarastenjärven jätteenkäsittelyalueilla.

Kehittämissuunnitelma koostuu kolmesta osasta eli 1) vesihuollon nykytilan, tunnuslukujen ennusteiden ja asetettujen tavoitteiden kuvauksesta, 2) yleissuunnitelmasta maakunnallisesti merkittävistä vesihuollon kehittämisvaihtoehdoista ja niiden vertailusta sekä 3) ympäristöselostuksesta sisältäen suunnitelman mukaisten toimenpiteiden ympäristövaikutusten arvioinnin.

Vesihuollon kehittämissuunnitelman johtopäätöksiä ja niihin pohjautuvaa vesihuollon maakuntakaavaratkaisua on kuvattu tarkemmin kappaleessa Tekninen huolto/Vesihuolto (kappale 6.10.3).

5.3.4 TUULIVOIMA

Maakuntakaavan yhtenä uusista teemoista on tuulivoima, jonka osalta on selvitetty potentiaaliset teollisen kokoluokan tuulivoimaloiden alueet maakunnassa. Tuulivoima-alueiden selvittäminen on tapahtunut vaiheittain alkaen vuonna 2011 tehdyllä kuntakyselyllä, jossa kartoitettiin muun muassa soveltuvia tuulivoima-alueita sekä mahdollisia tulevia hankkeita ja suunnitelmia. Tämän jälkeen käynnistettiin kysely, jossa asukkaat saivat ehdottaa tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita sekä esittää kommentteja ja mielipiteitä tuulivoimasta. Kunnilta ja asukkailta tulleiden alue-ehdotusten soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon tarkasteltiin osana monivaiheista paikkatietotarkastelu- ja vuorovaikutusprosessia.

Paikkatietotarkastelut käynnistettiin soveltumattomien alueiden analyysillä, jonka tarkoituksena oli karsia pois alueita, joissa nykyinen maankäyttö muodostaa esteen tuulivoimaloiden rakentamiselle. Näitä alueita ovat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt, luonnonsuojelualueet, luonnonsuojeluohjelmiin ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet sekä kilometrin etäisyydellä olevat alueet vakituisesta ja loma-asutuksesta. Tarkastelun jälkeen maakunnasta löytyi näiden kriteerien perusteella 448 potentiaalista aluetta, jotka voitiin valita jatkotarkasteluun.

Jatkotarkasteluun valikoituneiden alueiden soveltuvuuden tarkastelua jatkettiin suojavyöhyke- ja reunaehtotarkasteluilla, joihin lukeutuivat muun muassa lentotoiminnan ja sääasemien aiheuttamat rajoitteet voimaloiden sijoittumiselle. Lisäksi valintakriteereihin kuuluivat muun muassa vuoden keskituulennopeus 6 m/s 100 metrin korkeudessa sekä vähintään 1 km² pinta-ala. Tarkastelun jälkeen alueista pyydettiin kunnilta, viranomaisilta, sidosryhmiltä ja asukkailta kommentteja. Näiden vaiheiden jälkeen selvitysalueita oli jäljellä 45. Kyseisiä tuulivoiman selvitysalueita esiteltiin tuulivoimaseminaarissa sekä erillisissä asukastilaisuuksissa.

Paikkatietotarkastelujen ja palautteiden jälkeen käynnistettiin vaikutusten arvioinnit, joissa tarkasteltiin selvitysalueiden vaikutuksia sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja kulttuuriympäristöihin sekä Natura-alueisiin. Lisäksi tarkasteltiin laaja-alaiseen Ruoveden FINIBA-alueeseen (Finnish Important Bird Areas) kohdistuvia vaikutuksia. Selvitystyössä huomioitiin myös petolintujen pesäpaikat ja reviirit, kaakkurin pesimäalueet sekä lintujen päämuuttoreitit. Lisäksi tarkasteltiin selvitysalueiden liitettävyyttä sähköverkkoon. Vaikutusten arviointien tuloksia arvioitiin edelleen hankeryhmässä ja lukuisissa sidosryhmä- ja viranomaisneuvotteluissa. Lopputuloksena tuulivoiman selvitysalueista 25 nähtiin tässä vaiheessa potentiaalisina maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävinä tuulivoima-alueina.

Selvitysalueiden sijaitessa pääosin kaukana olemassa olevasta rakenteesta katsottiin vielä tarpeelliseksi kartoittaa lisää alueita erityisesti rakennetun infrastruktuurin ja teollisuusalueiden läheisyydestä. Vuonna 2013 käynnistettiin selvitys, jossa tarkasteltiin yhdeksää lisäaluetta. Selvitysmenetelmät olivat samanlaiset kuten aiemman vaiheen tuulivoimaselvityksessä lukuun ottamatta pinta-alakriteeriä.

Seuraavassa vaiheessa kaikille selvitysalueille laadittiin näkyvyysanalyysi. Lisäksi päivitettiin vaikutuksia arvokkaisiin maisema-alueisiin. Maakuntakaavatyön yhteydessä tehtiin alueille myös yhteensovittamistyötä suhteessa muuhun maankäyttöön.

Arviointien ja yhteensovittamistyön tuloksena päädyttiin esittämään 27 aluetta maakunnallisiksi tai seudullisiksi tuulivoima-alueiksi. Alueista laadittiin havainnekuvat keskeisiltä näkymäsuunnilta.

Maakuntakaavan taustaselvitysten lisäksi maakuntakaavan laadinnan aikana on Pirkanmaalla ollut käynnissä kolme tuulivoimayleiskaavan laadintaprosessia. Näistä seudullisesti merkittävät Punkalaitumen ja Humppilan-Urjalan tuulivoima-alueet on osoitettu maakuntakaavassa. Koska yleiskaavatyössä on tuotettu maakuntakaava-aineistoa yksityiskohtaisempaa tietoa, Humppilan-Urjalan aluetta ei ole tarkasteltu osana Pirkanmaan liiton tuulivoimaselvitystä. Sastamalan Suodenniemen tuulivoima-alue jää kaavaselvitysten perusteella paikalliseksi tuulipuistoksi.

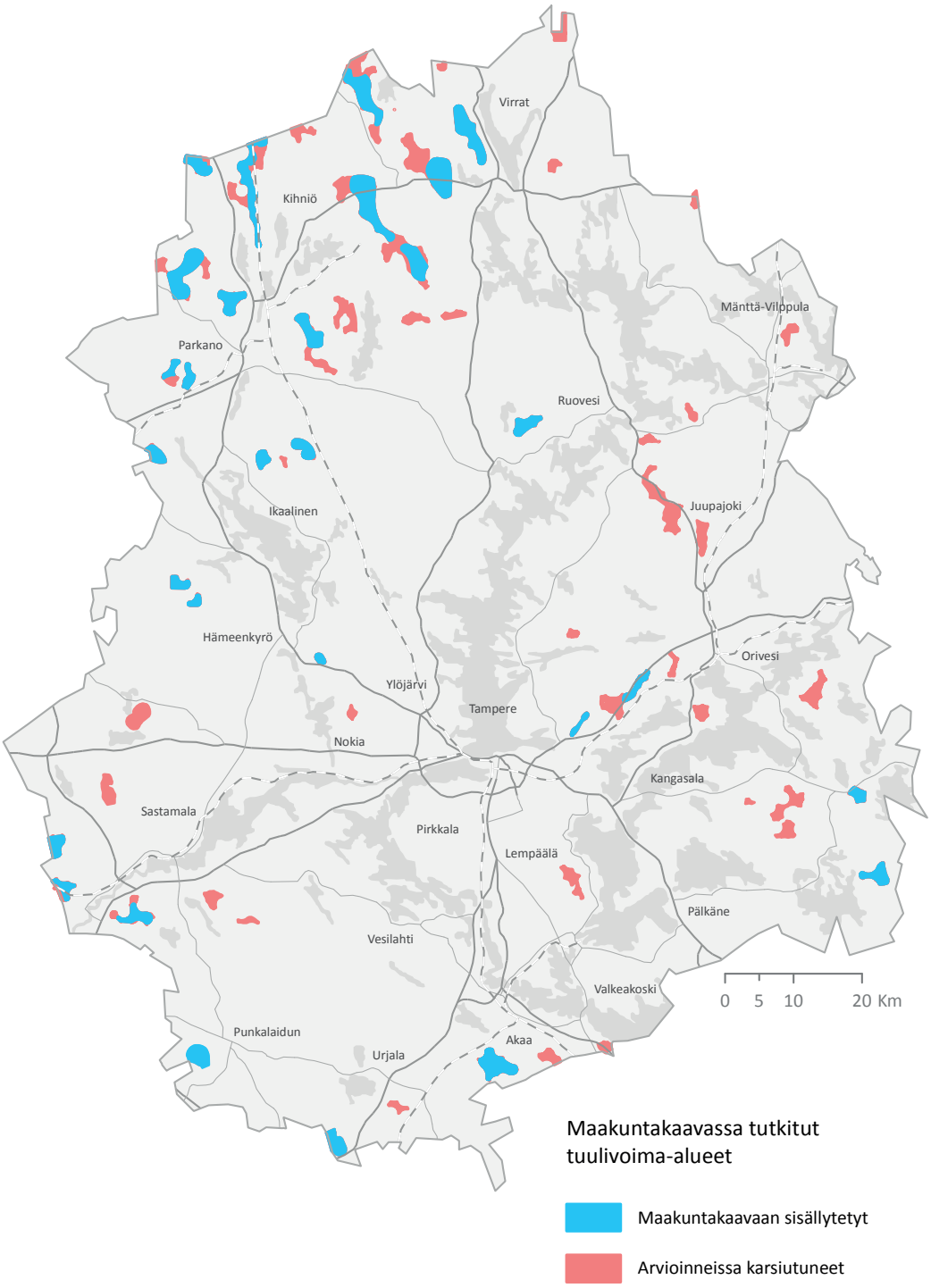

Kuva 24. Tuulivoimatuotantoon soveltuvuuden kannalta tarkastellut sekä maakuntakaavassa esitetyt tuulivoima-alueet.

Maakuntakaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen välillä on laadittu lisäselvityksiä koskien tuulivoima-alueiden lepakkopotentiaalia ja tiettyjen tuulivoima-alueiden osalta niiden vaikutuksista ekologiseen verkostoon. Lisäksi laadittiin uusi etäisyyden vaikutukset huomioiva näkyvyysanalyysi sekä selvitettiin alueiden arkeologista potentiaalia. Maakuntakaavaprosessin aikana tuulivoima-alueisiin on tehty rajaus- ja muita tarkistuksia muun muassa viranomaisilta saadun palautteen pohjalta.

6 KAAVAN SISÄLTÖ JA PERUSTEET

6.1 KAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 käytetään yleismääräyksiä, kehittämisperiaatemerkintöjä, aluevaraus- ja kohdemerkintöjä, alueiden erityisominaisuuksia ilmaisevia merkintöjä, viivamerkintöjä sekä erityismääräyksiä.

Yleismääräyksiä ovat määräykset, jotka koskevat koko kaavan aluetta tai ainakin sen useita osa-alueita. Jos yleismääräys koskee vain tiettyjä alueita, määräyksessä mainitaan, mitä alueita määräys koskee.

Kehittämisperiaatemerkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä osoitetaan ensisijaisesti alueita ja yhteyksiä sekä niiden muodostamia kokonaisuuksia, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta. Merkinnöillä voidaan myös osoittaa alueita, joita ei suunnittelutilanteen keskeneräisyyden tai muun vastaavan syyn takia ole tarkoituksenmukaista osoittaa selkeästi kohdennettuna aluevarauksena tai viivamerkintänä. Kehittämisperiaatemerkintä on usein päällekkäinen aluevarausmerkinnän ja erityisominaisuusmerkinnän kanssa. Kehittämisperiaatemerkintöjä ovat muun muassa erilaiset kehittämisvyöhykkeet sekä tiivis joukkoliikennevyöhyke. Myös esimerkiksi teknisen huollon verkostojen ja liikenteen yhteystarvemerkinnät ovat kehittämisperiaatemerkintöjä.

Aluevarausmerkinnöillä osoitetaan alueen pääasiallinen käyttötarkoitus, ja ne ovat toisensa poissulkevia siten, että samalla alueella ei voi samanaikaisesti olla voimassa kahta eri aluevarausmerkintää. Näitä ovat esimerkiksi taajamatoimintojen alueet, keskustatoimintojen alueet ja virkistysalueet. Aluevarauksiin rinnastettavia **kohdemerkintöjä** käytetään kaavan mittakaavaan nähden pieniä alueita osoitettaessa tai kun tarkemman aluerajauksen määrittely on tarkoituksenmukaista vasta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kohdemerkintöjä käytetään esimerkiksi pienialaisten virkistysalueiden tai kunnan suunnittelussa tarkemmin rajattavien kylien osoittamisessa. Viivamerkinnöillä esitetään esimerkiksi liikenneväyliä ja yhdyskuntateknisen huollon verkostoja.

Erityisominaisuuksia kuvaavia merkintöjä käytetään osoittamaan niitä vähintään maakunnallisesti merkittäviä osa-alueiden erityisominaisuuksia, joiden säilyttäminen halutaan turvata tai joiden asettamat reunaehdot on otettava huomioon alueiden käyttöä suunniteltaessa. Ominaisuusmerkintää käytetään muun muassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) osoittamisessa. Erityisominaisuusmerkintä on usein päällekkäinen muiden kaavamerkintöjen kanssa. Aluevarausmerkintä osoittaa pääasiallisen maankäytön, mutta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon myös ominaisuusmerkinnän suunnittelumääräykset.

Viivamerkinnöillä esitetään esimerkiksi liikenneyhteyksiä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja.

Erityismääräyksillä määritetään ne alueet ja kohteet, joiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon määräyksessä mainitut Natura-alueet sekä niihin liittyvät erityispiirteet.

Edellisten lisäksi kaavakartalla käytettyjä muita merkintöjä ovat piirtämistekniset kaava-alueen ja kuntien rajaviivamerkinnät.

Tampellan alue, Tampere.

Maakuntakaavassa käytetään kaavamerkintöihin liittyviä **suunnittelumääräyksiä**. Suunnittelumääräyksillä ohjataan kuntien kaavoitusta ja muuta eri viranomaisten alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua, ja ne liittyvät yksityiskohtaisempaa suunnittelua sekä muuta viranomaistoimintaa koskeviin oikeusvaikutuksiin. Kaavamääräykset ovat luonteeltaan ehdollisia eli ne ohjaavat suunnittelua vain siinä tapauksessa, että kyseisen alueen suunnitteluun muuten ryhdytään.

Suunnittelumääräysten lisäksi annetaan kaavassa myös **kehittämissuosituksia**, jotka liittyvät muun muassa kehittämisperiaatemerkintöihin sekä maa- ja metsätalousvaltaisiin alueisiin, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä (MK). **Suojelumääräykset** puolestaan koskevat maakuntakaavan suojelualueita (S), muinaismuistoalueita (SM) sekä arvokkaita geologisia muodostumia (ge).

Pirkanmaan maakuntakaavaprosessin yhteydessä toteutetussa ympäristöministeriön rahoittamassa MASTRA-hankkeessa, Strategiaa vai taktiikkaa – maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden kehittäminen, tavoitteena oli kehittää maakuntakaavaa strategisen suunnittelun välineenä ja lisätä sen vaikuttavuutta. Hankkeen C-osassa kehitettiin maakuntakaavan yhdyskuntarakenteeseen liittyviä kaavamerkintöjä strategisen suunnittelun välineinä. Tavoitteena oli myös tiivistää maakuntakaavan ja yleiskaavan välistä suhdetta. Hankkeen tulokset näkyvät Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kartalla uudenlaisina yhdyskuntarakenteen kaavamerkintöinä, kuten esimerkiksi sekoittuneina alueina, tiivistettävänä joukkoliikennevyöhykkeenä, matkaketjuja tukevina merkintöinä sekä kehitettyinä kaavamääräyksinä, esimerkiksi taajamatoimintojen alueen osalta.

Hankkeen C-osan tulokset on raportoitu selvityksessä *MASTRA: Strateginen kaavakartta – maakuntakaavamerkintöjen ja määräysten uudet lähestymistavat*.

6.2 KEHITTÄMISPERIAATEMERKINNÄT

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaa on voimakkaasti kehittyvä ja kasvava sekä lukuisia erityispiirteitä omaava maakunta. Maankäytöllisesti merkittävien kohteiden osoittamiseksi ja ohjaamiseksi on maakuntakaavan suunnittelussa aiempaa vahvemmin hyödynnetty kehittämisperiaatemerkintöjen käyttömahdollisuudet maakunnallisesti tärkeiden strategisten tavoitteiden korostamisen ja selkeyttämisen välineinä. Erityisesti kaupunki- ja taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeisiin ja -alueisiin liittyvät kehittämisperiaatemerkinnät perustuvat ensisijaisesti Pirkanmaan maakuntavaltuuston linjaamiin maankäytön perusratkaisuihin ja maakuntastrategiassa esiin nostettuihin teemoihin. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet luovat viitekehyksen maakuntakaavan valinnoille, ja näihin myös kaavan kehittämisvyöhykkeet vahvasti nojaavat. Maakuntakaavan perusratkaisuissa määriteltiin maankäytön kehittämisen ja kasvun suuret painopistesuunnat, joita kaavakartan kehittämisperiaatemerkinnöillä pyritään osaltaan vahvistamaan. Merkinnöillä on myös huomattava viestinnällinen rooli kehittämisen painopistealueiden ja tavoitteellisen pitkän aikavälin maankäytön osoittamisessa.

TAVOITTEET

Kehittämisperiaatemerkintöjen tavoitteena on vahvistaa maankäytön toteutumista maakunnallisesti merkittävillä ja strategisesti tärkeillä vyöhykkeillä ja kehittämisen painopistealueilla. Tavoitteena on myös lisätä maakuntastrategian ja muun ohjelmallisen kehittämisen yhtymäkohtia maankäytön suunnitteluun ja toteutukseen. Näiden priorisoitujen rajapintojen tunnistamisen katsotaan tuovan huomattavaa lisäarvoa maakuntakaavan vaikuttavuudelle. Lisäksi kehittämismerkinnöillä on tärkeä rooli kunta- ja seuturajat ylittävän yhteistyön merkityksen korostamisessa ja siihen kannustamisessa.

KAIKKIEN KEHITTÄMISPERIAATEMERKINTÖJEN YHTEISET SUUNNITTELUPERIAATTEET

Kehittämisperiaatemerkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä tai suosituksilla osoitetaan alueita, joiden ohjaaminen on perusteltua maakunnallisten tavoitteiden tai muiden kehittämisvaikutusten vuoksi. Merkintöjen avulla edistetään maankäytön suunnittelun ja aluekehittämisen yhteen sovittamista. Kehittämisperiaatemerkintöjen oikeusvaikutukset liittyvät yksityiskohtaisemman suunnittelun ohjaukseen.

Kehittämisperiaatemerkintöjen sisällä voi sijaita aluevarausmerkintöjä ja muita alueidenkäyttöä ohjaavia merkintöjä. Kehittämisperiaatemerkinnät ovat yksittäisiä kaavamerkintöjä laajempia ja niitä yhteen kokoavia. Yleisperiaatteena merkintöjen käyttämisessä on, että niitä käytetään rajoitetusti vain tarkkaan harkituissa kohteissa. Näin vahvistetaan merkintöjen vaikuttavuutta.

Kehittämisperiaatemerkinnöillä on osoitettu kaupunki- ja taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeitä ja -alueita sekä maaseudun ja matkailun kehittämisen kohdealueita,

- jotka ovat erityislaatuisia tai sisältävät muuta kehittämispotentiaalia,
- jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta,
- joihin kohdistuu erityisiä strategisia tavoitteita,
- joihin kohdistuu suunnittelussa huomioon otettavia alueidenkäytön tai yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita,
- joilla yhdyskuntarakenteen eheytymiseen ja toimintojen saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota,
- jotka tukevat maakuntavaltuustossa hyväksyttyjä maankäytön perusratkaisuja.

Kehittämisperiaatemerkintöjä esitetään kuvassa 25, kaavaselostuksen liitekartalla 1 ”Taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeet sekä maaseudun ja matkailun kehittämisen kohdealueet” sekä teemakohtaisilla liitekartoilla 5, 8a, 15, 16, 22, 23, 27, 29, 30 ja 31.

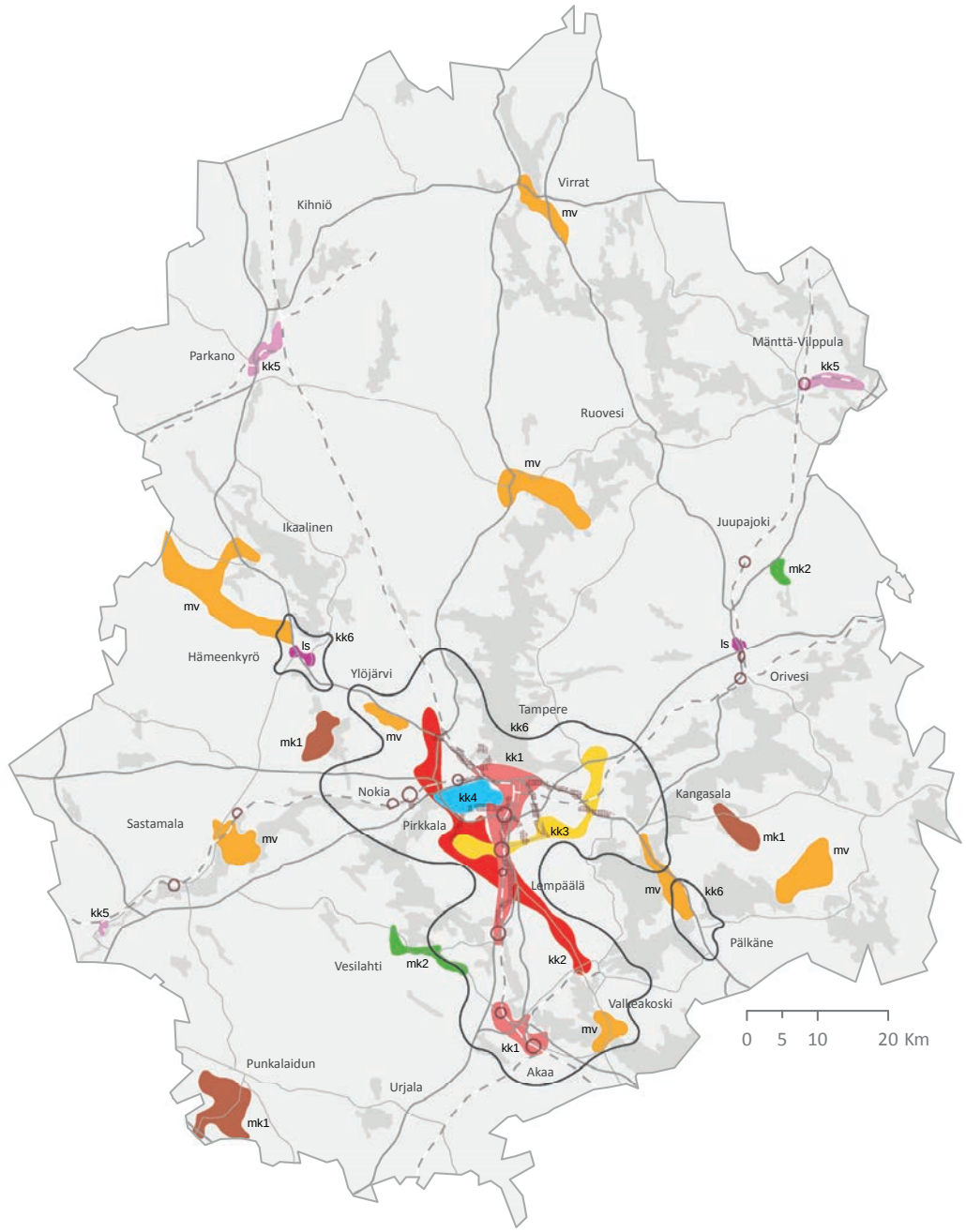

kk1 Kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke

kk2 Kaupunkiseudun läntinen yritysalueiden kehittämisvyöhyke

kk3 2-kehän kehittämisvyöhyke

kk4 Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke

kk5 Taajamien elinvoimaisuuden kehittämisvyöhyke

kk6 Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke

Tiivistettävä asemanseutu

Tiivis joukkoliikennevyöhyke

mk1 Maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue

mk2 Maaseutuasumisen kehittämisen kohdealue

ls Maankäytön kehittämisen kohdealue liikenteellisessä solmukohdassa

mv Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue

Muut kehittämisperiaatemerkinnät on esitetty kyseistä teemaa kuvaavilla liitekartoilla.

Kuva 25. Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kaupunki- ja taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeet sekä maaseudun ja matkailun kehittämisen kohdealueet.

6.2.1 KAUPUNKI- JA TAAJAMARAKENTEEN KEHITTÄMISVYÖHYKKEET JA -ALUEET

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Kaavassa osoitetut kaupunki- ja taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeitä ja -alueita koskevat kehittämisperiaatemerkinnät perustuvat erityisesti maankäytön perusratkaisuihin, maakunnan työpaikka-alueselvitykseen sekä kuntien ja viranomaisten kanssa käytyihin neuvotteluihin. Kehittämisperiaatemerkintöjä, jotka liittyvät kaupunkiseudun keskusakselin, kaupunkiseudun läntisen yritysalueiden, 2-kehän, Pyhäjärven ympäristön ja taajamien elinvoimaisuuden kehittämisvyöhykkeisiin sekä maankäytön kehittämisen kohdealueisiin liikenteellisessä solmukohdassa, on käsitelty erityisesti Pirkanmaan maankäyttövaihtoehtotarkastelun sekä mm. työpaikka-alueselvityksen yhteydessä.

Tiiviit joukkoliikennevyöhykkeet ja tiivistettävät asemanseudut perustuvat maankäytön perusratkaisujen mukaisiin liikennejärjestelmän painopisteisiin ja kehittymissuuntiin. Niissä on otettu huomioon lähijunaliikenteen kehittyminen sekä Tampereen kaupunkiseudun raitiotieverkon laajentuminen ja joukkoliikenteen muut vahvat yhteysvälit. Tiivistettävien asemanseutujen merkintä on yleispiirteinen, ja sen rajaus määrittyy tarkemmassa suunnittelussa. Tiiviit joukkoliikennevyöhykkeet esitetään yhtenäisinä vyöhykkeinä, joiden sisälle jää alueita, joilla tiivistäminen ei ole mahdollista tai kannattavaa. Vyöhyke viestii joukkoliikenteen ja maankäytön kehittämisen kokonaisuudesta ja alueiden keskinäisestä yhteydestä samalla käytävällä.

Kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen määrittelyssä on otettu huomioon nykyinen aluerakenne, alueen ominaisuudet ja maakuntakaavaluonnoksen tulevaisuuden visiot, jotka yhdessä muodostavat kriteerit tulevaisuuden kasvuvyöhykkeelle. Lähtökohtana on ollut paikkatietopohjainen YKR-aineisto ja sen maaseutu-kaupunkiseutualuejako. Aluejaossa on määritelty sisempi ja ulompi kaupunkialue sekä näitä kaupunkialueita ympäröivä kehysalue. Kehysalueen määrittelyssä on huomioitu lähitaajamat. Kehysalue on viisi kilometriä ydinkaupunkialueen ulkoreunasta ja kolme kilometriä lähitaajamien ytimien reunasta. Tämä kaupunkien kehysalue on otettu lähtökohdaksi määritettäessä kriteereitä kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeeksi. Kehittämisvyöhykkeen rajauksessa on myös huomioitu maakuntakaavaluonnos ja sen aluevaraukset. Maakuntakaavaluonnoksesta on aluevarauksista (palvelualueet, kaupan alueet, taajama-alueet, keskusta-alueet, työpaikka-alueet, ja teollisuus- ja varastoalueet) otettu kolmen kilometrin säde ja yhdessä kehysalueen kanssa saatu kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeelle rajaus. Vyöhykkeen rajausta on ehdotusvaiheessa tarkennettu saavutettavuustarkastelun avulla. Tavoitteellista on, että kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeen maankäyttöä pyritään kehittämään kokonaisvaltaisesti kuntien omalla päätöksellä kaavoituksen keinoin, esimerkiksi yleiskaavasuunnittelun kautta. Alueen uuden rakentamisen suuntautuminen jo olemassa olevan kunnallisteknisen verkoston piiriin on toivottava, investointikustannuksia hillitsevä kehityssuunta. Kasvutaajamien kehittämisvyöhykkeeseen kuuluvat Tampereen, Pirkkalan, Lempäälän, Nokian, Ylöjärven, Kangasalan, Valkeakosken, Vesilahden, Hämeenkyrön, Pälkäneen ja Akaan kasvuvyöhykkeen kriteerit täyttävät alueet.

Vuores, Tampere.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

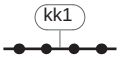

Kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan Tampereen ydinkaupunkiseudun ja eteläisen Pirkanmaan pohjois-eteläsuuntainen kehittämisvyöhyke, joka ulottuu Tampereen kaupunkikeskustan ja Lielahden alakeskuksen alueelta Rautaharkko-Lakalaivan alakeskuksen ja henkilöliikenteen aseman sekä Sääksjärven alakeskuksen kautta Lempäälän keskustaan. Etelä-Pirkanmaalla vyöhyke jatkuu Akaan taajamassa.

Suunnittelumääräys:
Aluekokonaisuutta kehitetään hyvin saavutettavana ja monipuolisena yritystoiminnan, asumisen sekä kaupallisten ja julkisten palvelujen alueena. Kehittämisvyöhykkeen keskukset toimivat merkittävinä asumisen, palveluiden ja työpaikkojen keskittyminä sekä seudullisesti merkittävinä liikenteellisinä solmukohtina.

Tampereen keskustan asemaa valtakunnallisesti merkittävänä kaupunkikeskuksena vahvistetaan. Tampereen eteläisen alakeskuksen, siihen liittyvän henkilöliikenteen aseman, Sarankulman, Härmälän ja Partolan ympäristöä kehitetään vetovoimaisena messukeskusalueena sekä monipuolisena kaupallisten ja muiden palveluiden, työpaikkojen ja asumisen kasvualueena. Alueen liikennejärjestelyjen toimivuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sääksjärven alakeskusta kehitetään tiiviinä alakeskuksena ja joukkoliikenteen terminaalina, joka kytkee vaiheittain toteutuvan 2-kehän välityksellä läntistä ja itäistä kaupunkiseutua keskusakselin kehittämisvyöhykkeeseen. Akaassa tiivistetään asemanseutuja sekä Viialan ja Toijalan keskusten välisen alueen yhdyskuntarakennetta sekä kehitetään Yritys-Konhon aluetta hyvin saavutettavana työpaikka-alueena.

Aluetta tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä kuntien ja muiden viranomaisten kanssa. Maankäytön suunnittelussa tulee tavoitella tiivistä ja sekoittunutta yhdyskuntarakennetta sekä edistää toimintojen saavutettavuutta kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.

Kaupunkiseudun läntinen yritysalueiden kehittämisvyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan Tampereen ydinkaupunkiseudun länsi-eteläsuuntainen yritysaluevyöhyke. Vyöhyke ulottuu Ylöjärven Elovainiosta Kolmenkulman, Pitkäniemen, lentoaseman ja kehäteiden palvelu- ja yritysalueiden kautta Lempäälän Marjamäkeen. Marjamäestä vyöhyke jatkuu edelleen tien 130 suunnassa Valkeakoskelle.

Kehittämissuositus:
Aluekokonaisuutta kehitetään hyvin saavutettavana, valtakunnallisesti merkittävänä ja vetovoimaisena yritysvyöhykkeenä. Suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon eheä yhdyskuntarakenne ja alueiden tarkoituksenmukainen toteutusjärjestys sekä kehän suuntainen joukkoliikenne. Lentoaseman, valtatien 3 ja 2-kehän alueella kiinnitetään erityistä huomiota uuden maankäytön yhteensovittamiseen viheryhteyksien ja virkistyskäytön kanssa. Lentoaseman toiminnallista kytkeytymistä Tampereen keskustaan ja kaupunkiseudun eteläisiin alakeskuksiin tulee edistää. Kolmenkulman aluetta kehitetään erityisesti ympäristöteollisuuden ja cleantech-yritystoiminnan yritysten sijoittumisedellytyksiä suosivasti. Tien 130 varren maankäytössä tulee kiinnittää erityistä huomiota alueiden toteuttamisjärjestykseen.
Aluetta tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä kuntien ja muiden viranomaisten kanssa. Maankäytön suunnittelussa tulee edistää toimintojen saavutettavuutta kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.

2-kehän kehittämisvyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan Tampereen ydinkaupunkiseudun 2-kehään tukeutuva yritys- ja tutkimustoiminnan sekä asumisen vyöhyke, joka ulottuu lentoasemalta Sääksjärven, Hervannan, Saarenmaan ja Lentolan kautta Tarastenjärvelle. Vyöhyke kytkee lentoasemaa ja itäistä kaupunkiseutua toisiinsa, keskusakselin kehittämisvyöhykkeeseen sekä kaupunkiseudun muihin yritysalueisiin.

Kehittämissuositus:
Aluekokonaisuutta kehitetään tiivistyvän taajamarakenteen ja monipuolisen yritys- ja tutkimustoiminnan vyöhykkeenä. Huomiota tulee kiinnittää alueiden tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen. Suunnittelussa ja toteutuksessa edistetään Hervannan osaamiskeskittymän ja Ruskon yritysalueiden maankäytön kehittymistä sekä toiminnallista kytkeytymistä Sääksjärven alakeskukseen, muihin kehittämisvyöhykkeen yritysalueisiin ja lentoasemaan. 2-kehän toteuttamisella välille Rusko–Lentola vahvistetaan Lentolan asemaa itäisen kaupunkiseudun merkittävänä liikenteellisenä solmukohtana etelän ja lentoaseman suuntaan. Maankäytön suunnittelussa tulee varautua myös 2-kehän yhteystarpeen toteuttamiseen Tarastenjärvelle. Tarastenjärven aluetta kehitetään erityisesti ympäristöteollisuuden yritysten sijoittumisedellytyksiä suosivasti.

Aluetta tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä kuntien ja muiden viranomaisten kanssa. Maankäytön suunnittelussa tulee tavoitella tiivistä ja sekoittunutta maankäyttöä sekä edistää toimintojen saavutettavuutta kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.

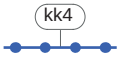

Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan Tampereen ydinkaupunkiseudulla Pyhäjärveen kytkeytyvä kaupunkimaisen asumisen ja virkistyksen laatuvyöhyke.

Kehittämissuositus:
Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee edistää järvinäkymiä hyödyntäviä ratkaisuja ja laadukasta rakentamista, yleisessä käytössä olevan rantavyöhykkeen säilymistä ja toteutumista sekä sujuvaa ja esteetöntä liikkumista alueella. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön arvojen säilymiseen. Alueen maankäyttöä tulee kehittää yhtenäisenä kokonaisuutena tiiviissä yhteistyössä kuntien ja muiden viranomaisten kanssa.

Taajamien elinvoimaisuuden kehittämisvyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan Vilppulan aseman ja Mäntän keskustan muodostama yhtenäinen eheytyvän taajamarakenteen alue, jolla vahvistetaan kaupungin kulttuuri- ja matkailupalveluiden saavutettavuutta, Parkanon keskustan ja asemanseudun välinen vyöhyke, jota kehitetään merkittävänä logistiikan, varastoinnin sekä luonnonvaratalouden työpaikka- ja tutkimustoimintojen keskittymänä, sekä Sastamalan Pehulassa alue, jolla on edellytyksiä kehittyä energiaintensiivisen yritystoiminnan ja biotalouden alueena.

Kehittämissuositus:
Mänttä-Vilppulassa alueen maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa tulee tukea alueen kulttuuri- ja matkailupalvelujen sijoittumis- ja toimintamahdollisuuksia. Alueen sujuvaan saavutettavuuteen eri liikkumismuodoilla tulee kiinnittää erityistä huomiota painottaen asemanseutuja.

Parkanossa alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota Parkanon asemanseudun ja keskustan toiminnalliseen kytkeytymiseen sekä hyvään saavutettavuuteen. Alueen maankäytössä varaudutaan hyödyntämään raideliikenteen kuljetus- ja terminaalitoimintojen mahdollisuudet.

Sastamalan alueen maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa tulee edistää kehittämisperiaatemerkinnän mukaisten ja muun alueelle soveltuvan yritystoiminnan sijoittumis- ja toimintaedellytysten kehittymistä. Alueen maankäytössä varaudutaan hyödyntämään raideliikenteen kuljetusmahdollisuudet lähialueen asuinympäristö huomioiden.

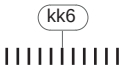

Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan vyöhyke, jonka maaseutualueet sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet ovat maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeisiä potentiaalisia taajama-alueiden, väyläverkoston ja muun yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia ja joihin kohdistuu hajarakentamispainetta. Kasvuvyöhykkeeseen kuuluvat Akaan, Hämeenkyrön, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Pirkkalan, Pälkäneen, Tampereen, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven ne alueet, joiden saavutettavuus, väestökehitys ja aluerakenne täyttävät kasvuvyöhykkeen kriteerit. Merkintä ei rajoita maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien maaseudun elinkeinojen kehittämistä ja näihin liittyvää rakentamista.

Kehittämissuositus:
Alueen maaseutualueet sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet tulee turvata tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen laajentumisalueeksi. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ensisijaisesti ohjattava taajama-alueille ja kyliin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää liikennejärjestelyihin, erityisesti joukkoliikenteen mahdollistavaan yhdyskuntarakenteeseen, infrastruktuuriin, palvelujen saavutettavuuteen, toimiviin virkistysalueisiin sekä luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.

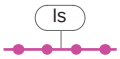

Maankäytön kehittämisen kohdealue liikenteellisessä solmukohdassa.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät ja liikenteellisesti vetovoimaiset alueet, joihin on tarkoituksenmukaista sijoittaa yritystoimintoja ja joiden maankäytön yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla voidaan eheyttää yhdyskuntarakennetta. Merkinnällä on osoitettu Orivedellä valtatien 9 ja kantatien 58 risteysalue Oripohjan ympäristössä sekä Hämeenkyrön keskustaajamassa uuden valtatien 3 linjauksen ja sen eritasoliittymien lähivaikutusalue.

Kehittämissuositus:
Alueen maankäyttö tulee suunnitella siten, että alueelle sijoittuvat toiminnot täydentävät taajamarakennetta, parantaen väylien eri puolille sijoittuvien alueiden keskinäistä kytkeytyvyyttä. Alueen toteutuksessa erityistä huomiota tulee kiinnittää ympäristö- ja maisema-arvoihin sekä liikennejärjestelyihin mukaan lukien liityntäpysäköintiratkaisut.

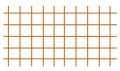

Tiivis joukkoliikennevyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan yhdyskuntarakenteeltaan tiiviit, tiivistettävät tai tiiviinä toteutettavat alueet, jotka tukeutuvat tehokkaaseen joukkoliikennejärjestelmään.

Suunnittelumääräys:
Alueen tulee tukeutua tehokkaaseen joukkoliikennejärjestelmään sekä laadukkaisiin kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin. Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on pyrittävä tiiviiseen rakenteeseen, joka mahdollistaa tehokkaan joukkoliikenteen järjestämisen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pysäkkijärjestelyjen toimivuuteen ja saavutettavuuteen, liikenneturvallisuuteen sekä liityntäpysäköinnin tarpeisiin. Alueen suunnittelussa tulee liikenneväylien läheisyydessä kiinnittää erityistä huomiota liikenteen melun, tärinän ja ilman laadun haittojen hallintaan.

Tiivistettävä asemanseutu.

Merkinnällä osoitetaan yhdyskuntarakenteeltaan tiivistettävät alueet, jotka tukeutuvat ensisijaisesti raideliikenteeseen.

Suunnittelumääräys:
Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on pyrittävä raideliikennettä tukevaan tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen sekä laadukkaisiin kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin. Tiivistettävän alueen laajuus tulee tarkentaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Sappee, Pälkäne. Kuva: Sappeen Matkailukeskus.

6.2.2 MAASEUDUN JA MATKAILUN KEHITTÄMISALUEET

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Kaavassa osoitetut maaseudun ja matkailun kehittämisalueisiin liittyvät kehittämisperiaatemerkinnät perustuvat *Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle* -työpaikka-alueselvitykseen, *Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla* -selvitykseen, Pirkanmaan ekologisen verkoston selvitykseen sekä kuntien ja viranomaisten kanssa käytyihin neuvotteluihin. Maaseutuelinkeinojen ja -asumisen sekä matkailun ja virkistyksen kehittämisperiaatemerkinnät on käsitelty työpaikka-alueselvityksen yhteydessä.

Maaseutuasumisen kehittämisen kohdealuemerkinnällä on osoitettu Vesilahden Koskenkylä-Narvan alue ja Juupajoen Kopsamon alue.

Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealuemerkinnällä on osoitettu

- Sastamalan Ellivuoren, Karkun oppilaitosten ja golfkentän alue
- Kangasalan Keisarinharjun, Kaivannon ja Pälkäneen Vehoniemenharjun ympäristö
- Pälkäneen Sappeen ympäristö
- Hämeenkyrön ja Ylöjärven ympäristötaiteen alueet Pinsiössä
- Hämeenkankaan Pirkanmaan puoleinen osa, joka ulottuu Hämeenkyrön keskustaajamaan sekä Ikaalisten kylpylän, Teikankaan ja Vanhan Kauppalan alueille
- Ylöjärven Kurun, Ruoveden Muroleen ja Ammunteenvuoren-Rättivuoren kallioalueiden muodostama vyöhyke
- Virtain Marttisen, Laivarannan ja Torisevan muodostama kokonaisuus
- sekä Valkeakosken Visavuoren, Sääksmäen sillanseudun ja Rapolanharjun alue.

Koska kaavassa osoitetaan runsaasti uusia luonnonvarojen hyödyntämistä koskevia alueita, on tasapainon vuoksi nähty tarpeelliseksi osoittaa alueita, joilla halutaan turvata laajat ja yhtenäiset luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät maa- ja metsätalousalueet, jotka muodostuvat suojelualueista sekä muista luonnon alueista. Tavoitteena on, että alueiden käyttötarkoitus säilyisi nykyisen kaltaisena. Edellä mainittuja merkintöjä on kuvattu tarkemmin kaavaselostuksen luvussa 6.7.1 Monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

mk1

Maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue.

Merkinnällä osoitetaan maaseutualueita, joihin kohdistuu maakunnallisesti merkittäviä elinkeinoihin liittyviä alueidenkäytön kehittämistarpeita.

Kehittämissuositus:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää alueelle luonteenomaisten elinkeinojen toimintaedellytysten kehittymistä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää uusien toimintojen sekä alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristön arvojen yhteensovittamiseen.

Kangasalan Saarioisten tehtaan sekä Pakkalan kylän ympäristön alueen suunnittelussa tulee edistää eläintuotannon ja siihen liittyvän jalostustoiminnan toimintaedellytyksiä sekä kiinnittää erityistä huomiota näiden toimintojen ja ympäristön arvojen yhteensovittamiseen. Alueen suunnittelussa tulee myös edistää alueen kehittymistä muuhun lähiruokatuotantoon.

Punkalaitumella Kanteenmaantien ja valtatien 2 risteysalueen sekä Isosuon ja Arkkuinsuon muodostaman alueen suunnittelussa tulee tukea alueen kehittymistä energiaomavaraisuuden sekä biotalouden elinkeinojen vyöhykkeenä.

Hämeenkyrössä ja Nokialla sijaitsevan Jumesniemen-Mahnalan alueen suunnittelussa tulee edistää maakunnallisesti merkittävä maito- ja marjatuotannon aluekokonaisuuden kehittämisedellytyksiä. Suunnittelulla edistetään eläintuotannon ja biotalouden toimintaedellytyksiä.

mk2

Maaseutuasumisen kehittämisen kohdealue.

Merkinnällä osoitetaan aluerakenteeseen hyvin soveltuvia alueita, joita kehitetään maaseutumaisen asumisen alueena.

Kehittämissuositus:
Alueelle tulee laatia osayleiskaavatasoinen suunnitelma, jossa otetaan huomioon maisemarakenteen ominaispiirteet ja alueen kulttuuriperintö.

mv

Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät matkailuelinkeinojen, kulttuuri-, luonto- ja maisemamatkailun sekä ulkoilun ja virkistyskäytön kehittämisalueet.

Kehittämissuositus:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää matkailuelinkeinojen ja yleisen virkistyksen palvelujen sijoittumista alueelle. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palveluiden saavutettavuuteen sekä uusien toimintojen yhteensovittamiseen alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen kanssa. Alueella tulee edistää virkistysreittien toteuttamista ja ylläpitoa.

Kopsamo, Juupajoki.

6.2.3 MUUT KEHITTÄMISMERKINNÄT

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Teknisen huollon kehittämisen kohdealueet ja yhteystarvemerkinnät sekä tieliikenteen ja voimalinjojen yhteystarvemerkinnät esitellään teeman mukaisissa kohdissa. Jätehuoltoa, vesihuoltoa ja energiansiirtoverkkoja koskevat teknisen huollon kehittämismerkinnät kuvataan luvussa 6.10 Tekninen huolto. Tieliikenteen yhteystarpeet käsitellään kappaleessa 6.5.1 Tiet. Arkeologisen perinnön ydinalueen kehittämismerkintää käsitellään kappaleessa 6.6.4 Muinaisjäännökset ja muu arkeologinen perintö. Luonnon monimuotoisuuden ydinalue käsitellään luvussa 6.7.1 Monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut.

6.3 YLEISMÄÄRÄYKSET

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavan yleismääräykset kattavat koko Pirkanmaan alueen. Yleismääräyksiin on otettu mukaan ne kaava-alueen alueidenkäytön suunnittelukokonaisuudet, joita ei ole tarkoituksenmukaista ohjata muilla maakuntakaavamerkinnöillä ja -määräyksillä. Maakuntakaavaluonnoksen yleismääräykset koskevat ehdollista rakentamisrajoitusta, taajamien ranta-alueita, peltoalueiden tuotantokäytön turvaamista, vedenhankintavesistöjä, vesienhoidon riskialueita, tulva-alueita sekä vähittäiskaupan mitoitusta. Nämä käsitellään tarkemmin kaavaselostuksen teemakohtaisissa luvuissa.

Yleismääräykset.

Virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset.

Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä vesialueita ovat Kokemäenjoki, Mallasvesi, Näsijärvi, Roine ja Vihnusjärvi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei näiden vesialueiden veden laatua heikennetä tai käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.

Vesienhoidon erityisalueiksi todettujen vesistöjen lähivaluma-alueilla tulee yksityiskohtaisessa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota vesien ekologista ja kemiallista tilaa heikentävien tekijöiden vähentämiseen. Tämä koskee seuraavia alueita: Mahnalanselän alue, Lavajärven valuma-alue, Vanajaveden-Pyhäjärven alue, Keljonjärven valuma-alue, Kangasalan Myllyojan valuma-alue ja Punkalaitumenjoen valuma-alue.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulva-alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan.

Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 2 000 k-m², ellei selvitysten perusteella toisin osoiteta ja ellei tämän kaavan suunnittelumääräyksissä muuta määrätä.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä ja muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä ja siihen liittyvästä karttapalvelusta.

6.4 ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

6.4.1 ASUMINEN

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan väestömäärä kasvaa koko maan tasolla voimakkaasti. Kun vuonna 1990 maakunnassa oli 426 000 asukasta, vuonna 2014 asukkaita oli yli 500 000. Pirkanmaan väestösuunnitteen mukaan väestön arvioidaan kasvavan yhä, n. 0,8 prosenttia vuodessa, kaavan tavoitevuoteen 2040 asti. Väestön kasvu, yhdistettynä erityisesti asumisväljyyden kasvuun, on ilmentynyt myös yhdyskuntarakenteen laajentumisena maakunnassa.

Taajamaksi luokiteltavien alueiden pinta-ala on kasvanut 1990-luvun alusta noin 39 prosenttia 390:sta 540 neliökilometriin. Kasvu on kohdistunut etenkin Tampereen kaupunkiseudulle sekä Etelä- ja Lounais-Pirkanmaalle. Samalla haja-asutusalueilla asuvien osuus väestöstä on vähentynyt 13 % johtuen väestön vähenemisestä maaseudulla ja täten jatkuvasta kaupungistumisesta, sekä osin haja-asutusalueiden kytkeytymisestä osaksi taajamarakennetta. Taajamarakenteen laajentumisesta huolimatta eri taajamatyyppien (kerrostaloalueet, pientaloalueet, harva pientaloasutus, muut alueet) osuus pinta-alasta on pysynyt lähes muuttumattomana. Aiempaa suurempi osuus väestöstä asuu pientalo- ja kerrostalovaltaisilla alueilla. Pientaloalueilla asukastiheys on kuitenkin laskenut 10,5 prosenttia ja harvan pientaloasutuksen alueilla 22,8 prosenttia, minkä taustalla vaikuttavat etenkin väestön ikääntymisestä johtuva asuntokuntien pieneneminen sekä asuntokoon kasvusta seuraava asumisväljyyden kasvu. Kerrostalovaltaisilla alueilla asukastiheys on kuitenkin kääntynyt kasvuun, mihin vaikuttanevat sekä täydennysrakentaminen että asumisväljyyden kasvun hidastuminen tällaisilla alueilla.

Erityyppinen rakentaminen on sijoittunut alueellisesti epätasaisesti. Matalan tiheyden pientalorakentaminen on ollut voimakkainta Tampereen kehyskuntien maaseutumaisilla alueilla. Harvan pientaloasutuksen pinta-alan kasvu oli nopeimmillaan 2000-luvulla. Kerrostalorakentamisen määrän kasvu on kohdistunut etenkin keskustojen ja niiden läheisten alueiden täydennysrakentamiseen, mutta myös uusia laajempia alueavauksia on toteutunut etenkin kaupunkiseuduilla. On myös alettu puhua uudelleenkaupungistumisen trendistä, jossa esikaupunkien ja kaupunkiseutujen läheisen maaseudun rakenteen ja väestön kasvu hidastuu ja kasvu ohjautuu enenevässä määrin varsinaisiin keskustaajamiin. Trendin muutos kytkeytyy myös palvelutarjonnan muutoksiin ja keskittymiseen suurimpiin taajamiin, sillä suurimmalle osalle väestöstä tärkeimpiä asumisen laatutekijöitä ovat palveluiden saatavuus ja saavutettavuus.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena, verkottuvana ja hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Aluerakenteen runkona kehitetään maakuntakeskuksia sekä kaupunki- ja maaseutujen keskusten muodostamaa verkostoa. Keskuksia ja erityisesti niiden keskusta-alueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueina. Uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelualueita ei tule sijoittaa irralleen nykyisestä yhdyskuntarakenteesta. Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen. Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja on suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.

Maakuntastrategian mukaan palveluverkkoa kehitetään kokonaisvaltaisesti. Tampereen keskusseudun lisäksi painotetaan useamman seutu- ja kuntakeskuksen merkitystä asumisen, työpaikkojen ja palveluiden sekoittuneina sijaintipaikkoina. Tavoitteena on eheä ja tiivistyvä yhdyskuntarakenne. Asuinympäristöjen on tuettava monipuolisesti ihmisten hyvinvointia. Maaseutu tarjoaa ja mahdollistaa monipuolisia vaihtoehtoja urbaanille asumiselle ja työnteolle. Keskus- ja asemanseudut nähdään kasvun painopisteinä. Maakuntakaavan tavoitteiden mukaan maankäytöllä tuetaan sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullista yhdyskuntarakennetta sekä energiatehokasta yhdyskuntarakennetta. Maankäytön ratkaisuilla tuetaan asukkaiden sujuvaa ja kestävää arkiliikkumista sekä palveluiden hyvää saatavuutta.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Yhdyskuntarakenteen toteutunut ja väestönkasvun mukanaan tuoma tuleva kehitys ovat oleellisia maakuntakaavassa tarkasteltavia maankäytöllisiä kysymyksiä. Suurimmat asumiseen liittyvät kysymykset liittyvät maakuntakaavan taajamatoimintojen alueiden suunnitteluun sekä eritasoisiin palvelu- ja keskusverkon merkintöihin, jotka on tarkasteltu tarkemmin keskus- ja palveluverkkoa käsittelevissä kappaleissa 6.4.2–6.4.4.

Maakuntakaavan asumisen ratkaisuihin liittyvät suurimmat suuntaviivat pohjautuvat maankäyttövaihtoehtojen pohjalta linjattuihin maankäytön perusratkaisuihin, joissa korostuu kaupunkiseudun ja eteläisen HHT-vyöhykkeen tiivistävä kasvu, sekä tähän kokonaisuuteen hyvin joukkoliikenneyhteyksin kytkeytyvät pienet ja keskikokoiset kaupunkikeskukset.

Maakuntakaavan oleellisena suunnitteluperiaatteena on ollut taajama-alueiden kehittäminen ei vain asumisen alueina vaan monipuolisina sekoittuneiden toimintojen alueina, joille voi sijoittua asumisen ohella muun muassa huomattavassa määrin esimerkiksi työpaikkoja, kauppaa ja muita toimintoja sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia teollisuustoimintoja. Maakuntakaavan keskeisenä tavoitteena on yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, eli suurinta osaa maakunnan kasvuodotteesta on pyritty ohjaamaan nykyisen laajuisiin taajamiin, ja uudet taajama-alueet ovat pääsääntöisesti nykyrakenteeseen myös välittömästi kytkeytyviä alueita, joilla on riittävä oma väestöpohja esimerkiksi lähipalveluiden tuotantoon. Samalla on kuitenkin pyritty jättämään alueiden jatkosuunnitteluun riittävästi vaihtoehtoisia tai reservityyppisiä taajamatoimintojen alueita, joiden toteuttaminen sijoittuu kaavan aikajakson loppupuolelle tai edellyttää tiettyjen ehtojen täyttymistä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaavan taajamamerkintöjen pohjaksi on tarkistettu kaikki Pirkanmaan 1. maakuntakaavan taajamatoimintojen aluevaraukset. Suunnitteluperiaatteiden mukaisesti useita paikallisesti merkittäväksi luokiteltavissa olevia alue- ja kohdemerkintöjä on yleistetty osaksi taajamatoimintojen alueita. Osa pienimmistä taajamatoimintojen aluevarauksista on muutettu kyläkohteiksi, ja osa suurimmista kyläkohteista muutettu taajamatoimintojen alueiksi. Taajama-alueiden rajauksia on tarkistettu pohjautuen maakuntakaavan perusratkaisujen suuntaviivoihin, kunta- ja aluekohtaisiin suunnitteisiin sekä *Pirkanmaan palveluverkko 2040* -selvityksen tuloksiin. Rajauksissa on käytetty apuna muun muassa Suomen ympäristökeskuksen tuottamia aineistoja asemakaavoitetuista alueista ja yhdyskuntarakenteesta. YKR-aineiston (Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä) taajamakriteerit ylittäviltä asemakaavoittamattomilta alueilta on harkinnanvaraisesti valittu sellaisia alueita maakuntakaavan taajamatoimintojen alueiksi, joissa tarve yhdyskuntarakenteen ratkaisemiseksi asemakaavoituksella on akuutein tai joille arvioidaan suuntautuvan huomattavassa määrin rakentamisen painetta. Pirkanmaan 1. maakuntakaavan taajamatoimintojen aluemerkinnöistä on poistettu sellaisia, jotka eivät ole maakuntakaavan perusratkaisujen pääsuuntaviivojen mukaisia tai kuntatason suunnittelun painopistealueita, tai jotka ovat merkittävässä määrin konfliktissa jonkin muun maankäyttömuodon tai maankäyttöä rajoittavan tekijän kanssa.

Ehdollisten taajamatoimintojen alueiden sijainti perustuu yhdyskuntarakenteen eheyttämis- ja tiivistämistarpeeseen. Alueiden rajauksissa on käytetty lähtötietona muun muassa kuntien tuottamaa selvitysaineistoa. Tampereen Hiedanrannan ehdollinen taajamatoimintojen alue perustuu Tampereen kaupungin selvitykseen *Hiedanranta, tiivistelmäraportti kaavoitusta ja luvitusta palvelevista selvityksistä*. Tampereen Hiedanrannan alueen pohjaveden suojeluun liittyvän määräyksen muotoilu perustuu vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014, mm. 7 ja 17 §) sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämistä koskevan lain (1299/2004, mm. 1 ja 21 §) säädöksiin.

Taajamatoimintojen alueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 3 ”Yhdyskuntarakenne”.

Laukontori, Tampere.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Taajamatoimintojen alue.

Merkinnällä osoitetaan asumisen, kaupan ja muiden palvelujen, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen rakentamisalueet. Merkintä sisältää niihin liittyvät pääväyliä pienemmät liikennealueet, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikallisesti merkittävät ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomat teollisuusalueet sekä paikallisesti merkittävät virkistyksen ja suojelun alueet ja ulkoilureitit.

Merkintään liittyy Tampereella ja Ylöjärvellä Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:
Aluetta tulee suunnitella asumisen, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn avulla.

Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovitettava ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.

Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen koon alarajat ovat seuraavat:

- Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella 15 000 k-m^2; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella 7 000 k-m².

- Keskustahakuisen kaupan eli päivittäistavarakaupan ja muun erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella 10 000 k-m², kuitenkin siten, että pelkän päivittäistavarakaupan koon alaraja on 5 000 k-m² ; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella 5 000 k-m², kuitenkin siten, että pelkän päivittäistavarakaupan koon alaraja on 3 000 k-m².

- Muilla taajamatoimintojen alueilla koon alaraja on kaikkien kaupan laatujen osalta 3 000 k-m².

Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja toteutus on suunniteltava siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia kaupan palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.

Taajamatoimintojen alue, ehdollinen.

Merkinnällä osoitetaan asumisen, kaupan ja muiden palvelujen, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen alueet, joiden toteuttaminen edellyttää jonkin suunnittelumääräyksessä esitetyn ehdon täyttymistä. Mikäli aluetta ei ole erikseen mainittu suunnittelumääräyksessä, merkintä osoittaa toteutukseltaan maakuntakaavan suunnittelukauden loppupuolelle ajoitettavat taajamatoimintojen alueet.

Merkintään liittyy Kangasalla Kirkkojärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em11.

Suunnittelumääräys:
Aluetta koskevat taajamatoimintojen alueen suunnittelumääräykset. Lisäksi alueen suunnittelussa tulee määritellä alueen toteuttamisen tarkoituksenmukainen ajoitus suhteessa maakuntakaavassa osoitettuun muuhun yhdyskuntarakenteeseen.

- Kangasalan Saarenmaan alueen toteuttaminen edellyttää, että 2-kehän suunnittelu ja toteuttaminen välillä Rusko–Lentola on riittävän pitkällä, jotta alue tai sen osa voidaan kytkeä yhdyskuntarakenteeseen.
- Pirkkalan Sankilan ja Sionkylän alueen toteuttaminen edellyttää hyvän joukkoliikenneyhteyden järjestämistä alueelle sekä kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamista alueen suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Lempäälän Herrasen ja Riutan alueen toteuttaminen edellyttää alueen yhdyskuntarakenteen kytkemistä Lempäälän keskustaajamaan ja liikennejärjestelyjen ratkaisemista.
- Ylöjärven Vasamajärven ympäristön alueen toteuttaminen edellyttää hyvän joukkoliikenteen järjestämistä alueelle.
- Ylöjärven Mäkkylä-Teivaalan alueen toteuttaminen edellyttää raitiotien tai palvelutasoltaan vastaavan joukkoliikennekäytävän järjestämistä alueelle sekä kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamista alueen suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Kangasalan Ruutanan länsi- ja pohjoisosan alueiden toteuttaminen edellyttää hyvän joukkoliikenteen järjestämistä alueelle.
- Nokian Korvolan alueen toteuttaminen edellyttää Harjuniityn alueen asemakaavoittamista.
- Tampereen Nurmi-Sorilan alueen toteuttaminen edellyttää, että alueen kulttuuriympäristöjen arvot otetaan huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa ja että alueen itäpuolisen Kaitavedentien ympäristön taajamatoimintojen alueen suunnittelu ja toteuttaminen on riittävän pitkällä, jotta ehdollinen alue tai sen osa voidaan kytkeä yhdyskuntarakenteeseen.
- Tampereen Niihaman alueen toteuttaminen edellyttää raitiotien tai palvelutasoltaan vastaavan joukkoliikennekäytävän toteutumista alueelle.
- Pälkäneen Yli-Hiissan ja Roholan alueen toteuttaminen edellyttää alueen liikenteellistä kytkemistä Pälkäneen keskustaajamaan sekä kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamista suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Tampereen Hiedanrannan alueen rakentaminen ei saa vaarantaa Epilänharjun-Villilän pohjavesialueella pohjaveden laatua eikä aiheuttaa pohjaveden tilaan heikentäviä muutoksia. Vedenottamoiden toimintaedellytyksiä ei saa heikentää.
- Tampereen Hallilan eteläpuoleisen alueen toteuttaminen edellyttää alueen hyvää kytkemistä olemassa oleviin taajamiin ja palveluihin sekä alueen luonnonarvojen huomioon ottamista.
- Oriveden Hiedanrannan ja Säynäniemen alueen toteuttaminen edellyttää liikenteellisten järjestelyjen sekä maaperän kunnostustoimien ratkaisemista alueella.
- Kangasalan Herttualan alueen mitoituksessa ja muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, ettei alue toteutuessaan merkittävästi heikennä Kirkkojärven Natura-alueen luonnonarvoja.
- Mänttä-Vilppulan Sassin alueen toteuttaminen edellyttää, että lentopaikkaan liittyvät melu- ja turvallisuuskysymykset sekä lentotoiminnan vaikutukset otetaan huomioon alueen suunnittelussa ja toteutuksessa.

em11 em11

Erityismääräys 11.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Taajamatoimintojen alue, ehdollinen: Kangasala / Herttualan alue.

Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie: Kangasala / valtatie 12 välillä Alasjärvi–Huutijärvi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kirkkojärven (FI0316005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesistövaikutusten ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen.

em13 em13

Erityismääräys 13.

Erityismääräys koskee merkintää:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Taajamatoimintojen alue: Tampere ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue (KMt), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön: Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka-alue: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Tampere ja Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Puuterminaali (Pt): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Merkittävästi parannettava päärata: Tampere ja Nokia / rataosa Tampere (Lielahti)–Nokia.

Ohjeellinen päärata: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / rataosa Pirkkala–Ylöjärvi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Myllypuron (FI0345001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

Pispala, Tampere.

6.4.2 KESKUS- JA PALVELUVERKKO

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan väestö ja työpaikat ovat keskittyneet 2000-luvulla enenevässä määrin Tampereen kaupunkiseudulle ja HHT-vyöhykkeelle. Samaan aikaan aluerakenne on jäsentynyt uudelleen myös hallinnollisesti – kuntien määrä on vähentynyt kolmanneksella. Maakuntakaavan laatimisen aikana käynnissä on ollut valtakunnan tasolla merkittäviä kunta- ja palvelurakenteeseen liittyviä uudistuksia, jotka pitkällä aikavälillä saattavat vaikuttaa myös maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen. Alueellisesti epätasapainoinen demografinen kehitys niin kaupunkiseutujen sisällä kuin kaupunki- ja maaseutujen välillä asettaa haasteita palveluverkon kehittämiselle. Absoluuttinen väestönkasvu on ollut voimakkainta Tampereella ja kaupunkiseudun muissa suurissa keskuksissa, suhteellisesti nopeimmin on kuitenkin kasvanut kaupunkiseudun läheinen maaseutu. Pirkanmaalla palveluverkon kehittämisen lähtökohdat ovat kuitenkin koko maakunnassa keskimääräistä paremmat, sillä maakunnan väestö kasvaa voimakkaasti.

Sekä väestöllinen että taloudellinen kehitys, yhdistettynä palvelutuotannon yleisiin trendeihin, ovat pitkälti johtaneet palveluiden keskittämiseen. Toisaalta palveluyhteiskunnan muutos tietoyhteiskunnaksi on myös muuttamassa palveluiden tarjonnan ja kysynnän trendejä muokaten myös alue-, keskus- ja palvelurakenteen fyysistä jäsentymistä. Palveluasiointi on yhä useammin hallinnollisia rajoja ylittävää, ja palveluverkon seudullisen koordinoinnin merkitys on kasvanut. Pirkanmaan aluerakenne on yhä kuitenkin varsin selkeästi jäsentynyt. Tampereen kaupunkiseutua ympäröivät useat pienet ja keskikokoiset kaupunki- ja kuntakeskukset, jotka ovat etenkin työpaikkaomavaraisuutensa ja vaikutusalueidensa näkökulmasta olleet varsin itsenäisiä kokonaisuuksia. Kaupunkiseudun keskusten työ-, opiskelu- ja asiointimatkojen vaikutusalueiden lomittuminen on varsin monitahoista ja selkeän keskushierarkian sijaan voidaankin puhua palvelutasoltaan monipuolisten ja hyvin saavutettavissa olevien keskusten verkostosta. Viime vuosikymmeninä kuitenkin useat suuret, vetovoimaiset keskustojen ulkopuoliset vähittäiskaupan keskittymät ovat hämärtäneet perinteisten kaupunkikeskustojen ja kauppakeskusten välistä ”roolien jakoa”. Jatkossa trendi voi taas olla toisen suuntainen.

TAVOITTEET

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa edellytetään aluerakenteen kehittämistä monikeskuksisena, verkottuvana ja hyviin liikenneyhteyksiin perustuva kokonaisuutena, jonka runko muodostuu maakuntakeskuksista ja kaupunkien ja maaseudun keskusten verkostosta. Kaupunkiseutujen kehittämisessä korostuu nykyisten keskusten ja keskusta-alueiden kehittäminen monipuolisina asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja vapaa-ajan alueina. Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää siihen tarvittavat toimenpiteet. Etenkin kaupunkiseuduilla on varmistettava henkilöautoliikenteen tarvetta vähentävä sekä joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä edistävä liikennejärjestelmä. Kaupunkiseuduilla on myös varmistettava palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä selvitettävä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen. Uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta, ja myös vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan nykyistä rakennetta.

Pirkanmaan maakuntastrategian 2040 mukaan sujuvaa ja turvallista arkea ja palveluiden saavutettavuutta kehitetään. Keskustoja kehitetään joukkoliikenteen solmukohtina, toimivina kevyenliikenteen ympäristöinä ja palvelukeskuksina, joihin päivittäis- ja erikoistavarakauppaa ohjataan. Tampereen keskusseudun lisäksi painotetaan useamman seutu- ja kuntakeskuksen merkitystä asumisen, työpaikkojen ja palveluiden sekoittuneina sijaintipaikkoina. Keskus- ja asemanseudut nähdään kasvun painopisteinä. Edellytykset sosiaalisesti kestävälle alue- ja yhdyskuntarakenteelle sekä kattavalle palvelukeskusverkolle turvataan. Maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti maankäytöllä tuetaan Pirkanmaan asemaa johtavana kehittyvän elinkeinoelämän ja viihtyisän asumisen palvelumaakuntana, asukkaiden sujuvaa ja kestävää arkiliikkumista sekä palveluiden hyvää saatavuutta.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavan keskusverkko perustuu *Pirkanmaan palveluverkko 2040* -selvitykseen. Keskusverkon tarkastelun lähtökohtina ovat Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa esitetty keskusverkko, alue-, yhdyskunta-, keskus-, väestö-, ja palvelurakenteen toteutunut kehitys, nykytila sekä näihin vaikuttavat tulevaisuuden trendit ja suunnitteet, erityisesti kaavaa varten laaditut väestö- ja työpaikkasuunnite sekä maankäyttövaihtoehtoselvitys. Tavoitteellisen keskusverkon 2040 määrittäminen perustuu käytännössä kolmeen perusosaan: toteutuneen kehityksen arviointiin, nykytilanteeseen ja näiden sekä tulevaisuuden trendien ja tavoitteiden kautta johdettuun tulevaisuuskuvaan. Keskusverkon vaikutukset eivät rajoitu maakunnan rajoihin, joten myös maakuntarajat ylittäviä vaikutuksia on arvioitu.

Keskusverkon määrittely pohjautuu vahvasti yleisesti tärkeimmiksi koettujen julkisten ja kaupallisten lähi- ja seudullisen tason palveluiden kokonaisvaltaiseen saavutettavuuteen kevyen liikenteen keinoin. Tämän lisäksi määrittelyyn ovat vaikuttaneet muun muassa vaikutusalueiden ja joukkoliikenteen palvelutason analyysit koko maakunnan alueelta sekä väestö- ja työpaikkavolyymien tarkastelut keskusten vaikutusalueilla. Tavoitteellinen keskusverkko on määritelty suhteessa muuhun alue- ja yhdyskuntarakenteeseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perustelu (MRL 71 c §). Lain tulkinta käytännössä edellyttää keskusta-alueen määrittelyä. Maakuntakaavan 2040 keskusta-alueiden rajauksen määrittelyn pohjana ovat olleet, keskusverkon luokittelua mukaillen, 20 yleisesti käytetyn palvelun kokonaisvaltainen saavutettavuus kevyellä liikenteellä, joukkoliikenteen palvelutaso ja lisäksi rakennetun ympäristön tehokkuuden ja monipuolisuuden keskittyneisyys suhteessa keskustoja ympäröiviin alueisiin.

Maakuntakaavan keskusverkon perusrunko muodostuu maankäyttövaihtoehtojen perusratkaisujen mukaisesti olemassa olevien, eritasoisten kaupunkikeskusten ja seudullisilta vaikutuksiltaan merkittävimpien paikalliskeskusten tukemisesta ja tiivistämisestä. Nykyisiä keskuksia tukevalla järjestelmällä pyritään mahdollistamaan palveluiden järjestämisen veto- ja pitovoimaisuus ja tasapuolinen saavutettavuus sekä yhdyskuntarakennetta eheyttävä kehitys. Kaupunkiseudun uudet, pääratan kytkeytyvät alakeskukset Rautaharkko-Lakalaivassa ja Sääksjärvellä muodostuvat voimakkaimmalle kasvualueelle eteläisellä kaupunkiseudulla. Tampereen ydinkeskustaa kehitetään kuitenkin selkeästi jatkossakin koko maakunnan ytimenä. Paikalliskeskuksia pyritään kehittämään paikallisesti merkittävien palvelutoimintojen ensisijaisena sijaintipaikkana.

Keskustatoimintojen alueet on osoitettu aluevarausmerkinnällä mahdollisimman yksiselitteisen tulkinnan mahdollistamiseksi. Alueiden tarkempi sijainti ja laajuus määritellään kuitenkin kuntakaavoituksessa niin, että keskusta-alue muodostaa toiminnallisesti yhtenäisen keskustahakuisiin toimintoihin painottuvan kokonaisuuden. Keskusta-alueita kehitetään omaleimaisina, ympäristöltään ja toiminnoiltaan monipuolisina ja tiiviinä asumisen, työpaikkojen ja palvelujen keskittyminä. Merkitykseltään paikallistasoiset kuntakeskukset on osoitettu kohdemerkinnöin, keskuksen likimääräistä sijaintia osoittaen. Maakuntakaavan keskusverkko ohjaa merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista. Kaupan sääntelyä keskustatoimintojen alueilla on käsitelty muiden vähittäiskaupan ratkaisujen yhteydessä luvussa 6.4.3.

Maakuntakaavaan on tunnistettu laadullisten ja määrällisten kriteereiden tarkastelun pohjalta myös keskusta-alueiden ulkopuoliset, maakunnallisesti merkittävät julkisen tai yksityisen palvelu- ja tutkimustoiminnan keskittymät, jotka merkitään maakuntakaavaan palvelutoimintojen alueina aluevaraus- tai kohdemerkinnöin alueen laajuudesta riippuen. Alueiden valikoitumisen perusteena ovat olleet etenkin palvelualojen työpaikkamäärät, asiointimäärät, kohteiden tulevaisuusnäkymät sekä kohteen erityislaatuisuus maakunnassa. Palvelujen alueiden merkinnöillä ja määräyksillä pyritään tukemaan maakunnallisesti merkittävien osaamis- ja innovaatiokeskittymien muodostumista.

Keskus- ja palveluverkko on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 2 ”Keskusta-alueet ja muut palvelukeskittymät”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

C

Keskustatoimintojen alue.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnan osakeskus, kaupunkitasoiset keskukset ja Tampereen ydinkaupunkiseudun alakeskukset. Merkintä sisältää niihin liittyvät keskustamaisen asumisen ja keskustahakuisten palvelu-, työpaikka- ja muiden toimintojen alueet liikennealueineen ja puistoineen.

Suunnittelumääräys:
Alueen suunnittelussa on otettava huomioon yhdyskuntarakenteen eheys, kaupunkikuvan omaleimaisuus, asuinympäristön laatu ja monipuolisuus, yhteydet seudullisille virkistysalueille, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytykset sekä liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kehittäminen. Alueen suunnittelussa on turvattava kulttuuriympäristöjen arvojen säilyminen.

Keskustatoimintojen alueille voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Vähittäiskaupan suuryksiköt on suunniteltava keskustaympäristöön soveltuviksi. Ne on mitoitettava ja niiden toteutus on ajoitettava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia muille keskusta-alueille tai seudun palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.

Rautaharkko-Lakalaivan keskustatoimintojen alueen toteutus tulee suunnitella ja vaiheistaa siten, ettei vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelystä tavaraliikenteen järjestelyratapihalla aiheudu merkittävää vaaraa alueelle. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee myös arvioida ja ottaa huomioon mahdolliset vaikutukset valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimintaedellytyksiin.

Tampereen ydinkeskustan ja Valkeakosken keskustan vähittäiskaupan suuryksiköiden kerrosalaa ei enimmäismitoiteta maakuntakaavalla. Muiden keskustatoimintojen alueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden kerrosalan enimmäismitoitus on oheisen taulukon mukainen:

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUEET	SUURYKSIKKÖJEN ENIMMÄISMITOITUS
Ikaalinen, Parkano, Ruovesi, Viiala, Kyröskoski	10 000
Hämeenkyrö Kirkonkylä, Pälkäne, Virrat	15 000
Orivesi, Toijala	20 000
Mänttä, Sääksjärvi	25 000
Tesoma	30 000
Vammala	35 000
Pirkkala	40 000
Rautaharkko-Lakalaiva	45 000
Lempäälä, Linnainmaa, Kangasala	55 000
Ylöjärvi	60 000
Hervanta	70 000
Nokia	75 000
Lielahti	80 000

c

Keskustatoimintojen alue, paikalliskeskus.

Kohdemerkinnällä osoitetaan palveluiltaan paikalliskeskustasoisten kuntien pääkeskusten likimääräinen sijainti. Alueella voi sijaita keskustahakuisia palvelu-, hallinto- ja muiden toimintojen alueita, kauppaa, asumista ja työpaikkoja sekä niihin liittyviä liikennealueita ja puistoja.

Suunnittelumääräys:

Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on kaikkien kaupan laatujen osalta 3 000 k-m².

P

p

Palvelujen alue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät keskustatoimintojen alueiden ulkopuoliset julkisen tai yksityisen palvelu- ja tutkimustoiminnan keskittymät. Alue voi sisältää myös sen ydintoimintaan liittyvää asumista ja muita tukitoimintoja.

Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaisia merkittäviä palvelujen alueita, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää.

Suunnittelumääräys:
Taajamarakenteessa sijaitsevien palvelualueiden suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen saavutettavuuteen kävellen ja pyöräillen sekä joukkoliikenteellä. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen.

6.4.3 KAUPAN PALVELUVERKKO OSANA ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNETTA

LÄHTÖKOHDAT

Kaupan sijoittumislogiikka on viime vuosikymmeninä seurannut tiiviisti muutoksia palveluiden saavutettavuudessa ja sen parantumisessa, joka on pitkälti pohjautunut liikenneinfrastruktuurin parantumiseen ja henkilöautoliikenteen kasvuun. Saavutettavuuden parantuminen on koskettanut etenkin keskustojen ulkopuolisia, hyvien liikenneyhteyksien varteen sijoittuvia alueita, mikä on johtanut suurten, vetovoimaisten vähittäiskaupan keskittymien muodostumiseen keskustojen ulkopuolisille alueille. Samalla on vaikuttanut yleinen trendi, jossa suuret tai monipuolisen valikoiman vähittäiskaupan yksiköt ovat menestyneet ja pienten myymälöiden määrä on vähentynyt huomattavasti – viime vuosina etenkin paljon tilaa vaativan kaupan, kauppakeskusten ja hypermarketien määrä on kasvanut. Tampereen kaupunkiseudulla keskusta-alueiden ulkopuolisten kaupan alueiden rakennusten kerrosalan suhteellinen kasvu on ollut 2000-luvulla lähes voimakkainta koko maassa. Merkittäviksi suunnittelukysymyksiksi on noussut keskustojen elinvoimaisuus ja palvelujen saavutettavuus suhteessa keskustojen ulkopuolisiin kaupan alueisiin sekä liikkumistarpeen vähentäminen ja suuntaaminen joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn.

Pirkanmaan vähittäiskaupan nykyisestä noin 1 665 000 kerrosneliömetrin (k-m²) kokonaisalasta noin 44 prosenttia sijoittuu keskusta-alueille. Loput 56 prosenttia sijoittuu suurelta osin keskustojen ulkopuolisiin vähittäiskaupan keskittymiin sekä muille taajama-alueille vaikutukseltaan paikallisiin kaupan yksiköihin. Keskustahakuisen kaupan eli päivittäis-, erikoistavara- ja tavaratalokaupan 1 202 000 k-m² kokonaisalasta keskusta-alueille sijoittuu 53 prosenttia ja paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan 463 000 k-m² kokonaisalasta 22 prosenttia. Keskusta-alueiden kaupan osuus koko vähittäiskaupan kerrosalasta vaihtelee kuitenkin huomattavasti kunnittain, vaihteluvälin ollessa noin 5–92 prosenttia.

Pirkanmaalla on yhteensä noin 280 päivittäistavaramyymälää ja 1 900 erikoiskaupan myymälää. Etäisyys lähimpään päivittäistavarakauppaan ja erikoiskaupan keskukseen (keskustat ja niiden ulkopuoliset keskittymät) vaihtelee huomattavasti seuduittain, ollen Pirkanmaalla keskimäärin 1,5 ja 3,3 kilometriä. Alle kilometrin kävelyetäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuu 69 prosenttia ja erikoistavarakaupan keskuksesta 28 prosenttia maakunnan väestöstä. Suurin osa maakunnan vähittäiskaupasta ja sen kerrosalasta on keskittynyt Tampereen ydinkaupunkiseudulle, jossa

sijaitsee 68 prosenttia maakunnan päivittäistavarakaupoista ja 77 prosenttia erikoistavaran kaupoista. Tampereen ulkopuolisesta asiointiliikenteestä 43 prosenttia suuntautuu maakuntakeskukseen, joka kattaa suurimman osan maakunnan ostovoiman positiivisesta siirtymästä. Tampereen seudun jälkeen eniten kauppaa on sijoittunut Etelä- ja Lounais-Pirkanmaan kasvualueille.

TAVOITTEET

Maakuntakaavan ja -strategian tavoitteina on kehittää Pirkanmaan asemaa johtavana ympäristövastuullisen elämäntavan, kehittyvän elinkeinoelämän ja viihtyisän asumisen palvelumaakuntana. Kaupan palveluverkon ohjaaminen osana tarkoituksenmukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta on keskeinen osa maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja kestävän palvelurakenteen huomioimista. Maakuntakaavan ratkaisuilla pyritään luomaan edellytykset kannattavalle, kilpailukykyiselle ja houkuttelevalle liiketoiminnalle sekä toimivalle kilpailulle.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta ja vähittäiskaupan suuryksiköt tulee sijoittaa tukemaan olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Näistä tavoitteista voidaan poiketa, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen pystytään osoittamaan, että alueen käyttöönotto on kestävän kehityksen mukaista.

Vähittäiskaupan ensisijaisena sijaintipaikkana kehitetään keskusta-alueita, mikäli muu sijainti ei ole kaupan laatu huomioon ottaen perusteltua. Maankäyttö- ja rakennuslain (71 b §) mukaan suunniteltu maankäyttö ei saa haitata merkittävästi keskusta-alueiden kaupallisia palveluja ja kehittämistä. Palvelut tulee olla saavutettavissa mahdollisuuksien mukaan joukkoliikenteellä, kävellen tai pyöräillen. Kaavoituksella tulee edistää sellaisen palveluverkon muodostumista, jossa asiointimatkat ovat kohtuullisia ja liikenteen haitat mahdollisimman vähäisiä.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavan vähittäiskauppaa koskevat ratkaisut pohjautuvat *Pirkanmaan palveluverkko 2040* -selvitykseen, erityisesti selvityksen kaupan palveluverkkoa koskevaan osuuteen.

Kauppa voidaan jakaa vähittäis- ja tukkukaupan toimialoihin. Maakuntakaavalla ohjataan mitoituksin vähittäiskauppaa eli kuluttajia palvelevaa kauppaa. Vähittäiskauppa voidaan jakaa edelleen kaupan laadun perusteella kolmeen toimialaan:

- Päivittäistavarakauppa: Elintarvikkeita ja niiden ohessa myytäviä tuotteita (esim. lehdet, teknokemian tuotteet ja kosmetiikka) myyvä liike. Asioinnin tiheys on korkea ja tapahtuu pääosin itsepalveluperiaatteella. Ruoan osuus päivittäistavaramyymälöiden kokonaismyynnistä on noin 80 prosenttia.
- Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppa (ns. tiva-kauppa): Liikkeessä myytävä erikoistavara vaatii laatunsa puolesta merkittävät määrät myymäläpinta-alaa, ja kauppa voi siten perustellusti sijoittua keskusta-alueiden ulkopuolelle. Ympäristöministeriön suosituksen mukaan tiva-kaupaksi tulkitaan esimerkiksi moottoriajoneuvojen sekä niiden varaosien ja tarvikkeiden kauppa, vene-, rauta-, rakennus- ja sisustustarvike-, huonekalu-, puutarha-, maatalous- ja kodintekniikkakauppa. Asiointitiheys on yleensä harva.
- Muu erikoistavaran kauppa: Muut erikoistavarakaupan toimialat. Usein käyttötavaroiden myyntiin sekä tietyn tuoteryhmän kauppaan ja siihen liittyviin palveluihin erikoistunut myymälä. Erikoistavaraa myydään usein myös päivittäistavaroiden yhteydessä. Erityyppiset tavaratalot, halpahintamyymälät ja kauppakeskukset keskittyvät pääsääntöisesti erikoistavaran kauppaan. Erikoiskaupalle tyypillistä on keskeinen sijainti. Asiointitiheys on keskitasoa.

Keskustahakuisella kaupalla tarkoitetaan päivittäis-, erikoistavara- ja tavaratalokauppaa.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 2 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää (MRL 71 a §). Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (319/2011) myötä määritelmä koskee kaikkia edellä mainittuja vähittäiskaupan toimialoja – aiemmasta poiketen myös paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa. Muutosta sovelletaan paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaan siirtymäkauden jälkeen 15.4.2017 alkaen. MRL:n vähittäiskauppaa koskevia erityisiä säännöksiä sovelletaan myös myymälän laajentamiseen tai muuttamiseen vähittäiskaupan suuryksiköksi. Säännökset eivät kuitenkaan koske sellaisia myymälöiden laajentamisia, jotka eivät ole merkittäviä (MRL 71 d §). Merkittävyyden ohjeellisena rajana voidaan pitää yli 1 500 kerrosneliömetrin tai yli 25 prosentin laajennusta.

Maakuntakaavalla ohjataan merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksikköjä, jolla tarkoitetaan yleensä sellaista kaupan yksikköä, jolla voidaan arvioida olevan yhtä kuntaa laajempia, seudullisia vaikutuksia. Seudullisesti merkittävän suuryksikön koon alaraja voi olla erilainen riippuen kyseessä olevasta alueesta ja olosuhteista sekä kaupan laadusta. Maakuntakaavassa tulee osoittaa seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön alaraja sekä enimmäismitoitus riittävällä tarkkuudella. Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa kaupan aluetta, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön. Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön sijoittaminen maakuntakaavan keskusta-alueiden ulkopuolelle edellyttää, että vähittäiskaupan suuryksikön sijoituspaikaksi tarkoitettu alue on maakuntakaavassa erityisesti osoitettu tähän tarkoitukseen.

Maakuntakaavassa osoitetut vähittäiskaupan enimmäismitoitukset pohjautuvat vähittäiskaupan laskennalliseen kokonaismitoitukseen tavoitevuodelle 2040. Kokonaismitoituksessa on huomioitu vähittäiskaupan nykyinen kerrosala maakunnassa sekä liiketilan laskennallinen lisätarve, joka pohjautuu väestösuunnitteen väestökasvuun sekä ostovoiman kasvuun, jonka on arvioitu olevan päivittäistavarakaupassa 1 %/v ja erikoiskaupan toimialoilla 2 %/v. Kaupan alalla on kuitenkin käynnissä suuri murros. Verkkokaupan kasvu 2000-luvulla on ollut voimakasta ja kasvun on arvioitu jatkuvan – vuonna 2011 noin 10 prosenttia vähittäiskaupan myynnistä tapahtui verkossa. Verkkokaupan vaikutuksesta kaupan liiketilatarpeeseen on esitetty erilaisia arvioita. Tässä kaavassa vaikutukseksi liiketilan lisätarpeeseen koko tarkastelujaksolla on arvioitu -10 prosenttia tiva- ja muun erikoistavaran kaupan osalta. Päivittäistavarakaupan osalta verkkokaupan liiketilatarvevaikutusta ei ole arvioitu merkittäväksi.

Koska kauppa pyrkii myös myyntinsä tehostamiseen, on myyntitehokkuuden kasvun vaikutuksen liiketilatarpeeseen arvioitu toteutuneen kehityksen perusteella olevan tarkastelujaksolla -20 prosenttia. Kaikki kaavoitettava kaupan ala ei todennäköisesti toteudu, koska osa kauppapaikoista on vaihtoehtoisia tai toteutuu väljemmin kuin on suunniteltu. Tämän vuoksi ja toimivan kilpailun mahdollistamiseksi maakuntakaavan kauppaa koskevissa ratkaisuissa on otettu huomioon riittävä väljyys, joustavuus ja vaihtoehtoisuus käyttäen niin sanottua kaavallista ylimitoituskerrointa (1,3). Erityisesti pienempien keskusten elinvoimaisuuden ja kaupan palveluverkon tasapainoisuuden edistämiseksi vuoksi laskelmissa ei ole huomioitu ostovoiman negatiivisia siirtymiä. Ostovoiman positiivisen siirtymän on katsottu tulevan huomioiduksi kaupan nykyisin vallalla olevassa rakenteessa.

Liiketilan laskennallisen lisätarve maakunnassa vuoteen 2040 mennessä on noin 1 388 000 kerrosneliömetriä, josta 823 000 k-m^2 ns. keskustahakuisen eli päivittäis- ja erikoistavarakaupan ja 565 000 k-m^2 paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan liiketilaa. Mikäli kaikki liiketilatarve toteutuisi uutena liiketilana, maakunnan vähittäiskaupan kerrosala vuonna 2040 olisi 3 053 000 k-m^2. Keskusta-alueiden kaupallisen tilanteen vahvistamiseksi keskustahakuisen kaupan liiketilan lisätarpeesta 80 prosenttia on ohjattu maakuntakaavan keskusta-alueille ja tiva-kaupan kerrosalasta nykyistä vastaava osuus tai vähintään 10 prosenttia. Koko vähittäiskaupan kerrosalan laskennallisesta lisätilatarpeesta 795 000 k-m^2 kohdistuisi keskusta-alueille ja 593 000 k-m^2 muille alueille. Suurin osa tiva-kaupan kerrosalasta ja keskusta-alueiden ulkopuolisesta keskustahakuisesta kaupasta on ohjattu olemassa oleville kaupan alueille sekä osin myös muille taajama-alueille paikallisesti merkittäviin kaupan yksiköihin. Suurin osa vähittäiskaupan liiketilan lisätarpeesta kohdistuu Tampereen seudulle ja Etelä-Pirkanmaalle (taulukko 3).

Taulukko 3. Vähittäiskaupan nykytila, laskennallinen kokonaismitoitus 2040 ja lisätarve maakunnassa ja seuduittain.

KERROSALA 2012, k-m²	PT- JA ERIKOIS-KAUPPA	TIVA- JA AUTO-KAUPPA	YHTEENSÄ	KESKUSTOISSA YHT.	MUILLA ALUEILLA YHT.
Pirkanmaa	1 202 000	463 000	1 665 000	738 000	927 000
Etelä-Pirkanmaa	61 000	24 000	85 000	58 000	27 000
Lounais-Pirkanmaa	45 000	19 000	64 000	30 000	34 000
Luoteis-Pirkanmaa	52 000	11 000	63 000	26 000	37 000
Tampereen seutu	992 000	393 000	1 385 000	571 000	814 000
Ylä-Pirkanmaa	52 000	16 000	68 000	53 000	15 000
LIIKETILAN LISÄTARVE 2012–2040, k-m²					
Pirkanmaa	823 000	565 000	1 388 000	795 000	593 000
Etelä-Pirkanmaa	64 000	46 000	110 000	56 000	54 000
Lounais-Pirkanmaa	32 000	23 000	55 000	33 000	22 000
Luoteis-Pirkanmaa	14 000	11 000	25 000	16 000	9 000
Tampereen seutu	692 000	468 000	1 160 000	668 000	492 000
Ylä-Pirkanmaa	21 000	17 000	38 000	22 000	16 000
KOKONAISMITOITUS 2040, k-m²					
Pirkanmaa	2 025 000	1 028 000	3 053 000	1 533 000	1 520 000
Etelä-Pirkanmaa	125 000	70 000	195 000	114 000	81 000
Lounais-Pirkanmaa	77 000	42 000	119 000	63 000	56 000
Luoteis-Pirkanmaa	66 000	22 000	88 000	42 000	46 000
Tampereen seutu	1 684 000	861 000	2 545 000	1 239 000	1 306 000
Ylä-Pirkanmaa	73 000	33 000	106 000	75 000	31 000

Tämän tavoitteellisen laskelman perusteella vuonna 2040 maakunnan vähittäiskaupan kerrosalasta yhteensä 50 prosenttia sijaitsisi keskusta-alueilla, keskustahakuisesta kaupasta 64 prosenttia ja tiva-kaupasta 23 prosenttia. Keskustahakuisella kaupalla tarkoitetaan päivittäis-, erikoistavara- ja tavaratalokauppaa. Keskustojen ulkopuolisten alueiden liiketilatarpeesta kuitenkin vain noin 75 prosenttia on mitoitettu enimmäismitoituksin maakuntakaavan aluevarauksiin, sillä osa keskustojen ulkopuolisesta vähittäiskaupasta suuntautuu taajamien sisäisiin paikallisesti merkittäviin yksiköihin.

Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa keskustojen ulkopuoliset vähittäiskaupan suuryksiköt on esitetty kohdemerkinnöin (km1, km2 ja km2v). Viime vuosikymmeninä kauppa on kuitenkin hakeutunut enenevässä määrin selkeisiin kaupallisiin keskittymiin yksittäisten, irrallisten yksikköjen sijaan, minkä vuoksi tässä kaavassa on katsottu tarpeelliseksi osoittaa kaikki keskustojen ulkopuoliset vähittäiskaupan suuryksiköt alueina, joille sijoittuu tai voi sijoittua seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Käytännössä kaikille osoitetuille kaupan alueille sijoittuu useampia vähittäiskaupan myymälöitä tai pinta-alaltaan seudullisesti merkittäviä kaupan yksiköitä. Kaupan alueille on osoitettu vähittäiskaupan kerrosalan enimmäismitoitus. Keskusta-alueille esitetään vähittäiskaupan suuryksiköiden kerrosalan enimmäismitoitus.

Keskustojen ulkopuoliset kaupan alueet on jaoteltu alueilla sijaitsevan ja kehitettävän vähittäiskaupan laadun mukaan kahteen luokkaan: kaupallisten palvelujen alueisiin ja työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueisiin. Kaupallisten palvelujen alueille ominaista on sijainti yhdyskuntarakenteen sisällä tai sen välittömässä yhteydessä sekä monipuolinen, sekoittunut kaupan laadullinen rakenne. Kaupallisten palvelujen alueille on syntynyt myös muita palveluja ja vapaa-ajan toimintoja, joiden lisäksi useita alueita on pyritty muuntamaan toiminnoiltaan melko yksipuolisista kaupan alueista sekoittuneemmiksi alueiksi tuomalla niiden yhteyteen asumista ja muita työpaikkoja. Maakuntakaavan tiiviille joukkoliikennevyöhykkeille sijoittuvia kaupallisten palvelujen alueita pyritään kehittämään monipuolisempaan suuntaan, muun muassa asumiskäyttöön. Kaikki maakuntakaavassa esitetyt kaupallisten palvelujen alueet (KM) ovat käytännössä nykyisin olemassa olevia kohteita.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueet ovat vähittäiskaupan rakenteeltaan yksipuolisempia ja sisältävät pääasiassa tiva-kauppaa ja vähemmässä määrin muuta erikoistavaran kauppaa. Rajanveto tiva-kaupan ja muiden työpaikkatoimintojen välillä on yhä häilyvämpi, ja tiva-kauppa muuntuukin enenevässä määrin esimerkiksi logistiikkatoimintojen ja verkkokaupan suuntaan. Tämän vuoksi työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueiksi on käytännössä osoitettu sellaisia työpaikka-alueita, jotka voidaan toteuttaa seudullisesti merkittäviä paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan suuryksiköitä sisältävinä alueina – mutta alueilla on mahdollisuus toteutua myös puhtaasti työpaikkatoimintojen alueena.

Uudistetun maankäyttö- ja rakennuslain periaatteiden mukaisesti (HE 309/2010 vp 71 b § 2) vähittäiskaupan enimmäismitoitus voidaan jättää osoittamatta esimerkiksi suurimpien kaupunkien keskusta-alueilla, mikäli kaavan vaikutusten arviointi ei sitä edellytä. Tämän periaatteen mukaisesti enimmäismitoitusta ei ole osoitettu maakuntakeskukseen eli Tampereen ydinkeskustaan, eikä Valkeakosken keskustaan, jota voidaan pitää Etelä-Pirkanmaan seudun pääkeskuksena ja jonka voidaan katsoa muodostavan oman kaupunkiseutunsa ytimen.

Maakuntakaavan palveluverkkoselvityksen laskennallisesta liiketilan kokonaismitoituksesta vuodelle 2040 on osoitettu maakuntakaavan keskusta-alueille ja vähittäiskaupan aluevarauksille enimmäismitoituksina 1 950 000 k-m^2, ja osoittamattomat Tampereen ja Valkeakosken laskennalliset keskusta-alueiden mitoitukset (385 000 ja 60 000 k-m^2) huomioiden 2 395 000 k-m^2 eli 78 prosenttia kokonaismitoituksesta. Jäljelle jäävän mitoituksen katsotaan toteutuvan erityisesti taajamien sisäisinä paikallisesti merkittävinä kaupan yksinöinä. Vähittäiskaupan jatkosuunnittelun ajoittamisen avuksi liiketilan lisätilatarvetta on arvioitu seuduittain myös vuodelle 2025 (taulukko 4).

Vähittäiskaupan palveluverkkoon liittyvät kaavamerkinnät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 3 ”Yhdyskuntarakenne”. Taajamatoimintojen alueen sekä työpaikka-alueen kaavamerkintöjen suunnittelumääräyksissä on määritelty merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen koon alarajat eri alueilla. Suunnittelumääräyksissä mainitut keskustaajamat sekä Mouhijärvi-Häijään alue on osoitettu yleispiirteisesti liitekartalla 3 Yhdyskuntarakenne: ”Alueet, joita koskevat erikseen määrätyt vähittäiskaupan alarajat”. Näiden liitekartalla esitettyjen rajausten sisään sijoittuvien taajamatoimintojen alueiden tai työpaikka-alueiden voidaan katsoa kuuluvan suunnittelumääräyksissä mainittuihin keskustaajamiin tai Mouhijärvi-Häijään alueeseen.

Taulukko 4. Vähittäiskaupan arvioitu liiketilan lisätarve seuduittain Pirkanmaalla vuodelle 2025.

VÄHITTÄISKAUPAN LIIKETILAN LISÄTARVE 2012–2025	PT- JA ERIKOIS-KAUPPA	TIVA- JA AUTOKAUPPA	YHTEENSÄ	KESKUSTOISSA	MUUALLA
Pirkanmaa	319 000	223 000	542 500	277 500	264 500
Etelä-Pirkanmaa	25 000	18 000	43 000	21 800	21 200
Lounais-Pirkanmaa	12 000	9 000	21 000	10 500	10 500
Luoteis-Pirkanmaa	6 000	5 000	11 000	5 300	5 700
Tampereen seutu	268 000	186 000	454 000	233 000	221 000
Ylä-Pirkanmaa	8 000	6 000	14 000	7 000	7 000

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 2 000 k-m², ellei selvitysten perusteella toisin osoiteta ja ellei tämän kaavan suunnittelumääräyksissä muuta määrätä.

KM

Kaupallisten palvelujen alue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön.

Merkinnällä osoitetaan keskustojen ulkopuoliset vähittäiskaupan alueet ja keskittymät, jotka yhdyskuntarakenteellisen sijaintinsa perusteella soveltuvat seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan alueiksi. Alueelle voi sijoittua merkittävässä määrin myös asumista, mikäli alue sijoittuu maakuntakaavassa osoitetulle tiiviille joukkoliikennevyöhykkeelle tai tiivistettävälle asemanseudulle.

Suunnittelumääräys:
Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Ne on mitoitettava ja niiden toteutus on ajoitettava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia seudun palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle. Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytykset.

Kaupallisten palvelujen alueiden vähittäiskaupan kerrosalan enimmäismitoitus on oheisen taulukon mukainen:

ALUE	VÄHITTÄIS-KAUPAN ENIMMÄISMITOITUS	KESKUSTAHA-KUINEN KAUPPA ENINTÄÄN	PÄIVITTÄISTAVARA-KAUPPA ENINTÄÄN
Tampere, Kaleva	70 000	40 000	7 000
Tampere, Turtola	35 000	30 000	7 000
Akaa, Kylmäkoski	11 000	8 000	3 000
Ikaalinen, Nummenrinne	21 000	12 000	5 000
Kangasala, Lentola etelä	40 000	27 000	5 000
Lempäälä, Ideapark	130 000	70 000	4 000
Nokia, Vihola	40 000	30 000	5 000
Pirkkala, Partola	120 000	60 000	10 000
Sastamala, Roismala	30 000	10 000	3 000
Ylöjärvi, Elovainio	75 000	35 000	5 000

Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan mitoitus sisältää auto- ja huoltamokaupan. Taulukossa esitetty vähittäiskaupan enimmäismitoitus voidaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa toteuttaa kokonaisuudessaan paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan kerrosalana ja keskustahakuisen kaupan mitoitus muun erikoiskaupan kerrosalana.

KMt

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön.

Merkinnällä osoitetaan keskusta-alueiden ulkopuoliset työpaikka-alueet, jotka yhdyskuntarakenteellisen sijaintinsa perusteella soveltuvat työpaikkatoimintojen lisäksi seudullisesti merkittävän paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan alueiksi.

Merkintään liittyy Nokialla Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:
Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka kaupan laatu huomioon ottaen voivat perustellusta syystä sijoittua myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa. Vähittäiskaupan suuryksiköt on mitoitettava ja niiden toteutus on ajoitettava alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että ne kytkeytyvät ajallisesti ympäröivien työpaikka- tai taajamatoimintojen alueiden toteuttamiseen, eivätkä aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia kaupan palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle. Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön.

Alueiden vähittäiskaupan kerrosalan enimmäismitoitus on oheisen taulukon mukainen:

ALUE	ERIKOISKAUPAN ENIMMÄISMITOITUS	KESKUSTAHAKUINEN ERIKOISKAUPPA ENINTÄÄN
Tampere, Lahdesjärvi	150 000	15 000
Tampere, Lielahti	70 000	10 000
Tampere, Hankkio	40 000	0
Kangasala, Lentola pohj.	40 000	0
Lempäälä,Marjamäki pohj.	50 000	0
Nokia, Kolmenkulma	45 000	3 000
Pirkkala, Linnakallio	50 000	0
Valkeakoski, Juusonkeskus	22 000	2 000
Akaa, Akaa Point	20 000	0

Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan mitoitus sisältää auto- ja huoltamokaupan. Taulukossa esitetty vähittäiskaupan enimmäismitoitus voidaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa toteuttaa kokonaisuudessaan paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan kerrosalana.

Lielahti, Tampere.

Kurun keskustaa, Ylöjärvi.

KMte

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue, ehdollinen.

Merkinnällä osoitetaan valtatien 3 oikaisun ja 2-kehän risteysalueelle sijoittuvat keskusta-alueiden ulkopuoliset työpaikkatoimintojen reservialueet, jotka yhdyskuntarakenteellisen sijaintinsa perusteella soveltuvat työpaikkatoimintojen lisäksi seudullisesti merkittävän paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan alueiksi.

Suunnittelumääräys:
Aluetta koskevat työpaikka- ja kaupallisten palveluiden alueen suunnittelumääräykset. Lisäksi alueen toteuttaminen edellyttää valtatien 3 oikaisun toteutumisen Lempäälä–Pirkkala-välillä tai 2-kehän toteutumisen välillä Sääksjärvi–Tampere-Pirkkalan lentoasema.

Alueen vähittäiskaupan kerrosalan enimmäismitoitus on oheisen taulukon mukainen:

ALUE	ERIKOISTAVARAKAUPAN ENIMMÄISMITOITUS (PALJON TILAA VAATIVA KAUPPA
Vt3/2-kehä risteys	40 000

Paljon tilaa vaativan erikoiskaupan mitoitus sisältää auto- ja huoltamokaupan.

Tahmela, Tampere.

Asuntoaluetta Valkeakoskella.

6.4.4 KYLÄT

LÄHTÖKOHDAT

Väestörakenteen ja palvelutarjonnan muutokset ovat koskettaneet maaseutua hyvin voimakkaasti – ydinmaaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla pääsääntöisesti negatiivisesti, kaupunkien läheisellä maaseudulla positiivisesti. Taustalla on nähtävissä muutos perinteisistä maaseudun omavaraisista kylistä palveluineen kohti kaupunkiseuduista riippuvaisia maaseutumaisen asumisen keskittymiä, joissa työssäkäynti- ja asiointiliikenne suuntautuvat ensisijaisesti kaupunkiseuduille.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkostoa kehitetään. Maakunnan suunnittelussa selvitetään maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen ja kyläverkoston kehittämisen toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista ja ympäristöarvojen säilymistä. Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja on suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.

Pirkanmaan maakuntastrategian mukaan maakuntakaavoituksella turvataan edellytykset sosiaalisesti kestävälle alue- ja yhdyskuntarakenteelle sekä kattavalle palvelukeskusverkolle, jossa maaseutu tarjoaa ja mahdollistaa monipuolisia vaihtoehtoja urbaanille asumiselle ja työnteolle. Maakuntakaavan tavoitteena on turvata sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullinen yhdyskuntarakenne sekä edistää yhdyskuntarakenteen energiatehokkuutta.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Voimassa olevan maakuntakaavan kyläverkosto on tarkistettu kokonaisuudessaan *Pirkanmaan palveluverkko 2040* -selvityksessä. Maaseudun muutoksen myötä myös kylän suunnittelumääräystä on selkiytetty erityisesti haja-asutuksen hallintaan liittyvin osin. Pirkanmaan 1. maakuntakaavan kyläverkosto on tarkistetun kyläverkon lähtökohtana, mutta tarkasteluun on otettu myös uusia kyliä tai kylämäisiä asumisen keskittymiä, joilla on jokin kylille tyypillisistä lähipalveluista eli koulu, kauppa tai päivähoito. Osa väestömääältään pienimmistä taajamista on muutettu kyliksi, ja osa suurimmista kylistä on puolestaan muutettu taajama-alueiksi, mikäli tämä on yhdyskuntarakenteen ohjaamisen kannalta nähty tarpeelliseksi. 1. maakuntakaavan paikalliskeskus- ja palvelukyläkeskusmerkinnät on yleistetty yhdeksi kylämerkinnäksi. Joidenkin kylämerkintöjen sijaintia on tarkistettu. Taajaman reunoilla on lähtökohtaisesti pyritty säilyttämään mahdollisuudet kylämäistä rakennetta tehokkaampaan rakentamiseen. Maakunnallisesti merkittäviä kyliä on osoitettu taajamien reuna-alueille vain perustellusta syystä, esimerkiksi silloin kun rakentamisen suunnitelmallisuudelle on selkeää tarvetta.

Maakuntakaavassa on osoitettu vain maakunnallisesti merkittävät kylät, eli ne kylät, jotka ovat merkittäviä maakunnan alue-, yhdyskunta- ja palvelurakenteen kannalta, ja joilla on riittävän vahva väestöpohja. Näissä kylissä on joko merkittäviä kasvupaineita, kasvun edellytyksiä tai tarve ylläpitää olemassa olevaa palvelurakennetta. Koska maaseudulle kohdistuva väestön kasvuodote on hyvin rajallinen, on myös kylärakentamisen osalta voitu osoittaa vain selkeimmät painopistealueet. Maakuntakaavan kylämerkintöjen määrä on arvioitu riittäväksi suhteessa taajamien ulkopuolisen rakentamisen määrään ja todennäköiseen sijoittumiseen maakunnan eri osissa.

Maakunnallisesti merkittävän kylän kriteereinä ovat olleet vähintään 150 asukkaan väestöpohja kolmen kilometrin etäisyydellä tieverkkoa pitkin kyläkeskuksesta, jonkin kylille tyypillisen palvelun (päivähoito, koulu, kauppa) saatavuus kylässä, 2000-luvulla toteutunut väestönkehitys, joukkoliikennepalvelujen taso, asemakaavoitustilanne sekä muita laadullisia kriteereitä, kuten kylän aluerakenteellinen sijainti tai mahdollinen merkittävä kytkeytyminen kulttuuriympäristöjen tai matkailupalveluiden tukemiseen. Kriteerit ovat olleet suuntaa-antavia reunaehtoja kyläverkon määrittelyssä, jotka eivät kuitenkaan ohjaa alueiden jatkosuunnittelua. Myös paikallisesti merkittäviä kyliä voidaan kehittää kuntatason suunnittelussa.

Kylien tarkempi sijainti, laajuus sekä tehokkaamman rakentamisen ulkoraja ja rakentamisen tyyppi määrittyy kuntatason suunnittelussa. Kyläalueiden jatkosuunnittelussa on otettava huomioon yhdyskuntatekniikan järjestäminen, lähipalveluiden saavutettavuus, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset piirteet sekä pyrittävä edistämään alueen omaleimaisuuden säilymistä. Haja-asutusta tiiviimmällä rakentamisella pyritään ensisijaisesti mahdollistamaan lakisääteisten palveluiden taloudellisen järjestämisen edellytykset, yhdyskuntarakenteen ja -tekniikan kustannustehokkuus sekä hyvien ja yhtenäisten maa- ja metsätalousalueiden säilyminen tuotantokäytössä.

Maakuntakaavan kyläverkosto on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 2 ”Keskusta-alueet ja muut palvelukeskittymät”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

a

Kylä.

Kohdemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät ja aluerakenteen kannalta keskeiset kylät ja muut maaseutuasumisen keskittymät, joihin on tarkoituksenmukaista ohjata asumista, palveluita ja työpaikkoja.

Suunnittelumääräys:
Kylän tarkka sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kylän suunnittelussa on pyrittävä ympäröivää maaseutua tiiviimpään rakentamiseen sekä otettava huomioon yhdyskuntateknisen huollon järjestäminen ja lähipalvelujen saavutettavuus. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistorialliset ja maisemalliset piirteet sekä edistettävä alueen omaleimaisuuden säilymistä.

6.4.5 TYÖPAIKKA-ALUEET SEKÄ TEOLLISUUS- JA VARASTOALUEET

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaa ja erityisesti Tampereen ydinkaupunkiseutu on valtakunnan tasolla merkittävä työpaikkakeskittymä. Vuonna 2011 maakunnassa oli työpaikkoja liki 211 000. Näistä reilu kolme neljäsosaa sijaitsi Tampereen kaupunkiseudulla. Suurin osa työpaikoista sijaitsee kaupunkiseudun liki yhtenäisessä taajamarakenteessa, mikä luo hyvät lähtökohdat yhdyskuntarakenteen eheyttämistavoitteille. Keskuskaupungin lisäksi työpaikat ovat keskittyneet eteläiselle Pirkanmaalle Valkeakoskelle ja Akaaseen. Myös Sastamalan Vammala, Mänttä-Vilppulan Mänttä, Hämeenkyrö ja Orivesi ovat alueidensa merkittävimpiä työpaikkakeskittymiä.

Eniten työpaikkoja Pirkanmaalla vuonna 2011 tarjosivat julkinen hallinto, koulutus ja terveys (57 506 työpaikkaa) sekä kaupan, kuljetuksen ja ravintola-alan palvelut (41 102 työpaikkaa). Myös teollisuuden työpaikkoja on Pirkanmaalla edelleen merkittävästi, vaikka rakennemuutos on koetellut toimialaa rajusti. Teollisuus tarjosi hieman yli 40 000 työpaikkaa.

Maakunnan elinkeinorakenne on muuttunut viime vuosikymmeninä merkittävästi. Rakennemuutosta on kiihdyttänyt vuonna 2008 alkanut talouden taantuma. Trendi on selvä: perinteisen teollisuuden osuus työpaikoista on vähentynyt ja palveluelinkeinot nousevat sekä yhdistyvät tuotannolliseen toimintaan. Maakunnan elinkeinorakenteen painopiste on siirtymässä vahvasti valmistavasta tuotannosta osaamisintensiivisyyteen ja palveluihin tukeutuvaan rakenteeseen, jossa perinteiset toimialarajat hämärtyvät.

TAVOITTEET

Maakuntakaavassa osoitettavia työpaikka- ja teollisuusalueita ohjaavat ensisijaisesti valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joista elinkeinoelämän kehittymisen kannalta keskeisiä ovat ainakin:

- Elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansainvälisen aseman vahvistaminen,
- Työpaikat ovat eri väestöryhmien saavutettavissa ja asuinalueiden läheisyydessä,
- Huomattavia työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei sijoiteta irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta,
- Elinkeinoelämälle pyritään osoittamaan riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta tai muutoin hyvien joukkoliikenneyhteyksien ääreltä.

Maakunnallisten tavoitteiden näkökulmasta työpaikka-alueiden sijoittamisella on tuettu maakuntavaltuuston hyväksymiä maankäytön perusratkaisuja, maakunnan tavoitteellista palveluverkkohierarkiaa sekä edistetty toimintojen rakenteellista ja toiminnallista yhteyttä. Keskeinen tavoite on myös kustannustehokkaan ja eheän yhdyskuntarakenteen kehittäminen. Yritysalueille tavoitellaan monipuolisia ja sekoittuneita toimintoja. Kaavassa osoitettavat työpaikka-alueet profiloituvat ensisijaisesti seudullisesti merkittävinä ja pitkällä aikavälillä elinvoimaisina yrityskeskittyminä.

Työpaikka-alueiden osoittamisessa on pyritty myös huomioimaan tulevaisuuden työelämän ja työnteon tapojen muutosten vaikutukset maankäytön vaatimuksiin ja aluevarausmerkintöihin. Muun muassa monia teollisuus- ja tuotantokäytöstä poistuneita tai poistuvia alueita on osoitettu työpaikka-alueina T-aluevarausmerkinnän sijaan. Lisäksi monia työpaikka-alueita kehitetään taajamatoimintojen sisäisinä yritysalueina. Maakuntakaavassa on yleisesti tavoiteltu huomisen elinkeinoelämää palvelevaa sekoittunutta maankäyttöä erityisesti taajamarakenteen, keskusta-alueiden sekä liikenteellisten solmukohtien tuntumassa.

Osoitetut työpaikka-aluemerkinnät perustuvat ensisijaisesti maakunnan työpaikka-alueselvityksen tuloksiin sekä kuntien kanssa käytyihin keskusteluihin. Myös työpaikka-alueselvityksen rinnalla valmisteltu laaja Pirkanmaan palveluverkkoselvitys on ollut keskeinen lähde työpaikkatoimintojen sijoittamiselle.

Killinkoski, Virrat.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Työpaikka-alueiden osalta maakuntakaavan ratkaisu perustuu *Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle* -selvitykseen. Työpaikka-alueet tukeutuvat pääosin taajamarakenteeseen, sen lähipiiriin tai muuten liikenteellisesti edullisiin solmukohtiin. Näin tuetaan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja infrastruktuurin kustannustehokasta hyödyntämistä ja täydentämistä. Maakuntakaavassa osoitetut työpaikka-alueet ovat vähintään seudullisesti merkittäviä, toimialarakenteeltaan monipuolisia ja pitkällä aikavälillä elinvoimaisia yritysalueita. Erityistä huomiota on kiinnitetty niiden saavutettavuuteen joukkoliikenteellä, kävellen ja pyöräillen. Tätä on arvioitu suurella painoarvolla Tampereen kaupunkiseudulla ja suurimmissa seutukeskuksissa.

Tampereen ydinkaupunkiseudulla työpaikka-alueet kytkeytyvät osaksi laajempaa yritysvyöhykekokonaisuutta, mikä tukee edelleen yritysalueiden kasautumisetuja sekä työmatkaliikenne- ja kuljetusvirtojen optimointia. Myös tavoitteellista maakunnan palvelukeskushierarkiaa tuetaan vahvistamalla työpaikka-alueita niiden vaikutusalueella.

Työpaikka-alueille voidaan sijoittaa ympäristöhäiriötä aiheuttamatonta teollisuutta sekä pienessä määrin asumista. Alueille voi sijoittua myös pienimuotoisia kaupan palveluita, mutta päivittäis- ja erikoistavarakaupan suuryksikköjä niille ei voida toteuttaa.

Työpaikka-alueet profiloituvat ensisijaisesti monipuolisina yritysalueina. Ne on eroteltu taajamatoimintojen sisäisistä yritysalueista ensisijaisesti niiden suuremman työpaikkavolyymin, kaupunkikuvallisen ilmeen sekä erilaisten ympäristöhäiriötekijöiden kuten tavarankuljetusvirtojen ja melun perusteella. Maakunnan kilpailukyvyn turvaamiseksi maakuntakaavassa on nähty tarpeelliseksi turvata myös tällaisten alueiden kehittämismahdollisuudet. Kaavaan merkittyjen työpaikka-alueiden lisäksi maakunnassa on useita pienempiä ja paikallisesti merkittäviä yritysalueita, joita voidaan kehittää paikallisina ja taajamarakenteen sisäisinä työpaikka-alueina.

Teollisuus- ja varastoalueina osoitetaan seudullisesti merkittäviä teollisuus- ja varastotyöpaikkakeskittymiä sekä niiden laajentumisalueita. Tyypillisiä alueita ovat perinteisen raskaan teollisuuden alueet, laajat varasto- ja logististen toimintojen keskittymät sekä muut erityiskohteet, kuten nykyiset SEVESO III -direktiivin mukaiset laitokset. Uusia SEVESO-kohteita tulisi ensisijaisesti ohjata teollisuus- ja varastoalueille. Alueet sijaitsevat pääosin taajamarakenteen ulkopuolella niiden toiminnan laadun tai ympäristövaikutusten vuoksi. Lisäksi niitä on osoitettu logistisesti edullisille paikoille nykyisten raskaan liikenteen kuljetusvirtojen varrelle. Tampereen kaupunkiseudulla ja suurimmissa seutukeskuksissa on alueille suuntautuvassa työmatkaliikenteessä mahdollista tukeutua joukkoliikenteeseen.

Seudullisen merkittävyyden ja laaja-alaisuuden kriteerit ovat tarkoittaneet useiden aikaisempien maakuntakaavan teollisuus- ja varastoaluemerkintöjen korvaamista työpaikka-alueiden merkinnöillä, tai vaihtoehtoisesti alueita kehitetään taajamarakenteen sisäisinä pienteollisuusalueina. Maakunnassa on useita pienempiä ja paikallisesti merkittäviä teollisuusalueita, joita ei osoiteta maakuntakaavassa. Maakuntakaava ei estä näiden alueiden kehittämistä paikallisina alueina.

Työpaikka-alueet sekä teollisuus- ja varastoalueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 3 ”Yhdyskuntarakenne”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Työpaikka-alue.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät ja toimialarakenteeltaan monipuoliset liike- ja toimistorakentamisen tai tuotantotoimintaan varatut alueet.

Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7, Tampereella, Nokialla ja Ylöjärvellä Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13 ja Ylöjärvellä Perkonmäen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em15.

Suunnittelumääräys:
Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen ja yhdyskuntarakenteen eheyteen sekä joukkoliikenteen järjestelyihin ja toimiviin kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin. Alueelle ei tule osoittaa merkittävää määrää uutta asumista eikä asumiseen saa kohdistua merkittäviä ympäristöhäiriöitä.

Tampereen Pärrinmaan, Pirkkalan Linnakallion ja lentoaseman läheisellä työpaikka-alueella tulee alueiden suunnittelussa ottaa huomioon lentoesterajoituspinnat ilmailumääräyksen AGA M3-6 mukaisesti.

Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen koon alarajat ovat seuraavat:

- Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella 15 000 k-m^2; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella 7 000 k-m^2.

- Muilla työpaikka-alueilla koon alaraja on paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan osalta 3 000 k-m^2.

Alueen suunnittelussa on otettava huomioon, etteivät vähittäiskaupan suuryksiköt aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia seudun palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.

Työpaikka-alue, ehdollinen.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävien ja toimialarakenteeltaan monipuolisten liike- ja toimistorakentamisen tai tuotantokäyttöön varattujen alueiden reservialueet, joiden toteuttaminen edellyttää jonkin suunnittelumääräyksessä esitetyn ehdon täyttymistä. Mikäli aluetta ei ole erikseen mainittu suunnittelumääräyksessä, merkintä osoittaa toteutukseltaan maakuntakaavan suunnittelukauden loppupuolelle ajoitettavat työpaikkojen alueet.

Suunnittelumääräys:
Aluetta koskevat kaikki työpaikka-alueen suunnittelumääräykset. Lisäksi alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen ja yhdyskuntarakenteen eheyteen.

- Kangasalan Saarenmaan alueen toteuttaminen edellyttää, että 2-kehän suunnittelu ja toteuttaminen välillä Rusko–Lentola on riittävän pitkällä, jotta alue tai sen osa voidaan kytkeä yhdyskuntarakenteeseen.
- Valtatien 3 oikaisun ja 2-kehän risteysalueen toteuttaminen edellyttää joko 2-kehän toteuttamista välillä Sääksjärvi–lentoasema tai valtatien 3 toteuttamista välillä Lempäälä–Pirkkala.
- Lempäälän Tikinmaan alueen toteuttaminen edellyttää Marjamäen työpaikka-alueiden rakentumista.
- Oriveden Orituvan alueen toteuttaminen edellyttää, että liikennejärjestelyistä valtatielle 9 huolehditaan.

T

Teollisuus- ja varastoalue.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät tai muuten laajat teollisuus-, logistiikka- ja varastotoimintojen alueet.

Merkintään liittyy Parkanossa Ahvenuksen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em1, Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7 sekä Tampereella ja Nokialla Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä toiminnan ympäristövaikutusten rajoittamiseen sekä alueen saavutettavuuteen rautateitse tai raskailla ajoneuvoilla. Taajamarakenteessa sijaitsevilla teollisuus- ja varastoalueilla on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otettava huomioon riittävät varotoimenpiteet ja suojavyöhyke suhteessa asumiseen ja virkistysalueisiin. Alueelle ei tule sijoittaa uutta asumista.

Tampereella ja Kangasalla Tarastenjärven alueella sekä Nokialla ja Tampereella Kyynijärvi-Juhansuon alueella voidaan käsitellä myös jäteluokituksen saaneita materiaaleja.

Suunnittelusuositus:
Uudet vaarallisia kemikaaleja valmistavat tai varastoivat laitokset, joita koskee EU-direktiivi 2012/18/EU (SEVESO III-direktiivi), tulee ensisijaisesti ohjata näille alueille.

Te

Teollisuus- ja varastoalue, ehdollinen.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävien tai muuten laajojen teollisuus-, logistiikka- ja varastotoimintojen alueet, joiden toteutus ajoitetaan maakuntakaavan suunnittelukauden loppupuolelle.

Suunnittelumääräys:
Alueen toteutuksessa tulee kiinnittää huomiota tarkoituksenmukaiseen toteutusjärjestykseen. Alueiden toteuttamisen edellytys on, että alueisiin kytkeytyvät teollisuus- ja varastoalueet (T) ovat pääosin rakentuneet, alueelle on järjestetty toimivat liikenneyhteydet sekä mahdolliset maa- ja kiviainesten ottoalueet on hyödynnetty. Alueelle ei tule sijoittaa uutta asumista.

Suunnittelusuositus:
Uudet vaarallisia kemikaaleja valmistavat tai varastoivat laitokset, joita koskee EU-direktiivi 2012/18/EU (SEVESO III-direktiivi), tulee ensisijaisesti ohjata näille alueille.

em1 em1

Erityismääräys 1.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Voimalinjan yhteystarve: Parkano / Poikkeusjärvi–Rännäri.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Parkano / Parkanon aseman seutu.

Merkittävästi parannettava päärata: Parkano / rataosa Tampere (Lielahti)–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Ahvenuksen (FI0336008) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden säilymiseen.Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden säilymiseen.

em7 em7

Erityismääräys 7.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely (tkj): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Työpaikka-alue: Nokia / valtatien 11 pohjoispuoleisen työpaikka-alueen länsiosa.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Virkistysalue (V): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Puuterminaali (Pt): Nokia / alue valtatien 11 varrella.

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue (eu): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Jätteenkäsittelyalue (EJ): Nokia / Koukkujärven alue.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkurijärvien (FI0333004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutuksien ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen sekä vesitalouden säilymiseen.

em13 em13

Erityismääräys 13.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Taajamatoimintojen alue: Tampere ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue (KMt), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suur-yksikön: Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka-alue: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Tampere ja Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Puuterminaali (Pt): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Merkittävästi parannettava päärata: Tampere ja Nokia / rataosa Tampere (Lielahti)–Nokia.

Ohjeellinen päärata: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / rataosa Pirkkala–Ylöjärvi.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Myllypuron (FI0345001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

em15 em15

Erityismääräys 15.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Ylöjärvi / Takamaan alue.

Työpaikka-alue: Ylöjärvi / Perkonmäen Natura-alueen valuma-alue.

Uusi moottoriväylä: Ylöjärvi / valtatie 3 välillä Elovainio–Sasi.

Merkittävästi parannettava päärata: Ylöjärvi / rataosa Tampere/Lielahti–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Perkonmäen (FI0356001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

6.4.6 ERITYISALUEET

LÄHTÖKOHDAT

Alueet, joilla on tietty erityiskäyttötarkoitus, osoitetaan maakuntakaavassa omalla kaavamerkinnällään. Pirkanmaalla näitä erityiskäyttöjä ovat vankilatoiminnot, vesihuoltoon liittyvät pintavedenottamot, jätteenpolttolaitokset ja jätevedenpuhdistamot, ampuma- ja moottoriradat, suurmuuntamot, jätteiden ja kierrätysmateriaalien käsittelytoiminnot, maanvastaanotto- ja kierrätystoiminnot, turvetuotanto, kaivostoiminnot sekä puolustusvoimien toiminnot. Vankila-alueisiin liittyvän erityisaluemerkinnän perusteita lukuun ottamatta muut erityisaluemerkinnät esitellään teeman mukaisissa kohdissa kappaleissa Tekninen huolto/Jätehuolto, Tekninen huolto/Vesihuolto ja Tekninen huolto/Energiansiirtoverkot; Virkistys, matkailu ja urheilu /Ampuma- ja moottoriradat; Energia ja luonnonvarat / Turvetuotanto, Energia ja luonnonvarat / Kaivostoiminta; sekä Ympäristöhäiriöt ja turvallisuus / Puolustusvoimien alueet.

Erityisalue / Vankila-alueet
Pirkanmaan nykyiset vankilakohteet ovat Kylmäkosken Tipurin vankila ja Mänttä-Vilppulan Kotiniemi. Kylmäkosken vankila on 96-paikkainen suljettu laitos, jossa rangaistustaan suorittavat pirkanmaalaiset vankeus-, tutkinta- ja sakkovangit, ja Vilppulan vankila on 73-paikkainen avolaitos. Vilppulan vankilassa annetaan tutkintoon valmentavaa ammatillista koulutusta yhteistyössä Mäntän seudun koulutuskeskuksen kanssa. Lisäksi on oppisopimuskoulutusta yhteistyössä Jämsän maatalous- ja puutarhaoppilaitoksen kanssa.

Vankila-alueet sijaitsevat hieman erillään päätaajamarakenteesta, mutta kytkeytyvät liikenneverkkoon ja ovat kohtuullisen hyvin saavutettavissa. Alueiden maankäytössä ei ole ennakoitavissa muutostarvetta.

Vilppulan vankila-alue kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja on arkkitehtuuriltaan ainutlaatuinen. Kylmäkosken vankila-alueella ei ole tunnistettuja arvoja.

TAVOITTEET JA SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan vankila-alueet osoitetaan maakuntakaavaan samoilla erityisaluemerkinnöillä kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa erityisalueena osoitettavat vankila-alueet ovat luonteeltaan suljettuja paikkoja, jonne yleisön pääsy on kielletty tai rajoitettu.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

E **Erityisalue.**
Merkinnällä osoitetaan vankila-alueet.

Kotiniemi, Mänttä-Vilppula.

6.4.7 MAASEUTU

LÄHTÖKOHDAT

Maaseudun ominaispiirteet ovat monimuotoisia ja vaihtelevia, muodostaen hybridimäisen kokonaisuuden. Maaseutu koostuu erilaisista alueista, joiden kulttuuriset, maisemalliset ja elinkeinolliset piirteet voivat vaihdella suuresti maantieteellisesti melko suppeallakin alueella. Yhdestä yhtenäisestä alueesta ei siis maaseutualueesta puhuttaessa ole kysymys. Maaseutualueiden maankäytön suunnittelun edellytykset ja haasteet ovatkin erilaisia eri maaseutualueilla. Esimerkiksi kaupunkien läheinen maaseutu, jonka vetovoimana toimivat kaupungin läheisyyden lisäksi muun muassa keskuksia alemmat rakentamisen kustannukset, luonnonläheisyys sekä tonttikoot, kasvaa nopeasti. Maankäytön suunnittelun ja ohjauksen näkökulmasta katsottuna tämän maaseutualueen suurimmat haasteet koskevat työmatkaliikenteen järjestämistä, kaupungeista alueelle muuttaneiden asukkaiden palveluodotuksiin vastaamista ja sitä, kuinka sopeuttaa maisema, luonnonympäristö ja kehitys toisiinsa. Sen sijaan vahvan alkutuotannon alueella ydinmaaseudun osalta erityisiä haasteita maankäytön suunnittelulle muodostuu suurten tuotantoyksikköjen sijoittamisesta suhteessa esimerkiksi asumiseen. Näiden vahvojen maaseutualueiden ulkopuolella, harvaan asutuilla maaseutualueilla haasteeksi muodostuu asukkaille välttämättömien palveluiden turvaaminen. Maataloudessa on ollut meneillään voimakas rakennemuutos yli 40 vuotta. 1960-luvulla alkanut kaupungistuminen, 1990-luvun lama ja EU:hun liittyminen sekä globalisoituminen ovat kaikki yhdessä muokanneet maaseutua. Maaseudun elinkeinorakenne on monipuolistunut, mutta työpaikat ovat vähentyneet maa- ja metsätalouden tuottavuuden kasvun sekä osaltaan julkisen sektorin ja teollisuuden rakennemuutoksen myötä. (Rönkkö ym. 2012)

Maakuntakaavan tärkeyttä maaseudun maankäytön ohjaajana korostaa se, että maakuntakaava on laajoilla maaseutualueilla ja monessa kylässä ainoa oikeusvaikutteinen kaava.

Maaseutualueiden suunnittelussa erityinen kysymys liittyy peltojen turvaamiseen viljelykäytössä. Hyvä viljelymaa on niukka ja uusiutumaton luonnonvara, jonka merkityksen ennakoidaan edelleen korostuvan ilmastonmuutoksen, maailman väestönkasvun ja biopolttoaineiden kysynnän kasvun myötä. Maatalouteen parhaiten soveltuvat alueet on jo otettu käyttöön, eikä viljavaa maaperää voida tuottaa lisää. Maankäytön suunnittelussa tavoitteena on huolehtia nykyisten peltoalueiden säilymisestä viljelyyn soveltuvina tulevaisuudessakin, jotta tehokas ja tuottava maatalouden harjoittaminen on myös jatkossa mahdollista.

Pirkanmaan maaseutualueilla on oma vahva identiteetti. Maaseutualueella on tärkeä merkitys taajama-alueiden vastapainona, osana Pirkanmaan alue- ja yhdyskuntarakennetta. Maaseutualueet tarjoavat maaseutuelinkeinojen harjoittamismahdollisuuksien lisäksi elämisen laatukysymyksiksi nousevia tekijöitä, kuten luontoelämyksiä ja ulkoilukokemuksia, niin alueensa omille asukkaille kuin ulkopuolisillekin kävijöille.

TAVOITTEET

On tärkeää tukea ja vahvistaa maaseutualueiden identiteettiä. Yhtä tärkeää on maaseutuelinkeinojen toimintaedellytysten turvaaminen siten, että pelto- ja metsäalueet säilytetään mahdollisimman yhtenäisinä kokonaisuuksina, jolloin elinkeinojen harjoittaminen on kannattavampaa. Maaseudun säilyminen elinvoimaisena alkutuotannon piirissä ylläpitää myös kulttuuriperinnön ja identiteetin kannalta tärkeitä kulttuurimaisemia. Laajojen metsä- ja luontoalueiden säilyminen tukee lajistolle tärkeää ekologista verkostoa ja tarjoaa mahdollisuuksia jokamiehenoikeuden mukaiseen virkistäytymiseen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.

Peltojen säilyminen viljelykäytössä on tärkeää myös kotimaisen huoltovarmuuden kannalta, ja lähiruokatuotannon edistäminen nähdään Pirkanmaan mahdollisuutena.

Kuminapelto Murole, Ruovesi.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maaseutualuetta koskevalla omalla kaavamerkinnällä voidaan korostaa alueen omaa identiteettiä. Maaseutualueen kaavamerkintä korostaa alueen merkitystä taajama-aluevarausten rinnalla, osana Pirkanmaan aluekokonaisuutta. Tavoitteena on vahvistaa maaseutualueen omaa luonnetta maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien maaseudun elinkeinojen vyöhykkeenä, jolla on maakuntakaavasuunnittelussa oma maankäytöllinen roolinsa. Kaavamääräys vahvistaa sekä alueen nykytilanteen säilymistä että auttaa edistämään alueen suunnittelun ennakoitavuutta. Toivottavaa kehitystä on, että uusi rakentaminen suuntautuu jo rakennetun kunnallisteknisen verkoston piiriin.

Selvitystä Pirkanmaan hyvistä ja yhtenäisistä peltoalueista on hyödynnetty maakuntakaavassa esitettävän maankäyttöratkaisun muodostamisessa hyvin peltojen säilyttämiseksi yhtenäisinä ja siten mahdollistamalla niiden säilyminen viljelykäytössä.

Pirkanmaan hyvät ja yhtenäiset peltoalueet selvitettiin maakuntakaavaa varten tehdyssä selvityksessä, jossa tunnistettiin tehokkaan ja kannattavan maanviljelyn harjoittamisen kannalta edullisimmat peltoalueet Pirkanmaalla. Näitä vähintään sadan hehtaarin laajuisia peltoalueiden kokonaisuuksia tunnistettiin maakunnasta 146 000 hehtaarin laajuudelta, mikä vastaa kolmea neljännestä Pirkanmaan peltoalasta.

Edullisista luonnonolosuhteista johtuen maakunnan laajat peltoalueet painottuvat maakunnan etelä- ja lounaisosiin. Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 4.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset.

Maaseutualue.

Merkinnällä osoitetaan alueet, jotka on ensisijaisesti tarkoitettu maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen käyttöön.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan alueelle osoittaa vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä.

Valtatie 3 Ylöjärvellä.

6.5 LIIKENNE JA LOGISTIIKKA

LIIKENTEEN JA LOGISTIIKAN MERKINTÖJEN YHTEISET LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaa sijaitsee Suomen liikenneverkolla keskeisellä sijainnilla. Pirkanmaan läpi kulkevat valtatiet 2, 3, 9, 11, 12 ja 23 sekä pääradat Helsinkiin, Turkuun, Poriin/Raumalle, Ouluun/Kemiin sekä Jyväskylään/Pieksämäelle. Lisäksi Pirkanmaalla sijaitsee kansainvälinen Tampere-Pirkkalan lentoasema, jonka kehittäminen on nostettu esiin Suomen lentoliikennestrategiassa.

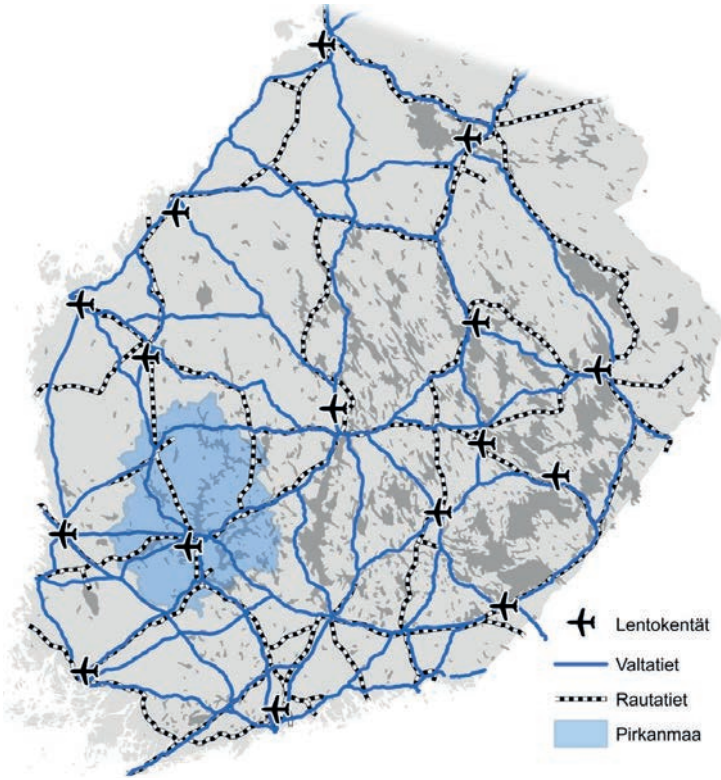

Kuva 26. Eteläisen Suomen keskeinen liikenneverkko.

Kattavan rata- ja tieverkkonsa sekä kansainvälisen lentoaseman ansiosta Pirkanmaan saavutettavuus on erinomainen. Pirkanmaa toimii liikenteellisenä solmupisteenä, ja toinen Suomen keskusjärjestelyratapihoista sijaitsee Tampereella. Hyvät ja monipuoliset maaliikenteen yhteydet länsirannikon satamiin ja itärajan rajanylityspaikoille takaavat maakunnan linkittymisen kansainvälisiin liikennekäytäviin ja kuljetusketjuihin. Pirkanmaa on tuotannollisen Suomen ydinalue, jonka kuljetuksissa vientituotteilla on tärkeä rooli. Pirkanmaa kuuluu niin kutsuttuun Botnian korridorin Suomikäytävään, joka yhdistää Suomen ja Ruotsin etelä-pohjoissuuntaiset pääyhteydet. Liikennejärjestelmän keskeisiä kysymyksiä on esitelty syvällisemmin *Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa*.

LIIKENTEEN JA LOGISTIIKAN MERKINTÖJEN YHTEISET TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat vahvasti liikenneratkaisuja. Niiden mukaan aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana, hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Pirkanmaa liittyy osaksi monikeskuksista aluerakennetta ensisijaisesti valtateiden ja pääratojen avulla. Näiden väylien toimivuus onkin tärkeää niin elinkeinoelämän kuin henkilöliikenteen näkökulmasta. Yhteysverkostojen kannalta oleellista on valtakunnallisten tarpeiden turvaaminen. Liikenneverkon keskeisenä haasteena on eri liikennemuotojen kehittäminen yhtenäisenä liikennejärjestelmänä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ottavat kantaa alueidenkäytön ja liikenteen yhteenkytkentään. Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä, jolloin henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen. Liikennejärjestelmän ja alueidenkäytön yhteensovittamisella parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä.

Myös elinkeinoelämän tarpeet ovat osa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kokonaisuutta. Runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat elinkeinoelämän toiminnot suunnataan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään tai muutoin hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle, ja alueidenkäytön suunnittelussa varataan riittävät alueet tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten.

Kuva 27. Merkittävät kansainväliset liikennekäytävät (Bothnian Green Logistics Corridor 2013).

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lisäksi liikenteeseen liittyviä valtakunnallisia strategioita, valtioneuvoston periaatepäätöksiä, selontekoja sekä muita selvityksiä on lukuisia. Liikennepoliittisessa selonteossa (2012) esitetään liikenteen visio 2030+, jonka päätavoitteena on luoda kilpailukykyä ja hyvinvointia vastuullisella liikenteellä. Tämä ylätason tavoite on purettu auki:

- Liikennejärjestelmän palvelutaso perustuu asiakkaiden tarpeisiin, maan eri osien vahvuuksia tukien. Elinkeinoelämällä on edellytykset globaalisti kilpailukykyiseen toimintaan ja Suomen logistisella tehokkuudella on kompensoitu maantieteellistä asemaamme.
- Jokaisella on mahdollisuus toimivaan arkeen. Elinympäristö ja liikennepalvelut toimivat niin, että liikkuminen on turvallista, helppoa ja kestävää.
- Liikennejärjestelmä on toimintavarma ja ennakoitava. Kokonaisvaltainen ajattelu ja taloudellinen ohjaus varmistavat, että kasvun kestävyys taataan. Liikenteen haitat minimoidaan ja resurssit käytetään tehokkaasti.
- Käyttäjillä on saatavilla erilaisiin liikkumistarpeisiin vaihtoehtoja ja edellytykset tehdä vastuullisia valintoja. Elinympäristön viihtyisyys ja puhtaus luovat hyvinvointia.

Euroopan unionin liikenteen valkoisessa kirjassa *Yhtenäistä Euroopan liikennealuetta koskeva etenemissuunnitelma – Kohti kilpailukykyistä ja resurssitehokasta liikennejärjestelmää* (Euroopan komissio 2011) liikennejärjestelmälle esitetään tavoitteeksi vähentää EU:n riippuvuutta tuontiöljystä, saavuttaa pohjimmiltaan hiilidioksidivapaa kaupunkiliikkuminen suurissa kaupunkikeskuksissa vuoteen 2030 mennessä ja vähentää liikenteen hiilidioksidipäästöjä 60 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Yksityiskohtaisemmissa tavoitteissa mainitaan muun muassa bensiini- ja dieselautojen käytön puolittaminen kaupunkiliikenteessä vuoteen 2030 mennessä, maanteiden pitkämatkaisten tavarankuljetusten siirtäminen enenevässä määrin rautatie- tai vesiliikenteeseen sekä liikennekuolemien määrän vähentäminen.

Edellä mainitut kansalliset ja EU-tason liikennepoliittiset tavoitteet ovat olleet taustalla Pirkanmaan maakuntakaavalle 2040 tavoitteita laadittaessa, ja liikenne näyttäytyykin kaikissa asetetuissa tavoitteissa. Maakunnan kilpailukyvyn vahvistamisessa esiin nousee erityisesti vastuullinen liikenteen ja maankäytön suunnittelu, jolla varmistetaan toimiva ja taloudellinen eläminen ja elinkeinotoiminta koko maakunnassa. Logististen ketjujen ja henkilöliikenteen matkaketjujen toimivuus varmistetaan vahvistamalla kansainvälisesti toimivaa liikennejärjestelmää, pääliikenneverkkoa ja sen solmupisteitä. Sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullisessa yhdyskuntarakenteessa asukkaiden sujuvaa ja kestävää arkiliikkumista sekä palveluiden hyvää saatavuutta tuetaan toimivaan liikennejärjestelmään perustuvilla liikenteen ja maankäytön ratkaisuilla. Edellä mainitut parannukset niin elinkeinotoiminnan kuin palveluiden saavutettavuuteen puolestaan tukevat yhdyskuntarakenteen energiatehokkuutta.

Maakuntakaavan maankäytön liikenteellinen perusratkaisu perustuu sujuvien matkaketjujen edistämiseen sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseen. Tampereen ydinkaupunkiseudulla tämä tarkoittaa tehokasta joukkoliikenneratkaisua, jossa kokonaisuus muodostuu lähijunaliikenteen, raitiotien ja laadukkaiden bussiyhteyksien kombinaatiosta. Eteläisellä Pirkanmaalla tärkeässä roolissa ovat pääradan asemat sekä valtateiden 9 ja 12 kehittämisvyöhykkeet. Myös pohjoisella Pirkanmaalla varaudutaan asemanseutujen ja valtatien 9 vahvaan kehittämiseen. Lounaisella ja luoteisella Pirkanmaalla Parkanon asemaa raideliikenteeseen tukeutuvana keskuksena vahvistetaan, ja Sastamalassa turvataan joukkoliikenteen ratkaisut ensisijaisesti linja-autoliikenteellä kuitenkin myös rautatieyhteyttä kehittäen. Hämeenkyrö ja Ikaalinen tukeutuvat valtatien 3 kehityskäytävään. Joukkoliikenteen merkittävät vaihtopaikat, liityntäpysäköinnin edellyttämät seudulliset ratkaisut sekä raideliikenteen asemat käsitellään koko maakunnan osalta.

Myös Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän laatimassa rakennesuunnitelmassa vuodelle 2040 on tarkasteltu liikennejärjestelmäratkaisuja. Rakennesuunnitelman ja maakuntakaavan liikenteen perusratkaisut ovat yhtenevät: liikennejärjestelmän runkona on seudullinen raideliikennejärjestelmä, jossa Tampereella toimii vahva raitiotie ja sitä täydentävä bussiliikenne. Raitiotien odotetaan laajenevan seudulliseksi kuntarajat ylittäväksi verkostoksi. Nokian ja Lempäälän suunnat ovat lähijunaliikenteen ja Orivesi/Mänttä-Vilppula taajamajunaliikenteen kehittämissuuntia. Raideliikennejärjestelmää täydentävät seudulliset runkobussit ja muut bussilinjat sekä poikittaiset joukkoliikenneyhteydet eli niin sanotut kehäbussit.

6.5.1 TIET

TIEVERKKO

LÄHTÖKOHDAT

Tieliikenteellä on Pirkanmaalla merkittävä rooli niin henkilö- kuin tavaraliikenteessä. Vuonna 2012 toteutetun Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan liikennetutkimuksen (Kalenoja & Tiikkaja 2013) mukaan tutkimusalueella suurin osa henkilöliikenteen matkoista tehdään henkilöautolla tai kävellen. Kulkutapojen käytössä on suuria asuinpaikasta ja väestöryhmän ominaisuuksista johtuvia eroja, ja henkilöautolla tehtyjen matkojen osuus vaihteleekin kunnittain 45 prosentista yli 70 prosenttiin. Joukkoliikenteen osuus oli saman tutkimuksen mukaan koko alueella noin 11 prosenttia matkoista. Tampereen seudulla joukkoliikennettä käytetään selvästi enemmän kuin muilla Suomen keskisuurilla kaupunkiseuduilla, mutta vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla.

Tieliikenteen tavarakuljetusten tavaramäärä oli Pirkanmaalla vuonna 2010 yli 32 miljoonaa tonnia ja kuljetussuorite noin 3150 miljoonaa tonnikilometriä. (Tilastokeskus)

Pirkanmaalla on maanteitä 5 070 kilometriä, mikä on 6,5 prosenttia koko maan tieverkosta. Valta- ja kantateiden osuus on noin 17 prosenttia ja seututeiden noin 15 prosenttia Pirkanmaan maantieverkosta. Liikennesuorite vuoden 2014 tietilaston mukaan oli 3 355 miljoonaa autokilometriä, mikä on hieman yli 9 prosenttia koko maan suoritteesta (Liikennevirasto 2015a). Vuonna 2014 maakunnan suurimmat liikennemäärät olivat Tampereen sisääntuloteillä sekä kehätiellä paikoittain jopa yli 40 000 ajoneuvoa vuorokaudessa (Liikennevirasto 2015b). Raskaan liikenteen osuus ruuhkaisimmilla tieosuuksilla on tyypillisesti hieman yli 8 prosenttia (Liikennevirasto 2013a).

Väkiluvultaan kasvavassa maakunnassa myös liikennemäärän oletetaan kasvavan. Valtakunnallisen tieliikenne-ennusteen (Liikennevirasto 2014a) mukaan kevyiden ajoneuvojen ennustetut kasvukertoimet vuodesta 2012 vuoteen 2030 ovat Pirkanmaalla koko tieverkolle 1,301. Valtateillä kasvu on suurempaa ja yhdysteillä vastaavasti hillitympää. Raskaiden ajoneuvojen kasvukerroin on 1,069. Kasvu on molemmissa luokissa koko maan keskiarvoa nopeampaa.

Verkollisesti Pirkanmaan tieliikenteen pääsuonet muodostuvat valtateistä, jotka valtateitä 2 ja 23 lukuun ottamatta kohtaavat Tampereella muodostaen koko Suomen mittapuulla merkittävän liikenteellisen maaliikenteen solmupisteen. Valtatiet 3, 9 ja 2 kuuluvat Euroopan unionin kattavaan TEN-T-liikenneverkkoon. Valtateillä 11 ja 12 on tärkeä rooli logistisina pääreitteinä länsirannikon satamiin.

Maantielaissa esitetään maanteiden neliportainen luokitus, jonka mukaan tiet jakautuvat liikenteellisen vaikutuksensa mukaan valta-, kanta-, seutu- ja yhdysteihin. Maakuntakaavassa ei ole tarkoituksenmukaista esittää koko tieverkkoa, minkä vuoksi alempiasteiselta tieverkolta esitetään vain ne yhteydet, joilla on merkittävä rooli palveluverkkoa yhdistävinä väylinä tai joiden merkitys tieverkon kokonaisuuden kannalta on tärkeä. Maakuntakaavassa esitetään myös merkittäviä katuja, jotka ovat toiminnalliselta rooliltaan yhdystieluonteisia. Maakuntakaava ei ota kantaa väylän hallinnolliseen luokitukseen.

TAVOITTEET

Tieverkon aluevaraukset varmistavat niin Pirkanmaan sisäiset merkittävät yhteydet kuin maakunnan linkittymisen kotimaiseen ja kansainväliseen liikenneverkkoon. Ne muodostavat kokonaisuuden yhdessä maankäytön kehityksen kanssa ja takaavat palveluiden saavutettavuuden. Valta- ja kantatieverkon kautta Pirkanmaalta on hyvät yhteydet muihin valtakunnan keskuksiin sekä kuljetusketjujen kannalta tärkeisiin satamiin. Seututiet, yhdystiet ja niitä vastaavien katujen verkosto varmistavat paikalliskeskusten linkittymisen toisiinsa niin Pirkanmaalla kuin myös maakunnan rajojen yli täydentäen tieverkon kokonaiskattavuutta.

Tieliikenteen varauksilla pyritään varmistamaan turvallisen, sujuvan ja kestävän liikkumisen ja kuljettamisen edellytykset.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavassa esitettävän tieverkon suunnittelun lähtökohtana on palveluverkko ja alueiden kytkeytyvyys toisiinsa sekä teiden liikennemäärien perusteella arvioitu merkittävyys tieverkolla. Valta- ja kantateiden muodostamaa kokonaisuutta on täydennetty tarvittavilta osin seutu- ja yhdysteillä sekä niiden kaltaisilla kaduilla. Taajamien sisälle ei pääsääntöisesti merkitä teitä tai katuja, sillä ne palvelevat ensisijaisesti paikallista liikennettä eikä niillä siten ole eikä niille toivota ohjautuvan seudullista liikennettä. Tieverkon aluevarausten pääperiaatteena on tiestön kehittäminen nykyisellä paikallaan.

Kattavaan TEN-T-liikenneverkkoon kuuluvat valtatiet on osoitettu erillisellä merkinnällä.

Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5 ”Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat, asemat”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Valta- tai kantatie.

Merkinnällä osoitetaan valta- ja kantatiet. Valtatiet palvelevat valtakunnallista ja maakuntien välistä pitkämatkaista liikennettä. Kantatiet täydentävät valtatieverkkoa ja palvelevat maakunnan sisäistä liikennettä.

Tärkeä seutu- tai yhdystie.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät seututiet ja yhdystiet sekä niihin kuuluvat katuosuudet ja yhdystieluonteiset kadut. Tärkeät seutu- ja yhdystiet yhdistävät maakuntakaavan taajamatoimintojen alueita ja kyläkeskuksia kuntakeskuksiin tai ovat verkostollisesti merkittäviä korkeampiluokkaisia väyliä täydentäviä yhteyksiä.

Moottoriväylä.

Merkinnällä osoitetaan maakuntakaavan tieverkolla sijaitsevat moottori- ja moottoriliikennetiet.

Liikennetunneli.

Merkinnällä osoitetaan tien tai radan tunneliosuus.

ten

TEN-T-liikenneverkko, kattava verkko.

Merkinnällä osoitetaan kattavaan TEN-T-verkkoon kuuluvat valtatiet ja pääradat.

Valtatie 3 Tampereen ja Nokian rajalla.

ERITASOLIITTYMÄT

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan ainutlaatuinen sijainti valtateiden ja kuljetuskäytävien solmupisteessä edellyttää tieverkon liikennöitävyyden toimintavarmuutta ja sujuvuutta. Eritasoliittymät lisäävät sekä sujuvuutta että turvallisuutta liikennevirtojen risteämispisteiden vähentyessä. Eritasoliittymän rampit tarvitsevat tilaa tavallista tasoliittymää enemmän ja ne on tarpeen esittää maakuntakaavassa, jotta niihin voidaan varautua maankäytön varauksina.

TAVOITTEET

Eritasoliittymät linkittävät maankäytöstä aiheutuvan liikenteen pääreiteille. Uuden ja olemassa olevan maankäytön turvalliset ja sujuvat kulkuyhteydet pyritään turvaamaan riittävillä liittymämerkinnöillä. Tietyt maankäytön varaukset ovat ehdollisia liikenneratkaisujen rakentumiselle.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Uusia eritasoliittymävarauksia esitetään kohteisiin, joissa niille on liikenteellinen tai maankäytön aluevarauksista nouseva tarve. Uusia eritasoliittymiä esitetään kaikkiaan 36 kappaletta. Maankäytön tulisi ensisijaisesti tukeutua olemassa olevaan infrastruktuuriin, minkä vuoksi myös olemassa olevat eritasoliittymät esitetään.

Uudet eritasoliittymät perustuvat pääosin teiden tie- tai yleissuunnitelmissa esitettyihin kohteisiin. Eritasoliittymien toteuttamisen tarve liittyy maankäytön kehittymiseen tai päätieverkon sujuvuuden turvaamiseen. Maankäytön kehittymiseen kytkeytyvissä liittymissä tarkemmat vaatimukset ja toteuttamisen ajoitus tulee varmistaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Eritasoliittymä voidaan liikennemäärien ja maankäytön niin salliessa ensi vaiheessa toteuttaa myös tasoliittymänä. Maakuntakaava ei estä eritasoliittymän rakentamista paikkaan, jota kaavassa ei ole esitetty. Erityisesti tien muuttaminen moottoritieksi tai muutoin monikaistaiseksi aiheuttaa tarpeen tasoliittymien poistolle, jolloin liittymätarpeet tulee tarkastella tien suunnittelun yhteydessä.

Uudet ja olemassa olevat eritasoliittymät on esitetty myös kaavaselostuksen liitekartalla 6.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Eritasoliittymä.

Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat eritasoliittymät, jotka sijaitsevat maakuntakaavassa esitetyllä tieverkolla.

Uusi eritasoliittymä.

Merkinnällä osoitetaan maakuntakaavan aluevarausten kannalta tärkeät uudet eritasoliittymät sekä maanalainen Näsinkallion eritasoliittymä.

Suunnittelumääräys:
Maakuntakaavassa esitetty eritasoliittymä voidaan liikennemäärien ja maankäytön niin salliessa ensi vaiheessa toteuttaa myös tasoliittymänä.

Eritasoliittymän tarve ja toteuttamisen ajoitus tulee varmistaa läheisyyteen sijoittuvan yksityiskohtaisemman maankäytön suunnittelun yhteydessä.

Näsinkallion eritasoliittymä varataan maanalaisiin liikennetunneleihin liittyvänä eikä sen aluevaraus vaikuta maanpäällisiin varauksiin.

UUDET TIEYHTEYDET

LÄHTÖKOHDAT

Maakuntakaavan väyläratkaisujen pääperiaatteena on kehittää järjestelmää nykyisiin väyliin tukeutuen. Joiltakin osin on kuitenkin tarpeen varautua uusiin väyläinvestointeihin kasvavan kaupunkiseudun sekä sujuvan päätieverkon tarpeiden turvaamiseksi.

Pirkanmaalla on kattava valta- ja kantatieverkko. Pääsuonena toimii valtatie 3, joka on koko Suomen kannalta keskeinen etelä-pohjoissuuntainen yhteys sekä henkilöliikenteelle, joukkoliikenteelle että elinkeinoelämän kuljetuksille. Valtatielle asetettu laatutavoite ei tällä hetkellä toteudu ja liikennemäärän oletetaan jatkossa yhä kasvavan. Puutteita on erityisesti liikenteen sujuvuudessa ja turvallisuudessa.

TAVOITTEET

Pirkanmaalla merkittävimmät tieverkon uudelleenlinjaustarpeet sijaitsevat valtatiellä 3. Valtatien parantaminen ja osittainen uudelleen linjaaminen liittyy laajempaan koko Suomen kannalta tärkeän päätieverkon laatutason varmistamiseen. Uudet tieyhteydet edistävät ensisijaisesti Suomen päätieverkon toimivuutta, ja osa alemman verkon kohteista linkittyy valtatien 3 yhteydessä tehtäviin parannuksiin.

Tampereen kaupunkiseudun niin sanotulla 2-kehällä pyritään vastamaan kasvavaan liikennepaineeseen sekä tukemaan etelänsuunnan maankäytön kehittymistä.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pääosa esitetyistä uusista teistä liittyy olemassa olevan tieverkon merkittävään uudelleen linjaamiseen. Tielinjauksen esittämistarkkuus vaihtelee tiekohtaisesti suunnittelutilanteesta riippuen. Uuden tien tai uuden moottoriväylän merkinnällä osoitettavien väylien varauksen sijainti perustuu laadittuun tie- tai yleissuunnitelmaan tai voimassa olevassa asemakaavassa esitettyyn varaukseen.

Uusia tieyhteyksiä varten osoitetaan seuraavat merkinnät:

- Valtatie 3 Puskiainen–Pirkkala
- Valtatie 3 Elovainio (Ylöjärvi) – Sasi (Hämeenkyrö)
- Valtatie 3 Hämeenkyrön ohitus
- 2-kehä Sääksjärvi–lentoasema
- Seututien 310 uusi linjaus Valkeakosken keskustassa
- Seututien 301 uusi linjaus Vesilahdella
- Seututien 338 uusi linjaus Tampereella
- Seututien 276 uusi linjaus Hämeenkyrössä
- Seututien 261 ja yhdystien 2594 uusi linjaus Ikaalisten Kilvakkalassa
- 2-kehä Hervanta–Lentola, ohjeellinen tielinjaus
- Vammalan ohikulku (Kilpinokan silta), ohjeellinen tielinjaus
- 2-kehä Vatiala–Tarastenjärvi, tieliikenteen yhteystarve
- Nokianvirran ylittävä yhteys Kahtalammi–Harjuniitty, tieliikenteen yhteystarve

Valtatien 3 liikennemäärät tulevat väistämättä kasvamaan tulevien vuosikymmenten aikana ja suunniteltu uusi maankäyttö tulee entisestään kiihdyttämään kehitystä. Valtatien 3 oikaisu välillä Puskiainen–Pirkkala jakaa liikennettä nykyisen valtatien 3 ja uuden valtatieyhteyden välillä, ja vähentää nykyisen tieyhteyden kehittämistarpeita. Nykytilanteessa valtatie 3 kiertää Tampereen Lakalaivan eritasoliittymän kautta, jossa muodostuu liikenteen iltahuipputuntien aikana ruuhkia jo nykyisillä liikennemäärillä. Valtatien 3 Puskiainen–Pirkkala sekä 2-kehän Sääksjärvi–lentoasema osalta linjausten tarkemmat kuvaukset esitetään taustaselvityksissä *Tampereen läntiset väylähankkeet. Ratojen, teiden ja maankäytön vaihtoehtojen tarkastelu maakuntakaavaluonnosta varten.* (Pirkanmaan ELY-keskus, raportteja 103/2014) sekä *Valtatien 3 uusi yhteys välillä Lempäälä–Pirkkala. Aluevaraussuunnitelma* (Pirkanmaan ELY-keskus, raportteja 57/2015).

Valtatien 3 uusi linjaus välillä Ylöjärvi–Hämeenkyrö liittyy koko yhteysvälin Tampere–Vaasa parantamiseen. Valtatiellä on Ylöjärven ja Hämeenkyrön välillä nykytilassa merkittäviä puutteita liikenneturvallisuudessa ja sujuvuudessa. Liikenteen jonoutuminen ja häiriöt liikenteessä heikentävät erityisesti raskaan liikenteen matka-ajan ennustettavuutta. Paikallista liikennettä ohjautuu valtatien liikennevirtaan, mikä aiheuttaa myös sivusuuntien jonoutumista. Osuudella on useita kohtia, joissa kävelijät ja pyöräilijät joutuvat ylittämään valtatien tasossa. Valtatien uudesta linjauksesta on laadittu yleissuunnitelma.

Hämeenkyrön kohdalla valtatie 3 ei täytä nykyisellään valtatien laatutasovaatimuksia. Valtatie 3 Hämeenkyrön kohdalla liittyy Suomen kasvukäytävään, ja häiriöt liikenteessä heijastuvat valtakunnallisiin kuljetusketjuihin. Raskaan liikenteen suuri osuus, alhaiset nopeusrajoitukset, tiheä liittymäväli sekä paikallisen ja pitkän matkan liikenteen sekoittuminen heikentävät liikenteen sujuvuutta. Osuus on myös onnettomuusriskiltään yksi Suomen vaarallisimmista valtatiejaksoista. Hämeenkyrön ohitus parantaisi pitkämatkaisen liikenteen sujuvuutta, yleistä liikenneturvallisuutta sekä vähentäisi Hämeenkyrön keskustaan kohdistuvia liikenteen haittavaikutuksia. Uusi linjaus myös mahdollistaa maankäytön kehittämisen yhdyskuntarakenteellisesti edullisessa paikassa. Seututien 276 uusi linjaus liittyy tähän samaan kokonaisuuteen. Valtatien uudesta linjauksesta on laadittu tiesuunnitelma. Hämeenkyrön ohitustien rakentamiseen liittyy merkittäviä luontoarvoja, joita tulee turvata. Tie sivuaa lyhyesti Turkimusojaa, jossa elää valtakunnallisesti merkittävä uhanalainen eläinpopulaatio.

Teiden 261 ja 2594 uudet linjaukset Ikaalisten Kilvakkalassa liittyvät valtatien 3 sujuvuuden parantamiseen Kylpylän eritasoliittymän muutostöiden yhteydessä. Muutoksista on laadittu tiesuunnitelma.

2-kehätie on uusi Tampereen seudun kehätieyhteys nykyisen kehätien eteläpuolella. Se on verkollisesti tärkeä, maankäyttöä yhdistävä, seudullinen kokoojaväylä. Koko 2-kehä muodostuu nykyisestä Sääksjärven ja Hervannan välisestä maantiestä 309 sekä sen kaavailluista jatkeista idässä ja lännessä. Uutena tienä esitetään väli Sääksjärvi–lentoasema. 2-kehän itäpäässä välille Hervanta–Lentola esitetään ohjeellinen tielinjaus, jolta osin vanhoja suunnitelmia ei ole tarkistettu. Lisäksi yhteystarvemerkinnällä osoitetaan 2-kehän mahdollinen jatke valtateiden 12 ja 9 välillä. Tämä yhteystarve esitetään valtatieltä 12 Vatialan liittymästä valtatielle 9 Tarastenjärven liittymään, jolloin 2-kehän yhteys kulkisi Lentolan ja Vatialan liittymien välillä valtatien 12 kautta. Yhteystarvemerkintä perustuu yhtenäisen pitkän kehän luomiseen, eikä sen sijainnista tai roolista liikennejärjestelmässä ole laadittu selvityksiä. Kehitettävän yhteyden tulee tukea sekä uutta seudullista maankäyttöä että olemassa olevien alueiden kehittymistä.

Seututiellä 301 välillä Keihonen–Kilpala seututien linjaus muuttuu hyväksytyn tiesuunnitelman mukaisesti. Valkeakosken keskustan läpäisevän seututien 310 esitetyt linjausmuutokset ovat keskustan koko liikennejärjestelmälle sekä sen ohittavalle liikenteelle niin merkittäviä, että kohde on syytä esittää maakuntakaavassa.

Tien 338 eli Kaitavedentien uusi linjaus Tampereen Nurmissa liittyy alueen maankäytön kehittymiseen. Tie johtaa läpikulkuliikennettä, ja jatkossa liikenne-ennusteen mukaan tiellä on varauduttava nelikaistaistamiseen. Yhteys on esitetty Tampereen Nurmi-Sorilan osayleiskaavaehdotuksessa.

Vammalan keskustan ohikulku Kilpinokan sillan kautta esitetään ohjeellisena tielinjauksena, ja muutoksen tarve liittyy maankäytön kehittymiseen alueella. Yhteyteen on varauduttu Sastamalan Vammalan keskustan asemakaavoituksessa.

Uutena yhteystarpeena esitetään tarve Nokianvirran ylittävälle yhteydelle Nokian keskustan länsipuolella. Nokianvirran yli on mahdollista kulkea vain Nokian keskustan kohdalta. Harjuniityn maankäytön kehittyessä on oletettavissa, että uutta liikennepainetta kohdistuu Nokian keskustan länsipuolelta valtatien 12 suuntaan. Nykyisellä verkolla tämä liikenne kulkisi Nokian keskustan kautta, jonne ei ole syytä lisätä läpikulkevaa liikennettä. Yhteystarvemerkinnän sijainti perustuu karttatarkasteluun ja linjauksesta on tarpeen tehdä jatkoselvityksiä.

Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa esitetyistä uusista teistä kahden on todettu olevan ratkaistavissa kunnan suunnittelussa, eikä niitä tarvitse maakuntakaavan merkinnällä ohjata. Kohteet ovat Parkanossa Aureentien ja aseman välinen tieyhteys sekä Ylöjärvellä Siltatien ja Kuruntien välinen yhteys. Edellä mainitut kohteet voidaan toteuttaa ilman maakuntakaavan tieyhteysmerkintää. Lisäksi kuntien yleiskaavoissa esitetään muutos- tai selvitystarpeita tieverkolle. Esimerkiksi Virtain keskustaajaman osayleiskaavassa esitetty selvitystarve valtatien 23 ja kantatien 66 läntisen liittymän siirtämiseksi ja kantatien 66 uudelleen linjaamiseksi voidaan yleiskaavan pohjalta tutkia maakuntakaavan ohjaamatta.

Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Uusi tie.

Merkinnällä osoitetaan uudet tärkeät seututiet ja yhdystiet sekä niihin kuuluvat katuosuudet ja uudet yhdystieluonteiset kadut.

Merkintään liittyy Lempäälässä ja Pirkkalassa 2-kehällä välillä Sääksjärvi–lentoasema Pulkajärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em17.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

2-kehän suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota lentotoiminnan edellytysten turvaamiseen Tampere-Pirkkalan lentoaseman läheisyydessä.

Uusi moottoriväylä.

Merkinnällä osoitetaan uudet moottoritiet ja moottoritietyyppiset 2-ajorataiset valtatiet.

Merkintään liittyy Ylöjärvellä valtatiellä 3 välillä Elovainio–Sasi Perkonmäen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em15.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Ohjeellinen tielinjaus.

Merkinnällä osoitetaan tieyhteydet, jotka perustuvat todettuun tieliikenteen yhteystarpeeseen ja joiden sijaintiin, toteutustapaan tai ajoitukseen liittyy epävarmuutta.

Suunnittelumääräys:
Maankäytön suunnittelulla tai toteutuksella ei saa estää varauksen toteuttamista.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Tieliikenteen yhteystarve.

Yhteystarvemerkinnällä osoitetaan uusia tieyhteyksiä, joiden sijaintiin tai toteuttamiseen liittyy epävarmuutta.

Suunnittelumääräys:
Maankäytön suunnittelulla tai rakentamisella ei saa estää varauksen myöhempää suunnittelua ja toteuttamista.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee tarkemmin tutkia tieyhteyden toteuttamistapa, sijainti ja liittyminen ympäröivään maankäyttöön. Suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

em15 em15

Erityismääräys 15.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Ylöjärvi / Takamaan alue.

Työpaikka-alue: Ylöjärvi / Perkonmäen Natura-alueen valuma-alue.

Uusi moottoriväylä: Ylöjärvi / valtatie 3 välillä Elovainio–Sasi.

Merkittävästi parannettava päärata: Ylöjärvi / rataosa Tampere/Lielahti–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Perkonmäen (FI0356001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

em17

Erityismääräys 17.

Erityismääräys koskee merkintää:

Uusi tie: Pirkkala ja Lempäälä / 2-kehä välillä Sääksjärvi–lentoasema.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Pulkajärven (FI0337002) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen vesitalouden säilymiseen.

MERKITTÄVÄSTI PARANNETTAVAT TIET

LÄHTÖKOHDAT

Tieverkon kehittämiseen on Pirkanmaalla voitu suunnata viime vuosina valitettavan vähän varoja ja teiden kunto heikkenee alati. Edes valtatiet 2, 3 ja 9, jotka kuuluvat kattavaan TEN-T-liikenneverkkoon, eivät monelta tieosuudeltaan vastaa liikenneolosuhteiltaan nykyaikaisia vaatimuksia.

TAVOITTEET

Merkittävästi parannettavilla tieosuuksilla pyritään parantamaan liikennöinnin turvallisuutta, matkaketjujen sujuvuutta ja kuljetusten toimintavarmuutta tieverkolla.

Valtatiet 2, 3 ja 9 kuuluvat kattavaan TEN-T-liikenneverkkoon ja niiden hyvä laatutaso on Pirkanmaan saavutettavuuden näkökulmasta ensiarvoisen tärkeää. Näille valtateille tehtävät toimenpiteet heijastuvat laajemmin kuljetus- ja matkaketjuihin maakunnan rajojen yli. Valtatiet 3 ja 9 ovat myös merkittävässä roolissa joukkoliikenneväylinä.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavassa on osoitettu yhtenäiset tieosat, joiden kunto, liikennetarve tai ympäröivä maankäyttö edellyttävät tien merkittävää parantamista. Merkittävästi parannettavia osuuksia esitetään maakuntakaavassa sellaisiin kohteisiin, jossa niillä on merkitystä maankäytön varauksena. Tämä tarkoittaa, että parantamiseen sisältyy ainakin osittain lisäkaistoja tai tien linjauksen muuttamista. Poikkeuksena on kantatie 65, jolla parantaminen ei tarkoita merkittävää tien linjauksen tai leveyden muuttamista, mutta tien merkitys osana maakunnan liikennejärjestelmää perustelee sen parantamistarpeiden esiin nostamista. Merkittävästi parannettavia tieosuuksia osoitetaan ensisijaisesti valtatieverkolle osuuksille, jotka ovat olennaisia Pirkanmaan ulkoisen saavutettavuuden kannalta. Tien parantamisen yhteydessä on tarpeen erikseen vielä selvittää liittymien muutostarpeet.

Merkittävästi parannettavia tieosuuksia ovat:

- Valtatie 2 Punkalaidun
- Valtatie 3 Marjamäki–Kulju
- Valtatie 3 Sarankulma–Lakalaiva
- Valtatie 3 Pirkkalan haarautuma–Pirkkala
- Valtatie 3 Elovainio–Heinikko
- Valtatie 3 Sasi–Hanhijärvi (Hämeenkyrö)
- Valtatie 3 Hämeenkyröstä pohjoiseen
- Valtatie 9 Akaa–Urjala (maakunnan raja)
- Valtatie 9 Alasjärvi (Tampere)–Ruutana (Kangasala)
- Valtatie 9 Ruutana (Kangasala)–Orivesi
- Tampereen rantaväylä (Lielahti–Santalahti)
- Valtatie 12 Alasjärvi (Tampere)–Huutijärvi (Kangasala)
- Valtatie 12 Maatiala–Kahtalammi (Nokia)
- Kantatie 65 Kyrönlahti (Ylöjärvi)–Virrat

Merkittävästi parannettavat tieosuudet sekä niiden liikennemäärät esimerkkipisteissä esitetään kuvassa 28.

Merkittävästi parannettavina moottoriväylinä esitetään lisäkaistojen rakentaminen valtatielle 3 väleille Marjamäki–Kulju, Sarankulma–Lakalaiva sekä Pirkkalan haarautuma–Pirkkala. Samalla merkinnällä osoitetaan myös kantatien 65 parantaminen valtatieksi 3 välillä Elovainio–Heinikko sekä valtatien 9 parantaminen moottoritieksi välillä Alasjärvi–Ruutana. Näillä kehittämistoimilla vastataan Tampereen kaupunkiseudulla vahvasti kasvavaan liikenteeseen. Lisäkaistat väleillä Marjamäki–Kulju ja Pirkkalan haarautuma–Pirkkala liittyvät valtatien 3 niin sanottuun Puskiaisen oikaisun suunnittelukokonaisuuteen.

Tampereen pohjoispuolella valtatien 3 parannustarpeet linkittyvät koko yhteysvälin Tampere–Vaasa ongelmakohtien purkamiseen. Yhteysväli sisältää niin ohituskaistaosuuksia kuin liittymien parantamisia ja muita toimenpiteitä. Nykytilanteessa tiellä on vakavia puutteita turvallisuudessa ja liikenteen sujuvuudessa. Valtatie 3 Tampereelta pohjoiseen on tärkeä niin maakunnan sisäisen kuin rajat ylittävän joukkoliikenteen käytävä. Parantamistoimenpiteissä tuleekin liittymien osalta kiinnittää erityistä huomiota joukkoliikenteen tarpeiden turvaamiseen.

Valtatie 9 esitetään merkittävästi parannettavaksi sekä koko eteläiseltä osuudeltaan että väliltä Tampere–Orivesi. Toijalasta länteen maakunnan rajalle olevalla välillä kehittäminen linkittyy koko Tampere–Turku-yhteysvälin kehittämiseen, jonka parantaminen sisältää niin ohituskaistaosuuksia kuin liittymien parantamisia ja muita toimenpiteitä. Valtatie 9 muodostaa keskeisen maantieyhteyden Varsinais-Suomesta Pirkanmaalle sekä Keski-Suomeen ja aina Venäjän rajalle saakka. Etelä-Suomen kasvukolmio (Turku–Tampere–Helsinki) kytkeytyy yhdeksi vahvaksi työssäkäyntialueeksi, jonka sisällä sujuvat liikenneyhteydet ovat tärkeitä koko Etelä-Suomen elinkeinoelämälle sekä työmatkaliikenteelle.

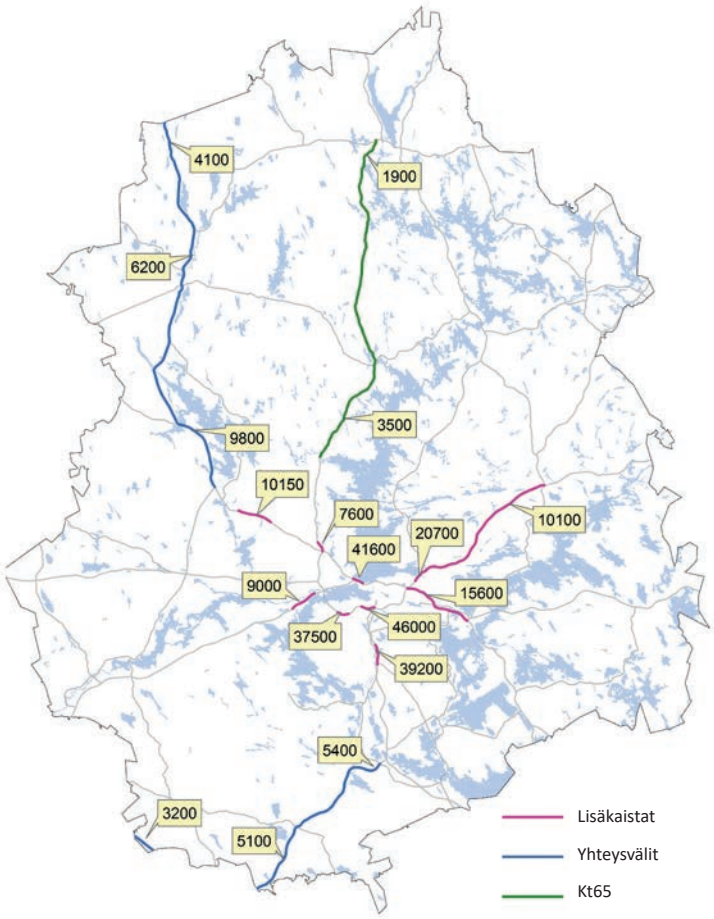

Kuva 28. Keskimääräinen vuorokausiliikenne vuonna 2014 esimerkkipisteissä maakuntakaavan merkittävästi parannettavilla teillä. Lähde: Liikennevirasto 2015b.

Välillä Tampere–Orivesi valtatie 9 on tarkoitus parantaa moottoritieksi välillä Alasjärvi–Ruutana ja kapeaksi 4-kaistatieksi välillä Ruutana–Orivesi. Tien kaikki liittymät toteutetaan eritasoliittyminä. Valtatie ei vastaa nykyliikenteen tarpeita liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden suhteen. Tieosuudella on tapahtunut useita vakavia kohtaamis- ja yksittäisonnettomuuksia. Ohitusmahdollisuudet ovat puutteellisia, ja tien kapasiteetti loppuu erityisesti Alasjärven ja Tasanteen välillä jo nykytilassa huipputuntien aikana. Liikennemäärän odotetaan tulevaisuudessa vielä merkittävästi kasvavan.

Valtatiellä 12 parantamistarpeet esitetään Rantaväylän tunnelin länsipuolelle jatkuen Lielahteen asti kantatietä 65. Nokialla valtatien 12 parantamistarpeet kohdistuvat välille Maatiala–Kahtalammi ja idän suunnassa puolestaan välille Alasjärvi–Huutijärvi. Jälkimmäisissä kohteissa tien parantamisessa tulee varautua kapean nelikaistaisen poikkileikkauksen toteuttamiseen. Myös näissä Tampereen kaupunkiseudulla sijaitsevissa kohteissa varaudutaan liikennemäärien kasvuun ja valtatieverkon sujuvuuden turvaamiseen. Yhteysvälistä Alasjärvi–Huutijärvi on ollut maakuntakaavaprosessin kanssa samaan aikaan käynnissä yleissuunnittelu ja YVA-prosessi.

Valtatiellä 2 parantamistarpeet koskevat erityisesti puutteita liikenneturvallisuudessa. Pirkanmaalla kulkeva tieosuus liittyy laajempaan Helsinki–Pori-yhteysvälin kehittämiseen.

Kantatieverkolla esitetään parannettavana kantatie 65 Kyrönlahden (Ylöjärvi) ja Virtain välillä. Tämä kohde ei edellytä lisäkaistoja tai tien merkittävää uudelleenlinjaamista, mutta tien kunto suhteessa sen liikennetilanteeseen on kestämätön. Tiellä on paikoittain leventämistarpeita, ja tie on geometrialtaan varsin mutkainen ja mäkinen. Kantatie 65 on tärkeä yhteys Pirkanmaan pohjoisosiin ja edelleen Pohjanmaalle. Tie johtaa nykyisellään myös huomattavan määrän raskasta liikennettä. Ongelmia on erityisesti liikenneturvallisuuden suhteen tien toimiessa monin paikoin paikallisena pääyhteytenä. Kantatieverkolla tie 65 välillä Kyrönlahti–Virrat on merkittävin yhtenäinen parannuskohde.

Seutu- ja yhdysteiden parantamista edistetään ensisijaisesti liikennejärjestelmätyön kautta. Maakunnan alempiasteisella tieverkolla on runsaasti parantamista vaativia tieosuuksia, joita maakuntakaavassa ei ole osoitettu. Näitä edistetään osana liikennejärjestelmätyötä ja parannetaan vuosittain perustienpidon rahoituksen puitteissa. Olemassa olevien teiden parannustöiden yhteydessä voi linjaus esimerkiksi kaarteiden kohdalla poiketa oleellisestikin maakuntakaavassa esitetystä linjauksesta. Tieverkon kehittämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota biotalouden kannalta merkittäviin yhteyksiin sekä pohjaveden suojelun tarpeisiin.

Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie.

Merkinnällä osoitetaan maakunnan yhdyskuntarakenteen kannalta merkittäviä yhtenäisiä tieosia valta- ja kantateillä, joiden kunto, liikennetarve tai ympäröivä maankäyttö edellyttää tien merkittävää parantamista.

Merkintään liittyy Urjalassa valtatiellä 9 välillä Akaa–Urjala Kaakkosuo-Kivijärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em6, Kangasalla valtatiellä 12 välillä Alasjärvi–Huutijärvi Kirkkojärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em11 sekä Hämeenkyrössä valtatiellä 3 välillä Sasi–Hanhijärvi Sarkkilanjärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em21.

Suunnittelumääräys:
Valtatiellä 3 välillä Sasi–Hanhijärvi, valtatiellä 9 välillä Ruutana–Orivesi, valtatiellä 12 väleillä Alasjärvi–Huutijärvi sekä Maatiala–Kahtalammi ja Tampereen rantaväylällä (kantatie 65 ja valtatie 12) välillä Lielahti–Santalahti tulee varautua lisäkaistojen rakentamiseen.

Valtatie 2, valtatie 3 Hämeenkyröstä pohjoiseen sekä valtatie 9 Akaasta länteen kuuluvat merkittävien ylimaakunnallisten yhteysvälien kokonaiskehittämiseen. Merkintä ei edellytä koko tiejakson parantamista tai lisäkaistojen rakentamista.

Kantatiellä 65 välillä Kyrönlahti–Virrat on tarpeen varautua tien osittaiseen leventämiseen ja liikenneturvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin. Merkintä ei edellytä koko tiejakson parantamista.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Valtatieosuuksilla tulee jatkosuunnittelun yhteydessä tarkastella olemassa olevien liittymien parannustarpeet sekä kiinnittää huomiota joukkoliikenteen järjestelyiden toimivuuteen.

Merkittävästi parannettava moottoriväylä.

Merkinnällä osoitetaan olevien moottoriteiden lisäkaistat sekä nykyisen tien parantaminen moottoritieksi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Merkintä ei edellytä koko tiejakson parantamista.

Valtatie 3 Nokialla.

em6

Erityismääräys 6.

Erityismääräys koskee merkintää:

Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie: Urjala / valtatie 9 välillä Akaa–Urjala.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkosuo-Kivijärven (FI0348002) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

em11 em11

Erityismääräys 11.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Taajamatoimintojen alue, ehdollinen: Kangasala / Herttualan alue.

Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie: Kangasala / valtatie 12 välillä Alasjärvi–Huutijärvi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kirkkojärven (FI0316005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesistövaikutusten ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen.

em21

Erityismääräys 21.

Erityismääräys koskee merkintää:

Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie: Hämeenkyrö / valtatie 3 välillä Sasi–Hanhijärvi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Sarkkilanjärven (FI0309006) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesistövaikutusten ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen.

6.5.2 RADAT

RATAVERKKO

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaalla sijaitsee yksi Suomen rataverkon keskeisimmistä solmukohdista. Päärata Helsingistä Ouluun kulkee Pirkanmaan halki Tampereen kautta kohti Seinäjokea, minkä lisäksi Tampereelta haarautuu rata itään kohti Jyväskylää ja Pieksämäkeä sekä länteen kohti Poria ja Raumaa. Yhteys Turkuun haarautuu pääradasta Toijalassa, ja Orivedeltä puolestaan haarautuu rata kohti pohjoista Mänttä-Vilppulan ja Haapamäen suuntaan. Orivesi–Haapamäki-yhteydellä rataa ei ole sähköistetty. Lisäksi tavaraliikenteen tarpeisiin ovat maakunnan pohjoisosassa Parkanon kautta kulkevat sähköistämättömät yhdysrataliitännät Niinisaloon sekä Kihniöön. Tavaraliikennettä palvelee myös sähköistämätön yhteys pääradalta Valkeakoskelle.

Tampere on henkilökaukoliikenteessä Etelä- ja Länsi-Suomen vakioaikataulujärjestelmän tärkein risteysasema, josta on järjestetty vaihtoyhteydet eri ratasuuntien junien välille. Tavaraliikenteessä Tampereen keskusjärjestelyratapiha on Kouvolan ohella toinen Suomen rataverkon tavaraliikenteen keskuksista. Kuormittuneimmat rataosat ovat Tampere–Toijala, jota käyttävät Turun ja Helsingin suuntien liikenne, sekä Tampere–Lielahti, jota käyttävät Seinäjoen ja Porin/Rauman suuntien liikenne. Jyväskylän suunnan henkilöjunat käyvät kääntymässä Tampereen henkilöratapihalla. Saman suunnan tavarajunat voivat ajaa kääntymättä Tampereen Järvensivun kolmioraiteen kautta. (Liikennevirasto 2013b)

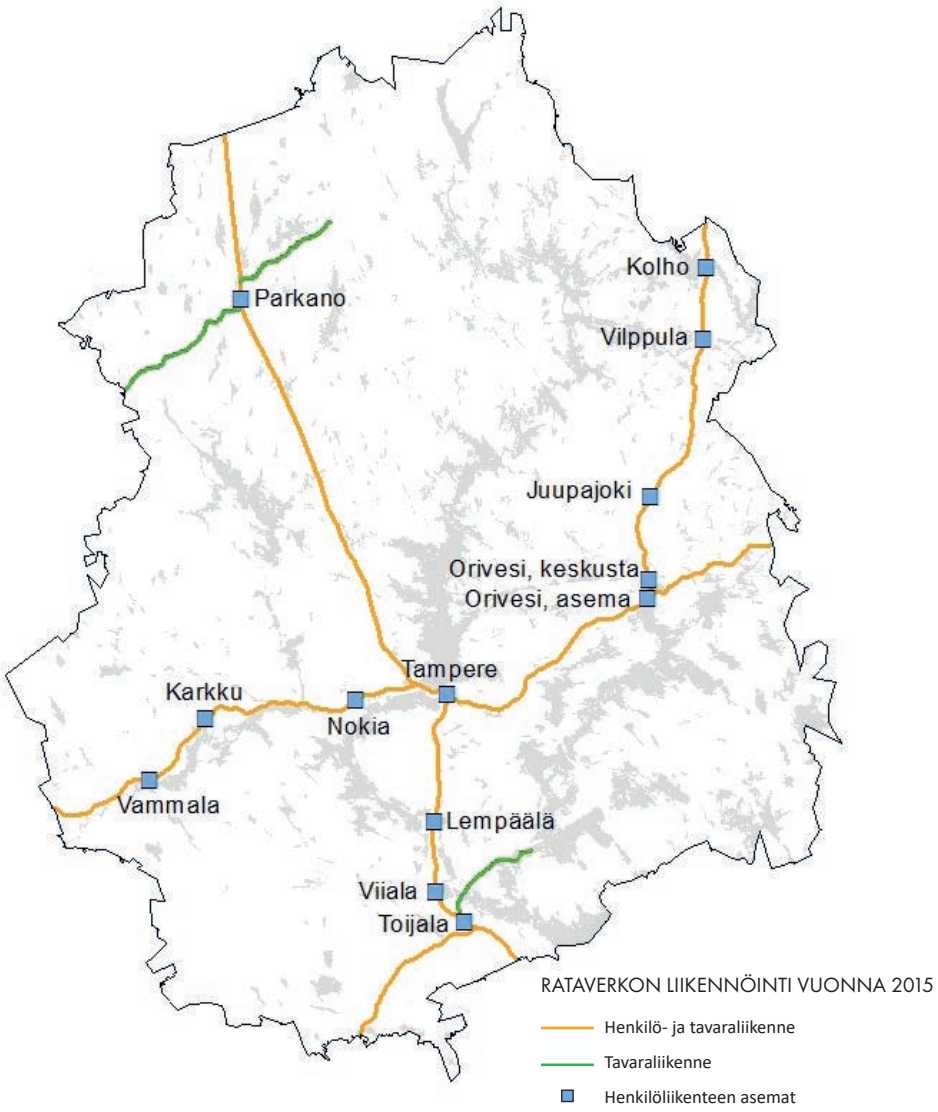

Kuva 29. Pirkanmaan rataverkon liikennöinti vuonna 2015.

Tampere–Helsinki.

Suomen suurimmat kaukoliikenteen matkustajavirrat olivat vuonna 2013 välillä Helsinki–Tampere. Tampereen ja Toijalan välisellä rataosuudella matkustajamäärä oli yli 4,5 miljoonaa matkustajaa. Tavaraliikenteessä puolestaan pääradan ohella myös itä-länsisuuntainen yhteys kohti länsirannikon satamia on merkittävässä roolissa. Tampereelta kohti Raumaa ja Poria kulkevalla rataosuudella kuljetettiin vuonna 2013 yli 2,9 miljoonaa nettotonnia ja Tampereen ja Oriveden välisellä rataosuudella yli 3,3 miljoonaa nettotonnia tavaraa. Päärata etelänsuuntaan on kuitenkin myös tavarankuljetuksissa vilkkain rataosuus Pirkanmaalla. (Liikennevirasto 2014b)

Päärata Helsingistä Tampereen ja Seinäjoen kautta Ouluun on osa eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa ja siten merkittävä väylä koko Suomen ja Pohjois-Euroopan tavara- ja henkilöliikenteen näkökulmasta.

TAVOITTEET

Rataverkon varauksilla pyritään varmistamaan turvallisen, sujuvan ja kestävän liikkumisen ja kuljettamisen edellytykset. Rataverkon aluevaraukset varmistavat Pirkanmaan liittymisen henkilöliikenteen ja kuljetusten kotimaiseen ja kansainväliseen liikenneverkkoon. Sähköistetyt pääradat ja sähköistämättömät yhdysradat luovat myös mahdollisuuden lähijunaliikenteelle sekä siihen tukeutuvalle uudelle maankäytölle.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Rataverkolla esitetään sähköistetyt pääradat sekä sähköistämättömät yhdysradat. Kaavassa ei ole esitetty lyhyitä teollisuusraiteita. Rataverkon aluevarausten pääperiaatteena on väylästön kehittäminen nykyisellä paikallaan.

Pääratаverkolla tavoitteena on, että tasoristeykset poistetaan ja tavaraliikenteen toiminnan takaamiseksi mahdollistetaan 250 kN:n akselipainot. Myös henkilöliikenteen nopeutta ja täsmällisyyttä sekä turvallisuutta edistäviä toimenpiteitä on syytä edistää koko rataverkolla. Porin radalla Nokialta länteen ja Turun radalla Toijalasta länteen tavoitellaan jäljellä olevien tasoristeysten poistamista. Turun radalla on myös tavoitteen alle jäävä akselipainorajoitus. Tampereen ja Oriveden välillä on syytä kehittää turvalaitejärjestelyjä.

Välille Kihniö–Keuruu esitetään merkinnällä Ratareitti käytöstä poistettu rata, jolla halutaan säilyttää mahdollisuus uudelleenkäyttöönottoon, mikäli itä-länsisuuntaiset kuljetusvirrat sitä tarvitsevat. Radan käyttöönottoa on tarkasteltu Bothnian Green Logistics Corridor -hankkeen yhteydessä esiselvityksessä Pori–Parkano–Haapamäki-radan uudelleenavaaminen (Evaluation of reopening the Pori–Parkano–Haapamäki railroad track).

TEN-T-ydinverkkoon kuuluva päärata esitetään omalla merkinnällään ja kattavan TEN-T-verkon rataosuudet vastaavalla merkinnällä kuin kattavan verkon tiet, esitetty selostuksen luvussa 6.5.1.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Päärata.

Merkinnällä osoitetaan henkilö- ja tavaraliikenteen kannalta merkittävät pääradat.

Suunnittelumääräys:
Pääradoilla tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilöliikenteen nopeutta ja täsmällisyyttä sekä yleistä liikenneturvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin. Päärataverkolla tavoitteena on poistaa tasoristeykset ja mahdollistaa 250 kN akselipainot.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

TEN

TEN-T-liikenneverkko, ydinverkko.

Merkinnällä osoitetaan TEN-T-ydinverkkoon kuuluva päärata.

Yhdysrata.

Merkinnällä osoitetaan tärkeimmät yhdysradat.

Ratareitti.

Merkinnällä osoitetaan käytöstä poistetun radan linjaus, jolla tulee säilyttää mahdollisuus radan uudelleen rakentamiseen ja käyttöönottoon.

MERKITTÄVÄSTI PARANNETTAVAT RADAT

LÄHTÖKOHDAT

Liikennemäärien kehitystä tulevaisuudessa on arvioitu Liikenneviraston selvityksessä *Liikenneolosuhteet 2035* (Liikennevirasto 2011a). Laaditut ennustetarkastelut osoittavat, että pääradan matkustajamäärä Helsingin ja Tampereen välillä kasvaa kaikissa kehitysskenaarioissa. Matkaketjut laajemmin Länsi-, Keski- ja Pohjois-Suomen alueelta pääkaupunkiseudulle kulkevat pääosin Tampereen kautta. Erityisesti kaupunkikeskusten välisillä yhteyksillä palvelutasovaatimukset ovat kasvaneet niin matkustuksen sujuvuuden kuin aikatavoitteidenkin suhteen. Tampere toimii merkittävänä kauttakulkuasemana myös ulkomaille suuntautuvissa matkaketjuissa. Tampereen liityntäyhteyksillä on merkittävä rooli Helsinki-Vantaan lentokentälle suuntautuvilla matkoilla.

Rataverkon tavaraliikenne-ennusteen 2035 (Liikennevirasto 2014c) mukaan ratojen kuormituksen oletetaan kasvavan Pirkanmaalla vuoteen 2025 mennessä erityisesti idästä länteen ja etelään suuntautuvilla osuuksilla. Suurin ennustettu kuljetusmäärän kasvu vuoteen 2013 verrattuna on osuuksilla Orivesi–Jämsä (0,8 milj. tonnia), Tampere–Orivesi (0,5 milj. tonnia) ja Toijala–Tampere (0,5 milj. tonnia).

TAVOITTEET

Rataverkon toimivuus on Pirkanmaan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Aluerakenteen ja maankäytön suunnittelussa on tarpeen varautua nykyistä paremmin hyödyntämään raideliikennettä nopeana, turvallisena ja ympäristöystävällisenä liikennemuotona. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö sovitetaan yhteen siten, että vähennetään henkilöautoliikenteen tarvetta ja parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä. Tässä raideliikenteen kehittämisellä on tärkeä rooli niin pitkillä matkoilla kuin työssäkäyntialueen sisäisessä pendelöinnissäkin.

Kuljetusten luotettavuus- ja oikea-aikaisuusvaatimukset ovat tärkeitä elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamisessa. Tämä koskee niin yhteysvälien toimivuutta kuin ratapihatoimintojen sujuvuutta.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Useilla rataosuuksilla on tarvetta lisäraiteille. Osa lisäraidetarpeista voidaan alkuvaiheessa korvata riittävillä kohtaamispaikoilla, mutta pitkällä aikavälillä on maankäytön suunnittelussa syytä varautua lisäraiteiden tilantarpeeseen. Rataverkon perusparannus- ja sähköistystyöt tapahtuvat pääosin nykyisiä ratalinjauksia noudattaen.

Merkittävästi parannettavan radan merkinnällä osoitetaan lisäraidetarve seuraaville rataosuuksille:

- Tampere–Sääksjärvi, lisäraide (yhteensä 4 raidetta)
- Sääksjärvi–eteläinen maakunnan raja, 2 lisäraidetta (yht. 4 raidetta)
- Tampella–Lielahti, lisäraide (yht. 3 raidetta)
- Lielahti–pohjoinen maakunnan raja, lisäraide (yht. 2 raidetta)
- Lielahti–Nokia, lisäraide (yht. 2 raidetta)
- Orivesi–itäinen maakunnan raja, lisäraide (yht. 2 raidetta)

Maankäytön ja liikenteen perusratkaisujen mukaisesti lähijunaliikennettä ja siihen tukeutuvaa maankäyttöä kehitetään Lempäälän ja Nokian suunnissa. Lähijunaliikenteen merkittävä kehittäminen kuitenkin edellyttää tulevaisuudessa myös rataverkon kehittämistä.

Pirkanmaan rataverkon kehittämisen liikenteellisen tarveselvityksen (Liikennevirasto 2013b) mukaan kolmannen raiteen jatkaminen Sääksjärveltä Toijalaan mahdollistaa lähijunaliikenteen kehittämisen etelän suuntaan. Neljäs raide Tampereelta etelään puolestaan mahdollistaisi lähiliikenteen voimakkaan kasvattamisen kohti kaupunkiratamaista liikennöintiä ja parantaisi tavaraliikenteen kulkumahdollisuuksia. *Rataverkon tavaraliikenne-ennusteen 2035* (Liikennevirasto 2014c) mukaan tämän vilkkaan pääradan tavarankuljetusvirtojen oletetaan myös jatkossa kasvavan. Välillä Tampere–maakunnan eteläinen raja on syytä varautua neljään raiteeseen. Lisäraiteista on laadittu aluevaraussuunnitelma *Lisäraiteiden aluevaraussuunnittelu rataosuudella Tampere–Toijala*.

Tampereelta pohjoiseen kulkee välillä Tampere–Tampella kolme raidetta ja välillä Tampella–Lielahti kaksi raidetta. Porin rata ja Pohjanmaan rata ovat Lielahdesta eteenpäin yksiraiteisia. Välillä Tampella–Lielahti on syytä varautua lisäraiteen toteuttamiseen lähijunaliikenteen mahdollistamiseksi sekä pääradan sujuvuuden turvaamiseksi. Lisäraiteen vaatimia aluevarauksia on tutkittu selvityksessä *Lisäraiteiden aluevarausselvitys välillä Tampere–Lielahti–Nokia/Ylöjärvi*.

Pohjanmaan rata muodostaa koko Suomen kannalta erittäin merkittävän liikennekäytävän, joka palvelee niin henkilö- kuin tavaraliikenteen tarpeita. Tämä päärata on myös osa TEN-T-ydinverkkoa. Lielahdesta pohjoiseen maakunnan rajalle on varauduttava toisen raiteen toteuttamiseen. Välillä Lielahti–Ylöjärvi (kt 65 risteyssilta) on selvitetty lisäraiteen aluevaraus selvityksessä *Lisäraiteiden aluevarausselvitys välillä Tampere–Lielahti–Nokia/Ylöjärvi*.

Porin radalla välillä Lielahti–Nokia varaudutaan perusratkaisun mukaisesti lähijunaliikenteen kehittämiseen. *Pirkanmaan rataverkon kehittämisen liikenteellisen tarveselvityksen* (Liikennevirasto 2013b) mukaan ilman lisäraidetta liikenne on vaikeaa järjestää tasaisella vuorovälillä: useista kohtaamisista johtuen sekä henkilö- että tavaraliikenteen viivytykset lisääntyvät ja liikenne olisi hyvin altista häiriöille. Välillä Lielahti–Nokia (Harjuniitty) on syytä varautua lisäraiteeseen, jonka sijaintia on tutkittu *Lisäraiteiden aluevarausselvitys välillä Tampere–Lielahti–Nokia/Ylöjärvi* -selvityksessä.

Tampereelta kohti Jyväskylää kulkevalla radalla on välillä Tampere–Orivesi nykytilassa kaksi raidetta ja Orivedeltä kohti Jyväskylää vain yksi raide. *Rataverkon tavaraliikenne-ennusteen 2035* (Liikennevirasto 2014c) mukaan tällä rataosalla oletetaan kuljetusvolyymin olennaisesti kasvavan erityisesti Äänekosken biotuotetehtaan kuljetusten myötä. Rataosuudella Orivesi–itäinen maakunnan raja on varauduttava lisäraiteen toteuttamiseen.

Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Merkittävästi parannettava päärata.

Merkinnällä osoitetaan henkilö- ja tavaraliikenteen kannalta merkittävät pääradat, joiden liikennetarve edellyttää radan merkittävää parantamista.

Merkintään liittyy rataosalla Tampere/Lielahti–Parkano (pohjoinen maakunnan raja) Parkanossa Ahvenuksen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em1, Ylöjärvellä Hirvijärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em2, Parkanossa Kaitojenvesien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em8, Ylöjärvellä Perkonmäen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em15 ja Ylöjärvellä Ruonanjoen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em20.

Merkintään liittyy Tampereella, Nokialla ja Ylöjärvellä rataosalla Tampere/Lielahti–Nokia Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava radan rakenteen ja turvallisuuden parantamiseen sekä tasoristeysten poistamiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Rataosalla Tampere–eteläinen maakunnan raja on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa varauduttava yhteensä neljään raiteeseen. Rataosilla Tampella–Lielahti, Lielahti–Parkano (pohjoinen maakunnan raja), Lielahti–Nokia ja Orivesi–Jämsä (itäinen maakunnan raja) tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa varautua lisäraiteen toteuttamiseen.

em1 em1

Erityismääräys 1.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Voimalinjan yhteystarve: Parkano / Poikkeusjärvi–Rännäri.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Parkano / Parkanon aseman seutu.

Merkittävästi parannettava päärata: Parkano / rataosa Tampere (Lielahti)–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Ahvenuksen (FI0336008) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden säilymiseen.

em2

Erityismääräys 2.

Erityismääräys koskee merkintää:

Merkittävästi parannettava päärata: Ylöjärvi / rataosa Tampere (Lielahti)–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava rataosalla lisäraiteen toteuttamiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Hirvijärven (FI0356005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutusten ehkäisemiseen.

em8

Erityismääräys 8.

Erityismääräys koskee merkintää:

Merkittävästi parannettava päärata: Parkano / rataosa Tampere (Lielahti)–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaitojenvesien (FI0336005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää veden laadun säilymiseen.

em13 em13

Erityismääräys 13.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Taajamatoimintojen alue: Tampere ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue (KMt), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön: Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka-alue: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Tampere ja Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Puuterminaali (Pt): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Merkittävästi parannettava päärata: Tampere ja Nokia / rataosa Tampere (Lielahti)–Nokia.

Ohjeellinen päärata: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / rataosa Pirkkala–Ylöjärvi.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Myllypuron (FI0345001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

em15 em15

Erityismääräys 15.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Ylöjärvi / Takamaan alue.

Työpaikka-alue: Ylöjärvi / Perkonmäen Natura-alueen valuma-alue.

Uusi moottoriväylä: Ylöjärvi / valtatie 3 välillä Elovainio–Sasi.

Merkittävästi parannettava päärata: Ylöjärvi / rataosa Tampere/Lielahti–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Perkonmäen (FI0356001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

em20

Erityismääräys 20.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Merkittävästi parannettava päärata: Ylöjärvi / rataosa Tampere (Lielahti)–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Ruonanjoen (FI0353002) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää veden laadun säilymiseen.

UUDET RATAOSUUDET

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaa sijaitsee rataverkon solmukohdassa, ja maakunnassa onkin poikkeuksellisen kattavat ratayhteydet eri suuntiin. Pääradalla kulkee nykyisin Tampereen eteläpuolella noin 115 junaa ja muilla Tampereelta lähtevillä suunnilla 35–50 junaa vuorokaudessa. Liikenteen päävirta on etelä-pohjoissuuntainen. Nykytilanteessa järjestelyratapihalla käy noin 80–90 prosenttia tavarajunista.

Tampereen kapealla kannaksella päärata kulkee tiiviin asutuksen läpi. Radalla kulkee vaarallisten aineiden kuljetuksia ja radan tiheästä käytöstä aiheutuu melua ja tärinää sekä päivä- että yöaikaan.

TAVOITTEET

Uusilla ratavarauksilla pyritään turvaamaan rataverkon toimintavarmuus ja turvallisuus. Esitetyillä ratalinjauksilla parannetaan ensisijaisesti tavaraliikenteen edellytyksiä. Tampereen läntisen ratayhteyden suunnittelu linkittyy laajempaan liikennekokonaisuuteen, jossa Tampereen erinomaista asemaa liikenneverkkojen solmupisteessä vahvistetaan luomalla eri liikennemuodot yhdistävä logistinen keskittymä Tampereen kaupunkiseudun eteläpuolelle. Tampereen keskustan ohittamisella tavoitellaan lisää joustoa rataverkon operointiin ja pyritään poistamaan vaarallisten aineiden kuljetuksia erittäin tiiviisti asutulta alueelta.

Tavoitteena on myös parantaa Tampere-Pirkkalan lentoaseman saavutettavuutta ja kytkeä se koko Suomen kattavaan rautatieverkkoon.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Uusina rataosuuksina esitetään Tampereen läntinen ratayhteys ja Toijalan kolmioraide.

Toijalan kolmioraide mahdollistaa yhteyden Turun radalta kohti Helsinkiä ilman junan kulkusuunnan vaihtoa. Tämä purkaa painetta Tampereen ja Toijalan väliseltä yhteydeltä ja sujuvoittaa tavaraliikenteen kuljetuksia.

Tampereen läntinen ratayhteys erkanee pääradasta Lempäälän Kuljun asemakylän eteläpuolella ja kulkee mahdollisimman läheltä lentoasemaa sen itäpuolelta. Uusi henkilöliikenteen asema sijaitsee lentoaseman välittömässä läheisyydessä, niin lähellä kuin lentotoiminnan ja puolustusvoimien asettamien rajaehtojen puitteissa voidaan tässä suunnitteluvaiheessa osoittaa. Tästä rata jatkaa valtatien 3 Läntisen kehätien kanssa samaan maastokäytävään ylittäen valtatien 3 Pirkkalassa ja kulkee Pyhäjärven kohdalla valtatien itäpuolella. Rata siirtyy Pitkäniemen eritasoliittymän eteläpuolella valtatien 3 länsipuolelle, jossa se jatkaa koko matkan Ylöjärven Elovainioon asti tien kanssa samassa maastokäytävässä. Yhdysrata lentoaseman ja Peltolammin välillä sijoittuu tunneliin. Esitetty ratalinjaus tarkempine suunnitelmakuvineen on raportoitu taustaselvityksessä *Tampereen läntinen ratayhteys. Selvitys maakuntakaavaehdotusta varten* (Liikennevirasto, Suunnitelmia 1/ 2016). Tampereen läntisen ratayhteyden suunnittelun tavoitteena on esittää radalle sijainti ja aluevaraus, joka tulee tarkentaa ratalain mukaisilla suunnittelumenettelyillä ja selvityksillä ennen kuin rata voidaan rakentaa. Muun muassa lajisuojeluun liittyvät kysymykset tarkastellaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, kun sen tekeminen nähdään ajankohtaiseksi.

Ohjeellinen päärata -merkintään sisältyvän pohjaveden suojelua koskevan määräyksen muotoilu perustuu vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014, mm. 7 ja 17 §) sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämistä koskevan lain (1299/2004, mm. 1 ja 21 §) säädöksiin. Läntisen ratayhteyden suunnittelun taustoja ja vaiheita on kuvattu tarkemmin luvussa 5 Selvitykset ja tutkitut vaihtoehdot.

Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Uusi päärata.

Merkinnällä osoitetaan uusi ratayhteys välillä Kulju–Pirkkala–Peltolammi sekä Toijalan kolmioraide.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen sekä ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Lentoaseman läheisyydessä tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota puolustusvoimien sekä lentotoiminnan asettamiin erityisvaatimuksiin.

Ohjeellinen päärata.

Merkinnällä osoitetaan uusi ratayhteys välillä Pirkkala–Ylöjärvi.

Merkintään liittyy Tampereella, Nokialla ja Ylöjärvellä rataosalla Pirkkala-Ylöjärvi Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistua siitä, ettei radan rakentaminen tai toiminta vaaranna vedenhankintaa varten tärkeän pohjavesialueen veden laatua tai aiheuta sen määrään kohdistuvia merkittäviä muutoksia. Vedenottamoiden toimintaedellytyksiä ei saa heikentää.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen, ulkoilureittien ja ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen sekä radasta aiheutuvien meluvaikutusten ehkäisyyn ja risteävien katujen ja teiden järjestelyihin.

Maankäytön suunnittelulla tai toteutuksella ei saa estää varauksen myöhempää toteuttamista.

Uusi liikennetunneli.

Merkinnällä osoitetaan uusi tien tai radan tunneliosuus.

em13 em13

Erityismääräys 13.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Taajamatoimintojen alue: Tampere ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue (KMt), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön: Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka-alue: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Tampere ja Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Puuterminaali (Pt): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Merkittävästi parannettava päärata: Tampere ja Nokia / rataosa Tampere (Lielahti)–Nokia.

Ohjeellinen päärata: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / rataosa Pirkkala–Ylöjärvi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Myllypuron (FI0345001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

6.5.3 RATAPIHAT

LÄHTÖKOHDAT

Tampereen keskusjärjestelyratapiha on Kouvolan ohella Etelä-Suomen toinen rautatieliikenteen keskus, jolla on tärkeä rooli koko Suomen kuljetusjärjestelmässä. *Tavara- ja henkilöliikenteen ratapihojen kehityskuvan 2035* (Liikennevirasto 2013c) mukaan tämä rooli tulee myös jatkossa säilymään. Kehityskuvaselvityksen mukaan vuonna 2011 Pirkanmaalla oli 12 tavaraliikenteen ratapihaa, joista osa toimi tuotannollisten laitosten yhteydessä.

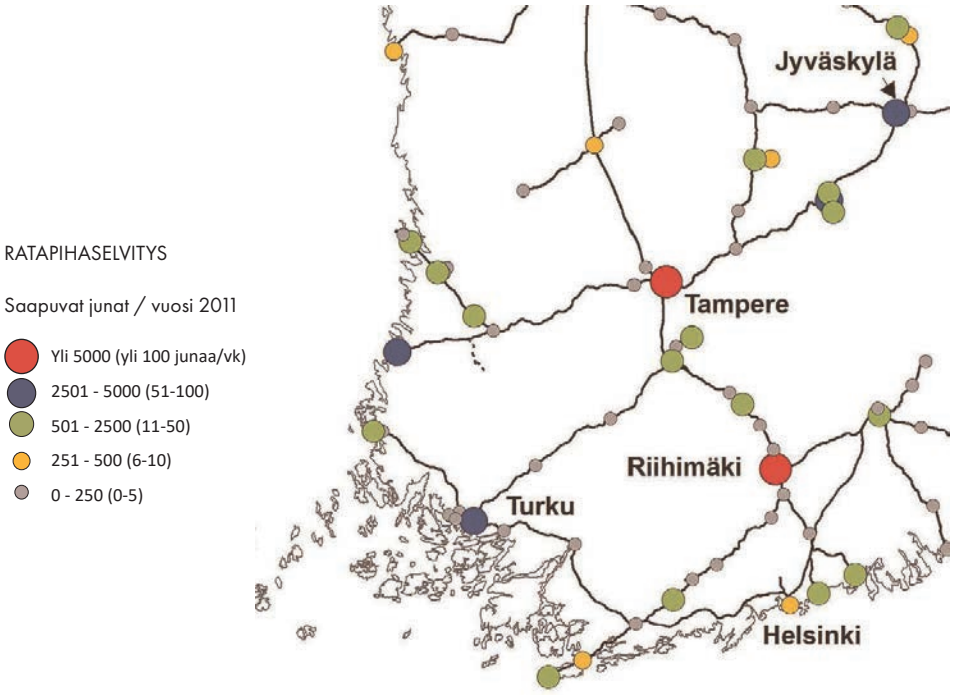

Kuva 30. Tavaraliikenteen ratapihojen käyttö vuonna 2011 (Liikennevirasto 2013c).

Vaarallisten aineiden kuljetuksessa (VAK) liikutellaan merkittäviä määriä vaarallisia aineita. Niin kutsuttu VAK-ratapiha on kuljetuskeskittymä, jonka kautta kulkee suuria määriä vaarallisia aineita vuosittain. Suomessa on 13 VAK-ratapihaksi määriteltyä ratapihaa, joista Tampereen järjestelyratapiha on yksi. Mikäli ratapihalla tapahtuu onnettomuus, jossa vaarallisia aineita sisältäviä vaunuja on osallisena, on mahdollista että onnettomuudessa vapautuvat aineet aiheuttavat suuronnettomuusvaaran, jonka vaikutukset ulottuvat ratapiha-alueen ulkopuolelle. (Ympäristöministeriö 2012)

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys, ja suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista. Järjestelyratapihoilla vaarallisten aineiden kuljetusten onnettomuusriski on tavallisia rataosuuksia korkeampi ajallisesti pidemmän kuormituksen sekä järjestelytoiminnoista aiheutuvan vaunujen liikuttelun vuoksi. Tästä syystä Tampereen järjestelyratapihalle osoitetaan vaihtoehtoinen sijainti Lempäälään.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Tavara- ja henkilöliikenteen ratapihojen kehityskuvan 2035 (Liikennevirasto 2013c) mukaan Pirkanmaalla olisi vuonna 2035 yhteensä yhdeksän tavaraliikenteen ratapihaa, joista yksi on keskusjärjestelyratapiha ja viisi sijaitsee tuotantolaitosten yhteydessä (Korkeakoski, Mänttä, Nokia, Valkeakoski, Vilppula). Näiden lisäksi muita ratapihoja on esitetty kehityskuvassa kolme (Parkano, Orivesi, Toijala). Tuotantolaitosten yhteydessä sijaitsevia ratapihoja ei osoiteta maakuntakaavassa.

Tampereen keskustan ja Rautaharkko-Lakalaivan alakeskuksen välittömässä läheisyydessä sijaitseva nykyinen järjestelyratapiha on toinen Suomen pääjärjestelyratapihoista, jossa järjestellään myös vaarallisten aineiden kuljetuksia. Järjestelyratapihatoiminnoista aiheutuu turvallisuusriskin lisäksi myös huomattavaa melu- ja tärinähaittaa. Ratapihalle osoitetaan vaihtoehtoinen sijainti Lempäälään uuden Läntisen ratayhteyden varrelle. Uudelle alueelle Lempäälään on mahdollista toteuttaa uudenaikainen, automatisoitu ratapiha, jonne voidaan siirtää kaikki Viinikan ratapihan nykyiset toiminnot. Uuden järjestelyratapihan läheisyydessä ei sijaitse ympäristöhäiriöille herkkiä toimintoja, mikä tuo mahdollisuuden tarvittaessa laajentaa vaarallisten aineiden kuljettamiseen ja käsittelyyn liittyviä toimintoja Pirkanmaalla.

Nykytilanteessa Toijalan keskustassa sijaitsee puuterminaali, jonka kehittäminen on keskellä keskusta-aluetta erittäin vaikeaa. Terminaalin sijainnista aiheutuu myös raskasta liikennettä keskustan ja tiivistyvän taajaman katuverkolle. Liikennevirasto selvittää mahdollista korvaavaa sijaintipaikkaa puunlastaustoiminnoille. Korvaavan lastauspaikan valmistuessa voidaan Toijalan keskustassa sijaitseva alue liittää paremmin osaksi keskustatoimintoja.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

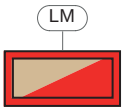

Maaliikenteen alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on taajamatoimintojen tai keskustatoimintojen alue.

Merkinnällä osoitetaan Tampereen järjestelyratapihan alue, joka toimii liikennealueena siihen asti, kunnes järjestelyratapihatoiminnot on mahdollista siirtää korvaavaan sijaintipaikkaan.

Suunnittelumääräys:
Tampereen järjestelyratapihan alue varataan toistaiseksi järjestelyratapihaksi. Jos järjestelyratapihatoiminnot siirtyvät muualle, alue varataan eteläosaltaan keskustatoimintojen alueeksi ja muilta osin taajamatoimintojen alueeksi.

Maaliikenteen alue.

Merkinnällä osoitetaan Lempäälän uusi järjestelyratapiha.

Suunnittelumääräys:
Lempäälän järjestelyratapihan tarkempi sijainti ja laajuus tulee tutkia ja osoittaa yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää asutukselle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen.

Maaliikenteen alue.

Kohdemerkinnällä osoitetaan nykyiset vähintään seudullisesti merkittävät ratapiha-alueet.

Suunnittelumääräys:
Alueen käyttö on suunniteltava siten, että se ei aiheuta melukuormituksen lisääntymistä läheisillä asuinalueilla.

Toijalan ratapiha-alueen puuterminaalitoiminnot pyritään siirtämään yhdyskuntarakenteellisesti suotuisampaan paikkaan.

6.5.4 JUNALIIKENTEEN ASEMAT JA TERMINAALI

LÄHTOKOHDAT

Pirkanmaalla oli vuonna 2014 käytössä 13 henkilöliikenteen asemaa. Pääradan henkilöliikennepaikat sijaitsevat Tampereella, Toijalassa, Viialassa, Lempäälässä ja Parkanossa. Muita asemia ovat Jyväskylän radalla Orivesi, Haapamäen radalla Oriveden keskusta, Juupajoki, Vilppula ja Kolho ja Porin radalla Nokia, Karkku ja Vammala. Tampere on Suomen tärkein henkilöliikenteen risteysasema pääkaupunkiseudun ulkopuolella, josta on järjestetty vaihdot eri suuntien välille.

TAVOITTEET

Pirkanmaan kasvavalle väestölle halutaan tarjota mahdollisuus kestävään liikkumiseen. Maankäytön perusratkaisujen mukaisesti tätä tavoitetta tuetaan luomalla lähijunaliikenteen hyvä palvelutaso Nokian ja Lempäälän suuntiin sekä varmistamalla riittävä asemaverkko myös muualla Pirkanmaalla.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Kaavassa esitetään Pirkanmaan päärautatieasema Tampereen keskustassa sekä ne asemat, joilla on vähintään seudullista merkitystä joukkoliikennejärjestelmälle. Paikallisesti merkittäviä seisakkeita voidaan toteuttaa myös kohteisiin, joita ei ole esitetty maakuntakaavassa.

Junaliikenteen asemat perustuvat maankäytön perusratkaisuissa esitettyyn lähijunaliikenteen asemaverkkoon sekä kaukoliikenteen yhteystarpeisiin. Intensiivisellä lähijunaliikenteellä saavutetaan Nokian suunta Harjuniittyyn asti sekä Lempäälän suunta Lempäälän keskustaan asti. Molemmille väleille sijoittuu uusia kehittyviä asemanseutuja. Lähijunaliikenteen on tulevaisuudessa määrä ulottua etelässä aina Toijalaan ja siitä kohti etelää. Pohjoisen suunnasta Parkanon ja Ylöjärven asemat tukeutuvat ensisijaisesti kaukojuniin. Porin suunnassa Sastamalan asemat tukeutuvat kaukojunaliikenteeseen, jota täydennetään taajama- tai lähijunaliikenteellä. Orivesi tukeutuu sekä kauko- että paikallisjunaliikenteeseen, ja Haapamäen suuntaan turvataan paikallisjunaliikenteen toiminta.

Tampereen päärautatieasema on yksi Suomen vilkkaimmista rautatieasemista. Toimiva ja kehittyvä päärautatieasema palvelee koko maakuntaa sekä asukkaiden liikkumisessa että elinkeinoelämän kannalta tärkeissä matkoissa. Matkustajaliikenteen merkittävä solmukohta kehittyy jatkossa yhä vahvemmin myös osaksi kansainvälisiä matkaketjuja.

Tampereen eteläpuolelle esitetään uutta merkittävää henkilöliikenteen asemaa, jossa yhdistyvät uuden Rautaharkko-Lakalaivan alakeskuksen palvelut, Tampereen messu- ja urheilukeskuksen läheisyys sekä liikenteellinen saavutettavuus. Alueen on mahdollista kehittyä eri liikennemuotojen solmupisteeksi helpottaen näin Tampereen keskustaan kohdistuvaa liikennepainetta.

Uutena kaukoliikenteen asemana esitetään Ylöjärven asema, jonka kehittyminen on mahdollista puuterminaalitoiminnan siirtyessä pois keskusta-alueelta. Tämä asema palvelisi laajasti Tampereen kaupunkiseudun pohjoispuolta niin pääkaupunkiseudulle kuin muihinkin suuntiin kohdistuvien matkojen solmupisteenä. Ylöjärven asema vähentäisi Tampereen keskustaan suuntautuvien liityntämatkojen tarvetta ja toisi mahdollisesti joustavuutta Tampereen ruuhkaisen henkilöratapihan toimintaan. Ylöjärven asukastiheys ja vahvasti kehittyvä keskusta tukevat aseman sijoittumista alueelle.

Tampere-Pirkkalan lentoaseman yhteyteen esitetään liikenneterminaali, joka yhdistää maa- ja lentoliikenteen toisiinsa ja edistää kestäviä matkaketjuja. Terminaalin sijainti tarkentuu jatkosuunnittelun yhteydessä.

Asemien suunnittelussa on ensisijaisen tärkeää turvata riittävät liityntäpysäköintimahdollisuudet, varmistaa saattoliikenteen toimivuus ja edistää vaihtomatkojen sujuvuutta.

Maakuntakaavan merkintä ei ota kantaa siihen, pysähtyykö asemalla kauko- vai lähijunaliikenne. Näin ollen esimerkiksi laiturirakenteiden tarkoituksenmukainen mitoitus on varmistettava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Asemat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5 ”Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat, asemat”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Päärautatieasema.

Kohdemerkinnällä osoitetaan maakunnan päärautatieasema Tampereen keskustassa.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon saattoliikenteen ratkaisut sekä joukkoliikenteen vaihtomatkojen sujuvuus ja esteettömyys.

Asema.

Kohdemerkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät rautatieliikenteen asemat.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon liityntäpysäköinnin tarpeet, saattoliikenteen ratkaisut sekä joukkoliikenteen vaihtomatkojen sujuvuus ja esteettömyys.

Uusien asemien osalta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota rataverkon toimivuuden ja kehittämismahdollisuuksien turvaamiseen.

Lt

Liikenneterminaali.

Kohdemerkinnällä osoitetaan lento- ja raideliikenteen yhdistävän terminaalin yleispiirteinen sijainti.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon liityntäpysäköinnin tarpeet, saattoliikenteen ratkaisut sekä joukkoliikenteen vaihtomatkojen sujuvuus. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lentoturvallisuuden edellyttämiin vaatimuksiin sekä lentoliikenteen matkustajien sujuviin kulkuyhteyksiin.

Rautatieasema, Tampere.

6.5.5 LENTOLIIKENNE

LÄHTÖKOHDAT

Tampere-Pirkkalan lentokenttä on maakunnallisesti tärkeä kehittämiskohde, ja kansainvälisen lentokentän yhteydet ja logistiset mahdollisuudet on otettu aluekehityksen lähtökohdaksi. Lentokentällä on suuri merkitys koko Pirkanmaan saavutettavuudelle ja siten elinkeinoelämän kilpailukyvylle. Kenttä toimii siviili- ja sotilaslentokenttänä. Reittilentoja lennetään niin kotimaahan kuin ulkomaillekin. Lisäksi kentällä on koelento- ja lentokoulutustoimintaa.

Tampere-Pirkkalan lentoasemalla lennettiin vuonna 2013 noin 7 500 liikenneilmailun ja noin 8 200 sotilasilmailun lento-operaatiota. Sotilasilmailulento-operaatioista 4 900 operaatiota lennettiin F18 Hornet -torjuntahävittäjillä. Lisäksi lennettiin 5 900 yleisilmailu- ja 12 900 muuta lento-operaatiota. Yksi lentoonlähtö tai laskeutuminen tarkoittaa yhtä operaatiota.

TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee huomioida lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Alueidenkäytössä on myös turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.

Tampere-Pirkkalan lentoasemalta on kansainvälisiä lentoyhteyksiä, ja se palvelee matkailua sekä Tampereen kaupunkiseudulla että sen ulkopuolellakin. Tampere-Pirkkalan lentoasema on yhteistoimintalentoasema, joka palvelee siviili-ilmailun lisäksi myös sotilasilmailua. Kentän merkitys sotilasilmailulle kasvaa, kun sotilasilmailun kuljetus-, yhteys- ja koelentotoimintaa keskitetään Tampere-Pirkkalan lentoasemalle. Lentoasema nähdään myös Helsinki-Vantaan tärkeänä varalentoasemana poikkeusolosuhteissa. Tampere-Pirkkalan lentoasema toimii jatkossa myös merkittävänä ilmailualan koulutuskeskittymänä.

Valtakunnallisessa Liikenne- ja viestintäministeriön laatimassa *Lentoliikennestrategiassa* (LVM 2015) Tampere-Pirkkalan lentoasema nostetaan esiin alueellisena kehittämishankkeena. Tampereen AiRRport-konseptin avulla pyritään luomaan eri liikennemuodot sujuvasti yhdistäviä matkaketjuja ja kehittämään uusia palveluja toimijoiden yhteistyöllä. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa erityisesti läntisen ja keskisen Suomen saavutettavuutta ja siten elinkeinoelämän ja matkailun kytkentää globaaliin talouteen.

Maakunnallisissa tavoitteissa on Tampere-Pirkkalan lentoaseman matkustajamäärien nouseminen. Maakuntakaavassa varaudutaan toisen kiitotien rakentamiseen, mikä mahdollistaa kasvavien operaatioiden määrän ja huoltoihin liittyvät toimenpiteet. Toinen kiitotie olisi samansuuntainen nykyisen kiitotien kanssa, ja järjestelmä mahdollistaisi rinnakkaiskiitoteiden toisistaan riippumattoman käytön.

Laivaranta, Ruovesi.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Tampere-Pirkkalan lentoaseman aluerajauksessa on varauduttu asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen vuoteen 2040 mennessä. Rajauksessa on otettu huomioon nykyisen kiitotien jatkaminen sen länsipäästä, jonka jälkeen kiitotien kokonaispituus olisi 3 300 metriä nykyisen 2 700 metrin sijasta. Uusi rinnakkaiskiitotie olisi samansuuntainen nykyisen kiitotien kanssa, ja se sijoittuisi riittävälle etäisyydelle nykyisestä kiitotiestä mahdollistaen toisistaan riippumattoman rinnakkaiskiitoteiden käytön (engl. runway independent parallel use). Uuden kiitotien itäpää sijaitsisi jatketun nykyisen kiitotien puolenvälin tasalla. Uuden kiitotien aluevarauksessa on huomioitu, että alueella ei ole merkittäviä luonnon ja kulttuuriympäristön arvoja, kuten luonnonsuojelualueita, inventoituja uhanalaisia lajeja, petolintujen pesäpaikkoja, arvokkaita suo- tai lintualueita, hirvien laidun- tai ruokailualueita tai inventoituja muinaisjäännöksiä. Aluevaraus ei ole ristiriidassa muiden alueidenkäytön varausten kanssa.

Merkinnällä varaudutaan lentokenttää ja -toimintaa palvelevien rakenteiden sijoittamiseen alueelle sekä palvelemaan matkustajia ja muita lentoasemalla asioivia ja työskenteleviä ihmisiä mahdollistamalla muun muassa kaupallisten toimintojen lisäämisen alueella.

Lentoliikenteen alue ja lentopaikat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5 ”Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat, asemat”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

LL

Lentoliikenteen alue.

Merkinnällä osoitetaan Tampere-Pirkkalan lentoaseman alue.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varautua kahden kiitotien sijoittumiseen alueelle. Alueelle voi sijoittua lentokenttää ja -toimintaa palvelevia väyliä ja alueita, kuten logistiikkatoimintoja, terminaaleja ja lento-opetustoimintaa tukevia rakenteita sekä matkailua palvelevaa vähittäiskauppaa.

LL

Lentopaikka.

Kohdemerkinnällä osoitetaan pienlentopaikat.

Suunnittelumääräys:
Vedenhankintaa varten tärkeillä ja vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla tulee varmistua siitä, ettei lentopaikan toiminta heikennä pohjavesien laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä.

6.5.6 VESIREITIT

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan pinta-alasta noin 14 prosenttia on vesistöä, ja maakunta kuuluu lähes kokonaan Kokemäenjoen vesistöalueeseen. Veneväyliä on hieman yli tuhat kilometriä, ja väylästöön kuuluu neljä virallista sulkukanavaa. Lempäälän kanava sijoittuu Tampere–Hämeenlinna-reitille sekä Tampere–Längelmäki-reitille, johon kuuluu myös Valkeakosken kanava. Tampere–Virrat-reitillä sijaitsevat puolestaan Muroleen ja Herraskosken kanavat. Pääkanavien lisäksi on viisi muuta kanavaa: Apian, Kaivannon, Kaivannonsalmen, Kautun ja Kaivoskannan kanavat.

Säännöllistä laivaliikennettä kulkee Tampereen ja Valkeakosken/Hämeenlinnan sekä Tampereen ja Virtojen välillä. Vesiliikenteen matkustajamäärä Tampereella vuonna 2013 oli yli 80 000 matkustajaa. Matkailuun liittyviä sesonkiluonteisia yhteyksiä on myös muiden vesistöjen alueella muun muassa Rautavedellä Sastamalassa ja Kyrösjärvellä Ikaalisissa.

TAVOITTEET

Pirkanmaalla laiva- ja venereitit palvelevat ensisijaisesti virkistys- ja matkailutarpeita.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Vesiväylinä esitetään vesilainmukaiset yleiset kulkuväylät Näsijärvellä, Pyhäjärvellä/Vanajavedellä, Längelmävedellä/Pälkänevedellä, Kulovedellä/Rautavedellä, Kyrösjärvellä ja Keurusselällä. Veneväylät ja satamat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 7.

Satamista esitetään ne tärkeimmät vieras-, palvelu- ja kotisatamat, joilla on vähintään seudullista merkitystä ja jotka palvelevat matkailun ja virkistyksen tarpeita. Koti-, vieras- ja palvelusatamiksi tai sellaisiksi kehitettäviä satama-alueita on maakuntakaavaan merkitty 37 kappaletta. Merkinnällä osoitetaan myös kehitettävät uudet satamat Akaan Viialaan, Vesilahden Laukkoon, Pirkkalan keskustan läheisyyteen, Tampereen Lielahteen ja Ikaalisten Läykkälänlahteen. Keskusta-alueiden läheisyydessä on painotettu niitä satamia, jotka ovat matkailun kannalta ensisijaisia vieras- tai palvelusatamia.

Uusien satamien suunnittelussa on syytä arvioida, onko alueella tarvetta laatia tarkempia selvityksiä vedenalaisista kulttuuriperintöarvoista. Selvitystarpeen arvioinnissa asiantuntemusta saa Museovirastolta.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Veneväylä.
Merkinnällä osoitetaan vesilain mukaiset yleiset kulkuväylät.

Satama/venesatama.
Kohdemerkinnällä osoitetaan tärkeimmät olemassa olevat tai kehittyvät vieras-, palvelu- ja kotisatamat, jotka liittyvät maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviin veneilyväyliin.

Suunnittelumääräys:
Uusien satamien yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota vedenalaisten kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.

6.5.7 JOUKKOLIIKENTEEN VAIHTOPAIKAT JA LIITYNTÄPYSÄKÖINTI

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaalla liityntäpysäköinnin käyttö on vakiintunutta pääasiassa vilkkaimpien rautatieasemien yhteydessä olevilla liityntäpysäköintipaikoilla. Tampereen työssäkäyntialueen laajeneminen ja työmatkaliikkumisen kasvu luovat edellytyksiä liityntäpysäköinnin kysynnän lisääntymiselle. Kasvavat liikennemäärät ja ruuhkien leviäminen yhdistettynä joukkoliikenteen palvelutason kehittämiseen saavat aikaan kasvavan siirtymisen yksityisautoilusta joukkoliikenteen käyttäjiksi. Liityntäpysäköinnin avulla on edellytyksiä parantaa saavutettavuutta ja kasvattaa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta päivittäisessä liikkumisessa koko työssäkäyntialueella.

Virallisia liityntäpysäköintipaikkoja oli vuonna 2013 tarjolla yhteensä 700 autopaikkaa. Niistä noin 610 on rautatieasemien yhteydessä ja noin 90 linja-autoasemien ja -pysäkkien yhteydessä. Eniten liityntäpysäköintipaikkoja on tarjolla pääradan varren asemilla (mm. Tampere, Toijala, Parkano) ja valtatien 3 eritasoliittymien yhteydessä.

TAVOITTEET

Liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kehittämisellä pyritään edistämään kestävää liikkumista. Toimivassa joukkoliikennejärjestelmässä solmupisteet toimivat ja joukkoliikenteestä voi tulla mahdollisimman monelle pirkanmaalaiselle todellinen vaihtoehto henkilöautoilulle.

Keskeisten vaihtopaikkojen kartoittamisella ja vaihtojen toimivuuden kehittämisellä voidaan parantaa matkaketjujen sujuvuutta. Liityntäpysäköinnin kehittämisellä puolestaan tuetaan joukkoliikenteen matkustajamäärien kehittymistä niillä alueilla, joilla joukkoliikenteen palvelutaso ei itsessään houkuttele riittävää kysyntää. Toisaalta kattavaa liityntäpysäköintitarjontaa osoitetaan myös sellaisille alueille, joissa joukkoliikenteen palvelutaso on hyvä ja joka on autoilijalle helposti saavutettavissa.

Tampereen seudun joukkoliikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteisiin peilattuna Pirkanmaan alueella tavoitetilanteessa vuonna 2040 liityntäpysäköinnin käyttäjämäärän realistinen tavoite on 4 000 liityntäpysäköijää. Liityntäpysäköinti voi tapahtua joko pyörällä tai autolla. Käytännössä esimerkiksi Tampereella suurin osa liityntäpysäköinnistä tulee tapahtumaan polkupyörällä.

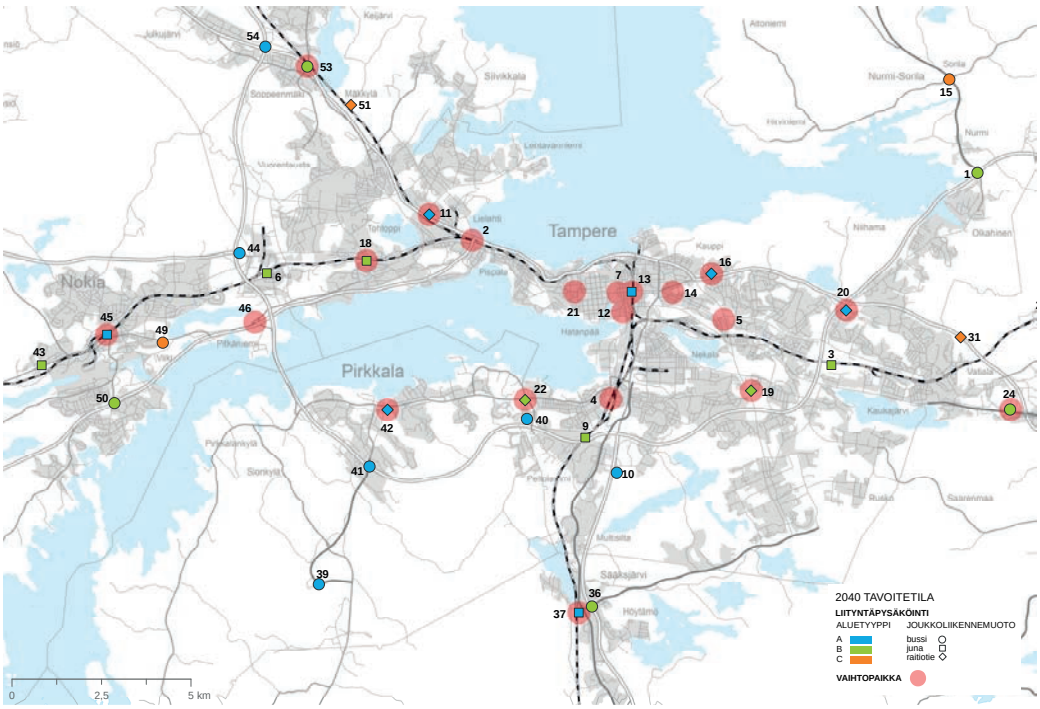

Kuva 31. Joukkoliikenteen vaihtopaikkojen ja liityntäpysäköinnin tavoitetila vuodelle 2040, ydinkaupunkiseutu.

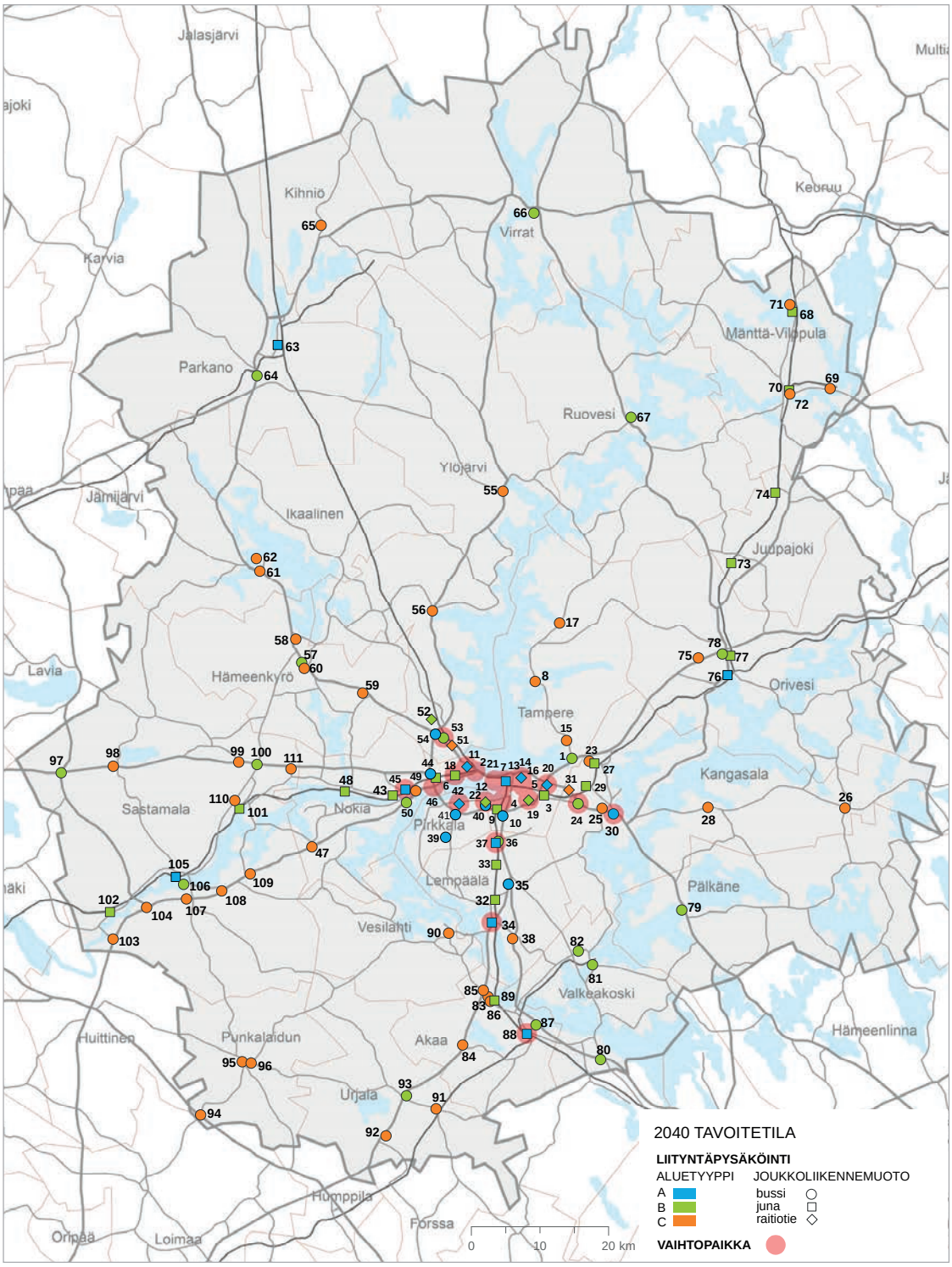

Kuva 32. Joukkoliikenteen vaihtopaikkojen ja liityntäpysäköinnin tavoitetila vuodelle 2040, kaikki kohteet.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Liityntäpysäköinti- ja vaihtopaikkamerkinnät pohjautuvat *Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti Pirkanmaalla* -selvityksen tuloksiin. Maakuntakaavassa osoitetaan ne kohteet, joilla on vähintään seudullista merkitystä ja jotka on syytä pinta-alansa vuoksi ottaa huomioon maankäytön varauksena.

Kaavassa ei esitetä erikseen niitä liityntäpysäköintipaikkoja ja joukkoliikenteen vaihtopaikkoja, jotka sijaitsevat keskusta-alueilla tai asemien yhteydessä, sillä näissä kohteissa liityntäpysäköintiä ja vaihtopaikkoja ohjataan kyseisen merkinnän suunnittelumääräyksessä. Kaavassa osoitetut sekä keskusta-alueiden ja asemien yhteydessä sijaitsevat liityntäpysäköinti- ja vaihtopaikat on esitetty myös kaavaselostuksen liitekartalla 8.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

▼ **Joukkoliikenteen vaihtopaikka.**

Kohdemerkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät keskustatoimintojen alueiden tai maakuntakaavassa esitettyjen asemien ulkopuoliset joukkoliikenteen vaihtopaikat.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota joukkoliikenteen sujuviin pysäkkijärjestelyihin sekä vaihtoreittien liikenneturvallisuuteen ja esteettömyyteen.

▲ **Liityntäpysäköinti.**

Kohdemerkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät keskustatoimintojen alueiden tai maakuntakaavassa esitettyjen asemien ulkopuoliset liityntäpysäköintipaikat.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varata riittävä tila liityntäpysäköinnin tarpeisiin sekä varmistaa kulkureittien liikenneturvallisuus ja esteettömyys. Alueella tulee tarpeen mukaan kiinnittää huomiota myös saattoliikenteen järjestelyihin.

Sorsapuisto, Tampere.

6.5.8 PUUTERMINAALIT

LÄHTÖKOHDAT

Nähtävissä oleva kehityssuunta uusiutuvan puuenergian hyödyntämisen voimakkaasta kasvusta osoittaa, että puun varastointitarve on tulevaisuudessa merkittävä. Tämä edellyttää maankäytön suunnittelulta varautumista riittävällä määrällä terminaalitoimintaan soveltuvia suuria maa-alueita, jotka palvelevat aines- ja energiapuun logistisia tarpeita.

Pirkanmaalla ei nykytilanteessa ole radan varteen sijoittuvia ainespuuterminaaleja, joissa olisi ympärivuorokautista kuormauspalvelua. Sen sijaan kuormauspaikkoja, joissa autoilijat kuormaavat omatoimisesti puun vaunuihin, on useamman rautatieaseman ratapihalla, kuten esimerkiksi Orivedellä ja Toijalassa. Parkanon asema on sekä maakunnan että valtakunnan tasolla nostettu esiin kehitettävänä puuterminaalina.

Pirkanmaan merkittävin olemassa oleva energiapuuterminaali sijaitsee Vesilahdella, josta suurin osa energiapuusta toimitetaan maanteitse Tampereen ydinkaupunkiseudun tarpeisiin. Tämän lisäksi ympäri maakuntaa on pienempiä terminaaleja, jotka palvelevat paikallisia kohteita, kuten lämpölaitoksia. Terminaalitoiminnan kehittäminen erityisesti kaupunkiseudun lisääntyvään energiapuutarpeeseen nähdään akuuttina.

TAVOITTEET

Puun käytön merkittävä lisääminen energiatuotannossa on niin maakunnan kuin valtakunnan tavoitteiden mukaista. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa edellytetään energiahuollon osalta, että alueidenkäytössä tulee varautua uusiutuvia ja jäteperäisiä polttoaineita käyttävien energialaitosten ja niiden logististen ratkaisujen aluetarpeisiin osana alueen energia- ja jätehuoltoa. Lisäksi alueidenkäytössä tulee turvata energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistää uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.

Maakuntakaavassa pyritään vastaamaan puuterminaalien akuuttiin tarpeeseen kartoittamalla potentiaaliset aines- ja energiapuuterminaalien sijainnit Pirkanmaalla. Ainespuun osalta osoitetaan vaihtoehtoisia terminaalipaikkoja rataverkolla sekä kartoitetaan uusia kuormauspaikkoja nykyisille paikoille (esim. Toijala ja Ylöjärvi), joita ei haasteellisen sijaintinsa vuoksi keskellä taajamarakennetta voida kehittää tulevaisuuden tarpeita varten. Lisäksi maakunnasta on selvitetty mahdollisia uusia terminaalipaikkoja, jotka palvelevat tulevaisuuden uusia linjauksia ja tarpeita. Tästä esimerkkinä rakenteilla oleva Äänekosken biotuotetehdas, joka tulee merkittävästi lisäämään kuitupuun käyttöä Suomessa asettaen haasteita logistiikalle.

Energiapuun osalta tavoitteena on turvata maakunnan suurimpien käyttökohteiden energian saanti varaamalla riittävän suuria terminaalitoimintaan soveltuvia maa-alueita mahdollisimman läheltä käyttökohteita. Koska toiminta on paljon tilaa vaativaa, tulee siihen varautua maakuntakaavassa. Tämä korostuu erityisesti Tampereen kaupunkiseudulla, missä ovat sekä suurimmat energiapuun käyttökohteet että kasvava maankäyttöpaine, minkä vuoksi sijaintipaikkoja on vaikea löytää.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Puuterminaalien maakuntakaavamerkinnät perustuvat Pirkanmaan liiton ja Suomen Metsäkeskuksen vuonna 2014 laatimaan selvitykseen Pirkanmaan puuterminaaleista sekä Liikenneviraston selvityksiin ja paikkatietotarkasteluihin aines- ja energiapuuterminaalitoimintaan soveltuvista alueista. *Pirkanmaan puuterminaalit* -selvitys koostuu muun muassa tarvearvioinneista sekä tehdyistä kyselyistä ja haastatteluista Pirkanmaan kunnille, viranomaisille, metsäalan toimijoille sekä yrityksille.

Pirkanmaan liiton ja Metsäkeskuksen selvitys osoittaa, että ainespuuterminaalit nähdään ensisijaisesti sijoitettavan radan varteen hyvien maantieyhteyksien päähän. Rautatieterminaalit ovat vaikutuksiltaan valtakunnallisia ja energiapuuterminaalit ovat pääosin vaikutuksiltaan maakunnallisia. Maakuntakaavassa ei eritellä raakapuun rautatieterminaaleja lastauspaikoista, vaikka niiden toiminnassa onkin eroavaisuuksia.

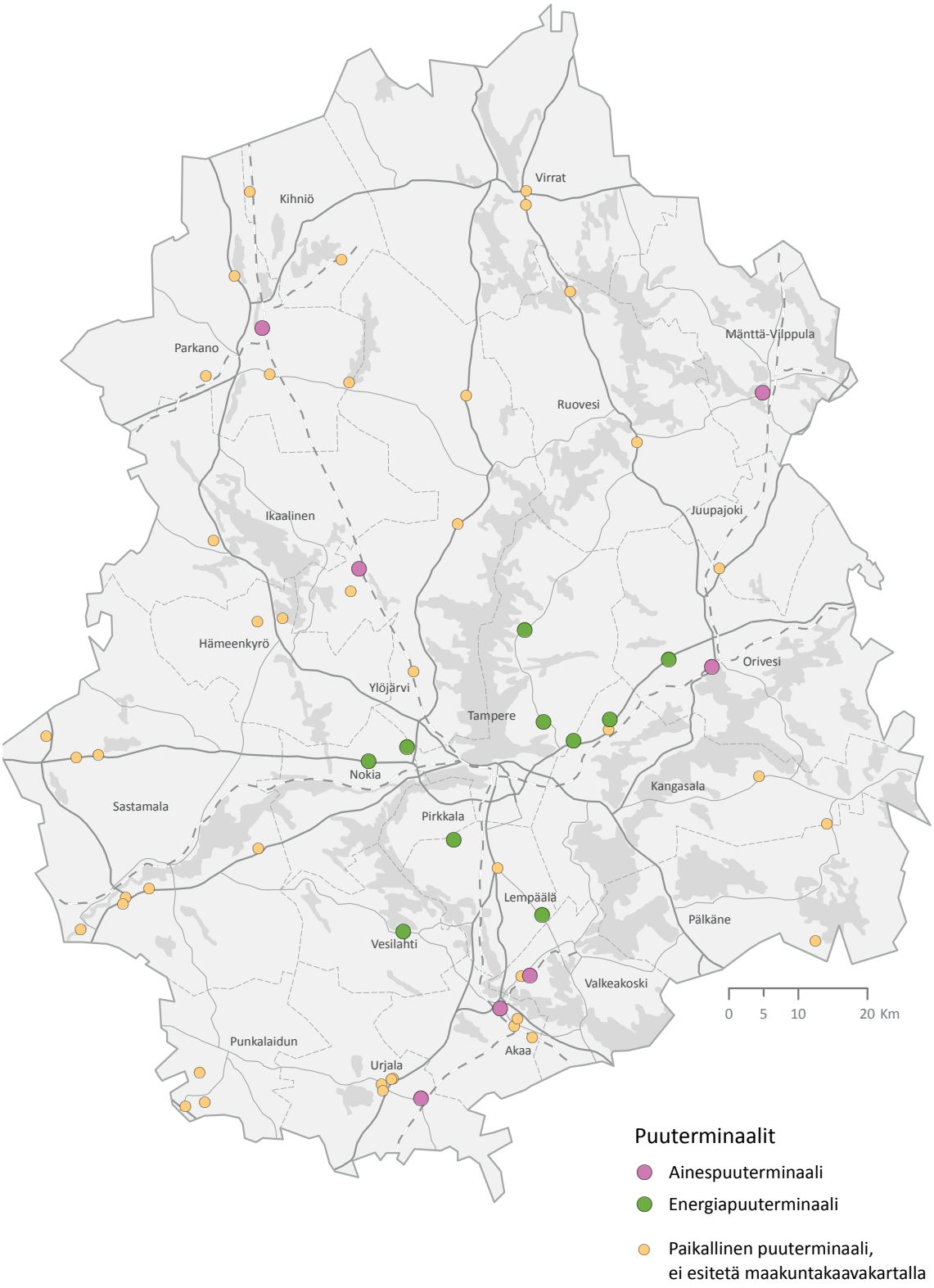

Kuva 33. Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät aines- ja energiapuuterminaalit sekä paikallisesti merkittävät puuterminaalit.

Puuterminaali Vesilahdella.

Maakuntakaavassa osoitetaan seitsemän ainespuuterminaalia. Terminaalien kuljetukset hoidettaisiin kokojunilla, ja ne toimisivat puskurivarastoina kelirikkoajan ja kesäkorjuun rajoitusten aikana. Liikenneviraston selvityksessä *Rataverkon raakapuun terminaali- ja kuormauspaikkaverkon kehittäminen. Kaikki kuljetusmuodot kattava selvitys* (2011b) Parkanon asema esitetään yhtenä Suomen 14 raakapuun rautatieterminaalista. Lisäksi Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma sekä saatu palaute puoltavat Parkanon asemaa merkittävänä puuterminaalina. Oriveden asema on yksi valtakunnan keskeisistä kuormauspaikoista, jota Liikennevirasto on kehittänyt tavoitteidensa mukaisesti. Ylöjärven keskustan puunkuormauspaikkaan valtio ei enää investoi, mutta toiminta jatkuu toistaiseksi entisellä paikallaan. Uudelle paikalle Ylöjärvellä on toimijoiden mukaan tarvetta, ja uutta mahdollista sijaintia esitetään Ylöjärven Karhen alueelle. Toijalan aseman nykyistä kuormauspaikkaa ei ole mahdollista merkittävästi kehittää keskellä taajama-aluetta. Etelä-Pirkanmaalla esitetään mahdollisia uusia puuterminaalialueita Akaasta, Valkeakoskelta ja Urjalasta. Mänttä-Vilppulan aluetta esitetään uutena ainespuuterminaalina tulevaisuuden tarpeita ajatellen.

Energiapuuterminaalien tarve on maakunnassa suuri. Yhä useampi lämpölaitos on luopunut tai on luopumassa fossiilisista polttoaineista siirtyen puupohjaisiin polttoaineisiin. Muutos edellyttää suurempia, keskitettyjä terminaaleja, jotka toimivat puskurivarastoina. Terminaaleilla voidaan parantaa myös raaka-aineen hankinnan tuottavuutta ja kustannustehokkuutta. Puuraaka-aineen käsittelyn (esim. haketus ja murskaus) keskittäminen terminaaleihin tuo huomattavat säästöt metsätievarastoissa tapahtuvaan käsittelyyn verrattuna, ja raaka-aineen laaduntarkkailu on tehokkaammin järjestettävissä. Tampereen kaupunkiseudulla tämä tarkoittaisi tilantarpeena yhden noin 50 hehtaarin tai vaihtoehtoisesti muutaman pienemmän maa-alueen varaamista terminaalitoiminnoille, joiden tulisi sijaita hyvien maantieyhteyksien päässä. Arvion mukaan Tampereen kaupunkiseudun tarve energiapuulla tuotetulle energiamäärälle on 1 600 gigawattituntia vuodessa. Terminaalien optimaalinen sijainti on mahdollisimman lähellä käyttökohdetta, enintään noin 30 kilometrin etäisyydellä, ja puun hankinta-alue noin 80–100 kilometriä terminaalista.

Maakunnallisesti sekä seudullisesti merkittäviksi energiapuuterminaaleiksi osoitetaan kymmenen aluetta, jotka sijaitsevat Kangasalla, Lempäälässä, Nokialla, Orivedellä, Tampereella ja Vesilahdella. Vesilahden alueella on jo nykyisin terminaalitoimintaa, mutta muut alueet ovat maa- ja metsätalousalueita. Energiapuuterminaaleihin voidaan integroida myös muun bioenergian (pelto- ja järvibiomassa) käsittelyä ja varastointia sekä soveltuvin osin rakennus- ja purkujätteen ja kierrätyspolttoaineen raaka-aineen käsittelyä ja varastointia. Merkittävän kuljetusmäärän vuoksi jatkosuunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota liikenneratkaisujen toimivuuteen ja yhteyksiin pääliikenneverkolle. Mahdollisia pistoraidetarpeita voi myös nousta esiin toiminnan laajentuessa. Teolliseen käyttöön suunnattuja raideyhteyksiä ei kuitenkaan esitetä maakuntakaavassa omalla merkinnällään.

Maakuntakaavan puuterminaalit ja paikalliset puuterminaaliselvityksessä esiin nousseet puuterminaalit esitetään kuvassa 33. Lisäksi maakuntakaavassa osoitetut puuterminaalit on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 9.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Pt

Puuterminaali.

Kohdemerkinnällä osoitetaan puutavaran ja bioenergiaraaka-aineiden kuljetuksiin, käsittelyyn ja kuormausjärjestelyihin liittyvän tieliikenteen tai raide- ja tieliikenteen yhdistävän maakunnallisesti merkittävien terminaalien yleispiirteinen sijainti.

Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7 ja Tampereella ja Nokialla Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava liikennejärjestelyjen toimivuudesta sekä asumisen ja muun maankäytön yhteensovittamisesta.

em7 em7

Erityismääräys 7.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely (tkj): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Työpaikka-alue: Nokia / valtatien 11 pohjoispuoleisen työpaikka-alueen länsiosa.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Virkistysalue (V): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Puuterminaali (Pt): Nokia / alue valtatien 11 varrella.

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue (eu): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Jätteenkäsittelyalue (EJ): Nokia / Koukkujärven alue.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkurijärvien (FI0333004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutuksien ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen sekä vesitalouden säilymiseen.

em13 em13

Erityismääräys 13.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Taajamatoimintojen alue: Tampere ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue (KMt), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön: Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka-alue: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Tampere ja Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Puuterminaali (Pt): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Merkittävästi parannettava päärata: Tampere ja Nokia / rataosa Tampere (Lielahti)–Nokia.

Ohjeellinen päärata: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / rataosa Pirkkala–Ylöjärvi.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Myllypuron (FI0345001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

6.6 KULTTUURIYMPÄRISTÖT

ARVOKKAIDEN KULTTUURIYMPÄRISTÖJEN YHTEISET LÄHTÖKOHDAT

Kulttuuriympäristöt ovat ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntyneitä ympäristöjä, jotka ilmentävät fyysisesti kulttuurihistorian vaiheita ja ilmiöitä. Kulttuuriympäristöt ovat toisiinsa lomittuvia, ajallisesti kerroksellisia kokonaisuuksia, jotka maakuntakaavassa jaetaan maisema-alueisiin, maaseudun kulttuurimaisemiin, rakennusperintöön ja kiinteisiin muinaisjäännöksiin. Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristön arvoalueita. Pienialaisia perinnebiotooppeja ei ole maakuntakaavassa erikseen käsitelty.

Arvokkaat maisema-alueet ovat laajoja maaseudun ja vesistöjen kulttuurimaisema-alueita, joilla luonto on monimuotoista ja kulttuurivaikutteista, viljelymaisema hoidettua ja rakennuskanta perinteistä. Laajoilla alueilla voi olla myös taajamien osia. Pirkanmaalaisen maiseman erityispiirteitä ovat harjujaksot ja vesireitit.

Arvokkaat rakennetut ympäristöt sisältävät myös maaseudun rakennetun ympäristön kohteita, kuten ryhmäkyliä. Pääasiassa ne ovat kuitenkin taajamien suunniteltua yhdyskuntarakennetta rakennuksineen, kaupunkitiloineen ja väylineen. Historialliset tielinjat ovat merkittävä osa kaikkia kulttuuriympäristöjä.

Muinaisjäännökset ovat maassa tai vedessä säilyneitä muistoja kulttuurihistoriasta, kuten hautapaikkoja tai hylkyjä. Vain osa muinaisjäännöksistä on havaittavissa maisemassa. Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolailla. Laki koskee myös vielä löytämättömiä kohteita. Arkeologisen perinnön selvitystilanne on kytköksissä maankäyttöön ja maankäytön suunnitteluun ja siten selvitysten ikä ja ajanmukaisuus vaihtelevat suuresti maakunnan eri osissa. Paras selvitystilanne on alueilla, joille on hiljattain laadittu yleiskaavatasoinen suunnitelma ja huomioitu myös historiallisen ajan muinaisjäännöstyypit.

Yleisin tapa vaalia kulttuuriympäristön arvoja on maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuva ns. kaavasuojelu. Asema- ja yleiskaavoissa voidaan määrätä niin yksittäisiä kohteita kuin laajempia kokonaisuuksia säilytettäväksi. Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja sitä edeltäneen lain nojalla on voitu suojella rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä joko rakennushistorian, rakennustaiteen tai rakennustekniikan kannalta. Osa valtion omistamista rakennuksista on aikoinaan suojeltu asiasta säädetyllä asetuksella. Kirkollisten rakennusten suojelusta on säädetty kirkkoja koskevassa lainsäädännössä. Museovirasto on lisäksi tehnyt sopimuksia tärkeimpien rautatieympäristöjen säilyttämisestä. Erityislainsäädännön tai sopimusten nojalla suojeltuja kohteita ei esitetä kaavakartalla. Kohteet on kuitenkin esitetty informatiivisesti liitekartalla 14.

ARVOKKAIDEN KULTTUURIYMPÄRISTÖJEN YHTEISET TAVOITTEET

Perustuslain (1999/731, 20 §) mukaan vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Maankäyttö- ja rakennuslain (1999/132, 12 §) mukaan olemassa oleva rakennettu ympäristö on tärkeä lähtökohta muutosten suunnittelulle. Olemassa olevan rakenteen ja maiseman käyttö on ekologisesti ja taloudellisesti järkevää. Mikäli suunnittelu ja toteutus ovat laadukkaita, saadaan aikaan kulttuuriarvoja luovaa ja säilyttävää ympäristöä.

Keskeinen tavoite, joka koskee valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä, on varmistaa, että niillä sijaitsevat merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät ja alueiden käyttö soveltuu myös jatkossa niiden historialliseen kehitykseen. Kohteet otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina ja sovitetaan yhteen muiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) sekä maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Yhteensovittaminen on aina tapauskohtaista. Siten tavoitteet voivat painottua eri tavoin. Esimerkiksi VAT:n yhdyskuntarakenteen eheyttämisen tavoitteet ovat kaupunkiseuduilla painoarvoltaan tärkeitä.

Perustavoitteena on myös arvojen säilymisen turvaaminen tavanomaisin keinoin: rakennusten hyvien korjaustapojen ja hallitun muutoksen kautta. Rakennukset ja julkiset tilat on tarkoituksenmukaista pitää kunnossa ja käytössä, jotta jatkuvuus turvataan. Uusi rakentaminen sopeutetaan vanhaan ympäristöön suunnittelun keinoin. Viljelty maisema säilyy avoimena ja siten onkin syytä tukea aktiivisia maisemanhoidon toimia ja edistää perinteisten elinkeinojen ja maaseudun asutuksen kokonaisuutta.

Kulttuuriympäristön osalta maakuntakaavan 2040 laadinnassa on lähdetty siitä, että kulttuuriympäristöjen merkittävimpien arvojen säilyttäminen on tavoite, joka tukee elinkeinoelämän kehittymistä ja asumista kaikkialla maakunnassa. Kulttuuriympäristöt voivat olla keskeisiä ympäristön laatutekijöitä maakunnan kehityksessä. Maakuntastrategian mukaisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja arkkitehtuuri ovat kestävän Pirkanmaan vetovoimatekijöitä (Pirkanmaan maakuntastrategia 2014).

Fyysinen ympäristö muuttuu hitaasti ja siten Pirkanmaan kulttuurinen omaleimaisuus saa rakennetusta ympäristöstä vahvan perustan. Vaikka arvokkaina pidettyjä ympäristöjä vaalitaan tuleville sukupolville, on niillä merkitystä asukkaille jokapäiväisen viihtyisän elinympäristön osana. Matkailulle ja seudun muille elinkeinoille sekä imagolle arvokkaista kulttuuriympäristöistä on selkeää hyötyä. Koska Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on luonteeltaan strateginen, keskitytään nostamaan esiin vetovoimaisuutta, jota kulttuuriympäristöjen hoidolla, suojelulla ja kehittämisellä voidaan saada aikaan.

Maakuntakaava on asiakirja, jossa esitetään yhteinen näkemys siitä, mitkä ovat Pirkanmaan merkittävimmät kulttuuriympäristöt, joita kehitetään osana Pirkanmaan omaleimaisuutta. Jatkosuunnittelu ja eri hankkeiden toteuttamiskelpoisuuden arviointi edellyttää useimmiten lisäselvityksiä kulttuuriympäristöstä.

ARVOKKAIDEN KULTTUURIYMPÄRISTÖJEN YHTEISET SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan arvokasta kulttuuriympäristöä on tarkasteltu yhdeksässä maakuntakaavan taustaselvityksessä. Arvokkaita kulttuuriympäristöjä koskevat ratkaisut pohjautuvat selvityksiin. Tarkemmat alueiden kuvaukset löytyvät selvitysten raporteista.

Kaavakartalla rajaukset ovat selvitysten tavoin tarkat, jotta tulkinnat olisivat täsmällisiä. Yhtä tarkasti on vastaavasti määritelty vuonna 2009 valtakunnalliset kohteet, jotka tulee esittää kaava-aineistossa sellaisenaan. Selvityksissä on perusteltu kunkin alueen rajaus ja mukaan ottaminen. Alueiden tarkempi sijainti ja laajuus määritellään kuitenkin kuntakaavoituksessa niin, että rakennetaan tavoitteiden mukaista korkeatasoista kerroksellista taajamarakennetta ja tuetaan maisema-arvojen säilymistä. Säilyttäminen ja uudisrakentaminen eivät ole toisensa poissulkevia vastakohtia.

Tarkkuudesta huolimatta maakuntakaavan tärkein viesti kuntasuunnittelulle on, että suunnitellaan alueella, jolla on kulttuurihistoriallista merkitystä. Yhteensovittaminen muiden maankäyttömuotojen ja erityisominaisuuksien kanssa on ratkaistu niin, että arvokas kulttuuriympäristö on päämaankäyttöä tukeva alueen erityisominaisuus.

Kulttuuriympäristömerkinnät ovat alueiden erityisominaisuuksia, lukuun ottamatta muinaismuistoaluetta (SM). Arkeologisen perinnön ydinalueet ovat kehittämisperiaatemerkintöjä. Maisema-alueilla päämaankäyttömerkintä on useimmiten maaseutualue. Rakennetun ympäristön arvokohteet sijaitsevat usein maakuntakaavan yhdyskuntarakenteessa. Aluevarausmerkintä osoittaa pääasiallisen maankäytön, mutta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon myös arvokkaan kulttuuriympäristön suunnittelumääräys.

Pirkanmaan maakuntamuseo on vuonna 2011 selvittänyt Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Selvityksessä nostettiin esille niin valtakunnallisesti kuin maakunnallisesti merkittävät 1800-lukua vanhemmat maantiet. Selvityksen valikoima tielinjauksia muodostaa Pirkanmaan vanhinta tiehistoriaa kuvaavan otannan. Karttatarkastelussa etsittiin ne nykyisin käytössä olevat tiejaksot, jotka noudattavat historiallisten teiden linjauksia. Monet näistä sijaitsevat kulttuuriympäristöjen arvoalueilla, joten teiden arvot voidaan ottaa huomioon osana arvoympäristöjen kokonaisuutta. Teistä on kaavakartalla esitetty ainoastaan RKY-kohteina olevat tiejaksot. Kaikki selvityksen historiallisesti merkittävät tiet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 13.

Lyytikkälän-Hirsilän kulttuurimaisema.

6.6.1 MAISEMA-ALUEET

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Arvokkaiden maisema-alueiden inventoinneissa on päivitetty valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maiseman arvoalueet.

Maisema-alueiden ohella maisema-alueiden päivitysinventoinneissa huomioitiin maisemanähtävyydet, joilla tarkoitetaan hyvin tunnettuja, maisemiltaan ainutkertaisia ja kulttuurihistoriallisesti huomattavia näköalamaisemia. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on selvitetty ympäristöministeriön toteuttamassa maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnissa, jonka tuloksiin perustuen valtioneuvosto tulee antamaan uuden valtakunnallisia maisema-alueita koskevan periaatepäätöksen. Sillä korvataan nykyisin voimassa oleva ohje vuodelta 1995. Periaatepäätöksen ollessa toistaiseksi vahvistumatta päivitysinventoinnin mukaisten maisema-alueiden lisäksi maakuntakaavassa osoitetaan omalla merkinnällään vuoden 1995 valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Alueiden muodostaminen on perustunut kriteereihin, joissa huomioidaan muun muassa alueen luontoarvot, luonnonpiirteet, historia, kulttuuripiirteet, symboliarvot, elinvoimaisuus, maisemakuvan eheys sekä häiriöt maisemassa.

Valtakunnallisesti arvokkaiksi esitettyjä maisema-alueita on 12. Niistä maisemanähtävyyksiä ovat Haralanharju Kangasalla, Pyynikki Tampereella ja Pirkanmaan harjumaisemat, joka muodostuu kahdeksasta erillisestä osasta kuuden kunnan alueella. Harjumaisemien ohella uusia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ovat Ruoveden reitin ja Punkalaitumenjoen kulttuurimaisemat.

Maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita on 17, joista uusia ovat Viljakkalan-Harhalan kulttuurimaisema Ylöjärvellä ja Suodenniemen kulttuurimaisema Sastamalassa. Kohteet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 10 ”Maisema-alueet”.

Maisema-alueet ovat paikoitellen taajaman kanssa päällekkäisiä. Samoin joissakin kohdin arvokas kulttuurimaisema ja taajama-alueen reuna lomittuvat. Tällöin on katsottu, että taajama voi täydennysrakentua tai laajentua arvokkaaseen kulttuurimaisemaan, mutta maiseman ja rakennusperinteen säilymisen ehdoilla. Ehdot tarkentuvat, kun taajamaa aletaan suunnitella.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Ma
Mam

Valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja/tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisiksi esitetyt, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ma) sekä maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Mam).

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Maisema-alueiden kanssa päällekkäiset maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla ”Kulttuurimaisemat ”.

Mav

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

6.6.2 KULTTUURIMAISEMAT

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maaseudun *Kulttuurimaisemat 2016* -selvityksessä on kuvattu pirkanmaalaisen maaseudun maiseman kehitystä sekä määritelty ja tarkennettu maakunnallisia arvoalueita.

Arvokkaiden maaseudun kulttuurimaisemien arvot perustuvat rakennusperinnön ja luonnonarvojen ohella erityisesti niiden peltomaisemiin. Ne ovat selvästi maisema-alueita pienempiä. Alueita on 174, joista muutama on useamman kunnan alueella. Uusi maakunnallinen kulttuurimaisema on Teiskossa Uskalin-Paavolan-Kämmenniemen kulttuurimaisema.

Selvityksen *Kulttuurimaisemat 2016* historiallisista kartoista ja arvokartoista tulkitaan kunkin kohteen ominaispiirteet. Nämä liittyvät perinteiseen rakennuskulttuuriin, pihapiirien sijaintiin ja suhteeseen muihin maisemaelementteihin, kuten peltoihin ja niittyihin, pitkään asuttuina olleisiin rakennuspaikkoihin sekä pitkään viljeltynä tai avoimena olleisiin alueisiin. Kaikissa aluekohteissa on perinteistä ja vaihtelevaa maisemakuvaa, johon kuuluvat pellon ja metsänrajan polveilevuus ja pienet metsäsaarekkeet.

Kaavakartalla ei osoiteta maisema-alueiden kanssa päällekkäisiä kulttuurimaisemia. Kaikki kohteet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 11 ”Kulttuurimaisemat”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema.

Merkinnällä osoitetaan maisema-alueiden ulkopuoliset maakunnallisesti arvokkaat maaseudun kulttuurimaisemat.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen säilymistä. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

6.6.3 RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Museovirasto on laatinut viimeisimmän selvityksen valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (rky 2009) ja niistä on valtioneuvoston päätös 22.12.2009. Pirkanmaalla on 91 aluekohdetta ja tienlinjausta. Muutama kohde, kuten Näsijärven reitin kanavat, koostuu useammasta osa-alueesta. Lisätietoja rky 2009:stä saa sivuilta www.rky.fi.

Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016 -selvityksessä on inventoitu rakennetun ympäristön kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kokonaisuuksia sekä kuvattu maakunnan rakennusperintöä 1960-luvun loppuun asti. Sitä nuorempia kohteita on selvitetty valikoiden. Koska vuoden 1969 jälkeen rakennettua maakunnallisesti merkittävää rakennusperintöä ei vielä ole kyetty kattavasti selvittämään, on se tässä kaavassa jäänyt vaille omia merkintöjä ja määräyksiä. Tällä on jossain määrin merkityistä kaavan ohjaavuuteen ja kaavaratkaisujen vaikutusten arviointiin.

Rakennetun kulttuuriympäristön maakunnallisia arvoalueita on 97. Selvityksen *Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016* kohdekorteissa on määritelty kunkin kohteen arvoja ja ominaispiirteitä, joihin alueiden muutokset on tarkoitus sopeuttaa. Valtaosa on aluekohteita, jotka saattavat koostua useista eri osa-alueista, kuten Nokian tai Viialan keskustojen kohteet. Tärkeimmät valinnassa käytetyt kriteerit ovat edustavuus ja säilyneisyys. Kohteet edustavat monipuolisesti rakennuskulttuurin ilmiöitä ja aikakausia, aina 1960-luku mukaan lukien. Kohdejoukko täydentää valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä, jotka nekin kertovat pirkanmaalaisen rakennuskulttuurin erityispiirteistä.

Pirkanmaan tärkeimmät rakennuskulttuurin ominaispiirteet liittyvät:

- Teollisuuteen:
  - tuotantorakennusten ympäristöihin
  - työväen asuinalueisiin
  - teollisuusyhdyskuntiin palveluineen
- Yhdistys- ja osuusliiketoimintaan:
  - kaupat, pankit, meijerit, seurantalot
- Maakunnan kasvuun:
  - asuinalueet eri vuosikymmeniltä
  - kulttuurin ja vapaa-ajan rakentaminen
  - oppilaitokset ja hoitolaitokset
- Kirkonkyliin:
  - kirkot, seurakuntatalot
- Liikenteeseen:
  - vesireitit, kanavat, kosket, asemayhdyskunnat

Uusia kohteita on noin kolmasosa kohteista. Osa uusista kohteista on seutukaavoja varten laadituissa selvityksissä, kuten Putajan kivisillat Suodenniemellä ja Heiskan talon ympäristö Hämeenkyrössä. Kokonaan uusia rakennuskulttuurin alueita on huomioitu: muun muassa vesihuollon rakennusperintöä kuten Kaupin ja Lielahden tehtaiden vesitornit, hoitolaitoksia, lähiöitä, huviloita, siirtolapuutarhoja, Pirkankadun uimahalli, Ellivuoren tanssilava ja Hakametsän jäähalli modernin arkkitehtuurin kohteina, Koulukadun kenttä ja muita vapaa-ajan viettoon liittyviä kohteita, Mustanlahden satama ja Virtain laivaranta, sekä oppilaitoksia kuten Varalan alue ja Oriveden opisto. Edellä mainitut ovat laajempien kohteiden ydinalueita. Puunjalostusteollisuuden tuotantorakennukset Mäntässä, Valkeakoskella, Nokialla ja Kyröskoskella ovat valtakunnallisesti merkittävää rakennusperintöä. Näiden rinnalle on nostettu teollisuuden synnyttämän yhdyskunnan alueita: asuinalueita ja keskustoja. Kaupungeissa on painotettu myös yhdyskuntasuunnittelun ja siihen liittyvien ihanteiden arvoja.

Perinteiset kohteet ovat kartanoita, kirkonkylien keskustoja, muita maaseudun kyliä ja asemaympäristöjä. Tampereen keskustassa on huomattavan paljon valtakunnallisia kohteita. Maakunnallisesti merkittäviä ovat muun muassa asuinalueet Amurin museokorttelista Kaukajärven aloituskortteleihin, Tammelan kenkätehtaat, sekä edustavimmat keskustan kadut liiketaloineen ja oppilaitoksineen. Näsinneula ja taidemuseot ovat kohteita, joista Pirkanmaa tunnetaan, ja joista Pirkanmaa tunnistaa itsensä.

Maakuntakaavan rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 12.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

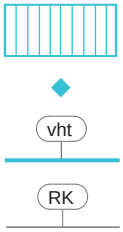

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.

Merkinnöillä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet (RKY 2009).

Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää. RK-merkinnällä osoitetaan karttateknisistä syistä erillisillä kartoilla esitetyt arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. Valtakunnallisesti merkittävät historialliset tienlinjaukset osoitetaan vht-viivamerkinnällä

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.

Merkinnöillä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet.

Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää. RK-merkinnällä osoitetaan karttateknisistä syistä erillisillä kartoilla esitetyt arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää alueen kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.

Putajan kylän kivisilta Sastamalassa.

Vuorenmaja Mänttä-Vilppulassa.

6.6.4 MUINAISJÄÄNNÖKSET JA MUU ARKEOLOGINEN PERINTÖ

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Arkeologiseen perintöön liittyviä selvityksiä on laadittu viisi. Pirkanmaan arkeologisen perinnön ominais- ja erityispiirteistä on laadittu yleiskuvaus. Arkeologisen kulttuuriperinnön potentiaali on arvioitu Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 tuulivoima-alueilla, ja *k*eskeisille maankäytön muutosalueille on laadittu muinaisjäännösselvitys. Liiton omana työnä on laadittu *Pirkanmaan kiinteiden muinaisjäännösten merkittävimpien keskittymien selvitys*. *Historiallisten kylätonttien sijainti Pirkanmaan taajama-alueilla* -selvitys on tuottanut suunnittelun tueksi tietoa siitä, mitkä Pirkanmaan keskiaikaiset kylät sijaitsevat nykyisillä maakuntakaavan taajama-alueilla tai niiden läheisyydessä.

Koska yhteneväisiä laadullisia kriteereitä muinaisjäännösten arvottamiselle maakunnallisesti merkittäviksi ei käytännössä ole pystytty määrittämään, on merkittävimpien keskittymien selvityksessä merkittävyyttä lähestytty pääasiassa muinaisjäännösten tilallisen rakenteen tai sijoittumisen merkittävyyden kautta. Selvitys koostuu paikkatietopohjaisesta tarkastelusta. Analyysi on tuottanut 39 keskittymää, jotka on merkitty kaavakartalle kehittämisperiaatemerkinnällä. Pinta-alaltaan suurimpia kohteita on esitetty kaavakartalla muinaismuistoalueina (SM) suojelumääräyksineen. Sama määräysteksti koskee keskittymiä.

Pienialaisuudesta johtuen useimmat muinaisjäännökset vaikuttavat maankäyttöön vasta yksityiskohtaisemmalla suunnittelun tasolla. Kiinteät muinaisjäännökset on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 15 muinaisjäännösrekisterin 1.9.2016 tietojen mukaan. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja maankäytössä on kuitenkin tärkeä tiedostaa, että muinaisjäännöksiä löydetään koko ajan lisää. Siksi yleismääräyksessä on viitattu muinaisjäännösrekisteriin. Ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä tarkistetaan sekä Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä että alueellisen museoviranomaisen tietojärjestelmästä. Aluetta koskevista suunnitelmista neuvotellaan museoviranomaisten kanssa ja varaudutaan tekemään arkeologiseen perintöön liittyviä selvityksiä. Niissä saadaan tietoa myös muusta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä kuin rauhoitetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä. Erikseen selvitetyt keskiaikaiset kylätontit ja muut arkeologiset kohteet on huomioitu taajamien laajennusalueita suunniteltaessa.

Pirkanmaan tärkeimmät arkeologisen perinnön ominaispiirteet liittyvät:

- Kivi- ja varhaismetallikauden asutukseen:
  - mesoliittisen kauden merenranta-asuinpaikat
  - kivi- ja varhaismetallikauden asuinpaikat järvien rannoilla
  - Kangasalan Sarsan sisämaan asuinpaikkakeskittymä
  - vasarakirveskulttuurin asuinpaikat ja haudat
- Pronssi- ja rautakautisen pyyntiväestön hautaukseen:
  - maisemallisesti näyttävillä paikoilla saarissa ja niemissä sijaitsevat lapinrauniot
- Rautakauden maataloutta harjoittaneen väestön hautaukseen ja uskontoon:
  - kiven- ja maansekaiset hautaröykkiöt, erityisesti Lempäälän Päiväänniemen ja Sastamalan Kaukolan röykkiökalmistot
  - polttokenttäkalmistot
  - ruumiskalmistot
  - uhrikivet
- Rautakauden asutukseen:
  - rautakautiset asuinpaikat
  - Pirkkalan Tursiannotkon asuinpaikka
  - Rapolan muinaisjäännöskompleksi
- Muinaislinnoihin:
  - erityisesti Valkeakosken Rapola

- Historialliseen aikaan:
    - keskiajalla syntyneiden kylien tonttimaat; erityisen arvokkaita kylätontit, joilla asutusta jo rautakaudella (esim. Sastamalan Tyrväänkylä, Pirkkalan Pirkkalankylä)
    - torpanpaikat
    - elinkeinohistorialliset muinaisjäännökset (viljelyjäännökset, hiilimiilut, tervahaudat, vesimyllyt ja sahat ym.)
    - rajamerkit
    - keskiaikaiset kartanot ja pappilat
    - kirkolliset muinaisjäännökset
    - Hämeenlinnaa ja Satakuntaa yhdistänyt ”Laidetie” sekä Kyrönkankaan- eli Hämeenkankaantie päähaaroineen, maantiesillat
    - taistelupaikat (erityisesti Pälkäne Kostianvirta, Tampere Kalevankangas)
    - maailmansotiin ja v. 1918 tapahtumiin liittyvät puolustusvarustukset ym. sotahistorialliset kohteet
    - teollisuusarkeologiset kohteet
    - vesiliikenteeseen liittyvät kohteet (alusten hylyt, laiturit ym).
- Erityyppisten kohteiden muodostamiin kokonaisuuksiin (mm. muinaisjäännöskomplekseihin) sekä arkeologisten kohteiden ympäristöön, mm. maisemaan.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä ja muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä ja siihen liittyvästä karttapalvelusta.

SM

Muinaismuistoalue.

Merkinnällä osoitetaan muinaismuistolain rauhoittamat noin 10 hehtaarin kokoiset tai suuremmat muinaisjäännösalueet.

Suojelumääräys:
Muinaisjäännösalueiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin.

Arkeologisen perinnön ydinalue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset arkeologisen perinnön tihentymät.

Suunnittelumääräys:
Alueella sijaitsevien muinaisjäännösalueiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin.

6.7 LUONNONSUOJELU, MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET YHTEYDET

6.7.1 MONIMUOTOISUUS JA EKOSYSTEEMIPALVELUT

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan ekologinen verkosto on osa Suomen valtakunnallista ekologista verkostoa, joka toimii välittävänä osana koko Skandinavian havumetsävyöhykkeen verkostoa. Valtakunnallisen verkoston tavoitteena on turvata suurten eliömaantieteellisten yhteyksien säilyminen, joka tarkoittaa sekä lajiston että lajien luontaisen levittäytymisen vaatimien yhteyksien säilymistä. Koska Pirkanmaan sijainti on useiden maakuntien ympäröimänä varsin keskeinen, sillä on erityinen merkitys myös valtakunnallisen ekologisen verkoston osia toisiinsa liittävänä alueena.

Pirkanmaan keskeisestä sijainnista johtuen maakunnan kasvillisuus on varsin monipuolista, sillä alueella kohtaavat, risteävät ja vaihettuvat useat eri kasvillisuusvyöhykkeet: Järvi-Suomen ja Lounaismaan eteläboreaaliset vyöhykkeet sekä pohjoisessa Pohjanmaan keskiboreaalinen vyöhyke. Suoluontonsa osalta Pirkanmaa kuuluu karujen keidassoiden vyöhykkeeseen, joten suokasvillisuus on karua ja niukkaa. Lähes koko Pirkanmaa kuuluu viettokeitaiden vyöhykkeeseen, mutta maakunnan länsi- ja kaakkoisreunat ulottuvat osin Etelä-Suomen kilpikeitaiden vyöhykkeelle.

Suomi voidaan jakaa kymmeneen eri maisemamaakuntaan, joista Pirkanmaa sijoittuu pääosin Hämeen viljely- ja järvimaan päämaisema-alueelle. Maisemamaakunnat luonnehtivat niitä maakuntatasoisia ekologisia kokonaisuuksia ja pääpiirteitä, joita Pirkanmaalta löytyy. Maisemallista maakuntajakoa on käytetty hyödyksi ekologisen verkoston muodostamisessa, jotta voidaan varmistaa, että kaikki Pirkanmaan suuret ekologiset kokonaisuudet eli maisemaekologiset vyöhykkeet huomioidaan verkostossa riittävästi.

TAVOITTEET

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa suunnittelulta edellytetään ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävien ja yhtenäisten luonnonalueiden huomioimista sekä sitä, ettei hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstota muulla maankäytöllä. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt. Suomi on sitoutunut biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (Convention on Biological Diversity, CBD) päätavoitteisiin, joihin kuuluu mm. biologisen monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö. Suomi on myös sitoutunut näiden päätavoitteiden entistä tehokkaampaan toimeenpanoon tarkoituksena pysäyttää vuoteen 2020 mennessä biologisen monimuotoisuuden häviäminen maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja kansallisesti.

Luonnonvarat ovat Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 yksi keskeisimmistä teemoista. Kaavassa osoitetaan runsaasti uusia luonnonvarojen hyödyntämistä koskevia alueita, kuten turvetuotantoon, tuulivoimaan ja maa-ainesottoon soveltuvia seudullisia alueita. Valtakunnallisiin alueidenkäytön tavoitteisiin perustuen on nähty tarpeelliseksi myös osoittaa alueita, jotka turvaavat luonnon ydinalueet ja niiden kytkeytyvyyden. Alueet ovat eliöstölle tärkeitä, laajoja, mahdollisimman yhtenäisiä maa- ja metsätalouden, suojelun ja/tai virkistyksen piirissä olevia alueita, jotka sisältävät muun muassa eliöiden kannalta tärkeitä elinympäristöjä, uhanalaisia lajeja ja elinympäristöjä. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa, ja niiden avulla pyritään vahvistamaan suojelualueiden ja muiden merkittävien luonnonympäristöjen kytkeytyvyyttä ja säilymistä. Taajamien sisällä varsinaisia luonnon ydinalueita on vähän, joten kaavassa osoitetut virkistysalueet ja viheryhteydet toimivat myös ekologisina yhteyksinä, mikä on huomioitu niin selvityksessä kuin kaavaratkaisussa.

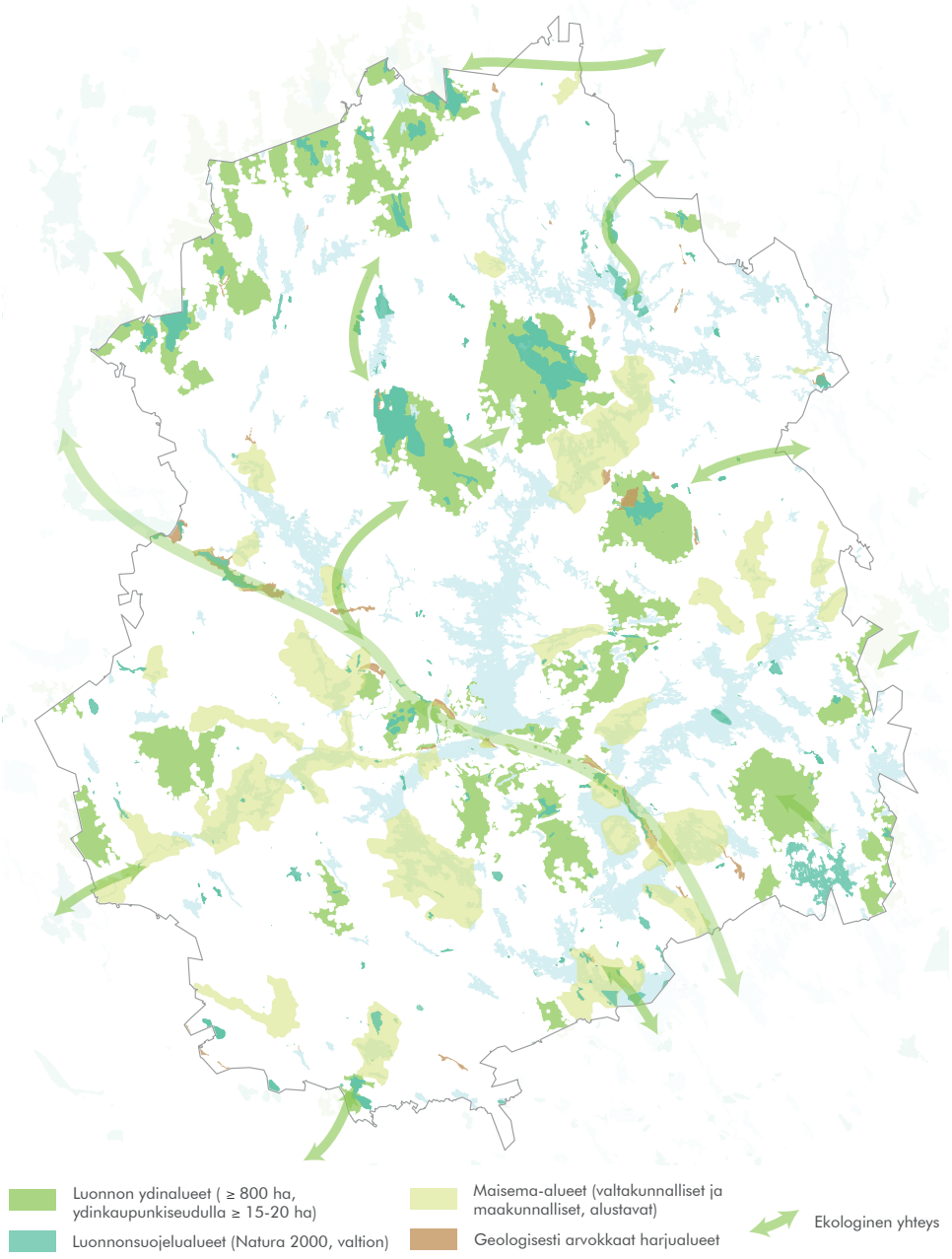

Kuva 34. Pirkanmaan ekologinen verkosto.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakunnallinen ekologinen verkosto koostuu luonnon ydinalueista ja niiden välisistä ekologisista yhteyksistä. Maakuntakaavan ratkaisu perustuu *Pirkanmaan ekologinen verkosto* -selvitykseen. Selvityksessä ekologisen verkoston määrittäminen on perustunut luonnonympäristöjen rakenteeseen, laatuun ja toiminnallisuuteen eli ekosysteemin toimintoihin sekä sen rakenteissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Ekologinen verkosto ei rajoitu maakunnan rajoihin, vaan tarkastelu ulottuu Pirkanmaata laajemmalle alueelle. Maakunnan ekologinen verkosto muodostuu edellä mainittujen lisäksi Natura 2000 -verkoston ja muista luonnonsuojelualueista. Laadullisia tekijöitä on myös täsmennetty olemassa olevan lajitiedon ja muiden saatujen havaintotietojen avulla. Suurelta osin nämä alueet sisältyvät tunnistettuihin luonnon ydinalueisiin, poikkeuksena kuitenkin esimerkiksi tietyt suuremmat suojellut järvet. Valtakunnallisesti sekä maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä geologisesti arvokkaat harjualueet ovat myös osa verkostoa, sillä ne vastaavat sisällöltään niihin luontoarvojen ja elinympäristöjen puutteisiin, joita rakenteellinen ja laadullinen analyysi eivät täysin tunnistaneet (Kuva 34). Ekologisen verkoston tarkastelu on tehty tarkennettuna Tampereen ydinkaupunkiseudulle (Kuva 35).

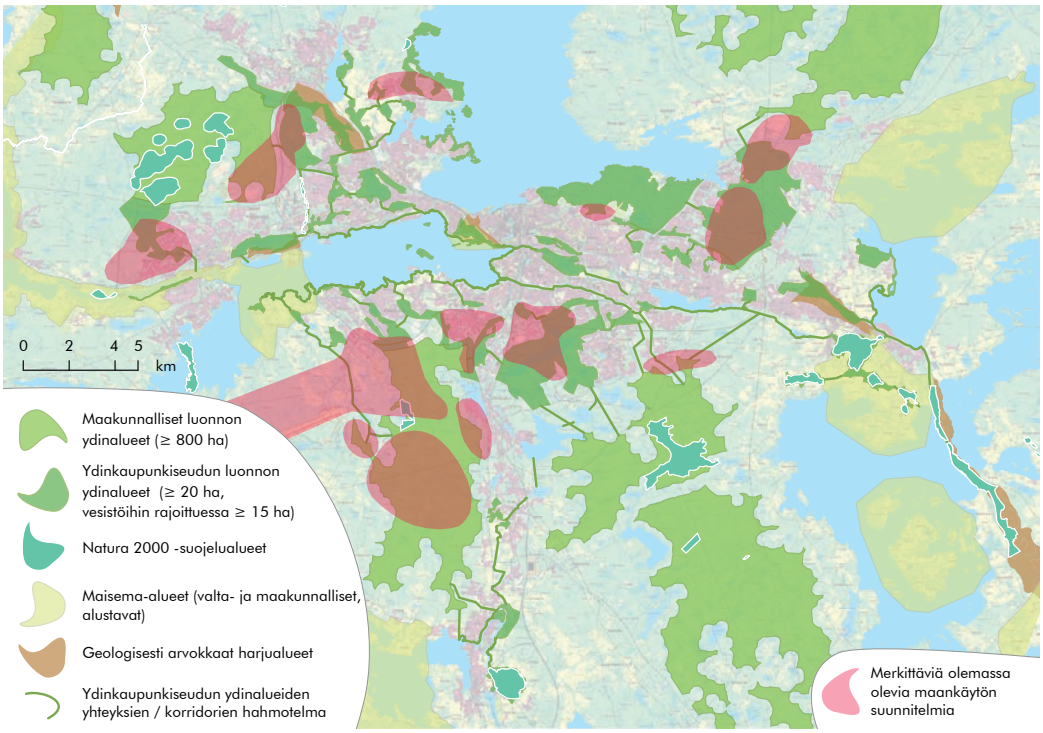

Kuva 35. Tampereen kaupunkiseudun ekologinen verkosto.

Maakuntakaavassa luonnon ydinalueet on jaoteltu kahden eri merkinnän piiriin: maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä (MK) ja luonnon monimuotoisuuden ydinalueiksi. MK-alueet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita, joilla korostuvat ulkona liikkumisen tarve ja sen ohjaaminen. Tällaisia ovat mm. Kintulammen-Pukalan välinen alue, Siikaneva sekä Helvetinjärven että Seitsemisen kansallispuistoja ympäröivät alueet. Luonnon monimuotoisuuden ydinalueiksi on taas osoitettu alueet, jotka ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä, mutta joilla ei ole erityistä ihmisten liikkumisen ohjaustarvetta. Näitä ovat muun muassa suoluonnon kannalta tärkeät alueet pohjoisella Pirkanmaalla sekä isoihin vesistöihin kohdistuvat alueet, kuten Vanajavesi. Merkintä on kehittämisperiaatemerkintä. Alueen pääkäyttötarkoitus on osoitettu aluevarausmerkinnällä.

Maakuntakaavan lähtökohtana on, että MK-alueet ja luonnon monimuotoisuuden ydinalueet ovat laajoina yhtenäisinä metsä-, suo- ja vesiluonnon kokonaisuuksina keskeisiä osia maakunnan ekologisen verkoston kokonaisuudessa. Ratkaisun taustana on käytetty laadittua selvitystä hyvin kytkeytyvistä alueista. Aluevarausten rajauksissa on otettu huomioon tiedossa olevat suunnitellut rakentamisen kasvusuunnat. Tarkastelu ja rajaukset on tehty maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tasolla. Luonnon monimuotoisuuden ydinalueiden ja MK-alueiden välisiä ekologisia yhteyksiä ei ole osoitettu erillisillä merkinnöillä, vaan suunnitteluperiaatteena on, että kytkeytyvyys on mahdollista mm. maaseutualueiden välityksellä. Viheryhteyksiä on osoitettu ainoastaan taajamissa, joissa maankäytön paine on suuri ja yhteydet ovat vaarassa hävitä tai ne ovat jo osittain hävinneet.

Keskeisin maankäytön yhteensovittamistarve on ollut tarkasteltaessa maakuntakaavassa esitettävien kiviaineshuollon kannalta merkittävien kiviainesvarantojen, turvetuotannon sekä tuulivoiman suhdetta luonnon monimuotoisuuden ydinalueisiin ja MK-alueisiin. Tutkitut laajat yhtenäiset, hyvin kytkeytyvät luonnon ydinalueet ja maakunnallisesti merkittävät kiviainesvarat sijoittuvat osittain samoille alueille. Kaavaratkaisun lähtökohtana on ollut turvata maakunnallisesti merkittävien kiviainesvarantojen hyödyntämismahdollisuuksia vaarantamatta kuitenkaan maakunnan ekologisen verkoston toimivuutta. Tämän periaatteen mukaisesti eräitä selvityksessä tutkittuja laajoja yhtenäisiä metsäalueita ei ole kaavassa osoitettu luonnon monimuotoisuuden ydinalueiksi tai MK-alueiksi, koska niille on katsottu tarpeelliseksi osoittaa merkittäviä kiviainesvarantoja. Toisaalta taas kiviainesvarantoja sisältäviä alueita on merkitty MK-alueiksi, kun alueella on ollut merkittäviä luonnonarvoja. Samat periaatteet koskevat turve- ja tuulivoimatuotantoa.

Lähtökohtana suunnitteluratkaisussa on ollut metsätalouden huomioon ottaminen. Merkintöjen ja niitä koskevien suunnittelumääräyksen tavoitteena on turvata metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä välttää alueiden pirstomista muulla maankäytöllä. Metsien hoitaminen ja käyttäminen alueella perustuu edelleen metsälain säädöksiin eivätkä merkinnät vaikuta perusrakennusoikeuteen tai loma-asutukseen.

Kiviainesten ja turpeenotto on alueella mahdollista maa-aineslain sekä ympäristönsuojelulain mukaisten lupaedellytysten täyttyessä. Toisaalta painotetaan laajojen yhtenäisten metsäalueiden merkitystä ekologisessa verkostossa ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjinä. Suunnitteluratkaisu perustuu siihen, etteivät maakuntakaavan luonnon monimuotoisuuden ydinalueet ja MK-alueet ole suojelu- tai virkistysalueita. Kaavatyön yhteydessä on kuitenkin määritelty, mitä luonnon monimuotoisuuden ydinalueita ja MK-alueita koskevassa suunnittelumääräyksessä käytetyllä käsitteellä pirstominen tässä asiayhteydessä tarkoitetaan. Pirstomiseksi katsotaan alueiden käyttö siten, että syntyy laaja-alainen pysyvä liikkumiseste tai pitkäaikainen merkittävä ympäristöhaitta. Pirstominen muuttaa olemassa olevaa maankäyttöä siten, että se heikentää metsätalouden toimintaedellytyksiä ja/tai metsäalueiden ekologista tilaa.

MK-alueen muuttaminen esimerkiksi rakennusmaaksi taajama-alueena on lähtökohtaisesti pirstomista. Väylien, jotka edellyttävät riista-aitojen rakentamista, voidaan katsoa aiheuttavan laaja-alaisia ja pysyviä liikkumisesteitä, mikäli ekologisien yhteyksien jatkumisesta ei suunnittelussa ole huolehdittu. Samoin laaja-alaiset kiviainesten ja turpeen ottoalueet sekä niiden edellyttämät liikenneväylät voivat pirstoa metsäalueita, mikäli asiaan ei yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja sijoituksessa kiinnitetä riittävästi huomiota. Voimalinjat ja muut energiahuollon linjat eivät puolestaan aiheuta laaja-alaisia ja pysyviä liikkumisesteitä, joten niiden ei voida katsoa aiheuttavan laajojen yhtenäisten metsätalousalueiden pirstoutumista.

Pirstomiseksi ei katsota metsälain mukaista metsien hoitoa ja sen edellyttämien toimenpiteiden suorittamista. Myös haja-asutusluonteinen rakentaminen sekä maatalouselinkeinoon liittyvien sivuelinkeinojen harjoittaminen ovat pirstomiskäsitteen ulkopuolella samoin kuin vaikutuksiltaan paikalliseksi tai yksittäiseksi luokiteltava kiviainesten sekä turpeen otto.

Kaavaratkaisussa MK-alueita ja luonnon monimuotoisuuden ydinalueita ei rinnasteta hiljaisiin alueisiin siten, että sitä kautta aiheutuisi estettä esimerkiksi maaseudun elinkeinojen kehittämiselle.

MK-alueet ja luonnon monimuotoisuuden ydinalueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 16 ”Luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus”.

Ryövärinkuoppa, Ruovesi.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

MK

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat yhtenäiset luonnon ydinalueet tai luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, joilla on tarvetta retkeilyn ja ulkoilun järjestämiseen. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa, ja ne tukevat luonnonympäristöjen kytkeytyvyyttä, säilymistä ja virkistyskäyttöä. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä vakituiseen tai loma-asumiseen.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseen sekä ulkoilumahdollisuuksia parantavien polku- ja reittiverkostojen ja näihin liittyvien palvelujen järjestämiseen.

Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista.

Kehittämissuositus:
Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistoihin, Riuttaskorven virkistysmetsään ja Haukkamaan ympäristöarvometsään kytkeytyvällä alueella tulee kehittää luontomatkailun palveluita ja edistää toimia, jotka ylläpitävät alueen ominaislaatua sekä edesauttavat luontomatkailun toimintaedellytysten syntymistä ja säilymistä. Alueella tulee edistää virkistysreittien toteuttamista ja ylläpitoa. Alue tulee suunnitella ja toteuttaa yhtenäisenä luontomatkailukokonaisuutena.

Luonnon monimuotoisuuden ydinalue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti edustavat luontokokonaisuudet. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

Kehittämissuositus:
Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Aluetta koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot.

Saarikylät ja Vehoniemi, Kangasala.

6.7.2 LUONNONSUOJELU

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan luonnonsuojelualueet ovat osa valtakunnallista luonnonsuojelualueiden verkostoa, jonka tavoitteena on turvata lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuuden säilyminen. Valtakunnallisia luonnonsuojelualueita ovat kansallispuistot, luonnonpuistot, valtion muut luonnonsuojelualueet sekä yksityisille maille perustetut suojelualueet. Suuri osa luonnonsuojelualueista sisältyy Natura 2000 -verkostoon, jonka tarkoituksena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden kato Euroopan unionin alueella. Koskiensuojelulailla on suojeltu koskia rakentamiselta. Luonnonsuojelutavoitteita tukevia muita alueita ovat lisäksi muun muassa ne Natura 2000 -verkoston alueet, joita ei ole tarkoitus perustaa luonnonsuojelualueiksi, kaavojen eritasoiset suojeluvaraukset, metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt sekä maanomistajien omilla päätöksillään rauhoittamat alueet.

Luonnonsuojelualueet perustetaan pääosin kansallisten, valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelmien perusteella. Ohjelmiin sisällytetyistä alueista perustetaan myöhemmin luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueet perustetaan luonnonsuojelulain mukaan lailla tai asetuksella valtion maalle tai ELY-keskuksen päätöksellä yksityismaalle.

Suomessa on kuusi valtakunnallista luonnonsuojeluohjelmaa: soiden, lintuvesien, harjujen, lehtojen, rantojen ja vanhojen metsien suojeluohjelmat. Poikkeuksena muista harjujen suojeluohjelma ei ole valtioneuvoston hyväksymä, ja sen tavoitteita toteutetaan luonnonsuojelualueiden perustamisen sijaan lähinnä maa-aineslain sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisilla keinoilla. Kansallis- ja luonnonpuistot on perustettu kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämisohjelman perusteella. Pirkanmaan kansallispuistot ovat Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistot pohjoisella Pirkanmaalla ja luonnonpuistot Häädetkeidas Parkanossa ja Sinivuori Orivedellä.

TAVOITTEET

Maakuntakaavoitusta ohjaavat alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat alueidenkäytössä edistämään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä sekä varmistamaan, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavassa luonnonsuojelualueina on osoitettu lehtojen, lintuvesien, rantojen, soiden sekä vanhojen metsien suojeluohjelmien mukaiset luonnonsuojelulailla tai muulla lainsäädännöllä suojeltaviksi tarkoitetut alueet, valtion ja yksityisen maalle perustetut luonnonsuojelualueet, koskiensuojelulailla suojellut kosket sekä ne Natura-alueet, joiden suojelun toteutustapana on luonnonsuojelulaki. Valtakunnalliseen luonnonsuojelualueiden verkostoon kuuluvien alueiden rajaukset esitetään 3.12.2015 tilanteen mukaisina (Suomen ympäristökeskus ja Pirkanmaan ELY-keskus).

Valtakunnallisen luonnonsuojelualueiden verkoston ohella maakuntakaavassa luonnonsuojelualueiksi osoitetaan aiemmissa seutu- ja maakuntakaavoissa muodostetut suojelualueet, Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelmaan 2012–2020 sisältyvät luonnonsuojelulailla suojeltaviksi tarkoitetut alueet sekä Metsähallituksen suojelumetsät. Ne muodostavat itsenäisten aluevarausten ohella laajennuksia valtakunnallisiin luonnonsuojelualueisiin.

Samanaikaisesti Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 laatimisen kanssa ympäristöministeriö on valmistellut vuosina 1979 ja 1981 laadittujen soidensuojeluohjelmien täydentämistä. Valmistelutyön tuloksena laadittiin inventointi valtakunnallisesti arvokkaimmista ja nykyistä suojelualueverkkoa parhaiten täydentävistä suoalueista. Koska ympäristöministeriö prosessin aikana luopui lakisääteisen soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamisesta, ei täydennysinventoinnin alueita ole osoitettu maakuntakaavassa suoraan suojelualueina. Kaavaa laadittaessa on kuitenkin varmistettu, ettei kaavassa osoitettujen maankäyttövarausten ja arvosoiden sijoittumisen välil-

lä ole ristiriitoja. Inventoinnin mukaisista valtakunnallisesti arvokkaista suokokonaisuuksista 59 sijoittuu kokonaan tai osittain Pirkanmaan alueelle. Täydennysehdotuksen perusteella suojellut valtion omistuksessa olevat kohteet on osoitettu maakuntakaavassa suojelualueina (S) niiltä osin, kuin ne täyttävät maakuntakaavan kahden hehtaarin pinta-alakriteerin. Maakuntakaavassa osoitetaan viisi valtion maiden lakisääteisesti suojeltua kohdetta ja kymmenen Metsähallituksen omalla päätöksellä suojeltua kohdetta (valtioneuvoston päätökset rajauksista 30.3.2015 ja 14.4.2016). Soidensuojelun täydennysehdotukseen sisältyneiden yksityisten mailla sijaitsevien soiden suojelussa edetään vapaaehtoisin keinoin. Maakuntakaavassa pääosa täydennysehdotukseen sisältyneistä yksityisten omistamista soista sijoittuu maaseutualueelle, minkä lisäksi niitä sijaitsee maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä (MK), virkistysalueilla (V), retkeily- ja ulkoilualueilla (VR) ja jo suojeluun varatuilta osiltaan suojelualueilla (S). Täydennysehdotuksen kohteista noin 20 on MK-merkinnän tai luonnon monimuotoisuuden ydinalue -merkinnän piirissä. Soidensuojelutyöryhmän esitykseen sisältyneet valtakunnallisesti arvokkaat Etelä-Suomen suot on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 16 ”Luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus”.

Käynnissä olevassa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa 2014-2025 eli METSO-ohjelmassa maanomistajat voivat vapaaehtoisuuteen perustuen tarjota metsiään pysyvän ja määräaikaisen suojelun piiriin. Pysyvästi suojeltavat alueet perustetaan yksityisiksi suojelualueiksi ELY-keskuksen päätöksellä tai ne hankitaan valtiolle. Maakuntakaavan aluevaraukset yksityisiksi suojelualueiksi perustettujen METSO-kohteiden osalta sisältyvät Suomen ympäristökeskuksen rekisteristä saataviin tietoihin. Valtiolle hankitut alueet siirtyvät ympäristöministeriön hallintaan kunnes ne saavat lainhuudon, minkä jälkeen ne siirtyvät Metsähallituksen haltuun. Tämän prosessin kesto vaihtelee ja voi kestää vuosia. Metsähallituksen haltuun siirtyneiden METSO-alueiden osalta maakuntakaavan aineisto perustuu Metsähallituksen syyskuun 2012 maanomistustilanteeseen. Myös valtion omistukseen siirtyneistä METSO-ohjelmaan kuuluvista alueista on tarkoitus perustaa lakisääteisiä suojelualueita. METSO-ohjelman puitteissa on suojeltu myös valtionmaita valtioneuvoston periaatepäätöksissä vuosina 2008 ja 2014 asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Metsähallituksen suojelumetsät on osoitettu suojelualueina perustuen Metsähallituksen kanssa kaavasta käytyihin neuvotteluihin. Niiden osalta tulee yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistavaksi, miten alueiden suojelu toteutetaan. Alueiden suojelu voidaan toteuttaa esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslailla ja sen mukaisilla määräyksillä. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaan (METSO) kuuluvista Metsähallituksen alueista Matalakorpi Pirkkalassa ja Sääksvuori Lempäälässä on maakuntakaavassa osoitettu puolustusvoimien alueina niitä koskevien maanpuolustuksellisten tavoitteiden vuoksi. Alueiden sijainti on esitetty kartoilla kappaleessa Puolustusvoimien alueet ja melu- ja suojavyöhykkeet 6.11.3.

Luonnonsuojelualueista pienialaisimpia, alle kahden hehtaarin laajuisia alueita, ei esitetä maakuntakaavassa. Alle kymmenen hehtaarin kokoiset alueet esitetään kohdemerkinnöillä. Vesialueilla käytetään alueen ulkorajat osoittavaa esittämistekniikkaa. Kaikki maakuntakaavassa esitetyt luonnonsuojelualueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartoilla 16 ja 17. Liitekartan 17 ohessa olevassa taulukossa on todettu kunkin alueen varausperuste. Tiedot pienialaisista luonnonsuojelualueista ovat saatavissa ympäristöhallinnon rekistereistä. Aineistoja voi katsella karttapalvelussa tai ladata paikkatietona käyttöön Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelussa www.syke.fi/avointieto.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet osoitetaan maakuntakaavassa omalla merkinnällään. Natura-alueiden suojelusta on säädetty luonnonsuojelulaissa (LsL). Natura 2000 -verkoston alueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 18.

Maakuntakaavan laadinnan yhteydessä on selvitetty kaavan toteuttamisen vaikutuksia luonnonympäristöön sekä erikseen vaikutuksia Natura-alueisiin. Niin kutsutun Natura-tarveharkinnan pohjalta katsottiin tarpeelliseksi laatia luonnonsuojelulain (LsL) 65 §:n mukainen vaikutusten arviointi Kangasalan Kirkkojärven Natura-alueelle.

Natura-alueita koskevien arviointien perusteella kaavaan on luonnos- ja ehdotusvaiheiden välillä tehty alueidenkäytöllisiä muutoksia. Lisäksi kaavaan on osoitettu erityismääräyksiä (em) niille maankäyttömerkinnöille, joiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarpeen ottaa huomioon määräyksessä mainittu, yleensä lähellä sijaitseva, Natura-alue. Määräyksissä on tarvittaessa

myös kerrottu, mihin vaikutuksiin jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota. Erityismääräykset on numeroitu juoksevasti yhdestä 23:een. Määräykset on esitetty tässä kaavaselostusraportissa kyseisen merkinnän kohdalla.

Edellä mainitut erityismääräykset huomioon ottaen Pirkanmaan maakuntakaavan ei arvioida merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon (LsL 66 §).

Maakuntakaavassa osoitetuilla suojelualueilla (S) on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 § mukainen rakentamisrajoitus.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

S

S

Suojelualue.

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltaviksi tarkoitetut alueet, kuten kansallispuistot ja luonnonpuistot sekä soiden-, rantojen-, vanhojen metsien, lehtojen- ja lintuvesiensuojelualueet. Merkinnällä osoitetaan myös ne suojelualueet, jotka voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain ja/tai muun lainsäädännön perusteella, sekä koskien suojelulailla rauhoitetut kosket.

Kohdemerkintää käytetään osoittamaan 2–10 hehtaarin kokoisia alueita. Alle 2 hehtaarin kokoisia alueita ei osoiteta maakuntakaavassa. Vesialueilla käytetään alueen ulkorajat osoittavaa merkintää.

Suojelumääräys:
Alueella ei saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Luonnonsuojelulain nojalla muodostettuja alueita koskevat suojelupäätöksessä annetut määräykset, ja alueiden toteuttamisesta vastaa ensisijaisesti valtio. Muiden alueiden osalta suojelun toteutus päätetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue.

Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätösten mukaiset Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, joiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä.

Siikaneva, Ruovesi.

6.7.3 ARVOKKAAT GEOLOGISET MUODOSTUMAT

LÄHTÖKOHDAT

Geologisilla muodostumilla tarkoitetaan kallio- ja maaperässä olevia luonnon muodostumia ja rakenteita, jotka ovat syntyneet yleensä hyvin hitaiden erilaisten ja eri-ikäisten geologisten prosessien tuloksena. Geologisia muodostumia voidaan pitää ihmisen aikaskaalassa tarkasteltuna pysyvinä ja ainutkertaisina osina geologista kehityshistoriaa. Maa- ja kallioperän geologiset tekijät vaikuttavat alueen kasvillisuuteen ja edelleen alueen muuhun eliöstöön.

Pirkanmaa on topografialtaan vaihteleva: maakunnassa on merkittäviä pitkiä harjujaksoja sekä kallioisia alueita, joilla on merkittävä rooli ihmisten elinympäristössä ja maisemassa. Näihin kohteisiin liittyy myös muita luontoarvoja, virkistyskäyttöarvoja sekä arkeologisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja.

Lähtökohdan arvokkaiden geologisten muodostumien osoittamiselle maakuntakaavassa muodostavat valtakunnalliset inventoinnit ja arvioinnit, joita ympäristöhallinto on laatinut yhteistyössä alan asiantuntijalaitosten kanssa koko maassa useamman vuosikymmenen kuluessa. Selvitysten tavoitteena on ollut turvata ennen kaikkea geologista monimuotoisuutta. Osa arvokkaista harjualueista kuuluu vuonna 1984 muodostettuun valtakunnalliseen harjujensuojeluohjelmaan.

Harjualueet ovat olleet vuosikymmenten saatossa maa-ainesten ottamisen kohteena. Tämän seurauksena harjumuodostumien arvot ovat monin paikoin heikentyneet ja osin menetetty. Ympäristöhallinnon rekisterien mukaan vielä viimeisen kymmenen vuoden aikana valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaille harjualueille on myönnetty uusia ottamislupia.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaisesti alueidenkäytöllä tulee edistää elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Lisäksi alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Geologisia muodostumia koskevat inventoinnit tunnistavat osaltaan näitä valtakunnallisesti merkittäviä luonnonperinnön arvoja.

Kaavan tavoitteena on jäljellä olevien, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien säilyttäminen. Kaavalla pyritään myös edesauttamaan arvojen ennallistamista kohteissa, joissa esimerkiksi maa-ainesten ottamisen seurauksena osa alueen arvoista on menetetty.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Kaavassa on osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (154 kpl), moreenimuodostumat (21 kpl) sekä tuuli- ja rantakerrostumat (8 kpl) perustuen seuraaviin, valtakunnallisiin selvityksiin:

- Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet (Husa ym. 1996).
- Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä (Heikkinen ym. 1995)
- Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen vuosina 1993–1995 inventoidut kallioalueet (Suomen ympäristökeskus 1998)
- Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat (Mäkinen ym. 2007)
- Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat (Mäkinen ym. 2011)

Pirkanmaan POSKI-hankkeen (2012–2015) yhteydessä toteutettiin arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys, jonka yhteydessä todettiin, että yhdessä kohteessa louhimistoiminta on ollut niin laajamittaista, että alueen arvot on menetetty. Tästä syystä kyseistä kohdetta ei ole myöskään osoitettu Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 arvokkaan geologisen muodostuman merkinnällä. Muilta osin vuosina 1993–1996 tehdyissä selvityksissä valtakunnallisia ja maakunnallisia arvoja omaavat kohteet on osoitettu maakuntakaavassa.

Arvokkaiden harjualueiden osalta on aikaisemmin laadittuja selvityksiä tarkennettu Pirkanmaan POSKI-hankkeen (2012–2015) yhteydessä tehdyssä erillisselvityksessä *Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014* (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014). Työssä tarkistettiin eri selvityksissä esitetyt, toisistaan poikkeavat aluerajaukset muun muassa nykytila- ja kaavatilannetietojen sekä maastossa tehtyjen arviointien perusteella. Selvityksen perusteella maakuntakaavaan on osoitettu 42 valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokasta harjualuetta (kts. kuva 36).

Valtakunnallisissa selvityksissä erityyppisten geologisten muodostumien osalta on käytetty toisistaan poikkeavia luokituksia ja kuvauksia. Kohdekohtaiset luokitustiedot on esitetty kaavaselostuksen liitekartoilla 19, 20 ja 21.

Paikallisesti arvokkaita geologisia muodostumia ei osoiteta maakuntakaavassa. Ne käyvät kuitenkin ilmi kaavaselostuksen liitekartoilta. Myös näiden paikallisesti arvokkaiden kohteiden osalta on tavoitteena kohteiden arvojen säilyttäminen sekä ennallistaminen siltä osin kuin arvot ovat heikentyneet esimerkiksi maa-ainesten ottamisen seurauksena.

Arvokkaisiin geologisiin muodostumiin sisältyvällä suojelumääräyksellä on pyritty siihen, että suojelun tavoitteet ovat selkeät ja niitä on aiempaa helpompi noudattaa yhtenäisellä tavalla lupaharkinnassa maakunnan eri osissa. Suojelumääräys perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin, jonka 30 §:ssä todetaan, että jos jotakin aluetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, maakuntakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (suojelumääräykset). Arvokkaita geologisia muodostumia koskevan suojelumääräyksen muotoilussa on noudatettu ympäristöministeriön maakuntakaavamerkintöjä ja -määräyksiä koskevaa oppaasta (Opas 10).

Arvokkaat geologiset muodostumat on osoitettu alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla merkinnällä, ge, kun taas alueen pääkäyttötarkoitus on ilmaistu aluevarausmerkinnällä. Sen mukaisesti maanomistaja voi hyödyntää kyseisiä alueita kiviainesten oton rajoituksista huolimatta muilla tavoin, esimerkiksi maa- ja metsätalouskäytössä. Arvokkaita geologisia muodostumia koskevaan merkintään sisältyvä suojelumääräys ei edellytä maanomistajaa ryhtymään aktiivisiin toimenpiteisiin suojelun tarkoituksen toteuttamiseksi.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon kohteisiin liittyvät arvot, jotka on kirjattu inventointiraportteihin, sekä arvioida näihin mahdollisesti kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Kiviainesten oton osalta arviointi tulee tehdä maa-aineslain 3 §:n perusteella. Yksityiskohtaisempaa ohjeistusta arvojen huomioon ottamisesta on annettu mm. seuraavissa selvityksissä: *Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014* ja *Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys 2015*.

Arvokkaiden geologisten muodostumien määräyksessä on huomioitu myös maisemavaurioiden korjaaminen. Tältä osin määräys pyrkii edistämään arvokokonaisuuksien ennallistamista.

Kuva 36. Pirkanmaan arvokkaat harjualueet.

Toriseva, Virrat.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Arvokas geologinen muodostuma.

ge1

Harjualue.

ge2

Kallioalue.

ge3

Moreenimuodostuma tai tuuli- ja rantakerrostuma.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat harjualueet (ge1), valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (ge2) sekä valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat ja tuuli- ja rantakerrostumat (ge3).

Merkinnällä osoitetut geologiset muodostumat sisältävät merkittäviä, maa-aineslain tarkoittamia geologisia, maisemallisia ja luonnontieteellisiä arvoja.

Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä.

Suunnittelumääräys:
Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että geologisten muodostumien sisältämien arvojen säilyminen turvataan. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon mahdollisten maisemavaurioiden korjaustarve.

Suojelumääräys:
Alueen erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Alueella saa kuitenkin ottaa kiviaineksia maisemavaurioiden korjaamiseksi.

6.8 VIRKISTYS, MATKAILU JA URHEILU

6.8.1 VIRKISTYSALUEET JA RETKEILY- JA ULKOILUALUEET

LÄHTÖKOHDAT

Maakuntakaavan virkistyksen ja retkeilyn ratkaisu perustuu Pirkanmaalla jo olevaan virkistys-, retkeily- ja ulkoilualueiden ja -reittien muodostamaan kokonaisuuteen, jonka säilyttäminen ja kehittäminen on ollut tavoitteena maakuntakaavaa 2040 laadittaessa. Virkistäytymiseen ja retkeilyyn varattujen alueiden verkosto muodostuu taajamissa virkistysalueista ja viheryhteystarpeena osoitetuista viherkäytävistä sekä taajamien ulkopuolella retkeilyalueista. Tärkeä merkitys verkostossa on niiden ohella myös muilla luontomatkailualueilla, kuten Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistoilla, jotka muodostavat verkoston tärkeän ytimen. Vuonna 2013 Helvetinjärvellä kirjattiin 21 000 kävijää ja Seitsemisessä 40 000 (Metsähallitus 2015). Näiden ohella maakuntakaavassa esitettävillä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä, on tärkeä rooli myös pirkanmaalaisten ulkoiluympäristöinä. Ulkoilureitistö yhdistää ulkoilun kannalta tärkeät alueet verkostomaiseksi kokonaisuudeksi.

Maakuntakaavan retkeily- ja ulkoilualueiden verkoston suunnittelussa on huomioitu erilaiset luonnossa virkistäytymistä koskevat tarpeet. Pienet, päivittäiseen virkistykseen soveltuvat lähivirkistysalueet sisältyvät taajamavarauksiin. Maakuntakaavassa virkistysalueina osoitetaan taajamien läheiset merkittävät ulkoilualueet, jotka ovat hyvin saavutettavia ja kytkeytyvät seudulliseen ulkoilualueverkostoon. Taajamien ulkopuoliset retkeily- ja ulkoilualueet soveltuvat pidempikestoisten retkien kohteeksi. Virkistyksen ja retkeilyn alueet ovat myös tärkeä osa Pirkanmaan ekologista verkostoa.

TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat alueidenkäytössä edistämään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Niiden mukaisesti maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle. Erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle.

Maakuntakaavan tavoitteena on pyrkiä säilyttämään nykyinen virkistysalueiden verkosto ja kehittää sitä edelleen toimivammaksi kokonaisuudeksi sekä välttää muusta maankäytöstä johtuvaa alueiden pirstoutumista ja reittien katkeamista.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Retkeily- ja ulkoilualueiksi varataan luonnonolosuhteiltaan retkeilyyn ja ulkoiluun hyvin soveltuvia alueita, jotka sijaitsevat taajamien ulkopuolisilla alueilla. Pääasiallisena valintaperusteena on seudullinen tai valtakunnallinen merkitys tai pinta-alallinen laajuus. Kohdemerkintää käytetään vesistöihin tukeutuvista retkeilyverkoston kannalta merkittävistä, mutta laajuudeltaan pienialaisista retkeilyalueista. Näsijärvellä ja Keurusselällä kohteet muodostavat useiden retkeilysaarten välisen verkoston. Pinta-alaltaan laajimmat ulkoilu- ja retkeilyalueet ovat Metsähallituksen virkistysmetsät Riuttaskorpi ja Pukala sekä Tampereen kaupungin Kintulammen retkeilyalue.

Retkeily- ja ulkoilualueet oletetaan hankittavaksi toteuttajan omistukseen.

Virkistysalueina osoitetaan taajamiin liittyvät ulkoilualueet. Maakuntakaavan virkistysalueiksi on osoitettu pääasiassa lähivirkistysalueita ja ulkoilupuistoja laajempia ulkoilualueita, jotka tarjoavat metsäisiä ja kulutusta kestäviä maastoja taajama-asukkaiden arjen liikuntapaikoiksi ja jotka ovat sijainniltaan helposti saavutettavia. Alueet ovat tai ne on tarkoitus hankkia kuntien omistukseen niitä toteutettaessa. Asukasmäärään suhteutettuna riittäviin virkistysaluevarauksiin on pyritty erityisesti suurimpien kaupunkien ja kuntien kohdalla, jossa taajamien ulkopuoliset luontoalueet eivät ole samalla tavalla helposti saavutettavissa kuin pienissä taajamissa. Tampereen kaupunkiseudulla virkistysalueet muodostavat yhdessä suojelualueiden, viheryhteystarpeiden ja ulkoilureittien kanssa kuntarajat ylittävän seudullisen kokonaisuuden, jonka suunnittelussa on pyritty linkittämään alueet toisiinsa. Pienehköjä virkistysalueita on osoitettu silloin, kun ne ovat taajamarakenteen viherverkon kannalta merkittäviä tai muodostavat esimerkiksi yhdessä niihin rajautuvien suojelualueiden kanssa laajemman yhtenäisen kokonaisuuden. Kohdemerkintää käytetään vesistöihin tukeutuvista virkistysverkoston kannalta merkittävistä, mutta laajuudeltaan pienialaisista virkistysalueista.

Maakuntakaavan virkistys- ja retkeily- ja ulkoilualueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n rakentamisrajoitus, jonka mukaisesti alueella ei saa myöntää lupaa rakennuksen rakentamiseen siten, että maakuntakaavan toteutuminen vaikeutuu. Tarkoituksena on, että alueet hankitaan kunnan tai muun alueen toteuttamisesta vastaavan julkisyhteisön, kuten seudun kuntien yhdessä muodostaman virkistysalueyhdistyksen omistukseen. Tähän saakka ne säilyvät vallitsevan tilanteen mukaisessa maa- ja metsätalouskäytössä. Maakuntakaavassa virkistysalueet esitetään yleispiirteisinä, ja aluerajauksiin voi siksi sisältyä olemassa olevia rakennuksia, joita ei ole tarkoitus muuttaa viheralueiksi.

Virkistysalueiden osalta kaavaratkaisu perustuu 1. maakuntakaavassa osoitettuun kokonaisuuteen, jota on kehitetty edelleen vuorovaikutuksessa kuntien kanssa. Kaavaratkaisuun ovat vaikuttaneet paikkatietotarkastelut taajamien virkistysalueiden määrästä suhteessa maakuntakaavan tavoitevuoden arvioituun asukasmäärään ja Pirkanmaan ekologisen verkoston selvityksen tarkastelut Tampereen kaupunkiseudun luonnon ydinalueista.

Pääsääntöisesti maakuntakaavan virkistys- ja retkeily- ja ulkoilualueet on tarkoitettu yleiseen virkistykseen. Kuitenkin silloin, kun maakuntakaavan virkistyskäyttöön tarkoitettuun alueeseen välittömästi kytkeytyy käytöltään rajoitettujen urheilupalveluiden alueita, kuten golfkenttiä tai laskettelurinteitä, on ne sisällytetty alueisiin. Rakentaminen kaavan virkistysalueilla sijaitsevien ulkoilupalveluiden tarkoituksiin on rakentamisrajoituksesta huolimatta sallittua edellyttäen, että rakentaminen ei vaaranna alueen pääasiallista käyttötarkoitusta yleiseen virkistykseen.

Viheryhteysmerkinnällä osoitetaan taajamien sisäisiä virkistysmahdollisuuksien ja ekologisen verkon kytkeytyvyyden kannalta tärkeitä yhteyksiä, jotka tulee säilyttää tai joita tulee kehittää viherverkoston kytkeytyvyyden turvaamiseksi. Ne toimivat eläimistön liikkumis- ja leviämisreitteinä luontoalueelta toiselle ja ihmisten viihtyisinä liikkumisympäristöinä. Käytävien säilyminen tulee turvata kaavoituksessa ja tienrakentamisessa, missä suunnitteluratkaisu voi tarkoittaa eri tasoon rakennettavia kulkuyhteyksiä, kuten levennettyjä alikulkukäytäviä tai vihersiltoja. Viheryhteystarpeen tarkka sijainti ja leveys määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavan yleispiirteisestä suunnittelutarkkuudesta johtuen viheryhteysmerkinnän linjalla voi sijaita olemassa olevia rakennuksia.

Viheryhteysmerkintää ei ole erikseen osoitettu taajamien ranta-alueilla niiden ollessa taajamien rantoja koskevan yleismääräyksen piirissä. Taajamien rakentamattomien ranta-alueiden osalta tavoitteena on, että rannat pääsääntöisesti säilyisivät rakentamattomina, virkistykseen soveltuvina alueina. Taajamarantojen yksityiskohtainen käyttö määrittyy kuntakaavoituksessa.

Virkistyksen, retkeilyn, matkailun ja urheilun merkintöjen muodostama kokonaisuus on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 22.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.

VR

Retkeily- ja ulkoilualue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ja alueeltaan laajat taajamarakenteen ulkopuolella sijaitsevat retkeilyn ja ulkoilun alueet.

Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää.

Suunnittelumääräys:
Alue varataan yleiseen retkeilyyn ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava retkeily- ja ulkoilukäyttöedellytyksien säilyminen ja kehittäminen. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

V

Virkistysalue.

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät taajamiin liittyvät virkistysalueet ja/tai taajamien ekologisen verkoston kannalta erityisen tärkeät alueet. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituisia tai lomarakennuspaikkoja.

Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaisia seudullisesti merkittäviä virkistysalueita, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää.

Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7 sekä Kangasalla ja Pälkäneellä Keisarinharju-Vehoniemenharjun Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em10.

Suunnittelumääräys:
Alue varataan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytyksien säilyminen ja kehittäminen, alueen hyvä saavutettavuus sekä osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella.

Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Viheryhteys.

Merkinnällä osoitetaan taajamiin liittyvät olemassa olevat tai tavoitteelliset viheryhteydet, joilla on erityistä merkitystä alueellisen virkistysverkoston ja/tai ekologisten yhteyksien kannalta.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee määrittää viheryhteyden tarkempi sijainti sekä varmistaa maastokäytävän riittävä leveys, jotta seudullisten viheralueiden ja ulkoilureittien muodostama verkosto voidaan toteuttaa riittävän yhtenäisenä kokonaisuutena.

Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Seitseminen, Ruovesi.

em7 em7

Erityismääräys 7.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely (tkj): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Työpaikka-alue: Nokia / valtatien 11 pohjoispuoleisen työpaikka-alueen länsiosa.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Virkistysalue (V): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Puuterminaali (Pt): Nokia / alue valtatien 11 varrella.

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue (eu): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Jätteenkäsittelyalue (EJ): Nokia / Koukkujärven alue.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkurijärvien (FI0333004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutuksien ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen sekä vesitalouden säilymiseen.

em10 em10

Erityismääräys 10.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Kangasala ja Pälkäne / Isokangas-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun pohjavesialueet.

Virkistysalue (V): Kangasala / Keisarinharju-Vehoniemenharjun Natura-alueen pohjoispuolella.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Keisarinharju-Vehoniemenharjun (FI0316001) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen sekä virkistyskäytön ohjaamiseen.

6.8.2 ULKOILU- JA MELONTAREITIT

TAVOITTEET

Maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti tärkeät polku-, latu- ja melontareitit. Tavoitteena on muodostaa koko maakunnan kattava runkoreitistö, joka luo yhteydet valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeiden virkistys- ja ulkoilualueiden, luonnonominaisuuksiltaan vetovoimaisten alueiden, matkailupalvelujen alueiden ja naapurimaakuntien ulkoilureittien välille sekä kytkee asutustaajamat tähän verkostoon.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan tärkein yhtenäinen ulkoilureittiverkosto on kansallispuistojen alueelta maakunnan pohjois- ja luoteisosiin ulottuva Pirkan taival. Tampereen kaupunkiseudulla tärkeimmät toteutuneet reitit ovat Birgitan polku ja Kaarinan polku Tampereen, Kangasalan, Lempäälän ja Valkeakosken alueella. Ikaalisista Hämeenkyrön läpi Ylöjärvelle harjujaksoa seuraa Pirkan ura. Toteutuneiden reittiosuuksien ohella maakuntakaavassa osoitetaan tavoitteet runkoreitistön muodostamiseksi virkistyksen, retkeilyn ja matkailun vetovoima-alueiden välille.

Maakuntakaavan ulkoilureittiverkoston suunnittelussa on seudullisesti merkittävien ulkoilu-, matkailu- ja luontokohteiden ohella huomioitu paikallisten retkeilyn palvelupisteiden, kuten nuotiopaikkojen ja lintutornien, sijoittumista reitille. Pyrkimyksenä on ollut olosuhteiden salliessa ohjata reittiä vesistöjen äärelle, jotka koetaan miellyttävinä ulkoiluympäristöinä. Reitistön linjauksessa on pyritty välttämään niiden kulkua ympäristöhäiriöitä aiheuttavien toimintojen läheisyydessä ja toisaalta huomioimaan erityisen kiinnostavat alueet, kuten arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt.

Maakuntakaavan ulkoilureitit ovat sijainniltaan ohjeellisia ja osoittavat yhteystarpeen virkistysverkostoon kuuluvien alueiden välillä. Maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi kaavakartalla ei esitetä ulkoilureittien linjausta suurilla virkistysalueilla. Maakuntakaavassa osoitettujen ulkoilureittien jatkuvuudesta virkistysalueiden sisällä huolehditaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Melontareitteinä on osoitettu käytössä olevat jokimelontareitit. Ne on osoitettu *Pirkanmaan melontareittioppaaseen* ja *Vesistömatkailun edellytykset Pirkanmaalla* -selvitykseen sekä muuhun käytettävissä olevaan retkeilyä käsittelevään aineistoon pohjautuen.

Ulkoilureittien toteuttaminen edellyttää aina maakuntakaavaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua, ja ne voidaan perustaa toteuttajan ja maanomistajan välisellä sopimuksella tai ulkoilulain mukaisella ulkoilureittitoimituksella ulkoilureittisuunnitelmaan tai maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavaan perustuen. Kaikissa toteuttamistavoissa kuullaan maanomistajia, joilla on mahdollisuus esittää näkemyksensä reitin tarpeellisuudesta ja linjauksesta sekä saada korvaus aiheutuvasta haitasta.

Melontakisa, Ruovesi.

Käskyvuori, Kihniö.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Ulkoilureitti.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ohjeelliset ulkoilureitit. Merkintä osoittaa ensisijaisesti tarpeen reitille.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava ulkoilureitin toteuttamisedellytykset osana maakunnallisesti ja seudullisesti toimivaa reitistöä. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota luonnonarvojen säilymiseen suuntaamalla reitit kulutusta kestäville alueille.

Melontareitti.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ohjeelliset melontareitit.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava melonnan edellytykset.

6.8.3 MATKAILUPALVELUJEN ALUEET

LÄHTÖKOHDAT

Matkailupalveluiden alueina osoitetaan maakunnallisina tai seudullisesti merkittävinä kohteina profiloituvia ja erityistä kehittämispotentiaalia omaavia matkailupalvelujen ja lomakeskusten alueita. Alueiden osoittaminen maakuntakaavatasolla on perusteltua laajojen aluetarpeiden tai huomattavien aluekehitysvaikutusten vuoksi.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukeskuksia. Ensisijaisesti on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja -alueita. Alueidenkäytön suunnittelussa matkailualueita tulee eheyttää ja osoittaa matkailun kehittämiselle riittävät alueet. Lisäksi maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja tulee suunnata tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria.

Pirkanmaan maakuntakaavan matkailupalveluiden alueiden osoittamisen tavoitteena on tukea alueellisesti kattavan matkailupalveluiden kokonaisuuden kehittymistä maakunnassa sekä turvata osaltaan maaseutualueiden matkailua ja kylien palveluja.

Tavoitteena on kehittää kutakin aluetta perustuen kokonaisvaltaiseen suunnitelmaan, jonka laatimisessa huomioidaan suunniteltujen toimintojen sopeutuminen luonnon- ja kulttuuriympäristöön sekä yhdyskuntateknisen huollon järjestäminen.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Matkailupalvelujen alueet sijaitsevat pääosin taajamarakenteen ulkopuolella. Matkailupalveluiden alueina maakuntakaavassa on osoitettu Ikaalisten ja Nokian kylpylöiden alueet, Juupajoen Juupavaaran laskettelukeskus, Pälkäneen Sappeen matkailukeskus, Sastamalan Ellivuoren laskettelukeskus, Parkanon Käenkosken ympäristö, Kihniön Pyhäniemen lomakylä, Virtain Herraskylä, Tampereen Maisansalo, Ylöjärven Haverin alue, Vesilahden Laukon kartanon ympäristö sekä Urjalan Nuutajärven lasikylä.

Matkailupalveluiden aluevarausmerkinnän kriteereinä on käytetty:

- Maakunnallinen tai seudullinen merkittävyys
- Ympärivuotiset palvelut ja majoitus
- Toimintamahdollisuuksien hyvä laatu
- Tulevaisuuden kehittämispotentiaali tai huomattavat aluekehitysvaikutukset

Osoitetut matkailupalvelujen alueet perustuvat *Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle* -työpaikka-alueselvitykseen, Pirkanmaan maakuntakaavan matkailupalvelujen alueiden nykytilaselvitykseen sekä kuntien esityksiin.

Erityisesti kulttuuriympäristöiltään arvokkailla matkailupalveluiden alueilla toimintojen sovittamisessa ympäristöönsä jatkosuunnittelussa on tärkeää varmistua selvitysten riittävyydestä yhteistyössä Pirkanmaan maakuntamuseon kanssa. Alueiden rakennusoikeuden mitoitus määritellään alemmanasteisessa kaavoituksessa.

Matkailupalvelujen alueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 22 ”Virkistys, retkeily, matkailu ja urheilu”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

RM **Matkailupalvelujen alue.**

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät tai sellaisiksi kehitettävät matkailupalvelujen ja lomakeskusten alueet.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemman kaavoituksen ja toteuttamisen tulee perustua kokonaisvaltaiseen suunnitelmaan. Suunnitelmassa on huolehdittava yhdyskuntateknisen huollon järjestämisestä. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnonarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.

6.8.4 URHEILUPALVELUJEN ALUEET

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan seudullisesti merkittävät urheilu- ja vapaa-ajan palvelujen alueet sijoittuvat sekä kaupunkiseudulle että olemassa oleviin matkailu- ja lomakeskuksiin. Kaikki seudullisesti merkittävät urheilupalvelujen alueet eivät sisälly muihin maakuntakaavamerkintöihin, joten ne osoitetaan urheilupalvelujen alue -kohdemerkinnällä. Alueiden osoittaminen maakuntakaavatasolla on perusteltua laajahkojen aluetarpeiden ja muuhun maankäyttöön vaikuttavan toiminnan vuoksi.

TAVOITTEET

Tiivistyvässä yhdyskuntarakenteessa sijaitsevien urheilupalvelualueiden turvaamisen sekä seudullisesti merkittävien urheilupalvelujen kehittämisen lisäksi merkinnällä halutaan edistää ja tukea matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista. Lisäksi tavoitteena on tukea seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävää urheilu- ja vapaa-ajan palvelujen verkostoa.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Urheilupalveluiden merkinnällä osoitetaan seuraavat maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät urheilu- ja vapaa-ajan palveluja tarjoavat kohteet: täysmittaiset golfkentät Golf Pirkkala, Lakeside Golfin kaksi kenttää Sastamalassa ja Nokia River Golf, Kaukajärven soutustadion Tampereella, urheilukampuksena kehittyvä Hakametsän alue Tampereella, Teivon ravirata Ylöjärvellä sekä merkittävinä urheilukeskittyminä kehittyvät alueet Nokian ja Valkeakosken keskustojen läheisyydessä.

Urheilupalvelujen alueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 22 ”Virkistys, retkeily, matkailu ja urheilu”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

u **Urheilupalvelujen alue.**

Kohdemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät urheilupalvelujen alueet.

Suunnittelumääräys:
Alueen kehittämisen ja toteuttamisen tulee perustua kokonaisvaltaiseen suunnitelmaan. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnonarvojen säilymiseen.

6.8.5 AMPUMA- JA MOOTTORIRADAT

LÄHTÖKOHDAT

Ampuma- ja moottorirata-alueiden osoittaminen maakuntakaavassa perustuu ympäristönsuojelullisten näkökohtien lisäksi olemassa olevien maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien ulkona sijaitsevien ampuma- ja moottoriratojen säilyttämiseen ja kehittämiseen. Etenkin kasvavilla alueilla on ampuma- ja moottoriratatoiminnalle taattava riittävät maankäytölliset resurssit, joten merkinnällä varataan myös uusia alueita suunnitteilla olevia maakunnallisia ja seudullisia ratahankkeita varten. Tietoja Pirkanmaan ampuma- ja moottoriratаverkostosta on koottu *Pirkanmaa ampuma- ja moottoriradat 2016* -raporttiin vuosien 2014–2016 aikana. Rata-alueiden tunnistaminen ja osoittaminen vastaa joulukuussa 2015 voimaan tulleeseen ampumaratalakiin, jossa maakuntien liitot velvoitetaan ampumaratojen kehittämis- ja ylläpitosuunnitelman laatimiseen.

Pirkanmaalla on tämän hetkisen tiedon mukaan 52 toiminnassa olevaa ulkoampumarata-aluetta. Rataverkosto on tihein läntisten ja eteläisten kuntien alueilla, maakunnan koillisneljänneksessä sijaitsee ainoastaan kolme ampumarataa. Pirkanmaan ampumaradoilla ammutaan vuosittain yli 2 700 000 laukausta. Yhtään uutta ulkoampumarataa ei ole vuoden 2001 jälkeen Pirkanmaalle perustettu, mutta vuoden 2007 jälkeen kymmenisen on lakkautettu.

Moottori- ja pääasiassa enduroajoon tarkoitettuja maastoratoja Pirkanmaalla on tällä hetkellä 25, joilla harjoitetaan eritasoista harrastus-, opetus-, testaus- ja urheilutoimintaa. Rataverkosto painottuu kaupunkiseudulle sekä Etelä- ja Koillis-Pirkanmaalle.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon alueidenkäytön vaikutukset muun muassa pinta- ja pohjavesiin. Suunnittelematon ampuma- ja moottoriurheilutoiminta voi pitkän ajan kuluessa aiheuttaa haittoja vesistöille ja muulle ympäristölle. Pinta- ja pohjavesien suojelu- ja käyttötarpeet huomioiden pyritään maakuntakaavoituksella ohjaamaan ampuma- ja moottoriratatoiminta pois riskialueilta tai vaihtoehtoisesti varmistamaan, ettei haitallisia aineita huuhtoudu pinta- ja pohjavesiin.

Maakuntakaavan ampuma- ja moottoriratamerkinnän tavoitteena on edellisen lisäksi mahdollistaa maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien ulkona sijaitsevien ratojen säilyminen ja harrastusmahdollisuuksien kehittäminen sekä valtakunnallisen ja maakunnallisen rataverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen. Tavoitteena on myös ratatoiminnan aiheuttamien häiriöiden huomioiminen ja eri maankäyttömuotojen yhteensovittamisen helpottaminen maankäytön suunnittelussa.

Pirkanmaalla on lukuisia paikallisia ampuma- ja moottoriratoja, joita ei ole tarkoituksenmukaista osoittaa maakuntakaavassa. Paikallisten ratojen kehittämisestä ja ylläpidosta huolehditaan maakunnan liiton laatimalla kehittämis- ja ylläpitosuunnitelmalla, jossa huomioidaan kaikki radat toiminnan laajuuteen katsomatta. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä toimijoiden ja kuntien sekä viranomaisten kanssa. Tavoitteena on, että niin maakuntakaavassa osoitetuilla kuin paikallisillakin radoilla on liikenne-, maastoliikenne- ja ympäristönsuojelulain velvoittamat luvat toimintaedellytysten turvaamiseksi. Ympäristölupamenettelyä ei kuitenkaan sovelleta pienimuotoista ampuma-aseella ampumista varten olevaan alueeseen, vaan vähäisen ampumaradan perustaminen ja ylläpitäminen on ilmoituksenvaraista. Tässäkin tapauksessa ratailmoituksen on sisällettävä ampumaradan järjestyssääntö sekä ratavastaavan tiedot ja suostumus tehtävään.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavassa osoitetut ampuma- ja moottorirata-alueet on selvitetty Pirkanmaan kuntiin kohdistetulla esitäytetyllä kyselyllä sekä radoilla toimiville yhdistyksille ja yrityksille suunnatulla kyselyllä. Näistä saatuja tietoja on tarvittaessa täydennetty puhelimitse sekä erilaisin liiteasiakirjoin.

Kaavaluonnoksesta saadun palautteen johdosta käynnistettiin ampuma- ja moottorirataverkoston kehittämis- ja ylläpitosuunnitelmahanke, jota varten perustettiin radoilla toimijoista, kuntien edustajista ja viranomaisista koostuva työryhmä, jossa rataverkoston kehittämistyötä jatkettiin osana kaavaehdotusvalmistelua. Työryhmässä valmisteltiin radoille uusi valintakriteeristö sekä käytiin runsasta vuoropuhelua toimijoiden ja Pirkanmaan kuntien kanssa.

Keskeisiä tekijöitä ratojen osoittamiselle ovat kriteeristöllä tuotetut ratakohtaiset pistemäärät sekä maankäytölliset lähtökohdat. Kriteeristössä on huomioitu ratatyyppien lukumäärä, ampumaratojen osalta myös vuosittainen laukaisumäärä, sekä mahdollisuus eri lajien harjoittamiseen ja monipuoliseen toimintaan muun muassa valtakunnallisten kilpailujen muodossa. Maankäytöllisistä lähtökohdista ratojen osoittamisessa on yhdyskuntarakenteen lisäksi huomioitu kiviainestenotto-, tuulivoima- tai muut ampuma- ja moottoriratatoiminnot alueella, jolloin nämä muodostavat synergisiä keskittymiä.

Maakuntakaavassa on osoitettu 16 ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue -merkintää, jotka sisältävät 12 nykyistä ampumarataa ja 10 nykyistä moottoriarataa. Lisäksi kaksi merkinnöistä osoittaa uusia rata-alueita, joille toimintaa halutaan seudullisesti keskittää. Ampumaradat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 22 ”Virkistys, retkeily, matkailu ja urheilu”. Sastamalan Ajoksenkankaan alueen välittömään läheisyyteen on osoitettu tuulivoima-alue, ja alueella on myös käynnistynyt kiviaineksenottotoimintaa, jonka seurauksena alueelle on mahdollista sijoittaa seudullinen ampuma- ja moottoriratakeskus. Tällä halutaan turvata mahdollisuus korvata pohjavesialueella sijaitsevan Matinsuon ampumakeskuksen ja asutuspaineesta kärsivän Monakon moottoriradan ongelmallisia sijainteja. Kangasalan Kuohenmaan kiviaineksenottoon soveltuva alue mahdollistaa niin ikään ampumatoimintojen sijoittumisen alueelle. Kuohenmaan rata-alue tulisi korvaamaan muun muassa Kangasalan ja Tampereen ampumaratoja, joiden toimintaa rajoittaa yhdyskuntarakenteen laajeneminen jopa siinä määrin, ettei toiminta esimerkiksi Tampereen Aitovuoressa ole enää pitkään mahdollista.

Toimintojen keskittäminen paikallisilta radoilta suurempiin ratakeskuksiin on pitkällä aikavälillä tapahtuva muutos, jolla pyritään vähentämään ratatoiminnoista johtuvia häiriöitä ja ympäristöriskejä sekä lisäämään toimintojen keskittämisen tuomia etuja: esimerkiksi samat pysäköinti- ja sosiaalitilat voivat palvella monenlaisia eri tapahtumia ja toimijoita ympärivuotisesti hyvin saavutettavalla sijainnilla. Yhteistyö kunnan ja ratoja käyttävien toimijoiden kanssa on erittäin tärkeää heti alusta alkaen. Suunnitelma siitä, miten ja millä aikataululla haluttuun tavoitteeseen päästään, on hyvä laatia yhteistyössä sekä selvittää erilaisia rahoitusmahdollisuuksia.

Toimintojen keskittäminen voi kuitenkin lisätä ympäristöhäiriöiden määrää paikallisesti. Monien esimerkiksi melua tuottavien toimintojen sijoittuessa samalle alueelle on tarkoituksenmukaista tarkastella toiminnoista ja niiden laajentumisesta johtuvia ympäristövaikutuksia yhtenä kokonaisuutena. Tällaisia keskittymiä ovat muun muassa Lempäälän Kokkovuoren haulikkoampumakeskuksen ja Satakunnan Lennoston ampumaratojen alue, Nokian ampumarata sekä Nokian moottoriratojen alue, jonka yhteydessä harjoitetaan myös muun muassa kiviaineksenottotoimintaa.

Maakuntakaavassa osoitettavista radoista viisi sijaitsee kokonaan tai osittain pohjavesialueella: Parkanon Visurinsalon ampumarata, Mänttä-Vilppulan Pollarin ampumarata, Ikaalisten Vatulan ampuma- ja hiihtourheilukeskus, Sastamalan Matinsuon ampumakeskus sekä Tampereen Kaanaan moottoriurheilukeskus. Tästä syystä suunnittelumääräyksessä on nostettu esille pohjavesien suojelutarve. Näillä radoilla kehittäminen tarkoittaa ensisijaisesti toimintojen suuntaamista pois pohjavesialueelta sekä erityistä keskittymistä toimenpiteisiin, jotka estävät pohjaveden pilaantumisriskiä muun muassa tarkoituksenmukaisin maaperäsuojauksin. Ratojen toiminnan edellytykset ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sekä ympäristölupakäsittelyn yhteydessä.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

eu

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue.

Kohdemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ulkotiloissa sijaitsevat ampuma- ja/tai moottorirata-alueet.

Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon harjoitettavien lajien soveltuvuus alueelle sekä huolehtia siitä, että merkittävien toiminnasta aiheutuvien ympäristöhäiriöiden vaikutukset ehkäistään riittävin teknisin ratkaisuin ja/tai suoja-aluein.

Vedenhankintaa varten tärkeillä ja vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla tulee varmistua siitä, ettei radan toiminta vaaranna pohjavesien laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Toimintaa laajennettaessa uudet ratatoiminnot tulee suunnata ensisijaisesti pohjavesialueen ulkopuolelle.

em7 em7

Erityismääräys 7.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely (tkj): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Työpaikka-alue: Nokia / valtatien 11 pohjoispuoleisen työpaikka-alueen länsiosa.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Virkistysalue (V): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Puuterminaali (Pt): Nokia / alue valtatien 11 varrella.

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue (eu): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Jätteenkäsittelyalue (EJ): Nokia / Koukkujärven alue.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkurijärvien (FI0333004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutuksien ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen sekä vesitalouden säilymiseen.

Kokkovuoren haulikkoampumakeskus, Lempäälä. Kuvaaja: Erkki Liius.

6.9 ENERGIA JA LUONNONVARAT

Pirkanmaalla kulutettiin energiaa 18,2 terawattituntia (TWh) vuonna 2015 (Energiataselaskelmat 2008–2015, Metsäkeskus Pirkanmaa, 2017). Suurimman osan energiasta käyttää edelleen teollisuus (vuonna 2015 34 % eli 6,2 TWh). Lämmityksen osuus oli vuonna 2015 29 % (5,2 TWh) ja liikenteen 24 % (4,3 TWh), loput 14 % (2,5 TWh) käytettiin muihin tarpeisiin.

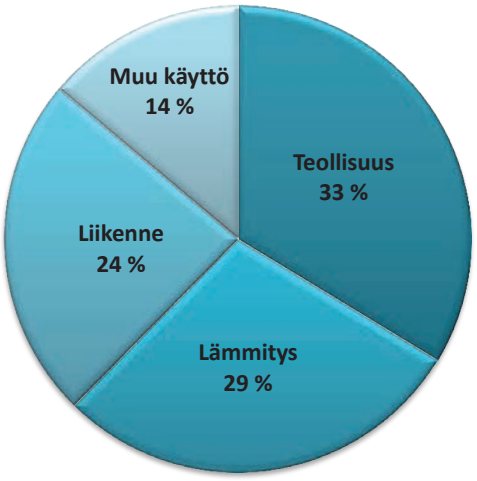

Kaavio 5. Pirkanmaan energiankulutus sektoreittain vuonna 2015.

Suomen energiankulutuksen kehitystä on visioitu *Valtioneuvoston selonteossa kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030*. Pitkän aikavälin tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta. Strategiassa on lisäksi tarkasteltu mahdollisuutta siirtyä täysin uusiutuvaan energiaan perustuvaan talouteen vuonna 2050.

Valtakunnalliset energia- ja ilmastostrategian poliittiset linjaukset tähtäävät uusiutuvan energian käytön lisäämiseen ja energian hankinnan omavaraisuuteen. Uusiutuvan energian käyttöä lisätään niin, että sen osuus energian loppukulutuksesta nousee yli 50 % 2020-luvulla. Uusiutuvaan

energiaan perustuvaa hajautettua sähkön ja lämmön tuotantoa halutaan edistää. Mineraalipohjaisen tuontiöljyn energiakäytön halutaan puolittuvan 2020-luvun loppuun mennessä verrattuna vuoden 2005 vertailutasoon. Kivihiilen energiakäytöstä on tavoitteena luopua vuoteen 2030 mennessä. Turve halutaan edelleen säilyttää osana energiantuotantoa, jolloin fossiilisten polttoaineiden käyttöä voidaan vähentää.

Myös vuonna 2014 valmistuneessa *Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategiassa* on asetettu tavoitteeksi vähentää energiankulutusta noin 24 % vuodesta 2013 ja tuottaa 50 % hankittavasta energiasta uusiutuvilla energialähteillä sekä kasvattaa energiaomavaraisuutta vuoteen 2040 mennessä. Tämä merkitsee merkittävää fossiilisten energialähteiden käytön vähentämistä, joista suurin vähentämistavoite kohdistuu öljyn käyttöön.

Vielä tällä hetkellä yli puolet Pirkanmaalla kulutetusta energiasta tuotetaan fossiilisista raaka-aineista (vuonna 2015 59 % eli 11 TWh). Vuonna 2015 käyttämästämme energiasta 20 % (3,8 TWh) tuotettiin maakunnan ulkopuolella. Puuperäistä energiaa käytettiin 14 % (2,6 TWh), vesivoimaa 3 % (0,5 TWh) ja muita energialähteitä, kuten maalämpöä, biokaasua ja tuulivoimaa 5 % (0,6 TWh).

6.9.1 TUULIVOIMA

LÄHTÖKOHDAT

Tuulivoimatuotannon lisääminen on yksi kansallisen energiapolitiikan kärkitavoitteista. Vuonna 2013 hyväksytyssä kansallisessa ilmasto- ja energiastrategian päivityksessä tuulivoiman tuotantotavoitteeksi on asetettu 9 terawattituntia (TWh) vuoteen 2025 mennessä. Tämä vastaa kapasiteettina noin 3 000 megawattia (MW) eli noin tuhatta 3 MW:n uutta tuulivoimalaitosta.

Suomen tuulivoimayhdistyksen tietojen mukaan vuoden 2016 lopussa maamme tuulivoimakapasiteetti oli lähes 1 600 MW ja noin 550 tuulivoimalaa. Tuulivoimalla tuotettiin vuoden 2016 aikana sähköä 3,1 TWh, ja koko Suomen sähkönkulutuksesta katettiin 3,6 prosenttia. Tuotanto kasvoi noin kolmanneksella edelliseen vuoteen verrattuna. Suomen tuulivoimayhdistyksen vuosittain suorittaman tuulivoimahankkeiden kartoituksen mukaan huhtikuun 2016 alkuun mennessä Suomessa oli julkaistu tuulivoimahankkeita lähes 13 000 MW:n edestä. Merelle suunniteltujen hankkeiden osuus on noin 2 000 MW. Kansallisen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteen saavuttamiseksi tuulivoimatuotantoa on tuettu erillisellä syöttötariffilla eli takuuhinnalla, tuulivoimarakentamisen esteiden purkamisella sekä kaavoituksen nopeuttamisella.

Pirkanmaalla vireillä olevia, seudullisia hankkeita on tämän maakuntakaavan laadinnan aikana ollut Punkalaitumella, Sastamalassa ja Urjalassa, joissa on laadittu tuulivoimaosayleiskaavat. Hankkeiden suunniteltu yhteiskapasiteetti on noin 60 MW ja voimaloiden lukumäärä 15 kpl. Näistä Punkalaitumen ja Sastamalan alueet ovat seudullisesti merkittäviä, maakuntakaavassa osoitettavia alueita.

Tuulivoiman sijoittumista säädellään ensisijaisesti maankäyttö- ja rakennuslailla (132/1999) ja siinä määritellyillä valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla, joiden mukaan merkittäviä tuulivoima-alueita ei saa sijoittaa maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavassa tulee osoittaa tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet keskittäen tuulivoimalat suuriin puistoihin maakunnan ominaispiirteet huomioiden. Tavoitteena on, että suuremmat puistokokonaisuudet toteutetaan maakuntakaavassa osoitettaville alueille haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi. Keskittämisen tavoitteena on vähentää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät tuulivoimatuotannonalueet Pirkanmaalla. Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa ei ole mahdollista toteuttaa ilman maakuntakaavan tälle osoitettua aluevarausta. Yksittäisten voimaloiden ja pienimuotoisemman tuulivoimapuiston sijainnit ratkaistaan kuntakaavoituksessa.

Maakunnallisen suunnittelun tehtävänä on tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden suunnittelu ja yksityiskohtaisemman kaavoituksen ohjaaminen. Merkittävien tuulivoimapuistojen keskittäminen maakuntakaavassa osoitetuille alueille edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Lisäksi maakunnallisena tavoitteena on edistää Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategian tuulivoimatuotannolle asettamaa tavoitetta, jonka mukaan tuulivoimalla tuotetaan 3,3 % koko maakunnan energiasta vuonna 2040. Tämä tarkoittaisi noin kahdeksaakymmentä 3 MW:n voimalaa.

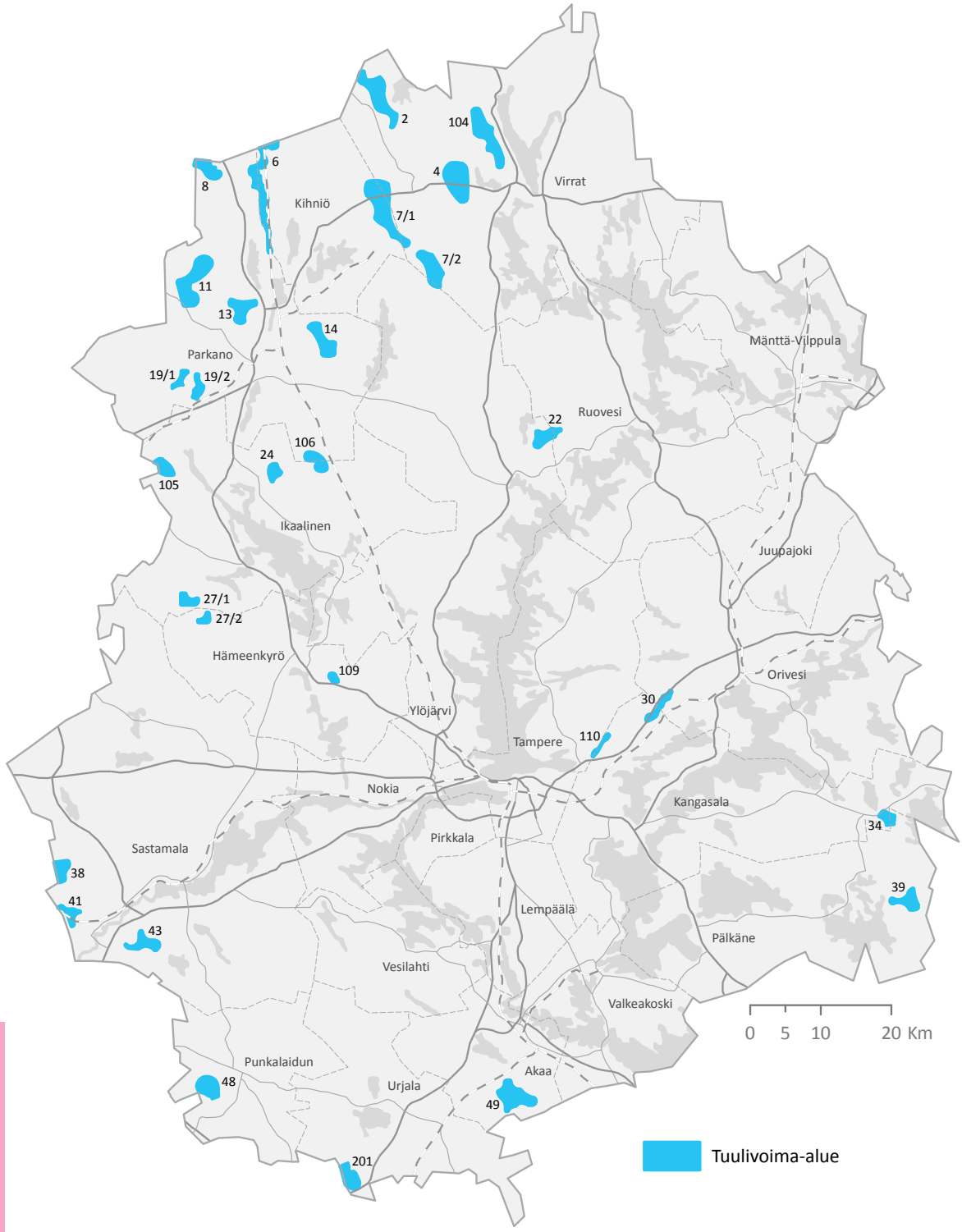

Kuva 37. Pirkanmaan maakunnalliset tuulivoima-alueet.

Tuulivoimala Ikaalisissa.

Taulukko 5. Pirkanmaan maakunnalliset tuulivoima-alueet.

Tuulivoima-alueen numero	Alueen nimi	Kunta
2	Tuuranneva	Virrat
4	Hanhisuo-Vehkamäki	Virrat
6	Lylyneva-Louhineva	Kihniö/Parkano
7/1	Myyränkangas-Pahkakummunmaa I	Kihniö/Virrat
7/2	Myyränkangas-Pahkakummunmaa II	Virrat/Ylöjärvi
8	Niskalamminkangas	Parkano
11	Takakangas-Pihlajaharju	Parkano
13	Isoneva	Parkano
14	Isoneva-Lylyneva	Parkano/Kihniö
19/1	Ronokorpi-Karjosillankorpi I	Parkano
19/2	Ronokorpi-Karjosillankorpi II	Parkano
22	Kyntömäki-Pikku-Kivijärvi	Ylöjärvi/Ruovesi
24	Tevaniemi	Ikaalinen
27/1	Konikallio-Kivinevankalliot I	Ikaalinen
27/2	Konikallio-Kivinevankalliot II	Hämeenkyrö
30	Siitama	Orivesi/Kangasala
34	Kuhmalahti	Kangasala/Pälkäne
38	Kaakkimaa	Sastamala
39	Hirvivuori-Saarikonmäki	Pälkäne
41	Kiimasuonkalliot	Sastamala
43	Ajoksenkangas	Sastamala
48	Isosuo	Punkalaidun
49	Karhunrahka	Akaa
104	Äijänneva-Kummunmäki	Virrat
105	Unnanneva	Ikaalinen
106	Luikesneva-Susineva	Parkano/Ikaalinen
109	Tohlenmaankallio	Hämeenkyrö
110	Tarastejärvi-Loukkaankorvensuo	Tampere/Kangasala
201	Urjala-Humppila	Urjala

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Tuulivoima-alueiden osoittaminen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 perustuu asiaa koskeviin selvityksiin. Maakunnallisissa tuulivoimaselvityksissä tarkastelussa ovat olleet pinta-alaltaan yli neliökilometrin kokoiset tuulivoimatuotannon kannalta potentiaaliset maa-alueet, jonne voidaan sijoittaa useita kokonaiskorkeudeltaan noin 200 metriä olevia teollisen kokoluokan tuulivoimalaitoksia. Tarkastelussa ei ole huomioitu yksittäisiä voimalaitospaikkoja eikä hajautettuun energiantuotantoon soveltuvia tuulivoima-alueita tai -paikkoja.

Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden sijainnit perustuvat paikkatietotarkasteluihin, vaikutusten arviointeihin, näkyvyysanalyyseihin, havainnekuviin sekä laajaan vuorovaikutukseen ja sen yhteydessä saatuun palautteeseen. Keskeisimmät taustaselvitykset ovat V*oimaa tuulesta Pirkanmaalla -tuulivoimaselvitys* (2012) sekä *Voimaa tuulesta Pirkanmaalla - Uudet tuulivoiman selvitysalueet* (2013). Keskeisiä alueiden valintaan vaikuttaneita selvityksiä ovat Natura 2000 -alueisiin, maakunnallisiin ja valtakunnallisiin maisema-alueisiin ja kulttuuriympäristöihin kohdistuvat vaikutusten arvioinnit, tuulivoima-alueiden sähköverkkoon liitettävyyden tarkastelu, tuulivoima-alueiden näkyvyysanalyysi sekä havainnekuvaselvitys, jossa kuvataan näkymiä maakunnan arvoalueilta kohti tuulivoima-alueita. Lisäksi laadittiin selvitykset tuulivoima-alueiden lepakkopotentiaalista, arkeologisesta potentiaalista sekä valikoiduille tuulivoima-alueille näkyvyysanalyysi sekä vaikutukset ekologiseen verkostoon.

Muita taustaselvityksiä, jotka on huomioitu alueiden soveltuvuuden arvioinnissa tuulivoimatuotannolle, ovat Pirkanmaan ekologista verkostoa ja melualueita koskevat selvitykset sekä muut Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 taustaselvitykset, joilla on katsottu voivan olla yhtymäkohtia tai ristiriitaisuuksia tuulivoima-alueiden kanssa.

Keskeisiä kriteereitä maakuntakaavan tuulivoima-alueiden sijoittumiselle ovat yhden kilometrin etäisyys loma- ja vakituiseen asutukseen, sijainti maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaiden maisema- ja kulttuuriympäristöalueiden sekä Natura 2000 -verkoston alueiden ulkopuolella. Tuulivoima-alueilla vuoden keskituulennopeuden tulee olla Ilmatieteen laitoksen *Tuuliatlaksen* mukaan vähintään 6 m/s 100 metrin korkeudessa. Näiden lisäksi alueiden sijoittelussa on muun muassa huomioitu tuulivoima-alueiden osoittamatta jättäminen lentoturvallisuuden kannalta tärkeälle lentoesterajoituspintojen alueelle (AGA M3-6), joka ulottuu noin 18 kilometrin säteelle Tampere-Pirkkalan ja Hallin lentoasemista tai Ilmatieteen laitoksen sääasemien läheisyyteen. Alueiden tarkastelussa on huomioitu luonnonsuojelualueet ja -ohjelmat, ja alueita on tarkasteltu yhdessä soidensuojeluohjelman täydennysohjelman alueiden kanssa. Maakunnallisesti arvokkaat lintualueet (MAALI) on huomioitu vuonna 2014 julkaistujen inventointitietojen, kuten lintujen päämuuttoreittien ja keskeisten levähdysalueiden perusteella. Rautateiden ja maanteiden sijainti suhteessa tuulivoima-alueisiin ei ole vaikuttanut alueiden karsiutumiseen, sillä maakuntakaavassa ei oteta kantaa voimaloiden tarkkoihin sijoituspaikkoihin. Tie- ja rataverkosto huomioidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviksi tuulivoimatuotannon alueiksi luokitellaan taajamatoimintojen ulkopuolella olevat yli yhdeksän tuulivoimalan alueet sekä taajamien läheisyydessä sijaitsevat yli neljän tuulivoimalan alueet. Tämän kokoluokan tuulivoimapuistoilla on katsottu olevan vähintään seudullista merkitystä. Taajamatoimintojen läheiset tuulivoima-alueet ovat alueita, jotka sijaitsevat kolmen kilometrin etäisyydellä taajamista. Etäisyys mitataan tuulivoima-alueen voimalasta, joka sijaitsee lähinnä taajamatoimintojen aluetta. Näitä taajamien läheisiä tuulivoimaloiden alueita on viisi, ja ne sijaitsevat Kangasalan ja Pälkäneen rajalla, Punkalaitumella, Tampereen ja Kangasalan rajalla, Hämeenkyrössä sekä Sastamalassa.

Paikkatietoanalyysien, vuorovaikutuksen sekä vaikutusten arviointien perusteella 25 aluetta valikoitui osoitettavaksi maakuntakaavassa maakunnallisesti sekä seudullisesti merkittävinä tuulivoimaloiden alueina, joista kolme jakautuu kahteen erilliseen osaan. Näiden 28 alueen lisäksi Humppilan-Urjalan seudullisesti merkittävän, ylimaakunnallisen tuulivoima-alueen yleiskaavasuunnittelu käynnistettiin samaan aikaan maakuntakaavaselvityksen kanssa, joten tätä ei ole tarkasteltu osana maakunnallista tuulivoimaselvitystä. Maakuntakaavoitusprosessin aikana myös Punkalaitumen kunta käynnisti Isosuon tuulivoima-alueen yleiskaavan laadinnan, joten tältä osin osan taustaselvityksistä on laatinut hanketoimija osana tuulivoimaosayleiskaavaprosessia.

Pirkanmaan maakuntakaavassa osoitetaan siis yhteensä 29 tuulivoima-aluetta, jotka on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 23 ''Tuulivoima-alueet, maakaasu- ja voimalinjat sekä sähköasemat''. Selvitys- ja maakuntakaavaprosessin aikana aluerajauksiin on tehty muutoksia, minkä johdosta kolme aluetta on erotettu kahdeksi erilliseksi alueeksi (alueet 7, 19 ja 27). Nämä alueet on numeroitu seuraavasti: 7/1, 7/2, 19/1, 19/2, 27/1 ja 27/2.

Yhteensä näiden 29 maakunnallisen tai seudullisen tuulivoima-alueen arvioitu kokonaiskapasiteetti on noin 1 000 MW, joka tarkoittaisi 3 MW:n voimaloilla hieman yli 300 yksittäistä voimalaitosta. Yhteispinta-alaa tuulivoima-alueilla on lähes 200 km², joka on koko maakunnan maapinta-alasta alle kaksi prosenttia. Maakunnallisten tuulivoima-alueiden aluevaraukset ovat noin neljä kertaa suuremmat kuin *Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategian* tavoitteet edellyttävät 3 MW:n voimaloilla laskettuna. Koska varmuutta kaikkien tuulivoima-alueiden rakentumisesta ei ole, varaudutaan kaavassa riittävällä määrällä alueita tavoitteiden toteutumiseksi. Maakuntakaavalla ei oteta kantaa alueiden rakentumisjärjestykseen eikä alueille rakennettavien voimaloiden määrään. Tuulivoimaloiden alueilla, joille on mahdollista sijoittaa 10 tai useampia voimaloita, on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Rakentamisrajoitus ei ole voimassa taajamien läheisyyteen osoitetuilla seudullisesti merkittävillä tuulivoimaloiden alueilla.

Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnät eivät velvoita maanomistajaa toimenpiteisiin kaavan toteuttamiseksi. Aluetta ei myöskään voida toteuttaa ulkopuolisten toimijoiden aloitteesta ilman maanomistajan suostumusta.

Tuulivoimaloiden liitettävyyttä sähköverkkoon on selvitetty erillisenä selvitystyönä. Suurella osalla pohjoisen Pirkanmaan tuulivoima-alueista ei ole tiedossa liittymispisteitä sähköverkkoon. Alueen läpi kulkevaan Melo–Seinäjoki-väliseen 110 kV:n voimajohtoon liitettävissä oleva sähköntuotantokapasiteetti on suuruudeltaan vain joitain kymmeniä megawatteja, mikä tarkoittaa, että vain osa Pohjois-Pirkanmaan tuulivoima-alueista voitaisiin liittää sähköverkkoon ilman laajoja verkon vahvistuksia. Osana selvitystyötä on suunniteltu alustava 110 kV:n johtoreitti Karvian ja Virtain välille, mikä parantaisi näiden alueiden liitettävyyttä ja toisi varayhteysmahdollisuuksia normaaliin sähkönjakeluun. Eteläisemmällä Pirkanmaalla alueiden liittymispisteet ovat suurelta osin tiedossa. Verkkoliitynnöille löytyy hyviä ja toteutuskelpoisia vaihtoehtoja, jotka voidaan toteuttaa kohtuullisin kustannuksin. Tuulivoiman liityntäjohtojen sijainteja ei esitetä maakuntakaavakartassa, mutta ne ovat nähtävissä kaavaselostuksen liitekartalla 23. Liityntäjohtojen sijainnit ovat viitteellisiä, ja niiden tarkempi sijainti tutkitaan siinä vaiheessa, kun mahdollinen hanke on vireillä.

Tuulivoima-alueen suunnittelumääräyksessä mainitaan erikseen kuusi tuulivoima-aluetta, joiden osalta tulee varmistua siitä, että Ilmatieteen laitoksen säätutkiin ei aiheuteta haitallisia vaikutuksia. Nämä alle 20 kilometrin etäisyydellä Ikaalisten sääasemasta sijaitsevat tuulivoima-alueet ovat Ikaalisten Tevaniemen, Ikaalisten Unnannevan, Ikaalisten-Hämeenkyrön Konikallio-Kivinevankallion (kaksi erillistä aluetta), Hämeenkyrön Tohlenmaankallion sekä Ikaalisten-Parkanon Luikesneva-Susinevan alueet. Näiden alueiden yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä tulee tehdä Ilmatieteen laitoksen ohjeistama tutkavaikutusten mallinnus.

Ympäristöministeriön laatiman *Tuulivoimarakentamisen suunnittelu* -oppaan (2016) mukaan yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee tuulivoima-alueilla laatia tarkemmat selvitykset myös yksittäisten voimaloiden vaikutuksista muuhun ympäristöön. Tuulivoima-alueiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee huomioida valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista 1107/2015. Yleiskaavan ja suunnittelutarveratkaisujen yhteydessä Puolustusvoimien pääesikunnalta tulee pyytää lausunto.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

tv1

tv2

Tuulivoima-alue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät tuulivoimaloiden alueet, joille on mahdollista sijoittaa kymmenen tai useampia voimaloita (tv1) sekä maakuntakaavan taajamatoimintojen läheisyyteen varatuille alueille viisi tai useampia voimaloita (tv2).

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, luontoon, kuten linnustoon ja lepakoihin, ekologisiin yhteyksiin, pohjaveteen sekä ulkoilu- ja virkistysyhteyksiin. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon asutukseen kohdistuvat melu- ja välkevaikutukset sekä varmistaa arvokkaiden geologisten muodostumien ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilyminen. Lisäksi tulee ottaa huomioon puolustusvoimien toimintaedellytykset, tutkajärjestelmien ja radioyhteyksien turvaaminen sekä Ilmatieteen laitoksen säätutkien, lentoliikenteen, tie- ja raideliikenteen ja voimajohtojen asettamat rajoitteet.

Ikaalisten Tevaniemen, Ikaalisten Unnannevan, Ikaalisten ja Hämeenkyrön Konikallio-Kivinevankallion alueiden, Hämeenkyrön Tohlenmaankallion sekä Ikaalisten ja Parkanon Luikesneva-Susinevan tuulivoima-alueiden suunnittelussa tulee varmistua, ettei toiminta aiheuta haitallisia vaikutuksia Ilmatieteen laitoksen säätutkaan.

Tuulivoima-alueilla tv1, joille on mahdollista sijoittaa kymmenen tai useampia voimaloita, on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

6.9.2 TURVETUOTANTO

LÄHTÖKOHDAT

Turpeen kysyntä on ollut Pirkanmaalla merkittävästi suurempaa kuin tuotanto. Pirkanmaalla energiantuotannossa käytettävästä turpeesta arviolta noin puolet tulee Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Satakunnan puolelta. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arvion mukaan maakunnan turvetuotantoala oli vuonna 2014 noin 2800 hehtaaria. Tuotantoalueita oli 42 kappaletta. Pirkanmaalla tuotetaan turvetta energiantuotannon tarpeiden ohella kasvu- ja ympäristöturpeeksi. Jälkimmäisen osuus on karkeasti 15 prosenttia koko tuotantoalasta.

Pirkanmaan suot ja turvevarat ovat jakautuneet maakunnassa epätasaisesti. Merkittävimmät turvevarat sijaitsevat maakunnan luoteisosissa.

Ympäristöministeriön vuonna 2013 vahvistama turvetuotantoa koskeva Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava on uuden kokonaismaakuntakaavan turvetuotannon varausten sekä merkintöjen ja määräysten lähtökohtana.

Turvetuotannon sijoittumista säädellään ympäristönsuojelulailla (527/2014) ja -asetuksella (713/2014).

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaan maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. VAT:n mukaisesti turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Turvetuotantoa koskevan Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan keskeisenä tavoitteena oli maakunnan energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden parantaminen. Vuonna 2014 valmistuneessa *Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategiassa* (maakuntahallitus hyv. 5.5.2014) on turpeen osalta asetettu tavoitteeksi säilyttää mahdollisuus käyttää turvetta puun tukipolttoaineena sekä helposti varastoitavana ja huoltovarmana kotimaisena varapolttoaineena. Turvetuotanto ja turpeen käyttö ei ole ympäristön kannalta ongelmatonta, ja muun muassa tästä syystä kaavaratkaisu on maltillinen. Pyrkimyksenä on edesauttaa turvetuotannon säilymistä maakunnassa sekä samalla ohjata tuotantoa pois suoluonnon ja vesistöjen kannalta herkimmiltä ja arvokkaimmilta alueilta.

Kaavalla pyritään siihen, että maakuntakaavoituksen yhteydessä turvetuotantoon liittyen tehdyt selvitykset lisäisivät yritysten halukkuutta suunnata turvetuotantoa tulevaisuudessa kaavassa osoitetuille aluekokonaisuuksille. Näin suoluonnon kannalta arvokkaat aluekokonaisuudet säilyisivät.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Turvetuotannon varausten sekä merkintöjen ja määräysten lähtökohtana on ympäristöministeriön vuonna 2013 vahvistama turvetuotantoa koskeva Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava ja sitä varten tehdyt taustaselvitykset. Päätöksessään ympäristöministeriö jätti vahvistamatta kymmenen uutta turpeenottoaluetta, joita Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on tarkasteltu uudelleen.

Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan varaukset perustuvat Geologian tutkimuskeskuksen turvealueiden kartoituksiin. Turvetuotannon kannalta tärkeät alueet pitävät sisällään jo tuotannossa olevia turvealueita sekä tutkittuja turvevaroja.

Vaihemaakuntakaavaa varten laadittiin Pirkanmaan suoluonnon tila -selvitys, jossa arvioitiin maakunnan suoluontoa, sen ominaispiirteitä sekä merkittävimpiä luontokokonaisuuksia. Pohjana tarkastelussa oli luonnonsuojelu ja Natura-alueet, joiden ekologisen kytkeytymisen perusteella muodostettiin suoluonnon kannalta arvokkaita kokonaisuuksia. Selvitykseen kirjatut suoluontokohteet ja luontokokonaisuudet otettiin huomioon kaavan laadinnassa siten, että nämä aluekokonaisuudet jätettiin turvevyöhykkeiden ulkopuolelle.

Turvetuotannon kannalta tärkeille alueille on laadittu lisäksi valtioneuvoston soidensuojelua koskevan periaatepäätöksen mukainen luonnontilaisuustarkastelu, jolla on varmistuttu siitä, ettei turvevyöhykkeiden sisällä oleville suoalueille jää luonnontilaisia soita. Turvetuotannon kannalta tärkeillä alueilla sijaitsevat suot ovat saaneet luonnontilaluokittelussa arvon 1 eli niillä luonnontila on muuttunut kauttaaltaan. Vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä kohdemerkinnällä osoitetuille turvetuotantoalueille tehtiin luontoinventoinnit, joissa arvioitiin kohteiden kasvillisuutta ja linnustoa. Inventoinnin perusteella poistettiin suot, joilla nähtiin olevan turvetuotannon kanssa ristiriidassa olevia luontoarvoja.

Samanaikaisesti Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 laatimisen kanssa ympäristöministeriö on valmistellut soidensuojeluohjelmien täydentämistä. Valmistelutyön tuloksena on syntynyt inventointi valtakunnallisesti arvokkaimmista ja nykyistä suojelualueverkkoa parhaiten täydentävistä suoalueista. Nämä tärkeät suot on otettu huomioon turvetuotannon kannalta arvokkaiden alueiden rajauksissa. Soidensuojelun täydennysohjelman huomioimista maakuntakaavassa kuvataan tarkemmin selostuksen kohdassa 6.7.2 Luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö jätti vuonna 2013 Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavasta vahvistamatta 10 kohdemerkinnällä osoitettua turvetuotantoaluetta. Näistä seuraavat seitsemän aluetta on rajattu Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 turvetuotannon kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle (huom! suluissa oleva merkintätapa viittaa Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavaan):

- Niittyneva, Parkano (EO/t-3/3)
- Virkaneva, Parkano (EO/t-3/5)
- Luodesneva, Virrat (EO/t-5/9)
- Rahkaneva V, Virrat (EO/t-5/33)
- Murronneva, Parkano (EO/t-9/15)
- Liesineva A, Parkano (EO/t-14/37)
- Nimetönneva, Virrat (EO/t-22/14)

Ympäristöministeriön vahvistamatta jättämistä turvetuotantoalueista kolme on päädytty ottamaan mukaan Pirkanmaan maakuntakaavaan 2040 lisäämällä niihin vesiensuojelua koskevat määräykset. Ympäristöministeriö viittasi vaihemaakuntakaavan vahvistamispäätöksessään kyseisten määräysten puuttumiseen. Nämä kolme turvetuotantoalueena (EOt) osoitettavaa aluetta ovat (suluissa oleva merkintätapa viittaa Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavaan, numerointi on yhtenevä Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 numeroinnin kanssa, kts. liite 2):

- Paloneva II, Virrat (EO/t-6/11): Vaskuunjärven valuma-alueelle 35.44 on lisätty vesiensuojelua koskeva tu-merkintä
- Pökkelistönneva, Virrat (EO/t-6/12): Havanganjärven valuma-alueelle 35.416 on lisätty vesiensuojelua koskeva tu-merkintä
- Kotkansalo, Parkano (EO/t-14/19): lisätty suunnittelumääräys, jossa kielletään turvetuotannon kuivatusvesien johtaminen Ylinen lampeen, Markkolan lampeen ja Liesiojaan

Turvetuotannon kannalta tärkeisiin alueisiin on Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 yhteydessä tehty lisäksi pohjavesialueita, luonnonsuojelualueita ja puolustusvoimien alueita koskevia supistuksia.

Pirkanmaan maakuntakaavassa osoitetaan 24 turvetuotannon kannalta tärkeää aluetta (EOt) sekä 23 turpeenottoaluetta (EOt). Arvioiden mukaan maakuntakaavan varaukset riittävät Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategian visiossa 2040 turpeelle asetetun tavoitteen (550 GWh) saavuttamiseen. Kaavassa osoitetuilla turvetuotannon kannalta tärkeillä alueilla on lähes 120 Geologian tutkimuskeskuksen tutkimaa turvealuetta, joilla on arvioiden mukaan hieman alle 3 000 hehtaaria tuotantokelpoista pinta-alaa. Mitoitusta tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon, että Pirkanmaalla käytettävästä polttoturpeesta noin puolet tuodaan kaavan lähtötilanteessa naapurimaakuntien puolelta. Tähän on todennäköisesti tarvetta myös tulevaisuudessa. Arviossa ei ole tarkasteltu erikseen kasvu- ja ympäristöturpeen osuutta.

Turvetuotantoalueen (EOt) suunnittelumääräyksessä on seuraavia alueita koskeva määräys: Virrat/Haapaneva (EOt 5/34), Parkano/Pitkäsalonkeidas (EOt 11/35), Ikaalinen/Parvilahdenneva (EOt 17/23), Sastamala/Kiimasuo (EOt 20/28), Ikaalinen/Levonsuo (Eot 15/21) ja Parkano/Kotkansalo (EOt 14/19).

Vaihemaakuntakaavaa varten laadittiin kaksi vesistöselvitystä (fosforipitoisuuksien arviointi ja kiintoaine- ja humuspitoisuuksien arviointi), joiden tulosten perusteella arvioitiin kaavan vaikutuksia vesienhoidon tavoitteiden valossa.

Turpeen nostoa. Kuva: Teemu Tervo, VAPO 2013.

Vesistöselvitysten sekä Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelman perusteella kaavaan on osoitettu valuma-alueet, joilla turvetuotantoa suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan vesistö- ja kalatalousvaikutuksiin. Tämä turvetuotantoon liittyvän valuma-alueen (tu) on osoitettu seuraaville yhdelletoista valuma-aluekokonaisuudelle:

- Vermasjärven va. 35.45
- Vähäjärven va. 35.526
- Vuorijoen va. 35.535: Hanhijärven valuma-alue
- Kuusijoen va. 35.555: Kuusijärven valuma-alue
- Kurjenjoen va 42.076: Kurjenjärven valuma-alue
- Kuivasjärven valuma-alue 35.56
- Aurejärven reitti 35.57
- Sammaljoen va. 35.182, 35.183, 35.184
- Kihniänjoen yläosa 42.077
- Vaskuunjärven va. 35.442, 35.444 ja 35.445
- Ylä-Havankajärven va. 35.416

Turvetuotantoon liittyvät merkinnät (EOt) eivät velvoita maanomistajaa toimenpiteisiin kaavan toteuttamiseksi. Toimintaa ei myöskään voida toteuttaa ulkopuolisten toimijoiden aloitteesta ilman maanomistajan suostumusta. Turvetuotanto vaatii ympäristönsuojelulain mukaisen luvan.

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 luontovaikutusten arvioinnin yhteydessä nousivat esille turvetuotannon mahdolliset yhteisvaikutukset tuulivoiman ja kiviainesten ottamisen kanssa. Yhteisvaikutus koskee luonnonsuojelualueille kohdistuvaa melua. Erityisesti näiden alueiden osalta tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ottaa huomioon valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 993/1992. Sen mukaan melutaso ei saa luonnonsuojelualueilla ylittää päivisin 45 dB:n arvoa (yöohjearvo 40 dB).

Maakuntakaavassa osoitetuilla turvetuotannon kannalta tärkeillä alueilla ei tunneta ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä. Irtolöydöt ja kiinteät muinaisjäännökset tulevat usein esille vasta suokerroksia kaivettaessa. Muinaismuistolain 14 § velvoittaa ilmoittamaan museoviranomaiselle mahdollisista turpeen nostossa esille tulevista arkeologisista jäännöksistä.

Turvetuotannon merkinnät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 24 ’’Turvetuotanto’’.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

EOt

Turvetuotantoalue.

Kohdemerkinnällä osoitetaan turvetuotannon kannalta tärkeällä alueella sijaitsevat turvealueet, joiden soveltuvuutta tuotantoon on selvitetty muita alueita yksityiskohtaisemmin.

Suunnittelumääräys:
Virrat/Haapaneva, Parkano/Pitkäsalonkeidas, Ikaalinen/Parvilahdenneva, Sastamala/Kiimasuo: Suon luonnontilainen osa tulee jättää tuotannon ulkopuolelle. Tuotannon suunnittelussa ja toteutuksessa tulee turvata luonnontilaisen osan säilyminen.

Ikaalinen/Levonsuo: Turvetuotantoa suunniteltaessa on selvitettävä tuotannon vaikutukset läheiseen pohjavesimuodostumaan. Tuotannolla ei saa heikentää pohjaveden laatua tai vaikuttaa pohjaveden pinnantasoihin.

Parkano/Kotkansalo: Turvetuotannon kuivausvesiä ei saa ohjata Ylinen lampeen, Markkolan lampeen eikä Liesiojaan.

EOt

Turvetuotannon kannalta tärkeä alue.

Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on turvetuotantoa ja/tai tutkittuja turvevaroja. Alueiden rajaukset ovat yleispiirteisiä, ja ne tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä, kun ottamisedellytyksiä arvioidaan ympäristönsuojelulain edellyttämällä tavalla.

Merkintään liittyy Kihniössä ja Virroilla Joutsenjärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em5, Ylöjärvellä ja Kihniössä Närhineva-Koroluoman Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em14 sekä Punkalaitumella Punkalaitumen Isosuon Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em18.

Suunnittelumääräys:
Turvetuotantoon voidaan ottaa jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja.

Turvetuotannon suunnittelussa on otettava huomioon toiminnan liikenteelliset vaikutukset ja vaikutukset lähiasutukseen, luonnon- ja kulttuuriympäristön arvoihin, alapuolisen vesistön tilaan ja pohjavesiin sekä vältettävä näille aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.

tu

Turvetuotantoon liittyvä valuma-alue.

Merkinnällä osoitetaan valuma-alueet, joilla turvetuotantoa suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan vesistö- ja kalatalousvaikutuksiin.

Suunnittelumääräys:
Turvetuotantoa suunniteltaessa on selvitettävä tuotannon vaikutukset purkuvesistön veden laatuun, kala- ja rapukantoihin sekä kalatalouteen. Huomioon tulee erityisesti ottaa tuotantotoiminnan yhteisvaikutukset ja valuma-alueen kokonaiskuormitus. Toiminta tulee järjestää ja ajoittaa siten, ettei aiheuteta vesistön tilan heikkenemistä eikä vesistön kokonaiskuormitus lisäänny.

em5

Erityismääräys 5.

Erityismääräys koskee merkintää:

Turvetuotannon kannalta tärkeä alue (EOt): Kihniö ja Virrat / kaksi aluetta valtatien 23 varrella välillä Virrat–Kihniö.

Suunnittelumääräys:
Turvetuotantoa suunniteltaessa on varmistuttava siitä, etteivät Joutsenjärven (FI0355009) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää veden laadun säilymiseen.

em14

Erityismääräys 14.

Erityismääräys koskee merkintää:

Turvetuotannon kannalta tärkeä alue (EOt): Ylöjärvi ja Kihniö/ alue Närhinevan-Koroluoman Natura-alueen lounaispuolella.

Suunnittelumääräys:

Turvetuotantoa suunniteltaessa on varmistuttava siitä, etteivät Närhineva-Koroluoman (FI0355007) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden säilymiseen.

em18

Erityismääräys 18.

Erityismääräys koskee merkintää:

Turvetuotannon kannalta tärkeä alue (EOt): Punkalaidun / alue Punkalaitumen Isosuon Natura-alueen läheisyydessä.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Punkalaitumen Isosuon (FI0200094) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Turpeen kuivatusta.

6.9.3 KIVIAINESHUOLTO

LÄHTÖKOHDAT

Vuosittain kiviainesta on otettu Pirkanmaalla noin 6,8 miljoonaa tonnia. Vuotuiset ottamismäärät vaihtelevat merkittävästi riippuen ennen kaikkea talouden suhdanteista ja rakentamisen volyymista. Pirkanmaan ottamismäärä on noin seitsemän prosenttia koko Suomen kiviaineskulutuksesta. Suuri osa kiviaineksista käytetään liikenneverkkojen (tiet, kadut, pyörätiet ja rautatiet) rakentamiseen ja ylläpitoon. Asfaltin valmistukseen kuluu noin kymmenen prosenttia ja betoninvalmistukseen toiset kymmenen prosenttia kaikesta jalostetusta kiviaineksesta. Kiviaineksesta noin yksi neljännes käytetään talonrakentamisessa.

Kiviaineksen ottoa Kangasalla.

Kiviainesten ottamiseen soveltuvat luonnon sora- ja hiekkavarat ovat Pirkanmaalla käyneet vähiin. Lisäksi varat ovat hajallaan eri puolilla maakuntaa. Tämän seurauksena yhä suuremmassa määrin hiekkaa ja soraa on korvattu kalliomurskeella. Louhitun kalliokiviaineksen määrä onkin tilastojen mukaan kasvanut Pirkanmaalla 2000-luvun puolivälissä harjusoran ja -hiekan ottamismääriä suuremmaksi. Vuonna 2012 Pirkanmaalla noin 80 prosenttia otetusta kiviainesmassasta oli kalliokiviainesta.

Pirkanmaan laskennallinen asukaskohtainen kiviaineskulutus laskettuna väestörekisterikeskuksen ilmoittamilla väkiluvuilla on 2000-luvulla vaihdellut välillä 9–20 tonnia/asukas/vuosi, keskiarvon ollessa noin 15 tonnia/asukas/vuosi. Nykyisen käytön perusteella arvioituna kiviainesta tarvitaan vuosina 2014–2040 noin 230–300 miljoonaa tonnia. Kalliokiviaineksena tämä tarkoittaisi 80–110 miljoonaa kiintokuutiota. Suurin tarve kiviaineksille on Tampereen kaupunkiseudulla, yli 70 prosenttia koko maakunnan tarpeesta.

Kiviainesvarojen osoittaminen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 pohjautuu Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen (POSKI) -hankkeissa vuosina 1996–2001 sekä 2012–2015 tehtyihin kalliokiviainesalueita sekä hiekka- ja sora-alueita koskeviin tutkimuksiin.

Kiviainesten ottamista ohjaa ensisijaisesti maa-aineslaki (527/1981).

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon käyttökelpoiset kiviainesvarat sekä niiden kulutus ja kulutustarve pitkällä aikavälillä sekä sovitettava yhteen kiviaineshuolto- ja suojelutarpeet. Kiviainesten ottoon osoitettavien alueiden on perustuttava arviointiin, jossa selvitetään alueiden luonto- ja maisema-arvot sekä toisaalta soveltuvuus vesi- ja kiviaineshuoltoon.

Kaavan tavoitteena kiviaineshuollon osalta on varautua kasvavan maakunnan rakentamistoiminnan tarpeisiin huomioon ottaen luonnonvarojen kestävä käyttö ja geologisiin muodostumiin liittyvät arvot. Kaavan tavoitteena on ollut osoittaa, tehtyihin selvityksiin pohjautuen, maakunnallisesti tärkeimmät hyödyntämättömät kiviainesvarannot, joilla ei ole merkittäviä vaikutuksia ympäristöön. Vähäisiä hyödynnettäviä hiekka- ja soravaroja on pyritty kompensoimaan osoittamalla maakuntakaavassa tarpeeseen nähden riittävästi kalliokiviainesvaroja.

Pirkanmaan maakuntakaavan varausten sekä POSKI-hankkeen yhteydessä tehtyjen tutkimusten toivotaan vaikuttavan siihen, että kiviainesten ottaminen suuntautuisi tulevaisuudessa kaavassa osoitetuille aluekokonaisuuksille. Maa-aineslain 10 § mahdollistaa sen, että maakuntakaavassa osoitettuihin kohteisiin voidaan myöntää ottamislupa tavanomaista kymmentä vuotta pidemmäksi ajaksi. Toiminnan suuntautuminen tulevaisuudessa kaavassa tätä varten osoitetuille alueille auttaisi vähentämään ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia erityisesti tiiveimmin rakennetuilla alueilla.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kiviaineshuollon varaukset perustuvat vuosina 1997–2001 sekä 2012–2015 laadittujen POSKI-hankkeiden tuloksiin. Vuonna 2015 valmistuneen Pirkanmaan POSKI-hankkeen raporteista seuraavia on hyödynnetty kiviaineshuoltoa koskevan kaavaratkaisun valmistelussa (suluissa selvityksestä vastannut taho):

- Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen Pirkanmaalla 2012-2015 (loppuraportti, Pirkanmaan liitto)
- Luonnonkiviainesten ja niitä korvaavien uusiomateriaalien käyttö Pirkanmaalla (Pirkanmaan liitto)
- Tutkimukset Pirkanmaan III luokan pohjavesialueilla (Pirkanmaan liitto)
- Maa-ainestutkimukset Pirkanmaalla 2012–2014 (Geologian tutkimuskeskus)
- Kalliokiviainestutkimukset Pirkanmaalla 2012–2014 (Geologian tutkimuskeskus)
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014 (Pirkanmaan ELY-keskus)
- Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys 2015 (Pirkanmaan liitto)
- Luonto- ja maisemakartoitukset alustavilla maakuntakaavan 2040 maa-ainesten ja kalliokiviainesten ottoalueilla (Pirkanmaan liitto)

POSKI-hanketta koskevassa loppuraportissa on esitetty kooste kaikista hankkeen yhteydessä tehdyistä tutkimuksista sekä arvioinneista, mukaan lukien kuntakohtaiset koosteet ottamiseen soveltuvista maa- ja kallioperän kiviainesvarannoista.

POSKI-hankkeen tutkimustulosten perusteella valikoitiin jatkoselvityksiin ja maakuntakaavan laadinnan lähtöaineistoon mukaan kalliokiviaineskohteet, jotka teknistaloudellisesti soveltuvat toimintaan ja joilla ei ole tiedossa olevia luontoarvoja tai ristiriitoja ympäristön tai muun maankäytön kanssa:

- ei ristiriitoja luontoarvojen tai lähiympäristön maankäytön kanssa
    - etäisyys asutukseen vähintään 500 m
    - etäisyys järviin ja jokiin vähintään 100 m
- riittävän suuria alueita pitkäaikaiseen käyttöön
- hyvä sijainti suhteessa kulutustarpeisiin
- hyvien kulkuyhteyksien varrella: kohteet sijaitsevat valtatieverkoston ulottuvilla niin, että kuljetusreitit ja -matkat ovat mielekkäitä

POSKI-hankkeen (2012–2015) yhteydessä tutkimuksiin valittavista kohteista sekä myöhemmin maakuntakaavaan ehdolla olevista kohteista pyydettiin keskeisten sidosryhmien kommentit. Saatujen kommenttien perusteella alueiden joukosta poistettiin epäsopiviksi todetut alueet. Valituilla alueilla toteutettiin kesäkaudella 2014 luonto- ja maisemaselvitykset.

Luonto- ja maisemaselvityksen tulosten perusteella sekä kaavavalmisteluun liittyvän yhteensovittamistyön tuloksena valittiin Pirkanmaan maakuntakaavaan 2040 alueet, joilla ei havaittu erityisiä luonto- tai maisema-arvoja ja joilla toiminnasta ei arvioitu syntyvän merkittäviä kielteisiä ympäristövaikutuksia. Maakuntakaavaratkaisussa on pyritty löytämään uusia ottamiseen soveltuvia alueita, joilla on maakunnallista tai seudullista merkitystä. Paikallista merkitystä omaavia ottamisalueita ei ole osoitettu. Myöskään olemassa olevia ottamisalueita ei ole katsottu tarpeelliseksi selvittää ja osoittaa kaavassa kattavasti.

Kiviaineshuollon kannalta tärkeitä alueita on osoitettu maakuntakaavaan 145 kappaletta, joista kalliokiviaineksen ottamisiin sopivia alueita on 139. Näiltä alueilta saatavan kalliokiviaineksen määrä on varovaisten arvioiden mukaan 400 miljoonaa k-m^3, mikä on vähintään nelinkertainen maakunnan vuoteen 2040 saakka ulottuvaan tarpeeseen nähden. Kaikkien seutukuntien alueelle, myös Tampereen seudulle, on osoitettu vähintään 2-kertainen määrä kiviainesta suhteessa tarpeeseen nähden. Huomattava on, että kaikkia osoitettuja kohteita ei erilaisten syiden takia saada koskaan kiviainestoiminnan käyttöön. Näin ollen kaavallinen ylimitoitus on perusteltua. Ottamistoiminnan käynnistäminen uusilla alueilla tapahtuu kulutustarvetta vastaavasti.

Soran ja hiekan ottamiseen on pyritty löytämään muodostumia, joilla voi olla seudullista merkitystä ja joilla ristiriidat ympäristön arvojen ja maankäytön kanssa ovat yhteen sovitettavissa. Ottamistoimintaan soveltuviksi arvioituja maaperän kiviainesvaroja on kaavassa osoitettu kuudelle alueelle. Kohteista otettavaksi arvioitu hiekan/soran määrä on vähintään 500 000 k-m^3/alue. Kokonaisottamismäärä näiltä kohteilta on arviolta 8,2 miljoonaa k-m^3. Kaavassa on osoitettu vain kohteet, joissa ottamistoiminnan on arvioitu olevan mahdollista koko muodostuman alueella (pois lukien asutuksen ja tiestön ynnä muiden rakenteiden läheisyydessä). Kaavaan ei ole osoitettu sellaisia POSKI-hankkeessa arvioituja muodostumia, joiden on katsottu soveltuvan ottamiseen vain osittain. Näissä kohteissa ottamisedellytysten arviointi edellyttää yksityiskohtaisempia selvityksiä kuin mihin maakuntakaavatason suunnittelussa on ollut mahdollisuuksia, ja se onkin luontevaa tehdä lupaprosessin yhteydessä tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Maakuntakaavan kiviaineshuollon kannalta tärkeät alueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 25 ”Kiviaineshuolto ja kaivosalueet”.

Maa- ja kiviainesten ottaminen (pois lukien kotitarveotto) edellyttää aina vähintään maa-aineslain mukaisen luvan siitäkin huolimatta, että alue olisi osoitettu maakuntakaavassa. Maakuntakaavan kiviainesvaraukset eivät aiheuta muutosta olemassa oleviin ottamislupiin. Kiviainesten ottamiseen liittyvä merkintä (EOk) ei velvoita maanomistajaa toimenpiteisiin kaavan toteuttamiseksi. Toimintaa ei myöskään voida toteuttaa ulkopuolisten toimijoiden aloitteesta ilman maanomistajan suostumusta.

Maakuntakaavassa maaperän kiviainesvaroja kuvaavien alueiden osalta ei ole kaikelta osin voitu rajata olemassa olevaa asutusta tai muita rakennuksia alueiden ulkopuolelle siten, että rajaukset erottuisivat myös kaavakartalla. Lupaharkinnan yhteydessä määritellään aina tapauskohtaisesti riittävä etäisyys asutukseen. Ympäristöhallinnon ohjeen (Ympäristöministeriö 2009) mukaan etäisyyden tulee olla soran ottamisalueilla vähintään sata metriä ja kalliokiven ottamisalueilla 300–600 metriä. Valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (800/2010) on täsmällisemmin otettu kantaa minimietäisyyksiin ja niihin liittyviin ehtoihin. Eri puolella Suomea toteutetuissa POSKI-hankeissa on käytetty koko maan laajuisesti 500 metrin etäisyyttä asutukseen, näin myös Pirkanmaan POSKI-hankkeessa. Maakuntakaavassa kyseisiä aluerajauksia on kuitenkin yleispiirteistetty.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 993/1992 niillä kiviaineistenottoalueilla, joiden läheisyydessä on luonnonsuojelualueita. Sen mukaan melutaso ei saa luonnonsuojelualueilla päivisin ylittää 45 dB:n arvoa. Yöohjearvo on 40 dB. Suojelualueita lähimpänä olevat kiviaineshuollon kannalta tärkeät alueet on varustettu melua koskevalla suunnittelumääräyksellä. Määräys koskee seuraavia alueita: Kangasala nro 151, Lempäälä nro 167, Orivesi nro 87, Punkalaidun nro 147, Tampere nro 77, Valkeakoski nro 157 ja Vesilahti nro 20 (numeroinnit käyvät ilmi selostuksen liitteestä 2).

Maakuntakaavassa osoitetuilla kiviaineshuollon kannalta tärkeillä alueilla ei tunneta ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä. Muinaismuistolain 14 § velvoittaa kuitenkin ilmoittamaan museoviranomaiselle kiviainesten ottamisen yhteydessä havaituista arkeologisista jäännöksistä.

Maaperän kiviainesvarojen hupenemisen johdosta hiekan ja soran säästeliääseen ja harkittuun käyttöön on tarvetta kiinnittää tulevaisuudessa enemmän huomiota. Erityisesti kasvavalla Tampereen ydinkaupunkiseudulla tulisi tavoitella sitä, että avattavat kiviainesten ottoalueet hyödynnetään mahdollisimman kattavasti ja näin voitaisiin vähentää tarvetta uusien kohteiden avaamiseen. Tämä edellyttää erityistä panostamista maankäytön yhteensovittamiseen. Yleiskaavoituksen yhteydessä on mahdollisuus selvittää alueita maakuntakaavoitusta yksityiskohtaisemmin.

Erityisesti Pirkanmaan eteläosissa kiviainesten ottamisessa, kuten myös maanrakennustoiminnassa, on tarpeen ottaa huomioon maa- ja kallioperän arseeni, jota esiintyy tällä alueella muuta maata keskimäärin suurempina pitoisuuksina ja se saattaa paikoitellen vaikuttaa muun muassa kiviaineksen käyttöön.

Kiviaineshuollon aluevarausten ohella on valtakunnallisten inventointien perusteella kaavaan osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat (ge1, ge2 ja ge3), jotka eivät arvojensa vuoksi sovellu kiviainesten ottamiseen (kappale 6.7.3). Lisäksi kaavassa on osoitettu tärkeät vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet (kappale 6.9.6) ja seudullisen vedenhankinnan kehittämisen kannalta tärkeät pohjavesialueet (kappale 6.10.3). Näillä alueilla on otettava huomioon pohjaveden suojelu ja vedenhankintakäyttö.

Kiviaineshuoltoon osaltaan liittyviä maanvastaanotto- ja kierrätysalueita on käsitelty kappaleessa Tekninen huolto/Jätehuolto (kappale 6.10.2).

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

EOk

Kiviaineshuollon kannalta tärkeä alue.

Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla sijaitsee maakunnan kiviaineshuollon kannalta merkittäviä, tutkittuja maaperän tai kallioperän kiviainesvaroja. Alueiden rajaukset ovat yleispiirteisiä, ja ne tarkentuvat arvioitaessa ottamisedellytyksiä maa-aineslain edellyttämällä tavalla.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota kiviainesten ottamisedellytysten säilymiseen.

Kiviainesten ottamista suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon alueen jälkikäyttö. Toiminnan loputtua alueiden jälkikäyttö tulee sovittaa yhteen ympäröivien alueiden maankäytön kanssa.

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon toiminnan liikenteelliset vaikutukset, vaikutukset lähiasutukseen sekä luonnon- ja kulttuuriympäristön arvoihin.

Seuraavilla alueilla tulee huolehtia siitä, että lähellä sijaitseviin suojelualueisiin ei kohdistu merkittävää meluhaittaa: Kangasalan Ristanmaa, Lempäälän Raiskionvuori, Oriveden Perkuuvuori-Virkajärvenvuori-Ristisuonmäki, Punkalaitumen Palanutkallio, Tampereen Kuuselanneva-Pohjoisvuori, Valkeakosken Kairankorpi sekä Vesilahden Mansikkavuori-Ilveskorpi.

Merkintään sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

6.9.4 KAIVOSTOIMINTA

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaalla on kaksi toiminnassa olevaa kaivosta Sastamalassa ja Orivedellä. Sastamalan Stormin kaivospiirin alueella ei louhita kaivosmineraaleja, vaan siellä rikastetaan muiden kaivosten kultamalmia. Oriveden Serin kaivospiirin alueella louhitaan kultaa. Valkeakosken Kaapelinkulman kultakaivokselle on myönnetty kaivoslupa, mutta toiminta ei ole vielä vuoden 2016 lopussa käynnistynyt. Kaivoksen perustaminen vaatii kaivoslain (621/2011) mukaisen luvan.

TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteiden yleistavoitteissa edellytetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa on otettava huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavassa osoitetaan EK-aluevarausmerkinnällä alueet, joissa on jo kaivostoimintaa tai toiminnan aloittamiselle on myönnetty lupa.

Kaivosalueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 25 ”Kiviaineshuolto ja kaivosalueet”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

EK

Kaivosalue.

Merkinnällä osoitetaan kaivoslain piiriin kuuluvien kaivoskivennäisten hyödyntämiseen tarpeelliset alueet.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähialueen luonto-, matkailu- ja virkistysarvot. Sastamalan Stormin kaivosalueella toiminta tulee suunnitella niin, että kulttuuriympäristöjen arvot eivät vaarannu.

Oriveden kaivos.

6.9.5 TUTKIMUSMETSÄT

LÄHTÖKOHDAT

Tutkimusmetsät ovat Metsähallituksen hallinnoimia alueita, joita hoidetaan Luonnonvarakeskuksen ohjeistuksen mukaisesti. Tutkimusmetsien ensisijainen käyttötarkoitus on tutkimus. Tutkimusmetsissä sijaitsevia kenttäkokeita hoidetaan kunkin tutkimuksen edellyttämällä tavalla. Tutkimusmetsien kokeista vapaiden alueiden hoidon tavoitteena on ylläpitää ja lisätä metsien tutkimusmahdollisuuksia, mikä on johtanut puuntuotannollisesti hyvin hoidettujen metsien lisäksi talousmetsistä merkittävästi poikkeaviin metsiin.

Tutkimusmetsäverkko kattaa koko Suomen. Pirkanmaalla tutkimusmetsiä on Parkanossa, Ruovedellä ja Mänttä-Vilppulassa yhteensä noin 2 000 hehtaaria. Pirkanmaan tutkimusmetsissä tutkitaan muun muassa turvemaiden vesi- ja ravinnetaloutta, suometsien uudistamista, puuston kehitystä hirvituhojen jälkeen, harvennustavan ja harvennusvoimakkuuden vaikutusta puuston kasvuun ja kehitykseen sekä puiden siemen- ja karikesatoja.

TAVOITTEET JA SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavan tavoitteena on turvata tutkimusmetsien tutkimuskäytön jatkuvuus osoittamalla merkittävimmät tutkimusmetsät aluevarauksina. Tutkimusmetsien esittämistapa maakuntakaavassa on yleispiirteinen.

Tutkimusmetsät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 26 ”Tutkimusmetsät ja hiljaiset alueet”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

MTm **Tutkimusmetsä.**
Merkinnällä osoitetaan pinta-alaltaan merkittävät tutkimusmetsät.

Laajimmat tutkimusmetsät sijaitsevat Parkanossa, Ruovedellä ja Mänttä-Vilppulassa.

6.9.6 POHJAVEDET

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan tärkeimmät pohjavesivarat sijaitsevat Ikaalisista Pälkäneelle kulkevassa saumaharjujaksossa, Sisä-Suomen reunamuodostumassa sekä suurimmissa luode-kaakkosuuntaisissa harjujaksoissa.

Laajoista pohjavesialueista huolimatta maakunnan pohjavesivarat ovat hajallaan ja osa myös kaukana väestörikkaimmilta alueilta, jotta niitä voitaisiin täysimääräisesti hyödyntää yhdyskuntien vedenhankinnassa. Tampereen kaupunkiseudulla sekä Pirkanmaan eteläosissa joudutaankin turvautumaan isolta osin pintavesien käyttöön. Arvioiden mukaan koko maakunnan vedenhankinnasta hieman yli puolet perustuu pohjaveden käyttöön.

Kokonaisuutena pohjavesien tila ja suojelutilanne on Pirkanmaalla hyvä. *Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2016–2021* (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015) on 160 pohjavesialueesta 28 luokiteltu kuitenkin riskialueeksi (kts. kuva 38), joilla on pohjavettä vaarantavaa toimintaa, kuten liikennettä, tiesuolausta, maa-ainesten ottamista, pilaantuneita maa-alueita tai torjunta-aineiden käyttöä. Näistä kuudella alueella määrällinen ja/tai kemiallinen tila on luokiteltu huonoksi.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti alueidenkäytössä tulee edistää vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä. Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja se, että taajamien alueelliset vesihuoltoratkaisut voidaan toteuttaa. Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan.

Kasvava maakunta tarvitsee tulevaisuudessa entistä enemmän raakavettä. Tämän myötä pohjavesialueiden merkitys ja suojelutarve korostuvat.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimesta on vuonna 2015 laadittu Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelma, jonka tavoitteena on muun muassa vedenhankinnan turvaaminen sekä pohjavesien suojelu. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä Pirkanmaan liiton, alueen kuntien sekä vesihuollon ja jätehuollon toimijoiden kesken. Se luo perustan maakuntakaavan pohjavesialueita ja vesihuoltoa koskeville tavoitteille ja merkinnöille. Myös Pirkanmaan maakuntakaavalla 2040 pyritään turvaamaan vedenhankintaa sekä edistämään pohjavesien suojelua ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamista.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitettavat pohjavesialueet pohjautuvat Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietojärjestelmään. Pohjavesialueiden luokitusta koskevaa lainsäädäntöä on muutettu kaavaprosessin aikana, mutta muutoksia ei ole vielä ehditty toteuttaa niin, että ne oltaisiin voitu ottaa huomioon maakuntakaavassa.

Maakuntakaavassa osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet (luokka I) ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet (luokka II) sekä yksi varavesilähteenä toimiva kallioporakaivo. Pohjavesialueiden luokitus perustuu pohjavesimuodostuman käyttökelpoisuuteen ja suojelutarpeeseen. Alueiden rajaukset pohjautuvat maa- ja kallioperän hydrogeologisiin ominaisuuksiin. Rajaamisessa on kiinnitetty huomiota etenkin esiintymän maalajikoostumukseen, hydraulisesti yhtenäisen alueen laajuuteen sekä vedenläpäisevyyteen.

Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen (POSKI) Pirkanmaalla -hankkeessa tutkittiin vuoden 2013 aikana kaikki maakunnan III luokan pohjavesialueet, joiden soveltuvuudesta vedenhankintakäyttöön ei aikaisemmin ollut riittäviä tietoja. Tutkimuksen perusteella siirrettiin osa näistä kohteista II luokkaan ja osa kohteista poistettiin pohjavesialueiden joukosta.

Kuva 38. Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2016–2020 on arvioitu pohjavesialueiden tilaa sekä nostettu esille riskialueita ja selvityskohteita. Riskialueisiin kohdistuu merkittäviä, ihmistoiminnan aiheuttamia riskejä. Selvityskohteissa pohjavesien tila ja riskit vaativat lisäselvityksiä. (Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus).

Lainsäädännön muutosten myötä jatkossa pohjavesialueiden luokittelussa huomioidaan erikseen sellaiset pohjavesialueet, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen.

Pohjavesialueita koskeva kaavamerkintä ilmaisee alueen erityisominaisuutta. Alueen pääkäyttötarkoitus on osoitettu aluevarausmerkinnöin. Kaavasuunnittelussa on lähdetty siitä, ettei pohjavesialueille osoiteta sellaista uutta maankäyttöä, jolla voisi olla haitallisia vaikutuksia pohjaveden laatuun tai määrään. Olemassa olevan rakenteen osalta pääkäyttötarkoitusta on pyritty keventämään pohjavesialueilla. Tämä on tarkoittanut sitä, että esimerkiksi aiempia pohjavesialueilla olevia teollisuus- ja varastoalueita on muutettu työpaikka-alueiksi ja työpaikka-alueita taajamatoimintojen alueiksi.

Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa 2016–2021 (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015) todetut pohjavesien riskikohteet on erikseen otettu huomioon pohjavesialueita koskevassa kaavamääräyksessä. Näillä alueilla tulee pyrkiä pohjaveden laatua ja antoisuutta uhkaavien riskien vähentämiseen.

Maakuntakaavan pohjavesialueiden merkinnät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 27.

Salussärkkä, Mänttä-Vilppula.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue.

Merkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät ja vedenhankintaan soveltuviksi luokitellut pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys:
Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Vesienhoidon riskialueiksi todettujen pohjavesialueiden maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon vesienhoitosuunnitelma sekä pyrkiä pohjaveden laatua ja antoisuutta uhkaavien riskien vähentämiseen.

6.9.7 VESISTÖT

VEDENHANKINTAVESISTÖT

LÄHTÖKOHDAT

Tampereen seudulla ja Pirkanmaan eteläosissa paikallisten pohjavesialueiden antoisuus ei riitä turvaamaan yhdyskuntien vedenhankintatarpeita, vaan näillä alueilla osa käyttövedestä muodostetaan pintavedestä. Tampereella käytetään Näsijärven ja Roineen vettä, Nokialla Vihnusjärven vettä ja Valkeakoskella Mallasveden vettä. Kokemäenjoen vesistöstä tapahtuu lisäksi raakavedenottoa Turun tarpeisiin, Virttaankankaan tekopohjavesilaitokselle. Ottopaikka sijaitsee Kokemäenjoessa, Satakunnan puolella Huittisissa.

Vedenhankintavesistöjen veden laatu on parantunut viimeisten vuosikymmenten aikana, ja näin ollen pintavesiä pidetään tulevaisuudessa (teko)pohjaveden ohella mahdollisena ja suositeltavana vedenhankinnan lähteenä Tampereen seudulla ja Etelä-Pirkanmaalla. Oheisessa kuvassa 39 on esitetty pintavesien laatu, pintaveden ottopaikat sekä jätevesien purkupisteet. Kartta vedenhankintavesistöistä ja pintavedenottamoista on kaavaselostuksen Tekninen huolto -kohdan kappaleessa Vesihuolto (kappale 6.10.3).

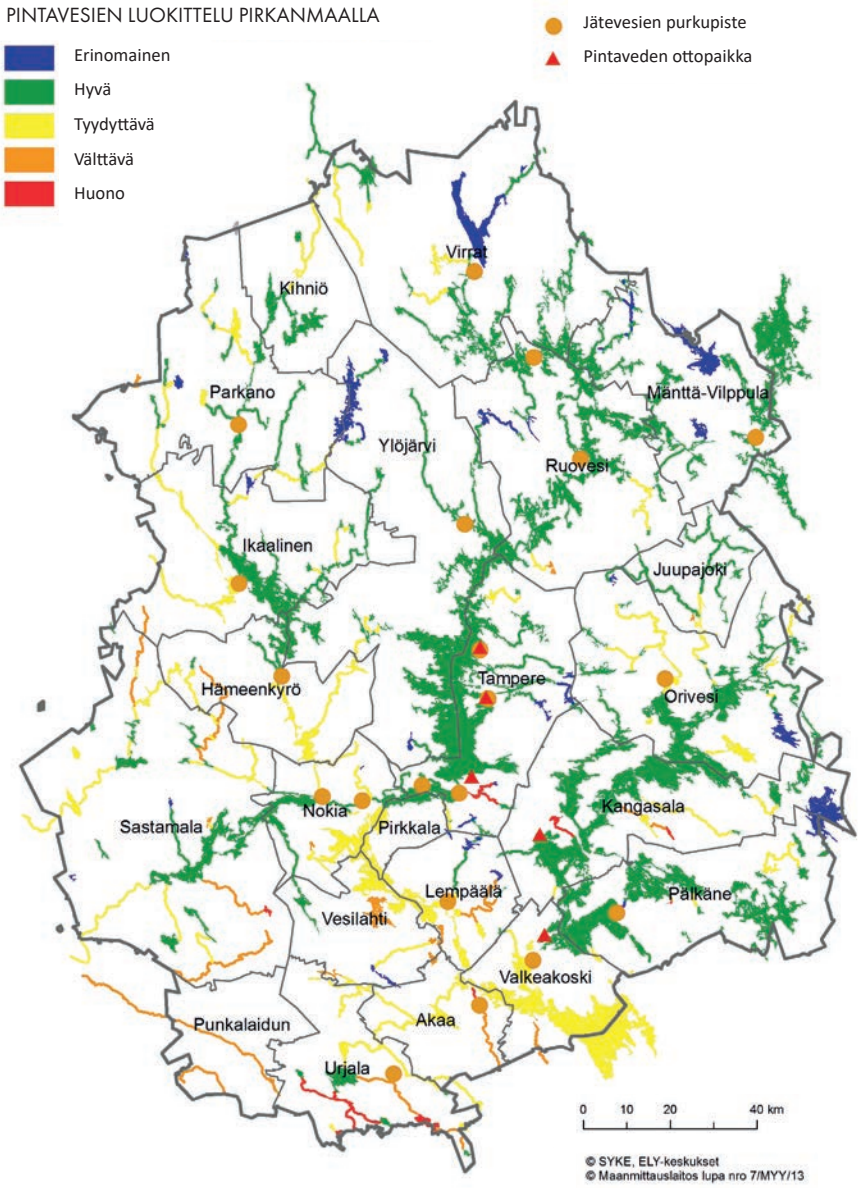

Kuva 39. Pintavesien laatu Pirkanmaalla sekä jätevesien purkupisteet ja pintaveden ottopaikat (Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus).

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti alueidenkäytössä tulee edistää vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä. Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja se, että taajamien alueelliset vesihuoltoratkaisut voidaan toteuttaa.

Myös tulevaisuudessa Pirkanmaalla joudutaan varautumaan pintavesien käyttöön ainakin varavesilähteenä. Pintavesillä on maakunnassa myös muunlaisia arvoja, kuten virkistyskäyttöön liittyviä arvoja, joiden kannalta on tärkeää edistää vesien hyvää tilaa.

Kaavan vesihuoltoratkaisujen pohjana olevan Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman yhtenä tavoitteena on vedenhankinnan turvaaminen. Suunnitelma on laadittu Pirkanmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksen toimesta yhteistyössä Pirkanmaan liiton, alueen kuntien sekä vesihuollon ja jätehuollon toimijoiden kesken.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Vedenhankintavesistöjen osoittaminen maakuntakaavassa perustuu Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johdolla laadittuun *Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitykseen* (2015), joka on myös kaavan taustaselvitys vesihuollon osalta.

Tampereen seudulla ja Pirkanmaan eteläosissa on tarvetta myös tulevaisuudessa varautua pintavesien käyttöön vedenhankinnassa, ainakin varavesilähteenä. Tästä syystä erityisesti vedenhankintavesistöihin (Näsijärvi, Roine, Vihnusjärvi ja Mallasvesi sekä Kokemäenjoki) liittyvissä suunnitelmissa ja toimenpiteissä tulee kiinnittää huomiota siihen, että vesistöjen veden laatu säilyy tulevaisuudessakin hyvänä ja vedenhankintaan soveltuvana.

Vedenhankintavesistöjä koskeva kaavamääräys on sisällytetty kaavan yleismääräykseen, koska määräyksen kohdistaminen näin laajoihin vesistöihin olisi ollut karttateknisesti vaikea toteuttaa siten, että merkintä erottuisi riittävästi muiden merkintöjen joukosta.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä vesialueita ovat Kokemäenjoki, Mallasvesi, Näsijärvi, Roine ja Vihnusjärvi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei näiden vesialueiden veden laatua heikennetä tai käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.

VESIENHOIDON ERITYISALUEET

LÄHTÖKOHDAT

Vesipolitiikan puitedirektiivissä on määritelty EU-alueelle yhteiset tavoitteet vesien tilan parantamiselle. Tavoitteena on estää jokien, järvien ja rannikkovesien sekä pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien osalta vähintään hyvään tilaan. Vesipolitiikan puitedirektiivi on saatettu Suomessa käytäntöön lailla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä siihen liittyvällä asetuksella.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen laatimassa *Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa* vuosille 2016–2021 on arvioitu, että Pirkanmaalla järvien pinta-alasta 79 prosenttia ja 40 prosenttia jokien pituudesta on vähintään hyvässä kunnossa. Luokittelussa on otettu huomioon 137 jokivesistöä ja 262 järveä. Toimenpideohjelmassa arvioiduista järvistä 41 tila on kuitenkin hyvää huonompi ja edellyttää kokonaisfosforin vähentämistä. Jokivesistöistä 35:n tila on hyvää huonompi, ja näiden on arvioitu edellyttävän fosforipitoisuuksien vähentämistä. Fosforipitoisuuden alentamistarve on arvioitu yli 30 prosentin suuruiseksi 18 järvessä ja 26 jokivesistössä.

Mainituista, hyvää huonommassa tilassa olevista, järvistä ja joista maakuntakaavaan on osoitettu alueet, joilla maatalouteen sekä yhdyskuntajätevesiin liittyvät vesiensuojelutarpeet ovat korostetusti esillä. Näillä alueilla vesistöjen tilan parantaminen edellyttää lisäponnistuksia. Alueet on osoitettu kuvassa 40 keltaisella värillä.

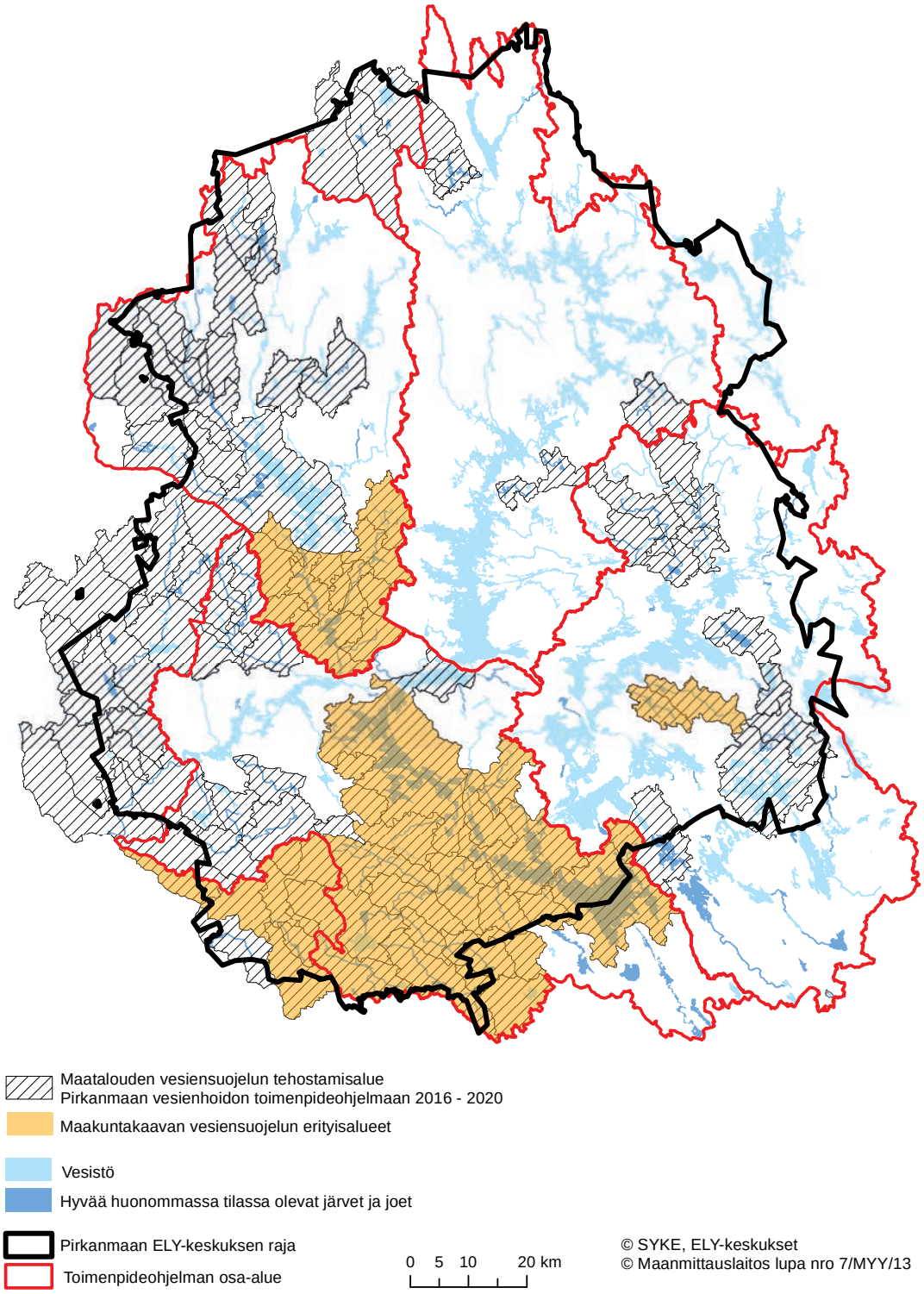

Kuva 40. Vesienhoidon erityisalueet (Lähde: Pirkanmaan ELY-keskus).

TAVOITTEET

Vesiensuojelun tehostamistarpeen huomioon ottamisella maakuntakaavassa halutaan kiinnittää kaavaa toteuttavien tahojen huomiota vesiensuojelun tavoitteisiin niillä alueilla, jotka vaativat erityispanostusta.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Vesienhoidon erityisalueiden osoittaminen kaavassa perustuu Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen laatimaan Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmaan vuosille 2016–2021.

Vesiensuojelun erityisalueita koskeva määräys on sisällytetty kaavan yleismääräyksiin. Merkintäteknisistä syistä laajojen valuma-alueiden osoittaminen kaavakartalla olisi ollut vaikeaa.

Yleismääräys koskee seuraavia vesistöalueita tai niiden osia (numeroinnit viittaavat ympäristöhallinnon vesistöaluejaotteluun):

- Mahnalanselän alue (35.51)
- Lavajärven valuma-alue (35.59)
- Vanajaveden - Pyhäjärven alue (35.2 osittain, pois lukien seuraavat valuma-alueet: 35.212, 35.213, 35.214, 35.215, 35.216, 35.217, 35.241 35.242 ja 35.223 sekä Tampereen ja Pirkkalan puoleinen osa alueesta 35.21)
- Keljonjärven valuma-alue (35.728)
- Myllyojan valuma-alue (35.729)
- Punkalaitumenjoen valuma-alue (35.94)

Vesistöalueet on esitetty numeroineen kaavaselostuksen liitekartalla 32 ’’Vesienhoidon erityisalueet’’.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Vesienhoidon erityisalueiksi todettujen vesistöjen lähivaluma-alueilla tulee yksityiskohtaisessa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota vesien ekologista ja kemiallista tilaa heikentävien tekijöiden vähentämiseen. Tämä koskee seuraavia alueita: Mahnalanselän alue, Lavajärven valuma-alue, Vanajaveden - Pyhäjärven alue, Keljonjärven valuma-alue, Myllyojan valuma-alue ja Punkalaitumenjoen valuma-alue.

6.10 TEKNINEN HUOLTO

6.10.1 ENERGIANSIIRTOVERKOT

LÄHTÖKOHDAT

Sekä koko maan että Pirkanmaan energiatuotannon ja -kulutuksen muutokset vaikuttavat vaatimuksiin energiansiirtoverkon ominaisuuksista. Vuonna 2017 Pirkanmaan Metsäkeskuksen laatiman energiataselaskelman perusteella maakuntamme fossiilisten energialähteiden käyttö on vähentynyt vuonna 2015 noin 6 % vuodesta 2011. Uusiutuvien energialähteiden käyttö on lisääntynyt 3 %, ja energiaa ostetaan maakunnan ulkopuolelta niin ikään 3 % enemmän. Siviilikulutus kasvaa eniten kaupunkiseudulla, jonne on keskittymässä myös uutta energiatuotantoa. Pirkanmaan kasvavan energiankulutuksen vuoksi on Kangasalan alueella tehty hiljattain kytkinlaitosten uudelleenjärjestelyjä toimitusvarmuuden parantamiseksi. Energian tuotantomuotojen odotetaan muuttuvan yhä enemmän hajautetuksi uusiutuvien energialähteiden yleistymisen ja kasvavan käytön vuoksi. Tämä edellyttää yhä enenevissä määrin riittävää joustavuutta ja kapasiteettia energiaverkolta ja siihen liittyviltä muilta teknisiltä rakenteilta.

TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että maakuntakaavoituksessa sekä muussa alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet säilyvät. Suunnittelussa on otettava huomioon sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisen ja laajentamisen tarpeet. Voimajohtolinjauksissa on ensisijaisesti hyödynnettävä olemassa olevia johtokäytäviä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että maakuntakaavoituksessa on varauduttava kaukokuljettamiseen tarvittaviin maakaasu- ja öljyputkilinjauksiin siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet turvataan.

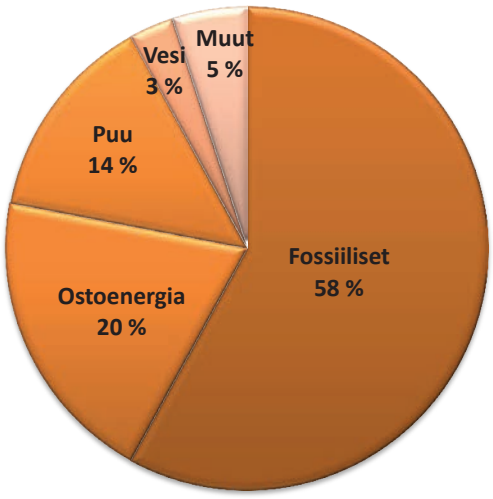

Kaavio 6. Pirkanmaan energialähteet sektoreittain vuonna 2015.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Voimaa tuulesta Pirkanmaalla -selvityksen osana toteutettiin sähköverkkoselvitys tuulivoima-alueiden sähköverkkoon liitettävyyden näkökulmasta. Fingrid Oyj:n ja Huoltovarmuuskeskuksen tietojen mukaan sähköverkkokapasiteetti riittää nykyisellään vain osalle alueista. Etenkin Pirkanmaan pohjoisosissa tarvitaan siirtoverkon vahvistamista, jos useampia suuria tuulivoimapuistoja aiotaan toteuttaa. Maakuntakaavassa osoitetaan uusia, jo suunniteltuja voimalinjoja Nokian, Lempäälän ja Valkeakosken alueille. Yhteystarpeita osoitetaan kautta maakunnan myös nykyisten voimalinjojen yhteyteen. Fingridin kantaverkon kehittämissuunnitelman mukaan Pirkanmaalle on suunnitteilla em. uusien linjojen lisäksi Tikinmaa–Vanaja-yhteyden uusiminen sekä Kangasalan kytkinlaitosten perusparannukset.

Maakuntakaavassa osoitetaan nykyinen maakaasuverkko, joka ulottuu maakunnan rajalta Kanta-Hämeestä kaupunkiseudun kautta Hämeenkyröön sekä Kangasalan Sahalahdelle.

Voima- ja maakaasulinjat sekä sähköasemat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 23 ’’Tuulivoima-alueet, maakaasu- ja voimalinjat sekä sähköasemat’’. Maakunnan seudullisesti merkittävät yli 50 megawatin voimalaitokset on esitetty liitekartalla 28 ’’Voimalaitokset’’.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

EN **Energiahuollon alue.**

Merkinnällä osoitetaan suurmuuntamoalueet.

Sähköasema.

Kohdemerkinnällä osoitetaan sähkönsiirron runkoverkkoon (400 kV ja 110 kV) liittyvät sähköasemat.

Ohjeellinen, uusi sähköasema.

Kohdemerkinnällä osoitetaan sähkönsiirron runkoverkkoon (400 kV ja 110 kV) liittyvät uudet sähköasemat, joiden sijaintiin, toteutustapaan tai ajoitukseen liittyy epävarmuutta.

Voimalinja.

Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat 400 kV:n ja 110 kV:n voimalinjat. Maakaapeloituja voimalinjoja ei osoiteta maakuntakaavakartalla.

Uusi voimalinja.

Merkinnällä osoitetaan linjavaraukset Tikinmaa–Lavianvuori, Melo–Elovaara sekä Lavianvuoren sisäänvetojohdot 110 kV:n voimalinjoille.

Merkintään liittyy Nokialla välillä Melo–Elovaara Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7 ja Pöllönvuoren Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em19.

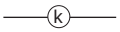

Maakaasuputki.

Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat korkeapaineiset maakaasun siirtoputket.

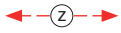

Voimalinjan yhteystarve.

Yhteystarvemerkinnällä osoitetaan uusia voimalinjoja, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta.

Merkintään liittyy Parkanossa välillä Poikkeusjärvi–Rännäri Ahvenuksen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em1, Hämeenkyrössä välillä Elovaara–Kyröskoski Huutisuo-Sasin Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em3 ja Nokialla välillä Melo–Lempäälä pohjoinen Luotosaaren Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em12 ja Pöllönvuoren Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em19.

Suunnittelumääräys:
Maankäytön suunnittelulla on turvattava voimalinjan yhteystarpeen toteuttamismahdollisuudet. Yksityiskohtaisempi suunnittelu edellyttää voimalinjayhteyden toteuttamistavan, sijainnin ja ympäröivään maankäyttöön liittymisen tarkempaa tutkimista.

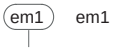

Erityismääräys 1.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Voimalinjan yhteystarve: Parkano / Poikkeusjärvi–Rännäri.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Parkano / Parkanon aseman seutu.

Merkittävästi parannettava päärata: Parkano / rataosa Tampere (Lielahti)–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Ahvenuksen (FI0336008) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden säilymiseen.

Erityismääräys 3.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Hämeenkyrö ja Ylöjärvi / Miharin ja Ylöjärvenharjun pohjavesialueet.

Voimalinjan yhteystarve: Hämeenkyrö / Elovaara–Kyröskoski.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Huutisuo-Sasin (FI0309008) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen ja veden laadun säilymiseen.

em7 em7 **Erityismääräys 7.**

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely (tkj): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Työpaikka-alue: Nokia / valtatien 11 pohjoispuoleisen työpaikka-alueen länsiosa.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Virkistysalue (V): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Puuterminaali (Pt): Nokia / alue valtatien 11 varrella.

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue (eu): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Jätteenkäsittelyalue (EJ): Nokia / Koukkujärven alue.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkurijärvien (FI0333004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutuksien ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen sekä vesitalouden säilymiseen.

em12 **Erityismääräys 12.**

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Voimalinjan yhteystarve: Nokia / Melo–Lempäälä pohjoinen.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Luotosaaren (FI0333003) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

em19 **Erityismääräys 19.**

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Voimalinjan yhteystarve: Nokia / Melo–Lempäälä pohjoinen.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Pöllönvuoren (FI0333006) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

6.10.2 JÄTEHUOLTO

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan maakunnan alueella toimi vuonna 2014 neljä alueellista jätehuoltoyhtiötä: Pirkanmaan Jätehuolto Oy (17 kuntaa), Lakeuden Etappi Oy (Kihniö), Kiertokapula Oy (Valkeakoski) ja Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy (Akaa, Urjala, Punkalaidun ja osa Sastamalaa).

Jätehuollon viranomaistoiminnasta vastaavat jätehuoltojaostot, jotka päättävät toimialueellaan jätelain (646/2011) mukaisista viranomaisasioista ja linjaavat, miten jätehuolto alueella järjestetään. Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n toiminta-alueella jätehuoltojaosto toimii usean kunnan yhteislautakuntana, jonka isäntäkuntana on Tampereen kaupunki. Lakeuden Etappi Oy:n toimialueella viranomaistoiminnasta vastaa yhdeksän kunnan yhteinen Lakeuden jätelautakunta. Kiertokapula Oy:n alueella jätehuoltoviranomaisena toimii jätelautakunta Kolmenkierto (12 kuntaa) ja Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n alueella Forssan yhteistoiminta-alueen jätelautakunta (14 kuntaa).

Toiminnassa olevia jätteenkäsittelyalueita on Pirkanmaalla kolme: Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n hallinnoimat Nokian Koukkujärven ja Tampereen Tarastenjärven jätteenkäsittelyalueet ja Valkeakoskella Lumikorven alue (Kiertokapula Oy). Koukkujärven ja Tarastenjärven alueet palvelevat myös jätteiden loppusijoituksessa. Muiden Pirkanmaalla toimivien jätehuoltoyhtiöiden hallinnoimilta alueilta kerätyt jätteet kuljetetaan käsiteltäväksi maakunnan ulkopuolelle.

Valkeakosken Lumikorven alueella käsitellään pääsääntöisesti vain Valkeakoskella syntyviä jätteitä, näin ollen sitä ei voida pitää maakuntakaavassa osoitettavana seudullisena jätteenkäsittelyalueena. Jätteitä ei myöskään loppusijoiteta Lumikorven alueelle.

Jätteiden käsittely on Pirkanmaalla murrosvaiheessa, kun Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n toiminta-alueella siirrytään jätteiden kaatopaikkasijoituksesta polttoon. Vuonna 2016 Tampereen Tarastenjärvellä on otettu käyttöön uusi hyötyvoimalaitos (Tammervoima), jossa aiemmin kaatopaikoille päätyneistä, kierrätykseen ohjautumattomista jätteistä tuotetaan lämpöä ja sähköä. Jätteenpolttolaitoksen myötä Koukkujärven ja Tarastenjärven kaatopaikka-alueilla toiminta muuttaa muotoaan. Tulevaisuudessa molempia aluekokonaisuuksia on tarkoitus kehittää kiertotalouden keskittymiksi. Koukkujärven alueella voidaan jatkossa käsitellä muun muassa tuhkaa, biojätteitä ja puhdistamolietteitä. Jätteenkäsittelyalueiden ympäristöön on tavoitteena muodostaa muun muassa jätteiden jatkojalostamiseen erikoistuneen yritystoiminnan keskittymiä. Tarastenjärven alueella nähdään olevan potentiaalia myös uusiutuvan energiantuotannon alueena.

Puhdistamolietteiden käsittelyyn on varauduttu maakuntakaavassa Tampereen ja Nokian jätevedenpuhdistamoiden yhteydessä (kts. kappale 6.10.3 Vesihuolto). Lietteiden käsittely on myös mahdollista jätteenkäsittelyalueilla.

Maarakentamisessa syntyviä puhtaita ylijäämämaamaita sekä kierrätettäviä lasi- ja muita jätteitä on pystytty hyödyntämään Tarastenjärven ja Koukkujärven alueella mm. jätetäyttöjen maisemoinnissa sekä muissa kaatopaikka-alueen rakenteissa. Jätteenpolttolaitoksen myötä tämä käyttö vähenee, joten ylijäämämaille ja kierrätysmateriaaleille on löydettävä uusia sijoituspaikkoja ja hyödyntämiskohteita. Tähän kannustaa myös valtakunnallinen jätesuunnitelma, jota ollaan vuoden 2017 aikana päivittämässä.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaisesti maakuntakaavoituksessa on osoitettava jätteenkäsittelylaitoksille alueet siten, että pääosin kaikki syntyvä jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä valtakunnallisesti tai alueellisesti tarkoituksenmukaisesti, tarvittaessa ylimaakunnallisena yhteistyönä. Lisäksi VAT:n mukaisesti alueidenkäytössä tulee varautua uusiutuvia ja jäteperäisiä polttoaineita käyttävien energialaitosten ja niiden logististen ratkaisujen aluetarpeisiin osana alueen energia- ja jätehuoltoa.

Jätelain mukaisesti jätteet (mukaan luettuna lietteet) tulee ensisijaisesti hyödyntää aineena ja vasta toissijaisesti energiana.

Kaavaratkaisun tavoitteena on osoittaa olemassa olevat ja suunnitellut, seudulliset jätteenkäsit-

telyalueet ja -laitokset. Olemassa olevien jätteenkäsittelyalueiden ja niiden ympärille sijoittuvien alueiden osalta kaavaratkaisulla mahdollistetaan materiaalitehokkuutta edistävä toiminnan kehittäminen.

Maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden osoittamisella kaavassa pyritään vastaamaan akuuttiin tarpeeseen löytää Tampereen kaupunkiseudulta tähän toimintaan soveltuvia alueita. Kaavalla halutaan edistää erityisesti puhtaiden maa-ainesten sekä luonnonmateriaaleja korvaavien uusiomateriaalien kierrättämistä valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaisesti. Ylijäämämaiden kuljettamisesta ja loppusijoittamisesta erillisille, niin kutsutuille maankaatopaikoille, tulisi pyrkiä eroon mm. yksityiskohtaisemmalla kaavoituksella ja määrätietoisella aluerakentamisen suunnittelulla.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan vähintään seudullista merkitystä tai seudullisia vaikutuksia omaavat jätehuollon alueet ja laitokset. Tällaisia ovat jätteenkäsittelyalueet/kaatopaikat, jätteenpoltto sekä alueet, joilla otetaan vastaan ylijäämämaita ja harjoitetaan rakennusjätteiden kierrätystoimintaa.

Kaavan suunnitteluratkaisut perustuvat jätehuollon toimijoilta ja kunnista saatuihin tietoihin sekä Tammervoima-hankkeen ja Pirkanmaan keskuspuhdistamon suunnitelma-asiakirjoihin.

Kaavassa jätteenkäsittelytoimintoihin liittyviä varauksia ovat:

- Nokian Koukkujärven jätteenkäsittelyalue sekä siihen kytkeytyvät teollisuus- ja varastoalueet
- Tampereen Tarastenjärven jätteenkäsittelyalue sekä siihen kytkeytyvät teollisuus- ja varastoalueet
- Tarastenjärvelle sijoittuva Tammervoiman hyötyvoimalaitos (jätteen poltto)
- Tampereen seudun keskuspuhdistamon (Sulkavuori) ja Nokian puhdistamon yhteyteen suunnitellut lietteenkäsittelylaitokset
- Maanvastaanotto- ja kierrätystoimintaan varattavat alueet (16 kpl)

Jätteen poltto on otettu kaavassa huomioon samalla merkinnällä kuin jätevedenpuhdistamot. Jätteen polttoa koskeva varaus on kaavassa Tampereen Tarastenjärvellä (Tammervoiman hyötyvoimalaitos). Kaavamääräys mahdollistaa lisäksi lietteen polttamisen Tampereen Sulkavuoressa jätevedenpuhdistamon yhteydessä. Lietteenkäsittely on sisällytetty Nokian ja Tampereen seudun keskuspuhdistamon määräyksiin. Näitä on käsitelty tarkemmin kappaleessa 6.10.3 Vesihuolto.

Pirkanmaan liiton johdolla tehdyssä POSKI-hankkeessa (2012–2015) tehtiin selvitys maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden potentiaalisia sijoituspaikoista Tampereen kaupunkiseudulla. Selvityksessä kartoitettiin ja arvioitiin 13 aluetta taajama-alueiden tuntumasta, hyvien liikenneyhteyksien varsilta. Näiden lisäksi myöhemmin maakuntakaavatyön yhteydessä selvitettiin neljää uutta aluetta, joista saatiin ehdotukset yritystoimijoilta ja Tampereen kaupungilta.

Alueiden osoittamisessa maanvastaanottoa ja kierrätystä varten on otettu huomioon toimintaan liittyvien vaatimusten ohella muun muassa asutus, tiedossa olevat luontoarvot ja kaavatilanne. POSKI-hankkeen yhteydessä selvitettyihin kohteisiin on tehty vaikutusten arvioinnit sekä luonto- ja maisemakartoitukset. Selvityksissä toimintaan soveltuviksi todetut alueet, joilla ei ole ympäristöön liittyviä merkittäviä lisäselvitystarpeita, on osoitettu maakuntakaavassa jätehuoltoa koskevalla merkinnällä, EJm, maanvastaanotto- ja kierrätysalue. Teknisen huollon kehittämisen kohdealue -merkinnällä, tkm, on osoitettu alueet, joiden sijainti ja laajuus vaativat yhteensovittamista muiden toimintojen kanssa, sekä alueet, joissa ympäristöön kohdistuvat vaikutukset edellyttävät yksityiskohtaisempaa selvittämistä. Osa kaavassa osoitettavista alueista on toisilleen vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja.

Jätehuollon toimintojen läheisyyteen ei tule osoittaa asutusta tai muita ympäristöhaitoille herkkiä toimintoja. Tarvittavat suojaetäisyydet ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseen liittyvät tekniset ratkaisut tulee selvittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaavan jätteenkäsittelyä koskevat merkinnät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 29 ’’Jätehuolto’’.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

EJ

Jätteenkäsittelyalue.

Merkinnällä osoitetaan jätteiden ja kierrätysmateriaalien vastaanottoon, käsittelyyn ja loppusijoitukseen varatut alueet.

Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huolehtia ympäröivillä alueilla tapahtuvaan ulkoiluun ja muuhun virkistyskäyttöön kohdistuvien haittojen ehkäisemisestä.

EJm

Maanvastaanotto- ja kierrätysalue.

Kohdemerkinnällä osoitetaan maanvastaanotto- ja kierrätystoimintaan varattujen jätteenkäsittelyalueiden yleispiirteinen sijainti. Alue varataan seudulliseen maa-ainesten ja uusiokäyttöön soveltuvien jätteiden käsittelyyn.

Suunnittelumääräys:
Alueelle voidaan loppusijoittaa puhtaita ylijäämämaita. Muun jätteen sijoittaminen alueelle vaatii yksityiskohtaisempia selvityksiä.

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava riittävä suoja-alue ympäristöhaittojen vähentämiseksi. Alueen käyttö tulee suunnitella siten, että se sopeutuu toiminnan loputtua ympäröivien alueiden maankäyttöön eikä siitä aiheudu merkittäviä, pysyviä maisemavaikutuksia.

Alueilla, joilla on maakunnan kiviaineshuollon kannalta merkittäviä kiviainesvaroja, on turvattava ensisijaisesti edellytykset ottamistoimintaan.

tkj

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely.

Kohdemerkinnällä osoitetaan Nokialla Koukkujärven alue, jolla tulee varautua seudullisen kokoluokan jätevesien, lietteiden ja biojätteiden käsittelyyn. Alueen tarkka sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7.

Suunnittelumääräys:
Merkittävät ympäristöhaitat on estettävä teknisin ratkaisuin.

tkm

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys.

Kohdemerkinnällä osoitetaan alueet, joilla tulee varautua seudulliseen maa-ainesten ja uusiokäyttöön soveltuvien jätteiden käsittelyyn. Alueen tarkka sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Merkintään liittyy Tampereella ja Nokialla Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13 ja Ylöjärvellä Perkonmäen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em15.

Suunnittelumääräys:
Alueelle voidaan loppusijoittaa puhtaita ylijäämämaita. Muun jätteen sijoittaminen alueelle vaatii yksityiskohtaisempia selvityksiä.

Alueen suunnittelussa on turvattava riittävä suoja-alue ympäristöhaittojen vähentämiseksi.

Alueen käyttö tulee suunnitella siten, että se sopeutuu toiminnan loputtua ympäröivien alueiden maankäyttöön eikä siitä aiheudu merkittäviä, pysyviä maisemavaikutuksia.

Alueilla, joilla on maakunnan kiviaineshuollon kannalta merkittäviä kiviainesvaroja, on ensisijaisesti turvattava edellytykset ottamistoimintaan.

em7 em7

Erityismääräys 7.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, jätevesien ja lietteiden käsittely (tkj): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Työpaikka-alue: Nokia / valtatien 11 pohjoispuoleisen työpaikka-alueen länsiosa.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Virkistysalue (V): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Puuterminaali (Pt): Nokia / alue valtatien 11 varrella.

Ampuma- ja/tai moottoriratatoimintojen alue (eu): Nokia / Kyynijärven-Koukkujärven alue.

Jätteenkäsittelyalue (EJ): Nokia / Koukkujärven alue.

Uusi voimalinja: Nokia / Melo–Elovaara.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Kaakkurijärvien (FI0333004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää meluvaikutuksien ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten ehkäisemiseen sekä vesitalouden säilymiseen.

em13 em13

Erityismääräys 13.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Taajamatoimintojen alue: Tampere ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alue (KMt), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön: Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Työpaikka-alue: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Teollisuus- ja varastoalue (T): Tampere ja Nokia / Myllypuron Natura-alueen lähivaluma-alue.

Puuterminaali (Pt): Tampere ja Nokia / Kolmenkulman alue.

Merkittävästi parannettava päärata: Tampere ja Nokia / rataosa Tampere (Lielahti)–Nokia.

Ohjeellinen päärata: Tampere, Nokia ja Ylöjärvi / rataosa Pirkkala–Ylöjärvi.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Myllypuron (FI0345001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

em15 em15

Erityismääräys 15.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys (tkm): Ylöjärvi / Takamaan alue.

Työpaikka-alue: Ylöjärvi / Perkonmäen Natura-alueen valuma-alue.

Uusi moottoriväylä: Ylöjärvi / valtatie 3 välillä Elovainio–Sasi.

Merkittävästi parannettava päärata: Ylöjärvi / rataosa Tampere/Lielahti–Parkano (pohjoinen maakunnan raja).

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Perkonmäen (FI0356001) Natura-alueen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen vesitalouden ja veden laadun säilymiseen.

6.10.3 VESIHUOLTO

VESIHUOLTOSUUNNITTELUN YHTEISET LÄHTÖKOHDAT

Järjestetyn vesijohtoverkoston piirissä on noin 90 prosenttia pirkanmaalaisista. Järjestetyn viemäröinnin piirissä on asutuksesta hieman yli 80 prosenttia. Muu osa asutuksesta on osuuskuntamuotoisen vesihuollon piirissä tai vedenhankinta ja jätevesien käsittely on toteutettu kiinteistökohtaisena ratkaisuna.

Vesihuollon näkökulmasta maakuntakaavoituksessa on keskeistä tunnistaa seudulliset, kuntien väliset, vesihuollon kehittämistarpeet ja varautua niiden toteuttamisen edistämiseen.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johdolla on laadittu *Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys* (2015), jossa on tarkasteltu vesihuollon kehittämistarpeita aina vuoteen 2040 saakka. Suunnitelma on tuotettu yhteistyössä Pirkanmaan liiton, alueen kuntien sekä muiden vesi- ja jätehuollon toimijoiden ja Tampereen teknillisen yliopiston kanssa.

Kehittämissuunnitelman päivitystyössä on tarkasteltu vedenhankinnan, jätevesien ja lietteiden käsittelyn sekä vesihuollon organisoinnin vaihtoehtoja. Merkittävimmät seudulliset vedenhankinnan ja jätevesien käsittelyn kehittämistarpeet ja tulevaisuuden ratkaisut koskettavat Tampereen kaupunkiseutua sekä Etelä-Pirkanmaan kuntia. Muissa osissa Pirkanmaata vesihuollon tulevaisuuden kehittämissuunnat on päätetty tai toteutettu aikaisemmin.

Erityisesti maakunnan länsi- ja eteläosissa tehdään jo nykyisin laajaa vesihuollon yhteistyötä. Sastamala hankkii vetensä Ikaalisten ja Hämeenkyrön pohjavesialueilta. Sastamalan ja Punkalaitumen jätevedet puolestaan on johdettu käsiteltäviksi Huittisten puhdistamolle. Myös Akaassa tehdään maakunnan rajat ylittävää vesihuoltoyhteistyötä. Akaa saa vettä Hämeen maakunnan puolelta, ja toisaalta se käsittelee puhdistamollaan Hämeestä johdettavia jätevesiä.

VEDENHANKINTA

LÄHTÖKOHDAT

Yhdyskuntien vedenhankinta on Pirkanmaalla perustunut pitkään sekä pohjavesi- että pintavesilähteiden hyödyntämiseen. Maakunnan pohjavesivarannot ovat rajalliset, ja niiden käyttöä heikentävät pitkät etäisyydet asutuksen painopisteeseen nähden. Vuoden 2011 tietojen perusteella Pirkanmaan vedenhankinnasta karkeasti puolet on pohjavettä ja puolet pintavettä. Valkeakoskella pintaveden osuus on maakunnan kunnista suurin, lähes 100 prosenttia. Tampereella pintaveden osuus vedenhankinnasta on noin 70 prosenttia.

Pirkanmaalla raakavedenotossa palvelevat seuraavat vesistöt:

- Kokemäenjoki (Turun seudun raakavedenotto Huittisista Virttaankankaan tekopohjavesilaitokselle)
- Mallasvesi (Valkeakosken raakavedenotto Tyrynlahden laitokselle)
- Näsijärvi (Tampereen vedenotto Kaupinojan laitokselle)
- Roine (Tampereen vedenotto Ruskon laitokselle)
- Vihnusjärvi (Nokian vedenotto tekopohjaveden muodostamiseen sekä rantaimeytyminen Maatialan ottamolle)

Pintavesien tila on viimeisten vuosikymmenten aikana parantunut niin, että järvistä tapahtuvaa vedenottoa pidetään varteenotettavana vedenhankintamuotona myös tulevaisuudessa.

Maakunnan pohjavesialueet ovat yleisesti ottaen hyvässä tilassa. Vedenhankintakäytössä maakunnan 160 luokitellusta pohjavesialueesta on yli puolet. *Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa 2016–2021* (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015) on arvioitu pohjavesiin kohdistuvia riskejä ja 160 pohjavesialueesta riskialueiksi on luokiteltu 28 aluetta sekä selvityskohteiksi neljä aluetta. Riskialueista kuudella pohjaveden tila on luokiteltu huonoksi. Riskialueisiin luokitelluilla pohjavesialueilla on todettu olevan riskitoimintoja, joilla voi olla vaikutusta myös vedenhankintaan.

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivityksen mukaan kokonaisvedenkulutuksen arvioidaan kasvavan vuoteen 2040 mennessä vuoden 2011 tasosta noin 20 prosenttia (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015) perustuen väestön kasvuun ja elinkeinoelämän kehittymiseen.

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivityksen perusteella vedenhankinnan toimintavarmuuden osalta suurimmat kehittämistarpeet kohdistuvat tulevaisuudessa seuraaviin viiteen kuntaan: Nokia, Ylöjärvi, Lempäälä, Valkeakoski ja Pälkäne. Toimintavarmuuden turvaaminen tarkoittaa veden saannin turvaamista kaikissa kunnissa vähintään kahdesta eri lähteestä siten, että tarvittava vesimäärä on saatavissa muualta päävedenottamon ollessa kokonaan pois käytöstä. Poikkeustilanteisiin varautuminen on vuonna 2014 kirjattu myös vesihuoltolakiin. Lain 15 a pykälässä edellytetään, että vesihuoltolaitos laatii ja pitää ajan tasalla suunnitelman häiriötilanteisiin varautumisesta. Etelä-Pirkanmaalla laajeneva yhteistyö Hämeenlinnan seudun kanssa parantaa jatkossa vedenjakelun toimitusvarmuutta.

Erityisesti pintaveden varassa olevissa kunnissa (Tampere ja Valkeakoski) on viimeisten vuosikymmenten aikana koettu tarpeelliseksi pyrkiä korvaamaan pintaveden käyttö tekopohjaveden muodostamisella. Seudullista tekopohjaveden muodostamista on selvitetty kuntien välisenä yhteistyönä kahdella harjujaksolla: Kangasalan ja Pälkäneen välisellä Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueella sekä Ylöjärven ja Hämeenkyrön välisellä Miharin ja Ylöjärvenharjun alueella. Jälkimmäisellä alueella on tehty alustavia suunnitelmia tekopohjaveden muodostamiseksi 1990-luvulla.

Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueen hyödyntämistä tekopohjaveden muodostamisessa on valmistellut vuonna 2002 perustettu Tavase Oy, jonka toiminnassa on mukana kuusi kuntaa (Akaa, Kangasala, Lempäälä, Tampere, Valkeakoski ja Vesilahti, sekä välillisesti Pirkkala). Tekopohjaveden muodostamiseen tähtäävästä hankkeesta on laadittu yleissuunnitelma sekä toteutettu YVA-lain mukainen arviointi ja Natura-arvioinnit. Yhtiö on hakenut aluehallintovirastolta lupaa tekopohjaveden muodostamiseen. Vuoden 2017 alussa lupa-asian käsittely on edennyt oikeusasteisiin ja on vielä kesken. Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueelle suunnitellun tekopohjavesilaitoshankkeen hyväksyttävyyteen liittyy ristiriitoja ja osa yhtiön osakaskunnista on halunnut irtautua hankkeesta.

Oman maakunnan pohjavesivarojen hyödyntämisen ohella on Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa (2015) nostettu esille tulevaisuudessa selvitettävinä kohteina Hämeen ja Satakunnan puolelle sijoittuvien pohjavesivarojen hyödyntäminen.

TAVOITTEET

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteisiin on kirjattu vedenhankintaan liittyvinä tavoitteina muun muassa seuraavaa:

- Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja se, että taajamien alueelliset vesihuoltoratkaisut voidaan toteuttaa.
- Alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet.
- Alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.
- Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat veden hankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan.

Pirkanmaan vedenhankinnan kehittämisen keskeiseksi tavoitteeksi on vesihuollon kehittämissuunnitelman päivittämistyössä asetettu riittävän vesimäärän turvaaminen kaikille kunnille myös poikkeustilanteissa. Kehittämissuunnitelman päivittämistyön keskeisiksi tavoitteiksi asetettiin työtä käynnistettäessä muun muassa:

- vedenhankinnan turvaaminen
- ylikunnallinen yhteistyö laitos- ja verkostoasioissa
- verkostojen ja laitosten saneeraus
- purkuvesistöihin kohdistuvan kuormituksen vähentäminen
- pohjavesien suojelu

Maakuntakaavaratkaisua keskeisesti ohjanneet tavoitteet ovat pohjavesien suojelu ja vedenhankinnan turvaaminen myös poikkeustilanteissa.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 vedenhankinnan ratkaisut perustuvat Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johdolla laadittuun *Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitykseen* (2015). Kehittämissuunnitelmassa on esitetty vedenhankinnan kehittämiselle kolme vaihtoehtoa, joissa painottuvat pintaveden, tekopohjaveden ja pohjaveden mahdollisimman laajamittainen hyödyntäminen. Kehittämissuunnitelmatyön lopputuloksena päädyttiin suosittamaan, että Tampereen kaupunkiseudulla ja Etelä-Pirkanmaan kunnissa vedenhankinta perustuisi tulevaisuudessa useisiin vesilähteisiin, niin pinta- kuin myös (teko)pohjaveteen. Maakuntakaavaratkaisu perustuu vedenhankinnan osalta tähän nk. hybridimalliin. Usean vesilähteen malli parantaa merkittävästi vedenhankinnan toimintavarmuutta.

Kaavassa on osoitettu I ja II luokan pohjavesialueet, sekä lisäksi näistä on erikseen osoitettu kehittämisperiaatemerkinnällä (tk) kuusi pohjavesialuekokonaisuutta, joilla tulee varautua seudulliseen vedenhankintaan:

- Hämeenkangas (Ikaalinen)
- Ulvaanharju-Vatulanharju (Ikaalinen ja Hämeenkyrö)
- Mihari ja Ylöjärvenharju (Hämeenkyrö ja Ylöjärvi)
- Visuvesi (Ruovesi)
- Jäminkipohja, Raisinkangas, Siikakangas, Särkikangas-Välikangas (Ruovesi ja Tampere)
- Isokangas-Syrjänharju, Vehoniemenharju (Kangasala ja Pälkäne)

Vedenhankinnan kehittäminen edellyttää näillä alueilla viimeksi mainittua lukuun ottamatta yksityiskohtaisempia selvityksiä ja tutkimuksia sekä mm. luonnonympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia.

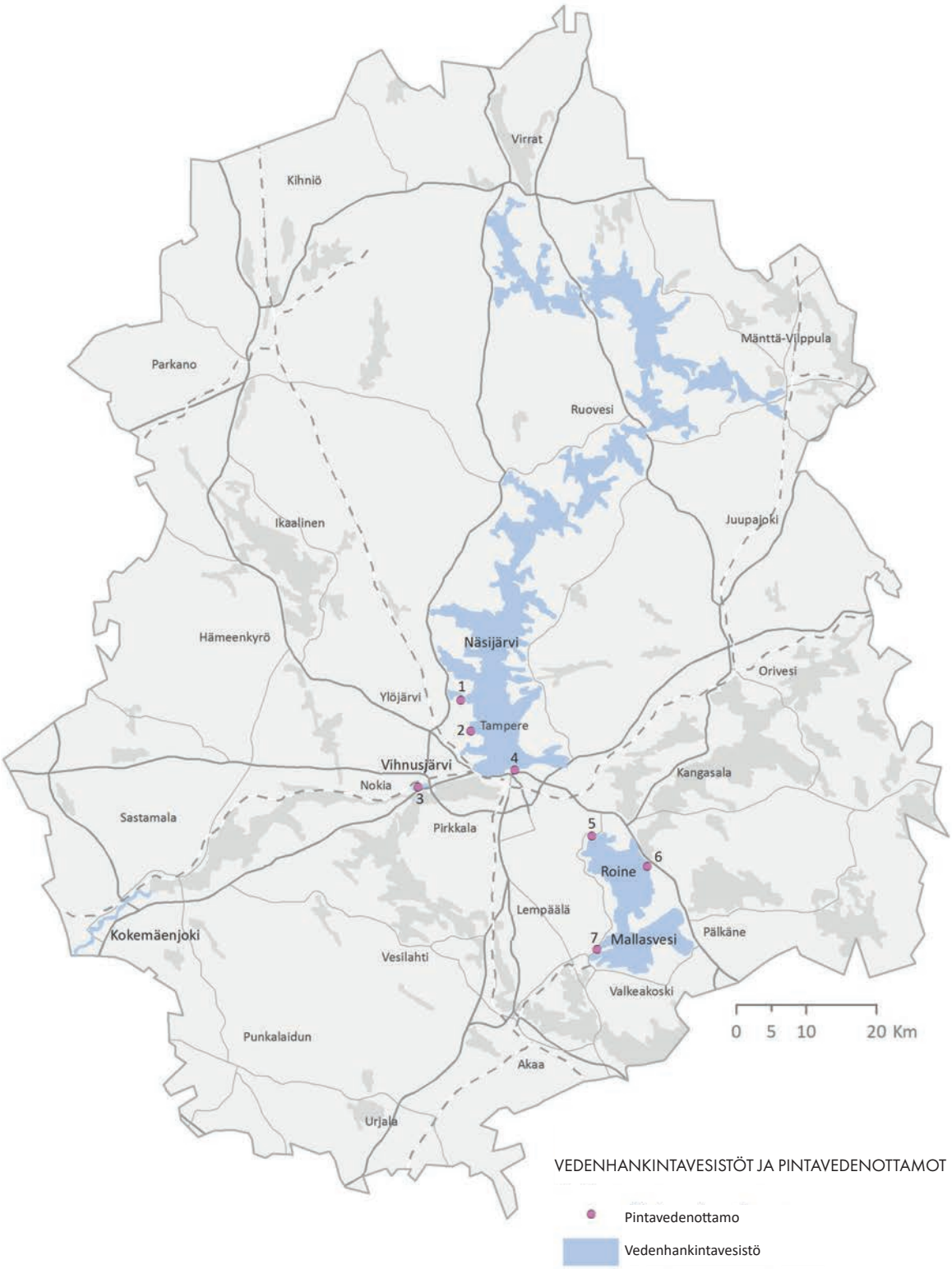

Kuva 41. Vedenhankintavesistöt ja pintavedenottamot.

Muussa maankäytön suunnittelussa tulee varautua tekopohjaveden muodostamismahdollisuuksiin mainituista alueista Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueella sekä Miharin ja Ylöjärvenharjun alueella. Miharin-Ylöjärvenharjulla tekopohjaveden muodostamismahdollisuuksista saadaan käsitys vasta perusteellisten tutkimusten ja selvitysten perusteella.

Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun aluetta on tutkittu laajasti 2000-luvun alkupuolelta saakka tekopohjaveden muodostamista varten. Vaikka tekopohjaveden muodostamiseen Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueella näyttää vielä liittyvän joitakin lisäselvitystarpeita, on tekopohjaveden muodostamisen arvioitu Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa (Pirkanmaan ELY-keskus 2015) olevan kuitenkin tulevaisuuden vedenhankinnan kehittämisen kannalta varteenotettava vaihtoehto kyseisellä alueella, ja tästä syystä siihen on varauduttava myös maakuntakaavassa.

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa (2015) on nostettu esille myös Hämeen ja Satakunnan puolelle sijoittuvien pohjavesivarojen hyödyntämisen selvittäminen tulevaisuudessa. Tällä perusteella Pirkanmaan maakuntakaavaan 2040 on osoitettu Ikaalisten ja Jämijärven alueelle sijoittuva Hämeenkankaan pohjavesialue ja siitä yhdysvesijohdon yhteystarve -merkintä Tampereen kaupunkiseudun suuntaan. Samalla perusteella Pirkanmaan eteläosaan on osoitettu yhdysvesijohdon yhteystarve -merkintä Hauho-Tuulos-Lammi -alueen pohjavesiesiintymien hyödyntämisen mahdollista tulevaa selvittelyä varten. Vedenhankintamahdollisuuksien selvittäminen maakunnan rajojen ulkopuolelta edellyttää laajaa yhteistyöstä. Etusijalla on pohjavesialueiden sijaintikuntien omat tarpeet.

Nokian, Tampereen, Valkeakosken ja Turun seudun pintaveden käyttöön perustuva vedenhankinta on otettu huomioon kaavan yleismääräyksessä. Yleismääräystä tarkentamaan on kaavakartalle osoitettu Tampereen, Nokian ja Valkeakosken käytössä olevat pintavedenottamot (merkintä ETv) sekä tulevaisuudessa mahdollisesti tarvittavat vedenottamot Ylöjärvellä ja Kangasalla (merkintä tkv).

Kangasalla vedenottamo liittyy Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueella mahdolliseen hyödyntämiseen tekopohjaveden muodostamisessa. Mahdollista Miharin ja Ylöjärvenharjun alueelle toteutettavaa tekopohjavesilaitosta varten on Ylöjärvelle Näsijärven rantaan osoitettu kaavassa kehittämisperiaatemerkinnällä pintavedenottamon paikka. Kyseinen paikka perustuu vuonna 1996 tehtyyn selvitykseen *Julkujärven-Pinsiönkankaan maankäyttötilanne ja soveltuvuus laajamittaiseen vedenhankintaan* (Tampereen kaupungin vesilaitos 1996). Tämän lisäksi on Ylöjärven kaupungin esityksestä kaavaan osoitettu Siivikkalan alueelle pintavedenottamon paikka mahdollisia tulevaisuuden tarpeita varten.

Vesihuoltoon liittyvillä kehittämisperiaatemerkinnöillä on ilmaistu tavoitetilaa, johon on muussa maankäytön suunnittelussa syytä varautua. Kehittämisperiaatemerkinnällä osoitettuun toimintaan liittyy toteutettavuuden tai sijainnin osalta epävarmuutta tai toiminta edellyttää tarkempia tutkimuksia ja selvityksiä.

Vesijohtolinjojen osalta maakuntakaavassa osoitetaan kaavassa tunnistettujen taajamien väliset merkittävimmät yhteydet. Tämän lisäksi on osoitettu vedenhankinnan kehittämisen kannalta tärkeät yhteydet yhteystarvemerkinnöillä. Maakuntakaavan vesihuollon merkinnät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 31 ’’Vedenhankinta’’.

Pinta- ja pohjavesien osalta kaavamääräyksissä on kiinnitetty huomiota vesilähteiden suojeluun. Kaavaratkaisua pinta- ja pohjavesien osalta on esitelty tarkemmin kaavaselostuksen kappaleissa Pohjavedet (6.9.6) ja Vesistöt (6.9.7).

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

tk

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue.

Merkinnällä osoitetaan pohjavesialueet, joilla tulee varautua seudulliseen vedenhankintaan.

Merkintään liittyy Hämeenkyrössä ja Ylöjärvellä Huutisuo-Sasin Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em3, Ikaalisissa Hämeenkankaan Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em4, Kangasalla ja Pälkäneellä Keiniänrannan Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em9, Kangasalla ja Pälkäneellä Keisarinharju-Vehoniemenharjun Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em10, Hämeenkyrössä ja Ylöjärvellä Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em16, Ruovedellä Siikanevan Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em22 sekä Ikaalisissa ja Hämeenkyrössä Vatulanharju-Ulvaanharjun Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em23.

Suunnittelumääräys:
Maakuntakaavassa on kuvattu kaikki potentiaaliset Pirkanmaalla sijaitsevat tekopohjaveden tuotantoalueet. Alueiden käyttöönoton valmistelusta päätetään erikseen yksityiskohtaisemman suunnittelun, kuten kunnan kaavoituksen yhteydessä.

Isokankaan-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun alueella tulee varautua mahdolliseen tekopohjaveden muodostamiseen.

Miharin pohjavesialueella ja Ylöjärvenharjulla tulee varautua tekopohjaveden muodostamismahdollisuuksien selvittämiseen.

Alueelle ei saa sijoittaa sellaista maankäyttöä, joka voi vaarantaa alueen vaihtoehtoisia käyttömahdollisuuksia vedenhankintaan.

ETv

Yhdyskuntateknisen huollon alue, pintavedenottamot.

Kohdemerkinnällä osoitetaan yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät pintavedenottamot.

tkv

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pintavedenottamot.

Kohdemerkinnällä osoitetaan pintavedenottamot, joilla tulee varautua seudulliseen vedenhankintaan. Alueen tarkka sijainti määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys:
Alueen suunnittelussa tulee huolehtia siitä, ettei toiminnoista aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan.

v

Yhdysvesijohto.

Merkinnällä osoitetaan veden johtamisen kannalta tärkeimmät seudullisesti merkittävät verkostoyhteydet.

v

Yhdysvesijohto, ohjeellinen linjaus.

Merkinnällä osoitetaan vesihuollon kehittämisen kannalta tärkeät uudet seudullisesti merkittävät yhdysvesijohdot, joiden sijaintiin tai toteuttamiseen liittyy epävarmuutta.

Suunnittelumääräys:
Maankäytön suunnittelulla on turvattava yhdysvesijohdon toteuttamismahdollisuus.

v

Yhdysvesijohdon yhteystarve.

Yhteystarvemerkinnällä osoitetaan vesihuollon kehittämisen kannalta tärkeät uudet yhdysvesijohdot, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta.

em3

Erityismääräys 3.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Hämeenkyrö ja Ylöjärvi / Miharin ja Ylöjärvenharjun pohjavesialueet.

Voimalinjan yhteystarve: Hämeenkyrö / Elovaara–Kyröskoski.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Huutisuo-Sasin (FI0309008) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen ja veden laadun säilymiseen.

em4

Erityismääräys 4.

Erityismääräys koskee merkintää:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Ikaalinen / Hämeenkankaan pohjavesi-alue.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Hämeenkankaan (FI0200024) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen.

em9

Erityismääräys 9.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Kangasala ja Pälkäne / Isokangas-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Keiniänrannan (FI0338005) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen.

em10 em10

Erityismääräys 10.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Kangasala ja Pälkäne / Isokangas-Syrjänharjun ja Vehoniemenharjun pohjavesialueet.

Virkistysalue (V): Kangasala / Keisarinharju-Vehoniemenharjun Natura-alueen pohjoispuolella.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Keisarinharju-Vehoniemenharjun (FI0316001) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen sekä virkistyskäytön ohjaamiseen.

em16

Erityismääräys 16.

Erityismääräys koskee merkintöjä:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Hämeenkyrö ja Ylöjärvi / Miharin ja Ylöjärvenharjun pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Pinsiön-Matalusjoen (FI0356004) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen.

em22

Erityismääräys 22.

Erityismääräys koskee merkintää:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Ruovesi / Jäminkipohjan, Raisinkankaan, Siikakankaan ja Särkikangas-Välikankaan pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Siikanevan (FI0341008) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen.

em23

Erityismääräys 23.

Erityismääräys koskee merkintää:

Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue (tk): Ikaalinen ja Hämeenkyrö / Ulvaanharjun ja Vatulanharjun pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys:
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistuttava siitä, etteivät Vatulanharju-Ulvaanharjun (FI0309001) Natura-alueen läheisyydessä suoritettavat toimenpiteet yksin tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vesitalouteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseen.

JÄTEVESIEN KÄSITTELY

LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan jätevesimäärien ennakoidaan kasvavan väestön kasvun myötä vuoteen 2040 mennessä 15 prosenttia vuoteen 2011 verrattuna (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015). Koska väestön kasvun painopiste on Tampereen kaupunkiseudulla, on jätevesimäärien kasvu suurin tällä alueella.

Jätevesien käsittelyssä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunut voimakasta toiminnan keskittämistä. Toistakymmentä puhdistamoa on tänä aikana suljettu, ja jätevedet on niistä johdettu suurempaan laitokseen käsiteltäviksi.

Muutamissa kunnissa on vielä toteutumatta jätevedenpuhdistuksen keskittäminen. Näistä suurin on Tampereen seudun keskuspuhdistamon toteuttaminen Tampereen Sulkavuoreen. Mukana hankkeessa ovat Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi. Puhdistamon käyttöönoton myötä Tampereen Viinikanlahden ja Raholan puhdistamot sekä Lempäälän puhdistamo suljetaan. Keskuspuhdistamohankkeeseen liittyy myös puhdistamolietteiden käsittely. Käsittelytekniikkana selvitetään lietteen polttoa ja mädätystä. Hanke on vuonna 2011 valmistuneen yleissuunnitelman jälkeen edennyt puhdistamon sekä siirto- ja purkulinjojen toteutussuunnitteluun. Hankkeesta on toteutettu YVA-lain mukainen arviointi.

Tampereen keskuspuhdistamon lisäksi Nokialla on käynnistynyt uuden puhdistamon suunnittelu Koukkujärven jätteenkäsittelyalueen läheisyyteen. Puhdistamo korvaisi toteutuessaan Kullaanvuoren ja Siuron nykyiset puhdistamot. Kullaanvuoren puhdistamon allasrakenteita voidaan kuitenkin jatkossa vielä hyödyntää. Nokian uuden puhdistamon suunnitteluun yhteydessä selvitetään lisäksi muun muassa jätevesilietteiden ja biojätteiden yhteiskäsittelyä Nokian Koukkujärven jätteenkäsittelyalueella.

Tulevaisuuden selvityskohteena on Etelä-Pirkanmaan kuntien (Akaa, Urjala, Valkeakoski, Pälkäne) jätevesien yhteiskäsittely. Tältä osin ratkaisun tekeminen siirtyy tuleville vuosikymmenille. Tulevaisuuden selvitystarpeisiin kuuluu myös Ylä-Pirkanmaan lietteiden yhteiskäsittely, jolle on nähty olevan tarvetta.

TAVOITTEET

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on kirjattu jätevesien käsittelyyn liittyvinä tavoitteina muun muassa seuraavaa:

- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon jätevesihaittojen ehkäisy.
- Alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.

Vesihuollon kehittämissuunnitelman päivittämistyön (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015) keskeisiksi tavoitteiksi asetettiin työtä käynnistettäessä muun muassa seuraavat jätevesien käsittelyyn liittyvät tavoitteet:

- ylikunnallinen yhteistyö laitos- ja verkostoasioissa
- verkostojen ja laitosten saneeraus
- purkuvesistöihin kohdistuvan kuormituksen vähentäminen
- seudulliset/keskitetyt jätevedenpuhdistusratkaisut
- puhdistamolietteiden hyötykäytön edistäminen

Maakuntakaavaratkaisun kannalta keskeinen päämäärä on jätevesien käsittelyn keskittämisen mahdollistaminen Tampereen kaupunkiseudulla. Keskitetyllä puhdistusratkaisulla tavoitellaan uusimpien tekniikoiden hyödyntämistä siten, että puhdistuksella päästäisiin purkuvesistön kannalta parempaan lopputulokseen kuin useassa pienemmässä yksikössä.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 jätevesien käsittelyratkaisu nojautuu Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitystyöhön (Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2015) sekä kunnissa tehtyihin päätöksiin.

Tampereen seudulla varaudutaan jätevesien käsittelyn keskittämiseen Sulkavuoreen suunniteltuun puhdistamoon. Nokian kaupungin jätevedet johdetaan Koukkujärvelle toteutettavaan uuteen puhdistamoon. Molempiin puhdistamohankkeisiin liittyy myös puhdistamolietteiden käsittely.

Tampereen seudun keskuspuhdistamon hankesuunnittelu ja siihen liittyvät selvitykset ovat edenneet jo niin pitkälle, että puhdistamon merkitsemiseen maakuntakaavaan aluevarausmerkinnällä, ETj, on olemassa perusteet. Nokian jätevedenpuhdistamon suunnittelu ja vaikutusten arvioinnit ovat vielä alkuvaiheessa, ja siitä syystä toimintaan on maakuntakaavassa varauduttu kehittämisperiaatemerkinnällä, tkj.

Tampereen ja Nokian uusien puhdistamoiden ohella maakuntakaavassa osoitetaan kaikki vähintään 20 000 asukasvastineluvun puhdistamot (merkintä ETj), joiden joukossa on myös teollisuuden puhdistamoita:

- Mänttä-Vilppula
- Valkeakoski/keskuspuhdistamo
- Nokia/Kullaanvuori (uuden puhdistamon toteuduttua nykyisen puhdistamon altaita voidaan mahdollisesti vielä hyödyntää)
- Teollisuuden puhdistamot Nokialla, Valkeakoskella, Kyröskoskella ja Mänttä-Vilppulassa

Maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävien ja asukasvastineluvultaan yli 20 000 asukkaan puhdistamoiden lisäksi seudullisesti merkittävät siirtoviemäriyhteydet. Ruoveden Visuveden puhdistamon osalta kaavassa on varauduttu jätevesien johtamiseen tulevaisuudessa käsiteltäviksi joko Virtain tai Ruoveden puhdistamoille. Molempiin suuntiin on osoitettu siirtoviemärin yhteystarvemerkinnät.

Tampereen Tarastenjärven jätteenpolttolaitos on otettu kaavassa huomioon samalla merkinnällä kuin jätevedenpuhdistamot. Lietteenkäsittely on sisällytetty Nokian ja Tampereen seudun keskuspuhdistamon määräyksiin.

Jätevedenpuhdistamoiden läheisyyteen ei tulisi osoittaa asutusta tai muita ympäristöhaitoille herkkiä toimintoja. Tarvittavat suojaetäisyydet ja ympäristöhaittojen ehkäisemisen edellyttämät tekniset ratkaisut tulee selvittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Nokian ja Tampereen

uusien puhdistamoiden suunnittelussa on tarvetta kiinnittää huomiota siihen, ettei ympäristön virkistyskäyttöarvot heikkene. Tampereella lisäksi läheisen asutuksen huomioon ottaminen vaatii erityistä panostusta. Puhdistamoiden suunnittelu vaatii huomion kiinnittämistä myös vesistövaikutusten ehkäisemiseen. Sulkavuoren puhdistamon jätevesien purkupaikka on Pyhäjärvi, joka on Näsijärven ohella kasvavan maakuntakeskuksen yksi vetovoimatekijöistä. Maakuntakaavassa on osoitettu Pyhäjärven ympäristöön kehittämisvyöhyke, joka painottaa muun muassa virkistyksen laatutasoa. Näistä syistä kaikessa suunnittelussa tulisi panostaa järven veden laadun parantamiseen.

Maakuntakaavan jätevesien käsittelyn merkinnät on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 30.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

ETj

Yhdyskuntateknisen huollon alue, jätteenpoltto ja jätevesien käsittely.

Kohdemerkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät jätteenpolttolaitokset sekä jätevedenpuhdistamot, joiden asukasvastineluku on vähintään 20 000.

Suunnittelumääräys:
Merkittävät ympäristöhaitat on estettävä teknisin ratkaisuin.

Tampereen Sulkavuoren alue on varattu maanalaista jätevedenpuhdistamoa varten. Sulkavuoren alueella tulee ottaa huomioon mahdollisuus lietteiden käsittelyyn. Lisäksi puhdistamon suunnittelussa tulee maanpinnalla turvata virkistyskäytön edellytysten jatkuminen.

j

Siirtoviemäri.

Merkinnällä osoitetaan tärkeimmät seudullisesti merkittävät viemäriyhteydet.

j

Siirtoviemäri, ohjeellinen linjaus.

Merkinnällä osoitetaan vesihuollon kehittämisen kannalta tärkeät uudet seudullisesti merkittävät viemäriyhteydet, joiden sijaintiin tai toteuttamiseen liittyy epävarmuutta.

Suunnittelumääräys:
Maankäytön suunnittelulla on turvattava siirtoviemärin toteuttamismahdollisuus.

j

Siirtoviemärin yhteystarve.

Yhteystarvemerkinnällä osoitetaan vesihuollon kehittämisen kannalta tärkeät uudet siirtoviemärit, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta.

6.11 YMPÄRISTÖHÄIRIÖT JA TURVALLISUUS

6.11.1 LENTOMELU

LÄHTÖKOHDAT

Tampere-Pirkkalan lentoasemalla lennettiin vuonna 2013 noin 7 500 liikenneilmailun ja noin 8 200 sotilasilmailun lento-operaatiota. Sotilasilmailun lento-operaatioista 4 900 operaatiota lennettiin F18 Hornet -torjuntahävittäjillä. Lisäksi lennettiin 5 900 yleisilmailu- ja 12 900 muuta lento-operaatiota. Yksi lentoonlähtö tai laskeutuminen tarkoittaa yhtä operaatiota. Melutilanteen kannalta merkittävimpiä operaatioita ovat raskaiden liikenneilmailun koneiden sekä ilmavoimien torjuntahävittäjien operaatiot.

Tampere-Pirkkalan lentoaseman ympäristölupaa varten on vuonna 2013 laadittu lentomeluselvitys. Selvityksen perusteella nykytilanteessa lentokoneen aiheuttamat melualueet ovat kooltaan pienempiä kuin Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa osoitetut melualueet, jotka ovat perustuneet visioon vuoden 2010 tilanteesta. Melualueen pienentyminen perustuu keskeisesti siihen, että Hornet-torjuntahävittäjien toteutuneet operaatiomäärät vuonna 2012 ovat pienemmät kuin vuonna 1997 laaditussa ennustetilanteen laskelmassa, ja siihen että Hornet-torjuntahävittäjillä käytetään kehittyneitä lentomenetelmiä, joilla voidaan vaikuttaa syntyvään meluun ja haitan laajuuteen.

TAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee huomioida lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Alueidenkäytössä on myös turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.

Tampere-Pirkkalan lentoasema on merkittävä elinkeinoelämän moottori Pirkanmaalla. Kentän toimintaedellytykset halutaan turvata ja samalla varautua myös merkittävään toiminnan laajenemiseen tulevaisuudessa.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavaa varten on Tampere-Pirkkalan lentoasemalle laadittu yhteistyössä Finavian ja Puolustusvoimien kanssa melutilannevisio. Selvityksessä on otettu huomioon nykyisen ja toisen kiitotien suunnitelmat, sekä oletus, että vuonna 2040 Tampere-Pirkkalan lentoasemalla operoiva lentokonekalusto on todennäköisimmin keskimäärin raskaampaa, mutta teknisesti meluntuotoltaan suhteessa hiljaisempaa kuin nykyinen kalusto. Tässä visiossa on oletettu koneiden massan kasvun kompensoituvan lentokonekaluston meluominaisuuksien teknisellä kehittymisellä. Lentomelualueen määrittelyssä on varauduttu matkustajamäärien nousuun aina noin 5 miljoonaan matkustajaan asti ja kaupallisten siviili-ilmailun operaatioiden maksimimääräksi on arvioitu noin 60 000 kappaletta vuodessa. Nämä ovat mitoituslukuja, eivätkä ne ole varsinainen ennuste vuodelle 2040. Oletuksena myös on, että F18 Hornet -torjuntahävittäjät on korvattu seuraavan sukupolven hävittäjillä, jotka ovat nykyistä raskaampia ja kovaäänisempiä. Ilmavoimat operoi nykyisillä käytössä olevilla F18 Hornet -torjuntahävittäjillä vielä noin vuoteen 2025 asti.

Melutilannevisiossa on laskettu arvio vuoden 2040 meluvisioista käyttäen indikaattorina melun päivä-ilta-yö -melutasoa Lden. Lden-taso on melun painotettu keskiäänitaso (den = day-evening-night), jossa ilta-ajan klo 19–22 melutapahtumia on painotettu +5 dB ja yöajan klo 22–07 melutapahtumia +10 dB. Painotus vastaa ilta-ajan liikennemäärän kertomista tekijällä 3,16 ja yöajan liikennemäärän kertomista tekijällä 10. Näin lasketulla tunnusluvulla kuvataan eri vuorokauden aikaista melun häiritsevyyttä yhdellä luvulla vuosikeskiarvona ja voidaan esittää alue, jolla ilmoitettu arvo alittuu tai ylittyy.

Edellä esitettyjen asioiden perusteella lasketun Lden 55 dB -melukäyrän mukainen melualueen pinta-ala on noin 48 km². Vuodelle 2040 ennustettu meluvisio on toisen kiitotien varauksesta huolimatta pääosin pienempi kuin vuonna 1995 laadittu edellinen meluennuste vuodelle 2010.

Lentomelualueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 33 ”Seveso-, suoja- ja huomiointivyöhykkeet sekä melualueet”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Lentomelualue 1.

Merkinnällä osoitetaan Tampere-Pirkkalan lentoaseman melualue, jonka melutaso L den on yli 55 dBA.

Suunnittelumääräys:
Alueelle ei yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tule osoittaa uutta asutusta tai muuta toimintaa, joka on herkkä melun haitoille. Alueella on mahdollista nykyisten asuinrakennusten ja muuhun meluherkkään toimintaan liittyvien rakennusten peruskorjaus ja laajentaminen.

Lentomelualue 2.

Merkinnällä osoitetaan Tampere-Pirkkalan lentoaseman melualue, jonka melutaso L den on yli 60 dBA.

Suunnittelumääräys:
Alueelle ei yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tule osoittaa toimintaa, joka on herkkä melun haitoille.

6.11.2 VAK-RATAPIHA JA HUOMIOINTIVYÖHYKE

LÄHTÖKOHDAT

Tampereen keskusjärjestelyratapiha on Kouvolan ohella Etelä-Suomen toinen rautatieliikenteen keskus, jolla on tärkeä rooli koko Suomen kuljetusjärjestelmässä. Se on myös niin kutsuttu VAK-ratapiha, eli kuljetuskeskittymä, jonka kautta kulkee suuria määriä vaarallisten aineiden kuljetuksia (VAK). Mikäli ratapihalla tapahtuu onnettomuus, jossa vaarallisia aineita sisältäviä vaunuja on osallisena, on mahdollista että onnettomuudessa vapautuvat aineet aiheuttavat suuronnettomuusvaaran, jonka vaikutukset ulottuvat ratapiha-alueen ulkopuolelle. (Ympäristöministeriö 2012)

Järjestelyratapihalle osoitetaan uusi sijainti Lempäälässä läntisen ratayhteyden varrella. Nykyisellä sijainnilla järjestelyratapihan ympäristössä yhden kilometrin säteellä asuu noin 19 000 asukasta, kun vastaavalla vyöhykkeellä uuden ratapihan ympäristössä asuu noin 350 ihmistä. *Tampereen ratapiha ja radanvarsi: vaarallisten aineiden kuljetuksista (VAK) aiheutuvien suuronnettomuusriskien arviointi* -selvityksessä todetaan, että Tampereen Viinikan järjestely- ja tuloratapihan kautta kulkee noin neljäsosa Suomen VAK-rautatieliikenteestä.

TAVOITTEET

Vaarallisten aineiden kuljetusten käsittelytoiminnot ratapihalla aiheuttavat suuronnettomuusriskin. Tähän riskiin tulee varautua ympäröivässä maankäytössä.

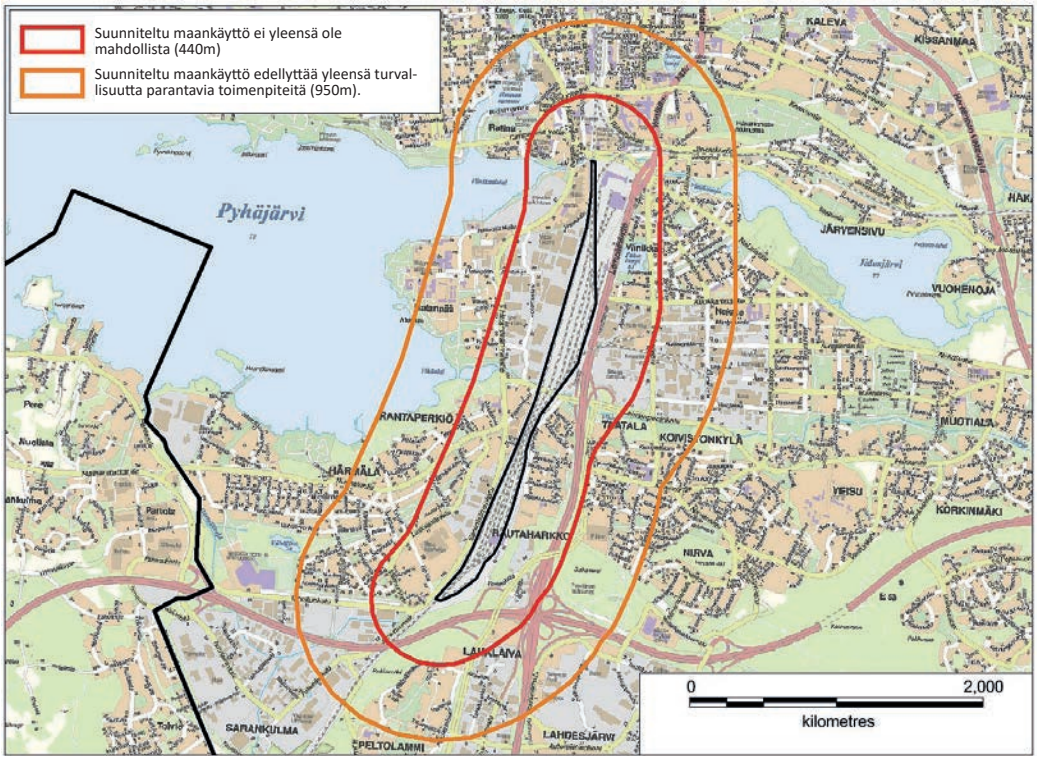

Kuva 42. *VAK-ratapihan huomiointivyöhykkeet Tampereen keskustan eteläpuolella (Gaia Consulting, 2013).*

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Tampereen keskustan ja Rautaharkko-Lakalaivan alakeskuksen välittömässä läheisyydessä sijaitseva nykyinen järjestelyratapiha on toinen Suomen pääjärjestelyratapihoista, jossa järjestellään myös vaarallisten aineiden kuljetuksia. Vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvistä järjestelyratapihatoiminnoista aiheutuu suuronnettomuusriski. Ensisijaisesti riskiä pyritään hallitsemaan ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä, kuten ratapihan liikennejärjestelyillä ja torjuntamenetelmiä kehittämällä. Onnettomuuden tai tahallisen vahingonteon mahdollisuutta ei kuitenkaan voida täysin sulkea pois näillä toimilla, jolloin myös maankäytössä on syytä varautua mahdolliseen suuronnettomuuteen. VAK-suuronnettomuusriskin huomioiminen kaavoituksessa vaatii riskien tunnistamista ja arviointia maankäytön suunnittelun näkökulmasta.

Tampereen järjestelyratapihalla esitetään VAK-ratapihan kohdemerkintä. Nykyisenkaltaisen toiminnan jatkumiseen liittyvä huomiointivyöhyke esitetään selvityksessä *Tampereen ratapiha ja radanvarsi: vaarallisten aineiden kuljetuksista (VAK) aiheutuvien suuronnettomuusriskien arviointi* (2013). Selvityksen mukaiset vyöhykkeet esitetään kuvassa 42.

Uudelle järjestelyratapihalle Lempäälässä esitetään VAK-ratapihan huomiointivyöhyke. Alueelle ei tule sijoittaa herkkiä toimintoja, jotka estäisivät ratapihan sijoittumisen lähialueelle. Vyöhyke esitetään yhden kilometrin leveydelle suunnitellun ratapihan ympärille. Tässä rajauksessa mitoittavana on pidetty suurta ammoniakkivuotoa. Järjestelyratapiha sijaitsee pääosin leikkauksessa, jolloin maastonmuodot osaltaan suojelevat Kuljun taajamaan mahdollisesti kohdistuvia vaikutuksia. Ratapihan sisäisen toiminnan ja rakenteen sekä käsiteltävien aineiden tarkentuessa voidaan myös vyöhykettä tarkentaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

VAK-ratapihan huomiointivyöhyke on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 33 ”Seveso-, suoja- ja huomiointivyöhykkeet sekä melualueet”.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

VAK

VAK-ratapiha.

Merkinnällä osoitetaan järjestelyratapiha, jolla tehtävistä vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelytoiminnoista aiheutuu suuronnettomuusriski lähialueelle.

Suunnittelumääräys:
Tarve yksityiskohtaiselle riskiselvitykselle tai riskinhallintatoimenpiteille tulee erikseen arvioida ratapihan ja sen lähialueen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Suunnittelumääräys on voimassa kunnes suuronnettomuusriskin aiheuttavat toiminnot poistuvat ratapihalta.

VAK

VAK-ratapihan huomiointivyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelystä aiheutuva suuronnettomuus-riskin huomiointivyöhyke uudelle järjestelyratapihalle.

Suunnittelumääräys:
Alueelle ei tule sijoittaa sairaalaa, vanhainkotia, koulua, päiväkotia tai muuta vastaavaa laitosta. Tarve yksityiskohtaiselle riskiselvitykselle tai riskinhallintatoimenpiteille tulee erikseen arvioida tarkemman suunnittelun yhteydessä.

6.11.3 PUOLUSTUSVOIMIEN ALUEET JA MELU- JA SUOJAVYÖHYKKEET

LÄHTÖKOHDAT

Puolustusvoimien alueet ovat erityistoimintojen alueita, joille yleisön pääsy on kielletty tai liikkuminen alueilla on rajoitettua. Alueilla sijaitsee muun muassa puolustusvoimien varuskunta- ja varastointitoimintoja sekä harjoitusalueita. Aluevarauksilla turvataan puolustusvoimien toiminta-, koulutus- ja tutkimusmahdollisuudet alueillaan siten, että ne eivät ole ristiriidassa muun maankäytön kanssa.

Puolustusvoimien alueina Tampereen kaupunkiseudulla on osoitettu Pirkkalan lentotukikohta, Sääksjärven Vuoresvuori, Lempäälän Lehtivuori, Tampereen Aitovuori, Siuron Linnavuori sekä Ylöjärven Lakialan puolustusvoimien tutkimuskeskus. Puolustusvoimien alueita on osoitettu myös Orivedelle, Hämeenkankaalle, Parkanon asemanseudulle, Virroille, Ruoveden Siikakankaalle sekä Juupajoen Lylyyn.

Puolustusvoimien varikko- ja varastoalueille Ylöjärven Lakialaan, Parkanoon, Pirkkalaan, Ruoveden Siikakankaalle ja Niinisalon Pohjankankaalle on määritetty suojavyöhykkeet sekä Pirkkalan ampumarata-alueelle meluvyöhykkeet. Vyöhykkeiden sisään jäävien alueiden käyttö on rajoitettua ja niiden suunnittelussa tulee kuulla Puolustusvoimia.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huolehdittava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sisältävät myös melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista johtuvien haittojen ehkäisyä ja vähentämistä koskevan vaatimuksen, jonka mukaan alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa.

Pirkanmaan alueidenkäytön suunnittelussa huomioidaan valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti maanpuolustuksen tarpeet varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen toiminnoille muu yhdyskuntarakenne, elinympäristön laatu, ympäristöarvot ja elinkeinojen harjoittaminen yhteen sovittaen.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Maakuntakaavassa puolustusvoimien aluevarauksista ja niiden suojavyöhykkeiden ja melualueiden määrittämisestä on vastannut Puolustusvoimat.

Puolustusvoimien melualueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 33 ”Seveso-, suoja- ja huomiointivyöhykkeet sekä melualueet”.

Puolustusvoimien melualueiden lisäksi on kartoitettu muut melua tuottavat toiminnot ja väylät valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tarkoitettujen hiljaisten alueiden tunnistamiseksi. Hiljaiset alueet esitetään liitekartalla 26 ’’Tutkimusmetsät ja hiljaiset alueet’’.

Tampere-Pirkkalan lentoaseman eteläpuoliselle puolustusvoimien alueelle sijoittuvaa Matalakorven metsäaluetta ja Lempäälän Sääksjärvellä sijaitsevaa Sääksvuoren aluetta koskee Metsähallituksen päätös osoittaa alueet suojeluun osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteuttamista. Maakuntakaavassa alueet on suojelumerkinnän sijaan osoitettu puolustusvoimien alueina niitä koskevien maanpuolustuksellisten tavoitteiden vuoksi. Maakuntakaavassa esitetty uusi rata, niin kutsuttu läntinen ratayhteys, kulkee sekä puolustusvoimien että Matalakorven METSO-ohjelma-alueen läpi. Linjauksesta on neuvoteltu Puolustusvoimien ja Metsähallituksen kanssa, ja Matalakorven alueen suojelussa otetaan huomioon läntisen ratayhteyden toteuttamismahdollisuudet.

METSO-ohjelmaan kuuluvien alueiden rajaukset on esitetty seuraavissa kuvissa.

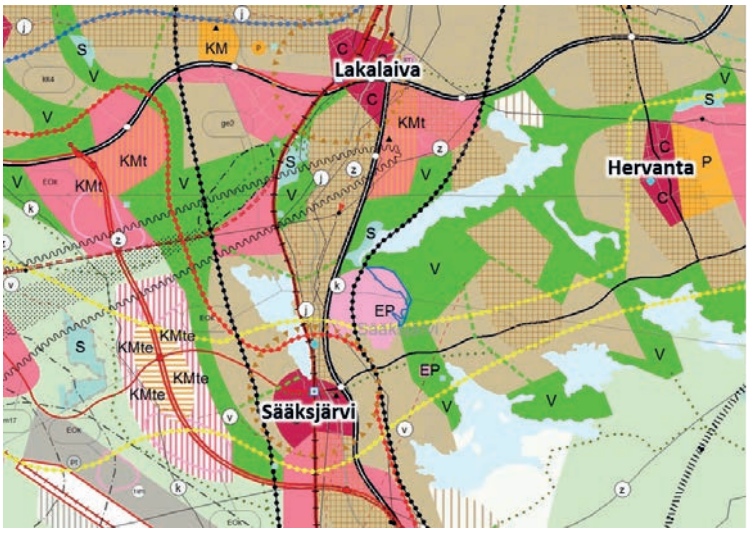

Kuva 43. Sääksvuoren METSO-alue Lempäälässä sinisellä rajauksella. Ote maakuntakaava 2040 ehdotuksesta. (MKH 14.3.2016)

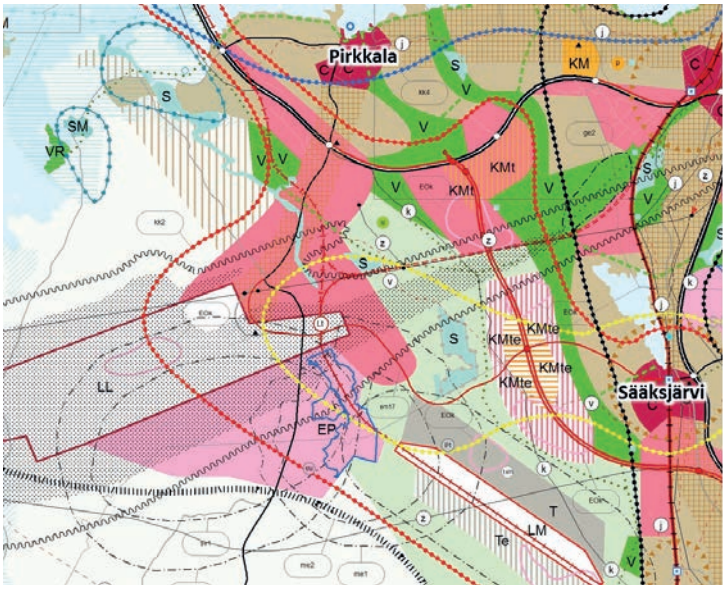

Kuva 44. Matalakorven METSO-alue Pirkkalassa sinisellä rajauksella. Ote maakuntakaava 2040 ehdotuksesta. (MKH 14.3.2016)

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

EP

Puolustusvoimien alue.

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat alueet, joille yleisön pääsy on kielletty tai rajoitettu.

Suunnittelumääräys:
Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä kiinnitettävä erityistä huomiota ympäristöarvoihin ja yleiseen turvallisuuteen.

Suojavyöhyke 1.

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan puolustusvoimien toiminnan vuoksi rajoitettava. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä puolustusvoimia palvelevaan rakentamiseen.

Suunnittelumääräys:
Alueelle ei tule sijoittaa asutusta eikä koulua, sairaalaa, vanhainkotia, päiväkotia tai muuta vastaavaa laitosta. Merkintä ei estä olemassa olevan rakennuskannan peruskorjausta.

Suojavyöhyke 2.

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan puolustusvoimien toiminnan vuoksi rajoitettava. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä puolustusvoimia palvelevaan rakentamiseen.

Suunnittelumääräys:
Alueelle ei tule sijoittaa sairaalaa, vanhainkotia, päiväkotia tai muuta vastaavaa laitosta.

Suunniteltaessa alueen käyttöä on Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Suojavyöhyke 3.

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan puolustusvoimien toiminnan vuoksi mahdollisesti rajoitettava.

Suunnittelumääräys:
Suunniteltaessa alueen käyttöä on Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Melualue 1.

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien toiminnoista johtuva melualue, jonka melutaso ylittää ajoittain 60 dB LAImax. Merkintä sallii nykyisen toiminnan jatkamisen ja kehittämisen sekä rakennusten täydennys- ja peruskorjaustoimenpiteet.

Suunnittelumääräys:

Alueelle ei tule sijoittaa uutta vapaa-ajan asumista tai muita melulle erityisen herkkiä toimintoja.

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon ympäristöministeriön ohjeistus toiminnan aiheuttamalle ympäristömelulle. Suunniteltaessa alueen käyttöä on Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

me2

Melualue 2.

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien ampumatoiminnoista johtuva melualue, jolla melutaso ylittää ajoittain 65 dB LAImax. Merkintä sallii nykyisen toiminnan jatkamisen ja kehittämisen sekä rakennusten täydennys- ja peruskorjaustoimenpiteet.

Suunnittelumääräys:
Alueelle ei tule sijoittaa uutta asumista tai muita melulle herkkiä toimintoja.

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon ympäristöministeriön ohjeistus toiminnan aiheuttamalle ympäristömelulle. Suunniteltaessa alueelle uusia melulle mahdollisesti herkkiä toimintoja on Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kuva Satakunnan lennostosta Pirkanmaalta, Puolustusvoimien kuvakeskus 2016.

6.11.4 SEVESO III -DIREKTIIVIN MUKAISET LAITOKSET

LÄHTÖKOHDAT

Vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen säätely alkoi Seveso I -direktiivin myötä vuonna 1982. Seveso II -direktiivi on korvattu 4.7.2012 annetulla EU:n direktiivillä 2012/18/EU. Tämä niin sanottu Seveso III -direktiivi koskee vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjuntaa, ja sen 13 artikla sääntelee maankäytön suunnittelua. Sisällöltään Seveso III -direktiivin 13 artikla vastaa Seveso II -direktiivin maankäytön suunnittelua koskenutta 12 artiklaa. Direktiivin toiminnanharjoittajille asettamat velvoitteet määräytyvät toiminnan laajuuden mukaan.

Pirkanmaalla on vuoden 2014 tilanteen mukaan yhteensä 20 Seveso III -direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa laitosta.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on huomioitava, että haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuonnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä käsittelevät tuotantolaitokset ja varastot on sijoitettava niin, ettei niistä voi onnettomuustilanteissa aiheutua henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahingonvaaraa niitä ympäröivissä kohteissa. Vastaavasti, kun näiden laitosten ympäristöä kaavoitetaan tai rakennetaan, on tärkeää huolehtia siitä, että laitoksista aiheutuva vaara otetaan huomioon.

Tukesin ohjeistuksen mukaan laitosten sijoituksessa on otettava huomioon laitosta ympäröivät kohteet (esim. asutusalueet, koulut, sairaalat, lastentarhat), jotka voivat mahdollisen onnettomuuden seurauksena joutua vaaraan, sekä kohteet, joista voi aiheutua lisävaaraa tuotantolaitoksen toiminnalle (esim. muut teollisuuslaitokset). Ilman erityistä, perusteltua syytä tuotantolaitosta (kemikaaleja tai kaasuja käsittelevä tai varastoiva laitos) ei saa sijoittaa vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalle pohjavesialueelle.

Tukes on määritellyt tuotantolaitoksille ja varastoille vyöhykkeet, joiden sisällä kaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota riskeihin ja suuronnettomuuksien torjuntaan. Nämä ns. konsultointivyöhykkeet on muodostettu laitosten riskeistä yleisesti tiedossa olevien arvioiden perusteella, joten niitä ei voi suoraan käyttää suojaetäisyyksinä tuotantolaitosten ja herkkien toimintojen välillä. Konsultaatiovyöhykkeen koko vaihtelee 0,5–2 kilometriä laitoksesta. Suunniteltaessa riskeille alttiiden toimintojen sijoittamista suuronnettomuusriskin piiriin kuuluvan konsultointivyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydettävä Tukesin sekä pelastusviranomaisen lausunto.

Useat Pirkanmaan nykyisistä SEVESO-laitoksista sijoittuvat maakuntakaavan keskusta- ja taajamatoimintojen alueille, jotka eivät ole tavoitteellisia sijainteja tulevaisuudessa ja siksi laitoksia ei ole lähtökohtaisesti maakuntakaavassa osoitettu. Osa laitoksista sijoittuu myös työpaikka-alueille, joissa laitosten toimiminen tulevaisuudessakin on mahdollista. Uusien SEVESO-kohteiden sijoittuminen halutaan kuitenkin ensisijaisesti ohjata maakuntakaavan teollisuus- ja varastoalueille (ks. 6.4.5 Työpaikka-alueet sekä teollisuus- ja varastoalueet).

SEVESO-direktiivin mukaiset alueet ja niiden konsultaatiovyöhykkeet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 33 ”Seveso-, suoja- ja huomiointivyöhykkeet sekä melualueet”, ei oikeusvaikutteisella kaavakartalla.

6.11.5 TULVARISKIT

LÄHTÖKOHDAT

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat laatineet tulvariskilainsäädännön (620/2010) mukaisesti tulvakartat maa- ja metsätalousministeriön joulukuussa 2011 nimeämille vesistö- ja meritulvien merkittäville tulvariskialueille vuoden 2013 lopussa. Tulvakartoista selviää, minne tulva voi levitä ja millaista vahinkoa se voi aiheuttaa. ELY-keskukset huolehtivat myös muusta suunnittelusta tulvariskien estämiseksi ja vähentämiseksi muilla tulvariskialueilla.

Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2016–2021 on valmisteltu Kokemäenjoen vesistöalueen tulvaryhmän toimesta ja hyväksytty maa- ja metsätalousministeriössä. Suunnitelmassa esitetään millaisilla toimenpiteillä tulvista aiheutuvia vahinkoja voidaan ehkäistä ja vähentää Kokemäen joen vesistöalueen merkittävillä tulvariskialueilla Porissa ja Huittisissa sekä koko vesistöalueella.

Järvialtaiden tasaavan vaikutuksen vuoksi Pirkanmaan tulvariskit ja -vahingot ovat olleet valtakunnallisesti suhteutettuna melko vähäiset, ja tästä syystä alueella ei ole nimettynä merkittäviä tulvariskialueita. Vesistöjen säännöstelyn avulla on pystytty tehokkaasti vähentämään Pirkanmaan keskeisten järvien rannoille aiheutuvat tulvavahingot. Kuitenkin tulvariskialueeksi on tunnistettu Sastamalassa Vammalan taajama, jossa vahinkoja voi syntyä asutukselle ja liikenteelle tulvaveden noustessa erittäin harvinaiselle tasolle.

Tulvariskeihin liittyvät myös patojen turvallisuuskysymykset. Patoturvallisuuslain (494/2009) 11 §:n mukaisesti padot luokitellaan vahingonvaaran perusteella johonkin seuraavista luokista:

- 1-luokan pato, joka onnettomuuden sattuessa aiheuttaa vaaran ihmishengelle ja terveydelle taikka huomattavan vaaran ympäristölle tai omaisuudelle;
- 2-luokan pato, joka onnettomuuden sattuessa saattaa aiheuttaa vaaraa terveydelle taikka vähäistä suurempaa vaaraa ympäristölle tai omaisuudelle;
- 3-luokan pato, joka onnettomuuden sattuessa saattaa aiheuttaa vain vähäistä vaaraa.

Pirkanmaalla on patoturvallisuuslain mukaan luokiteltuja patoja 27 kappaletta. Kaikki Suomessa luokitellut padot on esitetty ympäristöhallinnon internetsivuilla www.ymparisto.fi kohdassa Vesi > Vesien käyttö > Padot ja patoturvallisuus.

Patoturvallisuuslaissa on määritelty padoilta edellytettävät tekniset turvallisuusvaatimukset sekä tarvittavat vahingonvaaraselvitykset ja turvallisuussuunnitelmat. Lähtökohtaisesti padot on lain mukaan suunniteltava ja rakennettava siten, ettei niiden käyttämisestä aiheudu vaaraa turvallisuudelle.

Patoturvallisuuslain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle. Patoturvallisuusviranomaisena toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

TAVOITTEET

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja niiden vaikutuksia ehkäistään. Alueiden käytössä luodaan edellytykset ilmastomuutokseen sopeutumiselle. Alueidenkäytössä on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit. Alueidenkäytön suunnittelussa uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voidaan poiketa vain, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen osoitetaan, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja että rakentaminen on kestävän kehityksen mukaista. Alueidenkäytön suunnittelussa on tarvittaessa osoitettava korvaavat alueiden käyttöratkaisut yhdyskuntien toimivuuden kannalta erityisen tärkeille toiminnoille, joihin liittyy huomattavia ympäristö- tai henkilövahinkoriskejä.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

Tulvariskialueita ei esitetä kaavakartalla aluerajauksina. Sen sijaan tulva-alueiden ja riskien huomioon ottaminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on sisällytetty kaavan yleismääräyksiin. Määräyksessä oleva viittaus viranomaisten selvityksiin koskee Pirkanmaalla ennen kaikkea Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaa.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole erikseen mainittu patoturvallisuuskysymyksiä. Maakuntakaavassa ei ole sen yleispiirteisen luonteen johdosta erityisiä patoturvallisuutta koskevia määräyksiä, mutta patoturvallisuus on syytä ottaa huomioon suunniteltaessa välittömästi patojen alapuolella olevien rantojen maankäyttöä sekä tulvaherkimpiä alueita, joille patojen murtuessa vedet leviäisivät. Patojen pelastus- ja turvallisuussuunnitelma tulee päivittää, mikäli riskialueelle osoitetaan uusia toimintoja. Uudet toiminnot voivat myös vaikuttaa padon luokitukseen.

Tulvariskialueet on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 35.

Kuva 45. Tulvariskialue Sastamalan Vammalassa. Pirkanmaalla ei ole tulvariskien hallintalain mukaisia merkittäviä tulvariskialueita. Tulvariskialueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET

Yleismääräys.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulva-alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan.

6.12 KAAVAN SUHDE VOIMASSA OLEVAAN MAAKUNTAKAAVAAN

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on Pirkanmaan 2. maakuntakaava, joka voimaan tullessaan korvaa Pirkanmaan 1. maakuntakaavan ja voimassa olevat kaksi vaihemaakuntakaavaa. Pirkanmaan 1. maakuntakaava vahvistettiin 29.3.2007, Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava (turvetuotanto) 8.1.2013 ja Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava (liikenne ja logistiikka) 25.11.2013.

Aiemmin Satakuntaan kuulunut entinen Kiikoisten kunta liittyi Sastamalan kaupunkiin vuoden 2013 alusta ja tuli samalla osaksi Pirkanmaan maakuntaa ja maakuntakaavan suunnittelualuetta. Kiikoisten alueella Pirkanmaan maakuntakaava 2040 voimaan tullessaan korvaa Satakunnan maakuntakaavan (vahvistettu 30.11.2011).

Pirkanmaan voimassa olevat maakuntakaavat ja Satakunnan maakuntakaava Kiikoisten osalta on esitetty kaavaselostuksen liitekartoilla 36 ja 37.

Pirkanmaan uudessa kokonaismaakuntakaavassa korostuu erityisesti strateginen ulottuvuus. Tämä näkyy sekä kaavasuunnitelmassa että koko kaavan laadintaprosessissa. Maakuntakaavaehdotuksessa esitetyt kehittämisperiaatemerkinnät toimivat strategisten tavoitteiden ilmentyminä. Kaupunkiseudun kehittämisvyöhykkeet sekä maakunnan muut kehittämisen kohdealueet nostavat vahvasti esiin eri aluekokonaisuuksien kokonaisvaltaisen suunnittelun sekä yhteistyön tarpeen. Joukkoliikenteeseen nojautuva, tiivistyvä kaupunkirakenne sekä tähän liittyvät kaavamerkinnät tukevat kestävän ja taloudellisen yhdyskuntarakenteen muodostumista. Uusi arkeologisen perinnön ydinalueisiin liittyvä kehittämismerkintä kaavakartalla kertoo Pirkanmaan historiallisista kehitysvaiheista. Aluerakenteellisesti ja maankäytöllisesti merkittävin muutos maakuntakaavassa liittyy Tampereen läntisten väylähankkeiden linjauksiin sekä niihin liittyviin maankäytön ratkaisuihin. Järjestelyratapihan siirto, Tampereen läntinen ratayhteys, valtatien 3 oikaisu Lempäälän-Pirkkalan alueella sekä uuden 2-kehän toteutuminen muuttavat vahvasti Pirkanmaan aluerakennetta. Tampere-Pirkkalan lentoaseman sekä uuden henkilöliikenteen aseman kehittäminen Tampereen keskustan eteläpuolelle edistävät Pirkanmaan saavutettavuutta, vetovoimaisuutta ja liikenteellistä toimivuutta.

Täysin uusina teemoina on maakuntakaavaan tuotu tiivistyvän rakenteen, joukkoliikenteen matkaketjujen, kiviaineshuollon, tuulivoimaloiden sekä ampuma- ja moottoriratatoimintojen aluevaraukset ja muut merkinnät. Vesihuollon osalta on nostettu esiin vesistöjen tilan kehittämiseen sekä pohjavesialueilta tapahtuvaa vedenhankintaa koskevia tavoitteita. Uutena asiana on myös kaupan mitoituksen määrittely maakuntakaavatasolla. Lisäksi ekologisen verkoston tarkastelut sekä ekosysteemipalvelujen analysoinnit ovat syventäneet ja täydentäneet osaltaan maakuntakaavasuunnittelua.

Pirkanmaan turvetuotannon sekä liikenteen ja logistiikan vaihemaakuntakaavoissa esitettyihin suunnitteluratkaisuihin on tehty uutta kokonaiskaavaa laadittaessa tarvittavia tarkistuksia, mutta muutoin kaavasisältö on säilynyt lähtökohdiltaan samana.

Maakuntakaavan 2040 merkintätekniikkaa on kehitetty voimassa olevasta, Pirkanmaan 1. maakuntakaavasta yleispiirteisemmäksi, maakuntakaavoituksen tarkkuustasoa vastaavaksi. Tästä johtuen aluevaraukset ovat rajaukseltaan aikaisempaa viitteellisempiä, ja täsmentyvät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Esittämistavan muutoksella on tarkoitus korostaa sitä, että alueen maankäyttö suunnitellaan tarkemmin ja aluerajaukset täsmennetään yksityiskohtaisemmassa kuntakaavoituksessa. Kaava- ja rakennushankkeiden seudullinen ja paikallinen merkittävyys määrittyy hankkeen vaikutusten arvioinnin kautta.

6.13 LIITTYMINEN NAAPURIMAAKUNTIEN MAAKUNTAKAAVOIHIN

Kuva 46. Pirkanmaan naapurimaakuntia ovat Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Päijät-Häme, Kanta-Häme ja Varsinais-Suomi.

Liikenteen osalta maakuntakaava liittyy hyvin naapurimaakuntien kaavoihin. Etelä-pohjoissuuntaisen pääradan merkinnät ovat yli maakuntarajojen yhtenevät, sillä sekä Etelä-Pohjanmaa että Kanta-Häme osoittavat radan merkittävästi parannettavana. Myös Jyväskylän suuntaan radan parantamismerkintä jatkuu Keski-Suomen maakuntakaavassa saumattomasti.

Teiden osalta valtatie 2 esitetään merkittävästi parannettavana myös Satakunnan ja Kanta-Hämeen maakuntakaavoissa, mutta merkintää ei esitetä Varsinais-Suomen kaavoissa. Myöskään valtatien 9 parantamismerkintä ei jatku maakuntarajan yli. Suunnittelua on kuitenkin edistetty alueiden yhteistyössä. Valtatien 3 parantaminen esitetään Etelä-Pohjanmaan uudessa vaihemaakuntakaavassa yhtenevästi Pirkanmaan kanssa.

Satakunnan maakuntakaavassa esitetään tieliikenteen yhteystarve Eurajoki–Kokemäki–Äetsä, mutta Pirkanmaan liiton näkemyksen mukaan yhteystarve voi luontevasti Pirkanmaan puolella hyödyntää olemassa olevaa yhdystietä 2481.

Maakuntarajan ylittävät valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt on huomioitu molemmin puolin rajaa. Ähtärin reitin maisemat (Virrat, Ähtäri) ja Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemat (Sastamala, Huittinen) ovat maakuntarajan ylittäviä valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Pirkanmaalla sijaitsevat Punkalaitumenjoen viljelymaisemat jatkuvat Satakunnan Huittisissa valtakunnallisesti arvokkaana rakennetun ympäristön alueena.

Satakunnassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi osoitettu Jämijärven-Mertiönjärven alue sekä matkailun ja virkistyksen kehittämisen yhteystarve jatkuvat

Pirkanmaalla Ikaalisissa luontomatkailun kehittämisvyöhykkeenä, joka jatkuu Vatulanharjua-Ulvaanharjua pitkin Hämeenkyrön keskustaan saakka. Häädetkeitaan laaja Natura-alue ympäristöineen on nähty tärkeänä luonnon monimuotoisuuden ydinalueena, jolla on ekologisesti tärkeä yhteys myös Satakunnan puolelle.

Retkeilyreitistöjen merkintöjen jatkuvuus maakuntien rajoilla on pääpiirteissään hyvä. Maakuntien rajalle Mänttä-Vilppulaan Keurusselkä-järvelle ja sen ympäristöön osoitetut virkistys- ja retkeilyalueet, satama ja veneväylä sekä taajamien elinvoimaisuuden kehittämisvyöhyke vastaavat samoihin kehittämistavoitteisiin kuin Keski-Suomen 4. maakuntakaavassa järven ympäristöön Keuruun puolella osoitettu matkailun ja virkistyksen kohdealue. Pirkanmaan maakuntakaavassa on osoitettu yhdeksän maakuntarajan ylittävää melontareittiä, joista osa on huomioitu melontareitin tai veneretkeilyreitin merkinnällä naapurimaakuntien kaavoissa.

Maakuntien rajalla sijaitsevan Urjala-Humppila -tuulivoima-alueen Hämeen puoleiset osat esitetään Kanta-Hämeen 1. ja 2. vaihemaakuntakaavassa ja Ikaalisten Unnannevan jatkuminen Satakunnan 1. vaihemaakuntakaavassa. Sastamalassa maakuntarajalla sijaitsevat tuulivoima-alueet Kaakkimaa ja Kiimasuon kalliot eivät jatku Satakunnan maakuntakaavoissa. Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa I osoitettu Jalasjärven tuulivoima-alue yhtyy Pirkanmaan puolella Parkanon pohjoisosaan osoitettuun tuulivoima-alueeseen.

Teknisen huollon verkostoja koskevat merkinnät ovat maakuntarajoilla yhteneväiset merkittävimpien kehittämistarpeiden osalta. Maakuntakaavoihin on osoitettu vesihuollon tulevaisuuden yhteistyötarpeita Pirkanmaan ja seuraavien maakuntien välille: Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Satakunta ja Kanta-Häme.

Maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue (mk1), joka korostaa alueen energiaomavaraisuuden sekä biotalouden elinkeinojen kehittämistarvetta, ulottuu Punkalaitumella Kanteenmaantien ja valtatien 2 risteysalueen tuntumassa Varsinais-Suomen maakuntarajalle. Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeksi (mv) merkitty Hämeenkankaan alue ulottuu puolestaan Pirkanmaan puolelta Satakuntaan.

Valkeakosken Jutikkalan eteläosaan osoitettu ehdollinen teollisuus- ja varastoalueen varaus sijoittuu Kanta-Hämeen maakuntarajan läheisyyteen. Alueen on katsottu kehittyvän osaksi valtatien 3 Iittalasta Konhoon ulottuvaa logistista vyöhykettä.

7 KAAVAN VAIKUTUKSET JA ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävä maankäyttö. Koska maakuntakaavassa käsitellään yhdyskuntarakenteen pitkän tähtäimen kehittämisen kannalta isoja kysymyksiä ja ratkaistaan usein ristiriitaisiakin alueidenkäyttötarpeita, on tärkeää, että kaavan vaikutuksia on selvitetty riittävästi.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) sekä -asetus (895/1999) ohjaavat maakuntakaavan vaikutusten arviointia. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutuksia mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset sekä muut mahdolliset vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin tarkoituksena on tuottaa suunnittelijoille, osallisille sekä päättäjille tietoa kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävyydestä sekä haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §):

- ihmisen elinoloihin ja elinympäristöön
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön
- elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:n mukaan kaavaselostuksessa tulee esittää kaavan vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, luontoon, maisemaan, liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen, terveyteen, sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin sekä muut kaavan merkittävät vaikutukset.

Vaikutusten arvioinnin tavoitteena on antaa arvokasta tietoa kaavasuunnitteluun, muun muassa erityyppisten kaavamääräysten laadintaan ja kaavakartalla esitettävien asioiden rajauksiin ja linjauksiin. Vaikutusten arvioinnin avulla voidaan myös vertailla eri toteuttamisvaihtoehtoja ja rajata tarkasteltavat toteuttamisvaihtoehdot sekä punnita niiden merkittävyyttä. Lisäksi voidaan suunnitella haitallisten vaikutusten ehkäisemistä ja lieventämistä sekä vaikutusten seurantaa.

Maakuntakaavan strategisen luonteen vuoksi maakuntakaavassa esitettyjä hankkeita ja alueidenkäyttövarauksia ei pääsääntöisesti ole suunniteltu yksityiskohtaisesti, vaan kaavaratkaisut sekä niitä koskevat selvitykset tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa kuntakaavoituksessa sekä hankesuunnitteluvaiheessa.

7.1 MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINNIT

Maakuntakaavan vaikutusten arviointi on raportoitu tämän kaavaselostuksen liitteessä 1, Maakuntakaavan vaikutusten arviointi. Arviointi sisältää kaavan yhteis- ja kokonaisvaikutusten arvioinnin, maakunnan ulkopuolelle kohdistuvien vaikutusten arvioinnin, maakuntakaavassa osoitettujen merkintöjen vaikutusten arvioinnit merkintäkohtaisesti sekä arvioinnin maakuntakaavalle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Maankäyttö- ja rakennuslaissa, valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa, maakuntakaavan tavoitteidenasettelussa sekä maakuntastrategiassa sekä muissa maakunnan ohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi esitetään myös tässä kaavaselostuksen luvussa.

Maakuntakaavassa osoitettujen aluevarausten vaikutuksia Natura 2000 -verkoston alueisiin on selvitetty aluekohtaisesti selvityksissä *Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 Natura-tarveharkinta* (2016) ja *Kirkkojärven Natura-arviointi* (2017).

Lisäksi erillisiä vaikutusten arviointiselvityksiä on laadittu liikenteestä, ihmisten elinoloista ja elinympäristöstä, luonnosta, tuulivoimasta sekä kulttuuriympäristöistä:

- Pirkanmaan maakuntakaavaehdotuksen vaikutusten arviointi – Liikenteelliset vaikutukset, 2016
- Tarkastelu Tampereen läntisen ratahankkeen vaikutuksista Myllypuron Natura 2000 -alueeseen, 2016
- Pirkanmaan maakuntakaava2040 – Ihmisten elinympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi, 2016
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040 – Luontovaikutusten arviointi, 2016
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaikutusten arvioinnit, 2012 ja 2013
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Vaikutukset uusille maisema-alueille / harjumaisemakohteisiin, 2013
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tutkittavana olevien tuulivoima-alueiden vaikutukset Natura- ja FINIBA-alueisiin, 2013
- Tuulivoima- alueiden vaikutukset ekologiseen verkostoon, 2015
- Vaikutukset arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön, 2016
- Muinaisjäännökset ja yhdyskuntarakenteen laajentuminen, 2016

7.2 VAIKUTUSALUE

Pirkanmaan maakuntakaavan vaikutusalue ulottuu yli maakuntarajojen, ja osin kaavaratkaisun vaikutukset ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Maakuntakaavasta aiheutuu oikeusvaikutuksia ohjausvaikutuksen perusteella kaikkiin Pirkanmaan 22 kuntaan. Vaikutukset kohdistuvat ja tarkentuvat kuntasuunnittelun kautta yleiskaavojen ja asemakaavojen suunnittelualueille.

Vaikutuksia kaava-alueen ulkopuolella syntyy muun muassa väylähankkeisiin liittyen: Pirkanmaa on keskeinen tie- ja rataverkon solmukohta, joten väyläverkon toimivuus heijastuu maakunnan ulkopuolelle. Aluerakenteellinen vaikutusalue kattaa kehitettävien liikennekäytävien päissä tai varrella olevat merkittävät kaupunkiseudut, joissa on kansainvälisiä satamia tai lentokenttiä. Liikenteen vaikutukset ulottuvat kaava-alueen ulkopuolelle kansallisen ja kansainvälisen liikenneverkon mukaisesti. Erityisesti Euroopan laajuiseen TEN-T-ydinverkkoon kuuluva päärata Helsingistä Tampereen kautta Ouluun ja Tampere-Pirkkalan lentokenttä ovat osa kansainvälistä liikenneverkkoa. Pirkanmaa toimii liikenteellisenä solmupisteenä sekä itä-länsi- että etelä-pohjoissuuntaisilla kuljetus- ja matkustajareiteillä ja yhteydet länsi- ja etelärannikon satamiin ovat Pirkanmaan kannalta merkittävässä roolissa. Tampereen järjestelyratapiha on Etelä-Suomen toinen rautatieliikenteen keskus ja yksi Suomen vilkkaimpia ratapihoja. Sillä on tärkeä rooli koko Suomen kuljetusjärjestelmässä. Näiltä osin liikenteelliset vaikutukset ulottuvat laajalti yli maakuntarajojen.

Myös tuulivoima-alueet voivat aiheuttaa muun muassa maisemavaikutuksia kaava-alueen ulkopuolelle silloin, kun tuulivoimatuotantoon osoitetut alueet sijaitsevat hyvin lähellä maakuntien raja-aluetta. Tuulivoima-alueet voivat sijoittua myös useamman maakunnan alueelle, kuten Urjalan-Humppilan tuulivoima-alue, jolloin kaikki vaikutukset ovat maakunnille yhteisiä.

Vesistöihin kohdistuvien vaikutusten kautta muodostuu valuma-alueille hallinnollisista rajoista poikkeavia vaikutusalueita sekä kaava-alueen sisällä että ulkopuolella. Kokemäenjoen vesistöalue sijaitsee pääasiassa Pirkanmaalla ja sen laskujoen Kokemäenjoen kautta vedet päätyvät Selkämereen. Pohjois-Pirkanmaan vesistövaikutukset kohdistuvat Pohjanmaan maakunnan alueelle. Vesistövaikutukset ovat näin ollen ylimaakunnallisia.

Kaavan toteuttamisesta syntyvät taloudelliset myönteiset vaikutukset ovat niin maakunnallisia kuin valtakunnallisiakin. Pirkanmaa on kasvavimpia alueita bruttokansantuotteella mitattuna, ja tämä heijastuu koko maan kansantalouteen.

7.3 HAITALLISTEN VAIKUTUSTEN EHKÄISEMINEN JA LIEVENTÄMINEN

Maakuntakaavan suunnitteluprosessissa on pyritty estämään kaavan toteuttamisen aiheuttamien mahdollisten haitallisten vaikutusten syntyminen valitsemalla juuri kaavassa esitetyt ratkaisut. Mikäli on todettu, että kaavassa esitetyllä kaavaratkaisulla saattaa olla haitallisia vaikutuksia, niiden syntymistä on pyritty ehkäisemään ja lieventämään maakuntakaavan suunnittelu- ja yleismääräyksillä sekä erillisillä Natura-alueita koskevilla erityismääräyksillä. Kaavamääräykset on laadittu kaavan suunnitteluprosessin sekä vaikutusten arviointien perusteella. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimia on kuvattu kussakin merkintäkohtaisissa arvioinneissa siltä osin kuin lieventämistoimet on nähty tarpeellisiksi.

Jatkosuunnittelussa hankkeiden eteenpäin viemiseen tulee yhdistää tarvittavien lisäselvitysten laatiminen sekä vaikutusten arvioiminen, jonka avulla voidaan tarkastella vaihtoehtoisia toteutusmalleja. Tarkastelujen pohjalta voidaan valita vaihtoehto, jossa haitallisia vaikutuksia ei synny tai ne jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Suurissa hankkeissa, kuten seudullisesti merkittävissä tuulivoimahankkeissa ympäristövaikutusten arviointi (YVA-lain mukainen menettely) on välttämätön. YVA-prosessissa huomioidaan myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset sekä vuoropuhelu osallisten ja viranomaisten välillä.

7.4 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

7.4.1 MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI

Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää laissa esitettyjä asioita. Taulukossa 6 on kuvattu, miten Pirkanmaan maakuntakaava 2040 toteuttaa MRL 5 §:ssä todettuja tavoitteita.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 § maakuntakaavan sisältövaatimuksista edellyttää, että maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteensovitettava ympäröivien maakuntien kaavaratkaisujen kanssa.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota taulukossa 7 esitettyihin asioihin. Taulukossa kuvataan, miten Pirkanmaan maakuntakaava 2040 vastaa MRL 28 §:n sisältövaatimuksiin.

Taulukko 6. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n tavoitteet alueidenkäytön suunnittelulle sekä tavoitteiden toteutuminen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN 5 §:N TAVOITTEET	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVASSA 2040
Turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luominen	Varsinkin uusilla asuinalueilla on mahdollista kiinnittää erityishuomiota rakennetun ympäristön laatuun ja asumistarjonnan monipuolisuuteen. Aluevarausten huolellisella keskinäisellä sijoittamisella on tavoiteltu haitallisten terveysvaikutusten ehkäisyä välttämällä ihmisille haittaa aiheuttavien toimintojen sijoittamista asutuksen tai asutuskeskittymien läheisyyteen. Kaavassa osoitetut ratkaisut myös parantavat turvallisuustilannetta muun muassa liikenteen osalta. Tieliikenteestä aiheutuu haitallisia päästöjä ja melua, joiden merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat niiden väylien varrelle, joissa liikennemäärä on suurin. Väestönkasvusta aiheutuvan liikennemäärän kasvun meluvaikutuksia ei voida täysin estää. Yhdyskuntarakenteen tiivistyessä voidaan olettaa liikenteen haitoille altistuvien ihmisten määrän kasvavan jatkossa. Liikenteen haittoihin kiinnitetäänkin huomiota tiivistyvien joukkoliikennevyöhykkeiden suunnittelumääräyksessä. Henkilöautoilun aiheuttamien haittojen hillitsemisessä maakuntakaavan vahva painotus joukkoliikennejärjestelmän ja matkaketjujen kehittämiseen sekä kävelyä ja pyöräilyä edistävän yhdyskuntarakenteen muodostamiseen ovat tärkeässä osassa. Palvelut ja työpaikat ovat helposti saavutettavissa ja saatavissa niiden sijaitessa sekoittuneessa yhdyskuntarakenteessa. Maakuntakaavan mukaisten infrastruktuurihankkeiden toteutuminen tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia sujuvien matkaketjujen ääressä sijaitsevien asuinpaikkojen valintaan. Lisäksi kaava sisältää suuren potentiaalin yksityisautoilun vähentämiseen. Molemmat tekijät lisäävät asumisen viihtyisyyttä sekä alueen vetovoimaa. Kehittyvä liikenneverkko edistää yhdyskuntarakenteen ja liikenteen toimivuutta eri väestöryhmien tarpeisiin vastaten. Teollisuus- ja työpaikka-alueiden tasapainoinen sijoittelu yhdyskuntarakenteessa lisää turvallisuutta ja toimivuutta. Viheralueet ja niiden kytkeytyvyys lisäävät elinympäristön viihtyisyyttä.
Yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuus sekä riittävän asuntotuotannon edellytykset	Asuin- ja työpaikka-alueiden tasapainoinen sijoittuminen eli yhdyskuntarakenteen sekoittuneisuus vähentää liikkumistarvetta ja lisää siten alueen vetovoimaisuutta asumis- ja työympäristönä. Tasapainoisilla ja helposti saavutettavilla palvelujen, asumisen ja työpaikkojen alueilla luodaan mahdollisuus alueiden taloudelliseen käyttöön ja turvataan riittävät edellytykset asuntotuotannolle. Maakuntakaavan aluevaraukset on mitoitettu 120 000 asukkaan kasvulle, joten asuntotuotannon edellytykset ovat hyvät eri puolilla maakuntaa. Rakenteen eheyttäminen, tiivistäminen ja toteutukseltaan ehdollisten alueiden osoittaminen vaikuttavat myönteisesti alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitykseen. Erityisesti Tampereen ydinkaupunkiseudulla rakentaminen kohdistuu pääsääntöisesti olemassa oleviin taajamiin niitä tiivistäen ja rakennetta eheyttäen. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ei vaadi yhtä suuria investointeja kunnallistekniikan rakentamiseen ja ylläpitoon kuin taajamien laajentaminen rakentamattomille alueille. Esimerkiksi jäte- ja vesihuollon järjestäminen on edullisempaa. Kuormituksen lisääntyminen kuitenkin ylittää teknisen huollon nykyisen kapasiteetin, jolloin vaaditaan uusia teknisen huollon investointeja ja ratkaisuja, johon kaavassa on varauduttu. Maaseudulla rakentamisen ohjaaminen maakunnallisesti merkittäviin kyliin lisää kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa rakentamisen sijoittumiseen alueellaan. Mikäli kaavaratkaisun tavoitteellinen kehitys toteutuu, ehkäisee voimakkaampi kyliin rakentaminen yhdyskuntarakenteen epätoivottavaa hajautumista. Asutuksen keskittäminen säästää hyviä yhtenäisiä metsä- ja peltoalueita ja turvaa niiden säilymistä tuotantokäytössä. Kaavalla edistetään nykyisen liikenneverkon sekä erityisesti raideliikenteen kehittämistä. Vaikka kaavan ratkaisut edellyttävät suuria investointeja, vaikuttavat ne alueiden käyttöön taloudellisesti pitkällä aikavälillä. Rataverkon parantaminen luo edellytykset joukkoliikenteeseen perustuvan alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämiseen ja asemanseutujen ja niiden läheisen maaseudun asutusrakenteen kehittämiseen.

Rakennetun ympäristön kauneuden ja kulttuuriarvojen vaaliminen	Kaava luo edellytykset arvokkaimman kulttuuriympäristön säilymiselle. Merkinnät luovat pohjan kehittää olemassa olevaa rakennetta kerroksellisena sekä sovittaa yhteen rakenteet ja uudisrakentaminen maiseman ja kulttuuriympäristöjen arvoihin. Toimintoja, joiden on katsottu olevan voimakkaasti ristiriidassa kulttuuriympäristön arvojen kanssa, ei ole osoitettu aluevarauksina valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin.
Luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilyminen	Maakunnan luonnon erityispiirteet ja niiden luonnonarvot ja monimuotoisuus on huomioitu luonnonsuojelualueiden ja Natura-alueiden lisäksi merkinnöillä, jotka kuvaavat luonnon monimuotoisuutta sekä maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä.
Ympäristönsuojelu ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen	Uudet ympäristöhaittoja ja häiriöitä aiheuttavat toiminnot on sijoitettu alueille, joissa niistä ei arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa asutukselle tai muille herkille toiminnoille. Pohjavesialueilla olemassa olevan rakenteen pääkäyttötarkoitusta on kevennetty siten, että monin paikoin Pirkanmaan 1. maakuntakaavan pohjavesialueilla sijaitsevia teollisuus- ja varastoalueita on muutettu työpaikka-alueiksi ja työpaikka-alueita taajamatoimintojen alueiksi. Pohjavesien suojelu on muutoinkin otettu huomioon kaavamääräyksin. Pohjavesialueen määräyksessä korostetaan pohjavettä uhkaavien riskien vähentämistä. Joukkoliikenteen kulkutapaosuuden kasvumahdollisuudet vähentävät ympäristöön kohdistuvia haittoja. Kaava luo edellytykset liikenneturvallisuuden lisäämiseksi ja liikenneväylien tekniset parantamiset vähentävät onnettomuusriskejä ja tavarakuljetusten onnettomuuksista aiheutuvia uhkia ympäristölle. Tavarajunien ja -liikenteen väheneminen Tampereen keskustassa vähentää ympäristölle ja ihmisille aiheutuvia haittoja liikenteen siirtyessä harvempaan asutulle alueelle.
Luonnonvarojen säästeliäs käyttö	Maanvastaanottoon ja kierrätykseen osoitetut alueet edistävät luonnonvarojen uusiokäyttöä. Tuulivoima-alueiden osoittamisella pyritään vähentämään uusiutumattomien energialähteiden käyttöä. Uudella rakentamisella on vaikutuksia maa- ja kallioperään etenkin kiviaineksen hyödyntämisen myötä. Vaikutuksia voidaan lieventää suosimalla mm. täydennysrakentamista, johon maakuntakaavan maankäyttöratkaisulla pyritään. Rakentamisen ohjaaminen tiivistyvään taajamarakenteeseen ja kyliin mahdollistaa nykyisten keskitettyjen yhdyskuntateknisten verkostoratkaisujen kokonaiskapasiteetin täysimittaisen hyödyntämisen sekä verkostojen maltillisen laajentamisen, mitkä osaltaan säästävät infrastruktuurin rakentamiseen käytettäviä luonnonvaroja.
Yhdyskuntien toimivuus ja hyvä rakentaminen	Palvelujen, asumisen, työpaikkojen, teollisuus- ja varastoalueiden saavutettava ja tasapainoinen sijoittelu luo edellytykset toimivalle ja hyvälle rakentamiselle huomioiden luonnon ja kulttuuriympäristöjen arvot. Tehostuva liikennejärjestelmä ja edellytykset matkaketjujen parantamiseen lisäävät yhdyskuntarakenteen toimivuutta.
Yhdyskuntarakentamisen taloudellisuus	Yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen tähtäävät merkinnät vaikuttavat myönteisesti rakentamisen talouteen. Toisaalta taas yhdyskuntarakenteen laajeneminen vaikuttaa haitallisesti talouteen, mutta laajenemisesta saatavat taloudelliset hyödyt nousevat pitkällä aikavälillä haittoja suuremmiksi. Maakunnan merkittävää kasvua ei ole mahdollista kokonaisuudessaan sijoittaa olemassa olevaan rakenteeseen.

Elinkeinoelämän toimintaedellytykset ja toimivan kilpailun kehittyminen	Kaavan aluevaraukset mahdollistavat maakunnan tasapuolisen kehittämisen seutujen omista lähtökohdista. Teollisuus-, varasto- ja työpaikka-alueet maakuntakaavassa vaikuttavat maakunnan kilpailukyvyn lisäämiseen sekä niiden liikenteellinen saavutettavuus turvaa elinkeinoelämän toiminnan kehittämisen. Toimiva liikennejärjestelmä sekä mahdollisuudet energiatuotannon ja jakeluverkon kehittämiseen sekä luonnonvarojen kestävän käytön ohjaaminen vaikuttavat merkittävästi elinkeinoelämän ja tuotantolaitosten sijoittumiseen sekä toimintaedellytyksiin. Kaupan alueet mahdollistavat kaupan tehokkaammat kilpailumahdollisuudet ja lisäävät kaupan tuottavuutta. Matkailuun liittyvät merkinnät mahdollistavat matkailukäytön kehittämisen osana alueiden moninaiskäyttöä. Kulttuuriympäristöjä sekä viherverkostoa voidaan hyödyntää eri tavoin matkailun elinkeinojen kehittämisessä. Voimakkain väestönkasvu vaikutuksineen suuntautuu Tampereen ydinkaupunkiseudulle, ja kasvavat, tiivistyvät taajamat luovat mahdollisuuksia monipuolisemmalle yritystoiminnalle ja palvelutarjonnalle sekä varmistavat elinkeinoelämälle työvoiman saatavuuden ja liikkuvuuden. Asutuksen keskittyminen parantaa seudullisen joukkoliikenteen kehittämisedellytyksiä, mikä osaltaan edistää työmatkaliikenteen ja liikematkojen sujuvuutta ja siten tukee kasvavan kaupunkiseudun elinkeinotoiminnan kilpailukykyä. Asumisen ja palvelujen keskittyminen voi toisaalta vähentää palvelukysyntää tiivistyvän kaupunkiseudun ulkopuolella, mutta sekä seutukeskuksien vahvistaminen että asemanseutujen kehittyvä ja toiminnoiltaan monipuolinen taajamarakenne parantavat myös näiden alueiden elinkeinoelämän kehittymistä.
Palvelujen saatavuus	Maakuntakaavan palveluverkon ratkaisut painottavat hyvää liikenteellistä saavutettavuutta ja keskustojen kehittämistä. Kaupan palveluverkko säilyy koko maakunnassa riittävän tiheänä, jotta palvelut ovat hyvin saavutettavissa ja asiointimatkat kohtuullisia. Saavutettavuus ilman henkilöautoa paranee Tampereen ydinkaupunkiseudulla ja seutukeskuksissa. Keskustojen ulkopuoliset suuryksiköt täydentävät palveluverkkoa tarjoten tilaa vaativan erikoiskaupan palveluita lähellä asukkaita. Uudet alakeskukset Tampereen ydinkaupunkiseudulla on sijoitettu päärадan varteen asemanseuduille ja tiivistettävien joukkoliikennevyöhykkeiden yhteyteen. Liikenteen ja erityisesti joukkoliikenteen tehostuessa palvelujen saatavuus paranee Pirkanmaalla ja sen vaikutusalueella.
Liikenteen tarkoituksenmukainen järjestäminen sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytykset	Liikenteen tarkoituksenmukaisuus riippuu alueen luonteesta sekä tarvittavasta liikennepalvelusta. Tarkoituksenmukaista liikennettä tuetaan muun muassa sijoittamalla merkittävät työpaikka- ja teollisuusalueet hyvien tieyhteyksien läheisyyteen, jolloin erityisesti kuljetusintensiivinen teollinen toiminta voidaan järjestää logistiikaltaan mahdollisimman sujuvasti ja kestävällä tavalla. Merkittävästi parannettavan päätieverkon merkinnät Tampereen kaupunkiseudun sisääntuloväylillä tukevat erityisesti kuljetustarpeita. Henkilöliikenteen näkökulmasta keskeistä ovat palveluverkon ja liikenteen suhde sekä rakenteen tiivistyminen joukkoliikenteellä (niin bussit kuin raideliikenne) hyvin saavutettavilla alueilla. Näihin on kiinnitetty erityistä huomiota maakuntakaavaa suunniteltaessa. Kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiin on maakuntakaavan suunnittelutarkkuudella erittäin vaikeaa suoraan vaikuttaa, mutta niiden toimintaedellytykset ja turvallisuus on tuotu esiin muun muassa keskustatoimintojen alueiden suunnittelumääräyksessä.

Taulukko 7. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimukset ja niiden toteutuminen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN 28 §:N MAAKUNTA-KAAVAN SISÄLTÖ-VAATIMUKSET	VAATIMUSTEN TOTEUTUMINEN PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVASSA 2040
Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne	Tiivistyvien ja eheytyvien alueiden toiminnot monipuolistuvat, mikä lisää niiden aluerakenteellista omavaraisuutta asumisen, työpaikkojen ja palvelujen tarjonnassa. Maakuntakaava edistää sisältövaatimusta myös kehittämällä liikennejärjestelmää ja tehostamalla maankäytön ja liikenteen vuorovaikutusta.
Alueiden käytön ekologinen kestävyys	Alue- ja yhdyskuntarakenteen tiivistämisellä säilytetään rakentamattomia luonnonalueita ja turvataan alueellisen viherverkon toimintaedellytykset. Maakuntakaava edistää sisältövaatimusta joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä parantamalla sekä mahdollistaen yhdyskuntarakenteen tehostamisen.
Ympäristön ja talouden kannalta kestävät liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt	Kestävän liikenteen näkökulmasta keskeisessä roolissa on kehittyvän joukkoliikenteen varaan rakentuva yhdyskuntarakenteen tiivistäminen. Tämä parantaa liikkumismahdollisuuksia ja edistää muun muassa palveluiden monipuolista saavutettavuutta. Erityisesti raideliikenteen olosuhteiden parantaminen on ympäristön ja talouden kannalta kestävää. Tehdyn liikennemallitarkastelun perusteella henkilöauton kulkumuoto-osuuden odotetaan esitetyillä maankäyttöratkaisuilla pienenevän. Teknisen huollon ratkaisuilla tuetaan edellytyksiä ottaa käyttöön uusiutuvia energiantuotantomuotoja, turvataan energian saanti myös tulevaisuudessa sekä lisätään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Rakentamisen ohjaaminen tiivistyvään taajamarakenteeseen ja kyliin mahdollistaa nykyisten keskitettyjen yhdyskuntateknisten verkostoratkaisujen kokonaiskapasiteetin täysimittaisen hyödyntämisen sekä verkostojen maltillisen laajentamisen, mitkä osaltaan säästävät infrastruktuurin rakentamiseen käytettäviä luonnonvaroja.
Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö	Maakuntakaavan kokonaisratkaisu, joka pitää sisällään luonnon monikäyttöarvojen huomioon ottamisen, pyrkii ohjaamaan kiviaineshuollon, jätehuollon, turvetuotannon ja vesihuollon osalta luonnonvarojen kestävään käyttöön.
Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset	Maakuntakaavan kokonaisratkaisulla tuetaan vahvasti elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Hyvin saavutettavilla työpaikka- ja teollisuus- ja varastoalueilla, alue- ja yhdyskuntarakennetta tukevalla liikenneverkolla ja teknisen huollon ratkaisuilla, luonnonvarojen hyödyntämiseen osoitetuilla alueilla sekä virkistyksen, luonnon- ja kulttuuriympäristön ja maiseman arvoalueilla edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä kilpailukykyä. Kasvavaa biotaloutta tuetaan muun muassa osoittamalla merkittävät puuterminaalit. Elinkeinoelämän logistiikan kehittymistä tuetaan monin toimin, mutta merkittävimpänä uutena avauksena on järjestelyratapihan siirto ja sen ympärille kehittyvät teollisuus- ja työpaikka-alueet.
Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen	Maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueet sekä luonnon monimuotoisuuden ja luonnonarvojen kannalta merkittävät alueet on osoitettu kaavassa yhteensovittaen muun maankäytön kanssa.
Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys	Taajamien virkistysalueiden riittävyyttä on tarkasteltu osana alue- ja yhdyskuntarakennetta asukasmääriin suhteutettuna. Maakuntakaavassa on osoitettu helposti saavutettavat, taajamiin kytkeytyvät ulkoilualueet. Taajamien ulkopuolelle on osoitettu laajoja ja seudullisesti tai valtakunnallisesti merkittäviä retkeily- ja ulkoilualueita.

7.4.2 VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Ne on hyväksytty valtioneuvostossa 30.11.2000 ja tarkistettu 13.11.2008 tavoitteiden sisällön osalta. Tavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Alla olevissa taulukoissa on tiivistetysti esitetty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden seuraavat kokonaisuudet koskettavat Pirkanmaan maakuntakaavaa 2040:

- Toimiva aluerakenne
- Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
- Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
- Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto

Kokonaisuuksille on asetettu yleistavoitteita ja erityistavoitteita.

	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040			
	ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE	LIIKENNE JA LOGISTIIKKA, TEKNINEN HUOLTO	KULTTUURIYMPÄRISTÖT, LUONNONSUOJELU, LUONNON MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET YHTEYDET, VIRKISTYS JA MATKAILU	ENERGIA JA LUONNONVARAT, YMPÄRISTÖHÄIRIÖT JA TURVALLISUUS
VAT-TAVOITEKOKONAISUUS TOIMIVA ALUERAKENNE	Tampereen ydinkaupunkiseudun rooli valtakunnallisesti merkittävänä ja dynaamisena kasvualueena vahvistuu. Maakuntakaavan tasapainoinen ja perusteltu keskusverkko mahdollistaa alueellisten palvelujen pitkäjänteisen kehittämisen. Asemanseutujen kehittäminen ja elinvoimaisten kuntakeskusten vahvistaminen tukevat yhdyskuntarakenteen eheytymistä ja joukkoliikenteen toimintaedellytysten paranemista. Maakuntakaava tukee maaseutualueiden kehittymistä alueen ominaispiirteet tunnistaen. Kasvupaineen alla olevalla kehittämisvyöhykkeellä hajarakentamista ohjataan ensisijaisesti taajamiin ja kyliin, jolloin vahvistuva väestöpohja edesauttaa palveluiden säilymistä ja kylien muuta kehittymistä. Keskusta-alueet tarjoavat merkityksellään seudullisille kaupan toiminnoille riittävästi kehittämis- ja sijaintimahdollisuuksia. Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen nykyisiin keskuksiin tukee maakunnan kehittyvää palveluverkkoa sekä parantaa keskusten elinvoimaisuutta ja kehittymismahdollisuuksia. Maakuntakaavan taajamatoimintojen alueiden joustokyky erilaisten maankäytön toimintojen alustana antaa kuntakaavoitukselle hyvät mahdollisuudet monipuolisten elinympäristöjen kehittämisessä.	Rata- ja tieverkolla esitetään merkittävät parannuskohteet, joilla edistetään liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Kehittyvät yhteydet edistävät Tampere-Pirkkalan lentoaseman saavutettavuutta ja vetovoimaisuutta, avaten samalla kansainvälisesti ja valtakunnallisesti kiinnostavia logistisia mahdollisuuksia. Teknisen huollon ratkaisuilla tuetaan aluerakenteen toimivuutta sekä kehittymistä. Vedenhankinnan ratkaisuilla pyritään turvaamaan hyvälaatuisen veden riittävä ja toimintavarma saanti kehittyvässä maakunnassa.	Kulttuuriympäristöjen ja luonnon monimuotoisuuden, -suojelun sekä ulkoilu- ja virkistysalueiden muodostamat viherrakenteen kokonaisuudet tukevat toimivan aluerakenteen kehittymistä sekä luovat edellytyksiä elinkeinotoiminnan monipuolistamiselle mm. matkailu- ja virkistyspalvelujen osalta. Tiivistyvän kaupunkiseudun kasvava asukaspohja aiheuttaa käyttöpainetta lähivirkistysalueille ja taajamien sisäisille viheryhteyksille. Tähän on vastattu suunnitteluratkaisuilla, jotka palvelevat entistä tehokkaammin lisääntyvän väestön erilaisia tarpeita.	Kaavalla luodaan alueidenkäytölliset edellytykset valtakunnan tasoisen energiahuollon verkoston kehittämiseen, mikä edistää huoltovarmuutta. Kaava mahdollistaa maakunnallisen ja seudullisen tuulivoimatuotannon, mikä edesauttaa uusiutuvan energian osuuden kasvattamista ilmasto- ja energiatavoitteiden mukaisesti. Kaavalla pyritään edistämään laajojen luonnon ydinaluekokonaisuuksien säilymistä ja pirstoutumisen välttämistä. Kaava edistää luonnonvaroja hyödyntävän toiminnan suuntautumista alueille, joilla toiminnasta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Puolustusvoimille varatut alueet suojavyöhykkeineen sekä muut toimintaan liittyvät tarpeet on huomioitu mm. tuulivoima-alueita koskevissa kaavamääräyksissä turvaamalla maanpuolustuksen toimintaedellytykset. Ampuma- ja moottoriratatoimintoja osoitetaan pääasiassa alueille, jonne toimintoja ja toiminnan laajuutta lisäävä keskittäminen myös tulevaisuudessa on mahdollista. Melu- ja suojavyöhykkeillä vältetään häiriölle herkkien toimintojen, kuten asutuksen sijoittaminen soveltumattomille alueille. Kiviaineshuollon aluevarauksilla turvataan rakentamistoiminnan edellytykset kehittyvässä maakunnassa.

VAT -TAVOITEKOKONAISUUS EHEYTYVIÄ YHDYSKUNTARAKENNE JA ELINYMPÄRISTÖN LAATU	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040			
	ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE	LIIKENNE JA LOGISTIIKKA, TEKNINEN HUOLTO	KULTTUURIYMPÄRISTÖT, LUONNONSUOJELU, LUONNON MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET YHTEYDET, VIRKISTYS JA MATKAILU	ENERGIA JA LUONNONVARAT, YMPÄRISTÖHÄIRIÖT JA TURVALLISUUS
	Maakuntakaava nojautuu väestösuunnitteeseen, jonka kasvuluvut ovat perusteltuja. Olemassa olevaa aluerakennetta hyödynnetään vahvasti. Maakuntakaavan yhdyskuntarakenteen kasvu on hallittua; tulevan kehityksen kasvusuunnat perustuvat tehtyihin arvovalintoihin. Asemanseutujen kehittäminen ja elinvoimaisten kuntakeskusten vahvistaminen tukevat yhdyskuntarakenteen eheytymistä ja joukkoliikenteen toimintaedellytysten paranemista. Nykyisten alueiden tiivistäminen ja täydentäminen hidastaa rakenteen hajautumiskehitystä; tämä mahdollistaa olevan infrastruktuurin käytön tehostumisen, investointikustannusten pienenemisen, liikkumistarpeen vähenemisen ja ilmastonmuutoksen hallinnan edellytysten paranemisen. Taajamatoimintojen alueiden ja keskustojen väestöpohjan kasvu parantaa palveluiden saavutettavuutta luoden edellytyksiä monimuotoisten kaupunkikulttuurien kehittymiselle sekä mahdollistaen monipuolisia ja väestöpohjaltaan tasapainoisia asuinalueita. Uusilla yhdyskuntarakenteen laajentumisalueilla on pyritty yhdistämään olemassa olevia, toisistaan nykyisin irrallisia taajamarakenteita, esimerkkeinä Mäkkylä-Teivaala sekä Pirkkala-Lempäälä-välin uudet aluevaraukset. Kasvupaineen alla olevalla kehittämisvyöhykkeellä hajarakentamista ohjataan ensisijaisesti taajamiin ja kyliin, jolloin vahvistuva väestöpohja edesauttaa palveluiden säilymistä ja kylien muuta kehittymistä.	Kestävän liikenteen näkökulmasta keskeisessä roolissa on joukkoliikenteen varaan rakentuva yhdyskuntarakenteen tiivistäminen. Tämä parantaa liikkumismahdollisuuksia ja edistää muun muassa palveluiden monipuolista saavutettavuutta. Erityisesti raideliikenteen olosuhteiden parantaminen on ympäristön ja talouden kannalta kestävää. Tehdyn liikennemallitarkastelun perusteella henkilöauton kulkumuoto-osuuden odotetaan esitetyillä maankäyttöratkaisuilla pienenevän. Tarkoituksenmukaista liikennettä tuetaan muun muassa sijoittamalla merkittävät työpaikka- ja teollisuusalueet hyvien tieyhteyksien läheisyyteen, jolloin erityisesti kuljetusintensiivinen teollinen toiminta voidaan järjestää logistiikaltaan mahdollisimman sujuvasti ja kestävästi. Merkittävästi parannettavan päätieverkon merkinnät Tampereen sisääntuloväylillä tukevat erityisesti kuljetustarpeita. Henkilöliikenteen näkökulmasta keskeisiä ovat palveluverkon ja liikenteen suhde sekä rakenteen tiivistyminen joukkoliikenteellä (sekä bussi- että raideliikenne) hyvin saavutettavilla alueilla. Kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytykset ja turvallisuus on tuotu esiin muun muassa keskustatoimintojen alueiden suunnittelumääräyksessä. Tampereen läntisten väylähankkeiden uusi tie- ja ratainfra luo mahdollisuuksia uusille työpaikka- ja teollisuusaluevarauksille, jotka tuovat kaupunkiseudulle uuden toiminnallisen painotuksen. Tampereen keskusvedenpuhdistamon uudelleen sijoittelu eheyttää yhdyskuntarakennetta vapauttaen vanhojen puhdistamojen alueet täydennysrakentamiselle.	Ne kaavamerkinnät määräyksineen, jotka velvoittavat kulttuuriympäristön arvojen huomioimiseen, edistävät olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämistä. Tällaisia merkintöjä ovat sekä kulttuuriympäristön kehittämis- ja erityisominaisuusmerkinnät määräyksineen, että lukuisten aluevaraus- ja muiden merkintöjen määräykset. Matkailuun ja viherrakenteeseen liittyvät merkinnät edistävät maaseutumaisten alueiden elinvoimaisuutta. Lisäksi Seitsemisen ja Helvetinjärven alueita yhdistävällä MK-aluemerkinnällä pyritään edistämään kansallispuistojen ja niihin kytkeytyvien luontokohteiden toimintaedellytyksiä luontomatkailussa. Taajamien yhtenäisillä viheralueilla on huomioitu myös niiden luontevimmat kytkeytymissuunnat viheralueelta toiselle sekä taajamien ulkopuolelle.	Tuulivoima-alueet luovat elinkeinoelämälle edellytyksiä uusiutuvan energian hyödyntämiseen ympäristö huomioiden. Viranomaisten selvitysten mukaisia tulva-alueita ja tulviin liittyvien riskien huomioimista edistetään maakuntakaavan yleismääräyksellä. Onnettomuusriskejä sekä melu- ja terveyshaittoja aiheuttavat toiminnat (esim. puolustusvoimien alueet, Seveso-kohteet, VAK-ratapiha, ampuma- ja moottorirata-alueet) on tunnistettu kaavaratkaisussa ja niille on tarvittavilta osin esitetty suojavyöhykkeet. Tällaisten toimintojen sijoittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota turvallisen ja laadukkaan elinympäristön kehittymiseen. Terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti turvataan osoittamalla pinta- ja pohjavesilähteet sekä varautumalla vedenhankinnan kehittämiseen. Jätevesienkäsittelyn kehittämiseen tähtäävät uudet puhdistamot (Tampere ja Nokia) on huomioitu maakuntakaavassa. Ne edistävät osaltaan vesienhoidon tavoitetilan saavuttamista. Vesien hyvän tilan saavuttamista tavoitellaan myös kaavan yleismääräyksellä, jossa on otettu huomioon erityisesti ne vesistöalueet, joissa on todettu tarve tehostaa vesiensuojelua.

VAT -TAVOITEKOKONAISUUS	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040			
	ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE	LIIKENNE JA LOGISTIIKKA, TEKNINEN HUOLTO	KULTTUURIYMPÄRISTÖT, LUONNONSUOJELU, LUONNON MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET YHTEYDET, VIRKISTYS JA MATKAILU	ENERGIA JA LUONNONVARAT, YMPÄRISTÖHÄIRIÖT JA TURVALLISUUS
KULTTUURI- JA LUONNONPERINTÖ, VIRKISTYSKÄYTTÖ JA LUONNONVARAT	Hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita menetetään uuden taajamarakenteen myötä. Taajamarakenteeksi osoitettujen alueiden hyvä sijainti yhdyskuntarakenteessa sekä varauksen merkitys aluekehityksen kannalta on kuitenkin katsottu niin suureksi, että maakuntatasoon nähden kohtuullinen peltoalan väheneminen voidaan hyväksyä. Taajamien tiivistäminen muuttaa kaupunkikuvaa ja -ympäristöä. Rakentaminen ja alueiden käytön muutokset voivat uhata luonnon monimuotoisuutta ja vaarantaa ekologisen verkoston toimivuutta ja kulttuuriympäristöjen arvoja. Vaikutukset ovat riippuvaisia yksityiskohtaisemmasta suunnittelusta.	Liikennettä ja logistiikka koskevissa ratkaisuissa on otettu huomioon kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot. Osoitetuilla viheryhteyksillä turvataan eliöstön liikkuminen luonnon alueelta toiselle väylien halkomilla alueilla. Uusien jätevedenpuhdistamojen osoittaminen uudistaa käytettävää teknologiaa, mikä turvaa entistä paremmin luonto- ja ympäristöarvoja sekä edistää osaltaan vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista.	Maakuntakaavassa on osoitettu yhtenäinen ylikunnallinen ulkoilureitistö. Virkistysalueet, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, arvokkaat geologiset muodostumat, luonnonsuojelualueet sekä viheryhteydet muodostavat verkoston, joka turvaa luonnonsuojelullisesti arvokkaiden alueiden säilymistä sekä ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. VAT:n mukaisesti määräyksin sekä suunnitteluohjein pyritään ehkäisemään näiden yhtenäisten luonnonalueiden pirstoutumista. Ylimaakunnalliset yhteydet on tunnistettu. Valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja maisemien osoittaminen säilyttää merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot. Viherverkon, kulttuuriympäristöjen ja matkailun alueet ja kehittämisperiaatemerkinnät edistävät matkailuelinkeinoja ja niiden verkottumista alueellisia vahvuuksia hyödyntäen. Vesi- ja rantaluontoa on huomioitu yleismääräyksellä taajamien rakentamattomien rantoja säilyttämisestä sekä huomioimalla vesienhoidon riskialueiksi todettujen vesistöjen vedenlaadun ekologinen ja kemiallinen tila. Arvokkaiden geologisten muodostumien arvojen heikkeneminen sekä niihin kohdistuvat riskit on tunnistettu. Jäljellä olevat arvot pyritään turvaamaan ge-alueita koskevilla määräyksillä.	Maakuntakaavassa on otettu huomioon VAT:n mukaisesti käyttökelpoiset kiviainesvarat sekä niiden kulutustarve pitkällä aikavälillä. Lisäksi kiviaineshuolto on sovitettu yhteen suojelutarpeiden kanssa. Ratkaisu perustuu VAT:n mukaisesti toteutettuun Pirkanmaan POSKI-hankkeeseen. Maanvastaanotto- ja kierrätystoiminnan varauksilla pyritään edistämään luonnonvarojen kestävää käyttöä. Luokitelluilla pohjavesialueilla olemassa olevaa maankäyttöä on kevennetty muuttamalla esimerkiksi teollisuusalueita työpaikka- ja taajamatoimintojen alueiksi. Pohjavesialueilla sijaitsevien ampuma- ja moottoriratojen kehittämisessä painotetaan toiminnan suuntaamista pohjavesialueiden ulkopuolelle. Pohjavesialueiden määräyksellä edistetään pohjavettä uhkaavien riskien vähentämistä vesienhoitoa koskevien tavoitteiden mukaisesti. Kaava edistää turvetuotannon suuntautumista teknistaloudellisesti potentiaalisille alueille, joilla toiminnasta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia ympäristölle. Laajat yhtenäiset metsätalousalueet on huomioitu kaavamerkinnällä sekä hyvät ja yhtenäiset peltoalueet huomioitu suunnittelussa sekä yleismääräyksessä.

	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040			
	ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE	LIIKENNE JA LOGISTIIKKA, TEKNINEN HUOLTO	KULTTUURIYMPÄRISTÖT, LUONNONSUOJELU, LUONNON MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET YHTEYDET, VIRKISTYS JA MATKAILU	ENERGIA JA LUONNONVARAT, YMPÄRISTÖHÄIRIÖT JA TURVALLISUUS
VAT -TAVOITEKOKONAISUUS TOIMIVAT YHTEYSVERKOSTOT JA JA ENERGIAHUOLTO	Yhdyskuntarakenteen aluevaraukset on yhteensovitettu liikenneverkon kanssa. Yhdyskuntarakenteen aluevarauksilla on pyritty hyödyntämään olemassa olevia jo rakennettuja alueita, mikä vähentää liikkumistarvetta ja vähentää painetta laajentaa liikenteen ja teknisen huollon alueita ja linjoja. Aluerakenteessa on huomioitu puuterminaalien mahdolliset sijainnit, jotka osaltaan turvaavat uusiutuvia luonnonvaroja käyttävien tai niiden käyttöön siirtyvien energialaitosten raaka-aineen mahdollisimman häiriöttömän saannin. Uusiutuvaa tai jäteperäistä polttoainetta hyödyntävät laitokset on pyritty sijoittamaan niin, että niiden vaikutukset muuhun yhdyskuntarakenteeseen ovat mahdollisimman vähäisiä.	Liikenneratkaisut perustuvat alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan, jonka keskeisenä lähtökohtana on liikennejärjestelmien kehittäminen eri liikennemuodot käsittävinä kokonaisuuksina. Valtakunnallisesti tärkeiden liikenneväylien kehittämismahdollisuudet on turvattu kaavaratkaisuissa. Tampere-Pirkkalan lentoaseman toimintaedellytykset valtakunnallisena asemana on turvattu aluevarausmerkinnöin sekä lentomelualuein. Myös tuulivoima-alueiden suunnittelussa on huomioitu lentoesteiden korkeusrajoitukset. Tekniseen huoltoon liittyvillä energiansiirtoverkoilla varaudutaan tulevan tarpeen täyttämiseen ja hajautetun energiatuotannon ratkaisuihin. Nykyiset maakaasulinjat on osoitettu maakuntakaavassa. Uusille yhteystarpeille ei ole nähty tarvetta.	Energiansiirtoverkkojen sijoittelussa on huomioitu arvokkaat luonto- ja kulttuuriympäristökohteet ja maiseman erityispiirteet mahdollisimman hyvin hyödyntäen olemassa olevia johtokäytäviä.	Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät alueet on osoitettu maakuntakaavassa, mikä edistää uusiutuvan energian tuotantoa. Energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtolinjaukset on osoitettu kaavassa. Lisäksi on esitetty varaukset uusille linjoille. Niissä on otettu huomioon olemassa olevien johtokäytävien hyödyntäminen. Puuterminaalien osoittamisella turvataan sahateollisuuden lisäksi biopolttoaineisiin perustuvien energialaitosten raaka-aineen saantia. Viranomaisten selvitysten mukaisia tulva-alueita ja tulviin liittyvien riskien huomioimista edistetään maakuntakaavan yleismääräyksellä.

7.4.3 PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVAN 2040 TAVOITTEET

Alla olevissa taulukoissa on arvioitu, miten kaavaratkaisu toteuttaa Pirkanmaan maakuntakaavalle 2040 asetettuja tavoitteita.

	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040			
	Maankäyttöratkaisuilla tuetaan Pirkanmaan asemaa johtavana ympäristövastuullisen elämäntavan, kehittyvän elinkeinoelämän ja viihtyisän asumisen palvelumaakuntana. **Vastuullisella liikenteen ja maankäytön suunnittelulla varmistetaan toimiva ja taloudellinen eläminen ja elinkeinotoiminta koko maakunnassa.**	**Asemoidaan ja yhteensovitetaan menestyksen kannalta tärkeimmät toiminnot ja kansallinen liikennejärjestelmä.**	**Varmistetaan logististen ketjujen ja henkilöliikenteen matkaketjujen toimivuus vahvistamalla kansainvälisesti toimivaa liikennejärjestelmää (kuten Tampere-Pirkkalan lentoasemaa), pääliikenneverkkoa ja sen solmupisteitä.**	**Turvataan yritystoiminnan alueiden monipuolisuus, riittävyys ja hyvä saavutettavuus.**
1. VAHVISTETAAN MAAKUNNAN KILPAILUKYKYÄ	Kaava tukee kattavaa ja tehokasta joukkoliikenneratkaisua ja tiivistää yhdyskuntarakennetta vahvoilla joukkoliikennevyöhykkeillä. Kaavassa kaupunkiseudun uudet alakeskukset on sijoitettu pääradan varrelle Tampereen ja Lempäälän väliin. Alakeskuksella tulee olla vahva asukaspohja. Kaavalla on vahvistettu lähijunaliikenteen toimintaedellytyksiä Nokian ja Lempäälän suunnilla. Maakuntakaava vahvistaa ja tiivistää nykyisiä kuntakeskuksia. Kaavaratkaisu tukee nykyisten ja uusien asemanseutujen vahvaa kehittämistä sekä vahvistaa Valkeakosken, Mänttä-Vilppulan ja Sastamalan keskustaajamien roolia seutukeskuksina. Keskus- ja palveluverkkoratkaisu tukee palveluiden pitkäjänteistä kehittämistä sekä turvaa niiden riittävän saavutettavuuden.	Kaavassa on sovitettu yhteen maankäyttö ja liikennejärjestelmä kokonaisuutena. Kaavassa on varauduttu uuteen raideliikenteen henkilöasemaan Tampereen keskustan eteläpuolella. Kaavassa on varauduttu läntisen ratayhteyden ja yhdysradan toteuttamiseen sekä järjestelyratapihan siirtoon. Kangasalla Lentolaan suunnattu 2-kehä nivoo yhteen eteläisen ja itäisen kaupunkiseudun maankäyttöalueita. Kehän Lentola–Tarastenjärvi-osuuteen suhtaudutaan yhteystarvemerkinnällä osoitettuna optiona. Alueen maankäyttöratkaisuissa on huomioitu osuuden toteuttamisen edellytykset. Valtakunnallisen maantieverkon sujuvuutta edistävät kaavamerkinnät, jotka liittyvät valtatien 3 Hämeenkyrön keskustan ohitukseen ja yhteysväliin Hämeenkyrö–Ylöjärvi sekä valtatien 9 Tampere–Orivesi-välin ja valtatien 12 Tampere–Kangasala-välin kehittämiseen. Kaavan Pori–Haapamäki-ratareitti säilyttää mahdollisuuden radan käyttöönottoon.	Aluekehityksen lähtökohdaksi on otettu kansainvälisen lentokentän yhteydet ja logistiset mahdollisuudet, joita maakuntakaavassa osoitetut maankäytön aluevaraukset ja liikenteen ratkaisut tukevat. Kaavassa on osoitettu valtatien 3 Puskiaisen oikaisun ja 2-kehän linjaukset sekä niihin liittyvä maankäyttö. Kaava edistää sujuvia matkaketjuja. Kaavassa on osoitettu seudullisen joukkoliikenteen merkittävät vaihtopaikat, liityntäpysäköinnin edellyttämät seudulliset ratkaisut sekä raideliikenteen asemat. Puuterminaaleilla tuetaan biotalouden kehittymistä ja logistista kilpailukykyä.	Kaavan kehittämisperiaatemerkinnät ja maankäytön aluevaraukset edistävät valtatiehen 3 tukeutuvan, hyvin saavutettavan elinkeinoelämän vyöhykkeen kehittymistä. Kaavan maankäyttöratkaisut tukevat selkeästi profiloituneiden työpaikka-alueiden syntymistä sekä sekoittuneessa taajamarakenteessa että yritysalueina. Kaavaratkaisu turvaa ja edistää maaseutuelinkeinojen kehitysedellytyksiä. Osana kaavatyötä on selvitetty hyvät ja yhtenäiset peltoalueet, ja kaavamääräyksillä pyritään turvaamaan niiden tuotantokäyttö. Kaava tukee uusiutuvan energiatuotannon lisäämistä osoittamalla varaukset tuulivoiman tuotantoon. Kaavassa osoitetut matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealuemerkinnät edistävät Pirkanmaan matkailuelinkeinoja. Myös matkailupalvelujen aluevaraukset tukevat alueellisesti kattavan matkailupalvelujen kokonaisuuden kehittymistä.

2. KEHITETÄÄN SOSIAALISESTI JA YMPÄRISTÖN KANNALTA VASTUULLISTA YHDYSKUNTARAKENNETTA	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040		
	Tuetaan asukkaiden sujuvaa ja kestävää arkiliikkumista sekä palveluiden hyvää saatavuutta toimivaan liikennejärjestelmään perustuvilla liikenteen ja maankäytön ratkaisuilla.	**Tunnistetaan luonnon ja kulttuuriympäristön merkittävimmät arvot sekä alueiden virkistyskäyttötarpeet ja huomioidaan ne maankäytössä.**	**Tehdään innovatiiviset maankäytön ratkaisut yhteistyössä asukkaiden ja elinkeinoelämän kanssa.**
	Päivittäistavara- ja keskustahakuinen erikoiskauppa on suunnattu ensisijaisesti keskustatoimintojen alueille. Uusia keskusta-alueiden ulkopuolisia keskustahakuisen vähittäiskaupan seudullisesti merkittäviä alueita ei ole osoitettu kaavaan. Kaupallisten palveluiden kehittämisessä kaavaratkaisu tukee Tampereen keskustaa valtakunnan osakeskuksena sekä korostaa intensiiviseen joukkoliikenteeseen tukeutuvia alueita. Kaava antaa edellytykset kaupan ja muiden palveluiden integraatiolle. Kaavamerkinnöillä tähdätään pääradan asemanseutujen vahvaan kehittämiseen Toijalassa ja Viialassa, Mänttä-Vilppulan kehittämiseen seutukeskuksena, jonka pitkämatkainen joukkoliikenne tukeutuu ensisijaisesti rautatiehen sekä Parkanon roolin vahvistamiseen raideliikenteeseen tukeutuvana keskuksena. Lisäksi uusia asemia osoitetaan muun muassa Ylöjärven keskustaan, Tampereen Lakalaivaan ja Lempäälän Sääksjärvelle. Myös Sastamalan kehittäminen seutukeskuksena perustuu osin raideliikenteeseen. Työpaikka-alueet ovat hyvin saavutettavissa osana taajamarakennetta. Monipuolisia toimintoja mahdollistavat ja tiivistyvät taajamatoimintojen alueet tarjoavat mahdollisuuden asuin- ja työympäristöjen kehittämiselle. Kaavatyössä on tunnistettu yhdyskuntarakenteen haitta- ja turvallisuusriskitekijät. Lentomeluun, vaarallisten aineiden kuljetuksiin sekä puolustusvoimien alueisiin liittyvät suojavyöhyke- ja herätemerkinnät on osoitettu maakuntakaavassa. Lisäksi yleismääräyksissä on kiinnitetty huomiota tulva-alueisiin liittyviin riskeihin.	Viherrakenteen ja kulttuuriympäristöjen kaavaratkaisut luovat pohjan vastuullisen yhdyskuntarakenteen kehittymiselle. Pohjavesialueiden kaavamerkinnät ylläpitävät ja pyrkivät edistämään pohjavesien hyvää laadullista ja määrällistä tilaa. Geologisesti arvokkaiden alueiden osoittamisella turvataan maa- ja kallioperän arvojen säilyminen. Viherrakenteen ja maiseman sekä myös kulttuuriympäristöjen kaavaratkaisut turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä, on tarkasteltu kaavassa maakunnallisena kokonaisuutena. Kaavamerkinnät turvaavat sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä että ekosysteemipalvelujen tarjontaa. Kaavassa on osoitettu päivitetyt luonnonsuojelualueet, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet sekä Natura-alueet. Kaavassa on osoitettu taajamiin liittyvät virkistysalueet, taajamarakenteen ulkopuoliset retkeily- ja ulkoilualueet sekä viheryhteydet, joiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana. Myös ulkoilu- ja melontareitit on osoitettu. Kaavassa on selvityksiin perustuen osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat, joilla vahvistetaan ympäristöjen ja seutujen identiteettiä.	Kaavatyössä on korostunut eri maankäyttömuotojen ja intressiryhmien tavoitteiden yhteensovittaminen. Tämän saavuttamiseksi maakuntakaavan valmisteluprosessissa on panostettu laajaan vuorovaikutukseen alueen kuntien, naapurimaakuntien, asukkaiden ja muiden toimijoiden sekä viranomaisten kanssa. Monet kaavatyön pohjaksi laaditut selvitystyöt, kuten Pirkanmaan maakuntakaavan maankäyttövaihtoehdot sekä niiden vaikutusten arviointi, on työstetty joukkouttamista, tiivistä työpajatyöskentelyä sekä laajaa asiantuntijuutta hyödyntäen. Maakuntakaavan eri teemakokonaisuuksiin liittyvät, kaavatyötä varten perustetut hanke- ja työryhmät ovat antaneet vahvan panoksen kaavaprosessin etenemiselle. Näiden ryhmien kokoontumisiin on osallistunut yli 200 pirkanmaalaista toimijaa.

	PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040	
	Esitetään luonnonvarojen hyödyntämisen maakunnalliset periaatteet.	**Tunnistetaan uusiutuvan energian lähteet ja tehdään kestävän kehityksen mukaiset maankäyttöratkaisut**
3. TUETAAN LUONNONVAROJEN KESTÄVÄÄ KÄYTTÖÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN ENERGIATEHOKKUUTTA	Maakuntakaavassa on sovitettu yhteen luonnonarvojen huomioon ottaminen ja luonnonvarojen hyödyntäminen. Kaavassa on osoitettu selvityksiin perustuen alueevaraukset turvetuotannolle sekä kiviainesten ottoon. Maakuntakaavassa on osoitettu maakunnan alueella sijaitsevat pohjavesialueet, jotka voivat tulevaisuudessa soveltua seudullisen vedenhankinnan kehittämiseen. Kaavassa osoitetulla kehittämisperiaatemerkinnällä turvataan myös tekopohjaveden muodostamismahdollisuudet. Lisäksi maakuntakaavan yleismääräys turvaa veden laatua niiden pintavesialueiden osalta, joita niinikään hyödynnetään vedenhankinnassa.	Kaavaratkaisu edistää uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämistä osoittamalla tuulivoimatuotannoille soveltuvat alueet. Tuulivoima-alueiden suunnittelumääräykseen on sisällytetty ympäristö- ja luontoarvojen huomioon ottaminen. Puuterminaalit ovat merkittävä osa biotalouden edistämisketjua. Ne luovat mahdollisuuden lisätä maakunnan kilpailukykyä edistäen niin valtakunnan kuin maakunnan omia tavoitteita kasvattaa bioraaka-aineen käyttöä energiantuotannossa. Maakuntakaavassa on osoitettu puutavaran ja bioenergiaraaka-aineiden kuljetuksiin liittyvien terminaalien yleispiirteiset sijainnit. Nykyisen rakenteen tiivistäminen ja täydentäminen hidastaa sen hajautumiskehitystä, mahdollistaa olevan infrastruktuurin käytön tehostumisen, investointikustannusten pienenemisen, liikkumistarpeen vähenemisen sekä ilmastonmuutoksen hallinnan edellytysten paranemisen yhdyskuntarakenteen energiatehokkuutta edistäen.

7.4.4 MAAKUNTASTRATEGIAN TAVOITTEET

Maakuntakaavan pyrkimyksenä on vastata niihin Pirkanmaan maakuntastrategiassa 2040 linjattuihin kehittämistyön keskeisiin tavoitteisiin, jotka kohdistuvat maakuntakaavoitukseen. Seuraavassa on arvioitu, kuinka kaava toteuttaa Pirkanmaan maakuntastrategiassa 2040 esitettyjä kehittämiskokonaisuuksia ja maakunnallisia muutostavoitteita.

VÄLKKY JA SAAVUTETTAVA PIRKANMAA 2014–2017:

Kehittämiskokonaisuus 1: Pirkanmaan saavutettavuus ja kuljetusten sujuvuus
''Maakuntakaavoituksella vastataan elinkeinoelämän pitkän aikavälin maankäytön tarpeisiin sekä maakunnallisesti merkittävien liikenne- ja logistiikkahankkeiden läpivientiin.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
• Valtatien 3 Puskiaisten oikaisu	• ”Uusi moottoriväylä”
• Tampereen 2-kehä (lentokenttä–Sääksjärvi–Hervanta–Kangasalan Lentola–vt 9)	• ”Uusi tie”, ”Ohjeellinen tielinjaus” ja ”Tieliikenteen yhteystarve”
• Uusi henkilöliikenteen asema Tampereen keskustan eteläpuolelle	• ”Asema”
• Tampereen läntinen ratayhteys	• ”Uusi päärata” ja ”Ohjeellinen päärata”
• Tampereen järjestelyratapihan siirto	• ”Maaliikenteen alue”
• Kahden uuden kaupunkiseudun alakeskuksen sijoittaminen ja kehittäminen pääradan varressa Tampereen ja Lempäälän välillä	• Rautaharkko-Lakalaivan ja Sääksjärven alueet: ”Keskustatoimintojen alue”

''Maakunnan kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus sekä elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuus ovat parantuneet. Tampereen asema valtakunnallisena liikenteen ja tavarakuljetusten kohtaamispaikkana on vahvistunut. Lentokentän alueen, Tampereen seudun kehä- ja sisääntuloteiden, pääradan ja Tampere–Helsinki-moottoritien väliselle alueelle on muodostumassa sisämaan houkuttelevin logistinen maankäyttökokonaisuus ja vetovoimainen yritysvyöhyke. Tehdyt liikenneratkaisut tukevat myös kasvaneen tavaraliikenteen vaatimuksia.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Pääliikenneverkon kehittämisen kärkihankkeet:	**Osoitettu maakuntakaavaan merkinnällä:**
• Pääradan lisäraiteet ja välityskyvyn lisääminen Tampere–Toijala–(Hämeenlinna), Toijalan kolmioraide	• ”Merkittävästi parannettava päärata” ja ”Uusi päärata”
• Jämsä–Tampere–Rauma- ja Tampere–Seinäjoki -rataosuuksien akselipainojen korotus	• ”Merkittävästi parannettava päärata” ja ”Päärata”
• Valtatien 3 Tampere–Vaasa-yhteysvälin parantaminen, Hämeenkyrön ohitustien investoinnin aloittaminen osana HHT-kasvukäytävän jatkokehittämistä	• ”Uusi moottoriväylä” ja ”Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie”
• Valtatie 9 Tampere–Orivesi (Alasjärvi–Ruutanan moottoritie, nelikaistatie välille Ruutana–Orivesi)	• ”Merkittävästi parannettava moottoriväylä” ja ”Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie”
• Valtatie 12 Tampere–Kangasala-yhteysvälin parantaminen	• ”Merkittävästi parannettava valtatie tai parannettava kantatie”
Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman 1. vaiheen toimenpiteiden edistäminen, erityisesti:	**Liikennejärjestelmäsuunnitelman 1. vaiheen toimenpiteitä on edistetty maakuntakaavan suunnittelutyössä.**
• Tampere-Pirkkalan toisen kiitotien varaus	• Toiseen kiitotiehen on varauduttu lentoaseman aluevarauksessa
• Tampereen läntisen oikoradan maakuntakaavoitukseen liittyvä suunnittelu	• Tampereen läntinen ratayhteys esitetään
• Kestävän liikkumisen suunnitteluperiaatteiden edistäminen	• Kestävä liikkuminen ja joukkoliikenne on otettu huomioon sekä yhdyskuntarakenteen että liikennejärjestelmän ratkaisuissa
• Maankäytön suunnittelun ja joukkoliikennesuunnittelun yhteenkytkentä	
• Liikennevaikutusten arvioinnin ja huomioon ottamisen kehittäminen maankäytön suunnittelussa	• Maankäytön liikenteellisten vaikutusten arviointi on laadittu TALLI-liikennemallia hyödyntäen
• Suurten liikennehankkeiden kaavallisen valmiuden parantaminen	• Suuret liikennehankkeet on esitetty suunnittelutilanteen mahdollistamilla merkinnöillä maakuntakaavassa
• Tampereen kaupunkiseudun ja maakunnallisen lähijunaliikenteen kehittäminen	• Lähijunaliikennettä edistetään erityisesti yhdyskuntarakennetta tiivistämällä
• Maakunnallinen linja-autoliikenteen terminaalien ja vaihtopysäkkien luokittelu ja laatutasoselvitys	• Taustaselvityksenä on laadittu selvitys ”Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti Pirkanmaalla”
Tampere-Pirkkalan lentoaseman kehittäminen Sisä-Suomen solmuasemana ja maakunnan kansainvälistymisen moottorina. Lentoaseman kytkeminen henkilö- ja tavaraliikenteen verkkoon.	Maakuntakaavaan on osoitettu Uusi päärata -merkintä, joka liittää Tampere-Pirkkalan lentoaseman pääratаverkkoon. Lentoliikenteen aluevarauksessa on varauduttu toisen kiitotien rakentamiseen. Lentoaseman lähialueelle osoitetaan merkittäviä uusia työpaikka-alueita.
Helsinki–Hämeenlinna–Tampere-vyöhykkeen kehittämispilotit ja älyliikennekokeilut (pendelöinti, liikenteen sujuvuus, monitorointi, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, kehittäminen päästövähennysvyöhykkeenä).	Maakuntakaavaan on osoitettu HHT-vyöhykkeelle yhdyskuntarakenteen tiivistämistä, mikä tukee kehittämispilottien toteutumista. Maakuntakaavan kehittämisvyöhykkeet ja -kohdealueet nostavat esiin strategisesti tärkeät maakunnalliset painopistealueet. Kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke -merkintä edistää Tampereen ydinkaupunkiseudun ja eteläisen Pirkanmaan kehittymistä hyvin saavutettavana ja monipuolisena hybriditoimintojen alueena. Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke -merkintä vastaa tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen muutostarpeisiin.
Koko maakunnan kattavan tietoliikenneinfrastruktuurin kehittäminen sekä valokuitu- ja laajakaistahankkeiden edistäminen.	Näitä ei ole osoitettu erillisinä varauksina maakuntakaavaan.

EHYT JA SAAVUTETTAVA PIRKANMAA 2014–2017:

Kehittämiskokonaisuus 2: ”Ihmisten sujuva arki ja palveluiden saavutettavuus”

''Maakuntakaavoituksella ja kuntien maankäytön suunnittelulla on turvattu edellytykset sosiaalisesti kestävälle alue- ja yhdyskuntarakenteelle sekä kattavalle palvelukeskusverkolle.'

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Maakuntakaavan tavoitteellinen palvelukeskushierarkia ja sen tukeminen, sekoittuneiden alueiden edistäminen maankäytön suunnittelussa (asumisen, palveluiden ja työpaikka-alueiden sijoittaminen asukkaiden sujuvan arjen näkökulmasta). Seutukeskusten aseman vahvistaminen keskusverkossa sekä maaseudun palveluiden pitovoimaisuuden tukeminen seudullisesti merkittävissä kylissä.	Maakuntakaavaan on osoitettu alueellisesti tasapainoinen keskus- ja palveluverkko, joka vaikuttaa myönteisesti palvelujen tasapuoliseen saatavuuteen ja vähentää asumisen, työpaikkojen ja palveluiden välimatkoja. Sekoittuneen rakenteen edistäminen taajamatoimintojen alueilla mahdollistaa uudenlaisia asuinympäristöjä, joilla esimerkiksi työpaikat ja palvelut sijaitsevat kiinteämmin osana elinympäristöä.

’’Palvelukeskuksia on kehitetty helposti saavutettavina joukkoliikenteen solmukohtina sekä toimivina kevyenliikenteen ympäristöinä. Päivittäis- ja erikoistavarakauppa on ohjattu keskustoihin. Maaseutu tarjoaa ja mahdollistaa monipuolisia vaihtoehtoja urbaanille asumiselle ja työnteolle.’’

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Joukkoliikennepalvelut, kevyen- ja joukkoliikenteen sujuvat keskustat, toimintojen saavutettavuus, MAL-sopimuksen mukaiset kevyen- ja joukkoliikenteen investoinnit 2014–2015, vetovoimainen rakennettu ympäristö, koko maakunnan kattava tietoliikenneinfrastruktuuri (valokuitu ja laajakaista), työnteon mahdollisuudet harvaan asutuilla alueilla (etätyö ja yrittäjyys maaseudulla), maaseudun tieverkon ylläpidon resurssien turvaaminen.	Keskusta-alueiden kaavamääräyksessä on kiinnitetty huomiota joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytysten, liityntäpysäköinnin ja vaihtopaikkojen kehittämiseen. Päivittäis- ja erikoistavarakaupan sijoittuminen painottuu keskustoihin. Kulttuuriympäristöt ovat merkittävä osa viihtyisää asuinympäristöä. Maakuntakaavassa esitettävän tieverkon suunnittelun lähtökohtana on palveluverkko ja alueiden kytkeytyvyys toisiinsa. Näin toimintojen saavutettavuutta edistetään koko maakunnassa.

''Pirkanmaalaisten päivittäinen liikkuminen on nykyistä sujuvampaa ja turvallisempaa.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Sujuvat matkaketjut, joukkoliikenteen terminaalipaikat ja liityntäpysäköinti, innovatiiviset joukkoliikenteen lippujärjestelmät, älypalvelut, arjen etäpalveluiden kehittäminen, kokonaisvaltainen liikennejärjestelmäsuunnittelu ja liikenteen turvallisuutta edistävät toimenpiteet.	Osoitettu maakuntakaavaan joukkoliikenteen vaihtopaikat sekä liityntäpysäköintipaikat keskustatoimintojen alueiden ja asemien ulkopuolella. Lisäksi joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä liityntäpysäköinnin ja vaihtopaikkojen osalta ohjataan keskustatoimintojen ja asemien merkintöjen yhteydessä.

KESTÄVÄ PIRKANMAA 2014–2017:

Muutostavoite 1: Älykäs ja vihreä kasvu Pirkanmaan vahvuudeksi

''Pirkanmaa kuuluu johtavien kestävän kasvun alueiden joukkoon Euroopassa. Maakunnassa ympäristöosaamisesta ja -teknologioista on tehty erottuva kilpailuetu. Maakunta tarjoaa monipuolisia nollaenergia- ja puurakentamista pilotoivia asuinkohteita. Yritystukirahoituksesta huomattava osa on käytetty yritysten resurssitehokkuuden parantamiseen ja vähähiilisyystavoitteiden mukaiseen kehittämiseen.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Kestävän kehityksen osaamiskeskittymä (korkeakoulut, yritykset), strateginen pitkän tähtäimen päätöksenteko, kestävä ja ekotehokas asuminen ja rakentaminen, älykäs infrastruktuuri (mm. resurssiviisaat verkostot, ekotehokkaat energia- ja materiaalivirrat, liikkuminen, energiatehokas valaistus), energiansäästö, kierrätysmateriaalit, vähähiilisyys, resurssitehokkuus, systeemiset ympäristöratkaisut, osaaminen ja perustutkimus, liiketoimintaideoiden tukeminen, ympäristö- ja cleantech-osaamisen tuotteistaminen ja innovointi, tutkijavaihdot, sähköauto- yms. teknologiat, Invest In -toiminta, ympäristöalan Start Up, biotalous, keskustojen puutarhakaupunkikonseptit.	Osoitettu teollisuus- ja työpaikka-alueita, palvelujen alueita, puuterminaaleja, jätteenkäsittelyyn ja maanvastaanottoon ja kierrätystoimintaan soveltuvia alueita, joilla on mahdollista toteuttaa mm. cleantech-osaamista ja bio- ja kiertotaloutta tukevaa toimintaa sekä julkista ja yksityistä palvelu- ja tutkimustoimintaa.

Muutostavoite 2: Biotalous harvaanasuttujen alueiden kasvualaksi

''Erityisesti harvaanasuttujen ja maaseutumaisten alueiden merkittävimmäksi kasvualaksi on noussut biotalous. Biotalouden mahdollisuudet on hyödynnetty myös kaupungeissa ja taajamissa.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Maa-, metsä-, vesi-, ruoka- ja energiaresurssien jalostusasteen nosto ja arvonlisä, biotalouden yritystoiminnan puitteiden luominen, biomateriaalit, bioalan t&k -toiminta, biojalostamot, toimivat jakelu- ja kuljetusketjut, puunkorjuu, uusien markkinoiden synnyttämisen tukeminen, kaupunkiviljely, luomutuotanto, lähiruoka, maaseudun kehittäminen ja elinvoima, yrittäjyyden edellytykset harvaanasutuilla alueilla.	Maakuntakaavassa on osoitettu lukuisia kehittämisperiaatemerkintöjä, kuten taajamien elinvoimaisuutta, maaseutuelinkeinojen kehittämistä, kasvutaajamien ja taajamien elinvoimasuutta edistäviä vyöhykkeitä, joilla biotaloutta ja siihen kiinteästi liittyvien ekosysteemipalveluiden hyödyntämistä tuetaan. Myös maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä, sijoittuvat maaseutumaisille alueille, joilla maakuntastrategian tavoitteiden toteutumista tuetaan.

Muutostavoite 3: Uusiutuva energia ja hajautetut energiantuotantoyksiköt

''Strategiakaudella maakunnan energian loppukulutuksesta vähintään 50 prosenttia on uusiutuvaa energiaa. Ohjelmakaudella hajautetut energiantuotantoyksiköt ovat yleistyneet haja-asutusalueilla ja Pirkanmaalla on toteutettu useita tuulivoimapuistoja. Vuonna 2040 maakunnan omalla tuulivoimalla tuotetaan energiaa 500 GWh (3 % maakunnan energiankulutuksesta).''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategian toteutustoimet, ilmastonmuutokseen varautuminen, hajautettu energiantuotanto ja uusiutuvaan energiaan perustuvat ratkaisut, hake ja hakekaukolämpö, aluelämpö, maaseudun pienet energiantuotantoyksiköt, pientuottajien mahdollisuudet tuottaa energiaa verkkoon, maatilojen uudet energiaratkaisut, energiaosuuskunnat ja kylien omat energiahankkeet, tuulivoima, maakunnan energiaomavaraisuus, julkisen liikenteen kestävät energiaratkaisut.	Maakuntakaavan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävillä tuulivoima-alueilla edistetään uusiutuvan energian käyttöä energiantuotannossa ja lisätään energiantuotannon omavaraisuusastetta mahdollistaen strategian tavoitteiden toteutuminen. Puuterminaalit tukevat energiantuotannossa uusiutuvien luonnonvarojen käytön lisäämistä sujuvoittaen ja tehostaen raaka-aineen logistista ketjua. Maakuntakaavalla tuetaan julkisen liikenteen käytön kasvua liityntäpysäköinti- ja vaihtopaikkaterminaaleilla sekä tiiviillä joukkoliikennevyöhykkeillä.

Muutostavoite 4: Maakunnan luonto ja vesistöt voivat paremmin

''Maakunnan monipuolisten luonnonsuojelualueiden, kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden vaaliminen on lisännyt paitsi pirkanmaalaisten virkistysmahdollisuuksia, myös niiden liiketoiminnallisen hyödyntämisen mahdollisuuksia.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Ilmastonmuutokseen varautuminen ja sopeutuminen, pilaantuneiden maa-alueiden kunnostus, puhtaat vesistöt, luonto- ja elämysmatkailu, Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman toteutustoimet.	Maakuntakaavan yleismääräyksillä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista vesienhoidon tavoitteiden mukaisesti sekä ilmaston muutokseen liittyen tulvasuojelun huomioon ottamista. Taajamien rakentamattomat ranta-alueet pyritään yleismääräyksellä säilyttämään pääsääntöisesti rakentamattomina. Maakuntakaava edistää merkinnöillään Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman toteuttamista. Luonto- ja elämysmatkailua edistetään virkistys- ja retkeilyalueilla, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueilla, Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeellä, maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä, matkailupalvelujen sekä kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden osoittamisella. Maakuntakaavamerkintöjen kokonaisuus Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistojen alueella tukee alueen luontomatkailun kehittämistä. Maakuntakaavassa on osoitettu maakunnan luonnonsuojelu- ja Natura-alueiden verkosto.

KESTÄVÄ JA SAAVUTETTAVA PIRKANMAA 2014–2017:

Kehittämiskokonaisuus 3: Eheytyvän ja kestävän yhdyskuntarakenteen kehittäminen

''Maankäytön suunnittelun painopiste on erityisesti keskusseudulla olemassa olevassa tiivistyvässä rakenteessa ja vahvojen joukkoliikennevyöhykkeiden kehittämisessä. Yksityisen autoilun osuus liikkumisesta on vähentynyt.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Tampereen raitiotiehanke ja rautatieaseman aluekokonaisuuden kehittäminen, hybridiratkaisuihin perustuva joukkoliikenne (ratikka, bussi, juna), maakunnallinen lähijunaliikenne, joukkoliikenteen terminaalipaikat ja liityntäpysäköinti, rakentamisen ja asumisen ohjaus ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen, kaavoituksen ohjaus.	Osoitettu maakuntakaavaan tehokkaaseen joukkoliikennejärjestelmään tukeutuvat alueet ”Tiivis joukkoliikennevyöhyke” -merkinnällä ja raideliikenteeseen tukeutuvat alueet ”Tiivistettävä asemanseutu” -merkinnällä. Maankäytön perusratkaisun yhteydessä esitetään myös seuduittaiset joukkoliikenteen pääyhteydet ja muodot.

''Asuin- ja elinympäristöt ovat monipuolisia ja ne tukevat ihmisten terveyttä sekä toimintakykyä. Maakuntakaava huomioi kattavasti luonnon ekologiset yhteydet, arvokkaat kulttuuri- ja rakennetut ympäristöt, maisema-alueet sekä virkistys- ja suojelualueet.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Investoinnit kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiin, kattavat ulkoilu- ja virkistysalueverkostot, liikunnallisesti aktiivisen elämäntavan tukeminen, asumisen laatu, maakuntakaavan aluevaraukset ja niiden käyttöä ohjaavat kattavat suunnittelumääräykset ja kehittämisperiaatteet, melu, ilmanlaatu.	Osoitettu maakuntakaavassa taajamiin liittyvät virkistysalueet, virkistysverkoston tai ekologisten yhteyksien kannalta merkitykselliset viheryhteydet, taajama-alueiden ulkopuoliset retkeilyn ja ulkoilun alueet, urheilupalvelujen alueet, ulkoilu- ja melontareitit, maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä sekä luonnonsuojelu- ja kulttuuriympäristöalueet. Lisäksi puolustusvoimien melu- ja lentomelualueet on osoitettu kaavamerkinnöin.

''Maankäytön ja liikenteen suunnittelussa on varauduttu riittävällä tasolla uusiutuvan energian ja biotalouden hyödyntämiseen maakunnassa. Luonnon- ja maa-ainesvarojen hyödyntäminen ei vaaranna maakunnan arvokkaiden luonto- ja virkistyskokonaisuuksien säilymistä.''

MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUSKEINOT MAAKUNTAKAAVASSA / KÄRKIHANKKEET	MUUTOSTAVOITTEEN TOTEUTUMINEN
Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien tuulivoimatuotanto- ja puuterminaalialueiden osoittaminen maakuntakaavassa, alemman tasoisen ja metsäautotieverkon ylläpito, tehokkaat logistiset kuljetusketjut ja käsittelyalueet, pohjavesi, maa- ja kiviaineshuolto sekä ottopaikat.	Luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvien aluevarausten lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät luontoarvokokonaisuudet, joiden säilymistä pyritään edistämään. Osoitettu maakuntakaavan selvityksiin perustuen tuulivoima-, turvetuotannon, kiviaineshuollon ja puuterminaalien alueet, sekä pohjavesialueet, vedenhankintavesistöt ja arvokkaat geologiset muodostumat sekä luonnon monimuotoisuuden ydinalueet ja ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävät maa- ja metsätalousvaltaiset alueet. Lisäksi kaavaan on osoitettu kaivostoiminnan alueet.

7.4.5 MUIDEN MAAKUNNALLISTEN OHJELMIEN TAVOITTEET

PIRKANMAAN ILMASTO- JA ENERGIASTRATEGIA

Pirkanmaa maakuntakaava 2040 edistää strategiassa esitettyjä tavoitteita erityisesti energiatuotantoon sekä energian siirtoon ja jakeluun liittyen.

Maakuntakaavassa esitetyillä tuulivoima-alueilla on mahdollista tuottaa tuulivoimaa noin neljä kertaa enemmän kuin mitä strategian tavoitteet (500 gigawattituntia) edellyttävät vuoteen 2040 mennessä toteutettavan. On mahdollista, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee esille seikkoja, jotka estävät tuulivoimatuotannon toteuttamisen alueella. Kaavaratkaisulla on haluttu turvata strategian tavoitteiden täyttyminen osoittamalla alueita enemmän kuin tavoitteet edellyttävät.

Turvetuotannon osalta kaavassa on osoitettu tuotantoon soveltuvia alueita strategian tavoitteiden täyttämiseksi turvaten turpeen käytön puun tukipolttoaineena vuoteen 2040 saakka. Turpeella tuotettu energia on ollut vuonna 2011 1 281 gigawattituntia (GWh) ja tavoitteena on, että vuoteen 2040 mennessä se laskisi 550 GWh:iin. Turpeen käyttöä puoltaa sen helppo varastoitavuus ja huoltovarmuus kotimaisena varapolttoaineena.

Energiasiirron ja -jakelun edistämiseksi maakuntakaavassa osoitetaan maakaasuverkon lisäksi uusia sähköverkon yhteystarpeita, joilla turvataan energiansaanti myös tulevaisuudessa. Strategian tavoitteena on edistää uusiutuvan energian käytön lisäämisen edellyttämien bioenergiaraaka-aine- ja puuterminaalien rakentamista maakuntaan. Maakuntakaavoituksella edistetään tätä tavoitetta osoittamalla vaihtoehtoisia terminaalin sijoituspaikkoja sekä rata- että tieverkoston yhteyteen.

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖOHJELMA

Ympäristöohjelman kestävän yhdyskuntarakenteen strategiset tavoitteet vuoteen 2030 jakautuvat kolmeen eri kokonaisuuteen:

Strateginen tavoite 1. Ehyt yhdyskuntarakenne saavutetaan hallitulla muutoksella.
”Taajamissa käytetään hyväksi mahdollisuudet täydentää nykyistä yhdyskuntarakennetta ja tehostaa rakentamista, erityisesti keskustoissa. Maankäytön muutoksissa otetaan huomioon kulttuuri- ja luonnon ympäristön arvot sekä elinympäristön viihtyvyys. Kulttuuriympäristön monipuolisuus ja arvot säilytetään mm. uudis- ja korjausrakentamisessa. Alueiden ominaispiirteitä hyödynnetään maankäytön suunnittelussa ja alueiden profiloitumisessa.

Maakunnassa nostetaan julkisen liikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuutta. Yhdyskuntarakenne on sellainen, että se houkuttelee kulkemaan kävellen, pyöräillen ja käyttämään joukkoliikennettä. Taajamien keskustoissa edistetään kevytliikennettä palvelevia ratkaisuja. Seudulliset ja alueelliset palvelut sijoitetaan siten, että ne ovat hyvin saavutettavissa julkisen liikenteen keinoin. Lähipalvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa kävellen ja pyöräillen tai liikkuvina palveluina. Asukkaiden arki on sujuvaa ja liikkuminen on turvallista.

Viheralueista muodostetaan toisiinsa kytkeytyviä ehyitä virkistys- ja luonnonarvokokonaisuuksia. Luonnon monimuotoisuutta turvataan saattamalla loppuun nykyiset suojelualuevaraukset, parantamalla olemassa olevien suojelualueiden tilaa, hyödyntämällä vapaaehtoisia ja vaihtoehtoisia ympäristönhoitomenetelmiä sekä käyttämällä luonnonvaroja kestävästi. ”

→Maakuntakaavatyössä tavoitteisiin on vastattu kokoamalla maakunnallinen tietopohja ja kokonaisnäkemys kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön arvoista suunnittelun pohjaksi osoittamalla kulttuuriympäristön ja luonnon arvoalueet maakuntakaavassa. Maakuntakaava pohjautuu maankäyttövaihtoehtotarkastelun avulla tehtyyn perusratkaisuun aluerakenteesta ja liikennejärjestelmästä koko maakunnan osalta. Kaavaratkaisuilla edistetään joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, liityntäpysäköintiä sekä matkaketjuja. Palveluverkkoselvityksen perusteella palvelujen alueet on sijoitettu kaavassa helposti saavutettaville alueille. Maakuntakaavassa on osoitettu luonnon arvoaluekokonaisuudet sekä hyvin kytkeytyvä viherverkko, joka sisältää niin ihmisen kuin eliöstön kannalta tärkeitä kokonaisuuksia sekä osoitettu luonnonvarojen hyödyntämiseen soveltuvat kiviaineksen sekä turvetuotannon alueet.

Strateginen tavoite 2. Pirkanmaa on edelläkävijä rakentamisen ja julkisten hankkeiden ympäristövastuullisessa ja ekotehokkaassa toteuttamisessa.
”Parannetaan suunnitteluprosesseissa maankäytön energiatehokkuutta ja luodaan käytännön suunnittelutyön välineitä rakennushankkeiden energiatehokkuuden nostamiseksi. Ohjataan uudis- ja korjausrakentamisen energiatehokkuutta rakentamisen ratkaisuihin liittyvillä ehdoilla ja kannustimilla. Ekotehokkuuslaskennassa otetaan huomioon rakennusperinnön erityisarvot.

Lisätään luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä rakentamisessa vähentämällä materiaalikulutusta ja lisäämällä kierrätystä ja uusiokäyttöä. Suuret rakennushankkeet toteutetaan ekotehokkaasti sekä siten, että niiden haitalliset vaikutukset ympäristöön minimoidaan. Hankkeet ovat sekä kansallisesti että kansainvälisesti edistyksellisiä ja luovat kysyntää uusille toimialoille.”

→Maakuntakaavan maanvastaanotto- ja kierrätysalueilla edistetään materiaalikulutuksen vähentämistä sekä kierrätyksen ja uusiokäytön lisäämistä.

Strateginen tavoite 3. Yhdyskuntien tekninen toimivuus on turvattu.
”Kunnat kantavat päävastuun infrastruktuurin rakentamisesta ja ylläpitämisestä. Lämpöä, valoa ja vettä tarvitaan aina ja niitä on oltava saatavilla hetkellisistä kriiseistä ja ympäristöpolitiikan linjauksista huolimatta. Kunnat löytävät ratkaisuja uusiin, suuriin ja osin vaikeasti ennakoitaviin ongelmiin.

Näitä ovat talouden kriisit, lähivuosien väestömuutokset sekä ilmastonmuutos. Vesi-, energia- ja jätehuolto sekä liikenne- ja tietoverkot ovat kunnan tukiranka, jonka toimivuus on sekä kuntalaisten, elinkienoelämän että yhä useampien palvelujen elinehto”.

→Maakuntakaavassa on varauduttu kasvavan väestön sekä elinkeinoelämän tarpeisiin talousveden, energiansaannin, jätehuollon ja liikenneväylien turvaamiseksi erillisillä kaavavarauksilla. Tulvasuojelu on huomioitu kaavan yleismääräyksessä.

Ympäristöohjelman ympäristövastuullisen elinkeinotoiminnan strategisia tavoitteita vuoteen 2030 ovat muun muassa:

Strateginen tavoite 1. Pirkanmaan elinkeinotoiminta on ekotehokasta. Fossiiliset energialähteet on korvattu pääosin kotimaisilla uusiutuvilla polttoaineilla.
''Ekotehokkaassa elinkeinotoiminnassa raaka-aineita, materiaaleja, energiaa ja teknologiaa käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja käyttötarkoitukseen hyvin soveltuvasti. Tuotteiden ja palveluiden koko elinkaaren aikainen energian ja materiaalien kokonaiskäyttö vähenee. Tämä saavutetaan ottamalla käyttöön jo olemassa olevia ja uusia toimintamalleja ja teknologioita. Ekotehokas toiminta on ympäristön kannalta vastuullista ja parantaa yritysten kilpailukykyä. Fossiilisia polttoaineita korvataan hyödyntämällä kotimaisia uusiutuvia energiamuotoja (mm. bio-, aurinko- ja tuulivoimaa) ja säästämällä energiaa. Samalla vaikutetaan kasvihuonekaasu- ja muiden päästöjen vähenemiseen.''

→Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden lisäksi puu- ja bioenergiaterminaalien sekä maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealueiden osoittamisella edistetään uusiutuvien energiamuotojen käyttöä ja hajautettua energiantuotantoa.

Strateginen tavoite 2. Ympäristöliiketoiminnalla on merkittävä asema Pirkanmaan elinkeinotoiminnassa.
''Ympäristöliiketoiminnan perustana ovat tuotteet, palvelut ja teknologiat, joilla ehkäistään, rajoitetaan ja korjataan ympäristöön kohdistuvia haittoja ja säästetään luonnonvaroja. Maakunnassa tunnistetaan ympäristöliiketoiminnan globaalisti kasvavat mahdollisuudet ja hyödynnetään alan uudet innovaatiot. Ympäristöliiketoimintaa kehitetään aktiivisella otteella. Materiaalitehokkuutta ja ympäristöteknologiaa hyödyntävät toimialat nousevat keskeiseen asemaan. Elinkeinotoiminnan harjoittajat luovat myös kuluttajille uusia mahdollisuuksia elää ympäristöystävällistä elämää.''

→Maakuntakaavassa on vastattu ympäristöliiketoiminnan kasvun mahdollistamiseen mm. sisällyttämällä Nokian teollisuus- ja työpaikka-alueita kehittämisvyöhykkeeseen, jolla halutaan kehittää Kolmenkulman aluetta erityisesti ympäristöteollisuuden ja cleantech-yritystoiminnan yritysten sijoittumisedellytyksiä suosivasti. Alueelle on osoitettu myös bio- ja kiertotaloustoiminnan mahdollistava jättenkäsittelyalue, jätevesien ja lietteiden käsittelyn kehittämisen kohdealue, puuterminaali sekä maanvastaanoton ja -kierrätyksen kohdealue.

Ympäristö- ja lähimatkailua tuetaan osoittamalla matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueita, joilla tulee edistää matkailuelinkeinojen ja yleisen virkistyksen palvelujen sijoittumista alueelle hyvin saavutettavasti sekä luonto-, maisema ja kulttuuriympäristöarvot huomioiden.

Strateginen tavoite 4. Ekosysteemipalvelut on turvattu.
''Ekosysteemien toiminnot tarjoavat ihmisille aineellisia ja aineettomia hyötyjä ja palveluita. Ekosysteemipalveluihin kuuluvat esim. yhteyttäminen ja ravinteiden kierto (ylläpitävät palvelut), ravinto ja rakennusaineet (tuotantopalvelut), veden puhdistuminen ja kasvihuonekaasujen sitominen (säätelevät palvelut) sekä virkistäytyminen ja luonnon estetiikka (kulttuuripalvelut). Ekosysteemipalvelut turvataan osana elinkeinotoiminnan edistämistä Pirkanmaalla.

Maakunnassa ymmärretään, että elinvoimaisen ja monipuolisen elinkeinotoiminnan edellytyksenä ovat luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemien rakenne ja toiminta. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysäytetään, jotta turvataan ekosysteemien toiminta ja ekosysteemipalveluiden saatavuus.''

→Maakuntakaavassa on tunnistettu ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävät maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jotka muodostuvat laajoista yhtenäisistä luonnon ydinalueista ja luonnon ja kulttuuriympäristöjen kokonaisuuksista.

PIRKANMAAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA

Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman päävisio vuoteen 2040 jakautuu neljään päätavoitteeseen:

''Pirkanmaan liikennejärjestelmää ylläpidetään ja kehitetään tukien elinkeinoelämän kasvua sekä turvallista ja sujuvaa ihmisten arkea.''

→Maakuntakaavassa on merkittävästi parannettavat tiet kohdennettu erityisesti niille osuuksille, joilla on merkitystä Pirkanmaan liikenteellisen saavutettavuuden ja läpiajoliikenteen näkökulmasta, ja joilla on merkittäviä turvallisuuspuutteita. Tieverkon esittämisessä on lähtökohtana ollut palveluverkko, eli ihmisten sujuvan arjen tukeminen palvelujen saavutettavuuden edistämisen kautta. Rataverkon kehittämistoimet edistävät sekä tavaroiden että ihmisten sujuvaa liikkumista.

''Liikennejärjestelmän kehittäminen vahvistaa edelleen Tampereen asemaa tärkeänä liikenteellisenä solmupisteenä.''

→ Tampereen rautatieasema on tunnistettu maakunnan päärautatieasemana ja henkilöliikenteen keskeisimpänä solmupisteenä. Tieverkolla lisäkaistatarpeet painottuvat Tampereen kaupunkiseudun valtatieverkon kehittämiseen. Tampereen läntiset väylähankkeet tukevat logistisesti erittäin houkuttelevan alueen syntymistä liikenteellistä solmupistettä hyödyntäen. Lisäksi esitetyt lisäraidevaraukset mahdollistavat raideliikenteen kasvun ja häiriöherkkyyden vähentämisen.

''Kaikessa toiminnassa otetaan huomioon maakunnan ja sen eri osien asiakastarpeet ja toiminnan taloudellisuus.''

→Maakuntakaavan maankäytön perusratkaisun yhteydessä tarkasteltiin myös liikennejärjestelmän keskeiset elementit kullekin maakunnan osalle. Samalla selvitettiin näiden alueiden ensisijainen joukkoliikennemuoto. Maakuntakaavan liikenneratkaisut on laadittu näihin tarkasteluihin ja selvityksiin pohjautuen. Matkaketjuja pyritään tukemaan kaikkialla maakunnassa, millä pyritään parantamaan joukkoliikenteen taloudellisia toimintaedellytyksiä.

''Pirkanmaalaiset haluavat asua ja liikkua kestävällä tavalla.''

→Kestäviä liikkumismuotoja edistetään maakuntakaavassa muun muassa tukemalla matkaketjujen muodostumista osoittamalla tiivistettäviä alueita tehokkaiden joukkoliikennereittien yhteyteen. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on huomioitu myös suunnittelumääräyksissä. Näiden toimien avulla yhä useampi pirkanmaalainen voi tehdä kestäviä liikkumisvalintoja arjessaan.

8 MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET

8.1 VAIKUTUKSET KUNTAKAAVOITUKSEEN

Maakuntakaavan ohjausvaikutus kuntakaavoitukseen on esitetty maankäyttö- ja rakennuslain 32.1 §:ssä: ”Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kunnan yleis- ja asemakaavoja sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi.”

Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteena on osoittaa eri kaavamuodoille selkeästi omat tehtävänsä alueiden käytön suunnittelujärjestelmässä. Maakuntakaavassa osoitetaan yhdyskuntarakenteen periaatteet ja maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten ja maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kunnan tavoitteiden kannalta on tarpeellista. Maakuntakaava on siten yleispiirteinen maankäyttösuunnitelma, joka jättää paikalliset alueiden käyttöä koskevat kysymykset kuntakaavoituksen ratkaistavaksi. Kaava- ja rakennushankkeiden seudullinen ja paikallinen merkittävyys määrittyy hankkeen vaikutusten arvioinnin kautta. Mitoitukselliset tekijät (esim. pinta-alatiedot, asukas- ja työpaikkamäärät) eivät aina kerro kohteen kokonaisvaikuttavuudesta, vaan tarkastelussa tulee huomioida muun muassa yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen ja ympäristöarvoihin liittyvät vaikutukset. Maakuntakaavaa varten laadituista taustaselvityksistä löytyy tietoa siitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kohteen seudullista merkitystä arvioitaessa, joka on ollut maakuntakaavaan merkitsemisen edellytyksenä.

Kaavajärjestelmän periaatteiden mukaan ylemmänasteinen kaava ohjaa alemmanasteista kaavaa eli maakuntakaavan ratkaisut täydentyvät kuntakaavoituksen yhteydessä. Koska maakuntakaava laaditaan yleispiirteisenä kaavana, jossa keskitytään maakunnan kannalta keskeisiin kysymyksiin, maakuntakaavan maankäyttöratkaisuja, kaavamerkintöjä ja kaavamääräyksiä on tulkittava pääosin yleispiirteisinä. Maakuntakaavassa täsmennettyä valtakunnallista alueidenkäyttötavoitetta ei kuitenkaan voi ohittaa kunnan kaavoituksessa. Maakuntakaavan tulkinta voi myös vaihdella maankäyttömuodoittain. Esimerkiksi suojelualuevarausten osalta liikkumavara voi olla vähäinen.

Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella muutoin kuin kaavojen muuttamista koskevien vaikutusten osalta. Maakuntakaava voi kuitenkin vaikuttaa yksityiskohtaisemman kaavan muutostarpeisiin.

8.2 VAIKUTUKSET VIRANOMAISTOIMINTAAN

Maankäyttö- ja rakennuslain 32.2 §:n mukaan viranomaisten on otettava maakuntakaava huomioon alueidenkäyttöä koskevien toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamispäätöksissä sekä pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaavan ottaminen huomioon ja sen toteutuksen edistäminen koskee kaikkia sellaisia valtion ja kuntien viranomaisia, jotka ovat tekemisissä alueidenkäytön suunnittelun ja toteuttamisen kanssa.

Maakuntakaavan huomioon ottaminen tarkoittaa toimimista tavalla, joka ei vähennä maakuntakaavan toteuttamismahdollisuuksia. Maakuntakaavan toteuttamisen edistäminen edellyttää puolestaan aktiivisempaa, maakuntakaavan toteuttamista palvelevaa toimintatapaa. Kuntia koskevana säännös tarkoittaa lähinnä kaavoituksen suuntaamista maakuntakaavan tarkoituksenmukaista toteuttamista edistävälle alueelle.

8.3 MAAKUNTAKAAVAN RAKENTAMISRAJOITUS

Maankäyttö- ja rakennuslain 33.1 §:n mukaan maakuntakaavan virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Kun kaava saa lainvoiman, tulee rakentamisrajoitus automaattisesti voimaan näillä alueilla.

Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavamääräyksellä supistaa tai laajentaa. Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on osoitettu tuulivoima-alueille (tv1), joille voi sijoittaa kymmenen tai useamman voimalan, sekä kiviaineshuollon kannalta tärkeille alueille (EOk) maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Rakentamisrajoituksen kohdealueella ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myötää siten, että maakuntakaavan toteutuminen vaikeutuu. Rakentamisrajoitus on kuitenkin ehdollinen. Jos rakennusluvan epäämisestä aiheutuu hakijalle huomattavaa haittaa, lupa on myönnettävä, ellei kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta. Suojelualueilla lunastus- tai korvausvelvollinen on yleensä valtio.

Mikäli liikenneväylä tai teknisen huollon johtolinja on esitetty ohjeellisena tai yhteystarpeen merkinnällä, ei alueeseen sisälly rakentamisrajoitusta. Myöskään teknisen huollon kehittämisen kohdealueet eivät kuulu MRL 33 §:n ehdollisen rakentamisrajoituksen piiriin.

8.4 VALKOISET ALUEET

Niin sanotuiksi valkoisiksi alueiksi kutsutaan alueita, joille ei maakuntakaavassa ole osoitettu maankäytön aluevarausmerkintää. Pirkanmaan maakuntakaavassa ilman aluevarausmerkintöjä ovat vain vesialueet, sillä maaseutualue-merkintä kattaa kaikki maa-alueet taajamien, MK-alueiden, virkistys- ja suojelualueiden sekä tutkimusmetsien ulkopuolella. Maakuntakaavan vesistöjen alueille sijoittuu vesialueiden lisäksi pieniä saaria ja niemiä, joita ei maakuntakaavan pohjakartalla esitetä. Valkoisten alueiden maankäytöstä päättäminen tapahtuu kuntatasolla. Maakuntakaavan muut merkinnät saattavat ohjata kunnan maankäyttöratkaisuja, jotka koskevat valkoisten alueiden käyttöä.

8.5 MUU LAINSÄÄDÄNTÖ

Maakuntakaavan pohjana ovat perustuslain ja maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi erityislainsäädännöt, EU-direktiivit sekä lakiin verrattavat valtioneuvoston päätökset. Maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon erityisesti luonnonsuojelulaki, muinaismuistolaki, laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Maakuntakaava on vastaavasti otettava huomioon suunniteltaessa ja päättäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä siten kuin erityislaeissa säädetään. Tässä suhteessa keskeisimpiä erityislakeja ovat ympäristönsuojelulaki, maantielaki, ratalaki, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettu laki, maa-aineslaki, metsälaki ja vesilaki. Vaatimus maakuntakaavan huomioon ottamisesta erityislainsäädännön mukaisessa viranomaisten päätöksenteossa vaihtelee lainsäädännön alasta riippuen. Yleisesti voidaan todeta, että erityislainsäädännön merkitys on suuri, mikäli erityislainsäädännössä on tyhjentävästi säädelty sen suhde maankäytön suunnitteluun. Maakuntakaavan vuorovaikutusta ja kuulemista järjestettäessä on lisäksi otettava huomioon hallintolaki ja kuntalaki.

Suomen perustuslain (731/1999) 14.4 §:n mukaan julkisen vallan on edistettävä yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä maisema-alueita koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Maakuntakaavan sisältöön oikeudellisesti vaikuttavia ovat valtioneuvoston jo hyväksymät suojeluohjelmat ja -päätökset, jotka on mainittu LSL:n 77 §:ssä. Laissa on lisäksi Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset. Lain mukaan on maakuntakaavaa laadittaessa, hyväksyttäessä ja sitä vahvistettaessa pidettävä silmällä, ettei kaavan toteutuminen todennäköisesti merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on otettu valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon. Tarvittaessa on tehtävä LSL:n 65 §:n mukainen Natura-arviointi luonnonarvojen heikkenemisen merkittävyydestä.

Kiinteät muinaisjäännökset ovat **muinaismuistolain** mukaisesti suojeltuja. Muinaismuistolain 13 §:n mukaan on yleistä hanketta tai kaavoitusta suunniteltaessa ennalta otettava selville koskeeko hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen kiinteää muinaisjäännöstä. Maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen maakuntakaavatasolla ei kuitenkaan voida yksityiskohtaisesti ennakoida kaavassa suunniteltujen rakennuskohteiden sijaintia maastossa, minkä vuoksi muinaismuistolain 13 § tulee ajankohtaiseksi vasta yksityiskohtaisemman suunnittelun ja kaavoituksen yhteydessä. Maakuntakaavalla välitetään kuitenkin tietoa kiinteistä muinaisjäännöksistä yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle. Kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvät myös **laki rakennusperinnön suojelemisesta, kirkkolaki, laki ortodoksisesta kirkosta, luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, vesilaki sekä ympäristönsuojelulaki,** joka säätelee ympäristölupaharkintaa.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sisältää yleisen hankkeesta vastaavaa koskevan velvollisuuden olla riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää. Lain mukaan muun muassa maakunnan liiton ja hankkeesta vastaavan on oltava riittävästi yhteistyössä hankkeen arviointimenettelyn ja kaavan yhteensovittamiseksi. Maakuntakaava voi perustua aiemmin tehtyyn hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Maakuntakaavaan merkitseminen ei kuitenkaan edellytä YVA-lain mukaista menettelyä.

Ympäristönsuojelulain mukaan pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa säädellään ympäristöluvilla. Lupaharkinnassa on sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa otettava huomioon myös maakuntakaava ja siinä alueelle ja sen ympäristöön osoitettu nykyinen ja tuleva käyttötarkoitus sekä kaavamääräykset. Maakuntakaava voi lisäksi toimia alueen eri arvoja ja ominaisuuksia sekä toiminnan vaikutuksia selvittävänä aineistona.

Maantielain ja ratalain mukaan tien tai radan suunnittelun tule perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa väylän sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Rata- ja tielinjojen toteuttamiseen tarvittavat maa-alueet hankitaan maantie- tai ratatoimituksella noudattaen sitä, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (lunastuslaki) säädetään. Lunastusluvan antaa hakemuksesta valtioneuvosto yleisistunnossaan. Vähemmän tärkeissä kysymyksissä tiettyjen ehtojen täyttyessä luvan voi ratkaista myös Maanmittauslaitos. Lunastuslupahakemukseen on liitettävä tarvittaessa tiedot alueen kaavoitustilanteesta. Maankäyttö- ja rakennuslain 99 §:n mukaan asianomainen ministeriö voi antaa kaavan toteuttavalle viranomaiselle oikeuden lunastaa maakuntakaavaan otetun alueen tai sen käyttöoikeuden supistamisen, jos se on tarpeellista maakuntakaavan toteuttamiseksi valtion, seudun, kuntayhtymän tai kunnan väestön yhteisiä tarpeita varten. Tätä mahdollisuutta on Suomessa sovellettu erittäin harvoin.

Maa-aineslain mukaiset lupaedellytykset katsotaan melko tyhjentäviksi. Maakuntakaava on kuitenkin tukena maa-aineslain mukaisessa lupaharkinnassa. Ottamistoiminnasta ei saa aiheutua haitallisia seuraamuksia, kuten kauniin maisemakuvan turmeltumista tai luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erityisten luonnonesiintymien tuhoutumista tai pohjavesien tilan vaarantumista. Maakuntakaava toimii alueen arvoja selvittävänä aineistona maa-ainesten ottamisen edellytyksiä harkittaessa. Pirkanmaan maakuntakaavassa osoitettuihin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin geologisiin muodostumiin sisältyy suojelumääräys, jossa lähtökohtaisesti kielletään alueiden erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet. Määräys pohjautuu maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:ään sekä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, joiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät luonnonperinnön arvot säilyvät. Suojelumääräys koskee sitovasti myös maanomistajaa. Suojelumääräys ei kuitenkaan velvoita maanomistajaa aktiivisiin toimenpiteisiin suojelun tarkoituksen toteuttamiseksi. Alueita voidaan myös hyödyntää muilla tavoilla, jotka eivät ole ristiriidassa arvojen säilymisen

kanssa, esimerkiksi metsätaloudessa. Koska suojelumääräys ei rajoita kokonaan maanomistajan mahdollisuuksia käyttää aluettaan kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla, ei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle katsota aiheutuvan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti kohtuutonta haittaa.

Vastaavasti luonnonvarojen hyödyntämisen, erityisesti turvetuotannon ja kiviainesten ottamisen merkinnät, eivät velvoita maanomistajaa toimenpiteisiin kaavan toteuttamiseksi. Kiviaineshuoltoa tai tuulivoimaa ei myöskään voida toteuttaa kyseisille alueille muiden toimijoiden toimesta ilman maanomistajan suostumusta.

Metsälaki toteaa, että lakia ei sovelleta maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavassa suojelualueeksi osoitetulla alueella. Maakuntakaavan suojelualueilla ei siten synny tilanteita, jossa metsälain mukaisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa voitaisiin vaikeuttaa maakuntakaavan toteuttamista.

Vesilain mukaiset hankkeet kuuluvat niihin toimenpiteisiin, joiden edellytykset on ilmaistu kattavasti asianomaisissa erityislaissa. Maakuntakaavan toteuttamista voidaan edistää esimerkiksi pohjavesien suojelua turvaavilla ja edistävillä vesilain mukaisilla toimenpiteillä.

9 KAAVAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

9.1 TOTEUTTAJAT

Maakuntakaava toteutuu yksityiskohtaisempien suunnitelmien kautta. Maakuntakaavan hyväksyminen ja vahvistaminen eivät tuo suoraan muutoksia alueiden käyttöön tai velvoita aloittamaan suunnittelua, esimerkiksi kuntakaavoitusta. Monia merkittäviä alueidenkäyttöön liittyviä hankkeita ei kuitenkaan voida toteuttaa ilman maakuntakaavassa esitettyä ratkaisua eikä maakuntakaavan suunnitteluperiaatteiden vastaisesti.

Maakuntakaavan päätoteuttajana ovat alueen kunnat. Kunnan toteutusvastuu konkretisoituu kuntakaavoituksen yhteydessä. Kun alueiden käyttöön vaikuttavia suunnitelmia tehdään tai tarkistetaan, tulee maakuntakaava ottaa huomioon.

Valtiolla on merkittävä rooli kaavan toteuttajana. Valtion toteutettavaksi kuuluvat maakuntakaavassa osoitettavat maantiet, radat, laajojen suojeluohjelmien alueet ynnä muut. Valtiolla on myös merkittävä rooli aluerakenteen kannalta tarkoituksenmukaisen liikennejärjestelmän, myös muun kuin infrastruktuurin, toteuttamisessa.

Maakuntakaavan periaatteiden mukaisella hanketoiminnalla voidaan luoda edellytyksiä kaavan toteuttamiselle myös kaavoitusjärjestelmän ulkopuolella. Maakuntakaava luo esimerkiksi kaupan toimijoille edellytyksiä hakeutua eri paikkoihin ja turvaa kilpailuedellytykset. Monien hankkeiden toteuttaminen on yksityisten toimijoiden päätösten varassa, kuten myös muiden yksityisten työpaikkojen sijoittuminen.

Pirkanmaan liiton merkittävimmät keinot viestiä kaavan tavoitteista ja edistää sen toteutumista ovat edunvalvontatyö, aluekehityksen rahoitustoiminta, yhteistyö kuntien ja valtion kanssa, sekä siihen liittyvät lausuntomenettelyt.

Maakuntakaavan mukaisen aluerakenteen toteutumista voidaan edistää kuntien ja valtion yhteisillä sopimuksilla. Tällaisia ovat muun muassa Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman aiesopimus, kuntien ja valtion väliset MAL-sopimukset sekä maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma.

Koska kaavoitus ja sitä mahdollisesti edeltävä maanhankinta vievät vuosia edetessään suunnitteluvaiheesta toteutukseen, on kunnille ensiarvoisen tärkeää saada mahdollisimman aikaisessa vaiheessa varmuus alueen mahdollisesti edellyttämistä valtion investoinneista. Maakuntakaavan yhdyskuntarakenteen ratkaisujen toteutumisen kannalta olennaisia valtion investointeja vaativia kohteita ovat uudet tai merkittävästi kapasiteettia lisäävät joukkoliikennehankkeet ja liikenneväylähankkeet. Joukkoliikenteen osalta kriittistä on myös olevan palvelutason parantaminen ja paikoin myös sen säilyttäminen. Yhdyskuntarakenteen toimivuus edellyttää usein myös pienempiä väyläinvestointeja.

9.2 AJOITUS

Maakuntakaavan suunnittelun tavoitteena on, että esitetyt maankäytön ja infrastruktuurin varaukset toteutuvat pääosin vuoteen 2040 mennessä. Maakuntakaavassa on kuitenkin osoitettu varauksia, joiden kohdalla on tunnistettu, että kaikkien aluevarausten toteutuminen ei ole todennäköistä tai mitoitustavoitteiden täyttymisen kannalta välttämätönstä. Tällaisia ovat esimerkiksi tuulivoima-alueet tai kiviaineshuoltoon varatut alueet, joiden toteutuminen edellyttää useiden eri toimijoiden, kuten maanomistajan, hanketoimijan ja kunnan, yhteistä tahtotilaa alueen edistämiseksi. Maakuntakaavassa onkin nähty tarpeelliseksi osoittaa tällaisia toimintoja varten laskennallista tarvetta suurempi määrä aluevarauksia, jotka voivat toimia vaihtoehtoisina alueina yksityiskohtaisempaa suunnittelua tehtäessä.

Maakuntakaavan suunnittelumääräyksillä voidaan ohjata maakuntakaavaa toteuttavien toimenpiteiden keskinäistä ajoitusta tai alueiden käyttöönottojärjestystä. Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on yhteensovitettu aiempaa enemmän muun muassa taajamiin ja liikenteeseen liittyviä kaavaratkaisuja ja asetettu ajoitukseen ja toteutukseen liittyviä suunnittelumääräyksiä taajamatoimintojen, työpaikka- ja kaupallisten palvelujen (KMte) sekä teollisuus- ja varastoalueiden (Te) ehdollisille alueille.

9.3 SEURANTA

Maakuntakaavan ajantasaisuuden arvioinnin lähtökohtana on maakuntakaavan vastaavuus maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksiin, valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, maakunnan kasvuun sekä maakunnan keskeisiin kehittämistavoitteisiin. Tarpeen mukaan maakuntakaava uudistetaan kokonaisuudessaan tai laaditaan eri aihepiirejä tai aluekokonaisuuksia käsitteleviä vaihemaakuntakaavoja. Toteutumista on voimassa olevien kaavojen osalta arvioitu raportissa *Pirkanmaan maakuntakaavojen toteutuneisuus*. Vastaavantyyppinen raportointi laaditaan myös Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040. Liikennejärjestelmän toteutumista seurataan säännöllisesti maakunnallisen liikennejärjestelmätyön yhteydessä.

10 KAAVAN LAADINNASSA KÄYTETYT SELVITYKSET

10.1. PIRKANMAAN VAHVISTETUT MAAKUNTAKAAVAT

- Pirkanmaan 1. maakuntakaava, vahvistettu 2007.
- Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava (turvetuotanto), vahvistettu 2013.
- Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava (liikenne ja logistiikka), vahvistettu 2013.

10.2 PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVAA VARTEN TEHDYT SELVITYKSET

ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

- Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnite 2040. 10.6.2013. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan väestösuunnite 2040. 22.9.2014. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi. Maakuntakaavan perusratkaisut. 2014. Pirkanmaan liitto.
- Etelä-Pirkanmaan maankäytön rakennevaihtoehdot. 2013. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan palveluverkko 2040. 19.1.2015. 2015. Pirkanmaan liitto.
- Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle. Työpaikka-alueet 2040. 2014. Pirkanmaan liitto.
- MASTRA: Strategiaa vai taktiikkaa – maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden kehittäminen. Osat A ja B: Joukkouttaminen, strategiset valinnat. 2014. Pirkanmaan liitto.
- MASTRA: Strateginen kaavakartta – maakuntakaavamerkintöjen ja -määräysten uudet lähestymistavat. Osa C. 2014-2015. Anssi Joutsiniemi, Jaana Vanhatalo. EDGE Arkkitehtuuri- ja kaupunkitutkimuslaboratorio, Arkkitehtuurin laitos, Tampereen teknillinen yliopisto.
- MASTRA: Pirkanmaan maakuntakaavojen toteutuneisuus. 2014. Pirkanmaan liitto. Julkaisematon raportti.
- Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke. 2015. A-Insinöörit Suunnittelu Oy.
- Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla. 2014. Pirkanmaan liitto.

LIIKENNE JA LA LOGISTIIKKA

- Tampereen läntiset väylähankkeet. Ratojen, teiden ja maankäytön vaihtoehtojen tarkastelu maakuntakaavaluonnosta varten. 2014. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Tampereen läntinen ratayhteys. Selvitys maakuntakaavaehdotusta varten. 2016. Liikennevirasto. Suunnitelmia 1/2016.
- Tampereen läntiset hankkeet. Pohjavesien huomioiminen hankkeessa. 2016. Sito Oy.
- Tarkastelu Tampereen läntisen ratahankkeen vaikutuksista Myllypuron Natura 2000 -alueeseen. 2016. Sito Oy.
- Valtatien 3 uusi yhteys välillä Lempäälä-Pirkkala. Aluevaraussuunnitelma. 2015. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Joukkoliikenteen vaihtopaikat ja liityntäpysäköinti Pirkanmaalla. Kehittämissuunnitelma. 2014. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan puuterminaalit. 2014. Suomen metsäkeskus ja Pirkanmaan liitto.
- Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan liikennetutkimus 2012. Liikennelaskennat ja läpiajoliikenteen tutkimus. Kimmo Saastamoinen, Kati Kiiskilä, Terhi Luukkonen & Hanna Kalenoja.
- Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan liikennetutkimus 2012. Henkilöliikennetutkimus. Hanna Kalenoja & Hanne Tiikkaja.
- Pirkanmaan rataverkon kehittämisen liikenteellinen tarveselvitys. 2013. Liikennevirasto.
- Lisäraiteiden aluevarausselvitys välillä Tampere-Lielahti-Nokia/Ylöjärvi. 2015. Liikennevirasto.
- Lisäraiteiden aluevaraussuunnittelu rataosuudella Toijala–Tampere. 2012. Liikennevirasto ja Pirkanmaan liitto.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT

- Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi.Ehdotus maakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013. Pirkanmaan liitto ja ProAgria.
- Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013–14. 2014. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. 2016. Pirkanmaan liitto.
- Kulttuurimaisemat 2016, Pirkanmaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maatalousalueet. 2016. Pirkanmaan liitto ja ProAgria.
- Historiallisten kylätonttien sijainti Pirkanmaan taajama-alueilla. 2014. Pirkanmaan liitto ja ProAgria.
- Pirkanmaan arkeologisen perinnön ominais- ja erityispiirteiden yleiskuvaus. 2016. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.
- Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäännösinventoinnit. 2015. Mikroliitti Oy.
- Merkittävät kiinteiden muinaisjäännösten keskittymät Pirkanmaalla. 2016. Pirkanmaan liitto.

LUONNONSUOJELU, LUONNON MONIMUOTOISUUS JA EKOLOGISET YHTEYDET

- Pirkanmaan ekologinen verkosto. 2014. Pirkanmaan liitto ja Ramboll Finland Oy.
- Pirkanmaan melualueet. 2014. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan ekosysteemipalvelut. 2015. Pirkanmaan liitto, Ramboll Finland Oy ja Simosol Oy.
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014. Raportteja 110/2014. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014. Kohdekuvaukset osa 1. Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet. Raportteja 111/2014. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014. Kohdekuvaukset osa 2. Paikallisesti arvokkaat kohteet. Raportteja 112/2014. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys 2015. Pirkanmaan POSKI-hanke. Pirkanmaan liitto.

VIRKISTYS, MATKAILU JA URHEILU

- Maakuntakaavan virkistysalueiden tarvetarkastelu. 2014. Pirkanmaan liitto. Julkaisematon raportti.
- Pirkanmaan matkailupalvelujen alueet. Nykytilan selvitys. 2013. Pirkanmaan liitto. Julkaisematon raportti.
- Pirkanmaa ampuma- ja moottoriradat. Nykytilan selvitys. 2015. Pirkanmaan liitto.

ENERGIA JA LUONNONVARAT

- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvitys. 2012. Pirkanmaan liitto.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaikutusten arviointi. 2012. Pöyry Finland Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Sähköverkkoselvitys. 2013. Pöyry Finland Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Uudet tuulivoiman selvitysalueet. 2013. Pirkanmaan liitto.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoimaselvityksen arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen vaikutusten arviointi. Uudet tuulivoiman selvitysalueet. 2013. Pöyry Finland Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Vaikutukset uusille maisema-alueille/harjumaisemakohteisiin. 2013. Pöyry Finland Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Uusien tuulivoiman selvitysalueiden sähköverkkoselvitys. 2013. Pöyry Finland Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tutkittavana olevien tuulivoima-alueiden vaikutukset Natura- ja FINIBA-alueisiin. 2013. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Tuulivoiman näkyvyysanalyysi. 2013. Pöyry Finland Oy.
- Voimaa tuulesta Pirkanmaalla – Havainnekuvia tuulivoima-alueista. 2014. Pirkanmaan liitto.
- Arkeologisen kulttuuriperinnön potentiaalin arviointi Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 tuulivoima-alueilla. 2016. Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy.
- Tuulivoima-alueiden yleispiirteinen lepakkoarviointi. 2015. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.
- Tuulivoima-alueiden vaikutukset ekologiseen verkostoon. 2015. Ramboll Finland Oy.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040 tuulivoima-alueiden näkyvyysanalyysit. 2013, 2015. Ramboll Finland Oy.

- Tutkimukset Pirkanmaan III luokan pohjavesialueilla 2013. Pirkanmaan POSKI-hanke. 2013. Pirkanmaan liitto. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Kalliokiviainestutkimukset Pirkanmaalla. Pirkanmaan POSKI-hanke. 2014. Geologian tutkimuskeskus.
- Maa-ainestutkimukset 2012–2014. Pirkanmaan POSKI-hanke. 2014. Geologian tutkimuskeskus.
- Luonnonkiviainesten ja niitä korvaavien uusiomateriaalien käyttö Pirkanmaalla. Pirkanmaan POSKI-hanke. 2014. Pirkanmaan liitto.
- Luonto- ja maisemakartoitukset alustavilla maakuntakaavan 2040 maa-ainesten ja kalliokiviainesten ottoalueilla. Pirkanmaan POSKI-hanke. 2015. Pirkanmaan liitto.
- Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen Pirkanmaalla 2012–2015. Pirkanmaan POSKI-hanke. 2015. Pirkanmaan liitto.

TEKNINEN HUOLTO

- Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys. 2015. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Maanvastaanotto- ja kierrätysalueselvitys Tampereen ja sen kehyskuntien alueella 2015. Pirkanmaan POSKI-hanke. Pirkanmaan liitto.
- Maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden lisäselvitys Lempäälän ja Sastamalan alueilla. Pirkanmaan liitto.

YMPÄRISTÖHÄIRIÖT

- Tampere-Pirkkalan lentoaseman melutilannevisio vuodelle 2040. Tausta-aineistoa Pirkanmaan maakuntakaavaan 2040. Finavia Oyj. 2014.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Maakuntakaavan vaikutusten arviointi. 2017. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Kirkkojärven Natura-arviointi. 2017. Ramboll Finland Oy.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Natura-arvioinnin tarveharkinta. 2016. Ramboll Finland Oy.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Luontovaikutusten arviointi. 2017. Ramboll Finland Oy.
  Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Liikenteellisten vaikutusten arviointi. 2016. Sito Oy.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Ihmisten elinympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi. 2016. Anssi Joutsiniemi, Jaana Vanhatalo, EDGE Arkkitehtuuri- ja kaupunkitutkimuslaboratorio, Arkkitehtuurin laitos, Tampereen teknillinen yliopisto, Mari Vaattovaara, Jaakko Lehtonen, Geotieteiden ja maantieteen laitos, Helsingin yliopisto.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Vaikutukset arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön. 2016. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Muinaisjäännökset ja yhdyskuntarakenteen laajentuminen. 2016. Pirkanmaan liitto.

10.3 MUUT KAAVAN LAADINNASSA KÄYTETYT SELVITYKSET

- Arvio Kangasalan Kuohenmaalla sijaitsevan alueen soveltuvuudesta ampumaratatoimintaan. 2016. Valkeakosken kaupunki.
- Ehdotus Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelmaksi 2016–2021, luonnos 1.10.2014. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Hiedanranta, tiivistelmäraportti kaavoitusta ja luvitusta palvelevista selvityksistä. 2016. Ramboll Finland Oy & Tampereen kaupunki.
- Humppilan ja Urjalan tuulivoimaosayleiskaava. 2015. Urjalan kunta.
- Humppilan-Urjalan tuulivoimapuisto. Ympäristövaikutusten arviointiselostus. 2013. Voimamylly Oy.
- Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet. Osa I ja Osa II. 1996. Husa, J., Kontula, T. & Heikkinen R., Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö. Julkaisemattomat monisteet.
- Julkujärven-Pinsiönkankaan maankäyttötilanne ja soveltuvuus laajamittaiseen vedenhankintaan. 1996. Tampereen kaupungin vesilaitos & Maa ja Vesi Oy.
- Kangasala-Nurmi 110 kV voimajohto. Ympäristöselvitys. 2013. Tampereen Sähköverkko Oy.
- Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen vuosina 1993–1995 inventoidut kallioalueet: arvoluokkien 5 ja 6 kuvaukset ja karttarajaukset. OSA I ja OSA II. 1998. Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö.
- Kantaverkon kehittämissuunnitelma 2015-2025. Fingrid Oy.
- Kartta- ja ilmakuvatarkastelu turvetuotannon kannalta tärkeillä vyöhykkeillä (EO/tu) sijaitsevista soista. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava. 2011. Kondelin Hanna.
- Kilpailukykyä ja hyvinvointia vastuullisella liikenteellä. Valtioneuvoston liikennepoliittinen selonteko eduskunnalle 2012. 2012. Liikenne- ja viestintäministeriö.
- Lentoliikennestrategia. Väliraportti 17.12.2013. Liikenne- ja viestintäministeriö.
- Liikenneolosuhteet 2035: taustaraportti. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 19/2011. 2011. Liikennevirasto.
- Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä. 1995. Vesi ja ympäristöhallituksen julkaisuja. Sarja A 210.
- Melo-Elovaara 110 kV siirtoverkkohankkeen luontoselvitys. 2007. Fortum sähkönsiirto Oy.
- Mänttä-Vilppulan kehityskuva. 2012. Mänttä-Vilppulan kaupunki. http://www.manttavilppula.fi/kaupunkipalvelut/kaavoitus/mantta-vilppulan-kehityskuva/
- Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) luontoselvitykset. 2009. Enviro Oy.
- Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) vesistöselvitys. Humus- ja kiintoainekuormitus ja vesistövaikutukset. 2011. FCG Finnish Consulting Group Oy.
- Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet, karttaselvitys. 2011. Pirkanmaan maakuntamuseo.
- Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategia. 2014. Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan keskuspuhdistamon yleissuunnitelma sijoituspaikkana Sulkavuori. 2011. Tampereen Vesi & Pöyry Oy.
- Pirkanmaan keskuspuhdistamo, ympäristövaikutusten arviointiselostus. 2012. Tampereen Vesi.
- Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. 2012. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto.
- Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. Liikenteen kysynnän hallinta ja älyliikenne. 2011.

- Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. Joukkoliikenne. 2011.
- Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma. Logistiikka. 2011.
- Pirkanmaan liikenneturvallisuussuunnitelma. Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman erillisselvitys. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto. 2011.
- Pirkanmaan puuenergiaselvitys 2011. 2013. Pirkanmaan metsäkeskuksen julkaisuja. Pirkanmaan metsäkeskus.
- Pirkanmaan suoluonnon tila. 2009. Metsähallitus.
- Pirkanmaan tärkeät lintualueet. Loppuraportti MAALI-hankkeesta. 2014. Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry. http://www.birdlife.fi/maali/
- Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 6.11.2008. 2008. Valtioneuvosto.
- Pori–Parkano–Haapamäki-radan uudelleenavaaminen, esiselvitys (Evaluation of reopening the Pori–Parkano–Haapamäki railroad track). 2013. Bothnian Green Logistics Corridor (BGLC)-hanke. http://www.bothniangreen.se/wp-content/uploads/2013/10/EvaluationOfReopeningThePori-Parkano-HaapamakiRailroadTrack.pdf
- Pori–Tampere-raideliikenteen jatkokehittäminen. 2012. Sito Oy. http://www.pirkanmaa.fi/fi/aiesopimuksen-toteuttaminen/pori-tampere-radan-kehittaminen
- Punkalaitumen Isosuon tuulivoimaosayleiskaava. 2015. Punkalaitumen kunta.
- Pälkäneen kehityskuva. 2012. Pälkäneen kunta. http://www.paikkatieto.airix.fi/tietopankki/palkane/
- Rataverkon raakapuun terminaali- ja kuormauspaikkaverkon kehittäminen. Kaikki kuljetusmuodot kattava selvitys. 2011. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 31/2011. Liikennevirasto. http://www2.liikennevirasto.fi/julkaisut/pdf3/lts_2011-31_rataverkon_raakapuun_web.pdf
- Rataverkon tavaraliikenne-ennuste 2035. 2014. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 39/2014. Liikennevirasto.
- Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma 2030. 2014. Sastamalan kaupunki. http://www.sastamalankaupunki.fi/sastamala/liitetiedostot/editori_materiaali//17764.pdf
- Satakunnan maakuntakaava, vahvistettu 2011. Satakuntaliitto.
- Selvitys vesistömatkailun edellytyksistä Pirkanmaalla. 2010. Pirkanmaan liitto.
- Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015. https://helda.helsinki.fi/handle/10138/158285
- Strategic transport nodes and links in the Baltic Sea area. Bothnian Green Logistics Corridor (BGLC)-hanke. 2013. Ramboll Finland Oy & Ramboll Sweden.
- Suodenniemen Kortekallion tuulivoimaosayleiskaava. 2015. Sastamalan kaupunki.
- Tammervoiman hyötyvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostus. 2011. Pirkanmaan jätehuolto Oy ja Tampereen Sähkölaitos -yhtiöt.
- Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040. 2014. Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. http://www.tampereenseutu.fi/seutuhankkeet/yhteistyon-tuloksia/yhdyskuntasuunnittelun-ohjelmat/rakennesuunnitelma-2040/
- Tampereen ratapiha ja radanvarsi: vaarallisten aineiden kuljetuksista (VAK) aiheutuvien suuronnettomuusriskien arviointi. Tiivistelmä. 2013. Gaia Consulting Oy. http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/vaylat
- Tampere-Pirkkalan lentoasema, lentokonemeluselvitys tilanne 2012. 2013. Finavia Oyj.
- Tavara- ja henkilöliikenteen ratapihojen kehityskuva 2035. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 34/2013. 2013. Liikennevirasto.
- Tikinmaa-Lavianvuori 2 x 110 kV ympäristöselvitys. 2014. Elenia Oy.

- Tikinmaan sähköaseman ja uuden Lavianvuoren sähköaseman välisen voimajohdon ympäristöselvitys. 2013. Fingrid Oyj.
- Turku–Tampere -yhteysvälihanke. 2014. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
  https://www.ely-keskus.fi/web/ely/varsinais-suomi-valtatie-9-valilla-turku-tampere
- Turun ja Porin läänin inventoidut arvoluokkien 5 ja 6 kallioalueet: yleiskuvaukset ja karttarajaukset. OSA I ja OSA II. 1995. Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö.
- Turvetuotannon vesistövaikutukset Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan valmistelussa. Turvetuotannon vaikutus vesistön kokonaisfosforipitoisuuteen ja soiden käyttökelpoisuus turvetuotantoon vesistöalueiden 3. jakovaiheen tasolla. 2009.
  Pirkanmaan ympäristökeskus.
- Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012. 2012. Ympäristöministeriö.
- Valtakunnallinen tieliikenne-ennuste 2030. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 13/2014. 2014. Liikennevirasto.
- Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. 2007. Mäkinen, K., Palmu, J.-P., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. ja Jarva, J., Suomen ympäristö 14/2007.
  Luonnonvarat. Ympäristöministeriö.
- Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. 2011. Mäkinen, K., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. ja Sahala, L., Suomen ympäristö 32/2011.
  Luonnonvarat. Ympäristöministeriö.
- Valtatie 3 Tampereelta Vaasaan laatutasoltaan yhtenäiseksi. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. https://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-pirkanmaa-tiehankkeet-valtatie-3-tampereelta-vaasaan-laatutasoltaan-yhtenaiseksi
    - Ylöjärvi–Hämeenkyrö-osuuden parantaminen, yleissuunnitelma. 2014.
    - Valtatien 3 parantaminen välillä Ylöjärvi–Hämeenkyrö, Ympäristövaikutusten arviointiselostus. 2009.
    - Hämeenkyrön ohitus, tiesuunnitelma 2009.
    - Valtatien 3 parantaminen Ikaalisten eritasoliittymän ja Teikankaan välillä, yleissuunnitelma 2010, tiesuunnitelma valmisteilla.
    - Valtatien 3 Tampere–Vaasa parantaminen välillä Mansoniemi–Ikaalinen, yleissuunnitelma 2008.
    - Valtatien 3 parantaminen Parkanossa Alaskylän ja valtatien 23 välillä, tiesuunnitelma 2010.
    - Valtatien 3 parantaminen Parkanon kohdalla, aluevaraussuunnitelma 2008.
- Valtatie 9 parantaminen välillä Suinula–Käpykangas, tiesuunnitelma 2013. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. https://www.ely-keskus.fi/web/ely/pirkanmaa-tiehankkeet-valtatie-9-parantaminen-valilla-suinula-kapykangas
- Valtatien 9 parantaminen välillä Yliskylä–Oritupa, tiesuunnitelma 2013. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. http://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-pirkanmaa-tiehankkeet-valtatie-9-parantaminen-orivedella-valilla-yliskyla-orivesi
- Valtatie 9 Tampere–Orivesi, yleissuunnitelma 2010. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
  http://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-pirkanmaa-valtatie-9-tampere-orivesi-yleissuunnitelma
- Vehoniemen-Isokankaan harjualueen tekopohjavesilaitos – ympäristövaikutusten arviointi. 2003. Suunnittelukeskus Oy & Tavase Oy.
- Vehoniemen-Isokankaan harjualueen tekopohjavesilaitoksen yleissuunnitelma. 2011.
  Pöyry Oy & Tavase Oy.
- Virtain kaupungin strateginen maankäytön suunnitelma. 2012. Virtain kaupunki.
- Ympäristöselvitys 110 kV voimajohdolle Lavianvuoren sisäänvedot. 2014. Fingrid Oyj.

10.4 PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVATYÖN AIKANA LAADITUT PALAUTTEEN TIIVISTELMÄ- JA VASTINERAPORTIT

- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma – yhteenveto saadusta palautteesta ja niiden käsittely (MKH 22.10.2012)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin lausuntoihin, Pirkanmaan kunnat (MKH 26.10.2015, MKH 18.1.2016)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin lausuntoihin, valtio ja maakunnat (MKH 9.11.2015)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin lausuntoihin, yhdistykset, yhteisöt ja yritykset (MKH 30.11.2015)
- Vastineet kaavaluonnoksesta saatuihin mielipiteisiin (MKH 30.11.2015, MKH 18.1.2016)
- Vastineet kaavaehdotuksesta saatuihin lausuntoihin (MKH 12.9.2016)

LÄHTEET

- Bothnian Green Logistics Corridor. 2013.
  Strategic transport nodes and links in the Baltic Sea area.
- Euroopan komissio. 2011. Liikenteen valkoinen kirja: Yhtenäistä Euroopan liikennealuetta koskeva etenemissuunnitelma – Kohti kilpailukykyistä ja resurssitehokasta liikennejärjestelmää.
- Finavia Oyj. 2013. Tampere-Pirkkalan lentoasema, lentokonemeluselvitys tilanne v. 2012.
- FCG Finnish Consulting Group Oy. 2011. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) vesistöselvitys. Humus- ja kiintoainekuormitus ja vesistövaikutukset.
- Heikkinen, R. & Husa, J. 1995. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä. Vesi ja ympäristöhallituksen julkaisuja. Sarja A 210. 321 s. Painos loppu.
- Kalenoja, K. & Tiikkaja, H. 2013. Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan liikenne-tutkimus 2012.
- Koistinen, J. 2004. Tuulivoimaloiden linnustovaikutukset. Suomen ympäristö, 721.
- Liikenne- ja viestintäministeriö. 2012. Kilpailukykyä ja hyvinvointia vastuullisella liikenteellä. Valtioneuvoston liikennepoliittinen selonteko eduskunnalle 2012.
- Liikenne- ja viestintäministeriö. 2015. Lentoliikennestrategia 2015–2030.
  Julkaisuja 2a/2015.
- Liikennevirasto. 2011a. Liikenneolosuhteet 2035. Taustaraportti.
  Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 19/2011.
- Liikennevirasto. 2011b. Rataverkon raakapuun terminaali- ja kuormauspaikkaverkon kehittäminen. Kaikki kuljetusmuodot kattava selvitys. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 31/2011.
- Liikennevirasto. 2013a. Raskaan liikenteen liikennemääräkartta 2012.
- Liikennevirasto. 2013b. Pirkanmaan rataverkon kehittämisen liikenteellinen tarveselvitys.
  Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 24/2013.
- Liikennevirasto 2013c. Tavara- ja henkilöliikenteen ratapihojen kehityskuva 2035.
  Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 34/2013.
- Liikennevirasto. 2014a. Valtakunnallinen tieliikenne-ennuste 2030.
  Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 13/2014.
- Liikennevirasto. 2014b. Suomen rautatietilasto 2014. Liikenneviraston tilastoja 2/2014.
- Liikennevirasto. 2014c. Rataverkon tavaraliikenne-ennusteen 2035.
  Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 39/2014.
- Liikennevirasto. 2015a. Tietilasto 2014. Liikenneviraston tilastoja 7/2015.
- Liikennevirasto. 2015b. Liikennemääräkartat, karttapalvelu. Osoitteessa
  https://devtest.liikennevirasto.fi/webgis-aineistot/karttasovellus/appdirectory-build/template.html?config=liikenne
- Maunula, L. 2013. Pirkanmaan puuenergiaselvitys 2011. Pirkanmaan metsäkeskuksen julkaisuja.
- Metsähallitus. 2009. Pirkanmaan suoluonnon tila.

- Metsähallitus. 2015. Metsähallitus käyntimäärät kansallispuistoittain 2013. http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Eraasiatjaretkeily/Asiakastieto/Kayntimaarat/Kansallispuistoittain/Sivut/Kayntimaaratkp2013.aspx Luettu 2/2015.
- Motiva 1999. Tuulivoiman projektiopas. 5/1999.
- Pirkanmaan jätehuolto Oy ja Tampereen Sähkölaitos -yhtiöt. 2011. Tammervoiman hyötyvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostus.
- Pirkanmaan liitto. 2014. Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategia.
- Pirkanmaan ympäristökeskus. 2009. Turvetuotannon vesistövaikutukset Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan valmistelussa. Turvetuotannon vaikutus vesistön kokonaisfosforipitoisuuteen ja soiden käyttökelpoisuus turvetuotantoon vesistöalueiden 3. jakovaiheen tasolla.
- Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2015. Pirkanmaan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016–2021.
- Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2015. Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys. Raportteja 58/2015.
- Rönkkö, E., Hentilä,H-L. & Illikainen, H. 2012. Maaseutunäkökulma maankäytön suunnittelussa. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston julkaisuja C 139.
- Tampereen kaupungin vesilaitos. 1996. Julkujärven-Pinsiönkankaan maankäyttötilanne ja soveltuvuus laajamittaiseen vedenhankintaan. Maa ja Vesi Oy.
- Tavase Oy. 2003. Vehoniemen-Siokankaan harjualueen tekopohjavesilaitos – ympäristövaikutusten arviointi. Suunnittelukeskus Oy.
- Tavase Oy. 2011. Vehoniemen-Isokankaan harjualueen tekopohjavesilaitoksen yleissuunnitelma. Pöyry Oy.
- Tampereen Vesi. 2011. Pirkanmaan keskuspuhdistamon yleissuunnitelma sijoituspaikkana Sulkavuori. Pöyry Oy.
- Tampereen Vesi. 2012. Pirkanmaan keskuspuhdistamo, ympäristövaikutusten arviointiselostus.
- Tilastokeskus. Tieliikenteen tavarankuljetukset.http://www.stat.fi/til/kttav/ Luettu 11/2014.
- Valtioneuvosto 2008. Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategia. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 6.11.2008.
- Vauhkonen, M., Routasuo, P. & Lammi, E. Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) luontoselvitykset 2009. Enviro Oy.
- Weckman, E. 2006. Tuulivoimalat ja maisemat. Suomen ympäristö 5/2006.
- Ympäristöministeriö. 2003. Mastot maisemassa. Ympäristöopas 107.
- Ympäristöministeriö. 2008. Kohti kierrätysyhteiskuntaa. Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016. Suomen ympäristö 32/ 2008.
- Ympäristöministeriö. 2009. Maa-ainesten kestävä käyttö. Opas maa-ainesten ottamisen sääntelyä ja järjestämistä varten. Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2009.
- Ympäristöministeriö. 2011. Kulttuuriympäristö maakuntakaavoituksessa. Rakennetun ympäristön osasto. Suomen ympäristö 28/2011.
- Ympäristöministeriö. 2012. Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 4/2012.
- Ympäristöministeriö. 2012. VAK-ratapihat ja kaavoitus. Ympäristöministeriön raportteja 5/2012.

YHTEYSTIEDOT

Pirkanmaan liitto
Kelloportinkatu 1 B, PL 1002, 33101 Tampere
vaihde: 03 2481 111
sähköposti: pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

Maakuntakaavoitusjohtaja
Karoliina Laakkonen-Pöntys
050 344 2414

Maakuntainsinööri
Satu Appelqvist
050 350 5925

Maakunta-arkkitehti
Hanna Djupsjöbacka
050 598 4134

Sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@pirkanmaa.fi.

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Pirkanmaan liitto 2017
Kelloportinkatu 1 B (käyntiosoite),
PL 1002, 33101 TAMPERE
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

LIITEKARTAT

KAAVASELOSTUKSEN LIITE 2

MAAKUNTAVALTUUSTO 27.3.2017

PIRKANMAA

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

LIITEKARTAT

KAAVASELOSTUKSEN LIITE 2

Pirkanmaan liitto
Tampere 2017

Pirkanmaan liitto 2017
Kannen kuva: Lehdet Pixabay

Sisällysluettelo

KARTTA 1	Taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeet sekä maaseudun ja matkailun kehittämisen kohdealueet	1
KARTTA 2	Keskusta-alueet ja muut palvelukeskittymät	2
KARTTA 3	Yhdyskuntarakenne	3
KARTTA 4	Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet	4
KARTTA 5	Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat, asemat	5
	Luettelo: Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat, lentoliikenteen merkinnät	6
	Luettelo: Asemat	7
KARTTA 6	Uudet eritasoliittymät	8
	Luettelo: Uudet eritasoliittymät	9
KARTTA 7	Veneväylät ja satamat	10
	Luettelo: Satamat	11
KARTTA 8	Liityntäpysäköinti ja vaihtopaikat	12
KARTTA 8a	Liityntäpysäköinti ja vaihtopaikat / Tampereen ydinkaupunkiseutu	13
	Luettelo: Liityntäpysäköinti ja vaihtopaikat	14
KARTTA 9	Puuterminaalit	15
	Luettelo: Puuterminaalit	16
KARTTA 10	Maisema-alueet	17
	Luettelo: Arvokkaat maisema-alueet: valtakunnallisiksi esitetyt, maakunnalliset kohteet ja arvokkaat maisema-alueet: maakunnalliset kohteet	18
KARTTA 11	Kulttuurimaisemat	19
	Luettelo: Maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat	20
KARTTA 12	Rakennetut kulttuuriympäristöt	23
KARTTA 12a	Tampere, Pirkkala, Hämeenkyrö, Lempäälä	24
KARTTA 12b	Valkeakoski, Sastamala, Akaa (Viiala), Akaa (Toijala), Nokia	25
KARTTA 12c	Mänttä-Vilppula, Orivesi, Kangasala	26
	Luettelo: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	27
	Luettelo: Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	29
KARTTA 13	Historiallisesti merkittävät tiet	34
	Luettelo: Historiallisesti merkittävät tiet	35
KARTTA 14	Erityislainsäädännön nojalla suojellut rakennukset sekä rautatiesopimuksen mukaiset kohteet	36
	Luettelo: Erityislainsäädännön nojalla suojellut rakennukset sekä rautatiesopimuksen mukaiset kohteet	37
KARTTA 15	Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet	39
KARTTA 15a	Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet: Luode	40
KARTTA 15b	Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet: Koillinen	41
KARTTA 15c	Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet: Lounas	42
KARTTA 15d	Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet: Kaakko	43
	Luettelo: Muinaismuistoalueet	44
	Luettelo: Muinaisjäännöskohteet	45
KARTAT 15e	Arkeologisen perinnön ydinalueet	59
	Luettelo: Arkeologisen perinnön ydinalueet	67
KARTTA 16	Luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus	73
KARTTA 17	Luonnonsuojelualueet	74
	Luettelo: Luonnonsuojelualueet	75
KARTTA 18	Natura 2000 -verkoston alueet	84
	Luettelo: Natura 2000 –verkoston alueet	85
KARTTA 19	Arvokkaat harjualueet	87
	Luettelo: Arvokkaat harjualueet: valtakunnalliset ja maakunnalliset kohteet	88
	Luettelo: Arvokkaat harjualueet: paikalliset kohteet	89
KARTTA 20	Arvokkaat kallioalueet	91
	Luettelo: Arvokkaat kallioalueet: valtakunnalliset kohteet	92

	Luettelo: Arvokkaat kallioalueet: paikalliset kohteet	95
KARTTA 21	Arvokkaat moreenimuodostumat sekä tuuli- ja rantakerrostumat	98
	Luettelo: Arvokkaat moreenimuodostumat: valtakunnalliset kohteet	99
	Luettelo: Arvokkaat moreenimuodostumat: seudulliset kohteet	100
	Luettelo: Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat: valtakunnalliset ja seudulliset kohteet	101
KARTTA 22	Virkistys, retkeily, matkailu ja urheilu	102
	Luettelo: Retkeily- ja ulkoilualueet (aluevarausmerkinnät) ja melontareitit	103
	Luettelo: Urheilupalvelujen alueet, ampuma- ja / tai moottoriratatoimintojen alueet ja matkailupalvelujen alueet	104
KARTTA 23	Tuulivoima-alueet, maakaasu- ja voimalinjat sekä sähköasemat	105
	Luettelo: Tuulivoima-alueet	106
	Luettelo: Voimalinjojen yhteystarpeet ja uudet voimalinjat	107
	Luettelo: Suunnitellut sähköasemat	108
KARTTA 24	Turvetuotanto	109
	Luettelo: Turvetuotannon kannalta tärkeät alueet ja niillä sijaitsevat tutkitut turvealueet	110
	Luettelo: Turvetuotantoon liittyvät valuma-alueet	111
KARTTA 25	Kiviaineshuolto ja kaivosalueet	112
	Luettelo: Kalliokiviainesten ottoalueet	113
	Luettelo: Maa-ainesten ottoalueet ja kaivosalueet	116
KARTTA 26	Tutkimusmetsät ja hiljaiset alueet	117
KARTTA 27	Pohjavesialueet	118
	Luettelo: Pohjavesialueet	119
KARTTA 28	Voimalaitokset	122
	Luettelo: Voimalaitokset	123
KARTTA 29	Jätehuolto	124
	Luettelo: Maanvastaanotto- ja kierrätysalueet	125
KARTTA 30	Jätevesien käsittely	126
	Luettelo: Jätevedenpuhdistamot	127
KARTTA 31	Vedenhankinta	128
	Luettelo: Vedenhankintavesistöt ja pintavedenottamot	129
KARTTA 32	Vesienhoidon erityisalueet	130
	Luettelo: Vesienhoidon erityisalueet	131
KARTTA 33	Seveso-, suoja- ja huomiointivyöhykkeet sekä melualueet	132
	Luettelo: Seveso-vyöhykkeet	133
KARTTA 34	Lentoesterajoitusalueet	134
KARTTA 35	Tulvariskialue	135
KARTTA 36	Pirkanmaan maakuntakaavayhdistelmä	136
KARTTA 37	Ote Satakunnan maakuntakaavasta (Kiikoinen)	137

KARTTA 1

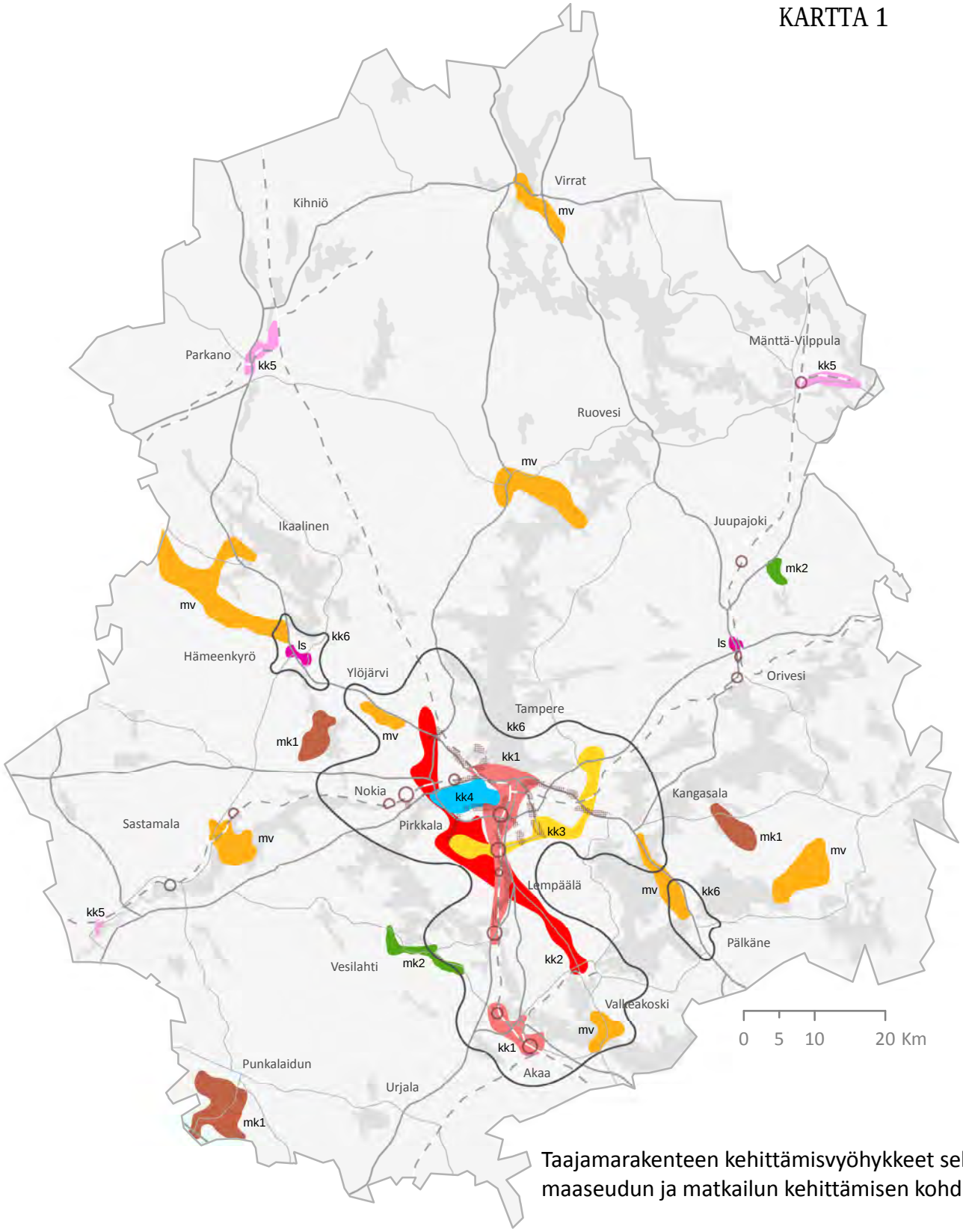

Taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeet sekä maaseudun ja matkailun kehittämisen kohdealueet

- kk1 Kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke
- kk2 Kaupunkiseudun läntinen yritysalueiden kehittämisvyöhyke
- kk3 2-kehän kehittämisvyöhyke
- kk4 Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke
- kk5 Taajamien elinvoimaisuuden kehittämisvyöhyke
- kk6 Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke
- Tiivistettävä asemanseutu
- Tiivis joukkoliikennevyöhyke

- mk1 Maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue
- mk2 Maaseutuasumisen kehittämisen kohdealue
- ls Maankäytön kehittämisen kohdealue liikenteellisessä solmukohdassa
- mv Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue

Muut kehittämisperiaatemerkinnät on esitetty kyseistä teemaa kuvaavilla liitekartoilla.

KARTTA 2

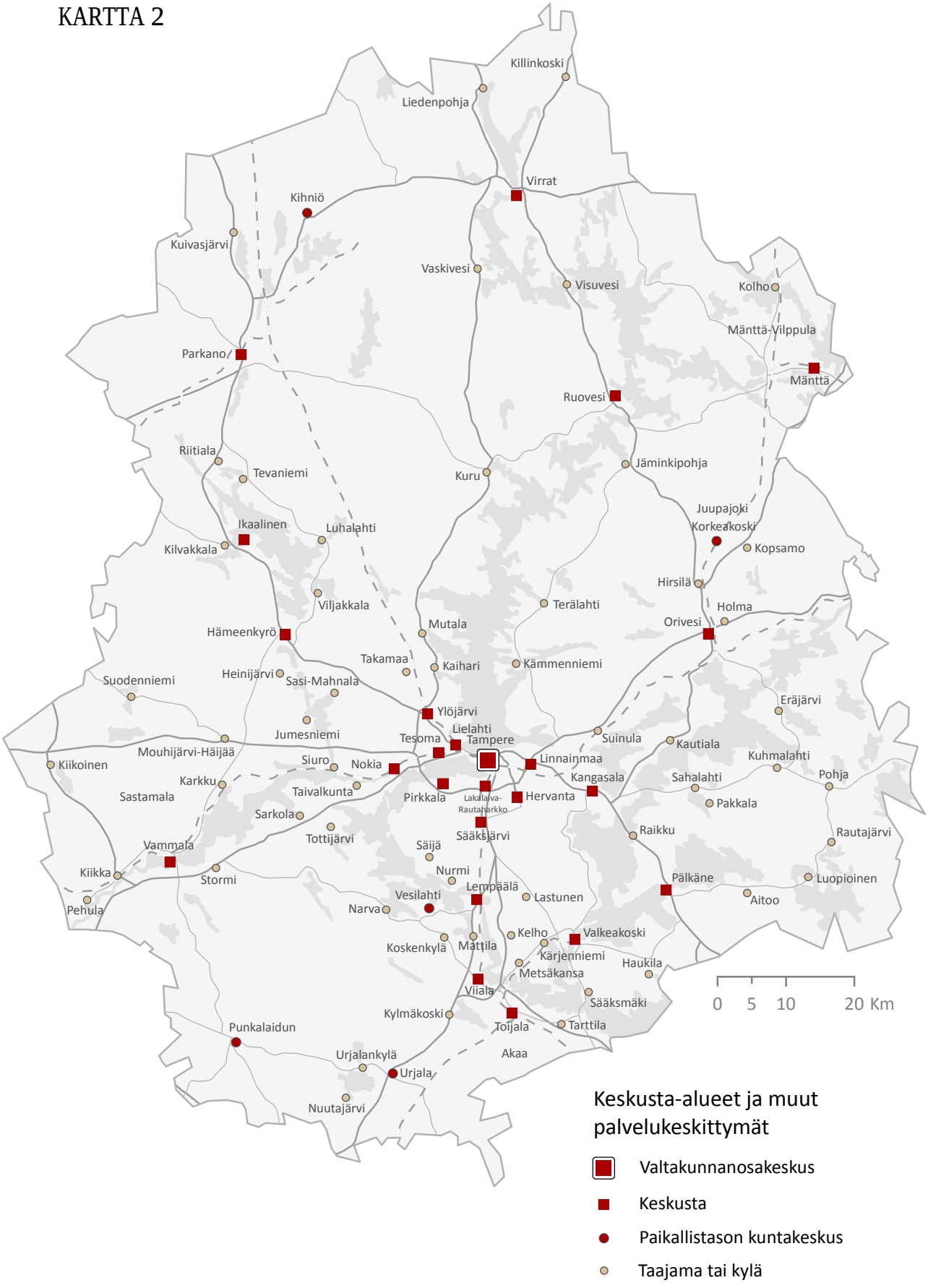

Keskusta-alueet ja muut palvelukeskittymät

- Valtakunnanosakeskus
- Keskusta
- Paikallistason kuntakeskus
- Taajama tai kylä

KARTTA 3

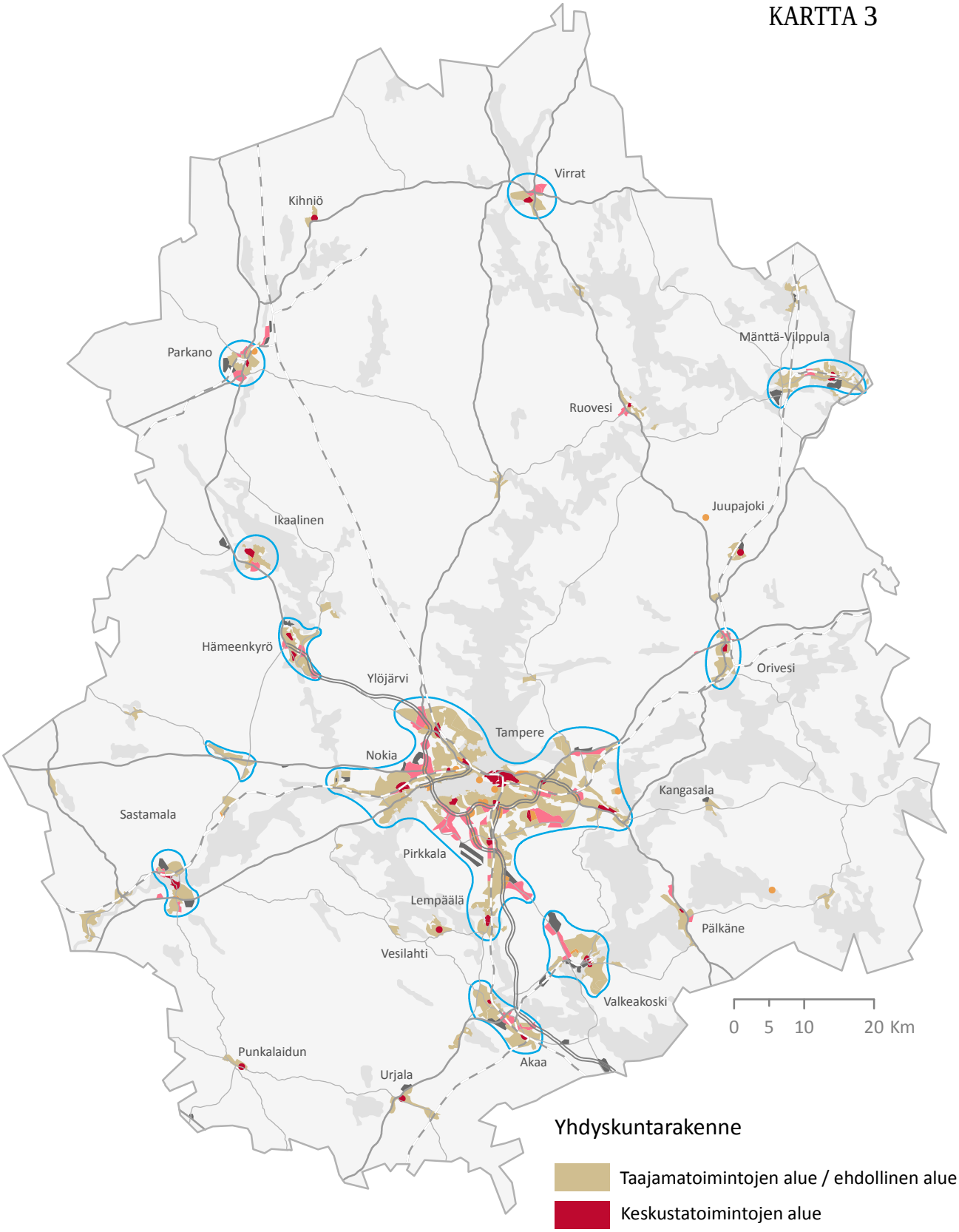

Yhdyskuntarakenne

- Taajamatoimintojen alue / ehdollinen alue
- Keskustatoimintojen alue
- Keskustatoimintojen alue, paikalliskeskus
- Palvelujen sekä kaupallisten palvelujen alue / ehdollinen alue
- Palvelujen alue, kohdemerkintä
- Työpaikka-alue / ehdollinen alue
- Teollisuus- ja varastoalue / ehdollinen alue

Keskustaajamat sekä Mouhijärvi-Häijään alue

- Alueet, joita koskevat erikseen määrätyt vähittäiskaupan alarajat

KARTTA 4

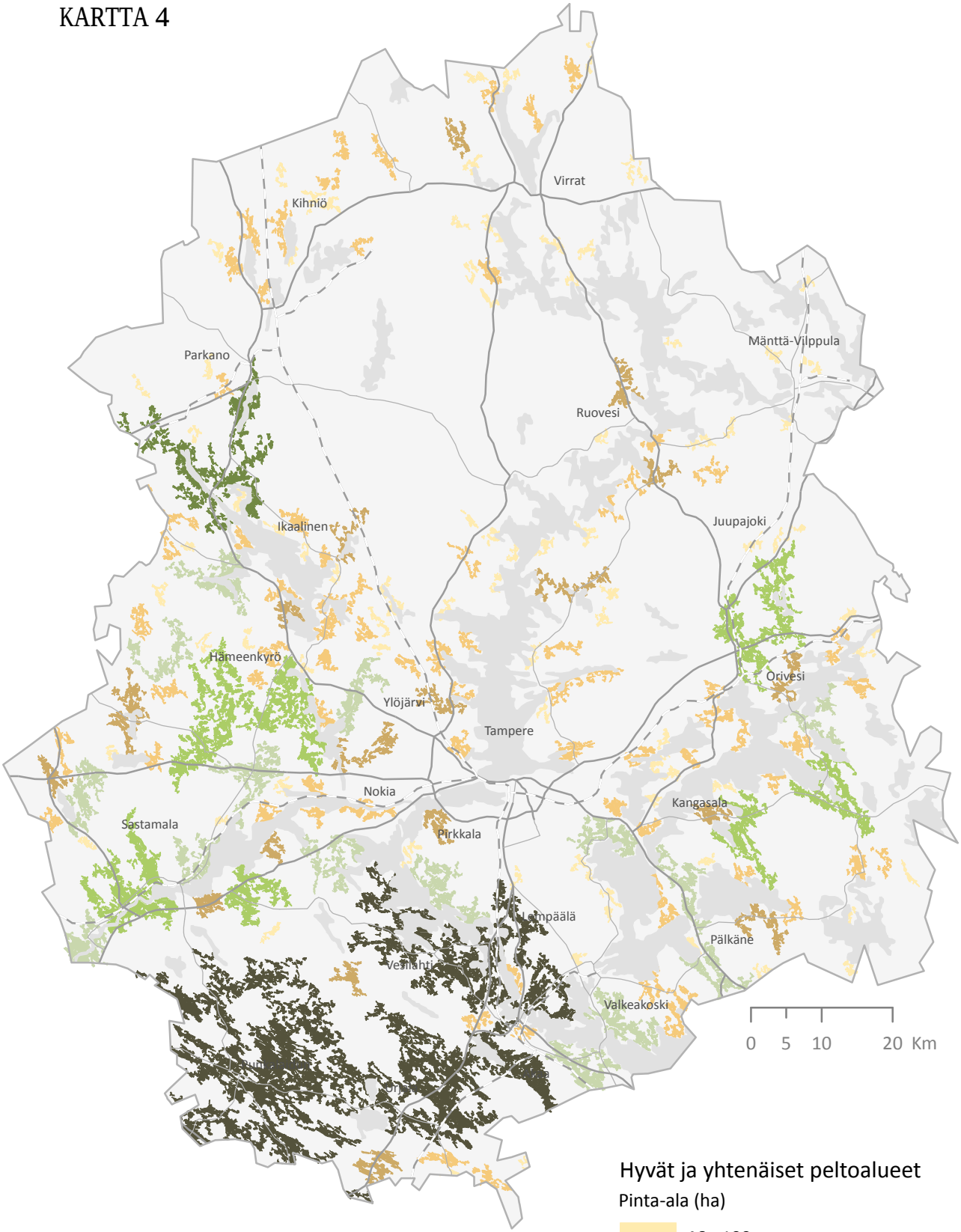

Pirkanmaan liiton selvitys:
Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla (2014).
Hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita koskee yleismääräys.
Peltoalueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

KARTTA 5

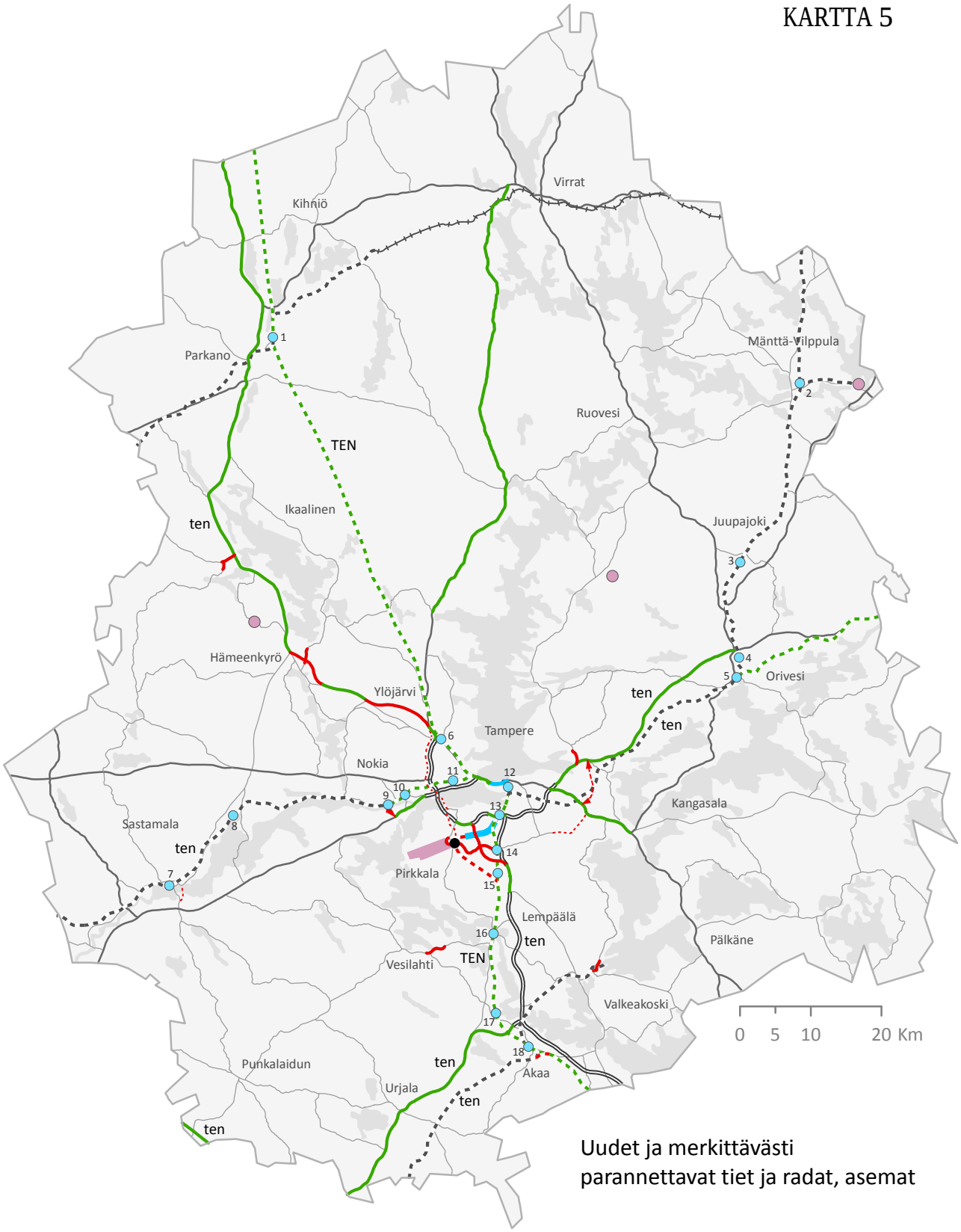

Uudet ja parannettavat tiet
- Uusi tie
- Parannettava tie
- Maantietunneli
- Ohjeellinen tielinjaus
- Tieliikenteen yhteystarve

Uudet ja parannettavat radat
- Uusi rata
- Parannettava rata
- Rautatietunneli
- Ohjeellinen ratalinjaus
- Ratareitti
- Uudet ja nykyiset asemat ja seisakkeet

Nykyiset tiet ja radat
- Moottoritie
- Valtatie / kantatie
- Seututie / yhdystie
- Rautatie

Lentoliikenteen merkinnät
- Lentoliikenteen alue
- Lentopaikat
- Liikenneterminaali

Uudet ja merkittävästi parannettavat tiet ja radat

Merkittävästi parannettavat tiet
Valtatie 2 Punkalaidun
Valtatie 3 Marjamäki–Kulju
Valtatie 3 Sarankulma–Lakalaiva
Valtatie 3 Pirkkalan haarautuma–Pirkkala
Valtatie 3 Elovainio-Heinikko
Valtatie 3 Hämeenkyröstä pohjoiseen
Valtatie 3 Sasi–Hanhijärvi (Hämeenkyrö)
Valtatie 9 Akaa–Urjala (maakunnan raja)
Valtatie 9 Alasjärvi–Ruutana
Valtatie 9 Ruutana–Orivesi
Tampereen rantaväylä (Lielahti-Santalahti)
Valtatie 12 Alasjärvi-Huutijärvi
Valtatie 12 Maatiala–Kahtalammi (Nokia)
Kantatie 65 Kyrönlahti–Virrat

Uudet tiet
Valtatie 3 Puskiainen–Pirkkala
Valtatie 3 Elovainio (Ylöjärvi) – Sasi (Hämeenkyrö)
Valtatie 3 Hämeenkyrön ohitus
2-kehä Pirkkala–Sääksjärvi
Seututien 338 uusi linjaus Tampereella
Seututie 310 Valkeakosken keskusta
Seututie 301 Keihonen–Kilpala (Vesilahti)
Seututien 276 uusi linjaus Hämeenkyrössä
Seututien 261 uusi linjaus Kilvakkalassa
Yhdystien 2594 uusi linjaus Kilvakkalassa
2-kehä Hervanta–Lentola, ohjeellinen tielinjaus
Vammalan ohikulku (Kilpinokan silta), ohjeellinen tielinjaus
2-kehän jatke Kangasala–Tarastenjärvi, tieliikenteen yhteystarve
Nokianvirran ylittävä yhteys Kahtalammi–Harjuniitty, tieliikenteen yhteystarve

Merkittävästi parannettavat radat
Tampere–Sääksjärvi, lisäraide
Sääksjärvi-eteläinen maakunnan raja, kaksi lisäraidetta
Tampella-Lielahti, lisäraide
Lielahti –Parkano (maakunnan raja), lisäraide
Oriveden asema – maakunnan raja, lisäraide
Lielahti–Harjuniitty (Nokia), lisäraide

Uudet radat
Toijalan kolmioraide, uusi rata
Tampereen läntinen ratayhteys, Lempäälä-Pirkkala-Peltolammi, uusi rata
Tampereen läntinen ratayhteys, Pirkkala-Ylöjärvi, ohjeellinen rata

Ratareitti
Ratayhteydelle mahdollisena pidettävä yhteysväli: Kihniö–Haapamäki

Lentoliikenteen merkinnät

Lentopaikat
Teiskon lentopaikka (EFTS), Tampere
Hämeenkyrön lentopaikka (EFHM), Hämeenkyrö
Mäntän lentopaikka, uusi, Mänttä-Vilppula

Asemat

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	18	Toijala
Akaa	17	Viiala
Juupajoki	3	Juupajoki
Lempäälä	16	Lempäälä
Lempäälä	14	Sääksjärvi (uusi)
Lempäälä	15	Kulju (uusi)
Mänttä-Vilppula	2	Vilppula
Nokia	9	Harjuniitty (uusi)
Nokia	10	Nokia
Orivesi	4	Orivesi, keskusta
Orivesi	5	Orivesi, asema
Parkano	1	Parkano
Sastamala	7	Vammala
Sastamala	8	Karkku
Tampere	13	Rautaharkko / Lakalaiva (uusi)
Tampere	11	Tesoma (uusi)
Tampere	12	Tampere
Ylöjärvi	6	Ylöjärvi (uusi)

KARTTA 6

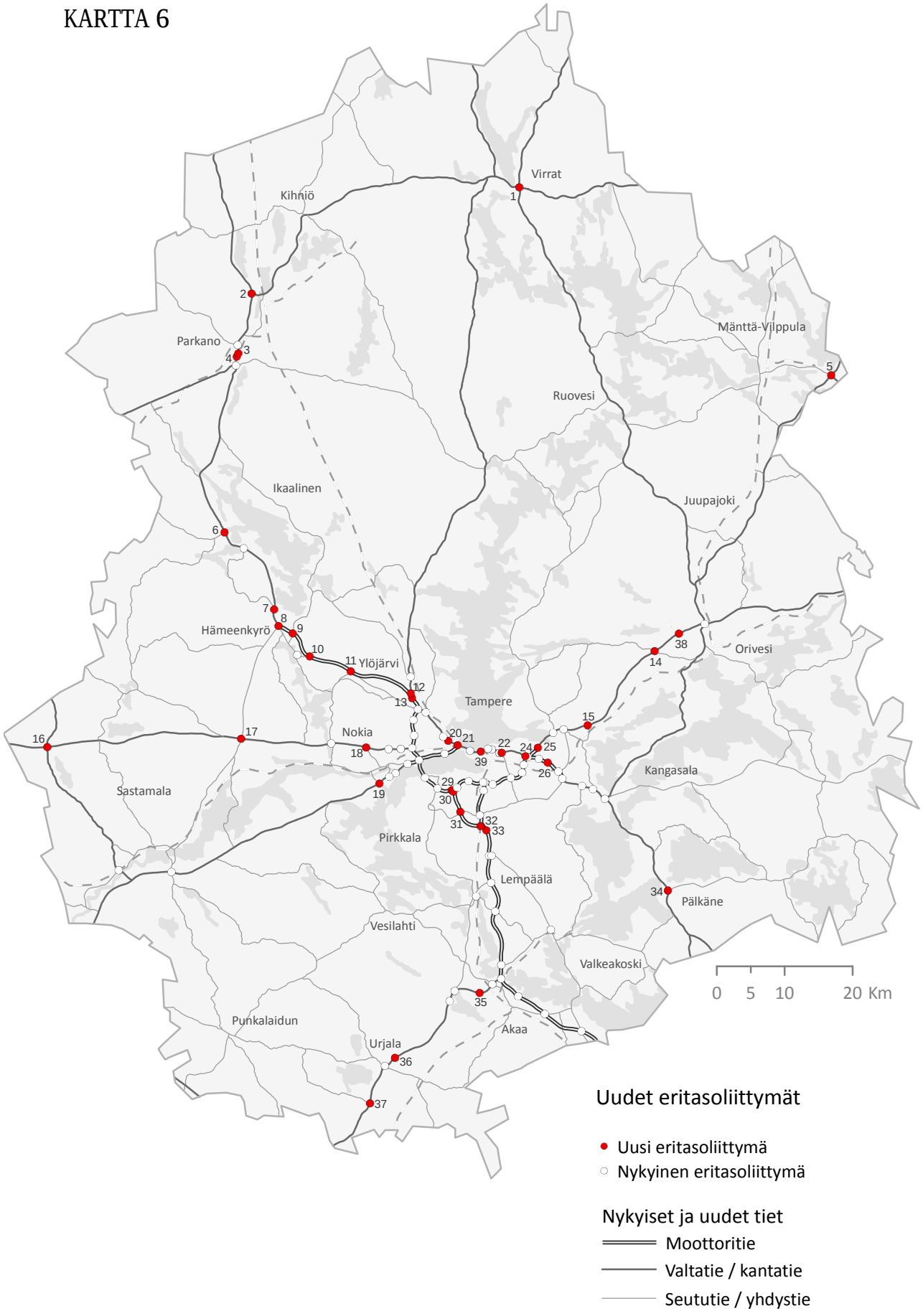
Virrat
Kihniö
Parkano
Mänttä-Vilppula
Ruovesi
Ikaalinen
Juupajoki
Hämeenkyrö
Ylöjärvi
Tampere
Orivesi
Nokia
Sastamala
Kangasala
Pirkkala
Lempäälä
Pälkäne
Vesilahti
Valkeakoski
Punkalaidun
Urjala
Akaa
0 5 10 20 Km
Uudet eritasoliittymät
Uusi eritasoliittymä
Nykyinen eritasoliittymä
Nykyiset ja uudet tiet
Moottoritie
Valtatie / kantatie
Seututie / yhdystie

Uudet eritasoliittymät

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	35	Sallinkulman eritasoliittymä
Hämeenkyrö	7	Kyröskoski pohjoinen
Hämeenkyrö	8	Hämeenkyrön eritasoliittymä
Hämeenkyrö	9	Heiskan eritasoliittymä
Hämeenkyrö	10	Hanhijärven eritasoliittymä
Hämeenkyrö	11	Miharintien eritasoliittymä
Ikaalinen	6	Kylpylän eritasoliittymä
Kangasala	15	Suinulan eritasoliittymä
Kangasala	26	Lamminrahkan eritasoliittymä
Lempäälä	31	Rajajärven eritasoliittymä
Lempäälä	32	Ahonperän suuntaisliittymä
Lempäälä	33	Puskiainen, Lempäälän haarautuma
Mänttä-Vilppula	5	Mäntän eritasoliittymä
Nokia	18	Porin yhdystien eritasoliittymä
Nokia	19	Kahtalammin eritasoliittymä
Orivesi	14	Yliskylän eritasoliittymä
Orivesi	38	Orituvan eritasoliittymä
Parkano	2	vt3 / vt23 pohjoinen
Parkano	3	Keskuskadun eritasoliittymä
Parkano	4	Niementien eritasoliittymä
Pirkkala	29	Puskiainen, Pirkkalan haarautuma
Pirkkala	30	Jasperintien suuntaisliittymä
Pälkäne	34	Aitoontien eritasoliittymä
Sastamala	16	Kiikoisten eritasoliittymä
Sastamala	17	Häijään eritasoliittymä
Tampere	20	Lielahden eritasoliittymä
Tampere	21	Vaitinaron eritasoliittymä
Tampere	22	TAYS
Tampere	24	Niihaman eritasoliittymä
Tampere	25	Tasanteen eritasoliittymä
Tampere	39	Näsinkallion eritasoliittymä
Urjala	36	Ruokolan eritasoliittymä
Urjala	37	Nuutajärven eritasoliittymä
Virrat	1	Kitusen eritasoliittymä
Ylöjärvi	12	Heinikon pohjoinen eritasoliittymä
Ylöjärvi	13	Heinikon eritasoliittymä

KARTTA 7

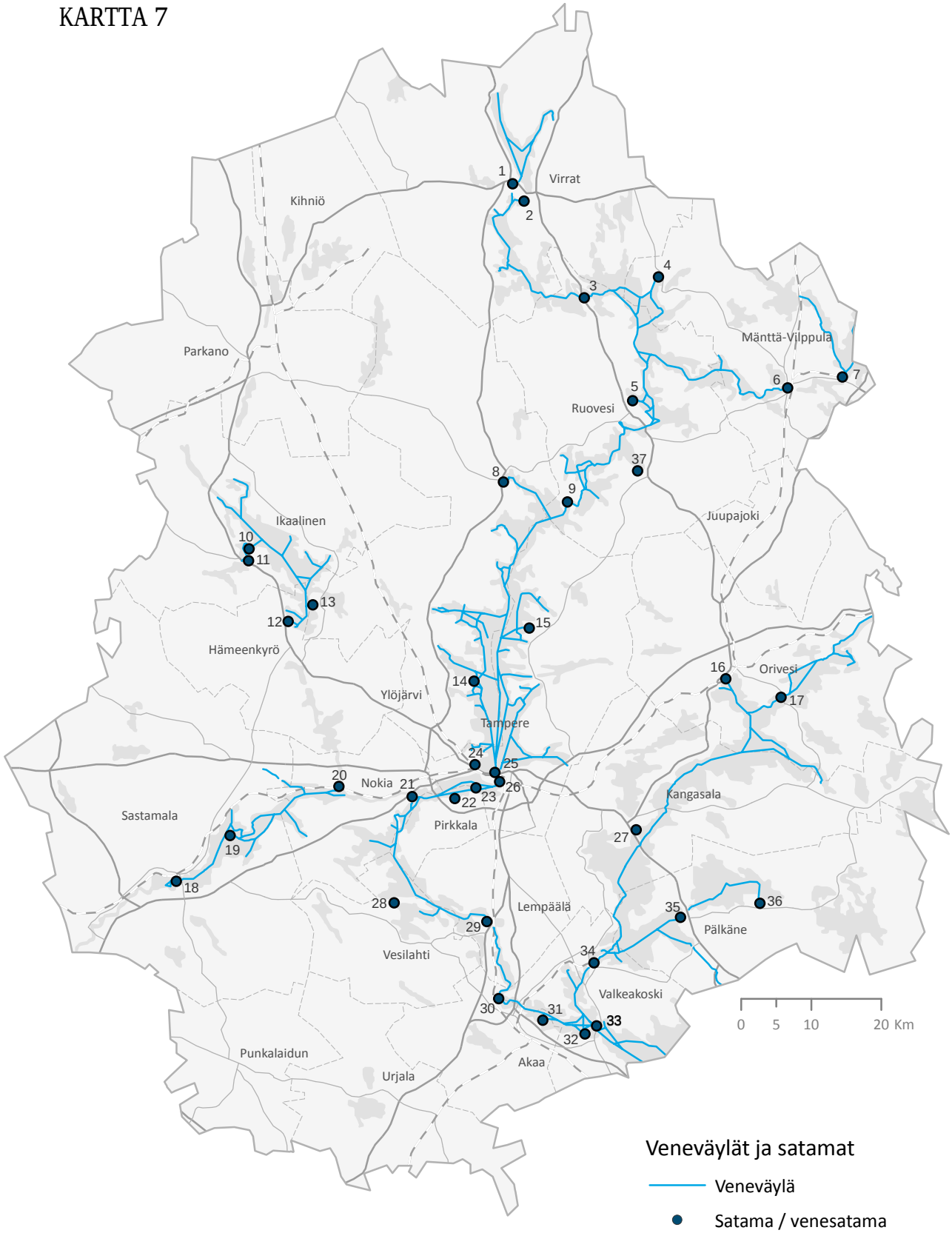
1
Virrat
2
Kihniö
3
4
Mänttä-Vilppula
7
6
5
Ruovesi
Parkano
37
8
9
Juupajoki
Ikaalinen
10
11
13
12
15
Hämeenkyrö
16
Orivesi
14
17
Ylöjärvi
Tampere
24
25
20
Nokia
21
26
22
23
Kangasala
Sastamala
Pirkkala
27
19
18
28
Lempäälä
35
36
29
Pälkäne
Vesilahti
34
Valkeakoski
30
31
33
32
0 5 10 20 Km
Punkalaidun
Akaa
Urjala
Veneväylät ja satamat
Veneväylä
Satama / venesatama

Satamat

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	30	Viiala
Akaa	31	Toijala
Hämeenkyrö	12	Kyröskoski
Ikaalinen	10	Ikaalinen
Ikaalinen	11	Läykkälänlahti
Kangasala	27	Mobilia
Lempäälä	29	Lempäälä
Mänttä-Vilppula	4	Pohjaslahti
Mänttä-Vilppula	6	Vilppulankoski
Mänttä-Vilppula	7	Mänttä
Nokia	20	Siuro
Nokia	21	Eden
Orivesi	16	Orivesi
Orivesi	17	Rönni
Pirkkala	22	Pirkkala
Pälkäne	35	Pälkäne
Pälkäne	36	Kankahuvenlahti
Ruovesi	3	Visuvesi
Ruovesi	5	Ruovesi
Ruovesi	9	Murole
Ruovesi	37	Jäminkipohja
Sastamala	18	Vammala
Sastamala	19	Ellivuori
Tampere	15	Maisansalo
Tampere	23	Viikinsaari
Tampere	24	Lielahti
Tampere	25	Mustalahti
Tampere	26	Laukontori
Valkeakoski	32	Visavuori
Valkeakoski	33	Viidennumero
Valkeakoski	34	Valkeakoski
Vesilahti	28	Laukon kartano
Virrat	1	Herranen
Virrat	2	Laivaranta
Ylöjärvi	8	Kuru
Ylöjärvi	13	Haveri
Ylöjärvi	14	Pimeesalmi

KARTTA 8

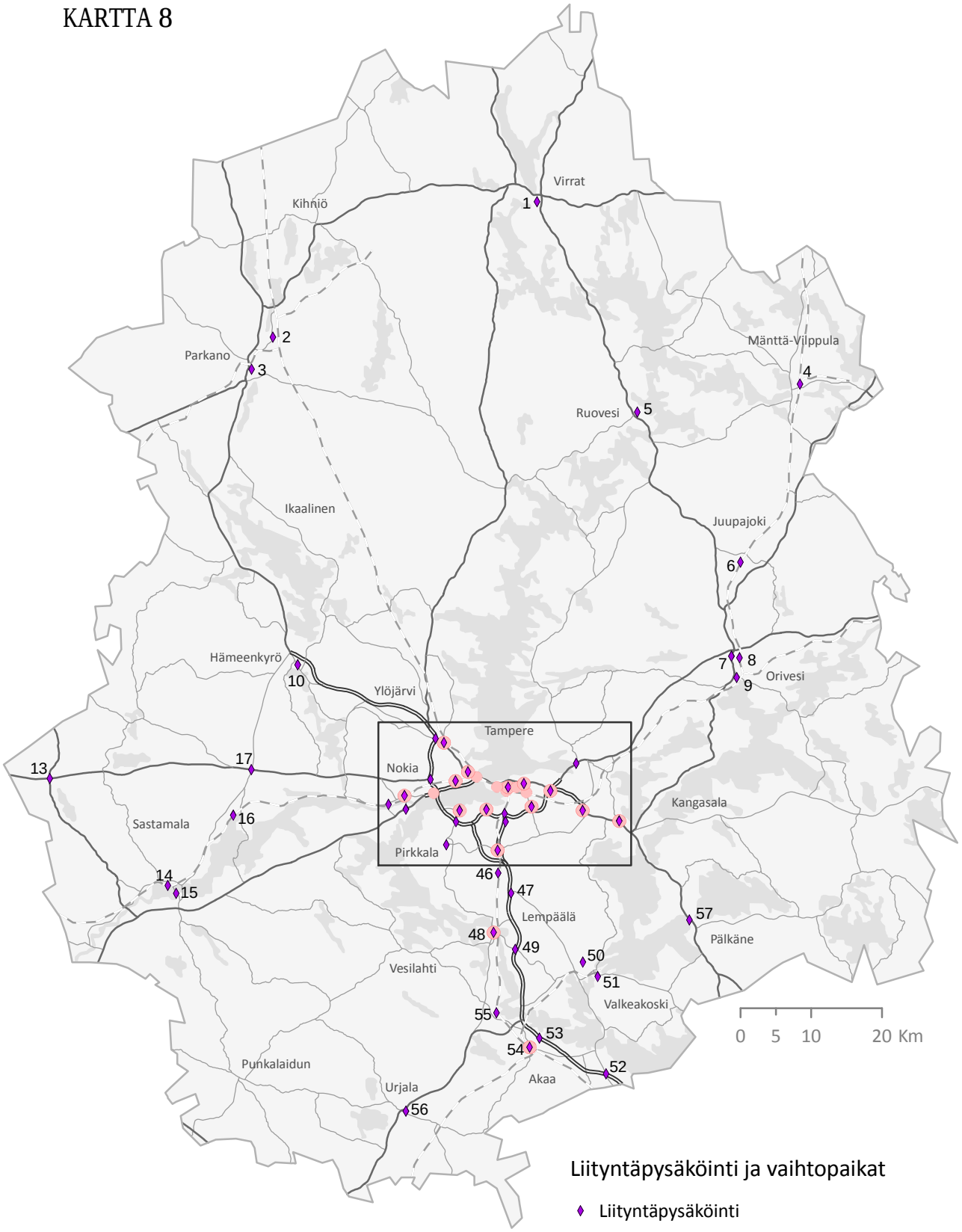

Liityntäpysäköinti ja vaihtopaikat

- Liityntäpysäköinti
- Liityntä- ja vaihtopaikka
- Vaihtopaikka

Nykyiset ja uudet tiet

- Moottoritie
- Valtatie / kantatie
- Seututie / yhdystie

Liityntäpysäköintikohteita, jotka sijaitsevat asemien tai keskustatoimintojen alueiden yhteydessä, ei esitetä erikseen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040, vaan ne sisältyvät aluevarausten määräyksiin.

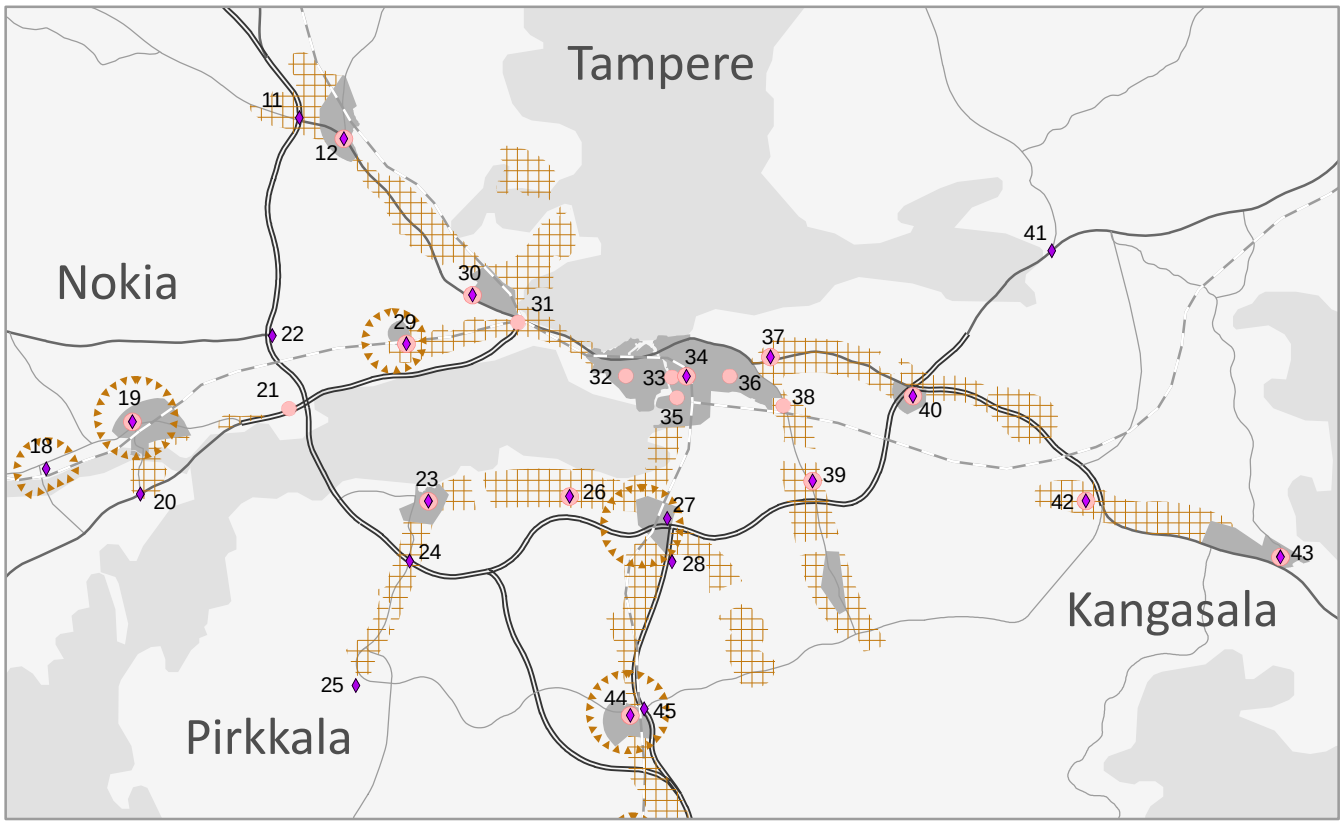

0 1 2 4 Km

Liityntäpysäköinti ja vaihtopaikat

Tampereen ydinkaupunkiseutu

- Liityntäpysäköinti
- Liityntä- ja vaihtopaikka
- Vaihtopaikka
- Tiivistettävä asemanseutu
- Tiivis joukkoliikennevyöhyke
- Keskustatoimintojen alue

Liityntäpysäköintikohteita, jotka sijaitsevat asemien tai keskustatoimintojen alueiden yhteydessä, ei esitetä erikseen Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040, vaan ne sisältyvät aluevarausten määräyksiin.

Liityntäpysäköinti ja vaihtopaikat

Tyyppi:
L = Liityntäpysäköinti
V = Vaihtopaikka

Kunta	Numero	Nimi	Tyyppi
Akaa	53	Toijala etl / vt3 (ABC)	L
Akaa	54	Toijala, asema	L+V
Akaa	55	Viiala, asema	L
Hämeenkyrö	10	Härkikuja (S-market)	L
Juupajoki	6	Juupajoki, asema	L
Kangasala	42	Lentola (Prisma)	L+V
Kangasala	43	Kangasala, linja-autoasema	L+V
Lempäälä	46	Kulju, asema	L
Lempäälä	48	Lempäälä, keskusta/rautatieasema	L+V
Lempäälä	47	Marjamäki (Ideapark)	L
Lempäälä	45	Sääksjärvi etl / vt3	L
Lempäälä	44	Sääksjärvi, asema	L+V
Lempäälä	49	Vaihmala etl / vt3	L
Mänttä-Vilppula	4	Vilppula, asema	L
Nokia	18	Harjuniitty	L
Nokia	22	Kolmenkulma, palvelut	L
Nokia	19	Nokia, asema	L+V
Nokia	21	Pitkäniemi	V
Nokia	20	Keho etl / vt12 (CM)	L
Orivesi	9	Oriveden asema (matkakeskus)	L
Orivesi	8	Oriveden keskusta, asema	L
Orivesi	7	Orivesi, keskusta (MH)	L
Parkano	2	Parkano, asema	L
Parkano	3	Parkano, linja-autoasema	L
Pirkkala	25	Tampere-Pirkkalan lentoasema	L
Pirkkala	24	Lentoasemantie / vt3	L
Pirkkala	23	Pirkkala, keskusta	L+V
Pirkkala	26	Partola	L+V
Pälkäne	57	Pälkäne, keskusta (MH)	L
Ruovesi	5	Ruovesi, keskusta (MH)	L
Sastamala	13	Kiikoinen / vt11 (ABC)	L
Sastamala	17	Häijää / vt11	L
Sastamala	16	Karkku, asema	L
Sastamala	14	Vammala, asema	L
Sastamala	15	Vammala, linja-autoasema	L
Tampere	41	Aitovuorentie etl / vt9	L
Tampere	31	Epilä / Vaitinaron liittymä	V
Tampere	38	Kaleva (Prisma)	V
Tampere	33	Koskipuisto	V
Tampere	27	Lakalaiva, asema	L
Tampere	30	Lielahti, palvelut	L+V
Tampere	35	Tampere, linja-autoasema	V
Tampere	34	Tampere, asemakeskus	L+V
Tampere	36	Sampola (Kalevan kirkko)	V
Tampere	37	TAYS	L+V
Tampere	29	Tesoma, asema	L+V
Tampere	39	Turtola (CM)	L+V
Tampere	40	Linnainmaa / vt9	L+V
Tampere	32	Pyynikintori	V
Tampere	28	Lahdesjärvi	L
Urjala	56	Urjala, linja-autoasema	L
Valkeakoski	52	Jutikkala etl / vt3	L
Valkeakoski	51	Valkeakoski, keskusta	L
Valkeakoski	50	Vanhankylän oppilaitokset	L
Virrat	1	Virrat, keskusta (MH)	L
Ylöjärvi	12	Ylöjärvi, keskusta	L+V
Ylöjärvi	11	Elovainio	L

KARTTA 9

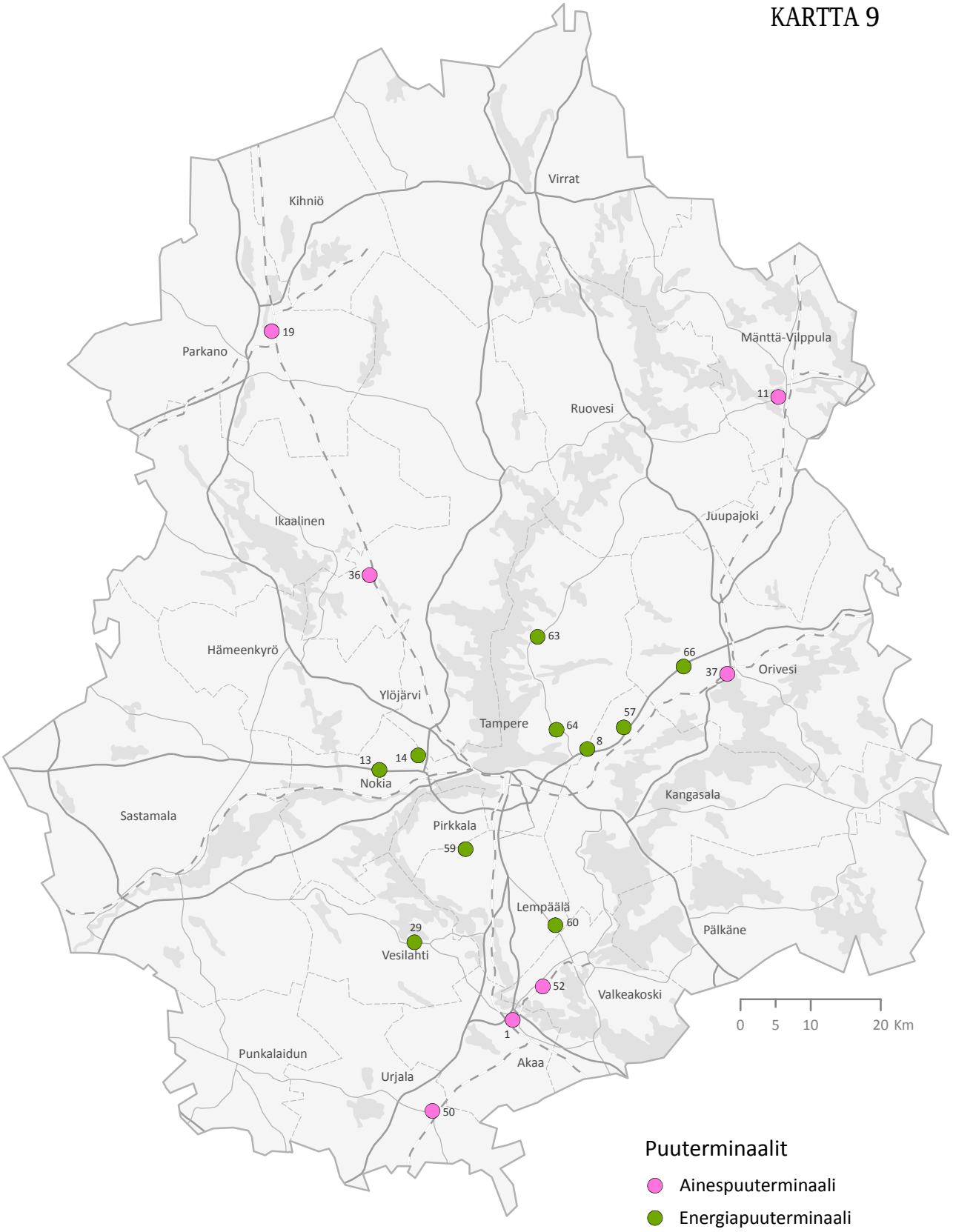
Virrat
Kihniö
Parkano
19
Mänttä-Vilppula
11
Ruovesi
Juupajoki
Ikaalinen
36
63
66
37
Orivesi
Hämeenkyrö
Ylöjärvi
Tampere
64
57
8
13
14
Nokia
Kangasala
Sastamala
Pirkkala
59
Lempäälä
60
29
Vesilahti
Pälkäne
52
Valkeakoski
1
0 5 10 20 Km
Punkalaidun
Akaa
Urjala
50
Puuterminaalit
Ainespuuterminaali
Energiapuuterminaali

Puuterminaalit

Lähde: Pirkanmaan puuterminaalit (Pirkanmaan liitto ja Suomen metsäkeskus 2014)

Kunta	Numero	Nimi	Tyyppi
Akaa	1	Hollinkallio	Ainespuu
Kangasala	8	Tarastejärvi	Energiapuu
Kangasala	57	Löytyntie	Energiapuu
Lempäälä	60	Tikinmaa	Energiapuu
Lempäälä	59	Vaarinkorpi	Energiapuu
Mänttä-Vilppula	11	Ahola	Ainespuu
Nokia	14	Koukkujärvi	Energiapuu
Nokia	13	Porintien varsi	Energiapuu
Orivesi	37	Rautatieasema	Ainespuu
Orivesi	66	Yliskylä	Energiapuu
Parkano	19	Rautatieasema	Ainespuu
Tampere	63	Teisko	Energiapuu
Tampere	64	Sorila	Energiapuu
Urjala	50	Kangasniemi	Ainespuu
Valkeakoski	52	Metsäkansa (B)	Ainespuu
Vesilahti	29	Narva	Energiapuu
Ylöjärvi	36	Karhe	Ainespuu

KARTTA 10

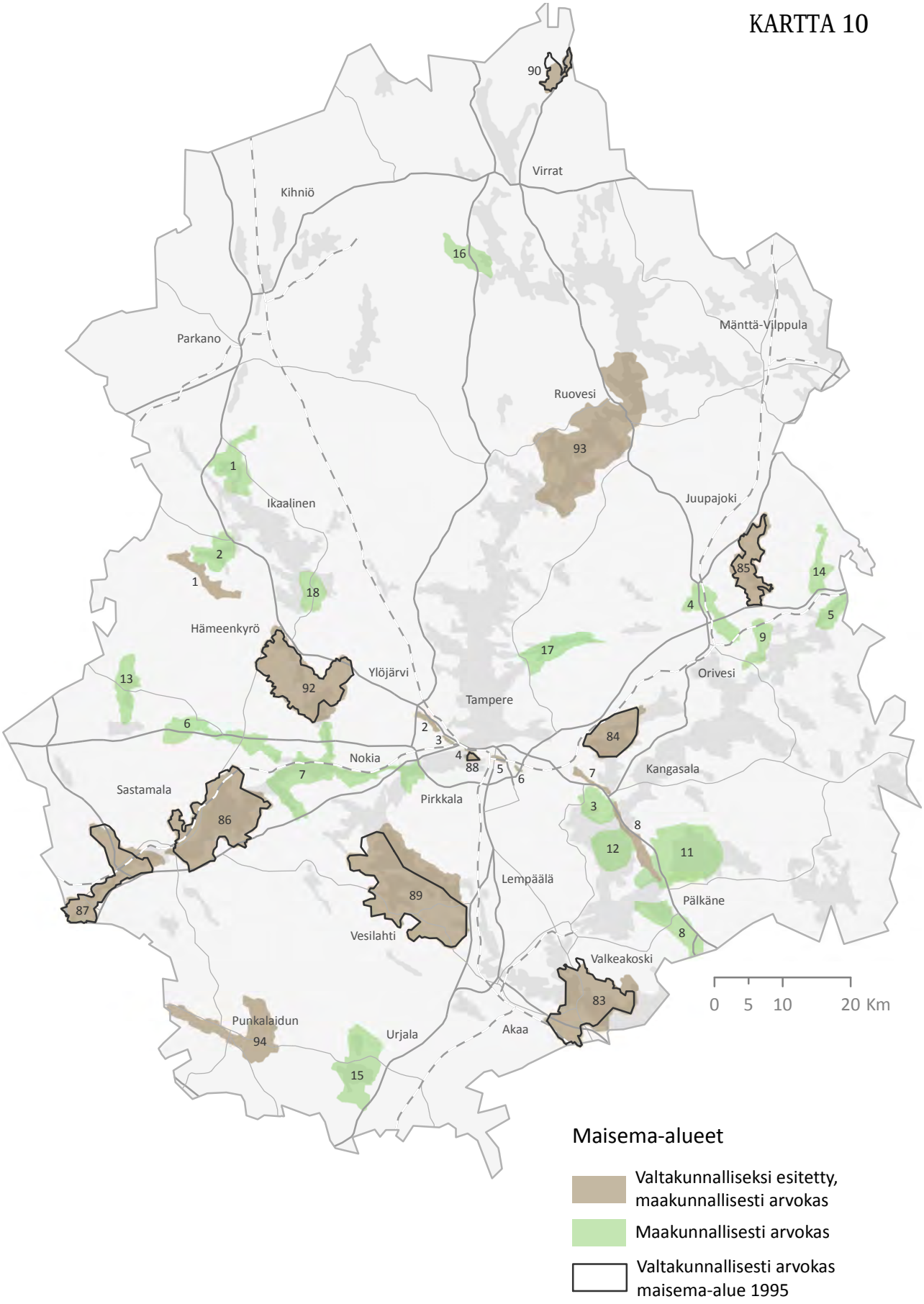
90
Virrat
Kihniö
16
Mänttä-Vilppula
Parkano
Ruovesi
93
1
Ikaalinen
Juupajoki
2
1
18
85
14
4
5
Hämeenkyrö
9
17
Ylöjärvi
Orivesi
13
92
Tampere
6
2
3
84
4
88
5
6
7
Nokia
Kangasala
7
Sastamala
Pirkkala
3
8
86
12
11
Lempäälä
89
87
Pälkäne
8
Vesilahti
Valkeakoski
83
0 5 10 20 Km
Punkalaidun
94
Urjala
Akaa
15
Maisema-alueet
Valtakunnallisesti esitetty, maakunnallisesti arvokas
Maakunnallisesti arvokas
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 1995

Arvokkaat maisema-alueet: valtakunnallisiksi esitetyt, maakunnalliset kohteet
Lähde: Valtakunnallisten maisema-alueiden inventointi (Pirkanmaan ELY 2013)

Kunta	Numero	Nimi
Hämeenkyrö, Ikaalinen	1	Vatulanharju-Ulvaanharju
Hämeenkyrö	92	Hämeenkyrön kulttuurimaisema
Juupajoki, Orivesi	85	Juupajoen kulttuurimaisema
Kangasala	7	Kirkkoharju-Kuohunharju
Kangasala, Pälkäne	8	Keisarinharju-Vehoniemenharju-Syrjänharju
Kangasala	84	Haralanharju
Punkalaidun	94	Punkalaitumenjoen kulttuurimaisema
Ruovesi	93	Ruoveden reitin kulttuurimaisema
Sastamala	86	Rautaveden kulttuurimaisema
Sastamala	87	Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisema (Pirkanmaa)
Tampere	3	Epilänharju
Tampere	5	Kalevankangas
Tampere	6	Aakkulanharju
Tampere	88	Pispalanharju-Pyynikki
Valkeakoski	83	Sääksmen-Tarttilan kulttuurimaisema
Vesilahti	89	Vesilahden kulttuurimaisema
Virrat	90	Ähtärin reitin kulttuurimaisema (Pirkanmaa)
Ylöjärvi	2	Teivaalanharju

Arvokkaat maisema-alueet: maakunnalliset kohteet
Lähde: Maakunnallisten maisema-alueiden inventointi (Pirkanmaan liitto 2013)

Kunta	Numero	Nimi
Ikaalinen	2	Kelminselän kulttuurimaisema
Ikaalinen	1	Kallionkielen-Tevaniemen-Riitialan kulttuurimaisema
Kangasala	12	Saarikylien ja Vehoniemenkylän kulttuurimaisema
Kangasala	3	Liuksialan-Tiihalan kulttuurimaisema
Nokia, Pirkkala, Sastamala, Hämeenkyrö	7	Pyhäjärven-Nokianvirran-Kuloveden kulttuurimaisema
Orivesi	14	Talviaisen-Ristijärven kulttuurimaisema
Orivesi	5	Längelmäen kulttuurimaisema
Orivesi	9	Pitkäjärven-Päilahden kulttuurimaisema
Orivesi	4	Lyytikkälän-Hirsilän kulttuurimaisema
Pälkäne	8	Pinteleen kulttuurimaisema
Pälkäne	11	Pälkäneen kulttuurimaisema
Sastamala	13	Suodenniemen kulttuurimaisema
Sastamala	6	Mouhijärven kirkonseudun ja Tupurlanjärven kulttuurimaisema
Tampere	17	Viitapohjan kulttuurimaisema
Urjala	15	Urjalan kulttuurimaisema
Virrat	16	Vaskiveden kulttuurimaisema
Ylöjärvi	18	Viljakkalan - Harhalan kulttuurimaisema

KARTTA 11

Kulttuurimaisemat

Maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema

Maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 niiltä osin jotka ovat yhtenevät valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kanssa.

Maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat

Lähde: Kulttuurimaisemat 2016. Pirkanmaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maatalousalueet. (Pirkanmaan liitto 2016)

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	162	Tyrisevän-Teristen kulttuurimaisema
Akaa	161	Rätön kulttuurimaisema
Akaa	159	Sontulan-Järviön-Sotkian-Kurisjärven kulttuurimaisema
Akaa	160	Kurvolan-Lontilanjoen kulttuurimaisema
Akaa	148	Heinäsuon-Sarkkilan kulttuurimaisema
Akaa, Lempäälä	149	Perälän-Tanhuanpäänvainion kulttuurimaisema
Akaa, Urjala	158	Tarpianjoen kulttuurimaisema
Hämeenkyrö	42	Urjaisen-Osaran-Kostulan kulttuurimaisema
Hämeenkyrö	58	Kierikkalan-Vanajan-Laitilan-Kirkkojärven kulttuurimaisema
Hämeenkyrö	59	Jumesniemen kulttuurimaisema
Hämeenkyrö	60	Sasin-Manhalan kulttuurimaisema
Ikaalinen	18	Poltinjoen kulttuurimaisema
Ikaalinen	19	Riitialan-Heittolan kulttuurimaisema
Ikaalinen	21	Tevaniemen kulttuurimaisema
Ikaalinen	20	Kiialan-Höytölän kulttuurimaisema
Ikaalinen	39	Vähä-Röyhiön kulttuurimaisema
Ikaalinen	34	Kartun kulttuurimaisema
Ikaalinen	35	Kilvakkalan-Viljalan kulttuurimaisema
Ikaalinen	36	Vatulan kulttuurimaisema
Ikaalinen	38	Saukonperän kulttuurimaisema
Ikaalinen	41	Luhalahden kirkko ja kulttuurimaisema
Ikaalinen	37	Haapimaan-Vatsiaisten kulttuurimaisema
Ikaalinen	17	Kovelahden kulttuurimaisema
Ikaalinen	40	Iso-Röyhiön kylän kulttuurimaisema
Ikaalinen	168	Juhtimäen kulttuurimaisema
Juupajoki	76	Kopsamon-Sahrajärven kulttuurimaisema
Kangasala	75	Köyrän kulttuurimaisema
Kangasala	115	Kuhmalahden-Puntarin kulttuurimaisema
Kangasala	116	Tervaniemen kulttuurimaisema
Kangasala	113	Sahalahden kirkonseudun kulttuurimaisema
Kangasala	112	Vääksyn kartanon-Kerppolan kulttuurimaisema
Kangasala	111	Herttualan-Jokioisten-Liuksialan kulttuurimaisema
Kangasala	118	Heponiemen kulttuurimaisema
Kangasala	119	Raikun kulttuurimaisema
Kangasala	121	Vehoniemen kulttuurimaisema
Kangasala	120	Saarikylien kulttuurimaisema
Kangasala	117	Pohjan-Rasinkulman kulttuurimaisema
Kangasala	114	Korpiniemen-Moltsian-Pakkalanjärven kulttuurimaisema
Kangasala	110	Tursolan-Rikun kulttuurimaisema
Kangasala	74	Havisevan-Lihasulan-Palon kulttuurimaisema
Kangasala	171	Ohtolan kylä
Kangasala	172	Vehkajärven kylä ja kulttuurimaisema
Kihniö	6	Korhoskylän kulttuurimaisema
Kihniö	78	Myllykylän ja Tarsian kulttuurimaisema
Lempäälä	144	Aimalan-Nurmen kulttuurimaisema
Lempäälä	145	Ahtialan-Lastusten-Vaihmalan kulttuurimaisema
Lempäälä	146	Hiidenvuolteen kulttuurimaisema
Mänttä-Vilppula	26	Hokkaskylän kulttuurimaisema
Mänttä-Vilppula	30	Suluslahden-Pynnöskylän kulttuurimaisema
Mänttä-Vilppula	29	Ahveslahden kulttuurimaisema
Nokia	107	Knuutilan kulttuurimaisema
Nokia	105	Ruolahden kulttuurimaisema
Nokia	106	Sarkolan-Vahalahden kulttuurimaisema
Nokia	108	Pajulahden-Huhtaan kulttuurimaisema
Nokia	169	Kauniaisten-Kuljun kulttuurimaisema
Orivesi	77	Höllön-Nihuantaustan-Onnistaipaleen kulttuurimaisema
Orivesi	83	Längelmäen kulttuurimaisema
Orivesi	81	Laasolan-Koljonkulman-Pitkäjärven kulttuurimaisema

Orivesi	85	Attilan-Pääskylän kulttuurimaisema
Orivesi	84	Päilahden kulttuurimaisema
Orivesi	90	Vihasjärven kulttuurimaisema
Orivesi	80	Pehulan kulttuurimaisema
Orivesi	79	Talviaisten kulttuurimaisema
Orivesi	89	Uiherlan-Eräjärven kulttuurimaisema
Orivesi	86	Naappilan-Koivuniemen-Suomaseman kulttuurimaisema
Orivesi	82	Uuhiniemen-Piittalan kulttuurimaisema
Orivesi	87	Vetterkullan kartano ja kulttuurimaisema
Orivesi	88	Hirtolahden kulttuurimaisema
Parkano	10	Linnankylän kulttuurimaisema
Parkano	15	Viinikanojan kulttuurimaisema
Parkano	16	Alaskylän kulttuurimaisema
Pirkkala	136	Anian kylän kulttuurimaisema
Pirkkala	109	Pirkkalankylän-Sankilan-Tanilan kulttuurimaisema
Pirkkala	170	Topparin ja Savilahden kulttuurimaisema
Punkalaidun	155	Liitsolan kulttuurimaisema
Punkalaidun	174	Punkalaitumenjoen-Koskioisten-Oriniemen kulttuurimaisema
Pälkäne	127	Rautajärven kulttuurimaisema
Pälkäne	122	Varalan-Kirvun-Iharin kulttuurimaisema
Pälkäne	126	Sappeen kulttuurimaisema
Pälkäne	125	Luikalan-Salmentaan kulttuurimaisema
Pälkäne	131	Haltian kulttuurimaisema
Pälkäne	124	Epaalan-Kuulialan kulttuurimaisema
Pälkäne	132	Niemikunnan kulttuurimaisema
Pälkäne	123	Mälkilän-Myttäälän kulttuurimaisema
Pälkäne	130	Kaukkalan-Kouvalan kulttuurimaisema
Pälkäne	134	Puutikkalan kulttuurimaisema
Pälkäne	129	Kaitamon-Laitikkalan kulttuurimaisema
Pälkäne	135	Kuohijoen kulttuurimaisema
Pälkäne	133	Padankosken kulttuurimaisema
Pälkäne	128	Kankahaisten kulttuurimaisema
Ruovesi	32	Pekkalan kulttuurimaisema
Ruovesi	33	Jäminkipohjan kulttuurimaisema
Ruovesi	25	Rantakylän kulttuurimaisema
Ruovesi	31	Ruhalan kulttuurimaisema
Ruovesi	28	Hanhon kulttuurimaisema
Ruovesi	22	Mustajärven kulttuurimaisema
Ruovesi	23	Pappilankulman-Parosperän kulttuurimaisema
Ruovesi	27	Vastalahden kulttuurimaisema
Ruovesi	24	Tuuhoskylän kulttuurimaisema
Ruovesi	50	Sarvanan kulttuurimaisema
Ruovesi	51	Muroleen kulttuurimaisema
Sastamala	55	Sävijärven kulttuurimaisema
Sastamala	57	Koppelon kulttuurimaisema
Sastamala	94	Selkeen-Eskolan-Tervamäen kulttuurimaisema
Sastamala	95	Valkaman-Rienilän-Tupurlan kulttuurimaisema
Sastamala	102	Vehmaan-Leinilän-Ekon kulttuurimaisema
Sastamala	97	Villilän-Kiviniemen kulttuurimaisema
Sastamala	100	Kilpijoen-Hoipolan-Tyrväänkylän kulttuurimaisema
Sastamala	104	Kutalan kulttuurimaisema
Sastamala	103	Kärppälän-Karkunkylän kulttuurimaisema
Sastamala	56	Leppijoen-Taipaleen-Kirkkojärven kulttuurimaisema
Sastamala	96	Salmin kulttuurimaisema
Sastamala	98	Kikkelänjoen kulttuurimaisema
Sastamala	99	Vaunujoen kulttuurimaisema
Sastamala	92	Jaaran kulttuurimaisema
Sastamala	91	Tervahaudan kulttuurimaisema
Sastamala	93	Raudun kulttuurimaisema
Sastamala	101	Rautaveden länsirannan kirkkojen kulttuurimaisema
Sastamala	173	Kaltsilan, Uudenkylän ja Vanhankylän kulttuurimaisema
Tampere	52	Taivallahden-Löytänän kulttuurimaisema
Tampere	54	Kivirannan kulttuurimaisema

Tampere	69	Kulkkilan kulttuurimaisema
Tampere	67	Taulaniemen-Padustaipaleen kulttuurimaisema
Tampere	68	Teiskon-Asuntilan kulttuurimaisema
Tampere	53	Yrjölänkylän kulttuurimaisema
Tampere	70	Uskalin-Paavolan-Kämmenniemen kulttuurimaisema
Tampere	72	Nurmin kulttuurimaisema
Tampere	71	Hirviniemen kulttuurimaisema
Tampere	73	Sorilan-Palon kulttuurimaisema
Urjala	156	Urjalankylän-Honkolan kulttuurimaisema
Urjala	165	Menosten kulttuurimaisema
Urjala	157	Laukeelan kulttuurimaisema
Urjala	166	Kokon kulttuurimaisema
Valkeakoski	151	Liuttulan-Vedentaan kulttuurimaisema
Valkeakoski	154	Haukilan-Mälkiäisen kulttuurimaisema
Valkeakoski	164	Jutikkalan kulttuurimaisema
Valkeakoski	150	Metsäkansan kulttuurimaisema
Valkeakoski	163	Tarttilan-Munteen-Linnaisten kulttuurimaisema
Valkeakoski	153	Ritvalan-Ikkalan kulttuurimaisema
Valkeakoski	152	Sääksmäen-Huittulan kulttuurimaisema
Vesilahti	137	Palhon-Vakkalan kulttuurimaisema
Vesilahti	139	Hinsalan kulttuurimaisema
Vesilahti	138	Laukon kulttuurimaisema
Vesilahti	142	Sakoisten kulttuurimaisema
Vesilahti	143	Kaakilanniemen kulttuurimaisema
Vesilahti	141	Narvan kulttuurimaisema
Vesilahti	147	Koskenkylän-Saarikunnan-Mantereen kulttuurimaisema
Vesilahti	140	Kuralan kulttuurimaisema
Virrat	2	Soininkylän kulttuurimaisema
Virrat	1	Liedenpohjan kulttuurimaisema
Virrat	3	Lahdenkylän kulttuurimaisema
Virrat	4	Ikkalan kulttuurimaisema
Virrat	5	Ilomäen kulttuurimaisema
Virrat	11	Havangankylän kulttuurimaisema
Virrat	13	Jäähdyspohjan kulttuurimaisema
Virrat	7	Herrasen kulttuurimaisema
Virrat	14	Monoskylän kulttuurimaisema
Virrat	8	Härkösenkylän kulttuurimaisema
Virrat	9	Kitusen kulttuurimaisema
Virrat	12	Vaskiveden kulttuurimaisema
Virrat	167	Koronkylä
Ylöjärvi	48	Toikon kulttuurimaisema
Ylöjärvi	49	Leppälahden kulttuurimaisema
Ylöjärvi	43	Inkulan silta ja kulttuurimaisema
Ylöjärvi	61	Mutalan kulttuurimaisema
Ylöjärvi	63	Lempiäniemen kulttuurimaisema
Ylöjärvi	64	Antaverkan kulttuurimaisema
Ylöjärvi	65	Keijärven-Mäkkylän kulttuurimaisema
Ylöjärvi	45	Karhen kulttuurimaisema
Ylöjärvi	47	Pilpusniemen kulttuurimaisema
Ylöjärvi	46	Parkkuun kulttuurimaisema
Ylöjärvi	44	Harhalan kulttuurimaisema
Ylöjärvi	62	Taivalpohjan kulttuurimaisema
Ylöjärvi	66	Teivaalan kulttuurimaisema

KARTTA 12

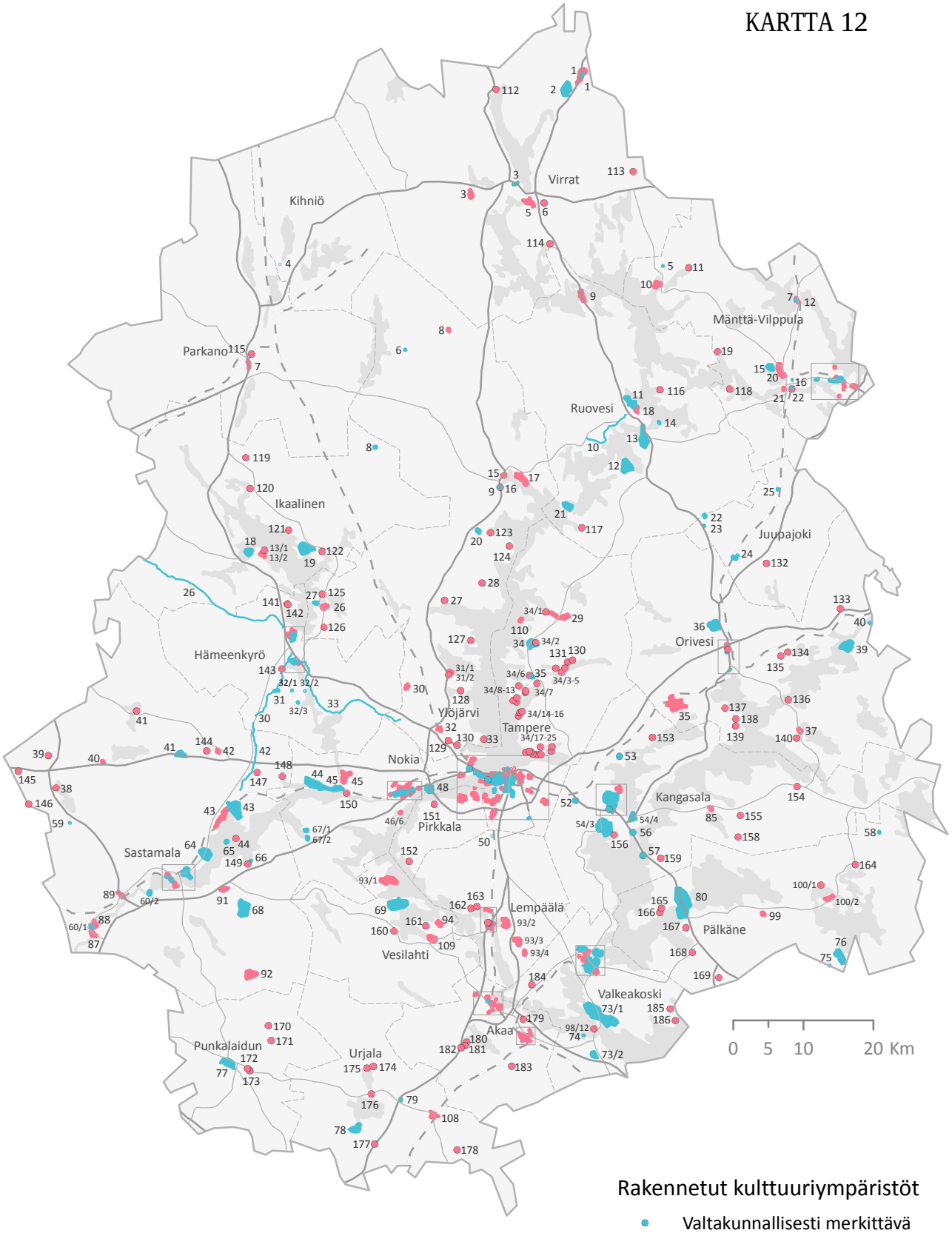

Rakennetut kulttuuriympäristöt

- Valtakunnallisesti merkittävä
- Maakunnallisesti merkittävä
- Valtakunnallisesti merkittävä
- Valtakunnallisesti merkittävä
- Maakunnallisesti merkittävä
- Kohteet esitetty erillisillä kartoilla

KARTTA 12a

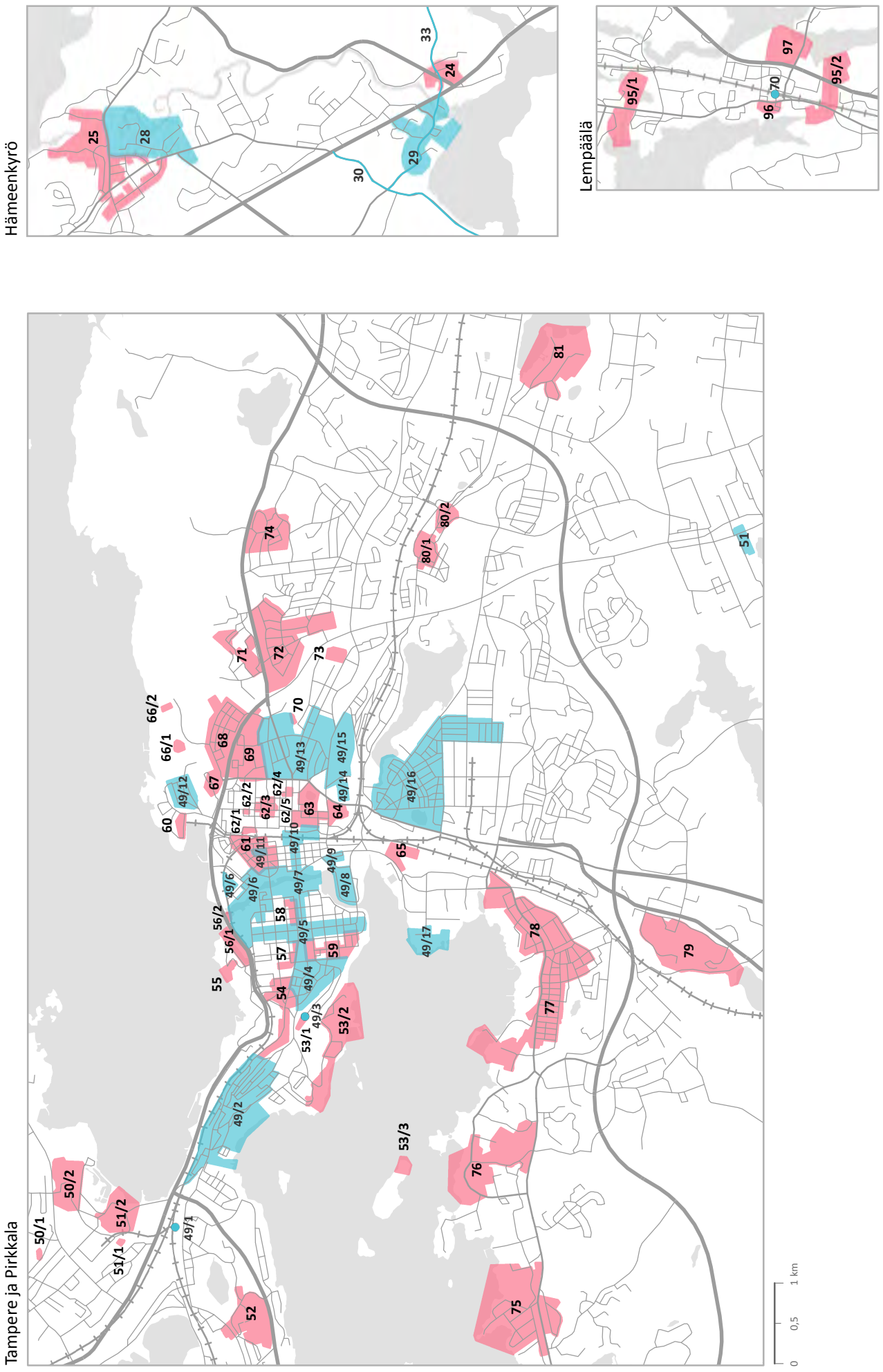
Hämeenkyrö
25
28
24
33
29
30
Lempäälä
95/1
97
95/2
96
70
Tampere ja Pirkkala
50/1
50/2
51/1
51/2
49/1
52
53/1
49/3
53/2
49/4
54
55
56/1
56/2
57
58
59
49/5
49/6
49/6
49/7
49/8
49/9
49/10
49/11
60
61
62/1
62/2
62/3
62/5
62/4
63
64
65
66/1
66/2
67
68
69
70
71
72
73
74
49/12
49/13
49/14
49/15
49/16
49/17
53/3
75
76
77
78
79
80/1
80/2
81
51
49/2
0
0,5
1 km

Valkeakoski

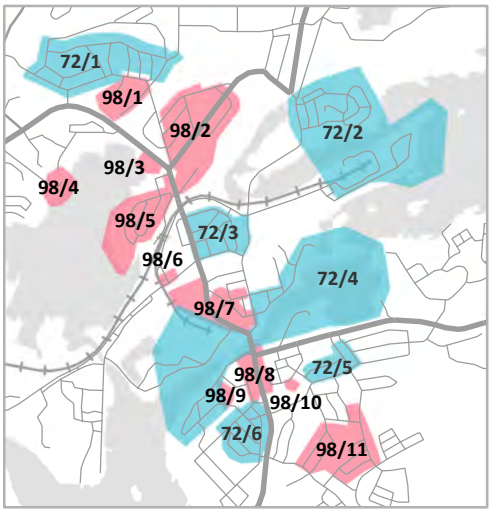

Sastamala

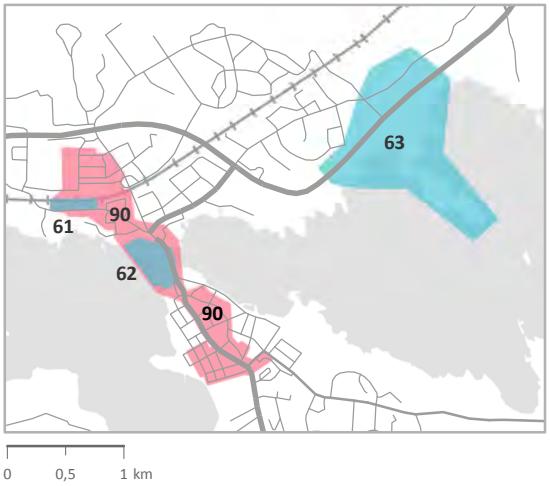

Akaa, Viiala

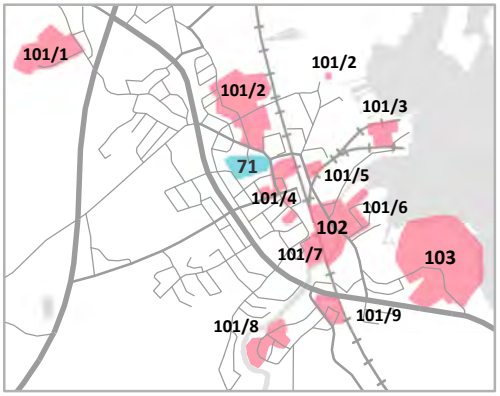

Akaa, Toijala

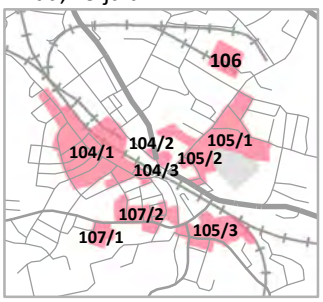

Nokia

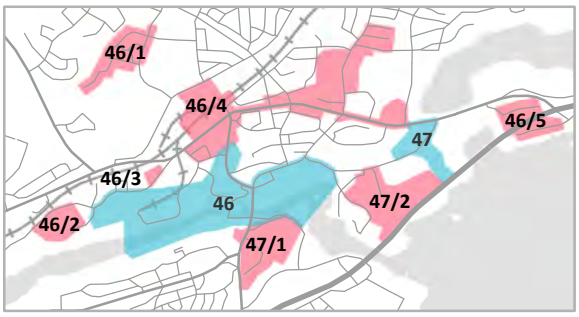

KARTTA 12c

Mänttä-Vilppula

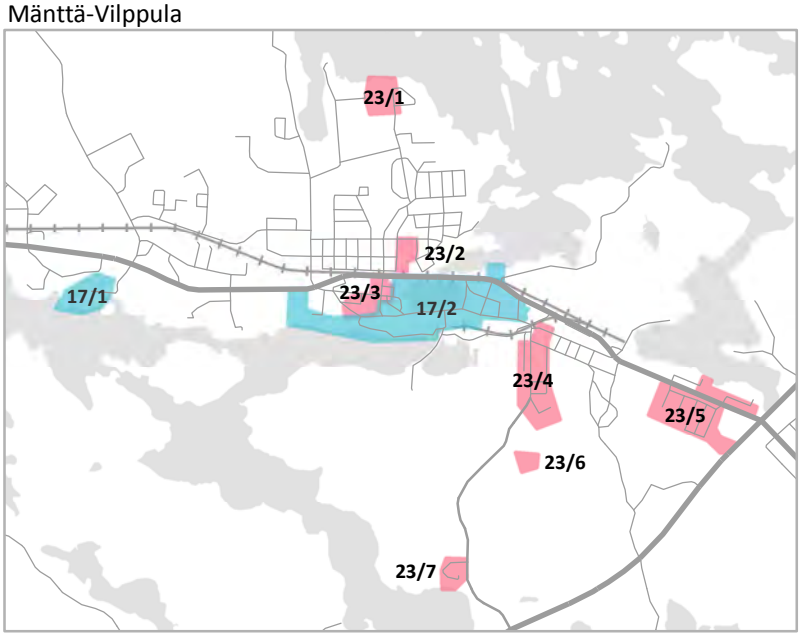

Orivesi

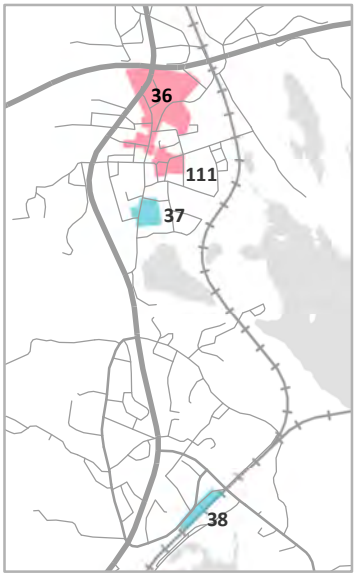

Kangasala

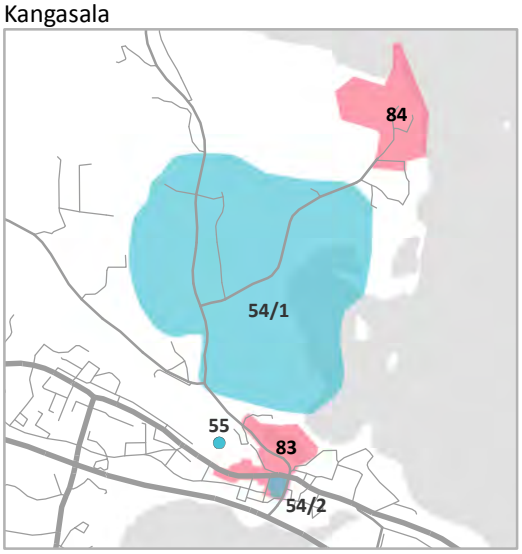

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	71	Viialan kirkko
Hämeenkyrö	28	Kyröskosken tehdasyhdyskunta
Hämeenkyrö	29	Hämeenkyrön vanha keskusta
Hämeenkyrö	31	Herttualan kylä
Hämeenkyrö	32/1	F.E. Sillanpään kodit / Töllinmäki
Hämeenkyrö	32/2	F.E. Sillanpään kodit / Saavutus
Hämeenkyrö	32/3	F.E. Sillanpään kodit / Myllykolu
Hämeenkyrö	30	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie
Hämeenkyrö, Ylöjärvi	33	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie
Hämeenkyrö,Ikaalinen	26	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie / Kyrönkankaantie
Hämeenkyrö,Sastamala	42	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie
Ikaalinen	8	Koveron kruununmetsätorppa
Ikaalinen	18	Ikaalisten vanhan kauppalan alue ja Ikaalisten kirkonseutu
Ikaalinen	19	Ison-Röyhiön kylä
Ikaalinen,Hämeenkyrö	26	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie / Kyrönkankaantie
Juupajoki	22	Hyytiälän metsäasema
Juupajoki	23	Kallenaution kestikievari
Juupajoki	24	Korkeakosken tehdasyhdyskunta
Juupajoki	25	Lylyn rautatieasema
Kangasala	52	Vatialan siunauskappeli
Kangasala	53	Kangasalan näkötornit / Haralanharjun näkötorni
Kangasala	54/1	Kangasalan kirkko, kartanot ja suurtilat / Tursola ja Sorola
Kangasala	54/2	Kangasalan kirkko, kartanot ja suurtilat / Kangasalan kirkko
Kangasala	54/3	Kangasalan kirkko, kartanot ja suurtilat / Liuksialan kartano
Kangasala	54/4	Kangasalan kirkko, kartanot ja suurtilat / Vääksyn kartano
Kangasala	55	Kangasalan näkötornit / Kirkkoharjun näkötorni
Kangasala	56	Kangasalan näkötornit / Keisarinharjun näkötorni
Kangasala	57	Kangasalan näkötornit / Vehoniemen näkötorni
Kihniö	4	Museosilta / Markkulan silta
Lempäälä	50	Sääksjärven rautatiepysäkki
Lempäälä	70	Lempäälän rautatieasema
Mänttä-Vilppula	5	Pohjaslahden kirkko
Mänttä-Vilppula	7	Vilppulan ja Kolhon rautatieasemat / Kolhon rautatieasema
Mänttä-Vilppula	15	Kotiniemen kasvatuslaitos
Mänttä-Vilppula	16	Vilppulan ja Kolhon rautatieasemat / Vilppulan rautatieasema ja vahtitupa
Mänttä-Vilppula	17/1	Mäntän tehtaat ja yhdyskunta / Joenniemen kartano
Mänttä-Vilppula	17/2	Mäntän tehtaat ja yhdyskunta
Nokia	44	Kauniaisten ja Kuljun kartanot
Nokia	45	Siuronmäki ja rautatieasema
Nokia	46	Nokian teollisuuslaitokset
Nokia	47	Nokian kirkko ja Maatialan pappila
Nokia	48	Pitkäniemen sairaala
Nokia	67/1	Sarkolan ja Vahalahden kyläkeskukset / Vahalahti
Nokia	67/2	Sarkolan ja Vahalahden kyläkeskukset / Sarkola
Orivesi	36	Onnistaipaleen kylä
Orivesi	37	Oriveden kirkko
Orivesi	38	Oriveden rautatieasema
Orivesi	39	Längelmäen kirkonkylä
Orivesi	40	Tunkelon Isotalo
Punkalaidun	77	Punkalaitumen keskustan kylämaisema
Pälkäne	58	Raiskion torppa
Pälkäne	75	Vihavuoden mylly- ja sahayhdyskunta
Pälkäne	76	Puutikkalan kylä
Pälkäne	80	Pälkäneen pitäjänkeskus
Ruovesi	10	Peräkunnan tie
Ruovesi	11	Ruoveden kirkonkylä
Ruovesi	12	Pekkalan kartano

Ruovesi	13	Näsijärven reitin kanavat / Kauttu
Ruovesi	14	Kalelan erämaa-ateljee
Ruovesi	21	Näsijärven reitin kanavat / Murole
Sastamala	41	Eskolan ja Tervamäen kylät
Sastamala	43	Karkun taajama
Sastamala	59	Lähteenmäen torppa
Sastamala	60/1	Kokemäenjoen voimalaitokset / Äetsän voimalaitos
Sastamala	60/2	Kokemäenjoen voimalaitokset / Tyrvään voimalaitos
Sastamala	61	Tyrvään rautatieasema
Sastamala	62	Vammalan kirkko
Sastamala	63	Tyrvään vanhan kirkon maisema
Sastamala	64	Sastamalan kirkkomaisema
Sastamala	65	Emil Danielssonin erämaa-ateljee
Sastamala	66	Salokunnan kirkko
Sastamala	68	Kaltsilan, Uudenkylän ja Vanhankylän viljelymaisema
Sastamala,Hämeenkyrö	42	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie
Tampere	34	Teiskon kirkko ja Teiskolan kartano
Tampere	35	Museosilta / Aunessilta
Tampere	49/1	Lielahden rautatieasema
Tampere	49/2	Pispalanrinne
Tampere	49/3	Pyynikin näkötorni
Tampere	49/4	Pyynikinrinne
Tampere	49/5	Hämeenpuisto
Tampere	49/6	Tammerkosken teollisuusmaisema
Tampere	49/7	Tampereen Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori
Tampere	49/8	Ratinan stadion
Tampere	49/9	Tampereen linja-autoasema ympäristöineen
Tampere	49/10	Tampereen rautatieasema ja veturitallit
Tampere	49/11	Tampereen tuomiokirkko
Tampere	49/12	Lapin pientaloalue
Tampere	49/13	Kalevan kirkko ja kaupunginosa
Tampere	49/14	Tampereen yleinen sairaala
Tampere	49/15	Kalevankankaan hautausmaa
Tampere	49/16	Viinikka-Nekalan pientaloalue
Tampere	49/17	Hatanpään kartano
Tampere	51	Hervannan keskusakseli
Urjala	78	Nuutajärven lasitehtaan alue
Urjala	79	Urjalan kirkonmäki
Valkeakoski	72/1	Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta / Mäntylän ja Roukonperän asuntoalueet
Valkeakoski	72/2	Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta / Säterin tehtaat, Kirjasniemi ja Ulvajanniemi
Valkeakoski	72/3	Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta / Tallinmäki
Valkeakoski	72/4	Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta
Valkeakoski	72/5	Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta / Haka-alue
Valkeakoski	72/6	Valkeakosken tehtaat ja yhdyskunta / Yrjölä
Valkeakoski	73/1	Historiallinen Sääksmäki
Valkeakoski	73/2	Historiallinen Sääksmäki / Jutikkalan kartano
Valkeakoski	74	Visavuoren taiteilijakoti ja ateljee
Vesilahti	69	Laukon kartano
Virrat	1	Killinkosken tehdasyhdyskunta
Virrat	2	Soinin kylä
Virrat	3	Näsijärven reitin kanavat / Herranen
Ylöjärvi	6	Aurejärven kirkko
Ylöjärvi	9	Kurun kirkonmäki
Ylöjärvi	20	Ristaniemen yksinäistalo
Ylöjärvi	27	Haverin kaivosyhdyskunta
Ylöjärvi, Hämeenkyrö	33	Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie / Hämeenkankaantie

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	101/1	Viialan tehdasyhdyskunta / Kolikkoinmäen asuinalue
Akaa	101/2	Viialan tehdasyhdyskunta / Viilatehtaan alue ja pienasutus
Akaa	101/3	Viialan tehdasyhdyskunta / Vaneritehtaan alue
Akaa	101/4	Viialan tehdasyhdyskunta / Keskustan arvoalue
Akaa	101/5	Viialan tehdasyhdyskunta / Nirha Oy
Akaa	101/6	Viialan tehdasyhdyskunta / Lallinmäen alue
Akaa	101/7	Viialan tehdasyhdyskunta / Nahkatehtaan alue ja Nahkalinna
Akaa	101/8	Viialan tehdasyhdyskunta / Oopakan alue
Akaa	101/9	Viialan tehdasyhdyskunta / Mäntymäen asutus
Akaa	102	Haihunkosken kulttuurimaisema
Akaa	103	Varrasniemen kylä ja kulttuurimaisema
Akaa	104/1	Toijalan aseman ympäristö ja asuinalue
Akaa	104/2	Toijalan aseman ympäristö ja asuinalue / Laaksolan lastenkoti
Akaa	104/3	Toijalan aseman ympäristö ja asuinalue / Oluttehtaan kellari
Akaa	105/1	Toijalan tapettitehtaat ja keskustan kylät / Nahkialan kylä
Akaa	105/2	Toijalan tapettitehtaat ja keskustan kylät / Tapettitehtaiden alue
Akaa	105/3	Toijalan tapettitehtaat ja keskustan kylät / Toijalan kylä
Akaa	106	Chymoksen tehdasalue
Akaa	107/1	Akaan kirkon ja torin ympäristö / Uusi hautausmaa
Akaa	107/2	Akaan kirkon ja torin ympäristö
Akaa	179	Rätön kartano
Akaa	180	Favénin huvila
Akaa	181	Vanha-Hautaan kartano
Akaa	182	Uusi-Hautaan kartano
Akaa	183	Arolan kartano
Hämeenkyrö	24	Heiskan talo ympäristöineen
Hämeenkyrö	25	Kyröskosken tehdasyhdyskunnan asuinalueet
Hämeenkyrö	141	Maamieskoulu
Hämeenkyrö	142	Osaran kartano
Hämeenkyrö	143	Kyröspohjan kylä
Ikaalinen	13/1	Kalman ja Kallin kulttuurimaisema / Kalma
Ikaalinen	13/2	Kalman ja Kallin kulttuurimaisema / Kalli
Ikaalinen	119	Poltinjoen mylly
Ikaalinen	120	Tevaniemen keskusta
Ikaalinen	121	Vähäröyhiön kylä
Ikaalinen	122	Luhalahden kirkko
Juupajoki	132	Kopsamon kirkonkylä
Kangasala	83	Kangasalan kirkon ja Ukkijärven ympäristö
Kangasala	84	Pikonlinna
Kangasala	85	Sahalahden kirkko, pappila ja raitti
Kangasala	153	Lihasulan kartano
Kangasala	154	Kuhmalahden kirkonkylä
Kangasala	155	Iso-Mattilan pihapiiri
Kangasala	156	Leivin mökkiyhdyskunta
Kangasala	158	Tursolan kylä
Kangasala	159	Raikun kylä
Lempäälä	93/2	Vesilahden ja Lempäälän kartanot ja suurtilat / Lastusen ratsutila
Lempäälä	93/3	Vesilahden ja Lempäälän kartanot ja suurtilat / Sotavallan ratsutila
Lempäälä	93/4	Vesilahden ja Lempäälän kartanot ja suurtilat / Kelhon rustholli
Lempäälä	95/1	Lempäälän vesireitit ympäristöineen / Kuokkalankosken ympäristö
Lempäälä	95/2	Lempäälän vesireitit ympäristöineen / Lempäälän kanavan ympäristö
Lempäälä	96	Lempäälän kirkon ympäristö
Lempäälä	97	Mottisen kulttuurimaisema
Lempäälä	162	Penttilän pihapiiri
Lempäälä	163	Lahdenkylän ryhmäkylä
Mänttä-Vilppula	10	Vehkakosken ympäristö
Mänttä-Vilppula	11	Kangaskosken mylly
Mänttä-Vilppula	12	Kolhon Ylä-Kolho, salmi ja Bonnenniemi
Mänttä-Vilppula	19	Tammikosken mylly
Mänttä-Vilppula	20	Ajostaipaleen ympäristö

Mänttä-Vilppula	21	Vilppulan kirkko
Mänttä-Vilppula	22	Vilppulankosken ympäristö
Mänttä-Vilppula	23/1	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Seppälän tila
Mänttä-Vilppula	23/2	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Koulukeskus
Mänttä-Vilppula	23/3	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Torin ympäristö ja Kirkkopelto
Mänttä-Vilppula	23/4	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Savosenmäki ja Sillanpää
Mänttä-Vilppula	23/5	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Tammikangas ja Tammiranta
Mänttä-Vilppula	23/6	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Mäntänvuoren maja
Mänttä-Vilppula	23/7	Mäntän keskusta ja Mäntänvuori / Sairaala
Mänttä-Vilppula	118	Ahvenlahden kantatilat
Nokia	45	Linnavuoren alue
Nokia	46/1	Nokian asemanseutu ja asuinalueet / Alhoniitty
Nokia	46/2	Nokian asemanseutu ja asuinalueet / Utolankallio
Nokia	46/3	Nokian asemanseutu ja asuinalueet / Lauttalan koulu
Nokia	46/4	Nokian asemanseutu ja asuinalueet / Asemanseutu, valtatien ja Kylmäojanpuiston ympäristö
Nokia	46/5	Nokian asemanseutu ja asuinalueet / Maatiala
Nokia	46/6	Nokian asemanseutu ja asuinalueet / Kehon ryymäpuutarha-alue
Nokia	47/1	Nokian keskustan kartanot / Nokian kartano
Nokia	47/2	Nokian keskustan kartanot / Viikin kartano
Nokia	150	Knuutilan kartano
Orivesi	35	Siitaman kylä ja kulttuurimaisema
Orivesi	36	Oriveden keskusta
Orivesi	37	Eräjärven kirkon ympäristö ja raitti
Orivesi	111	Oriveden vanha kylä
Orivesi	133	Talviaisten kylä
Orivesi	134	Pitkäjärven kylä
Orivesi	135	Laasolan kylä
Orivesi	136	Vetterkullan kartano
Orivesi	137	Koivuniemen kaupunki
Orivesi	138	Seppälän pihapiiri
Orivesi	139	Ylä-Jussilan pihapiiri
Orivesi	140	Uiherla
Parkano	7	Parkanon kirkon ympäristö ja vanha raitti
Parkano	115	Kairokosken saha ja mylly
Pirkkala	75	Haikan asuinalue, tanssilava ja kartanon alue
Pirkkala	76	Pereen-Nuolialan kulttuurimaisema
Pirkkala	151	Sankilan kartano
Pirkkala	152	Anian kylä
Punkalaidun	170	Liitsolan kylä
Punkalaidun	171	Oriniemen kylä
Punkalaidun	172	Yli-Kirran museo
Punkalaidun	173	Rasin pihapiiri
Pälkäne	99	Kajantilan kylän ympäristö
Pälkäne	100/1	Luopioisten kirkonkylän raitti ja pappila / Pappila
Pälkäne	100/2	Luopioisten kirkonkylän raitti ja pappila / Kirkonkylän raitti
Pälkäne	164	Kantolan kartano ja mylly
Pälkäne	165	Salinmäki
Pälkäne	166	Myttäälän kartano
Pälkäne	167	Kankahaisen pihapiiri
Pälkäne	168	Närin kartano
Pälkäne	169	Kuiseman kartano
Ruovesi	9	Visuveden kulttuurimaisema
Ruovesi	18	Harakkala
Ruovesi	116	Vastalahden tila
Ruovesi	117	Muroleen kirkonkylä
Sastamala	38	Kiikoisten kirkko
Sastamala	39	Kiikoisten pappila
Sastamala	40	Suodenniemen Putajan kivisillat ja raitti
Sastamala	41	Suodenniemen keskusta
Sastamala	42	Uotsola
Sastamala	43	Karkun kirkko, emäntäkoulun ja Riipilänjärven huviloiden ympäristö
Sastamala	44	Ellivuoren tanssilpaviljonki

Sastamala	87	Keikyän kirkon ympäristö
Sastamala	88	Äetsän tehtaat ja voimalaitokset
Sastamala	89	Kiikan kirkon ympäristö ja raitti
Sastamala	90	Vammalan keskusta
Sastamala	91	Stormi
Sastamala	92	Sammaljoen kylä
Sastamala	144	Selkeen kartano
Sastamala	145	Huhdanpään torppa
Sastamala	146	Salomaan torppa
Sastamala	147	Reinilän kylä
Sastamala	148	Salmin kylä
Sastamala	149	Kärppälän kylä
Tampere	29	Terälahti
Tampere	34/1	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Vironmäki
Tampere	34/2	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Pekkala
Tampere	34/3	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Kesämaa
Tampere	34/4	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Suviranta
Tampere	34/5	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Kesäranta
Tampere	34/6	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Neitsytniemi
Tampere	34/7	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Väliniemi
Tampere	34/8	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Tapola ja Rauhalinna
Tampere	34/9	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Kotkanranta
Tampere	34/10	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Villa Strandella
Tampere	34/11	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Tallbacken
Tampere	34/12	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Saarentausta
Tampere	34/13	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Näsinranta
Tampere	34/14	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Tervakivi
Tampere	34/15	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Vernamo
Tampere	34/16	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Viljasniemi
Tampere	34/17	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Käärmeistö
Tampere	34/18	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Virkkula
Tampere	34/19	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Bergbacka
Tampere	34/20	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Pirttilä
Tampere	34/21	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Ensilä
Tampere	34/22	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Pättiniemi
Tampere	34/23	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Kivimäki
Tampere	34/24	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Charpantier
Tampere	34/25	Aitolahden ja Teiskon rantahuvilat / Niemenkärki
Tampere	50/1	Niemen kartano ja asuntoalue / Paritalot
Tampere	50/2	Niemen kartano ja asuntoalue / Kartano ja asuntoalue
Tampere	51/1	Lielahden kartano ja tehdasalue / Hautausmaa ja muistokappeli
Tampere	51/2	Lielahden kartano ja tehdasalue / Kartano ja tehdasalue
Tampere	52	Kaarilan ja Raholan kartanot ja ympäristön asuinalueet
Tampere	53/1	Pyynikin kohteet ja Viikinsaari / Näkötorni
Tampere	53/2	Pyynikin kohteet ja Viikinsaari / Varala, Pyynikin trikoo ja Rosendahl
Tampere	53/3	Pyynikin kohteet ja Viikinsaari / Viikinsaaren ravintola
Tampere	54	Pirkankadun länsipää
Tampere	55	Näsinneula ja taidemuseo
Tampere	56/1	Mustanlahden satama ja purjehdusseuran paviljonki / Satama-alue
Tampere	56/2	Mustanlahden satama ja purjehdusseuran paviljonki / Purjehdusseuran paviljonki
Tampere	57	Uimahalli, taidemuseot ja Amurin työläismuseokortteli
Tampere	58	Kauppakatu
Tampere	59	Koulukatu
Tampere	60	Lapinniemen tehdasyhdyskunta
Tampere	61	Juhannuskylä
Tampere	62/1	Tammelan teollisuuskohteet ja tori / PMK:n talo
Tampere	62/2	Tammelan teollisuuskohteet ja tori / Branderin kenkätehdas
Tampere	62/3	Tammelan teollisuuskohteet ja tori / Tori ja ympäristön tehdas ja asuintalot
Tampere	62/4	Tammelan teollisuuskohteet ja tori / Salhojankadun kenkätehtaat
Tampere	62/5	Tammelan teollisuuskohteet ja tori / Attilan kenkätehdas
Tampere	63	Tullinalue ja Sorsapuisto
Tampere	64	Tampereen Yliopiston päärakennus laajennuksineen

Tampere	65	Hyppösen kenkätehdas ja Lokomon hallit
Tampere	66/1	Kaupin pumppaamo ja vesitornit / Vanha ja uusi vesitorni
Tampere	66/2	Kaupin pumppaamo ja vesitornit / Kaupinojan pumppulaitos
Tampere	67	Kaupin sairaala asuinrakennuksineen
Tampere	68	Petsamo
Tampere	69	Saukonmäki ja Litukan rivitalot
Tampere	70	Kalevan ateljeetalo
Tampere	71	Kantasairaala, voimalaitos ja asuinrakennukset
Tampere	72	Kissanmaa, Hipposkylä ja Hakametsän jäähalli
Tampere	73	Kauppaopisto
Tampere	74	Ruotula
Tampere	77	Härmälä
Tampere	78	Rantaperkiö
Tampere	79	Peltolammi
Tampere	80/1	Messukylän kirkot ympäristöineen / Vanha kirkko ja ympäristö
Tampere	80/2	Messukylän kirkot ympäristöineen / Uusi kirkko ja ympäristö
Tampere	81	Kaukajärven aloituskorttelit ja Haihara
Tampere	110	Murikan kurssikeskus
Tampere	130	Vähä-Kulkkilan pihapiiri
Tampere	131	Iso-Kulkkilan pihapiiri
Urjala	108	Huhti
Urjala	174	Honkolan kartano
Urjala	175	Pappila
Urjala	176	Urjalankylä
Urjala	177	Maunulan kartano
Urjala	178	Ikaalan pihapiiri
Valkeakoski	98/1	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Vääränkoivuntien asuinalue
Valkeakoski	98/2	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Roukko ja Yhtyneiden alue
Valkeakoski	98/3	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Lempääläntien pistetalot
Valkeakoski	98/4	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Lotilan kartanon alue
Valkeakoski	98/5	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Antinniemi ja Lempääläntien varsi
Valkeakoski	98/6	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Niementien virkailijatalot
Valkeakoski	98/7	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Valtatien ympäristö ja Tehtaan kenttä
Valkeakoski	98/8	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Eteläinen hallintokeskusta ja Sääksmäentien varsi
Valkeakoski	98/9	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Kauppilanmäen museoalue
Valkeakoski	98/10	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / Siunauskappeli
Valkeakoski	98/11	Valkeakosken keskusta ja asuinalueet / 1960-luvun pientaloalueet
Valkeakoski	98/12	Sääksmäen silta ja ravintola
Valkeakoski	184	Metsäkansan kirkko ja keskusta
Valkeakoski	185	Haukilan kartano
Valkeakoski	186	Mälkiäisen ryhmäkylä
Vesilahti	93/1	Vesilahden ja Lempäälän kartanot ja suurtilat / Palho
Vesilahti	94	Vesilahden kirkonkylän ympäristö
Vesilahti	109	Järvenranta
Vesilahti	160	Narvan kylänraitti
Vesilahti	161	Kurjen ja Hollon tilat
Virrat	1	Killinkosken raitti ja maatilat
Virrat	3	Vermas
Virrat	5	Virtain keskusta
Virrat	6	Virtain kappeli
Virrat	112	Liedenpohjan kylä ja tilat
Virrat	113	Kitusen tila
Virrat	114	Jäähdyspohjan myllyt
Ylöjärvi	8	Puntasen yksinäistalo
Ylöjärvi	15	Kurun Kosken kulttuurimaisema
Ylöjärvi	16	Kurun Keihäslahden kulttuurimaisema
Ylöjärvi	17	Palhoniemen huoltokoti ja Karjulan kulttuurimaisema
Ylöjärvi	26	Viljakkalan keskusta
Ylöjärvi	27	Pengonpohjan rukoushuone
Ylöjärvi	28	Länsi-Teiskon rukoushuone
Ylöjärvi	30	Parosten kaivos
Ylöjärvi	31/1	Ylinen

Ylöjärvi	31/2	Ylinen / Muuntaja
Ylöjärvi	32	Ylöjärven kirkko ja ympäristö
Ylöjärvi	33	Villa Urpo
Ylöjärvi	123	Parkunkosken myllyt ja saha
Ylöjärvi	124	Toikon pihapiiri
Ylöjärvi	125	Inkulan silta
Ylöjärvi	126	Harhalan kylä
Ylöjärvi	127	Taivalpohjan kylä
Ylöjärvi	128	Runsaan pihapiiri
Ylöjärvi	129	Mäkkylän kartano
Ylöjärvi	130	Teivaalan kartano

KARTTA 13

Historiallisesti merkittäviä teitä ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 lukuun ottamatta valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Historiallisesti merkittävät tiet

Numero	Nimi
1	Huittinen - Tyrvää - Tampere
2	Kyrönkankaantie
3	Tammerkoski - Pälkäne - Hämeenlinna
4	Orivesi - Uusikaarlepyy
5	Hämeenlinna - Akaa - Tammerkoski
6	Kangasala - Orivesi
7	Orivesi - Jämsä
8	Orivesi - Kuorevesi
9	Punkalaidun - Urjala
10	Urjala - Kylmäkoski - Akaa
11	Humppila - Urjala - Akaa
12	Viiala - Tyrvää
13	Lempäälä - Valkeakoski
14	Valkeakoski - Sääksmäki - Pälkäne, Laitikkala
15	Messukylä - Teisko - Ruovesi
16	Ylöjärvi - Kuru - Ruovesi
17	Hämeenkyrö - Mouhijärvi
18	Lempäälä - Kangasala
19	Hämeenlinna - Luopioinen - Jämsä
20	Pälkäne, Onkkaala - Sahalahti - Kuhmalahti
21	Kangasala - Unkila
22	Ikaalinen - Jyväskylä
23	Tampere, Härmälä - Pirkkala
24	Vesilahti - Valkkinen
25	Kyrönkankaan talvitie

KARTTA 14

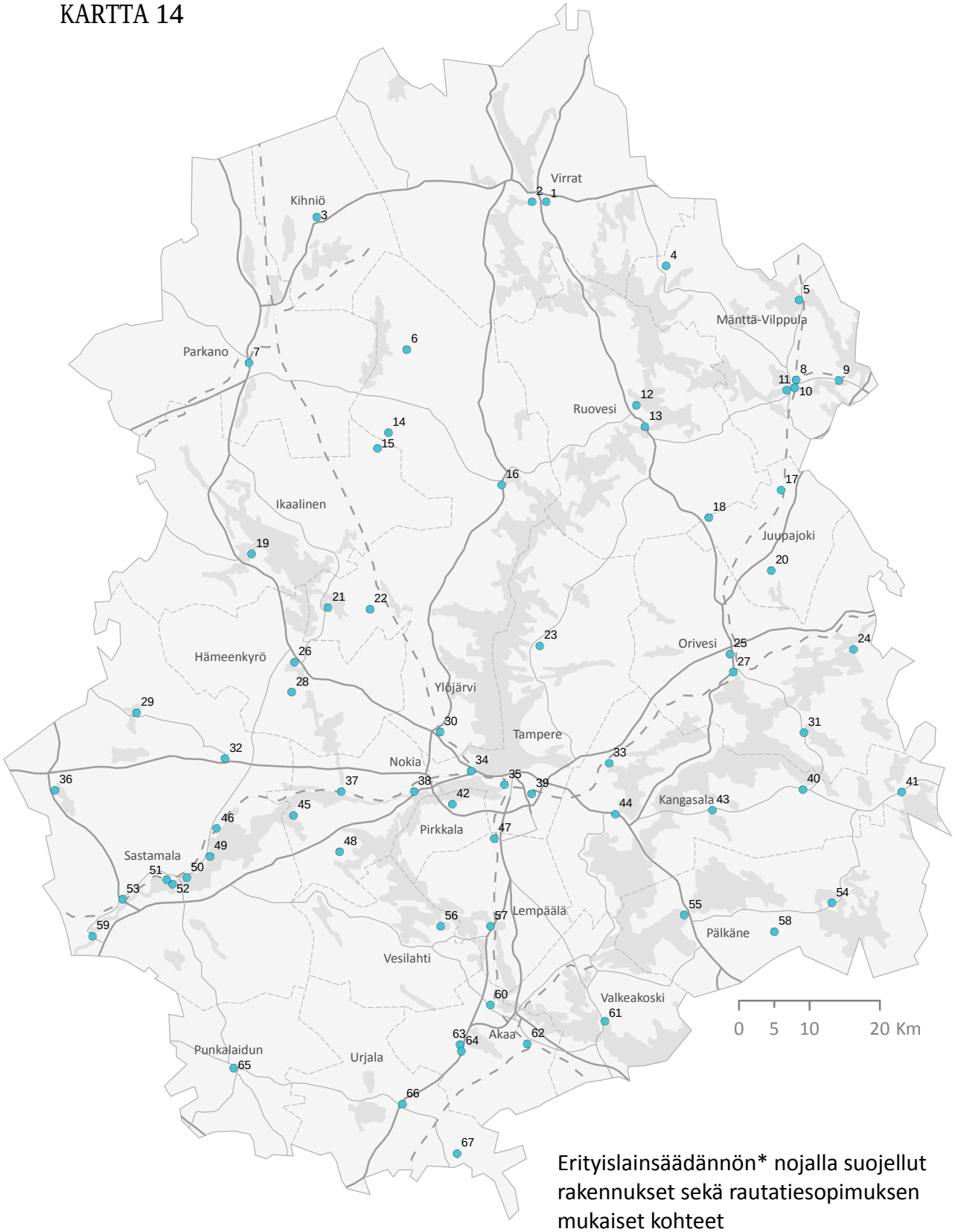

Erityislainsäädännön* nojalla suojellut rakennukset sekä rautatiesopimuksen mukaiset kohteet

* Rakennussuojelulaki
Kirkkolaki
Ortodoksisesta kirkosta annettu laki
Valtion asetuksella suojellut

● Suojeltu rakennuskohde

Suojeltuja rakennuskohteita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Erityislainsäädännön* nojalla suojellut rakennukset sekä rautatiesopimuksen mukaiset kohteet
*Rakennussuojelulaki, Kirkkolaki, Ortodoksisesta kirkosta annettu laki, Valtion asetuksella suojellut

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	63	Kylmäkosken kirkko
Akaa	62	Akaan kirkko
Akaa	60	Viialan kirkko
Akaa	64	Uusi-Hautaa
Hämeenkyrö	26	Hämeenkyrön kirkko
Hämeenkyrö	28	Töllinmäki kirjailijakoti
Ikaalinen	19	Ikaalisten kirkko
Ikaalinen	15	Koveron kruununmetsätorppa
Juupajoki	20	Juupajoen kirkko
Juupajoki	17	Lylyn asema-alue
Juupajoki	18	Hyytiälän metsäasema
Kangasala	43	Sahalahden kirkko
Kangasala	44	Kangasalan kirkko
Kangasala	40	Kuhmalahden kirkko
Kangasala	41	Vehkajärven kirkko
Kangasala	33	Markkulan tila
Kihniö	3	Kihniön kirkko
Lempäälä	47	Sääksjärven rautatieasema
Lempäälä	57	Lempäälän kirkko, Lempäälän vanha rautatieasema
Mänttä-Vilppula	10	Vilppulankosken vahtitupa
Mänttä-Vilppula	11	Vilppulan kirkko
Mänttä-Vilppula	4	Pohjaslahden kirkko
Mänttä-Vilppula	9	Mäntän kirkko
Mänttä-Vilppula	5	Kolhon rautatieasema-alue
Mänttä-Vilppula	8	Vilppulan rautatieasema
Nokia	45	Suoniemen kirkko
Nokia	38	Nokian kirkko
Nokia	48	Tottijärven kirkko
Nokia	37	Siuron asema-alue, Siuron kirkko
Orivesi	31	Eräjärven kirkko
Orivesi	24	Längelmäen kirkko
Orivesi	25	Oriveden kirkko
Orivesi	27	Oriveden rautatieasema-alue
Parkano	7	Parkanon kirkko
Pirkkala	42	Ollilan tila
Punkalaidun	65	Punkalaitumen kirkko
Pälkäne	55	Pälkäneen kirkko
Pälkäne	54	Luopioisten kirkko
Pälkäne	58	Hetanmäen tilan aitta
Ruovesi	12	Ruoveden kirkko
Ruovesi	13	Ihaniemen huvila
Sastamala	46	Karkun kirkko
Sastamala	59	Keikyän kirkko
Sastamala	53	Kiikan kirkko
Sastamala	36	Kiikoisten kirkko
Sastamala	50	Tyrvään vanha kirkko
Sastamala	29	Suodenniemen kirkko
Sastamala	52	Tyrvään kirkko
Sastamala	32	Mouhijärven kirkko
Sastamala	51	Vammalan (entinen Tyrvään) rautatieasema-alue
Sastamala	49	Karkun vanha pappila, Sastamalan kirkko
Tampere	23	Teiskon kirkko
Tampere	34	Lielahden rautatieasema
Tampere	35	Aleksanterin kirkko, Entinen reaalilyseo, Hallituskatu 30 (nyk. Tampereen yliopiston rakennus), Finlaysonin kirkko,

		Finlaysonin tehdas, Grand Hotel Tammer, Kalevan kirkko, Kalevankankaan kappeli, Kauppahalli, Pyhien Aleksanteri Nevskin ja Nikolauksen kirkko, Tampereen asema-alue, Tampereen teletalo, Tampereen tuomiokirkko, Tampereen vanha kirkko, Tampereen yleinen sairaala (nyk. Tampereen terveydenhuolto-oppilaitos), Tirkkosen talo, Viinikan kirkko
Tampere	39	Messukylän uusi kirkko, Messukylän vanha kirkko
Urjala	66	Urjalan kirkko
Urjala	67	Isotalo
Valkeakoski	61	Sääksmäen kirkko
Vesilahti	56	Vesilahden kirkko
Virrat	2	Virtain kirkko
Virrat	1	Virtain Uuden hautausmaan siunauskappeli
Ylöjärvi	16	Kurun kirkko, Tammikankaan kappeli
Ylöjärvi	30	Ylöjärven kirkko
Ylöjärvi	21	Viljakkalan kirkko
Ylöjärvi	6	Aurejärven kirkko
Ylöjärvi	14	Pitkäjärven kämppä
Ylöjärvi	22	Koiviston talo

a

b

KARTTA 15

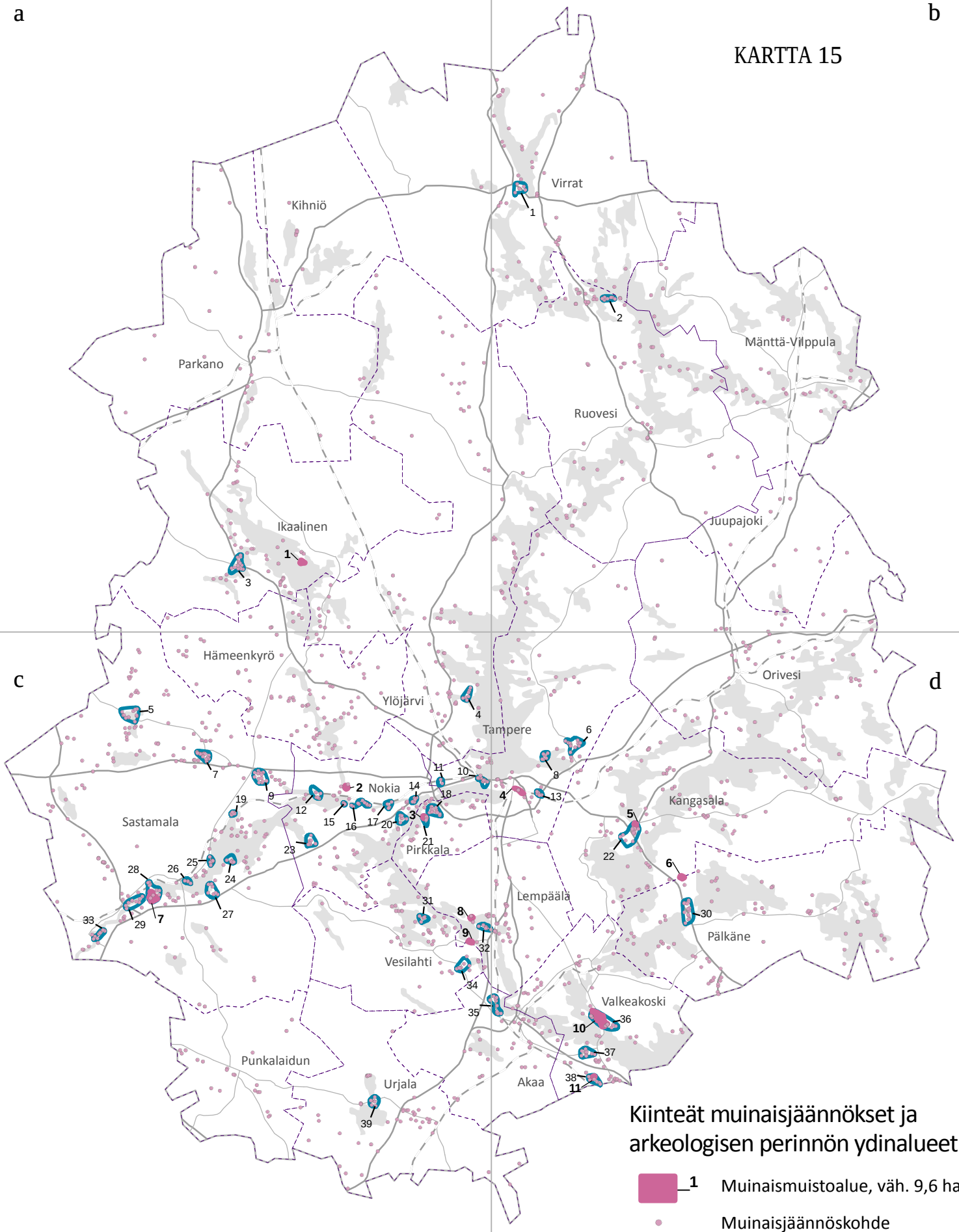

c

d

Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet

1 Muinaismuistoalue, väh. 9,6 ha

Muinaisjäännöskohde

1 Arkeologisen perinnön ydinalue

Muinaisjäännöskohteita ei ole esitetty Pirkanmaan maakuntakaavakartalla.

0 5 10 Km

Lähde: Museoviraston muinaisjäännösrekisteri 1.9.2016

KARTTA 15a

Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet

1 Muinaismuistoalue, väh. 9,6 ha

Muinaisjäännöskohde

1 Arkeologisen perinnön ydinalue

Muinaisjäännöskohteita ei ole esitetty Pirkanmaan maakuntakaavakartalla.

0 2,5 5 Km

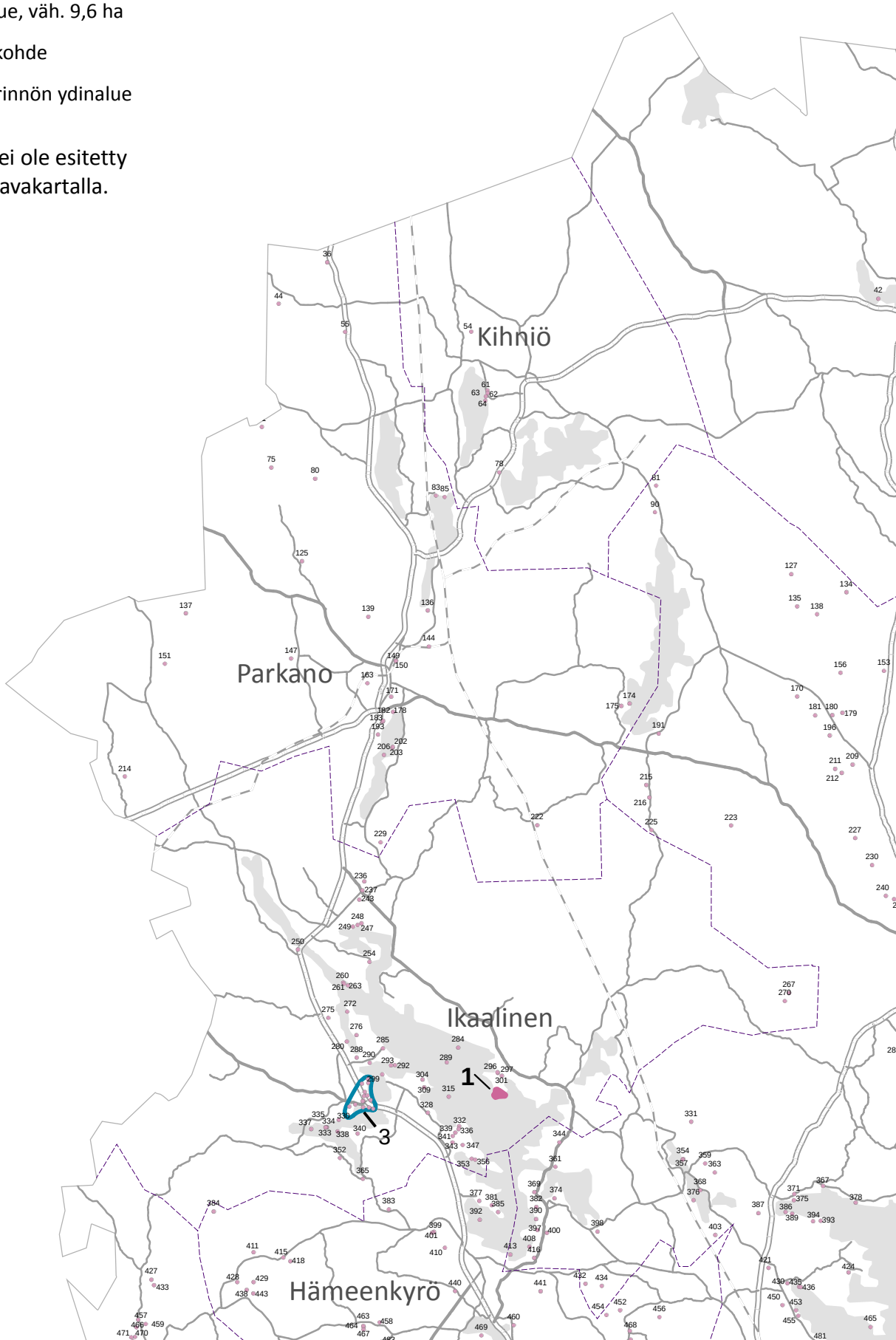

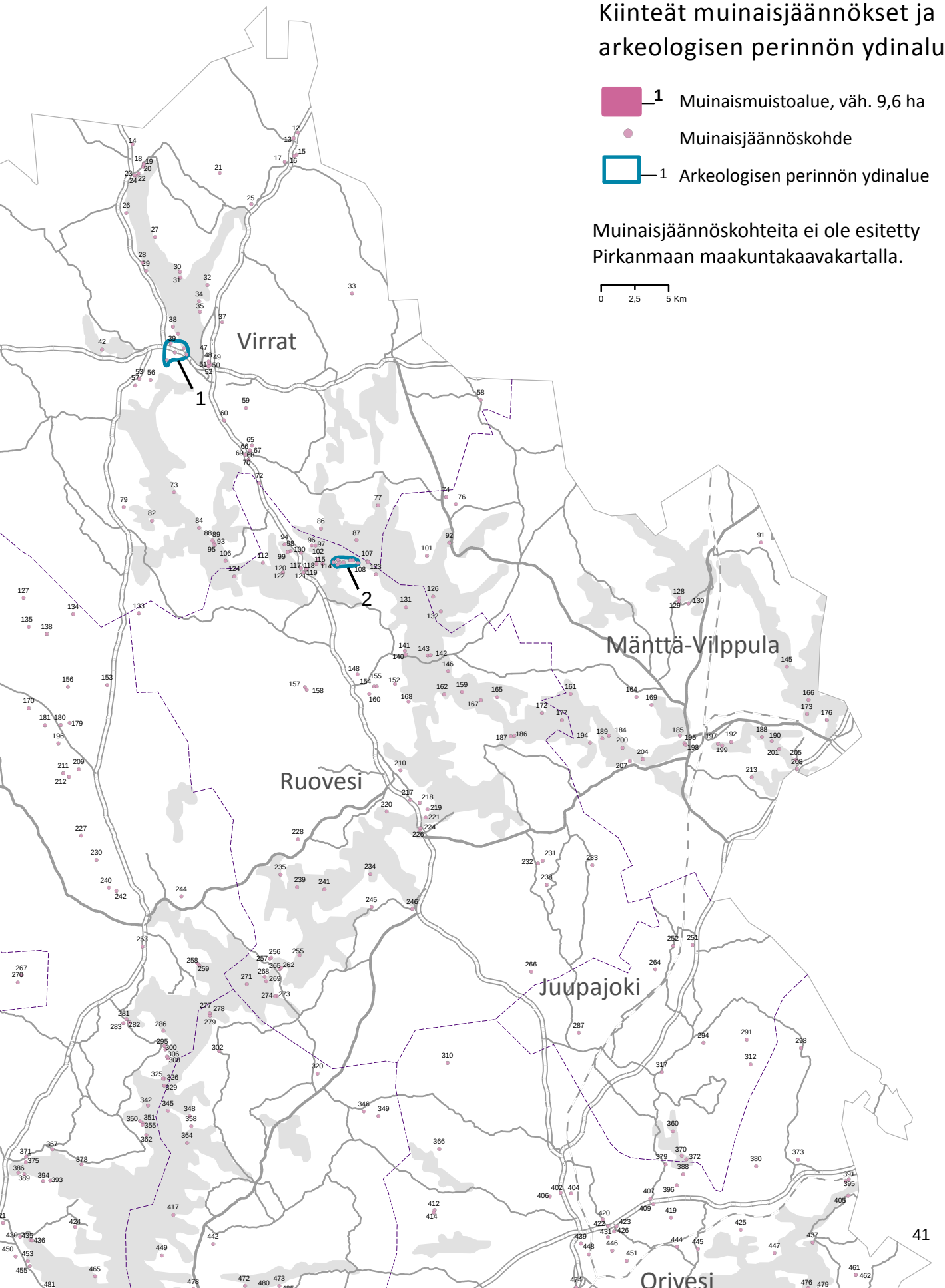
Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet
1 Muinaismuistoalue, väh. 9,6 ha
Muinaisjäännöskohde
1 Arkeologisen perinnön ydinalue
Muinaisjäännöskohteita ei ole esitetty Pirkanmaan maakuntakaavakartalla.
0 2,5 5 Km
Virrat
Mänttä-Vilppula
Ruovesi
Juupajoki
Orivesi
1
2

KARTTA 15c

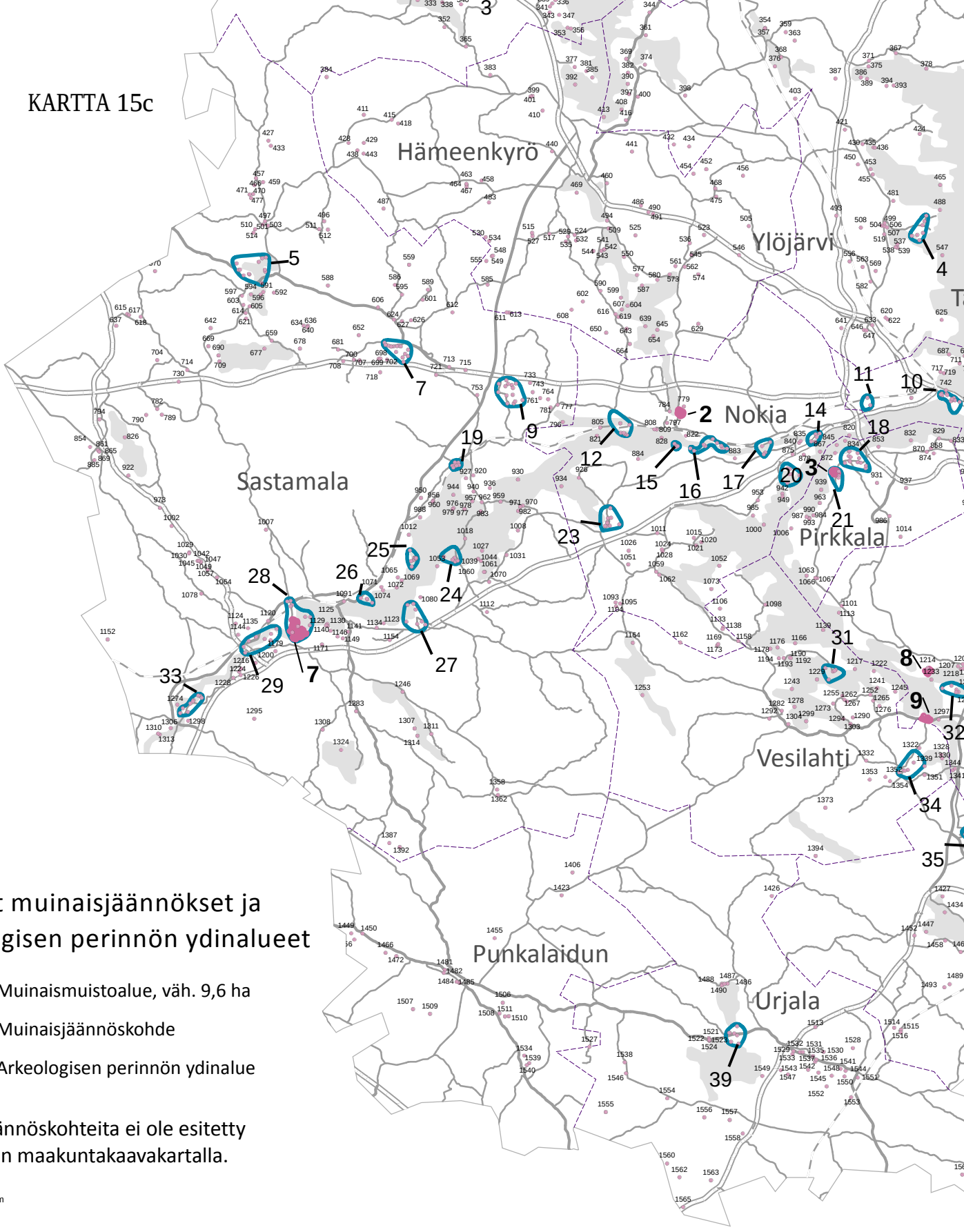

Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet

1 Muinaismuistoalue, väh. 9,6 ha

Muinaisjäännöskohde

1 Arkeologisen perinnön ydinalue

Muinaisjäännöskohteita ei ole esitetty Pirkanmaan maakuntakaavakartalla.

0 2,5 5 Km

KARTTA 15d

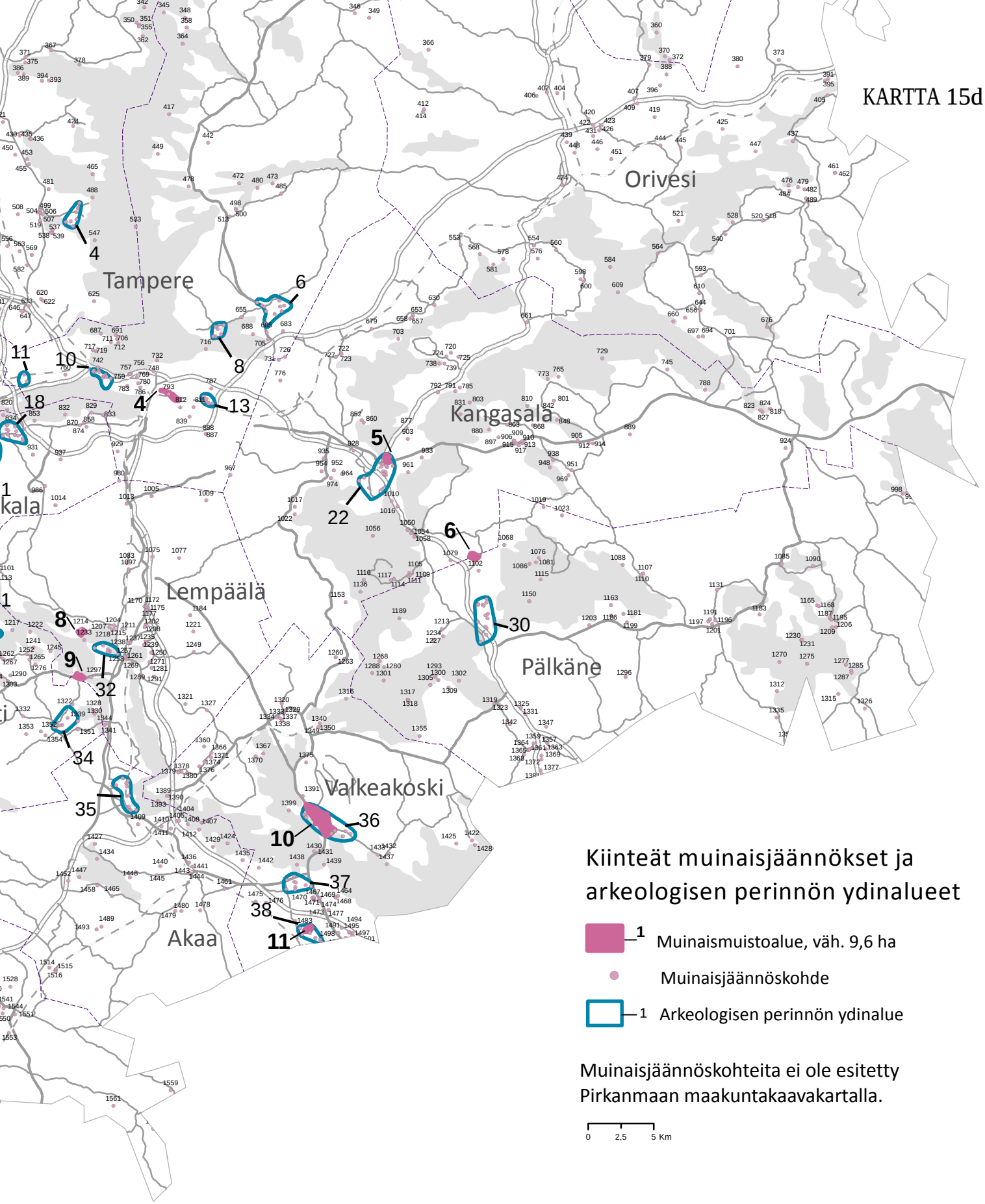

Kiinteät muinaisjäännökset ja arkeologisen perinnön ydinalueet

1 Muinaismuistoalue, väh. 9,6 ha

Muinaisjäännöskohde

1 Arkeologisen perinnön ydinalue

Muinaisjäännöskohteita ei ole esitetty Pirkanmaan maakuntakaavakartalla.

0 2,5 5 Km

Muinaismuistoalueet

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Pinta-ala (ha)
Ikaalinen	1	Arasalon linnavuori	143010027	17,8
Nokia	2	Linnavuori	536010001	16,5
Pirkkala	3	Tursiannotko	604010015	12,9
Tampere	4	Kalevankangas	1000020982	18,9
Kangasala	5	Vääksyn (Vääksy) kylä ja kartano	1000015549	13,8
Pälkäne	6	Kirvunlinna	635010008	20,2
Sastamala	7	Kaukola	912010016	63,0
Lempäälä	8	Aimalankangas	418010012	9,6
Lempäälä	9	Päivääniemi	418010001	9,9
Valkeakoski	10	Rapola	908010001	193,1
Valkeakoski	11	Muntee	1000009740	13,5

Muinaisjäännöskohteet

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Akaa	1382	Hinkka	928010011	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1383	Perälä (Tolvila)	1000001984	asuinpaikat	historiallinen
Akaa	1384	Kellokivi 1	928010009	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1385	Lapinkulma (Alkula)	1000001985	asuinpaikat	historiallinen
Akaa	1386	Kellokivi 2	928010010	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1388	Vakkistenmäki	928010008	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1393	Vuollesaari	928010001	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Akaa	1395	Haihunkoski	928010007	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1396	Haihunkoski 2	1000006743	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Akaa	1397	Mustila 1	928010003	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1398	Siukola 2	928010006	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1404	Pikkusuo	864010012	työ- ja valmistuspaikat	ajoittamaton
Akaa	1405	Mäkienperä	864010008	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Akaa	1407	Sitto	864010009	asuinpaikat kivirakenteet	kivikautinen, pronssikautinen, varhaismetallikautinen
Akaa	1408	Taivallahti	864010011	asuinpaikat	varhaismetallikautinen
Akaa	1409	Pyhältö Ristikivi	928010002	kultti- ja tarinapaikat	historiallinen
Akaa	1410	Hirsikangas	864010004	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1411	Toivettula	864010007	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1412	Kirjoniemi	864010010	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1424	Terissaari	1000007529	kivirakenteet	historiallinen
Akaa	1427	Tarpia	310010007	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1429	Matinlahti	864010006	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1434	Riipanniemi	310010005	kivirakenteet	pronssikautinen
Akaa	1435	Mulkue Järvelä	1000002012	asuinpaikat	historiallinen
Akaa	1436	Hallamäki	864010001	hautapaikat	rautakautinen
Akaa	1440	Pätsiniemi Jäkäläkallio	1000002013	maarakenteet työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Akaa	1441	Mainiemi	864010002	hautapaikat	rautakautinen
Akaa	1443	Akaan kivisakasti	1000002014	kirkkorakenteet	historiallinen
Akaa	1444	Kirkkomäki	864010003	hautapaikat	rautakautinen
Akaa	1445	Eevettulanmäki	310010017	puolustusvarustukset	historiallinen
Akaa	1447	Sitonkärki	310010006	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1448	Koulun pelto	310010008	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1452	Storey	310010012	kivirakenteet	ajoittamaton
Akaa	1458	Eskolanvuori	310010004	puolustusvarustukset	historiallinen
Akaa	1461	Nuljunkulma	1000007530	taide, muistomerkit	historiallinen
Akaa	1465	Soininmäki	310010011	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1478	Metsikkö	864010005	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1479	Siniänmäki	310010009	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1480	Hevossaari	310010010	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1489	Kiimasuo 2	1000011318	kulkuväylät	historiallinen
Akaa	1493	Kiimasuo 1	1000011317	kulkuväylät	historiallinen
Akaa	1514	Mustamäki 1	310010013	kivirakenteet	ajoittamaton
Akaa	1515	Mustamäki 2	310010014	kivirakenteet	ajoittamaton
Akaa	1516	Mustamäki 3	310010015	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	377	Räystö	108010026	kivirakenteet	rautakautinen
Hämeenkyrö	381	Raunamäki	108010039	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	383	Likolähteet	1000009572	kultti- ja tarinapaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	384	Lamminmäki	108010005	kivirakenteet	historiallinen
Hämeenkyrö	385	Isoniemi	108010041	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	392	Isosaari	108010040	kivirakenteet	rautakautinen
Hämeenkyrö	399	Kuroonsuo 3	1000009571	maarakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	401	Kuroonsuo 2	1000009570	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	410	Kakkurilampi 1	1000009534	kivirakenteet	historiallinen
Hämeenkyrö	411	Kortesoja	108010012	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	415	Antila 1	108010011	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	418	Osara	108010010	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	428	Iso-Muotia	108010008	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	429	Majamaa	108010009	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	438	Saukko	108010007	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	440	Rauhamaa	108010057	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Hämeenkyrö	441	Vänni	108010038	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	443	Haapaniemi	108010006	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	452	Hiirenmäki	108010037	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	454	Kortesuonmäki	108010036	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	456	Kiikanvuori	108010060	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	458	Humppi	108010056	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	460	Vanha Tampere-Vaasa tielinja	1000017753	kulkuväylät	historiallinen
Hämeenkyrö	463	Kievari	108010046	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	464	Mäkipää 1	108010047	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	467	Kallio	108010048	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	468	Pilpuankoski	1000014107	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	469	Patasenvuori	108010042	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	475	Rokkakoski	1000014108	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	483	Patanen	108010049	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	486	Pohdinsuo	108010054	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	487	Holmala	108010050	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	490	Salmelussuo	108010051	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	491	Salminussuo	108010035	kivirakenteet	historiallinen
Hämeenkyrö	494	Honkaharju	108010024	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	505	Pitkäsuo	1000018894	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	509	Laitila	108010023	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	515	Pahamäki	108010019	kivirakenteet	esihistoriallinen
Hämeenkyrö	517	Herttuala	1000017818	asuinpaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	523	Palo (Palo, Palko)	1000014104	asuinpaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	524	Heinijärven koulu	1000006205	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	525	Mäkelänvuori	108010034	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	527	Ala-Keskinen	108010018	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	529	Yli-Raukola	108010020	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	530	Mustajärvi Mäkipelto	108010017	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	532	Ruusi	108010021	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	534	Mustajärvi Rantapelto	108010016	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	535	Tättälä	1000006204	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	536	Sarkkila	1000014102	asuinpaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	541	Huuppo	108010025	kivirakenteet	rautakautinen
Hämeenkyrö	542	Kierikkala (Kierikkala) Heikkilä	1000006392	asuinpaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	543	Kierikkala Sikomäki	1000001900	kivirakenteet	historiallinen
Hämeenkyrö	544	Päärynämäki	1000006391	kivirakenteet	historiallinen
Hämeenkyrö	545	Vanha-Sasi	1000014100	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	546	Kankaanmaa	1000017905	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	548	Peltoniemi	108010015	hautapaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	549	Järvelä	108010014	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	550	Rajalanvuori	108010052	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	555	Linnaseinä	108010013	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	561	Ruonanoja	1000014101	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	562	Lemmakkala	1000014105	asuinpaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	573	Sillanpää	108010032	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	574	Killerinvuori	108010053	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	577	Nikkilä	108010030	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	580	Monneronmäki	108010031	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	585	Perttu	108010004	asuinpaikat	kivikautinen
Hämeenkyrö	587	Kotti	108010029	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	590	Sirkkala Myllyniemi	1000006395	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	599	Tilonvainio	1000006206	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Hämeenkyrö	602	Sirkan metsä	108010002	hautapaikat	varhaismetallikautinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Hämeenkyrö	604	Purimonsalmi	1000006207	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	607	Lehtiniemenlahti	1000006208	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	608	Lehtolan metsä	108010001	kivirakenteet	historiallinen
Hämeenkyrö	611	Kelhänniemi	108010059	kivirakenteet	varhaismetallikautinen
Hämeenkyrö	613	Kukkola	108010003	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Hämeenkyrö	616	Lehtiniemi	108010028	hautapaikat	rautakautinen
Hämeenkyrö	619	Sillanpäänahde	1000017821	kivirakenteet	ajoittamaton
Hämeenkyrö	629	Lavassalo	108010027	kivirakenteet	rautakautinen
Hämeenkyrö	639	Pitkäniemi	108010044	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Hämeenkyrö	643	Jumesniemi 3	1000017819	asuinpaikat	historiallinen
Hämeenkyrö	645	Pajuniemi	108010058	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Hämeenkyrö	650	Pelttarinvuori	108010045	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Hämeenkyrö	654	Iso-Tahkosaari	108010043	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Hämeenkyrö	664	Jumesniemi Tala	1000017820	asuinpaikat	historiallinen
Ikaalinen	236	Kukkura	1000006445	maarakenteet	historiallinen
Ikaalinen	237	Veneslinna	1000006444	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Ikaalinen	243	Vääräjoki	1000004305	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	247	Heittola 2	1000004299	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	248	Heittola 1	1000004297	asuinpaikat	esihistoriallinen
Ikaalinen	249	Heittola 3	1000004302	asuinpaikat	esihistoriallinen
Ikaalinen	250	Mansoniemi	1000010555	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	254	Tapiainen 2	143010031	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	260	Kiiala 3	1000024348	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	261	Kiiala 2	1000024346	asuinpaikat	kivikautinen, varhaismetallikautinen
Ikaalinen	263	Kiiala 1	1000024345	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	267	Saares 1	1000025393	asuinpaikat	historiallinen
Ikaalinen	270	Saares 2	1000025394	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ikaalinen	272	Sälli	143010018	kivirakenteet	ajoittamaton
Ikaalinen	275	Joensuu	143010017	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	276	Hallia 1	143010006	kivirakenteet	ajoittamaton
Ikaalinen	280	Uuraslahti	143010007	kivirakenteet	ajoittamaton
Ikaalinen	284	Mäntyniemi N	143010042	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	285	Kauppila	143010014	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	288	Uuraslahti 2	143010038	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	289	Ammänsaaren ranta	143010026	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Ikaalinen	290	Retulahti	143010039	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	292	Kaaresniemi	143010022	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	293	Hallia 2	143010021	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	296	Paasto 2	1000006414	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ikaalinen	297	Paasto 1	1000006043	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	299	Toivolansaari	143010015	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	301	Yli-Oja	143010030	hautapaikat	rautakautinen
Ikaalinen	303	Kylpylä	143010033	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	304	Kalma	143010041	muinaisjäännösryhmät	esihistoriallinen
Ikaalinen	305	Heinistön lava	143010034	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	307	Heinistö	1000010554	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	309	Kalli 2	143010040	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	311	Tiilitehdas	143010011	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	313	Hätävara	143010009	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	314	Ala-Soini 2	143010010	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	315	Markkasaari	143010024	kivirakenteet	ajoittamaton
Ikaalinen	316	Ala-Soini 1	143010008	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	318	Kilvakkala Tapiainen 3	1000001901	asuinpaikat	historiallinen
Ikaalinen	319	Tapiainen 1	143010012	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	321	Hiekka 2	143010035	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	322	Hiekka 3	143010036	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	323	Hiekka 1	143010013	hautapaikat	rautakautinen
Ikaalinen	324	Ankö	143010005	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	327	Ankö 2	143010037	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	328	Sarkkila	1000019274	asuinpaikat	historiallinen
Ikaalinen	330	Niemi	1000015235	asuinpaikat	historiallinen
Ikaalinen	332	Lahti	143010019	kivirakenteet	ajoittamaton
Ikaalinen	333	Lindberginmäki 1	1000015212	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	334	Lindberginmäki 2	1000015213	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	335	Pirttilahti	143010032	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	336	Lahdenkallio	143010048	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Ikaalinen	337	Anjala	1000015211	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	338	Kunho	1000015214	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	339	Lahti 2	143010044	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	340	Haapimaa Vira	1000015218	muinaisjäännösryhmät	historiallinen, rautakautinen
Ikaalinen	341	Kumpu NW	143010043	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	343	Kannisto SE	143010045	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	347	Vihtilö	143010049	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ikaalinen	352	Kaalikko	143010003	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	353	Liliuksen pelto	143010046	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	356	Kotiranta	143010047	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	365	Palinperä	143010002	asuinpaikat	kivikautinen
Juupajoki	251	Ellinoja	177010001	asuinpaikat	kivikautinen
Juupajoki	252	Ala-Lyly	177010002	asuinpaikat	kivikautinen
Juupajoki	264	Kopsamo Kiviaitamoisio	177000001	kivirakenteet	historiallinen
Juupajoki	287	Ketunkangas S	177000004	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Juupajoki	291	Niemi	177010006	hautapaikat	esihistoriallinen
Juupajoki	294	Kivelä	177000002	kivirakenteet	historiallinen
Juupajoki	312	Patuniemi	177010007	kivirakenteet	ajoittamaton
Juupajoki	317	Kopsamo	1000023123	asuinpaikat	historiallinen
Juupajoki	360	Ryttääsmäki	177010003	asuinpaikat	kivikautinen
Juupajoki	370	Tuomaalanlahti	177010004	asuinpaikat	kivikautinen
Juupajoki	372	Kukkosalmi	177010005	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	630	Palon kylätontti	1000012366	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	653	Lehtola	1000008701	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	657	Suolahti	1000008694	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	658	Honkalehto	1000008699	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	661	Ponsan kylätontti	1000012369	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	679	Haviseva (Haviseva)	1000006457	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	703	Toosilanniemi	211010035	kivirakenteet	ajoittamaton
Kangasala	720	Järvikulma 2	1000008685	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	722	Suinula	1000017959	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	723	Markkula	1000017955	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Kangasala	724	Järvikulma 1	1000008684	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	725	Järvikulma 3	1000008686	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	727	Vanha Ranssila	1000017956	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	729	Rutasaaren kärki	289010001	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Kangasala	738	Kaukalahden pohjukka	1000008687	löytöpaikat	kivikautinen
Kangasala	739	Lentola	1000008688	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	745	Perkiö	1000009332	työ- ja valmistuspaikat	esihistoriallinen
Kangasala	765	Eskola	1000024357	kivirakenteet	historiallinen
Kangasala	773	Lapinkallio	730010015	kivirakenteet	ajoittamaton
Kangasala	785	Vahderpään-Lahdenpohja	1000008690	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	788	Sarviniemi	1000009327	asuinpaikat	esihistoriallinen
Kangasala	791	Vahderpää	1000008689	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	792	Sammalisto	1000008692	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	801	Keljonkorkee	1000024367	kivirakenteet	historiallinen
Kangasala	803	Isoniemi	1000024363	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	810	Sillansalmi	1000024384	asuinpaikat	kivikautinen, varhaismetallikautinen
Kangasala	818	Koivusaari	1000009331	asuinpaikat	esihistoriallinen
Kangasala	823	Kalaniemi 1	1000009328	asuinpaikat	esihistoriallinen
Kangasala	824	Kalaniemi 2	1000009329	asuinpaikat	esihistoriallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Kangasala	827	Kalaniemi 3	1000009330	asuinpaikat	esihistoriallinen
Kangasala	831	Lammassaari	730010014	kivirakenteet	varhaismetallikautinen
Kangasala	842	Uotila	730010013	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	848	Seppälä	730010001	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	852	Harjuranta	211010037	asuinpaikat	rautakautinen
Kangasala	860	Likolamminpelto	211010028	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	863	Pappila	730010003	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	868	Saarioinen	730010004	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	877	Suomatka	1000008693	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	880	Myllynsuu	1000024373	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	889	Taustiala Myllynmäki	1000024385	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Kangasala	897	Solinki	730010005	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	903	Vartiavuori	1000001906	kivirakenteet	historiallinen
Kangasala	905	Laurila	730010010	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	906	Mäkipää 1	1000024374	kivirakenteet	ajoittamaton
Kangasala	909	Mäkipää 2	1000024375	kivirakenteet	ajoittamaton
Kangasala	910	Uotila 2	1000015892	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	912	Holtanoja	730010011	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	913	Rautia (Rautio)	1000017505	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	914	Haapaniemi	730010012	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	915	Mäkipää	730010006	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	917	Heikkilä	730010007	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	924	Koulunmäki	1000024369	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Kangasala	928	Kirkko-Aakkula 1 ja 2	211010027	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	933	Kerppola (Kerppola)	1000017510	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	935	Jauhia	211010001	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	938	Kirkkosillanoja	730010009	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	941	Huutijärvi	211010003	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	943	Sepänjärvi 1	211010006	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Kangasala	945	Vääksy	211010005	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	946	Lentola 3	211010007	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	947	Pohtiolampi ja Tiilitehdas	211010004	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Kangasala	948	Holma	730010008	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	951	Kalliomäki	730010002	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Kangasala	952	Liuksialan kappeli	211010022	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	954	Leru	1000017521	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	955	Lentola 2	211010008	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	958	Sarsansuo 1	211010009	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	961	Torkkeli	211010032	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	964	Leipi (Leifwi)	1000017515	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	965	Sarsansuo 4	211010019	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	966	Sarsan mylly	1000006458	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Kangasala	968	Sarsansuo 2 ja 3	211010020	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	969	Rauksamanojan mäki	1000002001	kivirakenteet	historiallinen
Kangasala	972	Katila 2	211010030	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	974	Liuksialan kartano	1000001945	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	981	Katila 1	211010029	asuinpaikat	rautakautinen
Kangasala	991	Tiihala	211010002	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	994	Hyyrönhauta	211010036	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	1010	Keisarinharju	211010026	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	1016	Kaivanto	211010010	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	1017	Ohtola (Ochtola)	1000017522	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	1022	Wihtinen (Vihtinen)	1000017523	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	1050	Vehoniemenharju 2	211010024	asuinpaikat	kivikautinen, varhaismetallikautinen
Kangasala	1054	Vehoniemenharju 3	211010025	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	1056	Kalliosaari	211010011	kivirakenteet	esihistoriallinen
Kangasala	1058	Vehoniemenharju 1	211010023	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	1079	Varala	1000017961	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	1105	Hykönsalo (Hykonsalo)	1000009075	asuinpaikat	historiallinen
Kangasala	1109	Jaakkola B	211000012	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	1111	Jaakkola A ja B	211010012	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Kangasala	1114	Keinumäki	1000021094	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	1116	Huhtamäki	211010015	kivirakenteet	esihistoriallinen
Kangasala	1117	Tuhola	211010031	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	1136	Hautasaari	211010016	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Kangasala	1153	Kuohenmaa	211010017	asuinpaikat	kivikautinen
Kihniö	54	Yli-Törmä	250010004	asuinpaikat	kivikautinen
Kihniö	61	Yli-Ristaniemi 2	250010003	asuinpaikat	kivikautinen
Kihniö	62	Joensivu	250010006	asuinpaikat	kivikautinen
Kihniö	63	Pyhäniemi	250010001	asuinpaikat	kivikautinen
Kihniö	64	Yli-Ristaniemi 1	250010002	asuinpaikat	kivikautinen
Kihniö	78	Ruohonen	250010005	asuinpaikat	kivikautinen
Lempäälä	980	Rajasaari	1000024397	kivirakenteet	historiallinen
Lempäälä	1005	Lehtivuori	1000007098	kivirakenteet	ajoittamaton
Lempäälä	1013	Sääksjärven kipinäaita	1000019457	kulkuväylät	historiallinen
Lempäälä	1075	Rutaperä	1000009749	maarakenteet	historiallinen
Lempäälä	1077	Pirunlinna	418010014	puolustusvarustukset	rautakautinen
Lempäälä	1083	Ylämäen kipinäaita 1	1000019920	kulkuväylät	historiallinen
Lempäälä	1097	Ylämäen kipinäaita 2	1000019921	kulkuväylät	historiallinen
Lempäälä	1101	Tervamäki	418010017	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1113	Säijoki	418010016	hautapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1170	Kuivaspää	1000019922	asuinpaikat	historiallinen
Lempäälä	1172	Ryödin vanha tontti	418010027	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1175	Ryödi	418010026	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1177	Naarankalmanmäki	418010025	muinaisjäännösryhmät	pronssikautinen, rautakautinen
Lempäälä	1184	Lepauksenkorpi	1000009748	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Lempäälä	1202	Herralanvuori 1	1000019924	kivirakenteet	historiallinen
Lempäälä	1204	Sarapistonmäki	418010011	hautapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1207	Jara	1000024394	kivirakenteet	ajoittamaton
Lempäälä	1208	Herralanvuori 2	1000019925	kivirakenteet	historiallinen
Lempäälä	1211	Kuokkalankoski Pappila	1000006475	kivirakenteet	historiallinen
Lempäälä	1214	Aimala (Aimala)	1000015548	asuinpaikat	historiallinen
Lempäälä	1215	Kuokkalankosken pohjoisranta	1000006471	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Lempäälä	1218	Kuokkalankosken eteläranta	1000006473	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Lempäälä	1221	Toppi	1000009488	asuinpaikat	kivikautinen
Lempäälä	1233	Vuollesaari	418010024	asuinpaikat	rautakautinen
Lempäälä	1235	Mustonen	418010021	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1237	Hääkivi II	418010020	hautapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1238	Hääkivi I	418010019	asuinpaikat	rautakautinen
Lempäälä	1239	Jutila	418010022	asuinpaikat	rautakautinen
Lempäälä	1240	Henneri II	418010007	asuinpaikat	kivikautinen
Lempäälä	1242	Sukkila	418010018	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1244	Henneri I	418010005	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1247	Kirjakka I	418010003	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1248	Kirjakka II	418010004	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1249	Torittu	1000009747	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Lempäälä	1250	Lastunen	1000024396	hautapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1251	Lempäälän kirkko	1000014804	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Lempäälä	1257	Mottinen	418010023	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Lempäälä	1258	Iluksen aitta	1000004917	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1261	Lempoinen	418010009	hautapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1269	Vaihmalanharju	418010010	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Lempäälä	1271	Lastunen (Vatsoila)	1000001951	asuinpaikat	historiallinen
Lempäälä	1281	Lastunen Laasonportti	1000003197	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Lempäälä	1289	Vaihmala (Vaihmala)	1000001952	asuinpaikat	historiallinen
Lempäälä	1291	Torisevankulma	418010013	asuinpaikat	kivikautinen
Lempäälä	1297	Näppilä	418010002	kivirakenteet	rautakautinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Lempäälä	1321	Vanhantalonmäki	418010028	asuinpaikat	kivikautinen
Lempäälä	1327	Harhala	1000009746	kulkuväylät	historiallinen
Lempäälä	1341	Rikalan kanavayritys	1000001953	kulkuväylät	historiallinen
Lempäälä	1344	Rikala (Rikala)	1000001954	asuinpaikat	historiallinen
Mänttä-Vilppula	74	Niemelä	933010005	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	76	Kankaanlahti	1000024398	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	91	Ristikivi	1000006744	kivirakenteet	historiallinen
Mänttä-Vilppula	92	Vehkakoski	1000024401	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Mänttä-Vilppula	101	Sirola	933010003	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	126	Puolivälinsaari	1000007545	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Mänttä-Vilppula	128	Ruokosenniemi	1000023127	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	129	Uittosalmi	933010001	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	130	Muuraissaari	1000023126	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	132	Nuijanniemi	933010002	hautapaikat	rautakautinen
Mänttä-Vilppula	145	Hiekkaniemi	506010006	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	161	Majaniemi	1000007548	kivirakenteet	historiallinen
Mänttä-Vilppula	164	Uustalo	933010013	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	166	Jussinsaari	1000009694	työ- ja valmistuspaikat	esihistoriallinen
Mänttä-Vilppula	169	Valkama	933010012	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	173	Vuolleniemi	506010007	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	176	Kohosalmi	506010008	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	184	Karjasalmi	1000001987	kulkuväylät	historiallinen
Mänttä-Vilppula	185	Poukantie	933010007	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	188	Pieskansaari	506010003	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	189	Ruissaari	933010015	muinaisjäännösryhmät	kivikautinen, pronssikautinen
Mänttä-Vilppula	190	Pättiniemi	506010005	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	192	Keskikoski	933010010	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	194	Vanhakylä	933010016	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	195	Kirkkokangas	1000019146	puolustusvarustukset	historiallinen
Mänttä-Vilppula	197	Lampisenniemi 1	933010008	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	198	Kirkkosalmi	933010006	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	199	Lampisenniemi 2	933010009	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	200	Ruohosalmi	1000001988	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Mänttä-Vilppula	201	Kaijanlahti	506010004	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	204	Majasuo	1000006584	kivirakenteet	historiallinen
Mänttä-Vilppula	205	Hietalahti Aluesairaala	506010001	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	207	Toivila	933010014	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	208	Kotkansalmi	506010002	asuinpaikat	kivikautinen
Mänttä-Vilppula	213	Kiviniemi	933010011	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	779	Tappurinoja	536010026	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	784	Uusikylä Lahdelma	1000001962	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	797	Kulju 1	536010030	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	798	Kauniainen (Kauniais)	1000001963	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	800	Kulju 3	536010048	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	805	Sadanleukaluut 1	536010053	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	808	Kulju 2	536010047	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	809	Kuljun koulu	1000007509	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	813	Kesäniemi 2	536010050	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	814	Kesäniemi 4	536010052	työ- ja valmistuspaikat	rautakautinen
Nokia	815	Maatiala	1000017824	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	816	Kesäniemi 3	536010051	työ- ja valmistuspaikat	rautakautinen
Nokia	817	Viikin kartano 3	1000006154	kivirakenteet	historiallinen
Nokia	819	Kesäniemi 1	536010049	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	820	Pitkäniemi 2	536010046	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	821	Hanhisaari	536010027	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	822	Knuutila (Penttilä)	1000007490	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	825	Viik 2	536010020	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	828	Isosaaren saha	1000001960	teollisuuskohteet	historiallinen
Nokia	830	Ollila	536010003	kivirakenteet	esihistoriallinen
Nokia	835	Nokian kartano Nokiankivi	1000001956	kirkkorakenteet	moniperiodinen
Nokia	836	Viik 1	536010019	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	837	Viikin säteri	1000001961	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	838	Utola	536010016	kivirakenteet	ajoittamaton
Nokia	840	Nokian kartano	1000024403	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	841	Kalmaanmäenkallio	536010004	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	843	Huvilaniemi	536010012	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Nokia	844	Lukkilansalmi 1	536010002	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	846	Tapanila 1	536010037	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	847	Laurila	536010005	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	849	Tapanila 2	536010039	asuinpaikat	rautakautinen
Nokia	850	Lukkila Ylinen	1000001958	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Nokia	851	Haavisto Harjuniitty	1000001957	kulkuväylät	historiallinen
Nokia	855	Tapanila 3	536010044	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	856	Nikkilä	536010006	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	857	Haapaniemi	536010010	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	859	Vuorela	536010007	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	862	Haapaniemi 2	536010045	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	867	Varassaari	1000024253	löytöpaikat	rautakautinen
Nokia	871	Kuirinmäki	536010014	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	875	Ketolanmäki	536010024	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	876	Mattila	536010013	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Nokia	878	Hakamäki	536010021	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	883	Rantavainio	536010008	kivirakenteet	moniperiodinen
Nokia	884	Miinanlahti	536010055	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	907	Liukuslahti	536010035	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	911	Sotkanlinna	536010017	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	918	Keho 2	1000007926	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Nokia	919	Keho	536010018	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	921	Kirkkosaari	536010023	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Nokia	926	Kamppi	536010028	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	932	Sotkanvirta	536010022	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	934	Kalmesaari	536010056	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	942	Urhatunniemi	536010040	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Nokia	949	Urhatunsaari	536010011	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Nokia	953	Naulonsuo	536010033	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	975	Jutila	1000007097	kivirakenteet	ajoittamaton
Nokia	985	Rekola	536010038	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	989	Pelto-Aho	536010042	kivirakenteet	moniperiodinen
Nokia	992	Vettenrannan vahakivi	1000001959	kivirakenteet	historiallinen
Nokia	995	Erkkilä 2	536010057	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	996	Erkkilä 1	536010043	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	999	Pikkuvainio	536010036	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1000	Sorvaniemi	1000002240	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1001	Sarkola 1	1000024405	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Nokia	1003	Talola 1	536010029	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	1004	Talola 2	536010034	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1011	Luikko	1000002242	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1015	Pajulahti 1	1000002241	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1020	Pajulahti 2	1000007114	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1021	Pajulahti (Pajulax)	1000018641	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	1024	Tottijärven kartano	1000006697	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	1026	Gränstolppa	1000002244	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1028	Tottijärvi	1000002243	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1051	Siukolanjärvi 2	1000006696	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Nokia	1052	Perttula	536010032	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1059	Myllykylä Yli-Pihnala	1000001964	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	1062	Myllykylä Ali-Pihnala	1000001965	asuinpaikat	historiallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	1073	Aho	1000002247	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1093	Lana 2	1000002246	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1095	Pelttari	536010031	muinaisjäännösryhmät	kivikautinen
Nokia	1104	Lana 1	1000002245	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1133	Pärrä	1000006701	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	1138	Tohka	1000006702	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	1158	Koivu	1000002248	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	1162	Kotaniemi	1000006700	kivirakenteet	historiallinen
Nokia	1169	Kallaskoski 1	1000006706	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Nokia	1173	Kallaskoski 2	1000006707	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Orivesi	298	Ristijärvi	1000014020	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	310	Lauttametsä	562010003	kivirakenteet	historiallinen
Orivesi	366	Riuttasalo	562010002	kivirakenteet	ajoittamaton
Orivesi	373	Talviaisten mylly	1000014021	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Orivesi	379	Savo (Joensuu/Sauoi)	1000017529	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	380	Sysikuoppamäki	1000014033	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Orivesi	388	Aakkola (Ackoila)	1000017575	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	391	Kirkkomaa	1000014027	kirkkorakenteet	historiallinen
Orivesi	395	Kylänoja (Karvia)	1000014028	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	396	Haavisto	1000017577	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	402	Onnistaipale (Taipale/Niemi)	1000017579	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	404	Mattila	562010006	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	405	Tunkelo	1000014024	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	406	Onnistaipale (Taipale/Niemi) Hörtsänä	1000017580	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	407	Kokkola (Kokkola/Pudas)	1000017578	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	409	Putaankosken mylly	1000019629	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Orivesi	412	Siitinjärvi	1000002370	asuinpaikat	esihistoriallinen
Orivesi	414	Ikkala	562010001	kivirakenteet	esihistoriallinen
Orivesi	419	Rantala	562010009	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	420	Voitila (Voitila/Voitiala)	1000017581	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	422	Nihuanjoki	1000002396	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	423	Saarenmäki	1000002398	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	425	Hirvelänlahti	1000014029	kivirakenteet	esihistoriallinen
Orivesi	426	Laahusjärvi	1000002397	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	431	Pehula (Ruotsila/Torittu)	1000017582	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	437	Kirkonlahti	1000014044	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	439	Oriveden kylä	1000017613	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	444	Laasola (Lasoila/Laasoila)	1000006720	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	445	Pitkäjärvi (Pitkäjärvi)	1000017584	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	446	Pehuniemi	1000002371	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	447	Piittala	1000014030	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	448	Tähtiniemi	562010005	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	451	Lyytikkälä (Lytikkälä)	1000017583	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	461	Pääskylän mylly 1	1000014031	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Orivesi	462	Pääskylän mylly 2	1000014032	kulkuväylät	historiallinen
Orivesi	474	Vanha pappila	1000021096	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	476	Iso-Attila	1000014026	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	479	Mattila	1000014023	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	482	Pääsky	1000014022	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	484	VähäAttila	1000014025	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	489	Tuomaala 3	1000014042	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Orivesi	518	Solala	1000024428	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Orivesi	520	Kovasinmäki	1000006717	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Orivesi	521	Koppala (Koppala)	1000017593	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	528	Leväslahti (Leualax/Lieveslaksi)	1000006716	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	540	Leväslahti (Leualax/Lieveslaksi) Einola	1000017594	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	553	Siitama (Sitama)	1000017585	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	554	Naappila (Naappila)	1000017588	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	560	Koivuniemi (Koivuniemi)	1000017589	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	564	Kuivanen (Kuiviais/Kuivanen)	1000017592	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	568	Vanhankylänlahti	1000002403	asuinpaikat	historiallinen, kivikautinen
Orivesi	576	Rajalahti (Rajalax)	1000017587	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	578	Padustaipale (Taipale/Pahutaival)	1000017586	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	581	Kiviniemi	562010013	kivirakenteet	historiallinen
Orivesi	584	Koskis-Heikkilä	562010012	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Orivesi	593	Kauppila (Kauppila)	1000017595	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	598	Suomasema 2	1000017591	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	600	Suomasema (Somesoma/Suomaisema)	1000017590	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	609	Nunnankirkko	562010011	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Orivesi	610	Eräjärvi (Nikkilä/Haapaniemi)	1000017596	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	644	Uiherla (Uiherola/Viherola)	1000017598	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	656	Vanha-Joensuu	1000002399	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	660	Karvaanmaanlahti	1000006718	kivirakenteet	historiallinen
Orivesi	676	Järvenpää (Järvenpää/Eräjärvi)	1000017601	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	694	Hietalahti (Hietalahti)	1000006715	asuinpaikat	historiallinen
Orivesi	697	Riekkola	1000002400	asuinpaikat	kivikautinen
Orivesi	701	Vihasjärvi (Vihasjärvi)	1000017599	asuinpaikat	historiallinen
Parkano	36	Iso Särkijärvi	1000025417	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	44	Pitkäntantereenalusta	1000025416	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	55	Jylhänkangas	1000025392	kivirakenteet	ajoittamaton
Parkano	71	Kouranpääkangas	1000025389	työ- ja valmistuspaikat	ajoittamaton
Parkano	75	Latikkalampi	1000025413	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	80	Löyttyharju	1000025414	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	83	Valli	1000003195	asuinpaikat	kivikautinen
Parkano	85	Teininniemi	1000006722	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Parkano	125	Mäki	1000025408	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	136	Kaidatvedet Ratapaanantie	1000006411	kivirakenteet	historiallinen
Parkano	137	Häädetkeidas	581010007	kivirakenteet	ajoittamaton
Parkano	139	Parkanon kylä	581010003	kivirakenteet	ajoittamaton
Parkano	144	Teerineva NE	1000024433	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	147	Matomäki	1000006721	kivirakenteet	ajoittamaton
Parkano	149	Viinikanjoki Kairokoski	1000002117	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	150	Kairokoski	1000006413	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	151	Kartiskakorpi	581010006	kivirakenteet	ajoittamaton
Parkano	163	Niemi	1000001966	kivirakenteet	historiallinen
Parkano	171	Pappilankoski	1000024431	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	174	Lannetta kiukaat	1000017967	kivirakenteet	historiallinen
Parkano	175	Lannetta tervahaudat	1000017966	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	178	Viinikkajoen suu	1000023164	asuinpaikat	kivikautinen
Parkano	182	Haukkala	1000023167	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	183	Laurikka	1000023172	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	193	Haukkumaa	1000023168	asuinpaikat	historiallinen
Parkano	202	Yliskylä	1000023162	asuinpaikat	historiallinen
Parkano	203	Kauppila	1000023161	asuinpaikat	kivikautinen
Parkano	206	Tuulikkaanniemi	1000023163	asuinpaikat	kivikautinen
Parkano	214	Yli-Saukkoski	581010001	kivirakenteet	ajoittamaton
Parkano	222	Vahojärvi Salmenharju	1000001967	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Parkano	229	Luomanperä	581010004	kivirakenteet	ajoittamaton
Pirkkala	829	Nuolialan kyläntontti	1000012294	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	832	Haikanniemi	604010030	kivirakenteet	ajoittamaton
Pirkkala	833	Partola	1000012295	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	834	Isosaari	604010028	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	845	Lehtisaari	604010027	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	853	Turri	1000007511	taide, muistomerkit	historiallinen
Pirkkala	858	Nuoliala	604010004	kivirakenteet	rautakautinen
Pirkkala	864	Katajisto	604010006	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	866	Sankila (Kataisto)	1000001974	asuinpaikat	historiallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Pirkkala	870	Kirkkoveräjä	604010017	kivirakenteet	historiallinen, rautakautinen
Pirkkala	872	Pappila (Pappila)	1000017273	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	873	Vihtamo	604010005	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	874	Killo	1000024435	kivirakenteet	ajoittamaton
Pirkkala	879	Rajapelto	604010007	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	881	Kotopelto/Riihentausta	604010008	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	882	Sankila (Sangila)	1000018715	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	886	Virosmäki (Sikoinen)	1000024438	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	890	Tanila W	1000020973	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	891	Vähälammi	604010009	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	894	Sorkkala (Sionkylä)	1000020974	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	896	Sotaplassi	1000006389	hautapaikat	rautakautinen
Pirkkala	902	Sorkkala SE	1000020975	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	908	Raunila	604010010	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	916	Sapala Toiva	604010003	kivirakenteet	rautakautinen
Pirkkala	923	Juoksianoja 2	604010024	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	925	Juoksianoja 3	604010025	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	931	Heikkilä	1000007514	kivirakenteet	historiallinen
Pirkkala	937	Sankila Vesala	604010018	kivirakenteet	historiallinen
Pirkkala	939	Hirvisaaret	604010022	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	963	Mäkitalo	604010013	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	984	Lepolahti	604010029	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	986	Sikala	1000020980	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	987	Savilahti	604010001	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	990	Kenttämäenoja	604010014	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	993	Isomoisio	604010002	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Pirkkala	1006	Ania Kränstolppa	604010019	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Pirkkala	1014	Ylinenjärvi	1000020981	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	1063	Ania (Ania)	1000001975	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	1066	Ania Outinen	604010020	kivirakenteet	historiallinen
Pirkkala	1067	Ania Heikkilä	604010021	asuinpaikat	historiallinen
Pori	570	Pirttilahti ja Peltomaa	413010009	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1406	Pikkukorpi	619010011	kivirakenteet	ajoittamaton
Punkalaidun	1423	Suonio/Suonto	619010010	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1449	Kalisen jokiranta	619010008	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1450	Vanttila	1000019706	asuinpaikat	historiallinen
Punkalaidun	1455	Palonkallio	619010012	kivirakenteet	ajoittamaton
Punkalaidun	1456	Pihko	619010009	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1466	Korpihosia	619010001	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1472	Kannisto	1000019703	asuinpaikat	historiallinen
Punkalaidun	1481	Lauttakyläntie	1000024440	kulkuväylät	historiallinen
Punkalaidun	1482	Kostila	1000027091	asuinpaikat	historiallinen, keskiaikainen
Punkalaidun	1484	Pappila	1000027093	kivirakenteet	historiallinen
Punkalaidun	1485	Talo-Pappila	1000027092	asuinpaikat	historiallinen
Punkalaidun	1506	Kupari	619010006	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1507	Teikarla	1000019701	asuinpaikat	historiallinen
Punkalaidun	1508	Rautionmaa	619010002	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1509	Juutinsaari	619010013	kivirakenteet	ajoittamaton
Punkalaidun	1510	Nokkamäki 1	619010004	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1511	Nokkamäki II	619010005	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1534	Uusi-Jonkka	619010007	asuinpaikat	kivikautinen
Punkalaidun	1539	Koukonkallio (jokilaaksossa)	619010014	kivirakenteet	ajoittamaton
Punkalaidun	1540	Koukonkallio	619010003	kultti- ja tarinapaikat	ajoittamaton
Pälkäne	997	Riihilahti Lammashaan kärki	439010023	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	998	Riihilahti	439010024	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Pälkäne	1019	Tomminlähde	635010036	kultti- ja tarinapaikat	historiallinen
Pälkäne	1023	Sulkajärvi	635010013	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1068	Linnavuori	635010014	puolustusvarustukset	rautakautinen
Pälkäne	1076	Korkeisvuori	635010009	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1081	Lietteennenä	635010010	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1085	Pihtisalmi	439010010	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1086	Iso-Vohlinen	635010040	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1088	Korkeamäki	635010015	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1090	Vedentaka	439010012	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1102	Laurila	635010028	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1107	Sappee Sappeenvuori	1000002128	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Pälkäne	1110	Sappee Vuorinen	1000001998	kivirakenteet	historiallinen
Pälkäne	1115	Etusaari	635010039	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1131	Körhämö	439010008	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1145	Epaala (Epaala) Kämppi	1000003221	asuinpaikat	historiallinen
Pälkäne	1150	Ristisaari	635010037	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1155	Epaala Hylli 2	1000003219	kivirakenteet	rautakautinen
Pälkäne	1159	Epaala (Epaala) Kansikas	1000003220	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1160	Hylli 3	1000015943	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1161	Epaala Ylinen	1000003257	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1163	Oksala Kylänniemi	1000001977	hautapaikat	historiallinen
Pälkäne	1165	Nokela 2	439010029	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1167	Hylli	635010007	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Pälkäne	1168	Nokela 1	439010030	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1180	Kuulialan kylätontti	1000015944	asuinpaikat	historiallinen
Pälkäne	1181	Iso-Lemmittylä Monninpelto	439010001	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1183	Savivainio	439010009	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1185	Kuuliala (Kuuliala) Heikkilä	1000003218	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1186	Oksala Lintumäki	1000001978	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Pälkäne	1187	Kelotorppa	1000002623	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1188	Kuuliala W	1000015945	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1189	Seittyenniemi	1000007517	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Pälkäne	1191	Viljamaa Peräpelto	439010006	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1195	Hietaniemi Hietasenkärki	439010015	asuinpaikat	moniperiodinen
Pälkäne	1196	Niemenmaa	439010007	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1197	Soukkio Pitkätsarat	439010005	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1198	Rauniokirkko	635000002	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Pälkäne	1199	Kotiranta	439010002	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1201	Viljamaa Kotipelto	439010004	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1203	Aspila	635010029	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1205	Onkkaala (Onkkaala) Tiililä	1000003216	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1206	Rulja Kytövainio	439010016	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1209	Aapo	439010017	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1210	Pappila Pappila	1000003215	asuinpaikat	historiallinen, keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1213	Myttäälän ent. kansakoulu	635010006	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1225	Ristiänmäki	635010011	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1227	Myttäälä	635010004	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1230	Salminkallio	439010028	taide, muistomerkit	kivikautinen, pronssikautinen
Pälkäne	1231	Kuivassalmi	439010011	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1234	Uotila	635010003	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1236	Kostianvirta	635000001	tapahtumapaikat	historiallinen
Pälkäne	1268	Hirvo	635010001	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1270	Vehkasaari	439010013	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Pälkäne	1275	Lehmisaari Uhrikallio	439010026	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1277	Rautia	439010018	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1280	Lahtinen	635010002	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1285	Niemi	439010019	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1287	Niemi Pääskyslahti	439010020	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1288	Mallasvesi Karhunsalo	1000001994	asuinpaikat	historiallinen
Pälkäne	1293	Aimälä Huhdanniemi	1000001976	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Pälkäne	1296	Alho	439010003	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1300	Klemola	1000024444	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Pälkäne	1301	Puolivälinsaari	635010033	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Pälkäne	1302	Liessaari	635010038	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1305	Mustalahti	635010034	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1309	Lassila	635010016	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1312	Nikunen Kärkivainio	439010014	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1315	Vanha kalkkikaivos	1000002653	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Pälkäne	1317	Mallasvesi Niusalo 2	1000001993	kivirakenteet	historiallinen
Pälkäne	1318	Niusalo	635010025	kivirakenteet	rautakautinen
Pälkäne	1319	Ylinen	635010017	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1323	Värilä Hinninmäki	635010018	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1325	Tinnonmäki	635010022	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1326	Lahdenniemi Pakaraisennniemi	439010025	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1331	Ruokola (Ruokola)	1000024448	muinaisjäännösryhmät	historiallinen, rautakautinen
Pälkäne	1335	Isomäki	439010027	kivirakenteet	historiallinen
Pälkäne	1342	Kaitamo	635010019	kivirakenteet	rautakautinen
Pälkäne	1347	Kotila	635010021	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1355	Suoniemi	635010035	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1356	Kantolan kärki	439010022	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1357	Niemi-Mikkola	635010027	kivirakenteet	rautakautinen
Pälkäne	1359	Kataja	1000019707	asuinpaikat	rautakautinen
Pälkäne	1361	Unnaanmäentie	1000027602	kulkuväylät	historiallinen
Pälkäne	1363	Niinikoski	635010023	kivirakenteet	ajoittamaton
Pälkäne	1364	Ahtiala	635010020	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1365	Laitikkala	1000027599	asuinpaikat	historiallinen
Pälkäne	1368	Unnaanmäki	635010026	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1369	Suttinen	635010032	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1372	Heikkilä	635010030	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1377	Kokkostenkärki	635010024	kivirakenteet	rautakautinen
Pälkäne	1381	Myllyoja	635010031	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	94	Visuvesi YläJarkko	1000006143	puolustusvarustukset	historiallinen
Ruovesi	96	Värkkiniemi 2	1000017123	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	97	Värkkiniemi 1	1000017122	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	98	Ala-Jarkko	702010014	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	99	Koukkari	702010013	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	100	Pusunvuolle	1000024476	puolustusvarustukset	moderni
Ruovesi	102	Vuolleniemi	1000016529	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	103	Kilvensaari NE	702010018	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	104	Kauhtionniemi A	702010021	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	105	Kauhtionniemi B	702010022	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	108	Pöykkysaari	702010032	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	109	Kilvensaari S	702010017	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	110	Kilvensaari SE	702010019	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ruovesi	111	Sohvanniemi	702010020	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	112	Pilkanniemi	702010006	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Ruovesi	113	Kauhtionniemi C	702010033	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ruovesi	114	Iso Murtosaari	702010016	kivirakenteet	historiallinen
Ruovesi	115	Vähä Murtosaari	702010015	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	116	Huiniemi 1	1000024450	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	117	Ylistalo	702010010	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	118	Aijänniemi	702010011	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	119	Aijänniemen varustukset	1000002000	puolustusvarustukset	historiallinen
Ruovesi	120	Majasaari	702010007	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Ruovesi	121	Kaivoksen kanava	702010009	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ruovesi	122	Majasaaren kiuas	702010008	kivirakenteet	ajoittamaton
Ruovesi	123	Pyssyniemi	702010031	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	124	Sääsniemi	1000002762	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	131	Mustasaari	702010035	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	133	Valkoinenlammi	1000025410	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	140	Syvinkisalmi 2	1000006730	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	141	Syvinkisalmi	1000006729	puolustusvarustukset	historiallinen
Ruovesi	142	Aittolahti	1000000327	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	143	Kivivuori E	1000006728	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	146	Lammaslahti	1000024464	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	148	Mustaniemi	1000024470	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	152	Uitoslahti	702010026	kivirakenteet	historiallinen
Ruovesi	154	Mustajärvi torppa 2	1000017676	asuinpaikat	historiallinen
Ruovesi	155	Mustajärvi torppa 3	1000017677	asuinpaikat	historiallinen
Ruovesi	157	Lapinkanta	702010005	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	158	Lapinlahti	702010004	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	159	Sotkansaari	702010025	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Ruovesi	160	Mustajärvi	1000017671	asuinpaikat	historiallinen
Ruovesi	162	Oranniemi	1000024472	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	165	Koljonsaari	702010030	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	167	ItäSotka	702010034	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Ruovesi	168	Takalahti	1000024481	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	172	Lylyniemi	1000024469	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	177	Iso Siikonen	702010029	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Ruovesi	186	Hanho-Majaniemi	1000024449	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	187	Majaniemi B	702010028	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ruovesi	210	Laivaranta 1	702010036	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	217	Kautunharju 1	1000004420	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	218	Kautunharju 2	1000006732	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	219	Kauttu	1000006725	asuinpaikat	historiallinen
Ruovesi	220	Rajalahti Pakka	1000007520	asuinpaikat	historiallinen
Ruovesi	221	Lukonnokka	1000024468	puolustusvarustukset	moderni
Ruovesi	224	Ruhala 2	1000006727	puolustusvarustukset	historiallinen
Ruovesi	226	Ruhala 3	1000024477	kulkuväylät	historiallinen
Ruovesi	228	Pihlajalahti	1000017983	asuinpaikat	historiallinen
Ruovesi	231	Loilovuori	702010027	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	232	Rajala	1000007522	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	233	Ahvenjärvi	1000025395	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	234	Lapinniemi	702010024	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Ruovesi	235	Majaniemi A	702010003	kivirakenteet	ajoittamaton
Ruovesi	238	Syvälahti	1000024480	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	239	Salonsaari	702010002	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	241	Kontuniemi	1000024460	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	245	Kompanjärvi	1000024459	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	246	Jokiranta	702010023	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	255	Jaakonsaari	702010001	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	256	Hekkaperä 1	1000006048	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	257	Hekkaperä 2	1000006049	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	262	Muroleenkoski 1	1000006050	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	265	Muroleenkoski 2	1000006724	puolustusvarustukset	historiallinen
Ruovesi	266	Kuivajärvi	1000024463	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ruovesi	268	Uniniemi	1000006336	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	269	Jalo	2130	alusten hylyt	historiallinen
Ruovesi	271	Lietsaari 1	1000006334	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	273	Murronvainio 2	1000006052	asuinpaikat	kivikautinen
Ruovesi	274	Murronvainio 1	1000006051	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	427	Sävin Majamaa 2	1000014712	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	433	Sävin Majamaa 1	1000014711	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	457	Myllymäki 2	772010007	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	459	Lähteenmäki 2	1000014710	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	466	Kukkula	772010006	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	470	Kotajoki	1000014707	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	471	Törmä 2	1000014703	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	477	Törmä	772010005	asuinpaikat	kivikautinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	496	Hujulahti	1000014709	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	497	Taipaleenjoki 2	1000011502	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	501	Taipaleenjoki 1	1000011501	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	503	Taipale (Märkätaipale)	1000011482	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	510	Mäkitalo	1000007427	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	511	Ikamo	1000014708	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	512	Majamaa	1000007431	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	514	Leppälammi	1000011471	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	551	Koivuniemi	1000011470	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	552	Oravainen	1000011468	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	557	Heikkilä	1000011467	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	558	Karimaa	772010004	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	559	Hyynilä Pohjanen	1000017888	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	565	Kirkko-oja	1000011465	kulkuväylät	historiallinen
Sastamala	566	Pohjakylä	1000011462	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	567	Suodenniemen vanha kirkko	1000011466	kirkkorakenteet	historiallinen
Sastamala	571	Pukka	1000007386	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	572	Luodonmäki 1	1000011463	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	575	Luodonmäki 2	1000024546	maarakenteet	historiallinen
Sastamala	579	Soila (Suodenniemi)	1000011464	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	583	Kittilä	1000011461	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	586	Murto Kökkö	1000017883	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	588	VähäHoivanen	493010010	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	589	Valkoja	1000002349	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	591	Kanni	772010003	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	592	Myllytokee	1000011499	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	594	Pajuniemi	1000011459	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	595	Murto Husari Paunu	1000017882	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	596	Jalkavala	1000011460	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	597	Uusi-Kulku	772010002	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	601	Sarkavainio	493010004	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	603	Pälä A ja B	1000000657	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	605	Kouraniemi	1000011458	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	606	Santamäki	493010009	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	612	Iso-Hustu	1000002350	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	614	Aijölä	1000011457	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	615	Koivula	254010003	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	617	Majamaa	254010006	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	618	Myllymaa 2	1000011497	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	621	Kivikkola	772010001	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	624	Hyynilä	1000017877	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	626	Paavola	493010005	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	627	Heinäkoski	1000002325	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	634	Kuusjärvi	493010012	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	636	Myllymäki	493010011	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	637	Kiilin Palsta	254010004	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	640	Peltomäki	1000002294	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	642	Alhakoski	1000011488	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	652	Mierola Haapimäki	1000017863	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	659	Impivaara	1000002281	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	662	Selkee Hiitu	1000017855	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	665	Tervahaudanmäki	493010008	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	667	Nikkari	1000018790	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	668	Kantola 2	1000024504	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	669	Leppäniemi 1	1000024542	kivirakenteet	historiallinen
Sastamala	670	Kantola 1	1000024503	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	671	Mouhijärven Vanhakirkko	1000017892	kirkkorakenteet	historiallinen
Sastamala	672	Kantola 3	1000024505	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	673	Virta	1000024578	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	674	Rämi	493010007	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	677	Nivuniemi	1000002280	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	678	Hannula	493010013	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	681	Kuusela	1000002295	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	682	Selkee N	1000024575	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	684	Härkihaka	1000002298	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	686	Selkeen kartano	1000006712	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	690	Eskola Ranta-Hujo	1000024566	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	692	Selkee	493010006	kivirakenteet	historiallinen
Sastamala	695	Myllyoja	1000006713	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	698	Vestola 2	1000018794	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	699	Vestola	1000017866	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	700	Tervamäki	1000017868	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	702	Hanhilahti	1000002297	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	704	Lähdeniemi	1000011453	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	707	Eskola	1000017867	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	708	Yliskallio	1000017869	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	709	Oriinmoisio	1000011456	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	710	Selkee Ilomäki	1000017850	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	713	Mustianoja	1000017842	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	714	Putaja/VähäLähteenmäki	1000000652	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	715	Tiisala	1000017841	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	718	Kallio	1000002296	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	721	Iirola	1000017843	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	728	Häijä	1000017838	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	730	Saarenmaa	1000011452	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	733	Pohjola	1000002356	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	734	Tupurla	1000017837	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	735	Saikkala	1000017839	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	736	Vuorainen	493010003	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	737	Tiainen	493010002	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	740	Alasarkki	1000002351	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	741	Tiainen 2	1000002355	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	743	Hangaslahti	1000006714	puolustusvarustukset	historiallinen
Sastamala	744	Rienilän teilipaikka	1000017893	tapahtumapaikat	historiallinen
Sastamala	751	Pyynnokka	1000002354	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	753	Lampinen	1000017840	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	755	Rienilä (Rienilä)	1000017836	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	761	Pukurinnokka	493010001	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	764	Ryömälä	1000017833	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	766	Hermala	1000017834	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	771	Ala-Valkama	1000002353	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	774	Halla	1000002352	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	775	Valkamala	1000017835	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	777	Salmi	1000017832	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	781	Ristivuori	1000002357	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	782	Silvola	254010011	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	789	Kaunismäki	254010005	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	790	Niemelä	254010007	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	794	Linkkitorninmäki	254010012	kivirakenteet	esihistoriallinen
Sastamala	796	Piikkilänlahti	1000002358	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	826	Santalahti	254010001	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	854	Seppälä	254010013	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	861	Yli-Jaara	254010009	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	865	Jaaranjoki Honkanen	1000024499	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	869	Honkanen	254010010	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	885	Uusi-Jaara	254010002	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	892	Harsu	1000007531	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	893	Rautatiealue 3	912010054	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	895	Rautatiealue 2	912010053	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	898	Rautatiealue 1	912010052	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	899	Louhilinna-Kotiranta	912010032	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Sastamala	900	Lautatarha	912010051	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	901	Tulonen	912010031	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	904	Tuomisto 2	912010050	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	920	Torstinmäentie	912010070	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	922	Souko	254010008	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	927	Myllyvainio	912010066	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	930	Runkka	912010045	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	936	Kiurala Koliskangas	1000002025	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	940	Kuutinlahti	912010060	muinaisjäännösryhmät	kivikautinen
Sastamala	944	Ikossaari	912010033	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Sastamala	950	Järventaka (Järventaka)	1000002033	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	956	Koski (Teukku)	1000002034	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	957	Vohtiniemi	912010061	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	959	Hulttisen lossi	912010039	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	960	Koski Koskenoja	1000002023	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	962	Koirakallio	912010038	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	970	Iso-Hisso	912010062	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	971	Hiidenvainio	912010041	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	973	Hietala	1000024488	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	976	Kuutin Selkäsaari 1	912010034	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	977	Parisaaret E	912010055	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Sastamala	978	Parisaaret	912010035	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	979	Kuutin Selkäsaari 2	912010047	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	982	Ohriniemi	912010048	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	983	Hiilennokka	912010037	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	988	Jokipohja	912010030	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1002	Kuoppalainen	988010005	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1007	Vallinmaa	912010019	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1008	Katajisto	912010063	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1012	Vannelan lato	912010029	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1018	Palosen hiekkakuoppa	912010036	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1025	Karila	912010059	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1027	Karkun Hiidenmäki	912010043	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1029	Kiimajärvi E 2	1000003670	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1030	Kiimajärvi E 1	1000003669	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1031	Pentti	912010044	puolustusvarustukset	rautakautinen
Sastamala	1032	Koivula	912010065	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1033	Sastamalan kirkko	1000014808	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Sastamala	1034	Karkun Ristimäki	912010028	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1035	Sastamalan vanha kirkko III	912010056	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1036	Sastamalan kirkon vieri	1000002027	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1037	Sastamalan vanha kirkko II	912010026	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1038	Tapulimäki	912010057	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1039	Haapaniemi	1000007539	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1040	Uuramo	912010064	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1041	Sastamalan vanha kirkko I (Kirkkovainionmäki)	912010025	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Sastamala	1042	Mäkelä 3	1000006845	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1043	Karkunkylä (Karkku By)	1000021381	asuinpaikat	historiallinen, rautakautinen
Sastamala	1044	Haapaniemi yksittäistalo	1000017621	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1045	Mäkelä 1	1000003671	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1046	Kankaanmäki	912010058	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1047	Mäkelän haka	1000006853	kivirakenteet	historiallinen
Sastamala	1048	Kirkkovainio	912010027	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1049	Mäkelä 2	1000003672	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1053	Hurula (Hurula)	1000002028	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1055	Raipia	1000007538	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1057	Kiimajärven kaakkoispää	1000003673	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1060	Kärppälä (Kärppälä)	1000002036	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1061	Levonlahti	912010042	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1064	Hirvioja	1000024498	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1065	Alanen	912010005	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	1069	Alanen 2	1000024583	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1070	Rauhala	912010067	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1071	Kotisuulinmäki	1000007533	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	1072	Vihattula (Vihattula)	1000002031	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1074	Rautajoki	912010004	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Sastamala	1078	Rajakallio	1000003486	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1080	Humaloja (Humaloja)	1000002029	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1082	Kalliala	912010010	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1084	Tyrvään vanha kirkko	912000001	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Sastamala	1087	Tyrvään vanha kirkko	912010049	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	1089	Liuhalantie	1000019873	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1091	Tyrvää Vanha pappila	1000024577	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1092	Seppä	912010023	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1094	Vanhankirkonniemi	1000002026	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	1096	Pulkki-Maijan kallio	912010008	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1099	Kaukolantie	1000019874	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1100	Ekosaari	912010009	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1103	Vinkkilän saha	912010024	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1108	Rantavainionmäki	912010007	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1112	Kärppälä (Kärppälä) Vänni	1000024524	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1118	Liekosaari	912010018	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1119	Liekosaari 2	1000006199	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Sastamala	1120	Yli-Ritala	1000024579	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1121	Uunimäki	1000007532	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1122	Leiniälä (Katara)	1000002030	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1123	Vehmaanniemi	912010006	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1124	Kankaanpää	1000003645	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1125	Torra-Maijala	912010003	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1126	Laukula	1000017706	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1127	Ekojoki	1000023145	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1128	Kaisti	1000006198	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1129	Roismala (Roismala) Hyrkki	1000006422	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1130	Roismala (Roismala) Vilppala	1000006429	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1132	Hiukkasaari	912010017	puolustusvarustukset	rautakautinen
Sastamala	1134	Vehmaa	1000017705	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1135	Santanummi	1000003646	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1137	Kontinkenttä	1000019875	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1140	Roismalan Ristimäki	912010002	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1141	Tuomisto	912010001	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1142	Hartolankoski	1000004275	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1143	Rukkonkangas	988010002	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1144	Yli-Tuina	1000003647	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1146	Papumäki	1000006200	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	1147	Ruotsulan Ketokallio 2	1000006851	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1148	Ruotsilan Kallioketo 1	1000006850	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1149	Nuutila	1000006434	kivirakenteet	historiallinen
Sastamala	1151	Koskenhaka	988010003	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1152	Korpinen	988010018	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1154	Ketola	1000021372	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1156	Kulmuntila (Kulmuntila)	1000006847	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1157	Kikkelänmäki Selven	988010019	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1171	Pakilansuo	1000006080	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1174	Riihimäki	988010004	muinaisjäännösryhmät	historiallinen, rautakautinen
Sastamala	1179	Ylönoja	1000003331	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1182	Mielaanniemi	1000006848	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1200	Janninmäki	1000006846	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1216	Isonojan pelto	988010001	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1224	Mottinen	988010008	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1226	Kuninkaanlähde B	1000006852	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1228	Teukkulan vuori	988010006	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1246	Houhajärvi	912010021	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1254	Karausvuori 1	1000003332	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1256	Karausvuori 3	1000003649	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1259	Karausvuori 2	1000003333	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1264	Hossa 2	1000003446	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1266	Hossa 1	1000003425	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1272	Aetsänkylä W	1000003648	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1274	Voimalaitos 5	988010015	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1279	Ojanperä 1	1000017642	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1283	Tapiola (Tapiola)	1000002024	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1284	Markkula	988010016	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1286	Niemenmäki Hellilä	1000006453	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1295	Lammelan hautausmaa	988010009	puolustusvarustukset	rautakautinen
Sastamala	1298	Järä	988010017	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1306	Niemelä	988010020	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Sastamala	1307	Houhajärvi (Puuska)	1000017689	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1308	Soinila Kahilassuo	1000006148	kivirakenteet	historiallinen
Sastamala	1310	Tervaportti	988010012	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1311	Houhajärvi (Hannula)	1000002037	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1313	Aarikkala (Aarikkala)	1000006849	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1314	Houhala rustholli	1000017683	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1324	Pyhäniemi	912010020	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1358	Sammaljoki Myllykoski	1000024573	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	1362	Sammaljoki (Sammaljocki)	1000024574	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1387	Jokela	912010069	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1392	Hikimoisio	912010068	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	277	Kapeenniemi	837010044	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Tampere	278	Kapeenniemen kivilouhokset	1000018711	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Tampere	279	Kapeenniemen kivirakenteet	1000018709	kivirakenteet	moderni
Tampere	302	Kapee	1000024610	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	320	Metsisianmäki	837010047	kivirakenteet	ajoittamaton
Tampere	329	Kirvessaari	837010049	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Tampere	345	Myyrysniemi	837010048	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Tampere	346	Autiokorpi	1000024582	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	348	Rimminlahti	837010051	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	349	Koivuneva	1000024611	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	358	Paksula 1	837010036	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	364	Kontusaari	837010046	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Tampere	417	Koljonsaari	837010045	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Tampere	442	Teisko (Mustaniemi)	1000002006	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	449	Teisko (Taulaniemi)	1000002007	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	472	Teisko (Kuusniemi)	1000002005	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	473	Teisko Pohtola	1000011519	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	478	Teisko Nujunlantie	1000002002	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	480	Vattula Ylinen	1000011520	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	485	Lahdentausta	1000011540	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	498	Värmälä Pirilä	1000011526	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	500	Piriläntie E	1000011514	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	513	Valkeamäki	1000011543	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	623	Myllymoisio	1000018825	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	628	MessukyläRuovesi Sorila 3	1000018835	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	631	MessukyläRuovesi Sorila 2	1000018834	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	632	Palo (Pahlo) Rentto	1000018824	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	635	Palo (Palho)	1000018823	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	638	Sorila (Sorrila)	1000018820	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	648	Holvasti	1000018822	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	649	MessukyläRuovesi Sorila 1	1000018833	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	651	Partola (Pardola)	1000018821	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	655	Laalahti (Laialax)	1000018819	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	663	MessukyläRuovesi Nurmi 3	1000018832	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	666	Hirviniemi Ruokonen	1000011516	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	675	Hirviniemi Keso III	1000011517	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	680	Keso I-II	837010030	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	683	Näätäsuo	1000012283	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	685	MessukyläRuovesi Nurmi 2	1000018827	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	687	Pyhällönpolku	837010050	kivirakenteet	ajoittamaton
Tampere	688	Nurmi (Nurmis)	1000008706	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	689	Teisko Hirviniemi	1000011518	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	691	Lentävänniemi 2	837010042	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Tampere	693	Hirviniemi Kiikkinen	1000011515	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	696	Uusi-Kölli	1000011539	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	705	MessukyläRuovesi Nurmi 1	1000018826	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	706	Lentävänniemi 3	837010043	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	711	Lentävänniemi 1	837010004	kivirakenteet	esihistoriallinen
Tampere	712	Reuharinniemi	837010003	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Tampere	716	Niihama Soukko	1000002003	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	717	Niemen kylä (Niemis)	1000012258	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	719	Niemi 2	1000012260	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	726	Aitovuoren rako	1000017703	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	731	Ruske waha	1000017702	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	732	Lappi Rauhanniemi	1000006147	taide, muistomerkit	historiallinen
Tampere	742	Näsijärvi	2137	alusten hylyt	historiallinen
Tampere	746	Pispalan tori	1000014084	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	747	Pöllipuisto	1000014085	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	748	Lappi	1000006459	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Tampere	749	Pispa	837010001	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	750	Pättiniemenpuisto	1000018714	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	752	Pispalan tukkitie 1	1000014088	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	754	Pispala	1000014082	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	756	Mustalahti 2	2136	alusten hylyt	historiallinen
Tampere	757	Mustalahti 1	2135	alusten hylyt	historiallinen
Tampere	758	Kalkku Mustavuori 2	1000011378	maarakenteet	historiallinen
Tampere	759	Mustalahti 3	2454	alusten hylyt	historiallinen
Tampere	760	Harjun hautausmaa	1000002008	hautapaikat	historiallinen
Tampere	762	Pispala Mäkikatu 23	1000017620	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	763	Pispan koulu	1000006359	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	767	Susikolunpuisto	1000014092	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	768	Pispalanharju	1000006152	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	769	Tampellan masuuni	1000002011	teollisuuskohteet	historiallinen
Tampere	770	Tahmelan lähde	837010009	kultti- ja tarinapaikat	ajoittamaton
Tampere	772	Pispalan pulteriaita	1000013969	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	776	Ojalan turverata ja -tehdas	1000019709	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	778	Kalkku Mustavuori	1000002010	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	780	Kirjastonpuisto	1000018817	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Tampere	783	Pyynikin kirkkopuisto	1000024613	hautapaikat	historiallinen
Tampere	786	Tammerkoski 9	1000023810	teollisuuskohteet	historiallinen
Tampere	787	Pappinen 1	837010016	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	793	Kalevanrinne NW	1000024594	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	795	Linna	837010018	kivirakenteet	rautakautinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Tampere	799	Kukkojenkivenmäki	837010020	hautapaikat	rautakautinen
Tampere	802	Takahuhti	1000027955	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	804	Veijanmäenkatu	1000022955	asuinpaikat	rautakautinen
Tampere	806	Veijankuja	837010022	hautapaikat	rautakautinen
Tampere	807	Pappulanmäki	837010021	hautapaikat	rautakautinen
Tampere	811	Messukylän kirkko	1000014805	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Tampere	812	Kokinpelto	837010014	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	839	Turtola (Messukylä)	1000019047	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	887	Finninmäki	1000006449	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	888	Messukylä Finninmäki	1000002004	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	929	Pärrinkoski	1000019472	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	967	Muuransuo	1000024612	kivirakenteet	historiallinen
Tampere	1009	Hervannan torppa	1000002009	asuinpaikat	historiallinen
Urjala	1426	Hakala	887010023	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1486	Vahosten vanha pappila	1000023249	asuinpaikat	historiallinen
Urjala	1487	Mäntylä	887010031	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1488	Huvilamäki	887010032	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1490	Rekunen	887010037	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1512	Urjalankylä	1000002015	puolustusvarustukset	historiallinen
Urjala	1513	Porttimäki	887010029	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1517	Häihälä 1	887010033	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Urjala	1518	Häihälä 2	887010035	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Urjala	1519	Urjalan kivisakaristo	1000014959	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Urjala	1520	Kukkuramäki	887010034	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1521	Naurismo 2	887010009	kivirakenteet	rautakautinen
Urjala	1522	Pajamäki	887010007	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1523	Naurismo 1	887010008	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1524	Naurismo	1000019711	kivirakenteet	rautakautinen
Urjala	1525	Sillanpää	887010010	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1526	Lauha	887010011	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1527	Ojantausta	887010004	kivirakenteet	rautakautinen
Urjala	1528	Kallio	887010025	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Urjala	1529	Laukeela (Lauckela)	1000014115	asuinpaikat	historiallinen
Urjala	1530	Hiidenkallio	887010024	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Urjala	1531	Kunnalliskoti	887010015	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1532	Ali-Uotila	887010014	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1533	Uusi-Seppälä	887010013	kivirakenteet	rautakautinen
Urjala	1535	Salmi (Salmis)	1000014114	asuinpaikat	historiallinen
Urjala	1536	Jokinen	887010016	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1537	Jokinen 2	887010038	asuinpaikat	rautakautinen
Urjala	1538	Kranni ja Sahala	887010005	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1541	Toivola	887010020	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1542	Härmä	887010017	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1543	Kolkanoja 1	1000014118	puolustusvarustukset	historiallinen
Urjala	1544	Palomäki	887010021	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1545	Neittenlinna	887010018	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1546	Hirvikangas	887010028	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1547	Urjalan erä	1000014120	kivirakenteet	ajoittamaton
Urjala	1548	Vesaniemi	887010019	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1549	Rutajärvi	887010036	puolustusvarustukset	rautakautinen
Urjala	1550	Santamäki	887010022	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1551	Visa-Heikkilä	1000014117	puolustusvarustukset	historiallinen
Urjala	1552	Mullikkamäki	887010030	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1553	Myllylä	1000014113	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1554	Niemumäki	887010006	kivirakenteet	rautakautinen
Urjala	1555	Isohuhdanmaa	1000021974	maarakenteet	historiallinen
Urjala	1556	Tuulensuu	1000018652	asuinpaikat	historiallinen
Urjala	1557	Nuutajärven linnavuori	887010001	puolustusvarustukset	rautakautinen
Urjala	1558	Menonen Ristikallio	887500002	kultti- ja tarinapaikat	historiallinen
Urjala	1559	Jokimaa	887010002	muinaisjäännösryhmät	kivikautinen
Urjala	1560	Ritamäki	1000021976	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Urjala	1561	Korpisaari	887010027	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1562	Kaitasuo	1000021975	kivirakenteet	historiallinen
Urjala	1563	Kalkkimäki	1000024617	raaka-aineen hankintapaikat	
Urjala	1564	Hannu	887010003	asuinpaikat	kivikautinen
Urjala	1565	Mansikkamäki	887010026	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1260	Peltomaa	908010017	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1263	Paino Jarmunen	908010018	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1316	Herityniemi	908010015	hautapaikat	pronssikautinen
Valkeakoski	1320	Roukko (Vanhakylä)	1000002022	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1329	Roukko (Lotila)	1000002021	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1333	Korentinoja	1000024624	kulkuväylät	historiallinen
Valkeakoski	1334	Raksantie	1000024626	kulkuväylät	historiallinen
Valkeakoski	1337	Juusonranta 2	908010043	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1338	Juusonranta 1	908010042	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1340	Kirjaslampi	908010044	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1349	Linnosaari	908010014	kivirakenteet puolustusvarustukset	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1350	Apianlahti Linnosaari	1000002019	puolustusvarustukset	historiallinen
Valkeakoski	1360	Hyrkkäänmäki	1000009745	maarakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1366	Niittystenjärvi	1000014543	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1367	Löyttynkallio	908000003	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1370	Venevalkama	908010041	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1371	Suojala	1000014542	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1374	Muti	1000009744	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1375	Vallonjärvi	1000024650	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1376	Pietola	1000014545	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1378	Ylenjärvi 2	1000014539	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1379	Ylenjärvi 1	1000014538	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1380	Rytiälä eli Kuraus (Kurahuhdi)	1000014547	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1389	Konhon saaritontti	1000014548	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1390	Konho	1000014549	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1391	Sampaankallio	908010024	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1399	Saviniemi	908010027	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1400	Vanha-Annila	908010036	asuinpaikat kivirakenteet	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1401	Annila (Annila)	1000002020	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1402	Annilanniemi	908010034	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1403	Annilanniemi 2	908010035	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1413	Sääksmäen kirkko 6	1000018851	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1414	Sääksmäen kirkko 5	1000015937	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1415	Sääksmäen kirkko 7	1000018852	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1416	Kiiliä	908010002	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1417	Sääksmäen kirkko 4	1000015936	asuinpaikat	historiallinen, rautakautinen
Valkeakoski	1418	Sääksmäen kirkko 3	1000015935	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1419	Sääksmäen kirkko 2	1000015934	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1420	Huittula (Huittula)	1000017269	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1421	Rantavainio	1000023948	löytöpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1422	Illaankivi	908010016	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1425	KyläSeppälä	908010032	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1428	Nerooniemi	908010033	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1430	Limppusaari-Kalliosaari	908010005	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Valkeakoski	1431	Viidennumero	908010031	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Valkeakoski	1432	Moijanen	908010004	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1433	Toppolanmäki	908010003	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1437	Ruotsinkallion lähde	908010019	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1438	Visavuori	908010007	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Valkeakoski	1439	Jylhänkärki	908010006	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Valkeakoski	1442	Kalalahti 1	1000009742	kivirakenteet	historiallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Valkeakoski	1446	Hiittiänmäki	908010008	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1451	Sillantaka	908010026	asuinpaikat kivirakenteet	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1453	Etu-Saari	908010010	hautapaikat kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1454	Taka-Saari	908010009	hautapaikat kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1457	VähäKantala	1000023880	löytöpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1459	Kantala	908010028	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1460	Päivölä	908010011	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1462	Paasia	1000024635	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1463	Päivölän puutarha	908010012	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1464	Jutikkala-Lahinen 1	1000024618	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1467	Tiilisalinmäki	908010039	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1468	Jutikkala-Lahinen 2	1000024619	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1469	Jutikkala	908010030	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1470	Kokkomäki	908010038	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1471	Kirsikkamäki	908010045	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1473	Jutikkalan kartano	908010040	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1474	Muuntajamäki	908010029	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1475	Alavi	1000024648	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1476	Harakka	1000009741	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1477	Ottila	1000024634	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1483	Porila	908010046	kivirakenteet	moniperiodinen
Valkeakoski	1491	Pyhäsuo 5	1000023142	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1492	Linnanen	1000009689	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1494	Pyhäsuo 1	1000023138	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1495	Pyhäsuo 2	1000023139	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1496	Itko 5	1000009690	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Valkeakoski	1497	Pyhäsuo 4	1000023141	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1498	Pyhäsuo 6	1000023143	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1499	Pyhäsuo 3	1000023140	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1500	Linnaistenkallio	908010021	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1501	Tiihala Lumikuninkaan kivi	908010037	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1502	Pyhäsuo 7	1000023144	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Valkeakoski	1503	Itko 3	1000009739	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1504	Itko 2	1000009691	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1505	Itko	908010013	hautapaikat	kivikautinen
Vesilahti	1098	Palho (Palho)	1000002041	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1106	Vakkala Rajaharju	1000002038	kivirakenteet	historiallinen
Vesilahti	1139	Siikosaari	922010016	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Vesilahti	1164	Honkiniemi	922010030	kivirakenteet	ajoittamaton
Vesilahti	1166	Pritkoolinlahti	1000027752	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Vesilahti	1176	Päirenniemi	1000027750	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Vesilahti	1178	Jussilanhaka	1000027749	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1190	Laukon puisto	922010010	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1192	Laukon kartano	1000001982	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1193	Riihimäki	922000009	kivirakenteet	rautakautinen
Vesilahti	1194	Pajalahdenranta ja Riihimäki	922010009	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1212	Sauvalanniemi	922010014	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1217	Niemenpää Tarkka	1000002043	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1219	Tonttimäki	922010015	kivirakenteet	rautakautinen
Vesilahti	1220	Hinsala 2	1000012317	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1222	Linnankallio	922010024	puolustusvarustukset	rautakautinen
Vesilahti	1223	Hinsala (Hinsala)	1000001979	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1229	Haihulannokka	922010012	kivirakenteet	rautakautinen
Vesilahti	1232	Harmaa	922010013	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1241	Kallioinen	922010029	kivirakenteet	ajoittamaton
Vesilahti	1243	Niemi (Niemis)	1000001980	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1245	Junnila (Junnila/Kaakila)	1000002039	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1252	Vesilahden kivisakaristo	1000014810	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Vesilahti	1253	Suonola	922000002	kivirakenteet	ajoittamaton
Vesilahti	1255	Hukari-Rantavainio	922010018	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1262	Sakoinen	1000019983	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1265	Kirmukarmu	922010020	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1267	Isohaka	922010008	kivirakenteet	ajoittamaton
Vesilahti	1273	Rautiala	922010006	kivirakenteet	rautakautinen
Vesilahti	1276	Vanha Pappila	1000002042	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1278	Karholannokka	922010001	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1282	Peruskoulu	922010002	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1290	Suomela Ketunkallio	1000023166	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Vesilahti	1292	Pöyhölä (Pöhilä)	1000002044	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1294	Rahoinen	922010019	kivirakenteet	rautakautinen
Vesilahti	1299	Hiidennokka	922010004	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1303	Suomela	922010005	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1304	Hurskasvuoren maalinnoitus	922000001	puolustusvarustukset	historiallinen
Vesilahti	1322	Mantere Rinnanmäki	1000024684	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
Vesilahti	1328	Peltosaari	922010021	kivirakenteet	ajoittamaton
Vesilahti	1330	Köpinsaari	922010022	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1332	Mustiainen	922010026	asuinpaikat	kivikautinen
Vesilahti	1336	Kukkola	1000024675	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Vesilahti	1339	Sassinsaari	922010023	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1343	Koskenkylä Riihimäki	1000016803	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1345	Koskenkylä	1000016801	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1346	Koskenkylän seurantalo	1000006742	puolustusvarustukset	historiallinen
Vesilahti	1348	Koskenkylä 2	1000024674	puolustusvarustukset	historiallinen
Vesilahti	1351	Tohkala	1000024692	kivirakenteet	ajoittamaton
Vesilahti	1352	Kahnalankorpi	1000024670	asuinpaikat	kivikautinen
Vesilahti	1353	Kieliö	922010025	asuinpaikat	kivikautinen
Vesilahti	1354	Kahnala Lemola	1000024668	puolustusvarustukset	historiallinen
Vesilahti	1373	Linnamäki	922010007	puolustusvarustukset	rautakautinen
Vesilahti	1394	Soilujärvi	1000024691	kivirakenteet	ajoittamaton
Virrat	12	Killinkoski 2	1000018056	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	13	Killinkoski 1	1000018055	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	14	Ilmarisenhauta	1000003019	työ- ja valmistuspaikat	ajoittamaton
Virrat	15	Killinkoski mylly	1000018057	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	16	Killinkoski Hiilimiilu & Tervahauta	1000018058	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	17	Killinkoski-Kaunela	1000006814	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	18	Keskinen C	936010015	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	19	Keskinen B	936010014	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	20	Keskinen A	936010013	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	21	Lahdenkylä	936010022	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Virrat	22	Niemi	936010011	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	23	Syvälahti	936010012	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	24	Yli-Tulijoki	936010005	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	25	Välivesi	1000006815	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	26	Hiedanoja	1000006812	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	27	Haukkasalmi N	1000002237	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	28	Likastenlahti	1000002235	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	29	Likanen	1000002236	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	30	Tärmättä 1	1000007105	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	31	Tärmättä 2	1000006811	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	32	Aukonmäki	1000006810	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	33	Uurainen Ruokosjärvi	936010021	kivirakenteet	historiallinen
Virrat	34	Mustaniemi	1000015025	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	35	Pirkkalanvuoren lounaisjuuri	1000015026	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	37	Isonevan pohjoispuoli	1000015027	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	38	Tupparinmäki	1000007102	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	39	Herraskylä	936010020	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Virrat	40	Marttisensaaren varustukset	1000001990	puolustusvarustukset	historiallinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Virrat	41	Ala-Marttinen	1000007101	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	42	Riistaniemi	936010027	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	43	Herraskosken kanava	1000007377	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	45	Heinäaho	936010010	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	46	Keiturinvuori	1000015034	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	47	Hietala 1	1000015028	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	48	Hietalan pilkkapuu	1000015031	kulkuväylät	historiallinen
Virrat	49	Hietala 2	1000015029	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	50	Hietalan hiilihaudat 2	1000015033	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	51	Hietala 3	1000015030	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	52	Hietalan hiilihaudat 1	1000015032	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	53	YläHärkönen	1000015023	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	56	Mäki-Härkönen	1000015024	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	57	Hakala	936010004	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	58	Uurainen Saukkolampi 2	1000002138	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	59	Leppäranta	1000007920	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	60	Keskinen-Toriseva	1000008695	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	65	Kangasjärvi 2	1000008697	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	66	Kangasoja	1000008698	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	67	Kangasoja 2	1000015036	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	68	Kangasoja 3	1000015037	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	69	Kangas-Heikkilä 2	936010018	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	70	Heikkilä	1000008700	asuinpaikat	historiallinen
Virrat	72	Rasinperä	1000018626	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Virrat	73	Haapasalmi	936010003	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Virrat	77	Majakallio	936010008	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Virrat	79	Ala-Purra	936010016	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	82	Telasto	936010017	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	84	Oraniemi	936010002	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Virrat	86	Majaniemi	936010019	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Virrat	87	Mämminsaari	936010009	kivirakenteet	ajoittamaton
Virrat	88	Majasaari 1	936010023	kivirakenteet	ajoittamaton
Virrat	89	Majasaari 4	936010026	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Virrat	93	Majasaari 2	936010024	kivirakenteet	esihistoriallinen
Virrat	95	Majasaari 3	936010025	kivirakenteet	ajoittamaton
Virrat	106	Maalikallio	1000003018	hautapaikat	varhaismetallikautinen
Virrat	107	Pöykkysaari	936010007	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ylöjärvi	81	Sirkkamatinkangas	1000025407	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	90	Huhtanen	1000025415	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	127	Alinen Lapinjärvi	1000025412	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	134	Huoneenteelmänmäki	1000025401	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	135	Lehmikangas	1000025411	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	138	Puntanen	1000006456	maarakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	153	Sysiaho	1000025400	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	156	Riuttajärvi	1000025391	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	170	Paavola	1000025397	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	179	Myllykoski	1000025404	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	180	Viitasenmäki	1000025405	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	181	Pirjonkangas	1000025402	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	191	Ainesjärvi	303010001	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	196	Seppälänmäki	1000025403	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	209	Isohieta	303010004	asuinpaikat	esihistoriallinen
Ylöjärvi	211	Myllykangas 2	1000025409	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	212	Niemelä	1000025398	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	215	Sikomäki	1000012977	työ- ja valmistuspaikat	ajoittamaton
Ylöjärvi	216	Seitsemisharju 1	1000012979	työ- ja valmistuspaikat	ajoittamaton
Ylöjärvi	223	Majaniemi 1	1000012976	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	225	Alkavanahde	1000012985	työ- ja valmistuspaikat	ajoittamaton
Ylöjärvi	227	Pitkäkangas	303010018	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	230	Mörtinvuori	1000025399	kivirakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	240	Järvenpää 2	1000025390	maarakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	242	Keihäsjärvi 1	303010005	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	244	Kurun (Niklasforsin) harkkohytti	1000015859	teollisuuskohteet	historiallinen
Ylöjärvi	253	Tammikangas	1000025406	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	258	Ikosenlahti 2	303010017	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	259	Ikosenlahti 1	303010016	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	281	Parkkuu Alamylly	1000018695	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	282	Olkitaipale (Welkilefwelä)	1000018700	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	283	Parkkuu Yläamylly	1000018698	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	286	Toikko-Miesperä	303010007	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	295	Toikonlahti 1	303010008	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	300	Toikonlahti 3	303010011	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	306	Säynävänniemi W	303010009	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	308	Huhtisenlahti	303010010	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	325	Romunokka 1	303010012	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	326	Romunokka 2	303010013	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	331	Riihikoski	932010010	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	342	Toltaansalo	303010002	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	344	Marttila	932010003	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ylöjärvi	350	Kaitalahti (Kaitala)	1000001947	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	351	Niemi 2	303010015	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	354	Karhejärvi NE 2	1000018050	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	355	Niemi	303010014	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	357	Karhejärvi NE	1000018049	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	359	Kitarinjärvi	1000018051	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	361	Grönlund	932010002	hautapaikat	rautakautinen
Ylöjärvi	362	Kahanpää (Rantala)	1000001946	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	363	Kitarinjärvi S	1000018052	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	367	Haaparanta	980010001	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	368	Karheenkylä	1000018054	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	369	Haverin kaivos	1000001986	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen, moderni
Ylöjärvi	371	Jokelantörmä	980010002	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	374	Ahrikkala	932010007	hautapaikat	rautakautinen
Ylöjärvi	375	Intti	980010026	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	376	Nokala NW	1000004416	työ- ja valmistuspaikat	esihistoriallinen
Ylöjärvi	378	Kömmelinkangas W	303010003	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	382	Ansomäki	1000013390	raaka-aineen hankintapaikat	historiallinen
Ylöjärvi	386	Hempura	980010027	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	387	Tanikarinjärvi	980010038	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	389	Muorinmoisio	980010003	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	390	Ihantola	932010009	hautapaikat	esihistoriallinen
Ylöjärvi	393	Haapasaari	980010028	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	394	Kankaantörmä	980010004	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	397	Mäkelä	932010005	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	398	Hirvikoski	932010008	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	400	Harhalanlammi	1000018631	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	403	Rantalanvuori	1000018053	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	408	Särkkä	932010006	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	413	Manninsaari	932010004	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	416	Vilpeenharju	932010011	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ylöjärvi	421	Huhkaa	1000018027	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	424	Anttila	980010029	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	430	Simola Rantavainio	980010011	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	432	Ahvenusjärvi	932010012	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	434	Kuussalo	932010001	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ylöjärvi	435	Pohjankylä	1000018028	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	436	Pohjankylä	980010030	asuinpaikat	kivikautinen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Ylöjärvi	450	Kyöstilän mylly	1000018048	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	453	Kaskilahti	980010006	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	455	Kyöstilä	1000018041	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	465	Allo	2131	alusten hylyt	historiallinen
Ylöjärvi	481	Kaiharila	1000018042	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	488	Otavanniemi	980010033	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	492	Pirunvuori	980010025	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	493	Kotikallio	980010031	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	495	Lempiänniemi Lakiala	1000018044	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	499	Pikkulampi	980010008	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	502	Lempiänniemi Kohmala	1000018043	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	504	Jokipohjan Mylly	1000018046	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	506	Lamminsaaren rajakivi	1000018047	kivirakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	507	Lamminpelto	980010022	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	508	Jokipohja	980010007	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	516	Marttilanperä	980010013	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	519	Kuusela	980010010	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	522	Lempiänniemi Runsas	1000018045	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	526	Runsas	980010034	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	531	Vyhtyläisenniemi	980010023	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	533	Harvassalo	980010035	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	537	Petäjäniementörmä	980010016	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	538	Rantavainio	980010020	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	539	Törmävainio	980010021	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	547	Teerimäki	980010036	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	556	Pajula	1000018688	kivirakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	563	Viisajärvi	1000018687	kivirakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	569	Veittijärvi	980010032	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	582	Hietasmäki	1000018690	kivirakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	620	Keijärvi (Keijärvi)	1000003196	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	622	Ollila Kotivainio	980010019	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	625	Vasama	980010039	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	633	Mikkola	980010024	hautapaikat	rautakautinen
Ylöjärvi	641	Ahvenisto	1000001992	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Ylöjärvi	646	Soppeenmäki Vesitorni	1000019712	kivirakenteet	historiallinen
Ylöjärvi	647	Soppeenmäki	1000001991	puolustusvarustukset	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalueet

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 1, Virrat: Herraskylä

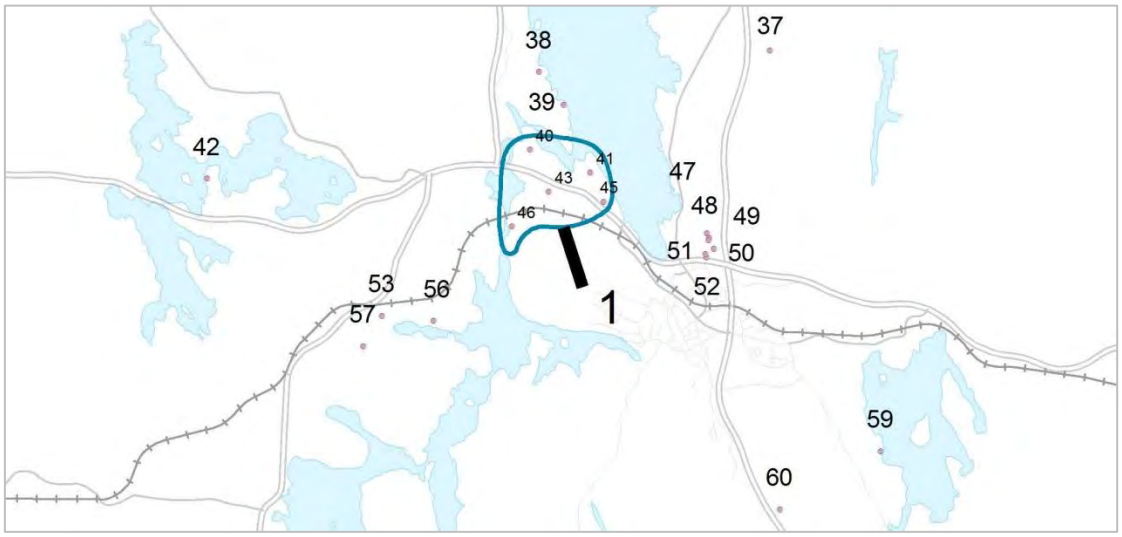

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 2, Ruovesi: Visuvesi / Huiniemi

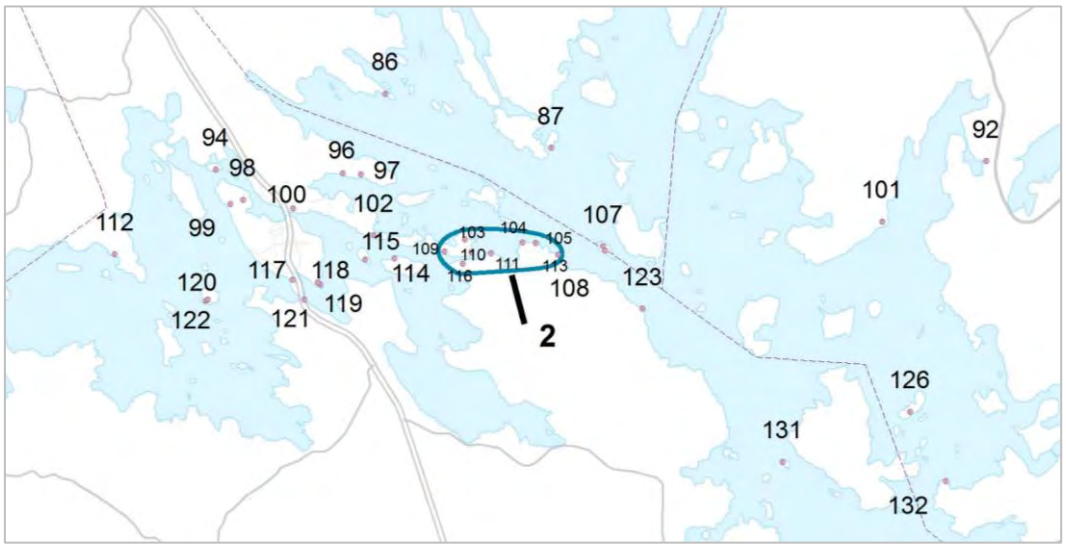

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 3, Ikaalinen: Kilvakkala-Tuomarla

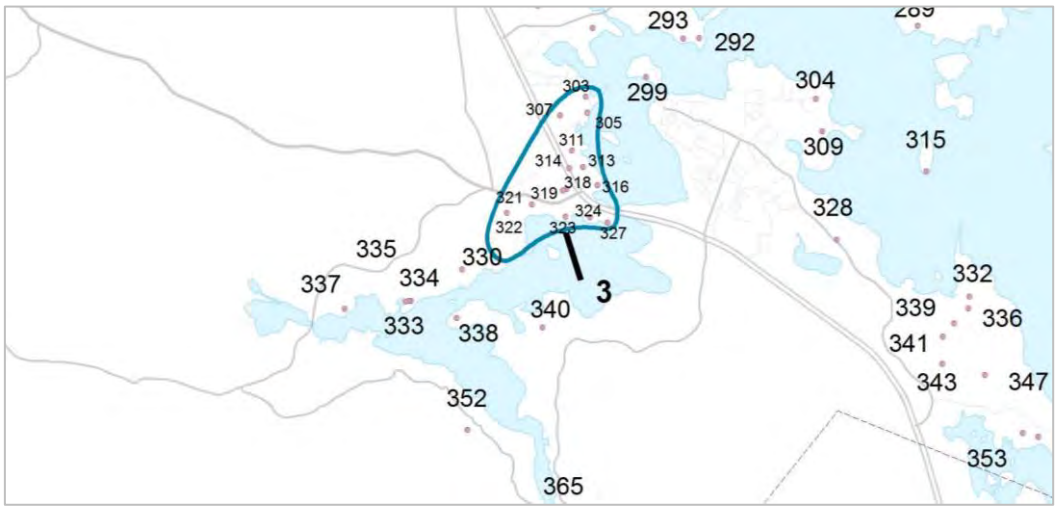

0 2,5 Km

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 4, Ylöjärvi: Lempiäniemi

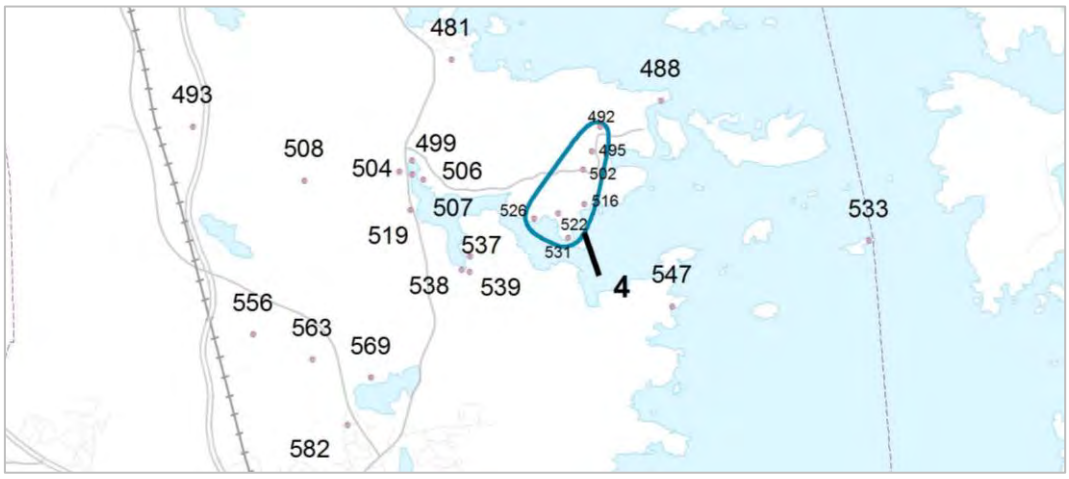

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 5, Sastamala: 4 Suodenniemi / Pohjakylä

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 7, Sastamala: Mouhijärvi Vanhakirkko

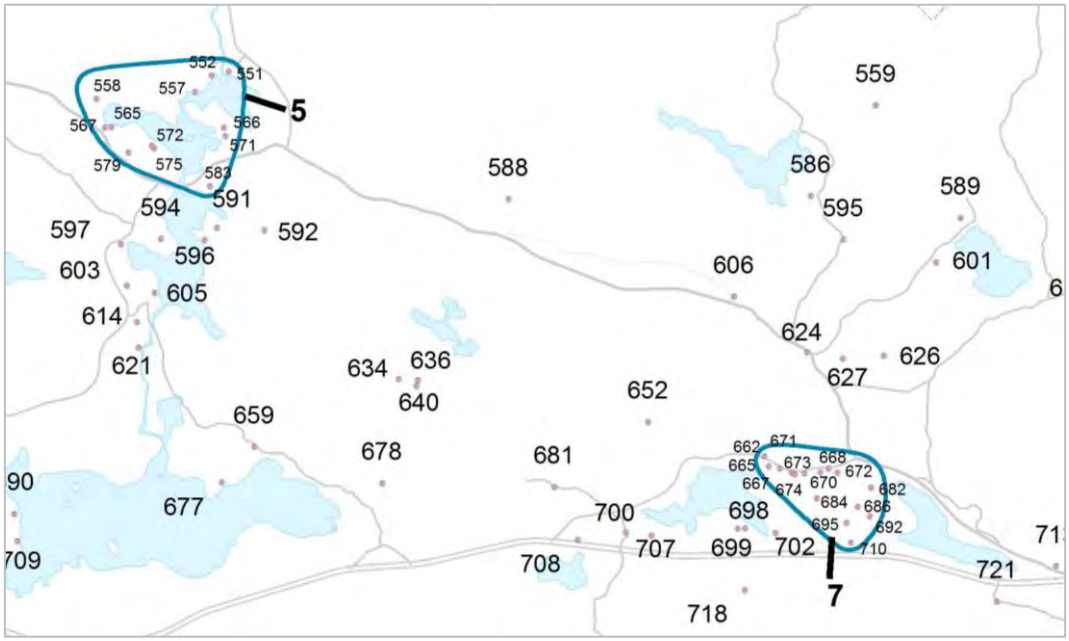

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 6, Tampere: Nurmi-Sorila Tampere

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 8, Tampere: Aitolahti / Junkkari

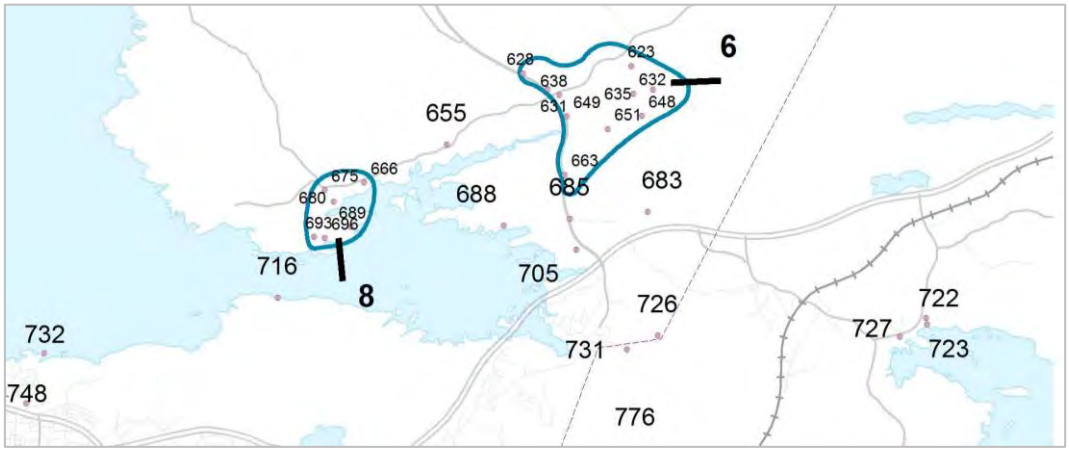

0 2,5 Km

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 9, Sastamala: Häijää / Rienilä
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 19, Sastamala: Karkun keskusta

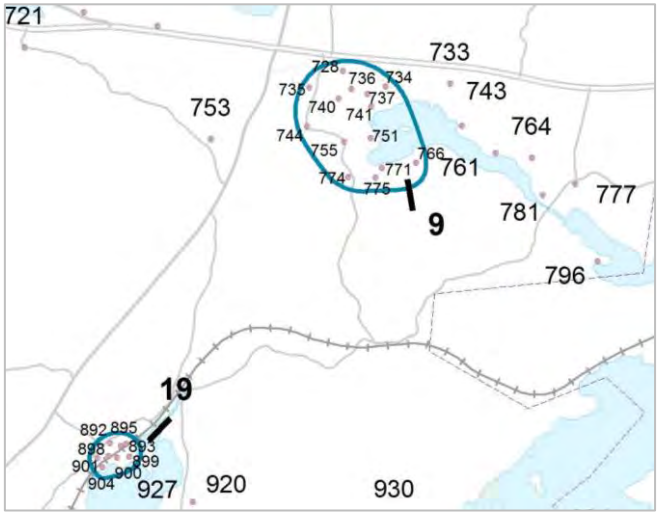

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 13, Tampere: Pappila / Ristinarkku

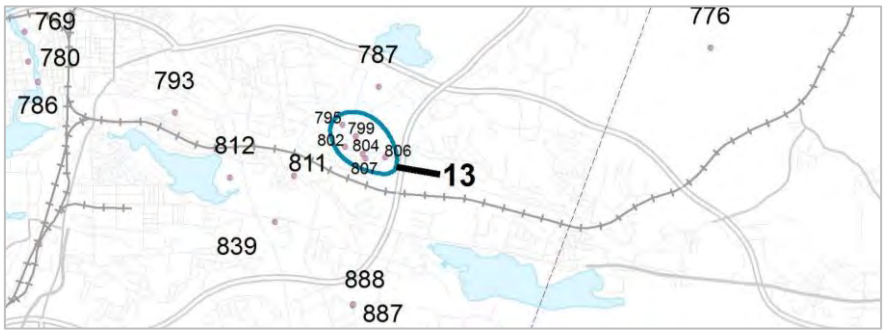

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 10, Tampere: Pispala
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 11, Tampere: Kalkun Mustavuori
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 14, Nokia: Viiki
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 18, Pirkkala: Sankila
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 20, Nokia: Sotka / Keho / Kattilainen
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 21, Pirkkala: Pirkkalankylä

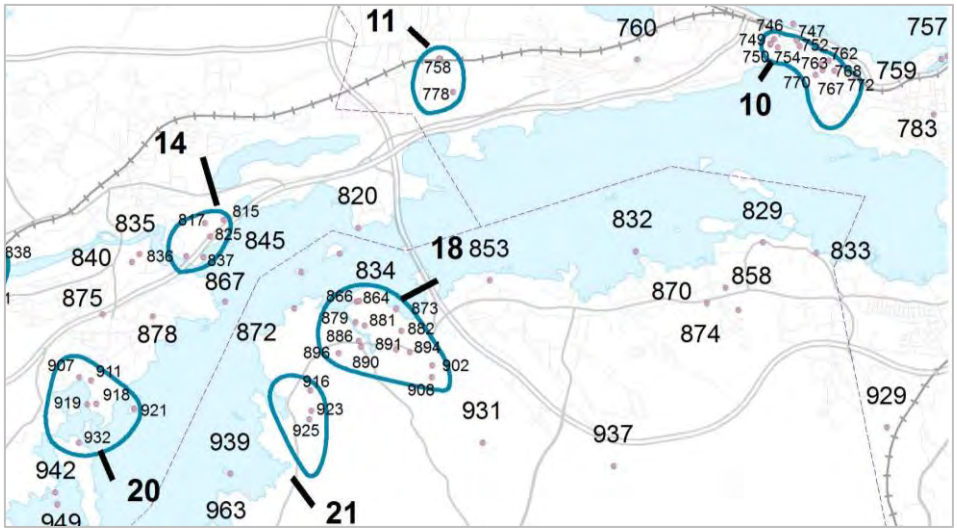

KARTAT 15e

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 12, Nokia: Kesäniemi / Kauniainen
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 15, Nokia: Korvola 1.
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 16, Nokia: Korvola 2.
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 17, Nokia: Haavisto / Nokianvuori

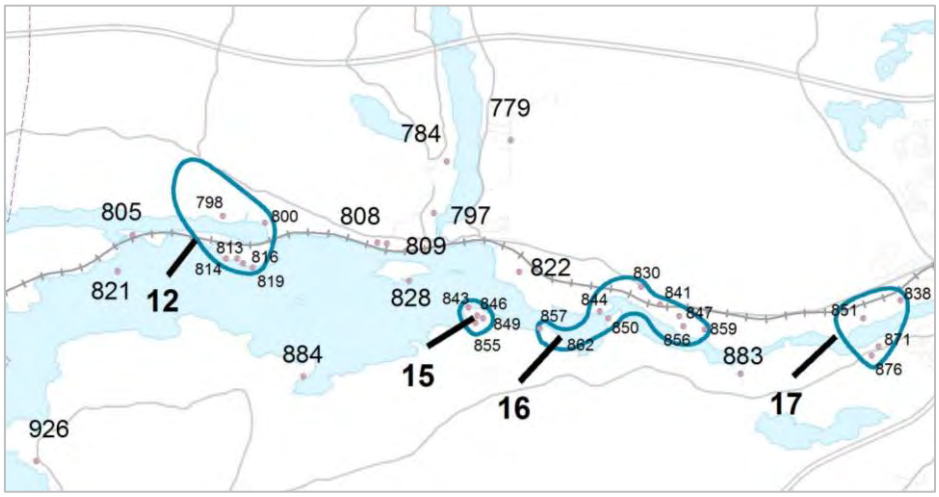

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 22, Kangasala: Sarsa / Huutijärvi

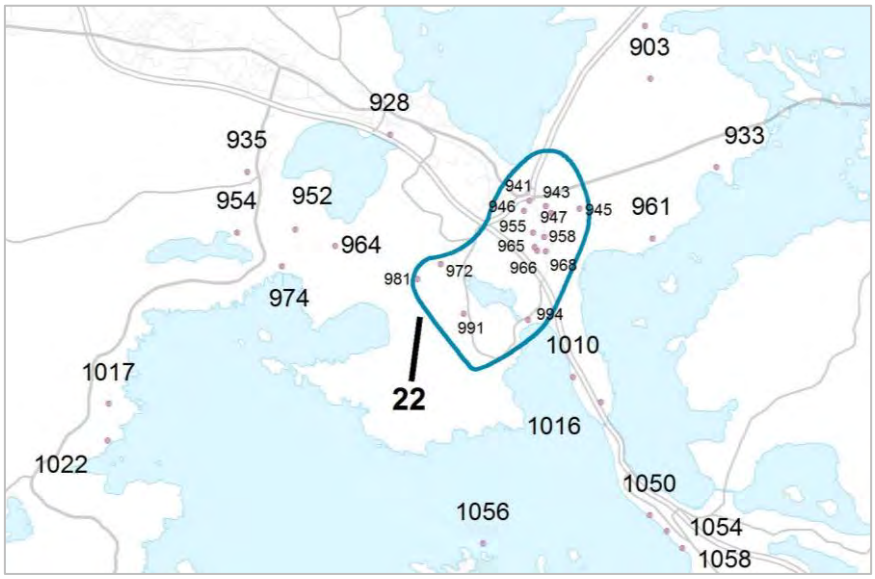

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 23, Nokia: Sarkola

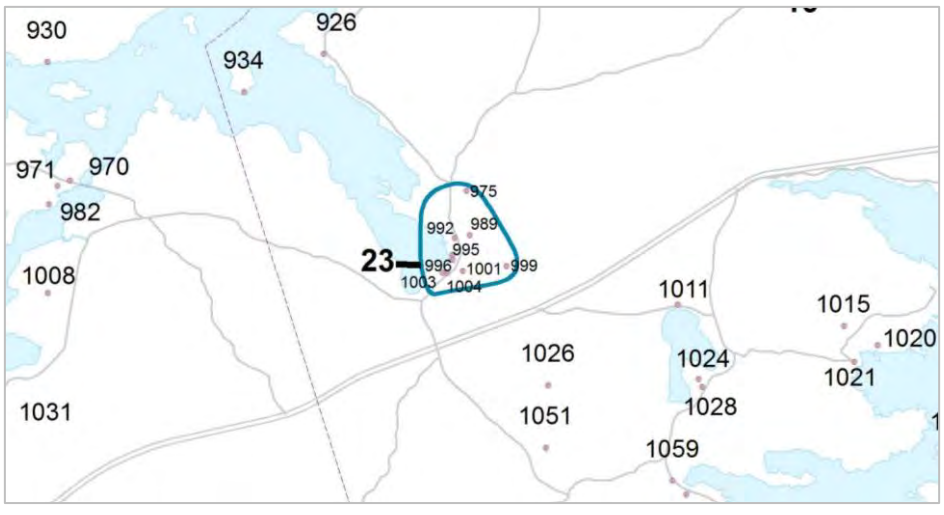

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 24, Sastamala: Karkunkylä / Lielahti
Arkeologisen perinnön ydinalue 25, Sastamala: Sastamalan kirkon alue
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 26, Sastamala: Tyrvään kirkon alue
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 27, Sastamala: Eko / Leinilä

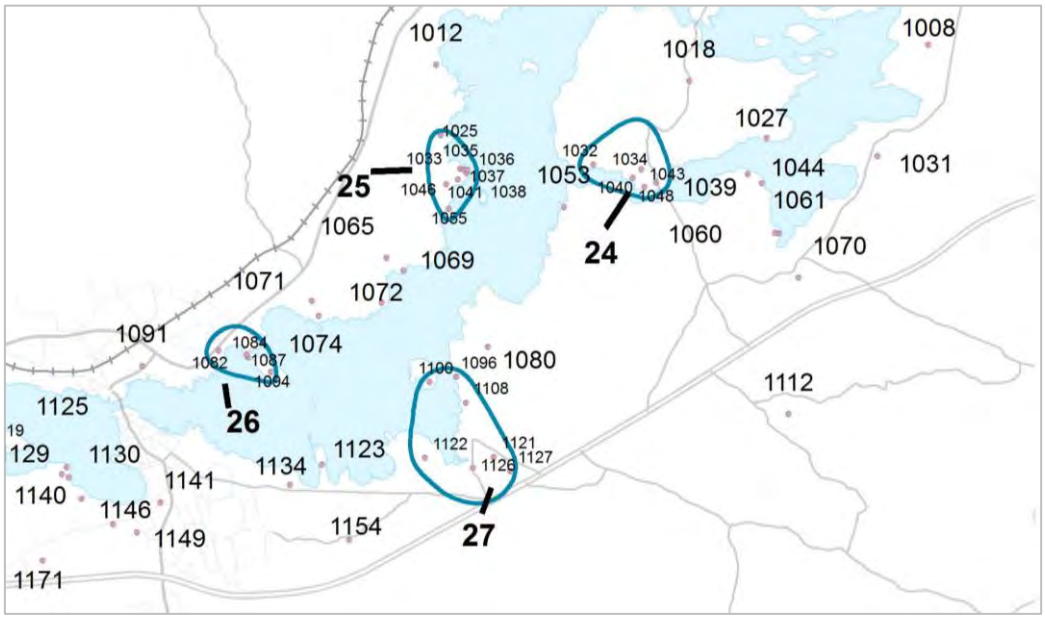

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 28, Sastamala: Kaukola
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 29, Sastamala: Kiikka / Kulmuntila
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 33, Sastamala: Äetsänmäki / Antinahde

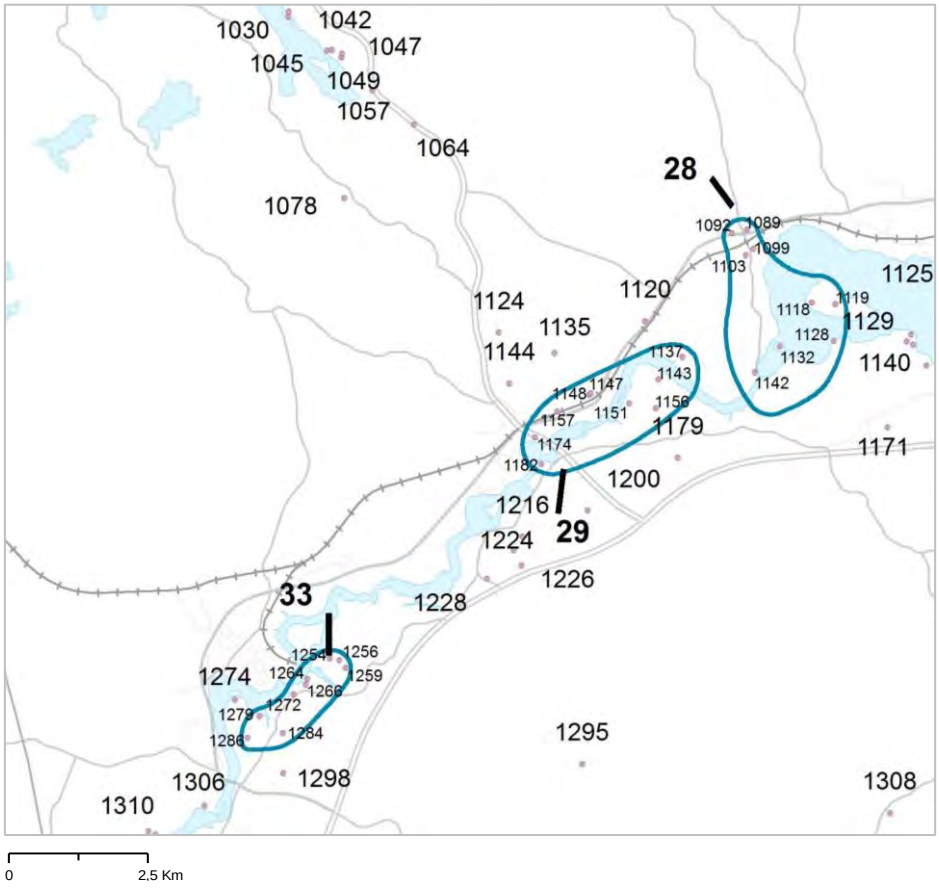

0 2,5 Km

KARTAT 15e

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 30, Pälkäne: Onkaala / Epaala

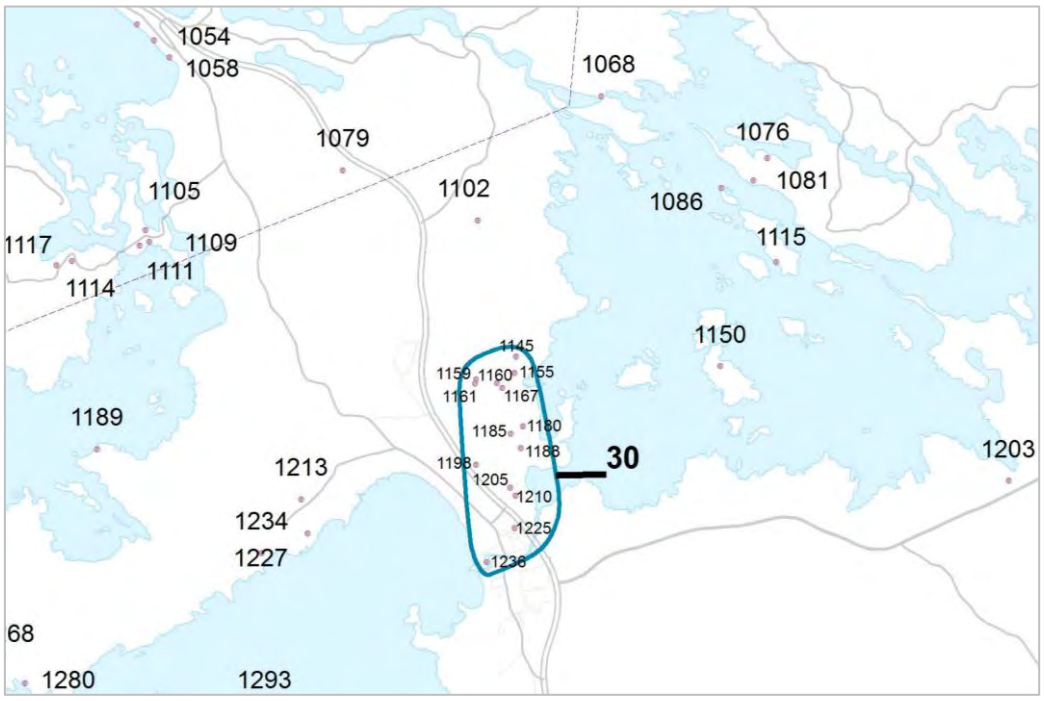

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 31, Vesilahti: Hinsala

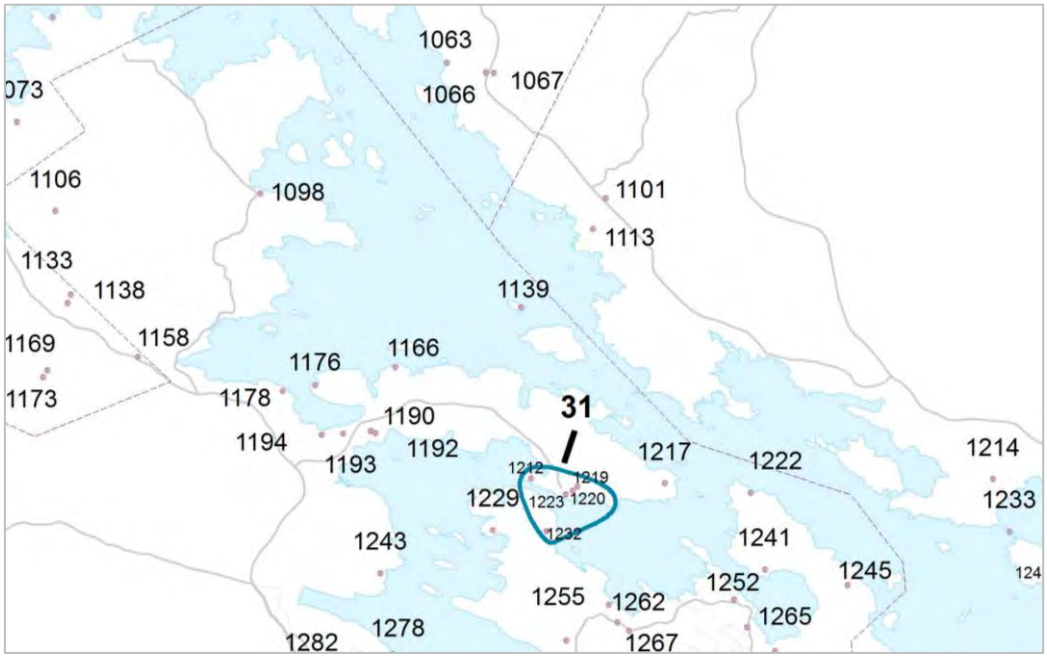

0 2,5 Km

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 32, Lempäälä: Haurala / Kirkkolahti
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 34, Vesilahti: Koskenkylä
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 35, Akaa: Haihunkoski / Lapinkulma

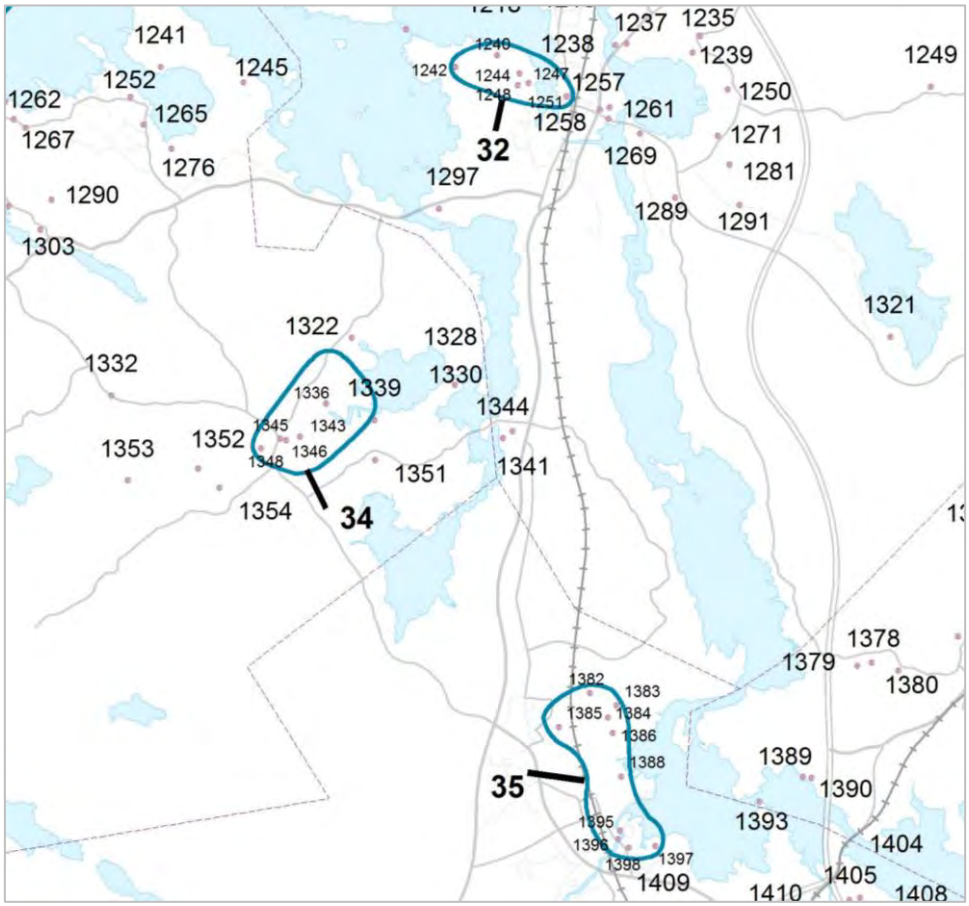

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 36, Valkeakoski: Rapolanharju / Sääksmäki
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 37, Valkeakoski: Päivölä / Tarttila
Arkeologisen perinnön ydinalue nro 38, Valkeakoski: Muntee / Linnanen

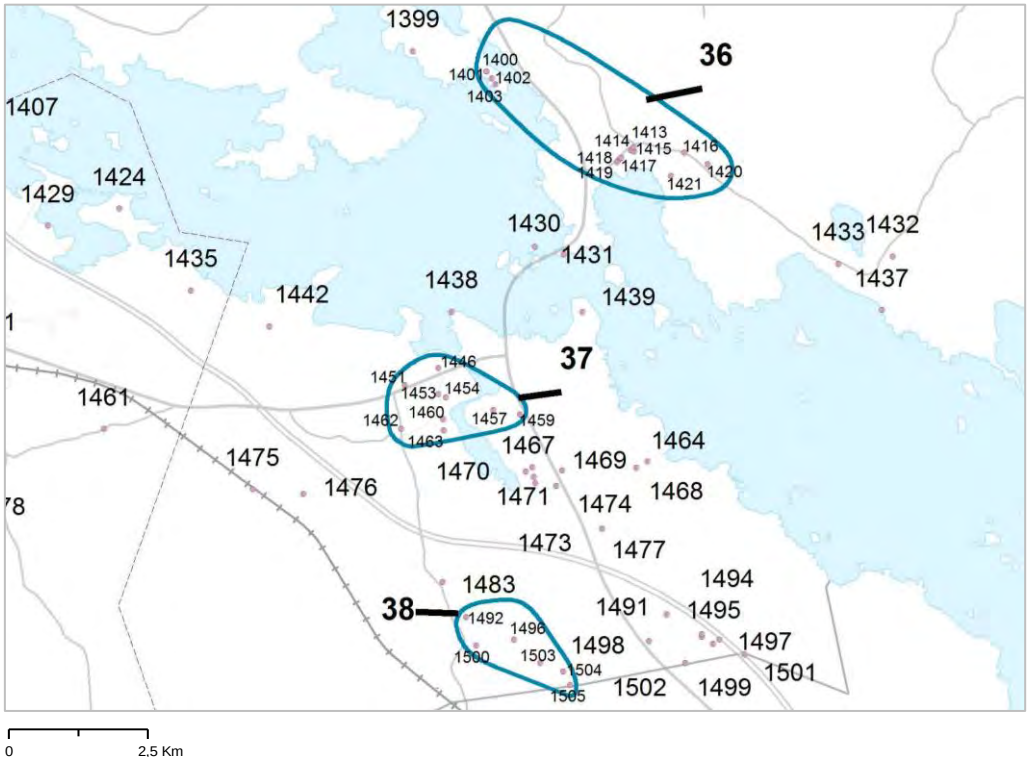

KARTAT 15e

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 39, Urjala: Urjalankylä

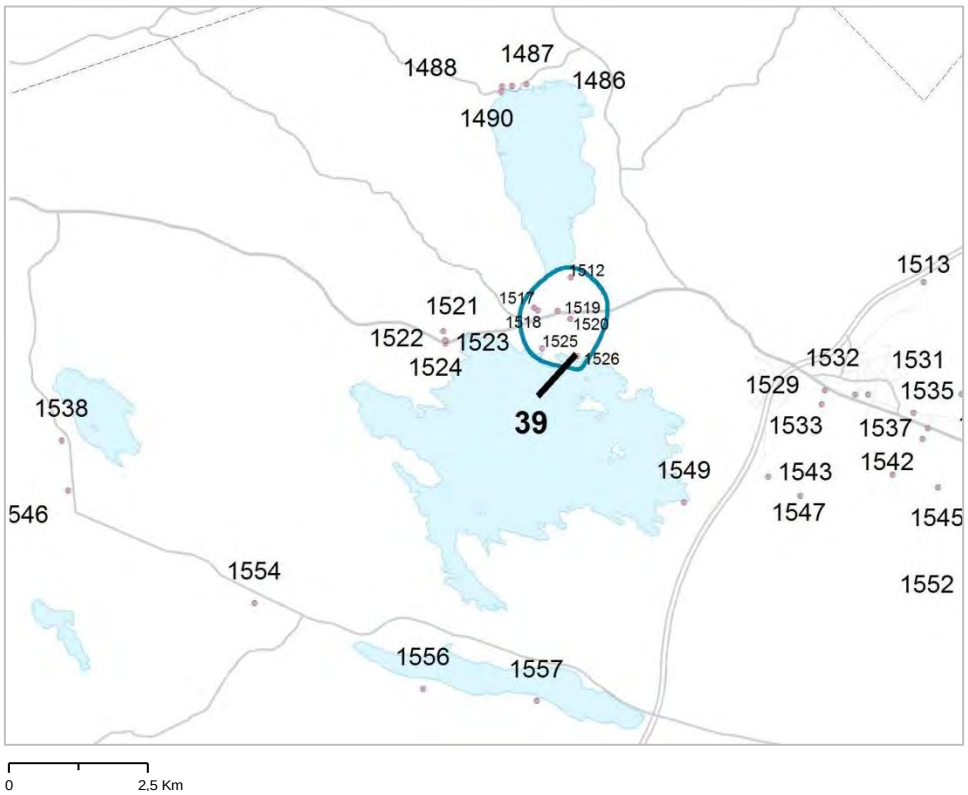

Arkeologisen perinnön ydinalueet

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 1, Virrat: Herraskylä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Virrat	40	Marttisensaaren varustukset	1000001990	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	41	Ala-Marttinen	1000007101	puolustusvarustukset	historiallinen
Virrat	43	Herraskosken kanava	1000007377	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	45	Heinäaho	936010010	asuinpaikat	kivikautinen
Virrat	46	Keiturinvuori	1000015034	puolustusvarustukset	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 2, Ruovesi: Visuvesi / Huiniemi

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Ruovesi	103	Kilvensaari NE	702010018	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	104	Kauhtionniemi A	702010021	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	105	Kauhtionniemi B	702010022	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	109	Kilvensaari S	702010017	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	110	Kilvensaari SE	702010019	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ruovesi	111	Sohvanniemi	702010020	hautapaikat	pronssikautinen, rautakautinen
Ruovesi	113	Kauhtionniemi C	702010033	kivirakenteet	esihistoriallinen
Ruovesi	116	Huiniemi 1	1000024450	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 3, Ikaalinen: Kilvakkala-Tuomarla

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Ikaalinen	303	Kylpylä	143010033	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	305	Heinistön lava	143010034	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	307	Heinistö	1000010554	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	311	Tiilitehdas	143010011	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	313	Hätävara	143010009	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	314	Ala-Soini 2	143010010	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	316	Ala-Soini 1	143010008	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	318	Kilvakkala Tapiainen 3	1000001901	asuinpaikat	historiallinen
Ikaalinen	319	Tapiainen 1	143010012	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	321	Hiekka 2	143010035	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	322	Hiekka 3	143010036	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	323	Hiekka 1	143010013	hautapaikat	rautakautinen
Ikaalinen	324	Änkö	143010005	asuinpaikat	kivikautinen
Ikaalinen	327	Änkö 2	143010037	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 4, Ylöjärvi: Lempiäniemi

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Ylöjärvi	492	Pirunvuori	980010025	kivirakenteet	ajoittamaton
Ylöjärvi	495	Lempiänniemi Lakiala	1000018044	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	502	Lempiänniemi Kohmala	1000018043	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	516	Marttilanperä	980010013	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	522	Lempiänniemi Runsas	1000018045	asuinpaikat	historiallinen
Ylöjärvi	526	Runsas	980010034	asuinpaikat	kivikautinen
Ylöjärvi	531	Vyhtyläisenniemi	980010023	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 5, Sastamala: Suodenniemi / Pohjakylä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	551	Koivuniemi	1000011470	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	552	Oravainen	1000011468	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	557	Heikkilä	1000011467	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	558	Karimaa	772010004	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	565	Kirkko-oja	1000011465	kulkuväylät	historiallinen
Sastamala	566	Pohjakylä	1000011462	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	567	Suodenniemen vanha kirkko	1000011466	kirkkorakenteet	historiallinen
Sastamala	571	Pukka	1000007386	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	572	Luodonmäki 1	1000011463	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	575	Luodonmäki 2	1000024546	maarakenteet	historiallinen
Sastamala	579	Soila (Suodenniemi)	1000011464	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	583	Kittilä	1000011461	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue 6, Tampere: Nurmi-Sorila Tampere

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Tampere	623	Myllymoisio	1000018825	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	628	Messukylä-Ruovesi Sorila 3	1000018835	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	631	Messukylä-Ruovesi Sorila 2	1000018834	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	632	Palo (Pahlo) Rentto	1000018824	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	635	Palo (Palho)	1000018823	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	638	Sorila (Sorrila)	1000018820	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	648	Holvasti	1000018822	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	649	Messukylä-Ruovesi Sorila 1	1000018833	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	651	Partola (Pardola)	1000018821	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	663	Messukylä-Ruovesi Nurmi 3	1000018832	kulkuväylät	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 7, Sastamala: Mouhijärvi Vanhakirkko

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	662	Selkee Hiitu	1000017855	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	665	Tervahaudanmäki	493010008	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	667	Nikkari	1000018790	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	668	Kantola 2	1000024504	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	670	Kantola 1	1000024503	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	671	Mouhijärven Vanhakirkko	1000017892	kirkkorakenteet	historiallinen
Sastamala	672	Kantola 3	1000024505	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	673	Virta	1000024578	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	674	Rämi	493010007	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	682	Selkee N	1000024575	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	684	Härkihaka	1000002298	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	686	Selkeen kartano	1000006712	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	692	Selkee	493010006	kivirakenteet	historiallinen
Sastamala	695	Myllyoja	1000006713	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	710	Selkee Ilomäki	1000017850	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 8, Tampere: Aitolahti / Junkkari

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Tampere	666	Hirviniemi Ruokonen	1000011516	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	675	Hirviniemi Keso III	1000011517	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	680	Keso I-II	837010030	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	689	Teisko Hirviniemi	1000011518	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	693	Hirviniemi Kiikkinen	1000011515	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	696	Uusi-Kölli	1000011539	kivirakenteet	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 9, Sastamala: Häijää / Rienilä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	728	Häijä	1000017838	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	734	Tupurla	1000017837	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	735	Saikkala	1000017839	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	736	Vuorainen	493010003	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	737	Tiainen	493010002	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	740	Alasarkki	1000002351	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	741	Tiainen 2	1000002355	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	744	Rienilän teilipaikka	1000017893	tapahtumapaikat	historiallinen
Sastamala	751	Pyynnokka	1000002354	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	755	Rienilä (Rienilä)	1000017836	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	766	Hermala	1000017834	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	771	Ala-Valkama	1000002353	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	774	Halla	1000002352	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	775	Valkamala	1000017835	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 10, Tampere: Pispala

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Tampere	746	Pispalan tori	1000014084	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Tampere	747	Pöllipuisto	1000014085	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	749	Pispa	837010001	asuinpaikat	kivikautinen
Tampere	750	Pättiniemenpuisto	1000018714	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	752	Pispalan tukkitie 1	1000014088	kulkuväylät	historiallinen
Tampere	754	Pispala	1000014082	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	762	Pispala Mäkikatu 23	1000017620	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	763	Pispan koulu	1000006359	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	767	Susikolunpuisto	1000014092	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	768	Pispalanharju	1000006152	puolustusvarustukset	historiallinen
Tampere	770	Tahmelan lähde	837010009	kultti- ja tarinapaikat	ajoittamaton
Tampere	772	Pispalan pulteriaita	1000013969	kivirakenteet	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 11, Tampere: Kalkun Mustavuori

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Tampere	758	Kalkku Mustavuori 2	1000011378	maarakenteet	historiallinen
Tampere	778	Kalkku Mustavuori	1000002010	puolustusvarustukset	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 12, Nokia: Kesäniemi / Kauniainen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	798	Kauniainen (Kauniais)	1000001963	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	800	Kulju 3	536010048	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	813	Kesäniemi 2	536010050	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	814	Kesäniemi 4	536010052	työ- ja valmistuspaikat	rautakautinen
Nokia	816	Kesäniemi 3	536010051	työ- ja valmistuspaikat	rautakautinen
Nokia	819	Kesäniemi 1	536010049	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 13, Tampere: Pappila / Ristinarkku

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Tampere	795	Linna	837010018	kivirakenteet	rautakautinen
Tampere	799	Kukkojenkivenmäki	837010020	hautapaikat	rautakautinen
Tampere	802	Takahuhti	1000027955	asuinpaikat	historiallinen
Tampere	804	Veijanmäenkatu	1000022955	asuinpaikat	rautakautinen
Tampere	806	Veijankuja	837010022	hautapaikat	rautakautinen
Tampere	807	Pappulanmäki	837010021	hautapaikat	rautakautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 14, Nokia: Viiki

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	815	Maatiala	1000017824	asuinpaikat	historiallinen
Nokia	817	Viikin kartano 3	1000006154	kivirakenteet	historiallinen
Nokia	825	Viik 2	536010020	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	836	Viik 1	536010019	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	837	Viikin säteri	1000001961	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 15, Nokia: Korvola 1.

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	843	Huvilaniemi	536010012	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Nokia	846	Tapanila 1	536010037	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	849	Tapanila 2	536010039	asuinpaikat	rautakautinen
Nokia	855	Tapanila 3	536010044	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 16, Nokia: Korvola 2.

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	830	Ollila	536010003	kivirakenteet	esihistoriallinen
Nokia	841	Kalmaanmäenkallio	536010004	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	844	Lukkilansalmi 1	536010002	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	847	Laurila	536010005	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	850	Lukkila Ylinen	1000001958	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Nokia	856	Nikkilä	536010006	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	857	Haapaniemi	536010010	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	859	Vuorela	536010007	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	862	Haapaniemi 2	536010045	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 17, Nokia: Haavisto / Nokianvuori

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	838	Utola	536010016	kivirakenteet	ajoittamaton
Nokia	851	Haavisto Harjuniitty	1000001957	kulkuväylät	historiallinen
Nokia	871	Kuirinmäki	536010014	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	876	Mattila	536010013	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 18, Pirkkala: Sankila

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Pirkkala	864	Katajisto	604010006	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	866	Sankila (Kataisto)	1000001974	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	873	Vihtamo	604010005	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	879	Rajapelto	604010007	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	881	Kotopelto/Riihentausta	604010008	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	882	Sankila (Sangila)	1000018715	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	886	Virosmäki (Sikoinen)	1000024438	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	890	Tanila W	1000020973	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	891	Vähälammi	604010009	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	894	Sorkkala (Sionkylä)	1000020974	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	896	Sotaplassi	1000006389	hautapaikat	rautakautinen
Pirkkala	902	Sorkkala SE	1000020975	asuinpaikat	historiallinen
Pirkkala	908	Raunila	604010010	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 19, Sastamala: Karkun keskusta

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	892	Harsu	1000007531	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Sastamala	893	Rautatiealue 3	912010054	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	895	Rautatiealue 2	912010053	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	898	Rautatiealue 1	912010052	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	899	Louhilinna-Kotiranta	912010032	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Sastamala	900	Lautatarha	912010051	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	901	Tulonen	912010031	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	904	Tuomisto 2	912010050	kivirakenteet	rautakautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 20, Nokia: Sotka / Keho / Kattilainen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	907	Liukuslahti	536010035	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	911	Sotkanlinna	536010017	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	918	Keho 2	1000007926	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Nokia	919	Keho	536010018	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	921	Kirkkosaari	536010023	kivirakenteet	pronssikautinen, rautakautinen
Nokia	932	Sotkanvirta	536010022	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 21, Pirkkala: Pirkkalankylä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Pirkkala	916	Sapala Toiva	604010003	kivirakenteet	rautakautinen
Pirkkala	923	Juoksianoja 2	604010024	asuinpaikat	kivikautinen
Pirkkala	925	Juoksianoja 3	604010025	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 22, Kangasala: Sarsa / Huutijärvi

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Kangasala	941	Huutijärvi	211010003	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	943	Sepänjärvi 1	211010006	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Kangasala	945	Vääksy	211010005	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	946	Lentola 3	211010007	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	947	Pohtiolampi ja Tiilitehdas	211010004	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Kangasala	955	Lentola 2	211010008	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	958	Sarsansuo 1	211010009	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	965	Sarsansuo 4	211010019	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	966	Sarsan mylly	1000006458	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Kangasala	968	Sarsansuo 2 ja 3	211010020	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	972	Katila 2	211010030	asuinpaikat	kivikautinen
Kangasala	981	Katila 1	211010029	asuinpaikat	rautakautinen
Kangasala	991	Tiihala	211010002	hautapaikat	rautakautinen
Kangasala	994	Hyyrönhauta	211010036	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 23, Nokia: Sarkola

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Nokia	975	Jutila	1000007097	kivirakenteet	ajoittamaton
Nokia	989	Pelto-Aho	536010042	kivirakenteet	moniperiodinen
Nokia	992	Vettenrannan vahakivi	1000001959	kivirakenteet	historiallinen
Nokia	995	Erkkilä 2	536010057	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	996	Erkkilä 1	536010043	kivirakenteet	rautakautinen
Nokia	999	Pikkuvainio	536010036	asuinpaikat	kivikautinen
Nokia	1001	Sarkola 1	1000024405	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Nokia	1003	Talola 1	536010029	hautapaikat	rautakautinen
Nokia	1004	Talola 2	536010034	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 24, Sastamala: Karkunkylä / Lielahti

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1032	Koivula	912010065	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1034	Karkun Ristimäki	912010028	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1040	Uuramo	912010064	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1043	Karkunkylä (Karkku By)	1000021381	asuinpaikat	historiallinen, rautakautinen
Sastamala	1048	Kirkkovainio	912010027	hautapaikat	rautakautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 25, Sastamala: Sastamalan kirkon alue

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1025	Karila	912010059	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1033	Sastamalan kirkko	1000014808	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Sastamala	1035	Sastamalan vanha kirkko III	912010056	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1036	Sastamalan kirkon vieri	1000002027	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1037	Sastamalan vanha kirkko II	912010026	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1038	Tapulimäki	912010057	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1041	Sastamalan vanha kirkko I	912010025	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Sastamala	1046	Kankaanmäki	912010058	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1055	Raipia	1000007538	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 26, Sastamala: Tyrvään kirkon alue

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1082	Kalliala	912010010	kivirakenteet	rautakautinen
Sastamala	1084	Tyrvään vanha kirkko	912000001	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Sastamala	1087	Tyrvään vanha kirkko	912010049	asuinpaikat	rautakautinen
Sastamala	1094	Vanhankirkonniemi	1000002026	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 27, Sastamala: Eko / Leinilä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1096	Pulkki-Maijan kallio	912010008	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1100	Ekosaari	912010009	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1108	Rantavainionmäki	912010007	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1121	Uunimäki	1000007532	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1122	Leiniälä (Katara)	1000002030	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1126	Laukula	1000017706	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1127	Ekojoki	1000023145	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 28, Sastamala: Kaukola

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1089	Liuhalantie	1000019873	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1092	Seppä	912010023	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1099	Kaukolantie	1000019874	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1103	Vinkkilän saha	912010024	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1118	Liekosaari	912010018	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1119	Liekosaari 2	1000006199	asuinpaikat	kivikautinen, pronssikautinen
Sastamala	1128	Kaisti	1000006198	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1132	Hiukkasaari	912010017	puolustusvarustukset	rautakautinen
Sastamala	1142	Hartolankoski	1000004275	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 29, Sastamala: Kiikka / Kulmuntila

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1137	Kontinkenttä	1000019875	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1143	Rukkonkangas	988010002	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1147	Ruotsulan Ketokallio 2	1000006851	kivirakenteet	ajoittamaton
Sastamala	1148	Ruotsilan Kallioketo 1	1000006850	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1151	Koskenhaka	988010003	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1156	Kulmuntila (Kulmuntila)	1000006847	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1157	Kikkelänmäki Selven	988010019	hautapaikat	rautakautinen
Sastamala	1174	Riihimäki	988010004	muinaisjäännösryhmät	historiallinen, rautakautinen
Sastamala	1182	Mielaanniemi	1000006848	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 30, Pälkäne: Onkaala / Epaala

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Pälkäne	1145	Epaala (Epaala) Kämppi	1000003221	asuinpaikat	historiallinen
Pälkäne	1155	Epaala Hylli 2	1000003219	kivirakenteet	rautakautinen
Pälkäne	1159	Epaala (Epaala) Kansikas	1000003220	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1160	Hylli 3	1000015943	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1161	Epaala Ylinen	1000003257	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1167	Hylli	635010007	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Pälkäne	1180	Kuulialan kylätontti	1000015944	asuinpaikat	historiallinen
Pälkäne	1185	Kuuliala (Kuuliala) Heikkilä	1000003218	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1188	Kuuliala W	1000015945	asuinpaikat	kivikautinen
Pälkäne	1198	Rauniokirkko	635000002	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Pälkäne	1205	Onkkaala (Onkkaala) Tiililä	1000003216	asuinpaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1210	Pappila Pappila	1000003215	asuinpaikat	historiallinen, keskiaikainen, rautakautinen
Pälkäne	1225	Ristiänmäki	635010011	hautapaikat	rautakautinen
Pälkäne	1236	Kostianvirta	635000001	tapahtumapaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 31, Vesilahti: Hinsala

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Vesilahti	1212	Sauvalanniemi	922010014	hautapaikat	rautakautinen
Vesilahti	1219	Tonttimäki	922010015	kivirakenteet	rautakautinen
Vesilahti	1220	Hinsala 2	1000012317	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1223	Hinsala (Hinsala)	1000001979	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1232	Harmaa	922010013	hautapaikat	rautakautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 32, Lempäälä: Haurala / Kirkkolahti

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Lempäälä	1240	Henneri II	418010007	asuinpaikat	kivikautinen
Lempäälä	1242	Sukkila	418010018	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Lempäälä	1244	Henneri I	418010005	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1247	Kirjakka I	418010003	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1248	Kirjakka II	418010004	kivirakenteet	rautakautinen
Lempäälä	1251	Lempäälän kirkko	1000014804	kirkkorakenteet	keskiaikainen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 33, Sastamala: Äetsänmäki / Antinahde

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Sastamala	1254	Karausvuori 1	1000003332	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1256	Karausvuori 3	1000003649	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1259	Karausvuori 2	1000003333	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1264	Hossa 2	1000003446	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1266	Hossa 1	1000003425	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1272	Äetsänkylä W	1000003648	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1279	Ojanperä 1	1000017642	asuinpaikat	historiallinen
Sastamala	1284	Markkula	988010016	asuinpaikat	kivikautinen
Sastamala	1286	Niemenmäki Hellilä	1000006453	asuinpaikat	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 34, Vesilahti: Koskenkylä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Vesilahti	1336	Kukkola	1000024675	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Vesilahti	1343	Koskenkylä Riihimäki	1000016803	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1345	Koskenkylä	1000016801	asuinpaikat	historiallinen
Vesilahti	1346	Koskenkylän seurantalo	1000006742	puolustusvarustukset	historiallinen
Vesilahti	1348	Koskenkylä 2	1000024674	puolustusvarustukset	historiallinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 35, Akaa: Haihunkoski / Lapinkulma

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Akaa	1382	Hinkka	928010011	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1383	Perälä (Tolvila)	1000001984	asuinpaikat	historiallinen
Akaa	1384	Kellokivi 1	928010009	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1385	Lapinkulma (Alkula)	1000001985	asuinpaikat	historiallinen
Akaa	1386	Kellokivi 2	928010010	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1388	Vakkistenmäki	928010008	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1395	Haihunkoski	928010007	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1396	Haihunkoski 2	1000006743	työ- ja valmistuspaikat	historiallinen
Akaa	1397	Mustila 1	928010003	asuinpaikat	kivikautinen
Akaa	1398	Siukola 2	928010006	asuinpaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 36, Valkeakoski: Rapolanharju / Sääksmäki

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Valkeakoski	1400	Vanha-Annila	908010036	asuinpaikat, kivirakenteet	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1401	Annila (Annila)	1000002020	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1402	Annilanniemi	908010034	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1403	Annilanniemi 2	908010035	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1413	Sääksmäen kirkko 6	1000018851	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1414	Sääksmäen kirkko 5	1000015937	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1415	Sääksmäen kirkko 7	1000018852	asuinpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1416	Kiiliä	908010002	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1417	Sääksmäen kirkko 4	1000015936	asuinpaikat	historiallinen, rautakautinen
Valkeakoski	1418	Sääksmäen kirkko 3	1000015935	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1419	Sääksmäen kirkko 2	1000015934	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1420	Huittula (Huittula)	1000017269	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1421	Rantavainio	1000023948	löytöpaikat	keskiaikainen, rautakautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 37, Valkeakoski: Päivölä / Tarttila

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Valkeakoski	1446	Hiittiänmäki	908010008	hautapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1451	Sillantaka	908010026	asuinpaikat, kivirakenteet	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1453	Etu-Saari	908010010	hautapaikat, kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1454	Taka-Saari	908010009	hautapaikat, kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1457	Vähä-Kantala	1000023880	löytöpaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1459	Kantala	908010028	kivirakenteet	historiallinen
Valkeakoski	1460	Päivölä	908010011	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Valkeakoski	1462	Paasia	1000024635	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1463	Päivölän puutarha	908010012	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 38, Valkeakoski: Muntee / Linnanen

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Valkeakoski	1492	Linnanen	1000009689	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1496	Itko 5	1000009690	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen
Valkeakoski	1500	Linnaistenkallio	908010021	kultti- ja tarinapaikat	keskiaikainen, rautakautinen
Valkeakoski	1503	Itko 3	1000009739	asuinpaikat	historiallinen
Valkeakoski	1504	Itko 2	1000009691	asuinpaikat	kivikautinen
Valkeakoski	1505	Itko	908010013	hautapaikat	kivikautinen

Arkeologisen perinnön ydinalue nro 39, Urjala: Urjalankylä

Kunta	Numero	Nimi	Tunnus	Tyyppi	Ajoitus
Urjala	1512	Urjalankylä	1000002015	puolustusvarustukset	historiallinen
Urjala	1517	Häihälä 1	887010033	muinaisjäännösryhmät	rautakautinen
Urjala	1518	Häihälä 2	887010035	kultti- ja tarinapaikat	rautakautinen
Urjala	1519	Urjalan kivisakaristo	1000014959	kirkkorakenteet	keskiaikainen
Urjala	1520	Kukkuramäki	887010034	hautapaikat	rautakautinen
Urjala	1525	Sillanpää	887010010	kivirakenteet	esihistoriallinen
Urjala	1526	Lauha	887010011	kivirakenteet	esihistoriallinen

KARTTA 16

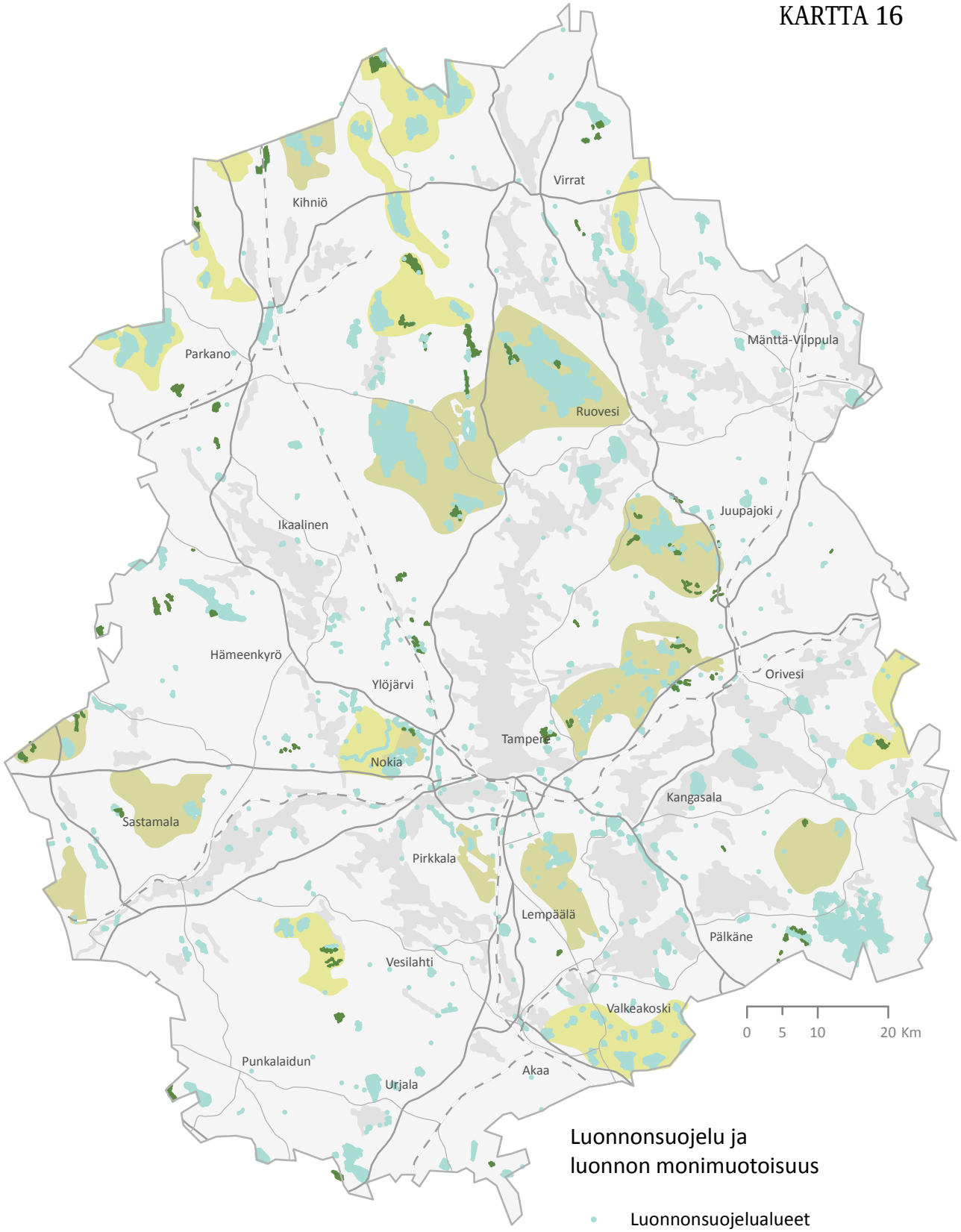

Luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus

- Luonnonsuojelualueet
- Luonnonsuojelu- ja Natura-alueet
- Valtakunnallisesti arvokkaat suot (Soidensuojelun täydennysehdotus 2016)
- Luonnon monimuotoisuuden ydinalue
- Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä

Alle 2 ha kokoisia luonnonsuojelualueita sekä valtakunnallisesti arvokkaita soita (Soidensuojelun täydennysehdotus 2016) ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

KARTTA 17

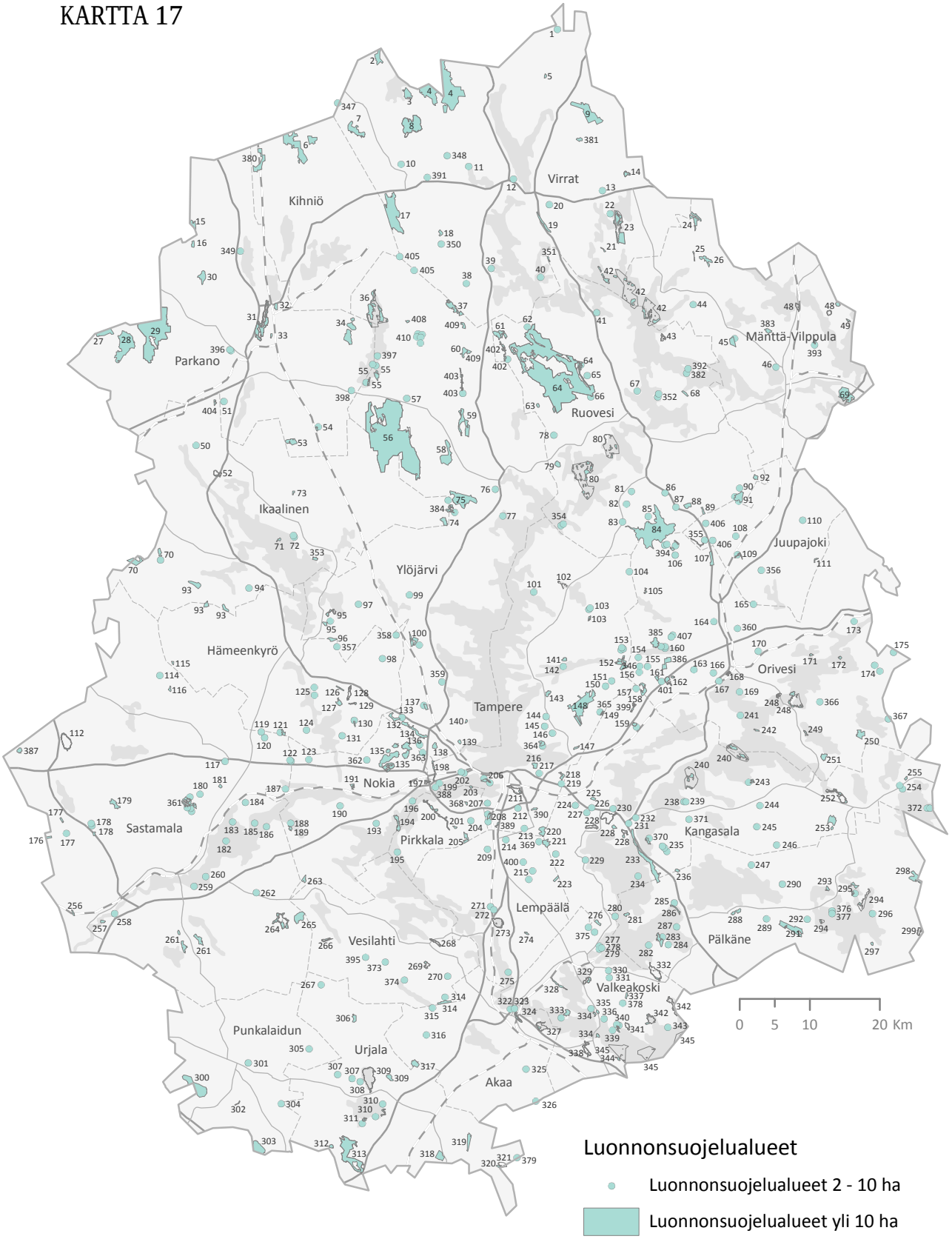

Alle 2 ha kokoisia luonnonsuojelualueita
ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Luonnonsuojelualueet

Suojeluperuste:
Natura = Natura 2000 -verkoston alue, jonka toteutustapana luonnonsuojelulaki
Lehto = valtakunnallinen lehtojen suojeluohjelma
Lintu = valtakunnallinen lintuvesiensuojeluohjelma
Ranta = valtakunnallinen rantojen suojeluohjelma
Suo = valtakunnallinen soidensuojeluohjelma
Koski = koskiensuojelulailla rauhoitettu koski
Vanhat metsät = vanhojen metsien suojeluohjelmat
Ysa = suojelualue / -kohde yksityisellä maalla
Vsa = suojelualue / -kohde valtion maalla
Metsähallitus = Metsähallituksen suojelumetsä
Tampere = Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelma
Pirkanmaan 1. maakuntakaava = Pirkanmaan 1. maakuntakaavan luonnonsuojelualue
Satakunnan maakuntakaava = Satakunnan maakuntakaavan luonnonsuojelualue

Lainsäädäntö:
1 = toteutus luonnonsuojelulailla
2 = toteutus luonnonsuojelulailla ja / tai muulla lainsäädännöllä

Kunta	Numero	Nimi	Suojeluperuste	Lainsäädäntö
Akaa	315	Kolunsuojan metsä	Ysa	1
Akaa	316	Mäkirinne-tila	Metsähallitus	2
Akaa	322	Alhonlahden rantalehto	Natura, lehto, ysa	1
Akaa	323	Rätönjärvi	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Akaa	324	Rätönjärvi	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Akaa	325	Riutan luonnonsuojelualue	Ysa	1
Akaa	326	Tuulensuoja	Ysa	1
Akaa	327	Terisjärven luonnonsuojelualue	Ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Akaa, Urjala	317	Isosuo (Kylmäkoski - Urjala)	Suo, ysa	1
Akaa, Vesilahti	314	Kirveslammin metsä	Natura, vanhat metsät, ysa, Metsähallitus	1
Hämeenkyrö	98	Rajakosken metsä	Ysa	1
Hämeenkyrö	115	Jaakkola	Ysa	1
Hämeenkyrö	121	Metsäyhtymä Ruusin ja Pentin metsä	Ysa	1
Hämeenkyrö	124	Vastajärvenojan lehto	Lehto, ysa	1
Hämeenkyrö	125	Hanhijärven purolehdot	Lehto, ysa	1
Hämeenkyrö	126	Talan metsä	Ysa	1
Hämeenkyrö	127	Huutisuo	Natura, ysa	1
Hämeenkyrö	128	Sarkkilanjärvi	Lintu, ysa	2
Hämeenkyrö	129	Sasin purolehdot	Natura, lehto, ysa	1
Hämeenkyrö	130	Santalan metsä	Ysa	1
Hämeenkyrö	131	Davis	Ysa	1
Hämeenkyrö	357	Lahtisen metsä	Ysa	1
Hämeenkyrö	358	Kirmon metsä	Ysa	1
Hämeenkyrö, Ikaalinen	93	Vatulanharju - Ulvaanharju	Natura, ysa, Metsähallitus	1
Hämeenkyrö, Ylöjärvi	96	Lintuharju	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Ikaalinen	50	Ojasen metsä	Ysa	1
Ikaalinen	52	Vähäjärvi	Lintu, ysa	2
Ikaalinen	70	Hämeenkangas	Natura, ysa, Metsähallitus	2
Ikaalinen	71	Kalman luonnonsuojelualue ja Miettisen metsä	Ysa	1
Ikaalinen	72	Kujansuun metsä	Ysa	1
Ikaalinen	73	Lannetan metsä	Metsähallitus	2
Ikaalinen	74	Lymylampi	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Ikaalinen	94	Heinosen metsä	Ysa	1
Ikaalinen	353	Sepän metsä	Ysa	1

Ikaalinen	404	Rajaneva	Metsähallitus	2
Ikaalinen, Ylöjärvi	384	Silmäkesuo - Rasunneva - Pikku-Rasu	Metsähallitus	1
Juupajoki	108	Venäläisen metsä	Ysa	1
Juupajoki	109	Juupajoen rotko	Ysa	1
Juupajoki	110	Järvensivun metsä	Ysa	1
Juupajoki	111	Valkeejoen metsä	Ysa	1
Juupajoki	355	Iso-Aituan metsä	Ysa	1
Juupajoki	356	Toivosen metsä	Ysa	1
Juupajoki	406	Pehkusuo - Lapinniittu	Metsähallitus	2
Kangasala	157	Ryynäsen metsä	Ysa	1
Kangasala	159	Puikkarinvuoren suojelualue ja Lihasulan metsä	Ysa	1
Kangasala	222	Lepistön metsä	Ysa	1
Kangasala	224	Pitkäjärvenpää	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Kangasala	225	Kirkkoharjun Lukot (luonnonsuojelualue)	Ysa	1
Kangasala	226	Pähkinäkallion luonnonsuojelualue	Ysa	1
Kangasala	227	Suoramanjärven lehto	Lehto, ysa	1
Kangasala	228	Kirkkojärvi - Taivallammi, Säkkölänjärvi, Kyläjärvi, Ahuli	Natura, lintu, ysa	2
Kangasala	229	Mikkolan metsä	Ysa	1
Kangasala	230	Ukkijärven rantalehto (luonnonsuojelualue)	Ysa	1
Kangasala	231	Sarsanuoma	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Kangasala	232	Huutijärven lehto	Lehto, ysa	1
Kangasala	233	Keisarinharju - Vehoniemenharju	Natura, ysa, vsa, Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Kangasala	234	Joutsiniemen luonnonsuojelualue	Ysa	1
Kangasala	235	Hepomäen - Kalkunvuoren pähkinälehdot	Natura, lehto, ysa	1
Kangasala	238	Sainion metsä	Ysa	1
Kangasala	239	Sainion metsä 2	Ysa	1
Kangasala	243	Luonnonperintömetsä	Ysa	1
Kangasala	244	Arran metsä	Ysa	1
Kangasala	245	Laurilan metsä	Ysa	1
Kangasala	246	Mäki-Sairiala	Metsähallitus	2
Kangasala	252	Tervajärvi	Natura, lintu, ysa	2
Kangasala	253	Saunakangas	Vanhat metsät, ysa	1
Kangasala	254	Vehkajärvi	Natura, ysa	1
Kangasala	255	Penttilän metsä	Ysa	1
Kangasala	370	Lähteen metsä	Ysa	1
Kangasala	371	Leskisen metsä	Ysa	1
Kangasala	372	Sarkasen metsä	Ysa	1
Kangasala	399	Norojärvien suojelualue	Ysa	1
Kangasala, Orivesi	240	Längelmäveden saaret	Ranta, ysa	2
Kihniö	6	Päretkivenneva - Pohjoisneva - Teerineva	Natura, suo, vsa, Metsähallitus	1
Kihniö	380	Iso-Ristineva	Metsähallitus	1
Kihniö, Ylöjärvi	405	Pahkaneva	Metsähallitus	2
Lempäälä	209	Perimmäinen	Metsähallitus	2
Lempäälä	214	Helininlahden jalopuumetsikkö	Ysa	1
Lempäälä	215	Ruokolaisen metsä	Ysa	1
Lempäälä	223	Peräkulo	Natura, Metsähallitus	1
Lempäälä	271	Kuokkalankoski	Koski	2
Lempäälä	272	Herralankoski	Koski	2
Lempäälä	273	Ahtialanjärvi	Natura, lintu, ysa	2
Lempäälä	274	Pastellin metsä	Ysa	1
Lempäälä	275	Päivölän lehtometsäalue (luonnonsuojelualue)	Ysa	1

Lempäälä	369	Maijalan metsä	Ysa	1
Lempäälä	400	Itkosen metsä	Ysa	1
Lempäälä, Kangasala	221	Koukkurahka	Natura, ysa, Metsähallitus	1
Mänttä-Vilppula	24	Lauttajärvi	Vanhat metsät, ysa, vsa	1
Mänttä-Vilppula	25	Rantalansärkkä	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Mänttä-Vilppula	26	Riihijärven metsä	Natura, vanhat metsät, ysa, Metsähallitus	2
Mänttä-Vilppula	44	Salussärkän luonnonsuojelualue	Ysa	1
Mänttä-Vilppula	45	Elämänmäki	Natura, vanhat metsät, ysa, vsa	1
Mänttä-Vilppula	46	Elämäntaipaleen luonnonsuojelualu	Ysa	1
Mänttä-Vilppula	48	Käkijärvi - Mutelinlampi - Pilkanlampi	Lintu, ysa	2
Mänttä-Vilppula	49	Kuivaniemen luonnonsuojelualue	Ysa	1
Mänttä-Vilppula	69	Mäntänvuori	Natura, ysa	1
Mänttä-Vilppula	383	Mäntysuo	Ysa, Metsähallitus	2
Mänttä-Vilppula	393	Lietunsalon metsä	Ysa	1
Mänttä-Vilppula, Virrat, Ruovesi	42	Tarjannevesi	Natura, ranta, ysa, Metsähallitus	2
Nokia	123	Rinteen metsä	Ysa	1
Nokia	135	Kaakkurijärvet	Natura, ysa, Metsähallitus	1
Nokia	187	Luntisen metsä	Ysa	1
Nokia	188	Vanajavuoren jalopuumetsikkö ja Mattilan metsä	Ysa	1
Nokia	189	Lapinvuori	Natura, vanhat metsät, ysa	1
Nokia	190	Kontaan jalopuumetsikkö	Ysa	1
Nokia	191	Ruutanan luonnonsuojelualue	Ysa	1
Nokia	193	Hormiston pähkinäpensaslehto	Ysa	1
Nokia	194	Luotosaaren lehdot	Natura, lehto, ysa	1
Nokia	196	Viholan lehto	Lehto, ysa	1
Nokia	197	Kalkku	Metsähallitus	2
Nokia	263	Masojärven suoalue	Ysa, Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Nokia	362	Saarisen metsä	Ysa	1
Nokia	388	Nokia, Hevoshaka	Tampere	1
Orivesi	105	Kärjenniemen ja Alhosen metsä	Ysa	1
Orivesi	106	Huitu ja Mäkelä	Ysa	1
Orivesi	107	Lakkasuo	Ysa, Metsähallitus	2
Orivesi	154	Hirvikangas	Ysa	1
Orivesi	155	Ala-Jalkajärven purolehto	Natura, lehto, vsa	1
Orivesi	156	Siren - Haapaniemen metsä	Ysa	1
Orivesi	160	Pukalan saaret	Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Orivesi	161	Kutemajärven luonnonsuojelualue	Natura, vanhat metsät, ysa	1
Orivesi	162	Soimasuo	Natura, suo, vsa, Metsähallitus	1
Orivesi	163	Pehkusuon luonnonsuojelualue	Ysa	1
Orivesi	164	Hörtsänän arboretum (luonnonsuojelualue)	Ysa	1
Orivesi	165	Salomäen metsä	Ysa	1
Orivesi	166	Kajarinteen metsä	Ysa	1
Orivesi	167	Mustankorvennokka	Lehto, ysa	1
Orivesi	168	Pappilanlahti	Metsähallitus	2
Orivesi	169	Vuorenpään kallionaluslehto	Lehto, ysa	1
Orivesi	170	Lundenin metsä	Ysa	1
Orivesi	171	Taipaleen metsä	Ysa	1
Orivesi	172	Rämesalon luonnonsuojelualue	Ysa	1
Orivesi	173	Toivosen metsä	Ysa	1
Orivesi	174	Puolitaipaleen metsä	Ysa	1
Orivesi	175	Tampinniemen metsä	Ysa	1

Orivesi	241	METSO-Seppälä	Ysa	1
Orivesi	242	Eräpyhä (luonnonsuojelualue)	Ysa	1
Orivesi	248	Hirtopohja ja Rönninsalmi	Lintu, ysa	2
Orivesi	249	Pekka Rosellin luonnonsuojelualue	Ysa	1
Orivesi	250	Sinivuoren luonnonpuisto	Natura, vanhat metsät, ysa, vsa	1
Orivesi	251	Vihossuo	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Orivesi	346	Kuivajärvi	Ysa	1
Orivesi	360	Vihtori Peltonen - Lihasulan Säätiön metsä	Ysa	1
Orivesi	366	Thesleffin metsä	Ysa	1
Orivesi	367	Lampisen metsä	Ysa	1
Orivesi	385	Pukala	Metsähallitus	2
Orivesi	386	Kutemavuori	Metsähallitus	2
Orivesi	394	Kankaansalon metsä	Ysa	1
Orivesi	401	Soimasuon ympäristön suot	Metsähallitus	2
Orivesi	407	Veljestenlammi - Rasilammi - Rajalammi - Pöksylammi	Metsähallitus	2
Orivesi, Kangasala	158	Koukkusuon luonnonsuojelualue	Ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Parkano	15	Lätäkkölampi	Vsa	2
Parkano	16	Raatosulkonneva	Natura	1
Parkano	27	Puurokeidas ja Horjunkeidas	Natura, ysa, Metsähallitus	2
Parkano	28	Puurokeidas - Hannankeidas	Natura, suo, vsa, Metsähallitus	2
Parkano	29	Häädetkeitaan luonnonpuisto ja itäpuoliset suot	Natura, suo, ysa, vsa, Metsähallitus	1
Parkano	30	Rengassalo	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Parkano	31	Kaidatvedet	Natura, ranta, Metsähallitus	2
Parkano	32	Nälkähittenkangas	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Parkano	33	Ahvenus	Natura	1
Parkano	34	Isonkivenneva - Marjakangas	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Parkano	51	Haapakosken metsä	Ysa	1
Parkano	53	Teerineva	Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Parkano	54	Immosen ja Vanhatalon metsät	Ysa	1
Parkano	349	Hackin metsä	Ysa	1
Parkano	396	Karhuluoman metsä	Ysa	1
Parkano	398	Talaanlahden metsä	Ysa	1
Pirkkala	195	Avesaaren lehdot	Lehto, ysa	1
Pirkkala	200	Sikojoki	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Pirkkala	201	Leppäperkon luonnonsuojelualue	Ysa	1
Pirkkala	204	Iso-Naistenjärvi - Pehkusuo	Metsähallitus	2
Pirkkala	205	Pulkajärven metsä	Natura, vanhat metsät, ysa, Metsähallitus	1
Pirkkala	368	Killon vanha metsä	Ysa	1
Punkalaidun	300	Isosuo (Punkalaidun - Huittinen)	Natura, suo, ysa, vsa	1
Punkalaidun	301	Leppänen	Ysa	1
Punkalaidun	302	Pöllö-tila	Metsähallitus	2
Punkalaidun	303	Telkunsuo	Natura, suo, vsa, Metsähallitus	1
Punkalaidun	304	Keto	Ysa	1
Punkalaidun	305	Kiuaslevo-tila	Metsähallitus	2
Pälkäne	247	Mustikkamäki	Ysa	1
Pälkäne	280	Hausalon lehmuslehto	Lehto, ysa	1
Pälkäne	281	Vaariansuo	Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Pälkäne	282	Klemolan metsä	Ysa	1
Pälkäne	283	Äimälän lehtoalue	Natura, lehto, ysa	1
Pälkäne	284	Ruotsilan luonnonsuojelualue	Ysa	1
Pälkäne	285	Syrjänharjun luonnonsuojelualue	Ysa	1
Pälkäne	286	Keiniänranta	Natura, suo, ysa	1
Pälkäne	287	Uutanan kallionaluslehto	Lehto, ysa	1

Pälkäne	288	Kukkolanjärvi (Vähäjärvi)	Natura, lintu, ysa	2
Pälkäne	289	Sirenin metsä	Ysa	1
Pälkäne	290	Vähä-Nissin metsä, Vuorensyrjä -tila	Ysa, Metsähallitus	2
Pälkäne	291	Lapinlahti-tila, Janka ja Sakkola	Ysa, Metsähallitus	2
Pälkäne	292	Takkulan lehmuslehto	Ysa	1
Pälkäne	293	Rantahaka	Metsähallitus	2
Pälkäne	294	Kukkiajärvi	Natura, ranta, ysa, Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Pälkäne	295	Pohjanperän metsä	Ysa, Metsähallitus	2
Pälkäne	296	Sarkasen harjulehto	Lehto, suo	1
Pälkäne	297	Kuohijoen kalkkilehto	Natura, lehto	1
Pälkäne	298	Kurkisuo	Natura, suo, ysa	1
Pälkäne	299	Leppäjärvi	Lintu, ysa	2
Pälkäne	376	Rajalansaaren lehmusmetsikkö I	Ysa	1
Pälkäne	377	Rajalansaaren lehmusmetsikkö II	Ysa	1
Pälkäne, Kangasala	236	Kirvunlinna	Ysa	1
Ruovesi	41	Huilahdenharjun luonnonsuojelualue	Ysa	1
Ruovesi	43	Alhonjärvi	Lintu, ysa	2
Ruovesi	62	Aspelinin metsä	Ysa	1
Ruovesi	63	Temppeliharju	Natura	1
Ruovesi	64	Helvetinjärven kansallispuisto	Natura, vanhat metsät, ranta, ysa, vsa	1
Ruovesi	65	Selkeen metsä	Ysa	1
Ruovesi	66	Kantola	Ysa	1
Ruovesi	67	Palmrothin metsä	Ysa	1
Ruovesi	68	Hanhonvuoren metsä	Natura, Metsähallitus	2
Ruovesi	78	METSO-Heininen	Ysa	1
Ruovesi	79	Valkeajärvi	Ranta	2
Ruovesi	80	Palovesi ja Jäminkiselkä	Ranta, ysa, Metsähallitus	2
Ruovesi	81	Vuorenmaan metsä	Ysa	1
Ruovesi	82	Roominnotko	Natura, lehto, ysa	1
Ruovesi	83	Ruottaniitty - Siikanotko	Natura, suo, ysa	1
Ruovesi	85	Heinäsen metsä	Ysa	1
Ruovesi	86	Ryövärinlähde (luonnonsuojelualue)	Ysa, Metsähallitus	1
Ruovesi	87	Moision metsä	Ysa	1
Ruovesi	88	Susimäki	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Ruovesi	89	Kuivajärven metsä	Natura	1
Ruovesi	90	Nuijakorpi	Metsähallitus	2
Ruovesi	91	Musturi	Natura, vanhat metsät, vsa, Metsähallitus	2
Ruovesi	92	Kolmikoura	Natura, vanhat metsät, Metsähallitus	2
Ruovesi	351	Kivijärvi-yhtymän metsä	Ysa	1
Ruovesi	352	Lahtisen metsä	Ysa	1
Ruovesi	354	Ruoveden seurakunnan metsä	Ysa	1
Ruovesi	382	Mustasaari	Metsähallitus	2
Ruovesi	392	Mikkolan metsä	Ysa	1
Ruovesi	402	Mustajärvi - Pajukkokorpi	Metsähallitus	2
Ruovesi, Orivesi	84	Siikaneva	Natura, suo, ysa, vsa, Metsähallitus	1
Ruovesi, Ylöjärvi	61	Ilvesmäki - Läämännevan metsä ja Iso-Hautajärvi	Natura, Metsähallitus	2
Sastamala	112	Kuorsumaanjärvi	Natura, ysa	1
Sastamala	114	Valukkasuon metsä	Metsähallitus	2
Sastamala	116	Keski-Rantalan metsä	Metsähallitus	2

Sastamala	117	Tuiskun Kolulehto	Lehto, ysa	1
Sastamala	119	Pyysillan metsä	Ysa	1
Sastamala	120	Järvenpään metsä	Ysa	1
Sastamala	122	Piikin metsä	Ysa	1
Sastamala	176	Fagerstedtin metsä	Ysa	1
Sastamala	177	Kiikoisten metsä	Natura, vanhat metsät	1
Sastamala	178	Uusijaaran metsä	Ysa	1
Sastamala	179	Yyrinsuon luonnonsuojelualue	Ysa, Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Sastamala	180	Metsäkoski	Ysa	1
Sastamala	181	Laurilan metsä II	Ysa	1
Sastamala	182	Pirunvuori	Natura, ysa	1
Sastamala	183	Laurilan metsä	Ysa	1
Sastamala	184	Soivion metsä	Ysa	1
Sastamala	185	Toivoniemenvuoren pähkinäpensaslehto 2	Ysa	1
Sastamala	186	Kutalanvuolle	Koski	2
Sastamala	256	Viljasen metsä	Ysa	1
Sastamala	257	Seivalan metsä	Ysa	1
Sastamala	258	Kilpikoski	Koski	2
Sastamala	259	Vehmaanniemi	Natura, ysa	1
Sastamala	260	Peltomäen metsä	Ysa	1
Sastamala	261	Hanhijärvi, Keskistenjärvi, Tapiolanjärvi	Lintu, ysa	2
Sastamala	262	Ylisen metsä	Ysa	1
Sastamala	264	Ekojärvi	Natura, lintu	2
Sastamala	265	Rekujärvensuon luonnonsuojelualue	Ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Sastamala	361	Ritajärven luonnonsuojelualue	Ysa	1
Sastamala	387	Pikku Rukajärvensuo	Satakunnan maakuntakaava	2
Tampere	101	Iso-Kuhmon lehto	Lehto, ysa	1
Tampere	102	Nuutilanlahti	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Tampere	103	Teisko, Nalli	Tampere	1
Tampere	104	Teisko, Koskela, Jylhänperä	Tampere	1
Tampere	141	Teisko, Pikkuhaka	Tampere	1
Tampere	142	Virtasen metsä	Ysa	1
Tampere	143	Nuorajärvi	Natura, lintu, ysa	2
Tampere	144	Aitolahti, Korvenvuori	Tampere	1
Tampere	145	Ruokoperkoon metsä, Koikansuo	Ysa, Tampere	1
Tampere	146	Mutia	Ysa	1
Tampere	147	Näätäsuo	Ysa	1
Tampere	148	Vattulan säästömetsä ja Kintulammi	Ysa, Tampere	1
Tampere	149	Teisko, Paalijärventie, Holma	Ysa, Tampere	1
Tampere	150	Savolaisen metsä	Ysa	1
Tampere	151	Palvajärven - Koirajärven luonnonsuojelualue	Ysa	1
Tampere	152	Peräjoen suot, Majaketo, Päivärinne ja Santa-ahon metsä	Suo, ysa, Metsähallitus	2
Tampere	153	Majaketo II	Ysa	1
Tampere	199	Villilänsaari, Saarenpuisto	Ysa, Tampere	1
Tampere	202	Vaakkolammin ja Likokallion luonnonsuojelualue	Ysa	1
Tampere	203	Viikinsaaren luonnonsuojelualue	Ysa	1
Tampere	206	Pyynikin harju (luonnonsuojelualue)	Ysa	1
Tampere	207	Härmälän Vähäjärvi	Tampere	1
Tampere	208	Peltolammin - Pärrinkosken luonnonsuojelualue	Ysa, Tampere	1

Tampere	211	Iidesjärvi	Lintu, Tampere	2
Tampere	212	Veisu, Pehkusuo	Tampere	1
Tampere	213	Hupakonojanpuisto, Myllyoja	Tampere	1
Tampere	216	Kauppi - Niihaman Soukonvuori	Ysa	1
Tampere	217	Kauppi, Niihama, Lahnakallio	Tampere	1
Tampere	218	Halimasjärven luonnonsuojelualue	Ysa	1
Tampere	219	Petäjässuo	Tampere	1
Tampere	220	Makkarajärvi - Viitastenperä	Tampere	1
Tampere	363	Leppiojan luonnonsuojelualue	Ysa	1
Tampere	364	Ruokosen metsä	Ysa	1
Tampere	365	Valkosen metsä	Ysa	1
Tampere	389	Särkijärvi, Lahdenperä	Tampere	1
Tampere	390	Lukonmäki, Pitkäahde	Tampere	1
Tampere, Nokia	198	Myllypuron lehto	Natura, lehto, ysa	1
Urjala	267	Lintusen metsä	Ysa	1
Urjala	306	Vuorenpykälä	Natura	1
Urjala	307	Pyssynkankaan metsä	Ysa	1
Urjala	308	Lonkanvuoren metsä	Ysa	1
Urjala	309	Kortejärvi ja Kavajärvi	Natura, lintu, ysa, Metsähallitus	2
Urjala	310	Rutajärven luonnonsuojelualue	Ysa	1
Urjala	311	Urjalan yhteismetsän luonnonsuojelualue	Ysa	1
Urjala	312	Sammakkolammin luonnonsuojelualue	Ysa	1
Urjala	313	Kaakkosuo - Kivijärvi - Palkkisuo	Suo, ysa	1
Urjala	318	Palosuo	Metsähallitus	2
Urjala	319	Eskolanmetsä	Metsähallitus	2
Urjala	320	Uurtaanharju	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Urjala	321	Uurtaanjärvi	Lintu, ysa	2
Urjala	379	Huotarin metsä	Ysa	1
Valkeakoski	276	Annilan ja Keson metsät	Ysa	1
Valkeakoski	277	Herityniemen jalopuumetsikkö	Ysa	1
Valkeakoski	278	Tyrynkankaan jalopuumetsikkö	Ysa	1
Valkeakoski	279	Herityniemen jalopuumetsikkö II	Ysa	1
Valkeakoski	328	Kankaankärjen luonnonsuojelualue	Ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Valkeakoski	329	Heikkilänmetsä ja Vallonjärvi	Natura, ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Valkeakoski	330	Rantatalon metsä	Ysa	1
Valkeakoski	331	Mettivuoren luonnonsuojelualue	Ysa	1
Valkeakoski	333	Vainoniemi - Rauttunrahka	Natura, ysa	1
Valkeakoski	334	Vanajaveden alue	Natura, lehto, ysa	1
Valkeakoski	335	Rapolan Linnavuori (luonnonsuojelualue)	Ysa	1
Valkeakoski	336	Pappilan tervaleppäkorpi	Natura, lehto, ysa	1
Valkeakoski	337	Pitkäkorpi	Natura, vanhat metsät, Metsähallitus	2
Valkeakoski	338	Saarioisjärvi	Lintu, ysa	2
Valkeakoski	339	Sydänniemen pähkinäpensaslehto	Ysa	1
Valkeakoski	340	Sydänniemen pähkinälehto	Natura, lehto, ysa, Metsähallitus	2
Valkeakoski	341	Ritvalanjärvi (Vähäjärvi)	Lintu, ysa	2
Valkeakoski	342	Kriipi, Suolahti, Vittiänlahti, Uskilanlahti	Lintu, ysa, Metsähallitus	2
Valkeakoski	343	Mälkiäisen lehto	Natura, lehto, ysa	1
Valkeakoski	344	Tunturivuoren lehto	Natura, lehto, ysa	1
Valkeakoski	345	Vanajavesi	Natura, ranta, ysa	2
Valkeakoski	375	Veikonkorpi ja Sulonkorpi	Ysa	1
Valkeakoski	378	Pietilän metsä	Ysa	1

Valkeakoski, Pälkäne	332	Tykölänjärvi	Natura, lintu, ysa	2
Vesilahti	266	Iso-Hyyhynen	Natura, Metsähallitus	2
Vesilahti	268	Vähäjärvi	Lintu, ysa	2
Vesilahti	269	Onkemäenjärvi	Natura, lintu, ysa	2
Vesilahti	270	Pinalhon luonnonsuojelualue	Ysa	1
Vesilahti	373	Silenin metsä	Ysa	1
Vesilahti	374	Ryypön metsä	Ysa	1
Vesilahti	395	Huippuvuoren metsä	Ysa	1
Virrat	1	Sihvosen metsä	Ysa	1
Virrat	2	Pirjatanneva	Natura, Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Virrat	3	Mutkaneva	Metsähallitus, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Virrat	4	Haukkaneva - Nikulinneva	Natura, suo, ysa, vsa, Metsähallitus	2
Virrat	5	Kivistön metsä	Ysa	1
Virrat	7	Isoneva - Kurjenmetsä	Natura, vanhat metsät, suo, ysa, vsa	1
Virrat	8	Silmäneva - Silmälammi	Natura, suo	1
Virrat	9	Lakeisnevankangas	Natura, vanhat metsät, vsa, Metsähallitus	2
Virrat	10	Nygärdin metsä	Ysa	1
Virrat	11	Vermasjärven pohjoisosa	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Virrat	12	Herraskoski	Metsähallitus	2
Virrat	13	Mustansilmänkorven luonnonsuojelualue	Ysa	1
Virrat	14	Kituskoski	Natura, Metsähallitus	1
Virrat	17	Närhineva - Koroluoma	Natura, suo, ysa, vsa, Metsähallitus	2
Virrat	18	Koiramäki	Vanhat metsät	1
Virrat	19	Torisevan luonnonsuojelualue	Ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Virrat	20	Koivulehdon metsä	Ysa	1
Virrat	21	Korpijärven suot	Natura, suo	1
Virrat	22	Majalahden lehto	Lehto, Metsähallitus	2
Virrat	23	Uurasjärvi	Natura, ranta, ysa, Metsähallitus	2
Virrat	38	Virtasen metsä	Ysa	1
Virrat	39	Sierajärven luonnonsuojelualue	Ysa	1
Virrat	40	Hietarannan metsä	Ysa	1
Virrat	347	Ollilan metsä	Ysa	1
Virrat	348	Jussilan metsä	Ysa	1
Virrat	350	Välimäen metsä	Ysa	1
Virrat	381	Teerineva - Lakeisneva	Metsähallitus	1
Virrat	391	Vermaksen metsä	Ysa	1
Ylöjärvi	37	Isoneva - Raitakulonneva	Natura, suo, vsa	1
Ylöjärvi	55	Raattaniemi - Vekaraniemi	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Ylöjärvi	57	Jokiniitty-tila	Metsähallitus	2
Ylöjärvi	58	Petäjäjärvi	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Ylöjärvi	59	Pitkäkangas	Natura, Metsähallitus	2
Ylöjärvi	60	Pitämävuoret	Natura, vanhat metsät, vsa	1
Ylöjärvi	75	Pikku-Suolijärvi	Natura, ysa, Metsähallitus	2
Ylöjärvi	76	Metsäopiston metsä	Natura	1
Ylöjärvi	77	Lammasniemen luonnonsuojelualue	Ysa	1
Ylöjärvi	95	Alholahti	Lintu, ysa	2
Ylöjärvi	97	Niittyojan metsä	Ysa	1
Ylöjärvi	99	Lehtiniemen metsä	Ysa	1
Ylöjärvi	100	Taaborinvuori	Natura, vanhat metsät, Metsähallitus	2

Ylöjärvi	132	Pinsiönkankaan luonnonsuojelualue	Ysa	1
Ylöjärvi	133	Hautalammi	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Ylöjärvi	134	Pikku-Ahveniston harju (luonnonsuojelualue)	Ysa, Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Ylöjärvi	136	Mustalammin luonnonsuojelualue	Ysa	1
Ylöjärvi	137	Perkonmäki	Natura, vanhat metsät, Metsähallitus	1
Ylöjärvi	138	Pohjajärven suo	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Ylöjärvi	139	Ilmarinjärvi	Pirkanmaan 1. maakuntakaava	2
Ylöjärvi	140	Valkeekiven purolehtoalue	Natura, lehto, ysa	1
Ylöjärvi	359	Leijon metsä	Ysa	1
Ylöjärvi	397	Harjun metsä	Ysa	1
Ylöjärvi	403	Riuttasjoen suot	Metsähallitus	2
Ylöjärvi	408	Jakopuro - Vähä Mustajärvi	Metsähallitus	2
Ylöjärvi	409	Lamminneva - Sikoneva - Teerineva	Metsähallitus	2
Ylöjärvi	410	Pohjalammi - Koukerolammit - Vehkoslammit	Metsähallitus	2
Ylöjärvi, Ikaalinen	56	Seitsemisen kansallispuisto	Natura, vanhat metsät, suo, vsa, Metsähallitus	2
Ylöjärvi, Parkano	36	Aurejärvi	Ranta, Metsähallitus	2

KARTTA 18

Virrat
Kihniö
Parkano
Mänttä-Vilppula
Ruovesi
Juupajoki
Ikaalinen
Hämeenkyrö
Ylöjärvi
Tampere
Orivesi
Nokia
Sastamala
Pirkkala
Kangasala
Lempäälä
Pälkäne
Vesilahti
Valkeakoski
Punkalaidun
Urjala
Akaa
0 5 10 20 Km
Natura 2000 -verkoston alueet
Natura 2000 -verkoston alue

Natura 2000 -verkoston alueet

Kunta	Numero	Nimi	Erityismääräys (em)
Akaa	108	Alhonlahti	
Akaa	106	Vähä-Arajärvenpuro	
Akaa, Vesilahti	107	Kirveslammi	
Hämeenkyrö	57	Sarkkilanjärvi	em 21
Hämeenkyrö	58	Huutisuo - Sasi	em 3
Ikaalinen	38	Lymylampi	
Ikaalinen, Hämeenkyrö	51	Vatulanharju - Ulvaanharju	em 23
Ikaalinen, Jämijärvi, Kankaanpää	50	Hämeenkangas	em 4
Kangasala	88	Keisarinharju - Vehoniemenharju	em 10
Kangasala	89	Hepomäki - Kalkunvuori	
Kangasala	87	Kirkkojärven alue	em 11
Kangasala	86	Hautalammi	
Kangasala	72	Tervaniemenlahti	
Kangasala	75	Vehkajärvi	
Kangasala	74	Sipilän niitty	
Kangasala, Lempäälä	84	Salmuksen alue	
Kangasala, Orivesi	71	Längelmäveden saaret	
Kihniö	3	Päretkivenneva - Teerineva	
Lempäälä	85	Peräkulo	
Lempäälä	98	Ahtialanjärvi	
Mänttä-Vilppula	37	Mäntänvuori	
Mänttä-Vilppula	36	Elämänmäki	
Mänttä-Vilppula	14	Lauttajärvi	
Mänttä-Vilppula	26	Riihijärvi	
Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat	25	Tarjannevesi	
Nokia	80	Lapinvuori	
Nokia	82	Luotosaari	em 12
Nokia	69	Kaakkurijärvet	em 7
Nokia	81	Pöllönvuori	em 19
Nokia, Hämeenkyrö, Ylöjärvi	68	Pinsiön-Matalusjoki	em 16
Orivesi	73	Sinivuori	
Orivesi	66	Hirtopohja	
Orivesi	65	Kullanpää	
Orivesi, Tampere	63	Harjunvuori - Viitapohja	
Parkano	22	Isonkivenneva - Marjakangas	
Parkano	20	Nälkähittenkangas	
Parkano	18	Rengassalo	
Parkano	19	Kaidatvedet	em 8
Parkano	16	Puurokeidas - Hannankeidas	
Parkano	8	Raatosulkonneva	
Parkano	21	Ahvenus	em 1
Parkano, Karvia	15	Horjun keidas	
Parkano, Karvia	17	Häädetkeidas	
Pirkkala	83	Pulkajärvi	em 17
Punkalaidun, Huittinen	116	Punkalaitumen Isosuo	em 18
Punkalaidun, Loimaa	118	Telkunsuo	
Pälkäne	103	Kuohijoen kalkkilehto	
Pälkäne	99	Äimälä	
Pälkäne	101	Kukkolanjärvi	
Pälkäne	100	Keiniänranta	em 9
Pälkäne, Hämeenlinna	102	Kukkiajärvi	
Pälkäne, Padasjoki	104	Kurkisuo	
Ruovesi	48	Musturi	
Ruovesi	45	Susimäki	
Ruovesi	33	Helvetinjärvi	
Ruovesi	42	Roominnotko	
Ruovesi	43	Ruottaniitty-Siikanotko	
Ruovesi	49	Kolmikoura	
Ruovesi	46	Kuivajärven metsä	
Ruovesi	34	Temppeliharju	

Ruovesi	35	Hanhonvuoren metsä	
Ruovesi	47	Likasenkoski	
Ruovesi, Orivesi	44	Siikaneva	em 22
Ruovesi, Ylöjärvi	32	Ilvesmäki-Läämännevan metsä	
Sastamala	76	Kiikoisten metsä	
Sastamala	67	Kuorsumaanjärvi	
Sastamala	93	Ekojärvi	
Sastamala	92	Hanhijärvi - Keskinen - Tapiolanjärvi	
Sastamala	79	Pirunvuori	
Sastamala	78	Vehmaanniemi	
Sastamala	90	Kilpikoski	
Sastamala	77	Kiimajärvi	
Sastamala	91	Kilpijoen ranta	
Sastamala, Lavia	56	Lavijärven - Palojärven kalliot	
Tampere	62	Nuorajärvi	
Tampere	64	Iso-Murron haat	
Tampere	41	Kapeenlahden ranta	
Tampere, Nokia	70	Myllypuro	em 13
Urjala	117	Kortejärvi	
Urjala	119	Kaakkosuo - Kivijärvi	em 6
Urjala	105	Vuorenpykälä	
Urjala, Hämeenlinna	120	Uurtaanjärvi	
Valkeakoski	112	Pitkäkorpi	
Valkeakoski	109	Vainoniemi - Rauttunrahka	
Valkeakoski	111	Heikkilänmetsä	
Valkeakoski	110	Kuusistonkärki	
Valkeakoski, Hattula	115	Vanajaveden alue	
Valkeakoski, Hattula	114	Vanajaveden lintualueet	
Valkeakoski, Pälkäne	113	Tykölänjärvi	
Vesilahti	96	Onkemäenjärvi	
Vesilahti	95	Iso-Hyyhynen	
Vesilahti	97	Marttilan rantaniitty	
Vesilahti	94	Niinimäen haka	
Virrat	7	Lakeisnevankangas	
Virrat	10	Kituskoski	
Virrat	13	Uurasjärvi	
Virrat	4	Isoneva - Kurjenmetsä	
Virrat	6	Silmäneva - Silmälammi	
Virrat	9	Närhineva - Koroluoma	em 14
Virrat	5	Joutsenjärvi	em 5
Virrat	11	Hauhusselkä	
Virrat	12	Korpijärven suo	
Virrat, Alavus	2	Haukkaneva	
Virrat, Seinäjoki, Alavus	1	Pirjatanneva	
Ylöjärvi	29	Petäjäjärvi	
Ylöjärvi	31	Pitämävuoret	
Ylöjärvi	27	Raattaniemi - Vekaraniemi	
Ylöjärvi	39	Pikku-Suolijärvi	
Ylöjärvi	24	Isoneva - Raitakulonneva	
Ylöjärvi	30	Pitkäkangas	
Ylöjärvi	40	Metsäopiston metsä	
Ylöjärvi	52	Alhonlahden alue	
Ylöjärvi	60	Perkonmäki	em 15
Ylöjärvi	55	Taaborinvuori	
Ylöjärvi	61	Valkeekivi	
Ylöjärvi	59	Hirvijärvi	em 2
Ylöjärvi	54	Korpijärven haka	
Ylöjärvi, Hämeenkyrö	53	Ruonanjoki	em 20
Ylöjärvi, Ikaalinen	28	Seitseminen	
Ylöjärvi, Parkano	23	Aurejärvi	

KARTTA 19

Paikallisesti arvokkaita harjualueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Arvokkaat harjualueet: valtakunnalliset ja maakunnalliset kohteet
Lähde: Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014

Arvoluokitus:
1. Kansainvälisesti arvokas
2. Valtakunnallisesti arvokas
3. Maakunnallisesti arvokas
4. Paikallisesti arvokas

Kunta	Numero	Nimi	Arvoluokka	Arvo
Hämeenkyrö	8	Kyröskosken lentokenttä	3	Maakunnallinen
Hämeenkyrö, Ylöjärvi	9	Pinsiönkangas-Ketunkivenkangas	3	Maakunnallinen
Ikaalinen	11	Hämeenkangas-Jylli	2	Valtakunnallinen
Ikaalinen	13	Vääräjoki-Kukkuramäki	3	Maakunnallinen
Ikaalinen, Hämeenkyrö	16	Vatulanharju-Ulvaanharju	2	Valtakunnallinen
Kangasala	21	Vehoniemenharju	2	Valtakunnallinen
Kangasala	22	Keisarinharju	2	Valtakunnallinen
Kangasala	24	Kirkkoharju-Lentolankangas	3	Maakunnallinen
Kangasala	27	Kirkkoharju-Kailasaari	3	Maakunnallinen
Kangasala, Pälkäne	28	Punamultalukko-Isokangas	3	Maakunnallinen
Kihniö	29	Pyhäniemi	3	Maakunnallinen
Mänttä-Vilppula	34	Salussärkkä	3	Maakunnallinen
Mänttä-Vilppula	36	Rantalansärkkä	3	Maakunnallinen
Mänttä-Vilppula	41	Mäntänvuori	3	Maakunnallinen
Nokia	44	Maatialanharju	3	Maakunnallinen
Orivesi	47	Konilamminkangas	3	Maakunnallinen
Parkano	51	Ristiharju	3	Maakunnallinen
Punkalaidun	56	Vappukangas	3	Maakunnallinen
Punkalaidun	57	Huhtamonkangas-Kankaanpäänharju	3	Maakunnallinen
Punkalaidun, Urjala	58	Särkänharju	3	Maakunnallinen
Pälkäne	59	Syrjänharju	2	Valtakunnallinen
Pälkäne	60	Kollolanharju	3	Maakunnallinen
Pälkäne	63	Syrjänharju-Konkinharju	3	Maakunnallinen
Pälkäne	64	Suksia-Sarkanen	3	Maakunnallinen
Ruovesi	67	Särkikangas	3	Maakunnallinen
Ruovesi	68	Selkeenvuori	3	Maakunnallinen
Ruovesi	69	Ryövärinkuoppa	3	Maakunnallinen
Ruovesi	74	Kattilakuopat-Huilahdenharju	3	Maakunnallinen
Ruovesi	77	Siikakangas	3	Maakunnallinen
Ruovesi, Tampere	80	Jakamakangas	3	Maakunnallinen
Tampere	87	Pyynikki	3	Maakunnallinen
Urjala	97	Hyrsynharju	3	Maakunnallinen
Valkeakoski	106	Rapolanharju	2	Valtakunnallinen
Virrat	110	Isoharju-Ilmarisenhauta	3	Maakunnallinen
Virrat	111	Lakarinharju	3	Maakunnallinen
Ylöjärvi	115	Teivaalanharju	3	Maakunnallinen
Ylöjärvi	116	Pikku-Ahvenisto - Julkujärvi	3	Maakunnallinen
Ylöjärvi	122	Kotkannokka	3	Maakunnallinen
Ylöjärvi	124	Pitkäkangas	3	Maakunnallinen
Ylöjärvi	125	Mullikummunmaa	3	Maakunnallinen
Ylöjärvi, Hämeenkyrö	129	Lintuharju	2	Valtakunnallinen
Ylöjärvi, Ikaalinen	131	Seitsemisharju	2	Valtakunnallinen

Arvokkaat harjualueet: paikalliset kohteet
Lähde: Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014

Arvoluokitus:
1. Kansainvälisesti arvokas
2. Valtakunnallisesti arvokas
3. Maakunnallisesti arvokas
4. Paikallisesti arvokas

Kunta	Numero	Nimi	Arvoluokka	Arvo
Akaa	1	Kalpekinharju	4	Paikallinen
Akaa	2	Konginharju	4	Paikallinen
Akaa	3	Salakkaniemi-Kangassaari	4	Paikallinen
Akaa	4	Saajanmitanharju	4	Paikallinen
Hämeenkyrö	5	Mannanmäki	4	Paikallinen
Hämeenkyrö	6	Kyröskoskenharju	4	Paikallinen
Hämeenkyrö	7	Mahnalanharju	4	Paikallinen
Ikaalinen	10	Lindberginmäki	4	Paikallinen
Ikaalinen	12	Lauttakangas	4	Paikallinen
Ikaalinen	14	Hirviharju	4	Paikallinen
Ikaalinen	15	Teikangas	4	Paikallinen
Juupajoki	17	Kaaponharju	4	Paikallinen
Juupajoki	18	Huikonkangas-Käpylänkangas	4	Paikallinen
Juupajoki	19	Sahrakoski	4	Paikallinen
Juupajoki	20	Lakkaharju	4	Paikallinen
Kangasala	23	Kuohunharju	4	Paikallinen
Kangasala	25	Pikonlinna-Santasaari	4	Paikallinen
Kangasala	26	Teivaskukkula	4	Paikallinen
Kihniö	30	Harjuntie	4	Paikallinen
Kihniö	31	Kuivaniemi-Liettinen	4	Paikallinen
Kihniö	32	Korhosenniemi-Huutoniemi	4	Paikallinen
Lempäälä	33	Maailmansyrjä-Pitkäsaari	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula	35	Hiidenhauta	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula	37	Loilanniemi	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula	38	Selkisaari	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula	39	Kettukangas-Pollarinkangas	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula	40	Hiekkaniemi-Hirviniemi	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula, Keuruu	42	Kirstinharju	4	Paikallinen
Mänttä-Vilppula, Virrat	43	Pitkäniemi	4	Paikallinen
Nokia	45	Viikinharju	4	Paikallinen
Orivesi	46	Hiekkaharju	4	Paikallinen
Orivesi	48	Pitkäkari-Sorminiemi	4	Paikallinen
Parkano	49	Harjukangas-Isosalonmäki	4	Paikallinen
Parkano	50	Isosaari-Viitasaari	4	Paikallinen
Parkano	52	Jylhänmäki	4	Paikallinen
Parkano	53	Naapunniemi	4	Paikallinen
Parkano	54	Tornimäki	4	Paikallinen
Parkano	55	Lätäkköneva-Ahvenlampi	4	Paikallinen
Pälkäne	61	Köykkäänharju-Eskolanharju	4	Paikallinen
Pälkäne	62	Karinkärki	4	Paikallinen
Pälkäne	65	Tuliharju	4	Paikallinen
Pälkäne	66	Korhonkärki	4	Paikallinen
Ruovesi	70	Kuuroharju-Tuomelanharju	4	Paikallinen
Ruovesi	71	Kautunharju-Nuijaharju	4	Paikallinen
Ruovesi	72	Koukkulammi-Vesitorni	4	Paikallinen
Ruovesi	73	Peskanharju-Iloisetmäet	4	Paikallinen
Ruovesi	75	Karkausniemi	4	Paikallinen
Ruovesi	76	Kuivajärvi-Valkeajärvi	4	Paikallinen
Ruovesi	78	Santakangas	4	Paikallinen
Ruovesi, Mänttä-Vilppula	79	Leppäkangas	4	Paikallinen
Ruovesi, Virrat	81	Kukkokangas	4	Paikallinen
Sastamala	82	Houhajärvi	4	Paikallinen
Sastamala	83	Rajamäki	4	Paikallinen

Sastamala	84	Hyynilänkangas	4	Paikallinen
Sastamala	85	Jyrmysharju	4	Paikallinen
Tampere	86	Aakkulanharju	4	Paikallinen
Tampere	88	Epilänharju	4	Paikallinen
Tampere	89	Vetämäkannanniemi	4	Paikallinen
Tampere	90	Helvetinhauta	4	Paikallinen
Tampere	91	Aunionkangas	4	Paikallinen
Tampere	92	Rääkkykangas	4	Paikallinen
Tampere	93	Ala-Pirttijärvi	4	Paikallinen
Urjala	94	Jussarinharju	4	Paikallinen
Urjala	95	Uurtaanharju	4	Paikallinen
Urjala	96	Päärtinmäki-Hangaslammi	4	Paikallinen
Urjala	98	Juurtinkangas	4	Paikallinen
Urjala	99	Isomäki	4	Paikallinen
Urjala	100	Jeltinkangas-Pirttilamminkangas	4	Paikallinen
Valkeakoski	101	Mäntysaaret-Mainiemi	4	Paikallinen
Valkeakoski	102	Selkäsaaret-Oitinkinnas	4	Paikallinen
Valkeakoski	103	Helkavuori	4	Paikallinen
Valkeakoski	104	Lukonmäenharju	4	Paikallinen
Valkeakoski	105	Huittulanharju	4	Paikallinen
Valkeakoski	107	Kaira-Kankaankärki	4	Paikallinen
Virrat	108	Pihtiharju	4	Paikallinen
Virrat	109	Hyypänkukkula	4	Paikallinen
Virrat	112	Kangasjärvenharju	4	Paikallinen
Virrat	113	Saukkolammenharju	4	Paikallinen
Virrat, Ylöjärvi	114	Ruoketjärven harju	4	Paikallinen
Ylöjärvi	117	Kolikangas	4	Paikallinen
Ylöjärvi	119	Kourinharju	4	Paikallinen
Ylöjärvi	120	Hangasjärven kangas	4	Paikallinen
Ylöjärvi	121	Kuhaluoto-Leponokka	4	Paikallinen
Ylöjärvi	123	Lammasniemi	4	Paikallinen
Ylöjärvi	126	Matinharju	4	Paikallinen
Ylöjärvi	127	Paattiharju	4	Paikallinen
Ylöjärvi, Hämeenkyrö	128	Niemenkangas	4	Paikallinen
Ylöjärvi, Hämeenkyrö	118	Niemenmäki	4	Paikallinen
Ylöjärvi, Hämeenkyrö	130	Vilpeenharju	4	Paikallinen

KARTTA 20

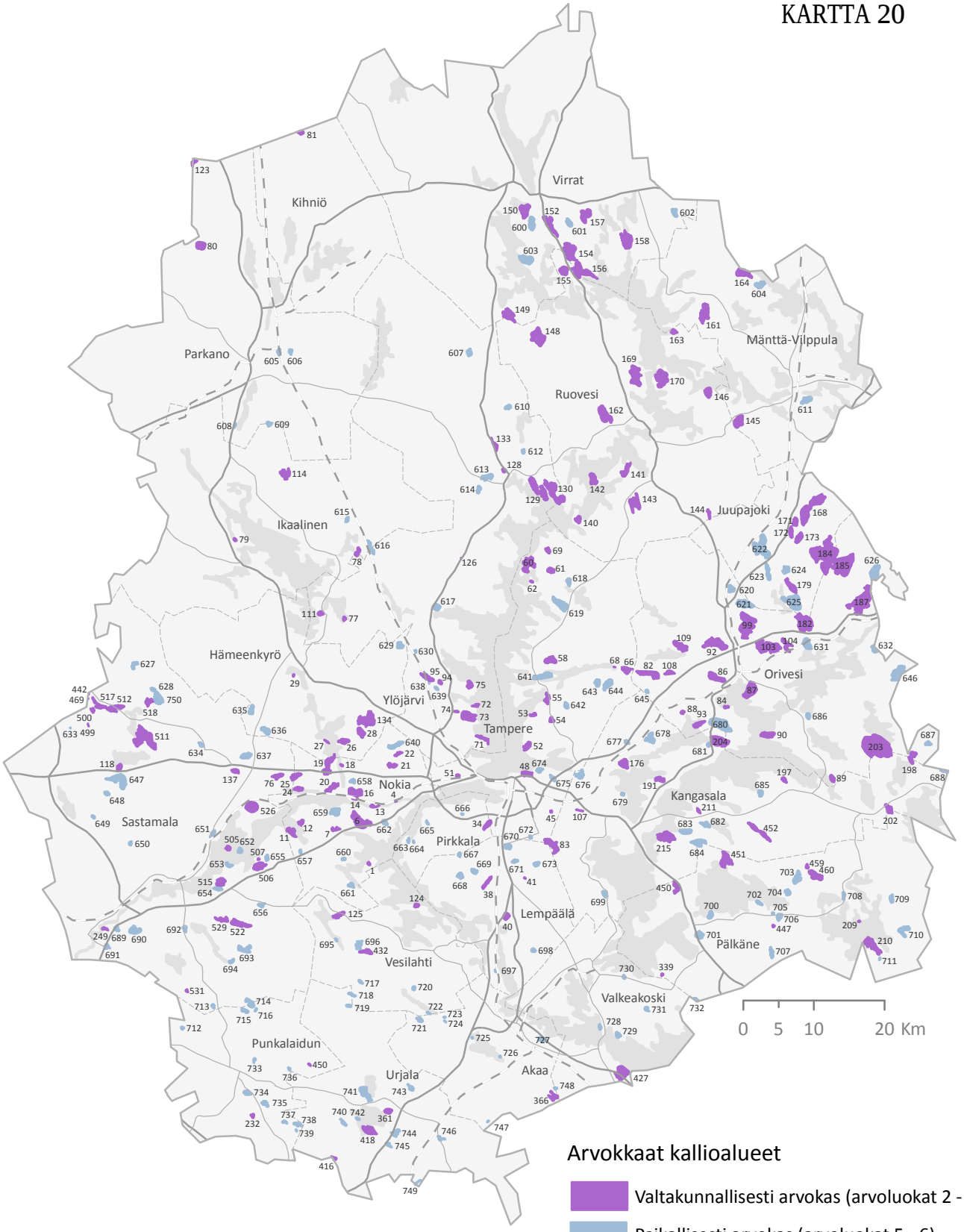

Arvokkaat kallioalueet

Valtakunnallisesti arvokas (arvoluokat 2 - 4)

Paikallisesti arvokas (arvoluokat 5 - 6)

Paikallisesti arvokkaita kallioalueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Arvokkaat kallioalueet: valtakunnalliset kohteet (arvoluokat 2 - 4)
Lähde: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä (VYH 1995), Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet I ja II (SYKE 1996)

Arvoluokitus:
1. Ainutlaatuinen kallioalue
2. Erittäin arvokas kallioalue
3. Hyvin arvokas kallioalue
4. Arvokas kallioalue
5. Kohtalaisen arvokas kallioalue
6. Jonkin verran arvokas kallioalue
7. Kallioalueen maisema- ja luonnonarvot vähäiset

Kunta	Numero	Nimi	Arvoluokka	Arvo
Akaa, Valkeakoski	366	Korkealanvuori-Pöömäenvuori	4	Arvokas
Hämeenkyrö	29	Patasenvuori	4	Arvokas
Hämeenkyrö	134	Kaitajärvenvuoret	4	Arvokas
Hämeenkyrö	28	Seinävuori	3	Hyvin arvokas
Hämeenkyrö	26	Mustikkavuori-Kotinvuori	4	Arvokas
Hämeenkyrö	27	Pitkäniemen kalliot	3	Hyvin arvokas
Ikaalinen	114	Vähä-Ojajärven kalliot	4	Arvokas
Ikaalinen	79	Uuraslahdenkallio	4	Arvokas
Ikaalinen, Ylöjärvi	78	Väinänvuori	4	Arvokas
Juupajoki	168	Pylkinvuori-Tuulenhuhdanmäki	4	Arvokas
Juupajoki	171	Moisionvuori	4	Arvokas
Juupajoki	172	Piilamminvuori	3	Hyvin arvokas
Juupajoki	173	Hirvivuori	4	Arvokas
Juupajoki	179	Pohjanvuori-Koirainvuori	4	Arvokas
Juupajoki, Orivesi	184	Tuohivuori-Valkeavuori	3	Hyvin arvokas
Juupajoki, Orivesi	182	Riuttavuoret-Junkinvuori	4	Arvokas
Kangasala	176	Haralanharju	3	Hyvin arvokas
Kangasala	191	Kaukavuori-Parmalanvuori	4	Arvokas
Kangasala	197	Kalkkivuori	4	Arvokas
Kangasala	211	Maamonvuori	4	Arvokas
Kangasala	107	Pitkäjärven kallio	4	Arvokas
Kangasala	452	Kaakkovuori-Holtanmäki	4	Arvokas
Kangasala	215	Keikanvuori-Lietisvuori	4	Arvokas
Kangasala, Orivesi	204	Mäyränvuori-Sudenpesänvuori	3	Hyvin arvokas
Kangasala, Tampere, Lempäälä	83	Houkanvuori-Ruutananvuoristo	4	Arvokas
Kihniö, Jalasjärvi	81	Käskyvuori	3	Hyvin arvokas
Lempäälä	38	Siisjärvenkukkula	3	Hyvin arvokas
Lempäälä	41	Pirunlinna	4	Arvokas
Lempäälä	40	Herralanvuori-Rassanvuori	4	Arvokas
Mänttä-Vilppula	164	Koninvuori	4	Arvokas
Mänttä-Vilppula	161	Lillovuori-Susivuori	2	Erittäin arvokas
Mänttä-Vilppula	145	Kankaanpäänvuori	4	Arvokas
Nokia	22	Huuhkajanvuori	4	Arvokas
Nokia	21	Porrasjärvi-Kalliojärvi	4	Arvokas
Nokia	18	Kyöpelinvuori	4	Arvokas
Nokia	20	Ketaranvuori-Vaunuvuori	4	Arvokas
Nokia	24	Kalkkivuori	3	Hyvin arvokas
Nokia	16	Haaparata-Ruutananvuori	3	Hyvin arvokas
Nokia	14	Hakavuori	4	Arvokas
Nokia	4	Kullaanvuori	4	Arvokas
Nokia	13	Pöllönvuori	2	Erittäin arvokas
Nokia	6	Helaamäki-Pihtikorvenvuori	2	Erittäin arvokas
Nokia	12	Naakonvuori	4	Arvokas
Nokia	7	Kivipyykkivuori	4	Arvokas
Nokia	11	Vanajavuori-Haukkavuori-Lapinvuori	2	Erittäin arvokas
Nokia	1	Haistianvuori	4	Arvokas
Nokia, Hämeenkyrö	19	Vuorenmaanvuori-Mustikkakangas	2	Erittäin arvokas
Nokia, Sastamala	25	Peltokankaanvuori	2	Erittäin arvokas

Orivesi	92	Humalavuori-Karahonganvuori	4	Arvokas
Orivesi	104	Aurikkovuori-Sulkuvuori	2	Erittäin arvokas
Orivesi	103	Sonsarinvuori-Raiskionvuori	2	Erittäin arvokas
Orivesi	109	Vuorilahdenvuori-Paltanmäki	4	Arvokas
Orivesi	108	Kutemavuori-Rantavuori	4	Arvokas
Orivesi	185	Lahovuori-Ruutananvuori	3	Hyvin arvokas
Orivesi	99	Seppälänvuoren-Ärrälänvuoren kallio	4	Arvokas
Orivesi	82	Harjunvuori-Yläinenvuori	2	Erittäin arvokas
Orivesi	86	Huppionvuori	2	Erittäin arvokas
Orivesi	87	Korrinvuori-Solttilanvuoret	4	Arvokas
Orivesi	84	Mustavuori	3	Hyvin arvokas
Orivesi	88	Sarkkilansalon kallio	4	Arvokas
Orivesi	93	Hohkakorvenkalliot	4	Arvokas
Orivesi	90	Eräpyhä	2	Erittäin arvokas
Orivesi	89	Paimennusvuori	4	Arvokas
Orivesi, Jämsä	187	Harovuori-Kalkunkorkea	4	Arvokas
Orivesi, Kangasala	203	Sinivuori	4	Arvokas
Orivesi, Kangasala	198	Peltovuori-Kivisalmenvuori	3	Hyvin arvokas
Parkano	80	Alkkianvuori	4	Arvokas
Parkano, Jalasjärvi	123	Majurinvuori-Ruskiavuori	4	Arvokas
Pirkkala, Tampere	34	Taaporinvuori-Myllyvuori	4	Arvokas
Punkalaidun	450	Kauvuori	4	Arvokas
Punkalaidun	232	Faaraonvuori	4	Arvokas
Pälkäne	451	Pälkänevuori-Kapeanrannanvuori	4	Arvokas
Pälkäne	459	Tulivuori	4	Arvokas
Pälkäne	460	Korppivuori-Laurilanvuori	4	Arvokas
Pälkäne	450	Mustikkavuori-Kiimakallio	4	Arvokas
Pälkäne	209	Salminkallio	4	Arvokas
Pälkäne	447	Tepulinna	4	Arvokas
Pälkäne	210	Haikanvuori	2	Erittäin arvokas
Pälkäne	339	Pykälänvuori	4	Arvokas
Pälkäne, Kangasala	202	Karivuori	4	Arvokas
Ruovesi	155	Riistahuhdanvuori-Siipioravanvuori	3	Hyvin arvokas
Ruovesi	148	Iso Helvetinjärven kalliomaasto	3	Hyvin arvokas
Ruovesi	163	Huhkainvuori	4	Arvokas
Ruovesi	169	Mannisenvuori-Pölkkyvuori	4	Arvokas
Ruovesi	170	Heinämäki	4	Arvokas
Ruovesi	146	Kytövuori	4	Arvokas
Ruovesi	162	Kotavuori-Kalliojärvi	2	Erittäin arvokas
Ruovesi	141	Pirulanvuori-Kalliolinna	3	Hyvin arvokas
Ruovesi	142	Velhonvuori-Kettuvuori	2	Erittäin arvokas
Ruovesi	143	Vuorenmaanvuori-Roominnotko	3	Hyvin arvokas
Ruovesi	140	Tokosenvuori	4	Arvokas
Ruovesi, Juupajoki	144	Kuivajärven kallio	4	Arvokas
Sastamala	517	Suodenjärven kalliot	2	Erittäin arvokas
Sastamala	518	Levonniitunkallio	4	Arvokas
Sastamala	512	Rensselinvuori	3	Hyvin arvokas
Sastamala	500	Korkeakallio-Rajakallio	4	Arvokas
Sastamala	499	Heinimäen kalliot	4	Arvokas
Sastamala	511	Hautavuoren kalliomaasto	2	Erittäin arvokas
Sastamala	118	Soukonvuori	4	Arvokas
Sastamala	137	Huuhkavuori	3	Hyvin arvokas
Sastamala	76	Ryömälänvuori	2	Erittäin arvokas
Sastamala	526	Jyränvuori	4	Arvokas
Sastamala	505	Pirunvuori	2	Erittäin arvokas
Sastamala	507	Linnavuori	4	Arvokas
Sastamala	506	Kalmasvuori-Pyhällönvuori	4	Arvokas
Sastamala	515	Huuhkajanvuori-Inkavuori	4	Arvokas
Sastamala	529	Ritavuori-Kulonvuori	4	Arvokas
Sastamala	522	Kirkkovuori-Kotovuori	4	Arvokas
Sastamala	249	Karausvuori	4	Arvokas
Sastamala	531	Hakavuori	4	Arvokas
Sastamala, Lavia	442	Laakakallio	3	Hyvin arvokas

Sastamala, Lavia	469	Karhuvuori-Kuusniemennokka	4	Arvokas
Tampere	58	Neevuori	2	Erittäin arvokas
Tampere	68	Peräpohjan kallio	4	Arvokas
Tampere	66	Mustalaisvuori-Peräjärvi	2	Erittäin arvokas
Tampere	69	Kulhanvuori	3	Hyvin arvokas
Tampere	60	Ahvenvuori-Helaavuori	3	Hyvin arvokas
Tampere	61	Löytänänvuori	3	Hyvin arvokas
Tampere	62	Koivuvuori	4	Arvokas
Tampere	55	Hulkkionvuori-Lautakatonmäki	3	Hyvin arvokas
Tampere	53	Säynävänlahden kalliot	4	Arvokas
Tampere	54	Korvenvuori	4	Arvokas
Tampere	52	Alasenlahden kalliot	2	Erittäin arvokas
Tampere	48	Tuomikallio-Pirunvuori	4	Arvokas
Tampere	51	Ristimäki	4	Arvokas
Tampere	45	Hikivuori	3	Hyvin arvokas
Urjala	361	Hakaraiva	4	Arvokas
Urjala	418	Kormuntinvuori	3	Hyvin arvokas
Urjala, Humppila	416	Sammakkolamminkallio	4	Arvokas
Valkeakoski	427	Tunturivuori-Porsasvuori	4	Arvokas
Vesilahti	124	Pirunvuori	2	Erittäin arvokas
Vesilahti	125	Lokkerinvuoret-Laskunvuori	4	Arvokas
Vesilahti	432	Nikkilänvuori	4	Arvokas
Virrat	150	Pukkivuori-Suonijärvenvuori	4	Arvokas
Virrat	157	Luomanvuori-Tiitusmäki	4	Arvokas
Virrat	152	Yläinen Toriseva-Inkerinkallio	2	Erittäin arvokas
Virrat	158	Takavuori-Kehvelinvuori	2	Erittäin arvokas
Virrat	154	Ronavuori	2	Erittäin arvokas
Virrat, Ruovesi	156	Jouttivuori-Löyttyvuori	3	Hyvin arvokas
Virrat, Ruovesi	149	Kööpelinvuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	133	Rumavuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	128	Särkivuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	129	Ammunteenvuori-Rättivuori	3	Hyvin arvokas
Ylöjärvi	126	Poikeluksen pallograniitti	2	Erittäin arvokas
Ylöjärvi	111	Ansomäki	4	Arvokas
Ylöjärvi	77	Hirviniemen kalliot	4	Arvokas
Ylöjärvi	95	Särkivuori-Väärnynvuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	94	Kaitijärven kallio	4	Arvokas
Ylöjärvi	75	Mustavuori-Pirunvuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	72	Isomäki	2	Erittäin arvokas
Ylöjärvi	74	Naurisvuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	73	Mastosvuori-Paskovuori	4	Arvokas
Ylöjärvi	71	Siivikkala	2	Erittäin arvokas
Ylöjärvi, Ruovesi	130	Kylmävuori-Engelsmanninvuori	3	Hyvin arvokas

Arvokkaat kallioalueet: paikalliset kohteet (arvoluokat 5 - 6)
Lähde: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä (VYH 1995), Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet I ja II (SYKE 1996)

Arvoluokitus:
1. Ainutlaatuinen kallioalue
2. Erittäin arvokas kallioalue
3. Hyvin arvokas kallioalue
4. Arvokas kallioalue
5. Kohtalaisen arvokas kallioalue
6. Jonkin verran arvokas kallioalue
7. Kallioalueen maisema- ja luonnonarvot vähäiset

Kunta	Numero	Nimi	Arvoluokka	Arvo
Akaa	721	Sormussuonkallio	6	Jonkin verran arvokas
Akaa	747	Kuntturinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Akaa	725	Vironvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Akaa	726	Aakalanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Akaa	727	Nahkialanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Akaa	724	Laonnutvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Akaa	723	Sissinkallio	5	Kohtalaisen arvokas
Hämeenkyrö	636	Kinkinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Hämeenkyrö	635	Ritalanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Hämeenkyrö	629	Majamaankulman kallio	5	Kohtalaisen arvokas
Ikaalinen	615	Rastasvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ikaalinen, Parkano	609	Pirttikallio	5	Kohtalaisen arvokas
Ikaalinen, Ylöjärvi	616	Kolunkukku	5	Kohtalaisen arvokas
Juupajoki	625	Sippavuori-Koskenkorvanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Juupajoki	624	Tiihanlinna	5	Kohtalaisen arvokas
Juupajoki	623	Myllyvuori-Haukkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Juupajoki	622	Piilovuori-Telastenvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	699	Kokovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	679	Lukonkallio	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	677	Haukkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	678	Kirkkokallio-Heramaanjärvi	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	683	Pohjanvuori-Kullonvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	681	Pyyvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	682	Kurmittavuori-Puharinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala	685	Vierikkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala, Kuhmoinen	688	Köykänpiikki	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala, Pälkäne	684	Ahdinvuori-Ahveniskorkee	5	Kohtalaisen arvokas
Kangasala, Tampere	676	Väljäsuon kalliot	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	697	Pyhällönvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	698	Hymiä	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	669	Kalliojärven kalliot	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	668	Parikkavuori-Latikkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	671	Korppuenvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	670	Lehtivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Lempäälä	673	Kuurnakorven kalliot	6	Jonkin verran arvokas
Lempäälä, Pirkkala	667	Kokkovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Mänttä-Vilppula	611	Mäntymäki	5	Kohtalaisen arvokas
Mänttä-Vilppula	604	Haikkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	657	Kesonvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	660	Hämysvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	661	Humalojanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	659	Nupinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	658	Viinavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	662	Naulonvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Nokia	640	Siperianvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi	631	Pentinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi	687	Passunvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi	645	Vitavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi	680	Korvenvuorenkallio	5	Kohtalaisen arvokas

Orivesi	620	Näppivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi	621	Savivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi	686	Perhovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi, Jämsä	632	Mustikkavuori-Lepovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi, Jämsä	626	Vieruvuori-Vehmaanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Orivesi, Kuhmoinen, Jämsä	646	Käärmevuori-Heplenka	5	Kohtalaisen arvokas
Parkano	608	Oukaronkromu	5	Kohtalaisen arvokas
Parkano	606	Iso Rounionvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Parkano	605	Kirkkovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pirkkala	665	Paravuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pirkkala	664	Kellukkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pirkkala	663	Savilahden kallio	6	Jonkin verran arvokas
Pirkkala	666	Vuorenhaka	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	712	Mattilankallio	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	735	Myllyvuori-Pumpunkallio	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	736	Lylysmäki	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	737	Isovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	734	Kelkkakallio (Tornikallio)	6	Jonkin verran arvokas
Punkalaidun	733	Pässinkallio (Passinkallio)	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	715	Iso Seinäkallio - Pikku Seinäkallio	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	716	Särkikallio	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	738	Järvenrantavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun	739	Sarkkilankallio	5	Kohtalaisen arvokas
Punkalaidun, Sastamala	714	Sammakkavuori-Tomminvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	707	Näherinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	711	Tossunmäki	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	702	Kaivannonvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	705	Korkeisvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	704	Nuorioisvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	706	Mustikkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	703	Ahveniskallio-Haukkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	708	Rihkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	709	Hirvivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	710	Vahlevuori	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	732	Keltakallio	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	700	Myyränmäki	5	Kohtalaisen arvokas
Pälkäne	701	Siltastenvuori-Lautakallio	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	628	Lammasvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	750	Maununvuori-Pakkovuoret	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	627	Satulavuori-Lippuvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	713	Kytövuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	692	Järvenpäänvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	694	Halkivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	693	Isovuori-Törmänvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	650	Korvenkalliot	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	654	Luukolanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	653	Hurunvuori-Kankaanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	651	Järventaustanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	656	Ohrankankaanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	655	Vihakkaanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	652	Kulhaanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	689	Paunuvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	690	Seinäkallio-Heiskalankalliot	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	691	Pokankallio	6	Jonkin verran arvokas
Sastamala	649	Kartanonvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	648	Viitavuori	6	Jonkin verran arvokas
Sastamala	633	Jattujärvi	6	Jonkin verran arvokas
Sastamala	647	Tornivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	634	Ohristonvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Sastamala	637	Porttivuori (Porttivuoret)	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	672	Myllyvuori	6	Jonkin verran arvokas
Tampere	675	Hepovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	674	Soukonvuori	5	Kohtalaisen arvokas

Tampere	642	Koiravuori	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	641	Riihivuori-Naalunvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	618	Kurjenvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	619	Seinävuorenmaa	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	643	Tornivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Tampere	644	Pänkävuori-Vihtavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	749	Myllyvuori-Sokealamminvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	745	Mielieönmäki	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	742	Kajaniemi	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	740	Kantalanvuori-Astalanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	741	Valkeakangas-Lonkanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	719	Miekkostenvuori	6	Jonkin verran arvokas
Urjala	743	Myllyvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	744	Korkeavuori-Pykälönvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala	746	Sutostenmäki-Pränninvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Urjala, Vesilahti	718	Rantalanvuori-Komunvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Valkeakoski	728	Saunalahdenkallio	5	Kohtalaisen arvokas
Valkeakoski	748	Patavuori	6	Jonkin verran arvokas
Valkeakoski	729	Riisivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Valkeakoski	730	Koivuniemenkalliot	5	Kohtalaisen arvokas
Valkeakoski	731	Röökinänvuori	6	Jonkin verran arvokas
Vesilahti	695	Haukkavuori	5	Kohtalaisen arvokas
Vesilahti	717	Rimminvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Vesilahti	696	Luukkaalanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Vesilahti	720	Pussimäenvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Vesilahti, Akaa	722	Ronkionvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Virrat	603	Munkkivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Virrat	600	Hooropinvuori-Kulokallio	5	Kohtalaisen arvokas
Virrat	601	Lehtivuori	5	Kohtalaisen arvokas
Virrat	602	Isovuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	630	Kaurisvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	638	Suorsalammin kallio	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	639	Liimolanvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	617	Isomäki	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	607	Pitämävuoret	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	612	Piikainvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	614	Helvetinvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	613	Vattuvuori-Leponiemenvuori	5	Kohtalaisen arvokas
Ylöjärvi	610	Lumivuori	5	Kohtalaisen arvokas

KARTTA 21

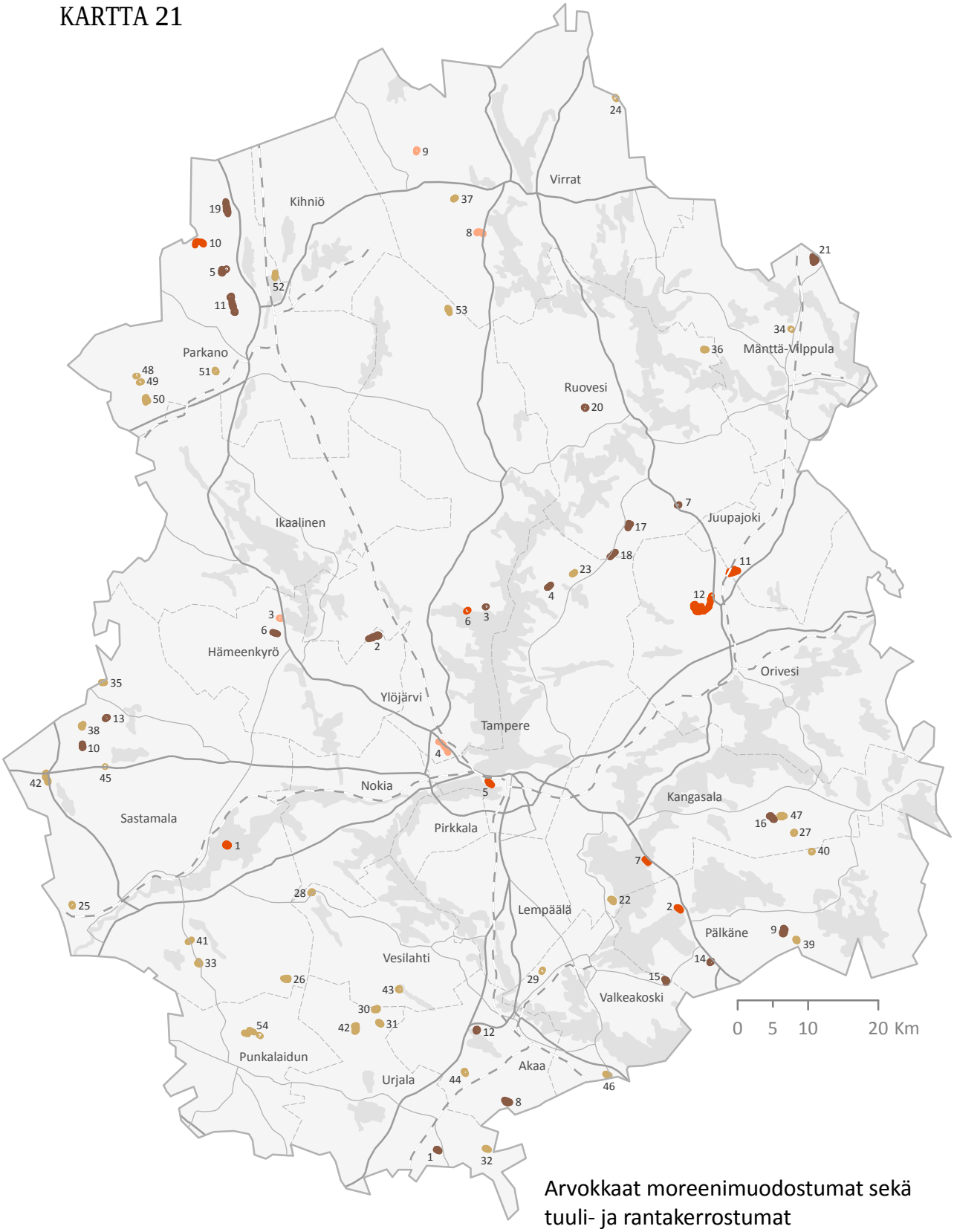

Arvokkaat moreenimuodostumat sekä tuuli- ja rantakerrostumat

- Valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma
- Seudullisesti arvokas moreenimuodostuma
- Valtakunnallisesti arvokas tuuli- ja rantakerrostuma
- Seudullisesti arvokas tuuli- ja rantakerrostuma

Seudullisesti arvokkaita moreenimuodostumia sekä seudullisesti arvokkaita tuuli- ja rantakerrostumia ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Arvokkaat moreenimuodostumat: valtakunnalliset kohteet
Lähde: Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat (YM 2007)

Arvoluokitus:
1. Kansainvälisesti arvokas
2. Kansainvälisesti arvokas
3. Valtakunnallisesti arvokas
4. Valtakunnallisesti arvokas
5. Seudullisesti arvokas

Kunta	Numero	Nimi	Tyyppi	Arvoluokka	Arvo
Akaa	8	Vahervuori	Kumpumoreeni	3	Valtakunnallisesti arvokas
Akaa	12	Isomäki	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Hämeenkyrö	6	Kakkurilammen reunamoreeni	Reunamoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Hämeenkyrö	2	Ruohomäenahde	Reunamoreeni	3	Valtakunnallisesti arvokas
Kangasala	16	Piirilahden kumpumoreenialue	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Mänttä- Vilppula	21	Hirvimäki	Drumliini	4	Valtakunnallisesti arvokas
Parkano	19	Kannonrannan drumliini	Drumliini	4	Valtakunnallisesti arvokas
Parkano	5	Huhdanmäki	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Parkano	11	Katajalamminkangas	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Pälkäne	9	Kallioisjärvenkorpi	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Pälkäne	14	Ilkonvuori	Kumpumoreeni	3	Valtakunnallisesti arvokas
Ruovesi	7	Notkosillanmäki	Reunamoreeni	3	Valtakunnallisesti arvokas
Ruovesi	18	Jakamakangas	Reunamoreeni	3	Valtakunnallisesti arvokas
Ruovesi	17	Pikkunevan reunamoreeni	Reunamoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Ruovesi	20	Isomäki	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Sastamala	10	Palomäenvuori	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Sastamala	13	Jyrän kumpumoreenialue	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Tampere	4	Mäntymäki	Reunamoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Urjala	1	Koskuanmäki	Drumliini	4	Valtakunnallisesti arvokas
Valkeakoski	15	Työlänjärven kumpumoreenialue	Kumpumoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas
Ylöjärvi	3	Myllymäki	Reunamoreeni	4	Valtakunnallisesti arvokas

Arvokkaat moreenimuodostumat: seudulliset kohteet
Lähde: Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat (YM 2007); julkaisun tausta-aineisto (ei kattava)

Arvoluokitus:
1. Kansainvälisesti arvokas
2. Kansainvälisesti arvokas
3. Valtakunnallisesti arvokas
4. Valtakunnallisesti arvokas
5. Seudullisesti arvokas

Kunta	Numero	Nimi	Tyyppi	Arvoluokka	Arvo
Akaa	44	Mäkirinne	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Kangasala	27	Hanhiluponkorpi	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Kangasala	22	Haltianiemi	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Kangasala	47	Ahvenaisjärvi luoteinen	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Mänttä -Vilppula	34	Kotipelto	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Parkano	48	Likolammi	Reunamoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Parkano	49	Mäki	Reunamoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Parkano	50	Raivaluoma	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Parkano	51	Isosalonmäki	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Parkano	52	Kylmälahti läntinen	Drumliini	5	Seudullisesti arvokas
Punkalaidun	54	Ristikangas	Drumliini	5	Seudullisesti arvokas
Pälkäne	40	Laipanrahka	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Pälkäne	39	Koijärvi luoteinen	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Ruovesi	36	Koivujärvi luoteinen	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	38	Mustalaisharju	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	25	Huhdanvuori	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	33	Rompunmaa	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	26	Rajavuori	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	41	Nurmela	Reunamoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	42	Huhtala	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala	45	Putaja	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Sastamala, Lavia	35	Välisuo	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Tampere	23	Jussila	Reunamoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Urjala	30	Kärpänkivet itäinen	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Urjala	31	Laukkoparvenmäki	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Urjala	32	Lystinkangas	Drumliini	5	Seudullisesti arvokas
Urjala	42	Talvitienkorpi	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Valkeakoski	29	Yhteistenmäki	Reunamoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Valkeakoski	46	Pyhäsuo läntinen	Drumliini	5	Seudullisesti arvokas
Vesilahti	28	Ojala	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Vesilahti	43	Karhunmäki luode	Kumpumoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Virrat	24	Ahvenlampi	Drumliini	5	Seudullisesti arvokas
Virrat	37	Vehkajärvi	Reunamoreeni	5	Seudullisesti arvokas
Ylöjärvi	53	Lehtikangas	Drumliini	5	Seudullisesti arvokas

Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat: valtakunnalliset kohteet

Lähde: Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat (YM 2011)

Arvoluokitus:
1. Kansainvälisesti arvokas
2. Valtakunnallisesti arvokas
3. Valtakunnallisesti arvokas
4. Valtakunnallisesti arvokas
5. Seudullisesti arvokas

Kunta	Numero	Nimi	Tyyppi	Arvoluokka	Arvo
Juupajoki	11	Lakkaharju	Tuulikerrostuma	3	Valtakunnallisesti arvokas
Kangasala	7	Vehoniemenharju	Rantakerrostuma	4	Valtakunnallisesti arvokas
Orivesi	12	Onnistaipale	Tuulikerrostuma	3	Valtakunnallisesti arvokas
Parkano	10	Alkkianvuoren rantakerrostuma	Rantakerrostuma	4	Valtakunnallisesti arvokas
Pälkäne	2	Syrjänharju	Rantakerrostuma	4	Valtakunnallisesti arvokas
Sastamala	1	Pirunvuori (Ellivuori)	Rantakerrostuma	4	Valtakunnallisesti arvokas
Tampere	5	Pyynikki	Rantakerrostuma	4	Valtakunnallisesti arvokas
Ylöjärvi	6	Kotkanhieta	Rantakerrostuma	4	Valtakunnallisesti arvokas

Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat: seudulliset kohteet

Lähde: Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat (YM 2011); julkaisun tausta-aineisto (ei kattava)

Kunta	Numero	Nimi	Tyyppi	Arvoluokka	Arvo
Hämeenkyrö	3	Mannanmäki	Rantakerrostuma	5	Seudullisesti arvokas
Virrat	9	Hyypänkukkula	Rantakerrostuma	5	Seudullisesti arvokas
Virrat	8	Vaskivuoren huuhtoutumisraja	Rantakerrostuma	5	Seudullisesti arvokas
Ylöjärvi	4	Teivaalanharju	Rantakerrostuma	5	Seudullisesti arvokas

KARTTA 22

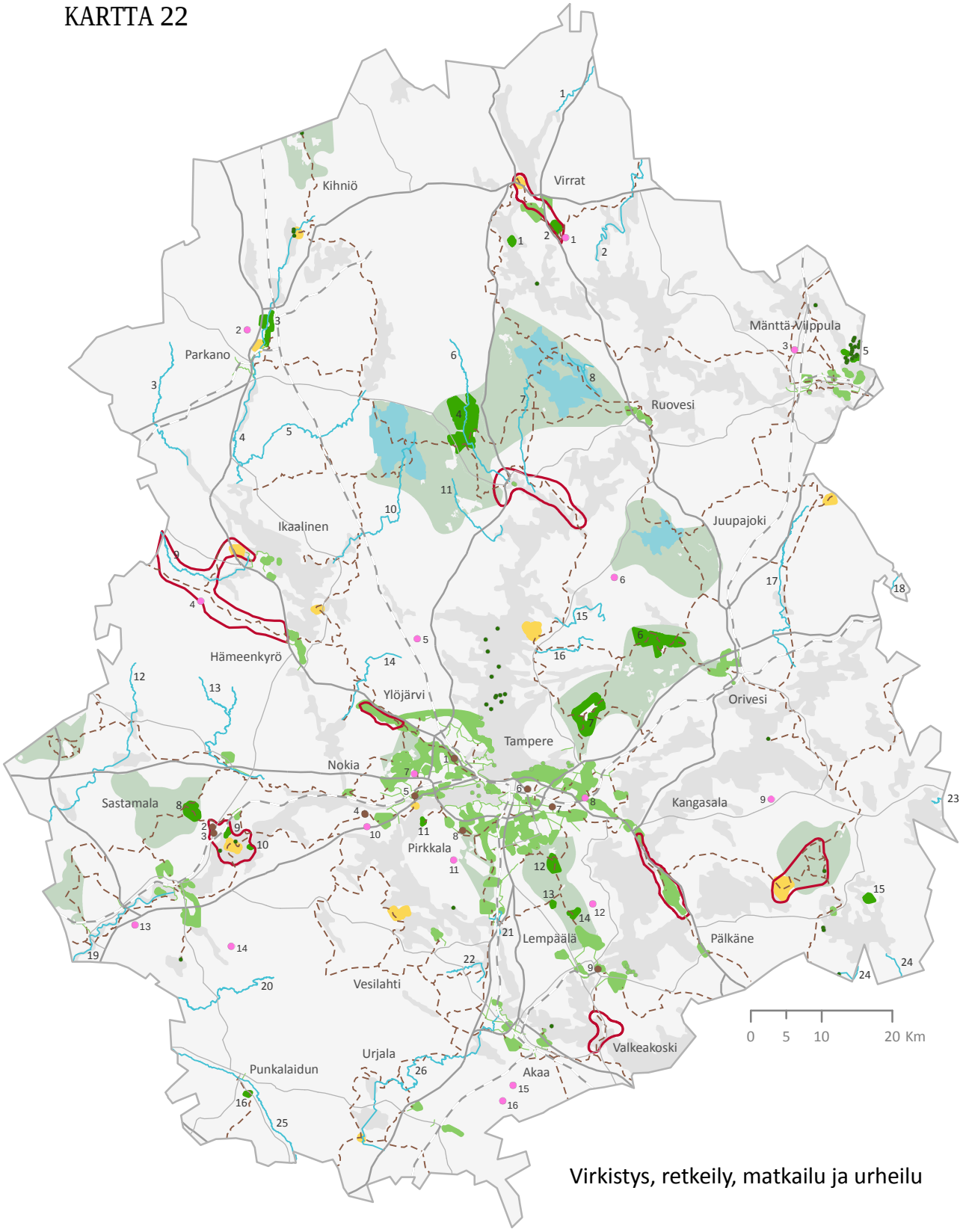
Kihniö
Virrat
Mänttä-Vilppula
Parkano
Ruovesi
Ikaalinen
Juupajoki
Hämeenkyrö
Ylöjärvi
Orivesi
Tampere
Nokia
Sastamala
Kangasala
Pirkkala
Lempäälä
Pälkäne
Vesilahti
Urjala
Punkalaidun
Akaa
Valkeakoski
0 5 10 20 Km
Virkistys, retkeily, matkailu ja urheilu
Virkistysalue
Virkistysalue
Retkeily- ja ulkoilualue
Retkeily- ja ulkoilualue
Kansallispuistot ja Siikaneva
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemi-palvelujen kannalta merkittävä
Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue
Matkailupalvelujen alue
Urheilupalvelujen alue
Ampuma- ja / tai moottoriratatoimintojen alue
Ulkoilureitti
Melontareitti
Viheryhteys

Retkeily- ja ulkoilualueet: aluevarausmerkinnät

Kunta	Numero	Nimi
Kangasala, Lempäälä	14	Rutajärvi
Lempäälä	12	Salmuksen ja Iso-Riutan järvet
Lempäälä	13	Kyynäröjärvi
Mänttä-Vilppula	5	Suutarinselän saaret
Orivesi	6	Pukalan virkistysmetsä
Parkano	3	Kaidatvedet
Pirkkala	11	Reipinniemi
Punkalaidun	16	Porttikallio
Pälkäne	15	Äikkäänselkä-Laitumenmäki
Sastamala	8	Ritajärvet
Sastamala	9	Papinsaari
Sastamala	10	Kaukuen saari
Tampere	7	Kintulampi
Virrat	1	Vaskisalo eli Salonsaari
Virrat	2	Lakarinharju
Ylöjärvi	4	Riuttaskorven virkistysmetsä

Melontareitit

Kunta	Numero	Nimi
Hämeenkyrö	14	Rokkakoskenjoen reitti
Ikaalinen	9	Jyllinjoen reitti
Ikaalinen	10	Sipsiönjoen reitti
Juupajoki	17	Sahajoen-Juupajoen reitti
Kangasala	23	Bifurkaatioreitti
Lempäälä	21	Lempäälän koskireitti
Orivesi	18	Hallin reitti
Parkano	3	Kovesjoen reitti
Parkano	4	Parkanon reitti
Parkano	5	Aurejoen reitti
Punkalaidun	25	Punkalaitumenjoki
Pälkäne	24	Vesijaon-Hauhon reitti
Ruovesi	8	Helvetinjärven kansallispuiston rotkojärvet
Sastamala	12	Kymmenen joen ja kymmenen järven reitti
Sastamala	13	Kyrönjoen-Pukaranjoen-Hiusjoen reitti
Sastamala	20	Sammaljoen reitti
Sastamala	19	Kokemäenjoen reitti
Tampere	15	Kiimajoen reitti
Tampere	16	Asuntilan reitti
Urjala	26	Tarpianjoen reitti
Vesilahti	22	Koskenjoen melontareitti
Virrat	2	Pihlajaveden reitti
Virrat	1	Ähtärin reitti
Ylöjärvi	11	Sikkilänjoen reitti
Ylöjärvi	7	Haukkajoen reitti
Ylöjärvi	6	Keihäsjoen reitti

Urheilupalvelujen alueet

Kunta	Numero	Nimi
Nokia	4	Nokia River Golf
Nokia	5	Jäähalli
Pirkkala	8	Golf Pirkkala
Sastamala	2	Lakeside Golf Vammala, Järvenranta-kenttä
Sastamala	3	Lakeside Golf Vammala, Pirunpelto-kenttä
Tampere	7	Kaukajärven soutustadion
Tampere	6	Hakametsän urheilukampus
Valkeakoski	9	Hyvinvointikampus
Ylöjärvi	1	Teivon ravirata

Ampuma- ja / tai moottoriratatoimintojen alueet

Kunta	Numero	Nimi
Akaa	16	Toijalan Seudun Ampujien ja Ruskeakiven ampumarata
Akaa	15	Akaan moottoriradat
Ikaalinen	4	Vatulan ampumaurheilukeskus
Kangasala	9	Mustakorven ampumarata
Kangasala	12	Kuohenmaan ampumaratavaraus
Kangasala	8	Lentola Green Karting Park
Lempäälä	11	Kokkovuoren haulikkoamumarata ja Satakunnan Lennoston ampumarata
Mänttä-Vilppula	3	Pollarin ampumarata
Nokia	10	Nokian ampumarata
Nokia	7	Nokian moottoriradat
Parkano	2	Visurinsalon ampumarata
Sastamala	13	Ajoksenkankaan ampuma- ja moottoriratavaraus
Sastamala	14	Matinsuon ampumarata
Tampere	6	Kaanaan moottoriurheilukeskus
Virrat	1	Jäähdyspohjan ampuma- ja moottorirata
Ylöjärvi	5	Tappikankaan ampumarata

Matkailupalvelujen alueet

Kunta	Nimi
Ikaalinen	Ikaalisten kylpylä
Juupajoki	Juupavaaran laskettelukeskus
Kihniö	Pyhäniemi
Nokia	Nokian kylpylä
Parkano	Käenkoski
Pälkäne	Sappeen matkailukeskus
Sastamala	Ellivuoren laskettelukeskus
Tampere	Maisansalo
Urjala	Nuutajärven lasikylä
Vesilahti	Laukko
Virrat	Herraskylä
Ylöjärvi	Haveri

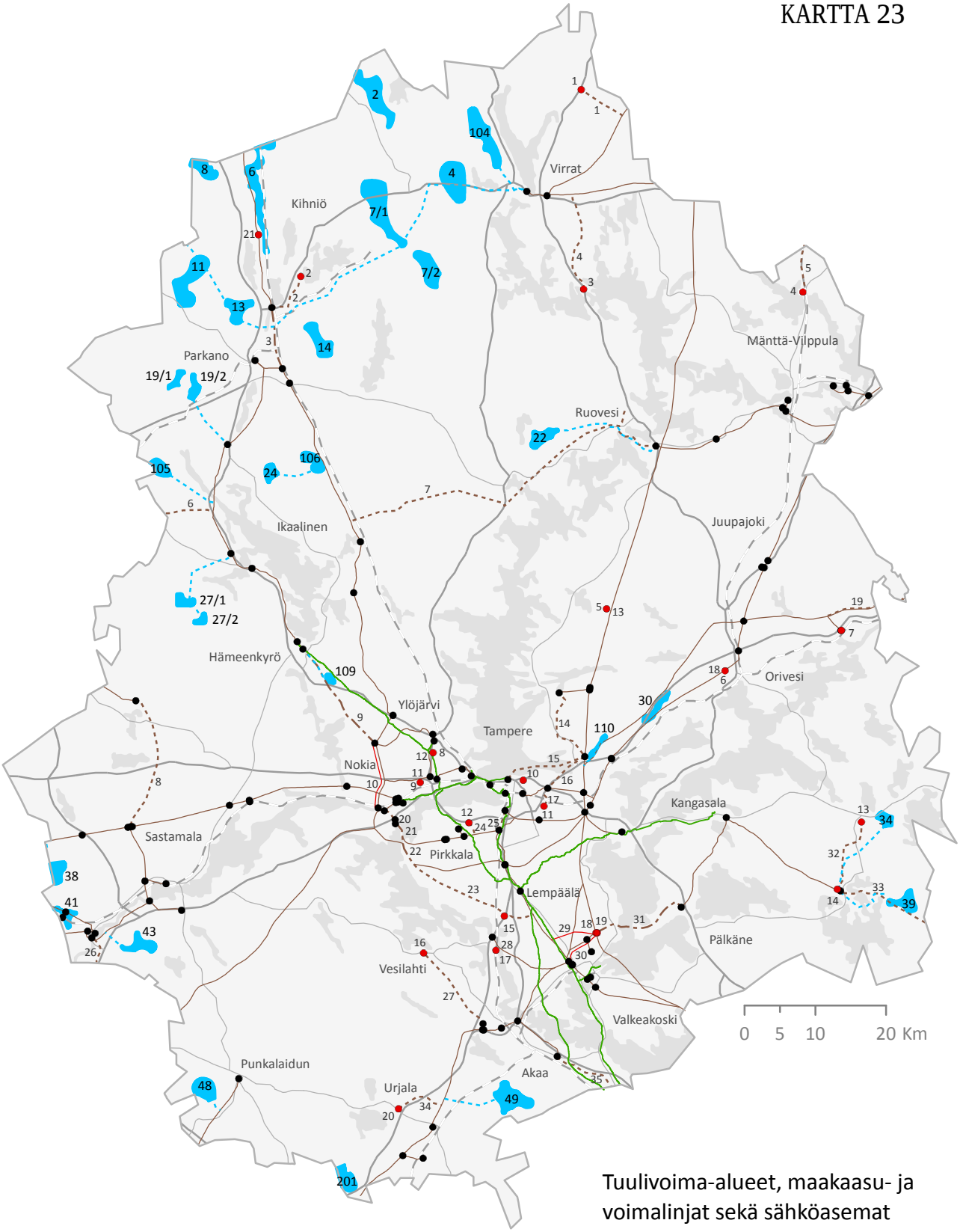

Tuulivoima-alueet, maakaasu- ja voimalinjat sekä sähköasemat

- Voimalinja
- Uusi voimalinja
- Nykyinen ja uusi voimalinja
- Voimalinjan yhteystarve
- Voimalinja ja yhteystarve
- Maakaasulinja
- Suunniteltu sähköasema
- Sähköasema

- Tuulivoima-alue
- Tuulivoima-alueiden liityntäjohdot (yhteystarve)

Tuulivoima-alueiden liityntäjohtoja ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Tuulivoima-alueet

Lähde: Voimaa tuulesta Pirkanmaalla. Tuulivoimaselvitys. (Pirkanmaan liitto 2012),
Voimaa tuulesta Pirkanmaalla. Uudet tuulivoiman selvitysalueet. (Pirkanmaan liitto 2013)

* = Katso tv1- ja tv2-merkintöjen suunnittelumääräys.

Kunta	Numero	Nimi	(lkm) Voimalat	(km2) Pinta-ala	Huom
Akaa	49	Karhunrahka	13	10	
Hämeenkyrö	27/2	Konikallio - Kivinevankalliot II	4	1	*
Hämeenkyrö	109	Tohlenmaankallio	5	1	*
Ikaalinen	105	Unnanneva	8	4	*
Ikaalinen	24	Tevaniemi	10	3	*
Ikaalinen	27/1	Konikallio - Kivinevankalliot I	6	3	*
Kangasala, Pälkäne	34	Kuhmalahti	5	3	
Kihniö, Parkano	6	Lylyneva - Louhineva	20	12	
Kihniö, Virrat	7/1	Myyränkangas - Pahkakummunmaa I	20	19	
Orivesi, Kangasala	30	Siitama	10	3	
Parkano	11	Takakangas - Pihlajaharju	25	15	
Parkano	13	Isoneva	10	7	
Parkano	8	Niskalamminkangas	8	5	
Parkano	19/1	Ronokorpi - Karjosillankorpi I	4	2	
Parkano	19/2	Ronokorpi - Karjosillankorpi II	6	3	
Parkano, Ikaalinen	106	Luikesneva - Susineva	10	5	*
Parkano, Kihniö	14	Isoneva - Lylyneva	15	8	
Punkalaidun	48	Isosuo	6	7	
Pälkäne	39	Hirvivuori - Saarikonmäki	10	5	
Sastamala	38	Kaakkimaa	10	5	
Sastamala	41	Kiimasuonkalliot	10	3	
Sastamala	43	Ajoksenkangas	10	5	
Tampere, Kangasala	110	Tarastejärvi - Loukkaankorvensuo	5	1	
Urjala	201	Urjala - Humppila	6	6	
Virrat	104	Äijänneva - Kummunmäki	10	12	
Virrat	4	Hanhisuo - Vehkamäki	15	14	
Virrat	2	Tuuranneva	15	12	
Virrat, Ylöjärvi	7/2	Myyränkangas - Pahkakummunmaa II	15	9	
Ylöjärvi, Ruovesi	22	Kyntömäki - Pikku-Kivijärvi	10	5	

Voimalinjojen yhteystarpeet

Kunta	Numero	Nimi	Linja
Akaa, Vesilahti	27	Viiala - Vesilahti	110kV
Ikaalinen	6	Jämijärvi	110kV
Ikaalinen, Ylöjärvi, Ruovesi	7	Sisättö - Kuru - Ruovesi - Ruhala	110kV
Lempäälä	28	Lempäälä eteläinen	110kV
Mänttä-Vilppula	5	Haapamäki - Kolho	110kV
Nokia	11	Kankaantaka	110kV
Nokia, Hämeenkyrö	9	Elovaara - Kyröskoski	110kV
Nokia, Pirkkala, Lempäälä	20-23	Melo - Lempäälä pohjoinen - Rautasema	110kV
Orivesi	18	Orivesi eteläinen	110kV
Orivesi	19	Eräslahti - Länkipohja - Jämsä / Halli	110kV
Parkano	3	Poikkeusjärvi - Rännäri	110kV
Parkano, Kihniö	2	Nerkoo	110kV
Pirkkala	24	Linnakorpi	110kV
Pälkäne	33	Luopioinen - Auttoinen	110kV
Pälkäne, Kangasala	32	Luopioinen - Saloharju - Kuhmalahti	110kV
Sastamala	8	Suodenniemi - Myllymaa	110kV
Sastamala	26	Äetsä	110kV
Tampere	13	Ukaa	110kV
Tampere	17	Alasjärvi - Hankkio	110kV
Tampere	15	Nurmi - Naistenlahti	110kV
Tampere	16	Nurmi - Alasjärvi	110kV
Tampere	14	Nurmi - Teisko	110kV
Tampere	25	Rautaharkko - Multisilta	110kV
Urjala	34	Urjala 2	110kV
Valkeakoski	35	Tarttila - Kalvola	110kV
Valkeakoski, Pälkäne	31	Lavianvuori - Pälkäne	110 kV
Virrat	1	Killinkoski	110kV
Virrat, Ruovesi	4	Virrat - Visuvesi	110kV
Ylöjärvi	12	Kolmenkulma	110kV

Uudet voimalinjat

Kunta	Numero	Nimi	Linja
Nokia	10	Melo - Elovaara	110kV
Valkeakoski	30	Tikinmaa - Lavianvuori	110kV
Valkeakoski, Lempäälä	29	Lavianvuori	110kV

Suunnitellut sähköasemat

Kunta	Numero	Nimi
Kangasala	18	Lavianvuori
Kangasala	13	Kuhmalahti
Kangasala	19	Lavianvuori
Kihniö	2	Nerkoo
Lempäälä	15	Lempäälä pohjoinen
Lempäälä	17	Lempäälä eteläinen
Mänttä-Vilppula	4	Kolho
Nokia	9	Kankaantaka
Orivesi	7	Eräslahti
Orivesi	6	Orivesi eteläinen
Parkano	21	Rännäri
Pirkkala	12	Linnakorpi
Pälkäne	14	Saloharju
Ruovesi	3	Visuvesi
Tampere	10	Kauppi
Tampere	11	Hankkio
Tampere	5	Ukaa
Urjala	20	Urjala 2
Vesilahti	16	Vesilahti
Virrat	1	Killinkoski
Ylöjärvi	8	Kolmenkulma

KARTTA 24

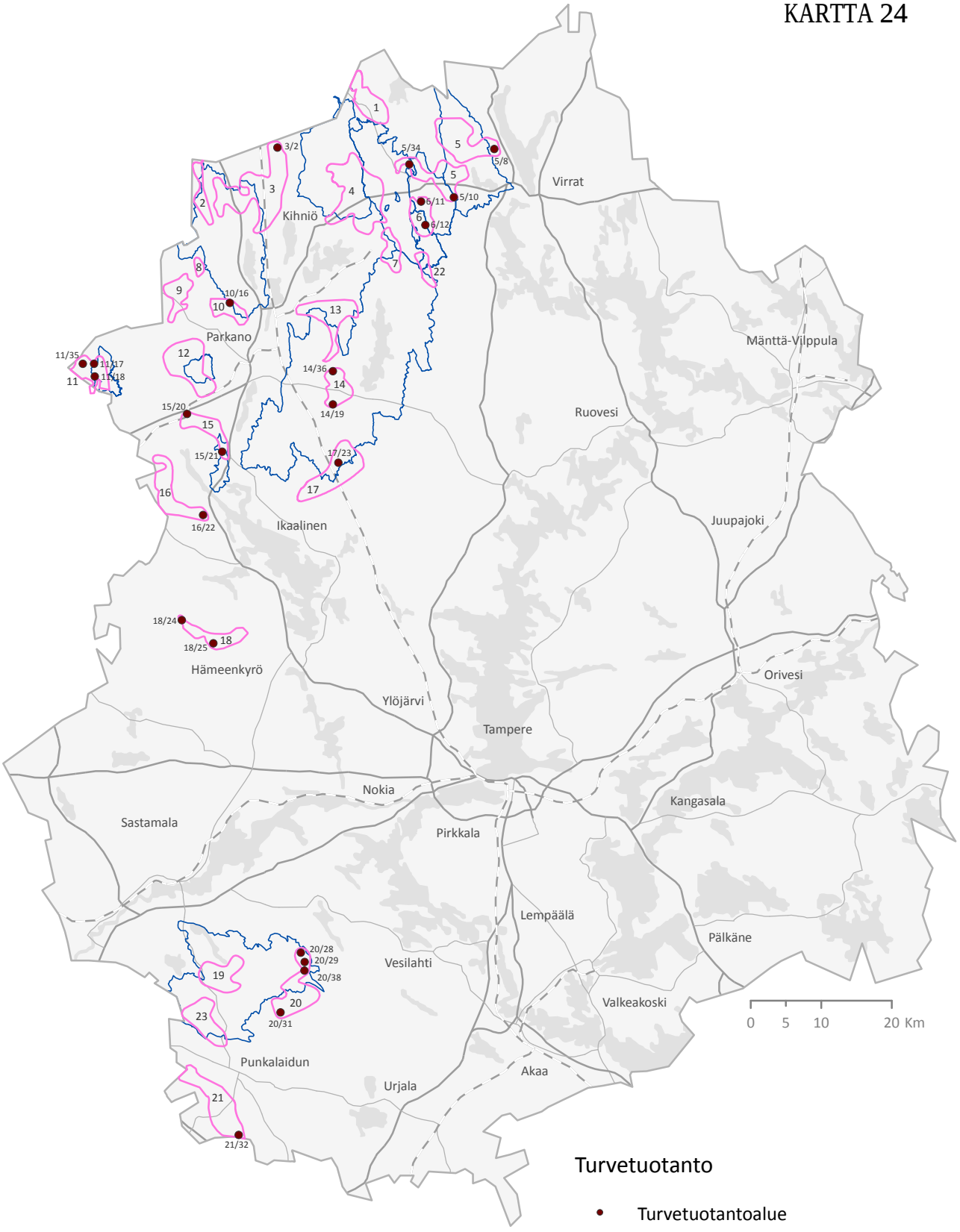

Turvetuotanto

- Turvetuotantoalue
- Turvetuotannon kannalta tärkeä alue
- Turvetuotantoon liittyvä valuma-alue (vesiensuojelu)

Numerointi viittaa
Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa
käytettyyn numerointiin.

Turvetuotannon kannalta tärkeät alueet ja niillä sijaitsevat tutkitut turvealueet
Numerointi viittaa Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa käytettyyn numerointiin.

* = Katso EOt-merkinnän suunnittelumääräys

Kunta	Alue	Nimi	Numero	Huom
Hämeenkyrö	EOt 18	Lohineva		
Hämeenkyrö	EOt 18	Luiruneva	18/24	
Hämeenkyrö	EOt 18	Porrassuo		
Hämeenkyrö	EOt 18	Vaiviansuo	18/25	
Ikaalinen	EOt 15	Kiimaneva	15/20	
Ikaalinen	EOt 15	Levonsuo	15/21	*
Ikaalinen	EOt 15	Isoneva		
Ikaalinen	EOt 15	Muurainneva		
Ikaalinen	EOt 15	Suovanneva		
Ikaalinen	EOt 15	Vähäneva		
Ikaalinen	EOt 16	Kurkisuo	16/22	
Ikaalinen	EOt 16	Haukkaneva		
Ikaalinen	EOt 16	Heinikeidas		
Ikaalinen	EOt 16	Kauppiasneva		
Ikaalinen	EOt 16	Lauttalamminneva		
Ikaalinen	EOt 16	Lauttaneva		
Ikaalinen	EOt 17	Parvilahdenneva	17/23	*
Ikaalinen	EOt 17	Isoneva		
Ikaalinen	EOt 17	Isoneva I		
Ikaalinen	EOt 17	Kyntöneva		
Ikaalinen	EOt 17	Pudotusneva		
Ikaalinen	EOt 17	Rahkaneva I		
Ikaalinen	EOt 17	Ämmänneva		
Kihniö	EOt 3	Kolhonneva	3/2	
Kihniö	EOt 3	Halikkoneva		
Kihniö	EOt 3	Iso-Perineva		
Kihniö	EOt 3	Kokonneva		
Kihniö	EOt 3	Leppäsenneva		
Kihniö	EOt 3	Vääränjoentausta		
Kihniö	EOt 4	Hautaneva		
Kihniö	EOt 4	Kastulanneva		
Kihniö	EOt 4	Kiimaneva E		
Kihniö	EOt 4	Lavaluoma		
Kihniö	EOt 4	Lavajärvensuo		
Kihniö	EOt 4	Myyränsuo		
Kihniö	EOt 4	Raiskinneva		
Kihniö	EOt 4	Sikaneva		
Kihniö	EOt 4	Sormusneva		
Kihniö	EOt 4	Varisneva		
Kihniö	EOt 7	Iso Pyöräneva		
Kihniö	EOt 7	Koiraviidansuo		
Kihniö	EOt 7	Pikku Närhineva		
Kihniö	EOt 13	Hirvineva		
Parkano	EOt 3	Takaneva		
Parkano	EOt 3	Teerineva P		
Parkano	EOt 10	Hautalammenneva	10/16	
Parkano	EOt 10	Isoneva		
Parkano	EOt 10	Lettolamminkeidas		
Parkano	EOt 10	Mustakeidas		
Parkano	EOt 11	Kivineva		
Parkano	EOt 11	Kytömäenkeidas	11/18	
Parkano	EOt 11	Pitkänsalonkeidas	11/35	*
Parkano	EOt 11	Viitasaarenkeidas	11/17	
Parkano	EOt 12	Kangaslamminneva N		
Parkano	EOt 12	Kettukeidas		
Parkano	EOt 12	Kotoneva		
Parkano	EOt 12	Mustaneva		
Parkano	EOt 12	Näkyväneva		

Parkano	EOt 12	Takalossuo		
Parkano	EOt 14	Kotkansalo	14/19	*
Parkano	EOt 14	Ruusinrämäkkä	14/36	
Punkalaidun	EOt 20	Ilvessuo		
Punkalaidun	EOt 20	Kuljunsuo		
Punkalaidun	EOt 20	Lammelansuo		
Punkalaidun	EOt 20	Nevansuo	20/31	
Punkalaidun	EOt 21	Lylysuo		
Punkalaidun	EOt 21	Vihalaidansuo	21/32	
Punkalaidun	EOt 23	Kankaanniskansuo		
Punkalaidun	EOt 23	Karjasuo		
Punkalaidun	EOt 23	Riuttaissuo		
Punkalaidun	EOt 23	Röyskänsuo		
Sastamala	EOt 19	Haapisevanneva		
Sastamala	EOt 19	Papinsuo		
Sastamala	EOt 19	Rompunsuo		
Sastamala	EOt 19	Salonojansuo		
Sastamala	EOt 19	Tiineensuo		
Sastamala	EOt 20	Kiimasuo	20/28	*
Sastamala	EOt 20	Varessuo N	20/29	
Sastamala	EOt 20	Varessuo S	20/38	
Sastamala	EOt 23	Kytövuorensuo		
Sastamala	EOt 23	Yltöissuo		
Urjala	EOt 20	Heinäsuo		
Virrat	EOt 1	Hietasalonneva		
Virrat	EOt 4	Isoneva		
Virrat	EOt 5	Haapaneva	5/34	*
Virrat	EOt 5	Heinineva		
Virrat	EOt 5	Isoneva E	5/8	
Virrat	EOt 5	Kapeenneva		
Virrat	EOt 5	Kiimalamminsuo		
Virrat	EOt 5	Kivisaarensuo	5/10	
Virrat	EOt 5	Kokkoneva		
Virrat	EOt 5	Kontoneva		
Virrat	EOt 5	Pohjasneva V		
Virrat	EOt 5	Äijäneva		
Virrat	EOt 6	Paloneva II	6/11	
Virrat	EOt 6	Pökkelistönneva	6/12	
Virrat	EOt 6	Silmäkeneva		
Virrat	EOt 6	Sydänmaannneva		
Virrat	EOt 22	Jäkäläneva		
Virrat	EOt 22	Pihtineva		
Virrat	EOt 22	Sammakkolamminneva		
Ylöjärvi	EOt 13	Kanahuhdanneva		

Turvetuotantoon liittyvät valuma-alueet

Numerointi viittaa ympäristöhallinnon vesistöaluejaotteluun.

42.077	Kihniänjoen yläosa
42.076.1.002	Kurjenjärven valuma-alue
35.45	Vermasjärven valuma-alue
35.445	Vaskuunjärven valuma-alue
35.444	Vaskuunjärven valuma-alue
35.442	Vaskuunjärven valuma-alue
35.57	Aurejärven reitti
35.56	Kuivasjärven valuma-alue
35.526	Vähäjärven valuma-alue
35.184	Sammaljoen valuma-alue
35.183	Sammaljoen valuma-alue
35.182	Sammaljoen valuma-alue
35.555.1.004	Kuusijärven valuma-alue
35.535.1.003	Hanhijärven valuma-alue
35.416.1.008	Ylä-Havankajärven valuma-alue

KARTTA 25

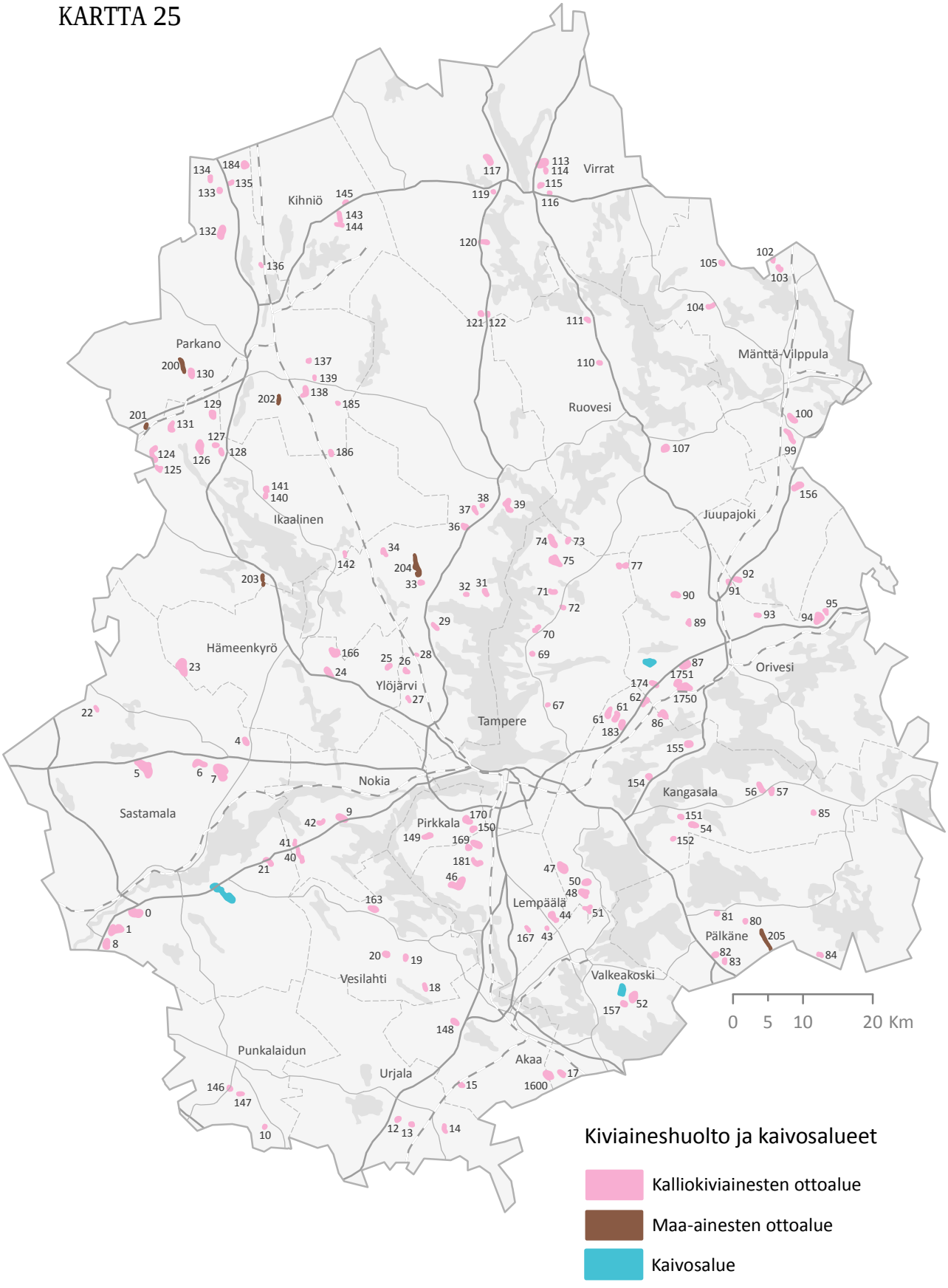
Virrat
Kihniö
Parkano
Mänttä-Vilppula
Ruovesi
Ikaalinen
Juupajoki
Hämeenkyrö
Ylöjärvi
Tampere
Orivesi
Nokia
Sastamala
Pirkkala
Kangasala
Lempäälä
Pälkäne
Vesilahti
Valkeakoski
Punkalaidun
Urjala
Akaa
0 5 10 20 Km
Kiviaineshuolto ja kaivosalueet
Kalliokiviainesten ottoalue
Maa-ainesten ottoalue
Kaivosalue

Kalliokiviainesten ottoalueet

Lujuusluokka (TVH 1988):
A = luja kiviaines
I, II = keskiluja kiviaines
III, >III = massakivi

Huom:
* = Katso EOk-merkinnän suunnittelumääräys

Kunta	Numero	Nimi	Kivilaji	Lujuusluokka	Huom
Akaa	15	Leirikallio, Kulonkallio	Graniitti	III	
Akaa	148	Pitkäkorpi	Porfyyrinen graniitti	III, >III	
Hämeenkyrö	23	Kulovuorenkallio, Kulonpalonvuori	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Hämeenkyrö	24	Tornimäki, Suosaarensuo, Murtomäki	Intermediäärinen vulkaniitti, emäksinen vulkaniitti	II, III	
Hämeenkyrö	25	Suntti, Kurkossuo	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	A	
Hämeenkyrö	166	Pakakivenmäki, Hongistonsuo, Metsämaa	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	I	
Ikaalinen	124	Lehtiladonmäki, Kiimakangas, Unnanneva	Intermediäärinen ja felsinen metavulkaniitti	A, I, >III	
Ikaalinen	125	Lauttalammit, Ojalansaari	Graniitti	III	
Ikaalinen	126	Mäyrynvuori, Seppälänvuori	Intermediäärinen meta-vulkaniitti	A	
Ikaalinen	127	Ympyriäisenneva, Levonsuo	Mafinen ja intermediäärinen metavulkaniitti	A	
Ikaalinen	128	Levonsuo, Nälkähaanneva	Graniitti	III	
Ikaalinen	129	Palokangas	Felsinen ja intermediäärinen metavulkaniitti	A, I	
Ikaalinen	131	Korkeakallio, Orisneva, Kilpikalliot	Intermediäärinen ja felsinen metavulkaniitti	I, II	
Ikaalinen	140	Matolammi	Tonaliitti	III	
Ikaalinen	141	Konineva	Granodioriitti	III	
Ikaalinen	142	Pudotuksenvuoret-Konsonmäki	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Juupajoki	92	Honkavuori	Dioriitti	III	
Juupajoki	156	Isomäki, Soimasuo	Porfyyrinen graniitti, granodioriitti	III, >III	
Kangasala	47	Kuru, Ojakorpi	Kiillegneissi	III, >III	
Kangasala	48	Nälkäkallio	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III, >III	
Kangasala	50	Kanakorpi, Kokojärvenkalliot	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Kangasala	54	Kannisto	Granodioriitti	III	
Kangasala	56	Matinahonkalliot, Haarakorpi	Kiillegneissi	>III	
Kangasala	57	Suovanvuoret	Kiillegneissi	>III	
Kangasala	61	Viinaränninnotko, Teerineva, Pukaralammi	Graniitti	II, >III	
Kangasala	62	Ronkasuo, Heinäsuo, Isomäki	Graniitti	III, >III	
Kangasala	85	Koppelonvuori	Amfiboliitti	II	
Kangasala	151	Ristanmaa	Kiillegneissi, kiilleliuske	III	*
Kangasala	152	Köykkyräinen	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Kangasala	154	Hosiokangas	Kiillegneissi, kiilleliuske	>III	

Kangasala	155	Valjavuori	Kiilleliuske, arkosiitti, konglomeraattivälikerroksia	>III	
Kangasala	183	Aukeissuo	Graniitti	I, III	
Kangasala	51	Kuuntelukallio	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Kihniö	143	Varisvuori, Keinukoskensalmi	Dioriitti, kvartsidioriitti	II	
Kihniö	144	Huokoovuori, Häntäpuonvuori, Kattilamäki	Granodioriitti	II	
Kihniö	145	Ketunpesänkangas	Porfyyrinen graniitti	>III	
Lempäälä	43	Peuraus	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	A	
Lempäälä	44	Kahamäki, Miemola, Patakallio	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	I, II	
Lempäälä	46	Pitkäkallio, Piiskonvuori, Pehkukorpi	Gabro, dioriitti, peridotiitti	I, III	
Lempäälä	167	Raiskionvuori	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III, >III	*
Lempäälä	169	Multivuori, Matojärvi, Haurala, Perimmäinen	Mafinen metavulkaniitti, granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III, >III	
Lempäälä	181	Niinivuori	Mafinen metavulkaniitti, granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	II, III	
Mänttä-Vilppula	99	Tantarinmäki, Metsonsoidinkallio, Ritakorpi, Ritamäki	Porfyyrinen granodioriitti, suonigneissi, kiillegneissi	>III	
Mänttä-Vilppula	100	Nimetönmäki, Mäkiahonmäki	Granodioriitti	III	
Mänttä-Vilppula	102	Multharju	Porfyyrinen granodioriitti	>III	
Mänttä-Vilppula	103	Metsomäki, Koliseva	Porfyyrinen granodioriitti	III, >III	
Mänttä-Vilppula	104	Ilvesvuori, Likaslammi	Porfyyrinen granodioriitti, kvartsimaasälpäliuske	I, II	
Mänttä-Vilppula	105	Soikkovuori	Tasarakainen graniitti	II	
Nokia	9	Lamminperä	Tonaliitti	III	
Nokia	40	Kulolamminmaa, Karvakorpi, Perämetsä	Kiillegneissi, kiilleliuske	>III	
Nokia	42	Pahalampi	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Nokia	41	Kesonvuori	Kiillegneissi, kiilleliuske	>III	
Orivesi	86	Uikko	Graniitti	>III	
Orivesi	87	Perkuuvuori, Virkajärvenvuori, Ristisuonmäki	Intermediäärinen ja felsinen metavulkaniitti	I	*
Orivesi	89	Jouttijärvi	Kvartsidioriitti	II	
Orivesi	90	Västäräkinnotko	Graniitti	III	
Orivesi	91	Raunavuori	Sarvivälkegneissi	II	
Orivesi	93	Välivuori	Uraliitti-plagioklaasi-porfyriitti	I	
Orivesi	94	Aukeasuo, Rajalanvuori, Rajavuori, Levovuori, Pilkkasuo	Granodioriitti, graniitti	II, III	
Orivesi	95	Kalatonjärvi, Mikonojanvuoret	Granodioriitti	II, III	
Orivesi	174	Mäntysuo, Koipisuo	Porfyyrinen granodioriitti	III, >III	
Orivesi	1750	Keskinen-Kalaton	Porfyyrinen granodioriitti	>III	
Orivesi	1751	Iso Korkijärvi	Graniitti	III	
Parkano	130	Pöytäkangas	Graniitti	III	
Parkano	132	Kettuvuori, Hirsimäki, Virkaneva	Graniitti	II	
Parkano	133	Kotasaari	Graniitti	II	

Parkano	134	Takamäki	Graniitti	II	
Parkano	135	Tänänvuori	Graniitti	II	
Parkano	136	Polvineva	Graniitti	III	
Parkano	137	Susivuori	Porfyyrinen graniitti	II	
Parkano	139	Koluvuori	Porfyyrinen graniitti	III	
Parkano	138	Kiuaskangas, Klasikivi, Lehmivuori	Kvartsimaasälpäliuske	I	
Parkano	184	Sikamäki	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti		
Parkano	185	Majamäki	Graniitti		
Parkano	186	Vapunvuori	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti		
Pirkkala	170	Kurikkakallio, Nuoliala	Kiillegneissi, kiilleliuske	III, >III	
Pirkkala	149	Pirkkalan lentoasema	Kiilleliuske, pegmatiitti	III	
Pirkkala	150	Kaitajärvi	Kiillegneissi	III	
Punkalaidun	10	Riihimuurinkallio	Amfiboliitti	II	
Punkalaidun	146	Jussinmaankallio	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Punkalaidun	147	Palanutkallio	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	*
Pälkäne	80	Porkkakallio	Kiillegneissi, kiilleliuske	>III	
Pälkäne	81	Pakovuori	Kiillegneissi, kiilleliuske	>III	
Pälkäne	82	Ansajärvi	Kiillegneissi	>III	
Pälkäne	83	Korkeamäki	Kiillegneissi	III, >III	
Pälkäne	84	Kiimajärvenvuori	Kiillegneissi, kiilleliuske	II	
Ruovesi	107	Vennasuo, Pehkuneva	Graniitti, granodioriitti	III, >III	
Ruovesi	110	Roskalanvuori	Granodioriitti	II	
Ruovesi	111	Myyrynkorpi	Kiillegneissi	>III	
Sastamala	0	Marjasuo, Pumikanmaa, Paahtakallio	Porfyyrinen granodioriitti	III	
Sastamala	1	Rankakorpi, Vittasuonkalliot, Tannivuori, Myllyniitunkallio, Peräsuo	Porfyyrinen granodioriitti	III	
Sastamala	4	Haavisto, Sarenmaa	Porfyyrinen granodioriitti, kvartsidioriitti	III	
Sastamala	5	Haulikivensuo, Kirkkokallio, Teerikallio, Rajasuo, Mäyräsuo	Granodioriitti, kvartsidioriitti	III	
Sastamala	6	Ristivuoret, Kaluvuoret, Vanhaperkoo	Kiillegneissi, porfyyrinen granodioriitti	III, >III	
Sastamala	7	Äijässuo, Puusuo, Laihalammi, Ahvenusjärvi	Porfyyrinen granodioriitti	III	
Sastamala	8	Pokankallio, Sadonkalliot	Kvartsidioriitti, granodioriitti	III	
Sastamala	21	Pyhällönvuori, Mäntykorpi	Kiillegneissi	III	
Sastamala	22	Haapakorvenkallio	Kiillegneissi, kiilleliuske	II	
Tampere	67	Värmälä	Graniitti	II	
Tampere	69	Pitkäsuonvuori	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III	
Tampere	71	Mustapää, Mustikkakorpi	Graniitti	III	
Tampere	72	Mustasuo	Graniitti	>III	
Tampere	73	Karhukorpi	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	II, III	
Tampere	74	Teerivuori, Rappuvuori, Kuusistonmäki	Graniitti, dioriitti	I, II, III	
Tampere	75	Loukaskorpi, Pirttikangas	Granodioriitti	III	
Tampere	77	Kuuselanneva, Pohjoisvuori	Graniitti	>III	*
Tampere	70	Jouluvuori, Kurkisuo	Graniitti	II, III	
Urjala	12	Koivumäki	Kvartsidioriitti	III	

Urjala	14	Oksala, Ellinsuo, Korpimaa	Granodioriitti, gabro	III	
Urjala	13	Matomäki	Granodioriitti	III	
Valkeakoski	17	Hopeavuori, Matalakangas	Mafinen metavulkaniitti	I, II	
Valkeakoski	52	Hietanen, Mustakorpi	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	III, >III	
Valkeakoski	157	Kairankorpi	Kiillegneissi, kiilleliuske	III	*
Valkeakoski	1600	Patavuori, Pikku Patavuori	Mafinen metavulkaniitti	I, III	
Vesilahti	19	Hirvikorpi	Granodioriitti	III	
Vesilahti	20	Mansikkavuori, Ilveskorpi	Graniitti, granodioriitti	III, >III	*
Vesilahti	163	Mieliönsuo, Ritari	Kiillegneissi, kiilleliuske	III	
Vesilahti	18	Lautojanmaa	Graniitti, granodioriitti	III	
Virrat	113	Kiikkumäki, Perä-Paskonvuori	Porfyyrinen graniitti, dioriitti	II, III	
Virrat	114	Sarvikorpi	Biotiittikvartsimaasälpä-liuske	I	
Virrat	115	Karkkolammi, Sorvanneva	Porfyyrinen graniitti	>III	
Virrat	116	Viisarivuori	Hapan-intermediäärinen vulkaaninen kivi	I	
Virrat	117	Hautakangas	Granodioriitti	I, II	
Virrat	119	Raiskinkallio	Porfyyrinen granodioriitti	III	
Virrat	120	Paulakallio	Granodioriitti	II	
Virrat	121	Jouttineva, Leskirouvanvuori	Apliittigraniitti	I	
Virrat	122	Sitkansolanmäki	Porfyyrinen graniitti, graniitti	I, III	
Ylöjärvi	26	Kurkosjärvi, Vähä, Syrjänsalo	Mafinen metavulkaniitti	A	
Ylöjärvi	27	Huhtakorpi, Kilpijoki, Ilmes	Mafinen metavulkaniitti	A, II	
Ylöjärvi	28	Kanervavuori	Graniitti	III	
Ylöjärvi	29	Murtoo	Graniitti	>III	
Ylöjärvi	31	Koppasuo, Osanmaa	Granodioriitti, graniitti	III	
Ylöjärvi	32	Kivineva	Granodioriitti	III	
Ylöjärvi	33	Lähdekorvenmäki	Graniitti	>III	
Ylöjärvi	34	Keskinen, Metsävuori, Porrassuo, Ylinen	Granodioriitti, tonaliitti, kvartsidioriitti	II, III	
Ylöjärvi	36	Pikku Salmijärvi, Muurainsuo	Granodioriitti, graniitti	III	
Ylöjärvi	37	Eleksenahonvuori, Kaukokorpi, Pahalamminmäki	Granodioriitti, graniitti, dioriitti	III	
Ylöjärvi	38	Romppilammi	Dioriitti	III	
Ylöjärvi	39	Silmisuo, Jylynmäki, Tikkavuori	Kvartsidioriitti, gabro, graniitti	II	

Maa-ainesten ottoalueet

Kunta	Numero	Nimi
Ikaalinen	203	Virkakangas
Parkano	201	Kovesjoki seisake
Parkano	202	Poikkeusharju
Parkano	200	Palokangas
Pälkäne	205	Iso-Syrjänmäki
Ylöjärvi	204	Satimusharju, Kankaansivu

Kaivosalueet

Kunta	Nimi
Orivesi	Oriveden kaivos
Sastamala	Stormin kaivos
Valkeakoski	Kaapelinkulman kaivos

KARTTA 26

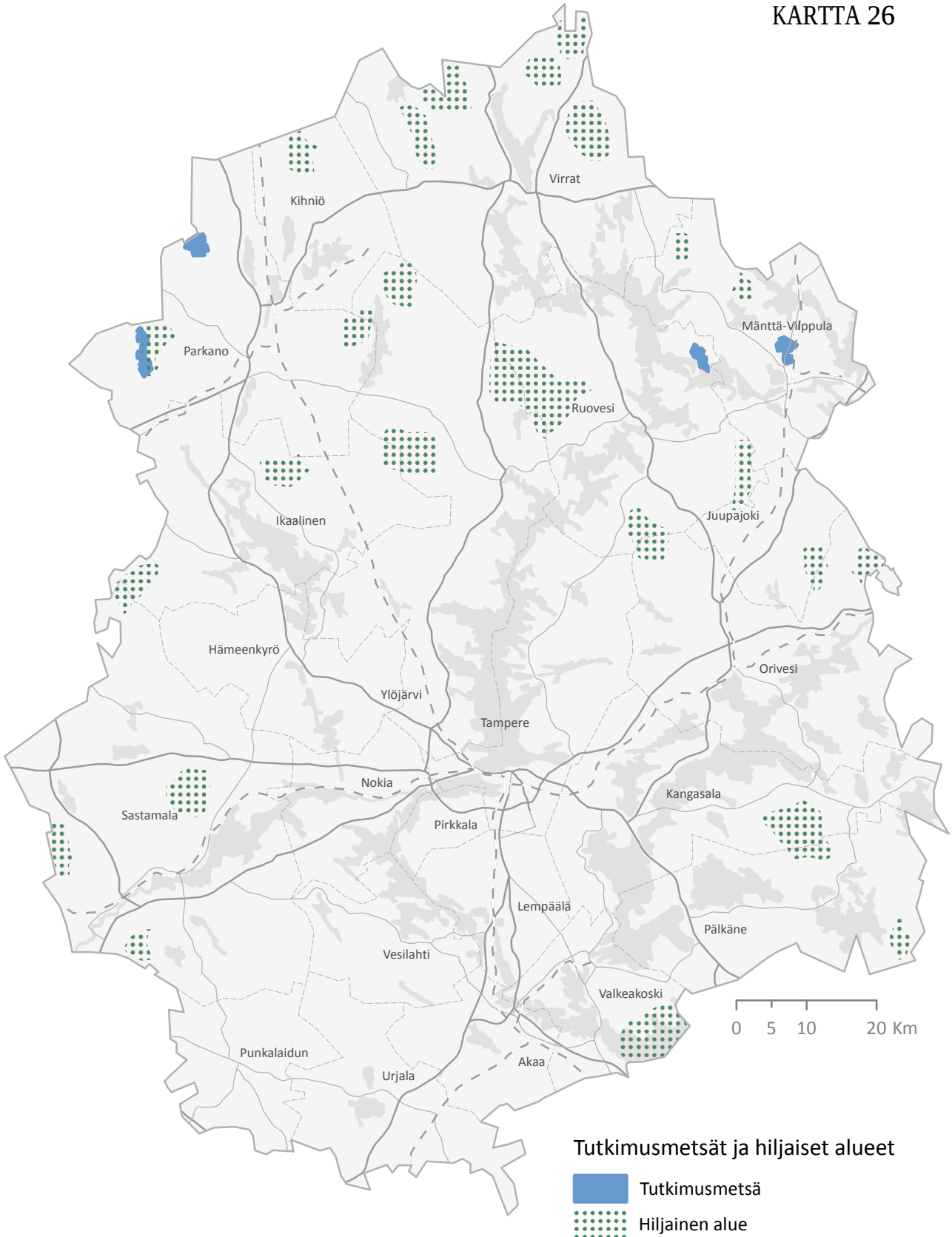

Tutkimusmetsät ja hiljaiset alueet

Tutkimusmetsä

Hiljainen alue

Pirkanmaan liiton selvitys:
Pirkanmaan melualueet (2014).
Hiljaisia alueita ei esitetä
Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

KARTTA 27

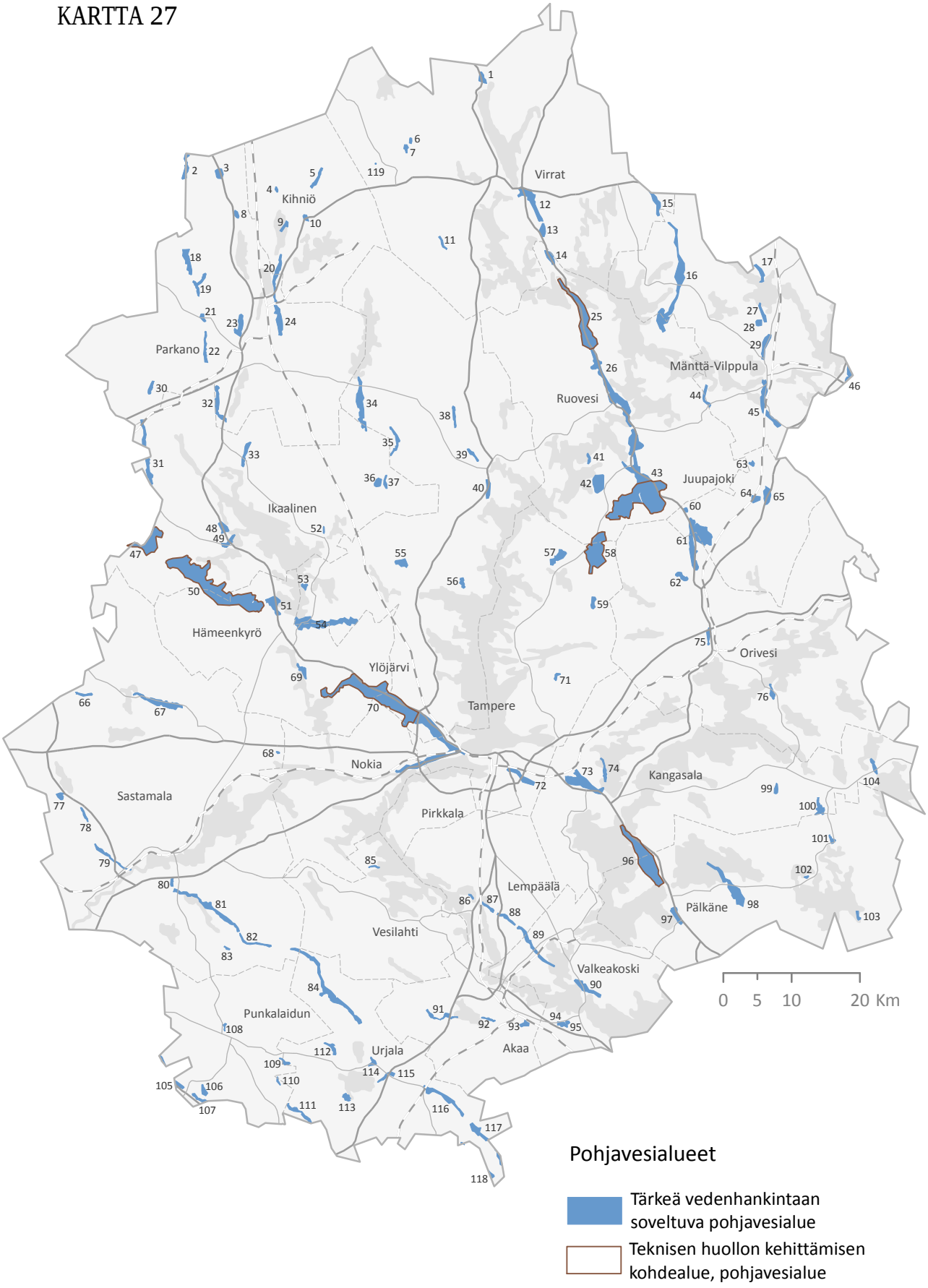
Virrat
Kihniö
Parkano
Mänttä-Vilppula
Ruovesi
Juupajoki
Ikaalinen
Hämeenkyrö
Ylöjärvi
Tampere
Orivesi
Nokia
Kangasala
Sastamala
Pirkkala
Lempäälä
Pälkäne
Vesilahti
Valkeakoski
Punkalaidun
Urjala
Akaa
0 5 10 20 Km
Pohjavesialueet
Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue
Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, pohjavesialue

Pohjavesialueet
Lähde: Suomen ympäristökeskus: Pohjavesialueet 24.5.2016

Arvoluokitus:
I Vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue
II Vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue

Kunta	Numero	Nimi	Arvoluokka
Akaa	91	Kylmäkoski	I, II
Akaa	93	Nuljunkulma	I
Akaa	92	Sontula	II
Forssa, Urjala	118	Rämsänkulma	II
Huittinen, Punkalaidun	105	Huhtamo-Kanteenmaa	I
Humppila, Urjala	111	Kangasniemi, Vehkalankangas	I, II
Hämeenkyrö	69	Laitila	I
Hämeenkyrö	51	Mannanmäki	I
Hämeenkyrö, Ikaalinen	50	Ulvaalanharju, Vatulanharju	I, II
Hämeenkyrö, Nokia, Tampere, Ylöjärvi	70	Epilänharju-Villilä, Ketunkivenkangas, Maatialanharju, Mahnalanharju, Mihari, Ylöjärvenharju	I, II
Hämeenlinna, Urjala	117	Uurtaanharju-Maanpykälä	II
Ikaalinen	49	Heinistö	I
Ikaalinen	36	Hulponharju	II
Ikaalinen	37	Juhtimäki	II
Ikaalinen	52	Luhalahti	I
Ikaalinen	48	Teikangas	I
Ikaalinen	33	Tevaniemi	I
Ikaalinen, Jämijärvi	47	Hämeenkangas	I
Ikaalinen, Jämijärvi	31	Lauttalamminkulma, Lauttakangas, Välikylä	II
Jalasjärvi, Parkano	2	Kihlakunnankangas	I
Juupajoki	60	Hyytiälä	I
Juupajoki	65	Mato-Ellinmäki	II
Juupajoki	63	Murovuori	I
Juupajoki	64	Pirttikangas	II
Juupajoki, Orivesi	61	Huikonkangas, Yröskangas-Vatiharju	I
Jämsä, Mänttä-Vilppula	46	Kirstinharju, Runttimäki	I
Kangasala	104	Kirkkoharju	II
Kangasala	73	Kirkkoharju	II
Kangasala	99	Lintusyrjä	I
Kangasala	74	Riku	I
Kangasala	100	Vuortenharju	II
Kangasala, Pälkäne	96	Isokangas-Syrjänharju, Vehoniemenharju	I
Kihniö	5	Jokikylä	I
Kihniö	10	Kirkonkylä	I
Kihniö	4	Naarmijärvi	I
Kihniö	9	Pyhäniemi	I
Kihniö, Parkano	20	Linnankylä, Mäntylänharju	I, II
Lavia, Sastamala	66	Heinijärvi	I
Lempäälä	86	Henneri	II
Lempäälä, Valkeakoski	89	Leukamaa, Nikkarinhanko-Liuttula	I, II
Lempäälä, Valkeakoski	87	Mäyhäjärvi A	I, II
Lempäälä, Valkeakoski	88	Mäyhäjärvi C	I, II
Mänttä-Vilppula	17	Loilanniemi	I
Mänttä-Vilppula	29	Pollarinkangas	II
Mänttä-Vilppula	45	Rautainharju	I
Mänttä-Vilppula	27	Ruokosenniemi	II
Mänttä-Vilppula	28	Valkeiskangas	II
Mänttä-Vilppula, Ruovesi	44	Ahveninen	II
Mänttä-Vilppula, Ruovesi	16	Leppäkangas, Salmentaka-Innala	I, II
Orivesi	76	Hirtolahti	I
Orivesi	62	Karhunotko	I
Orivesi	75	Oriveden keskusta	I
Parkano	3	Hoseuskangas	II

Parkano	24	Isokangas-Metsäsianvuori	I, II
Parkano	23	Karjanmaa	I
Parkano	8	Kuivasjärvi	I
Parkano	32	Lapinneva etelä, Lapinneva-Lapiolahti	I, II
Parkano	22	Lapinneva pohjoinen	II
Parkano	18	Latikkakangas	I
Parkano	30	Raivala	I
Parkano	19	Ristiharju	I
Parkano	21	Vuorijärvi	I
Punkalaidun	106	Arkkuinsuo	II
Punkalaidun	108	Kenni	I
Punkalaidun	107	Koenperä	II
Punkalaidun, Urjala	109	Kuoppalankangas	II
Punkalaidun, Urjala	110	Särkänharju	II
Pälkäne	97	Kollolanharju	I
Pälkäne	102	Luopioinen kk	I
Pälkäne	101	Rautakangas	II
Pälkäne	98	Syrjänharju-Konkinharju	I, II
Pälkäne	103	Tuliharju	II
Ruovesi	43	Jäminkipohja, Raisinkangas, Siikakangas, Särkikangas-Välikangas	I, II
Ruovesi	26	Kirkkokangas, Navettaharju, Nuottiharju, Ruhala, Syväoja	I, II
Ruovesi	41	Mäntyharju	II
Ruovesi	42	Selkeenvuori	II
Ruovesi	25	Visuvesi	I
Ruovesi, Tampere	58	Jakamakangas	II
Ruovesi, Virrat	14	Kukkokangas	I
Sastamala	81	Houhajärvi	I, II
Sastamala	67	Hyynilänkangas, Suodenniemi kk	I
Sastamala	79	Kinnala	I, II
Sastamala	78	Koppalaisenmaa	I
Sastamala	83	Kurjenniemi	II
Sastamala	77	Nokari	II
Sastamala	80	Roismala	II
Sastamala	68	Salmi	I
Sastamala	82	Sammaljoki	I, II
Tampere	72	Aakkulanharju	I
Tampere	59	Aunionkangas	II
Tampere	71	Kreetansuo	I
Tampere	57	Rääkkykangas	I
Urjala	116	Hyrsynharju	I
Urjala	84	Jeltinkangas, Kallionkulma, Pynnänkangas	I, II
Urjala	114	Juurtinkangas	II
Urjala	112	Kiimakangas	II
Urjala	115	Laukeela	I
Urjala	113	Nuutajärvi	I
Valkeakoski	95	Päivölä	I
Valkeakoski	90	Sääksmäki	I
Valkeakoski	94	Tarttila	I
Vesilahti	85	Vakkala	II
Virrat	7	Hyypänkukkula	I
Virrat	6	Hyypänsaaret	I
Virrat	15	Isovuori, Piili	I, II
Virrat	13	Jähdyspohja	I
Virrat	12	Lakarinharju, Puttosharju	I, II
Virrat	1	Liedenpohja	I
Virrat	11	Pirttikylä	II
Virrat	119	Varaottamo	
Ylöjärvi	55	Hangasjärvi	I
Ylöjärvi	56	Haukikangas	II
Ylöjärvi	53	Haveri	I
Ylöjärvi	35	Hiittenhautakangas	II

Ylöjärvi	40	Karusta	I
Ylöjärvi	39	Leponiemenperä	II
Ylöjärvi	54	Lintuharju, Vilpeenharju	I, II
Ylöjärvi	38	Pitkäkangas	I
Ylöjärvi	34	Seitsemisharju	II

KARTTA 28

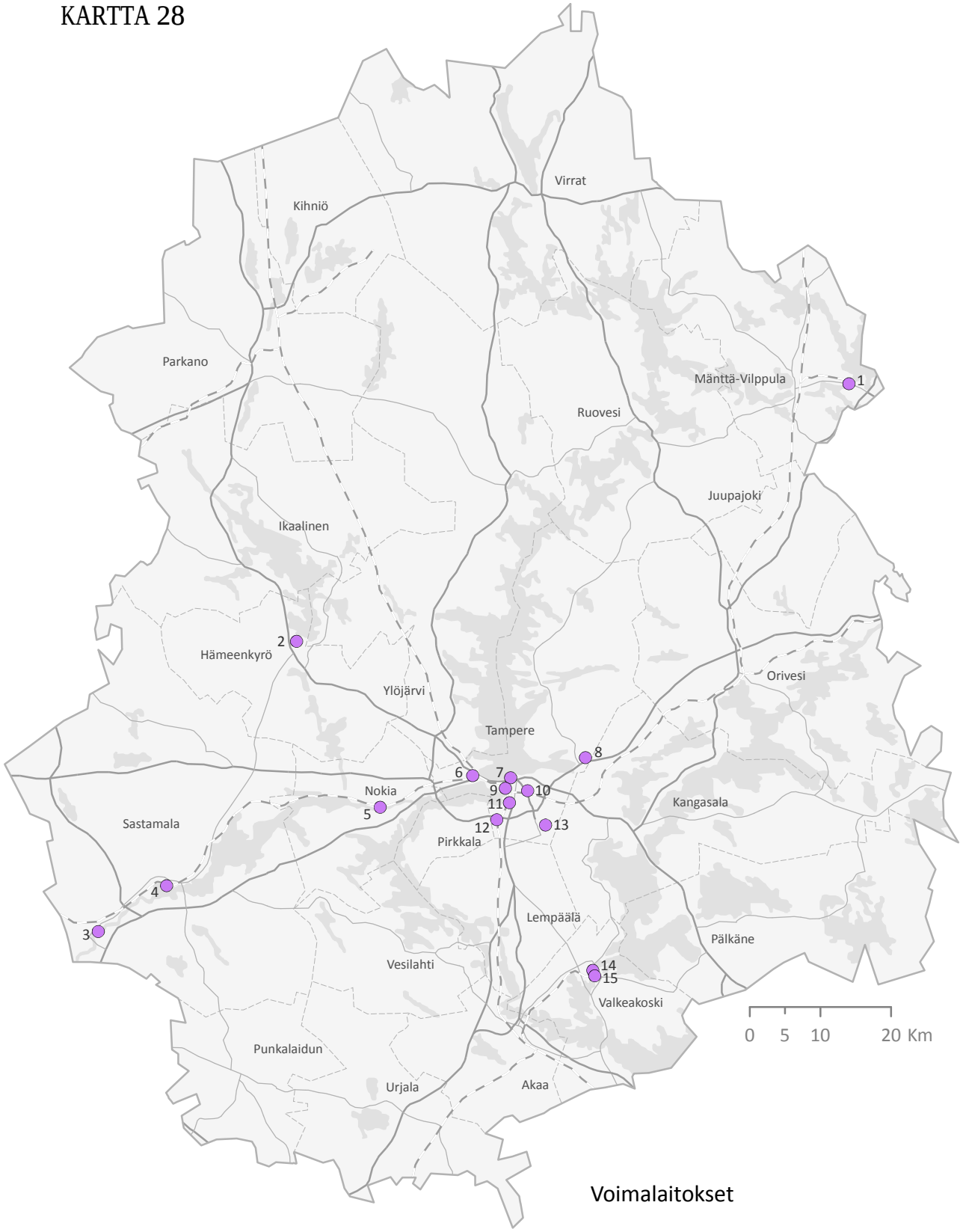

Voimalaitokset

Yli 50 MW voimalaitokset

Voimalaitoksia ei esitetä
Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Voimalaitokset
Yli 50 MW

Kunta	Numero	Nimi
Hämeenkyrö	2	Hämeenkyrön Voima
Mänttä-Vilppula	1	Mäntän Energia Oy
Nokia	5	Nokianvirran Energia Oy
Sastamala	4	Adven Oy lämpölaitos
Sastamala	3	FC Energia Oy
Tampere	10	Tampereen Energiantuotanto Oy, Hakametsän Lämpökeskus
Tampere	13	Tampereen Energiantuotanto Oy, Hervannan Lämpökeskus
Tampere	6	Tampereen Energiantuotanto Oy, Lielahden voimalaitos
Tampere	7	Tampereen Energiantuotanto Oy, Naistenlahden Voimalaitos ja lämpökeskus
Tampere	11	Tampereen Energiantuotanto Oy, Nekalan Lämpökeskus
Tampere	12	Tampereen Energiantuotanto Oy, Sarankulman Lämpökeskus
Tampere	8	Tammervoima Oy
Tampere	9	Metsä Board Tako
Valkeakoski	14	Valkeskosken Energia Oy, Radanvarsitien lämpökeskus ja Energia-Tietola
Valkeakoski	15	UPM-Kymmene OYJ Tervasaari

KARTTA 29

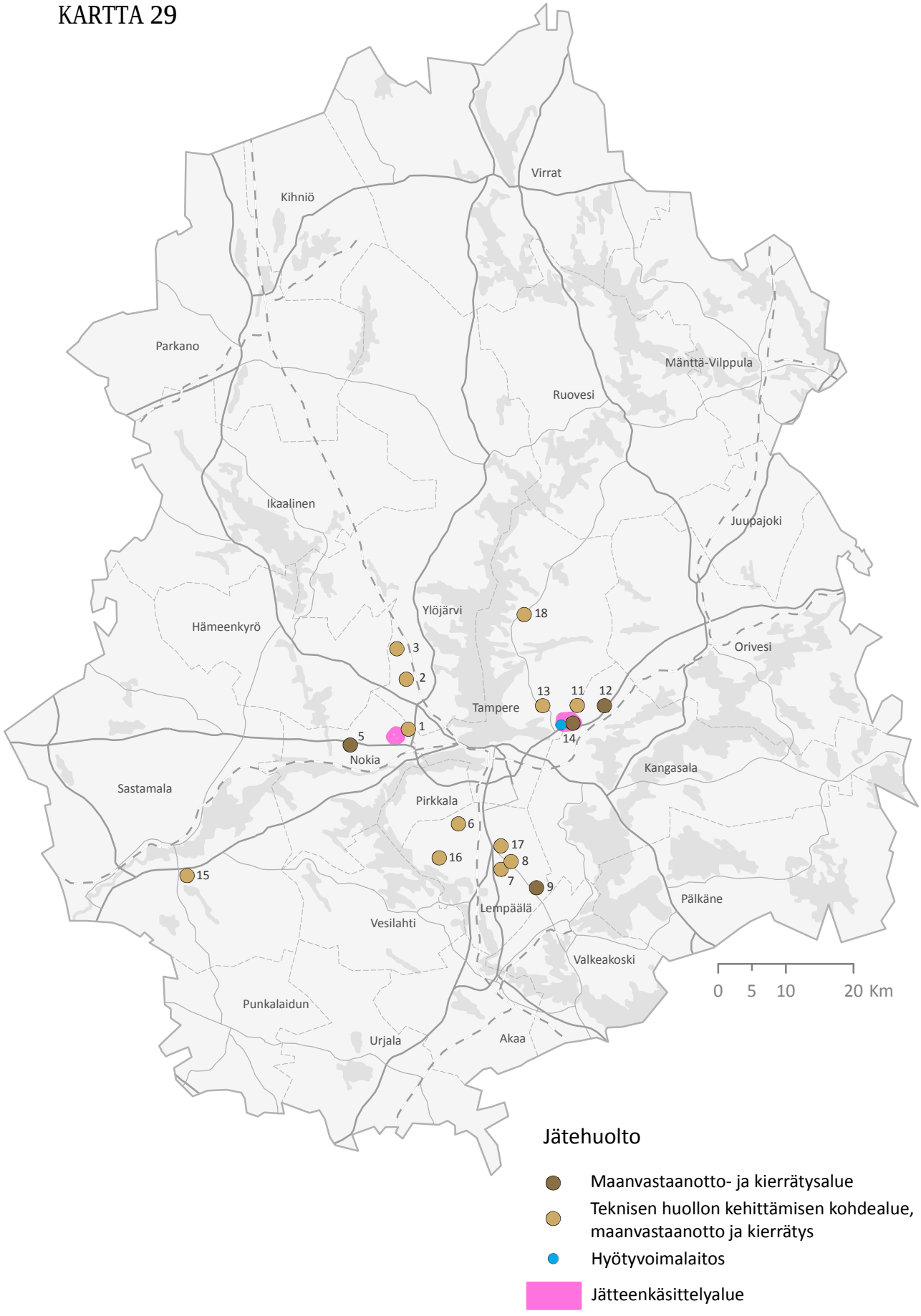
Virrat
Kihniö
Parkano
Mänttä-Vilppula
Ruovesi
Ikaalinen
Juupajoki
Ylöjärvi
Hämeenkyrö
Orivesi
Tampere
Nokia
Sastamala
Kangasala
Pirkkala
Pälkäne
Lempäälä
Vesilahti
Valkeakoski
Punkalaidun
Urjala
Akaa
1
2
3
5
6
7
8
9
11
12
13
14
15
16
17
18
0 5 10 20 Km
Jätehuolto
Maanvastaanotto- ja kierrätysalue
Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys
Hyötyvoimalaitos
Jätteenkäsittelyalue

Maanvastaanotto- ja kierrätysalueet

Lähde: Maanvastaanotto- ja kierrätysalueselvitys Tampereen ja sen kehyskuntien alueella 2015 (Pirkanmaan POSKI-hanke), Maanvastaanotto- ja kierrätysalueiden lisäselvitys Lempäälän, Sastamalan ja Tampereen alueilla 2016 (Pirkanmaan liitto)

Merkintä:
EJm = Maanvastaanotto- ja kierrätysalue
tkm = Teknisen huollon kehittämisen kohdealue, maanvastaanotto ja kierrätys

Kunta	Numero	Nimi	Merkintä
Kangasala	12	Löytyntie	EJm
Kangasala, Tampere	11	Loukkankorvensuo	tkm
Kangasala, Tampere	14	Tarastenjärvi	EJm
Lempäälä	7	Pitkäkallio	tkm
Lempäälä	8	Hormankorpi	tkm
Lempäälä	9	Patakallio	EJm
Lempäälä	17	Hirvikallio	tkm
Lempäälä	16	Pitkäkallio	tkm
Lempäälä, Pirkkala	6	Uuden ratapihan selvitysalue	tkm
Nokia	5	Kallenkorpi	EJm
Nokia, Tampere	1	Juhansuo	tkm
Sastamala	15	Huovila	tkm
Tampere	13	Haukisuo	tkm
Tampere	18	Teisko	tkm
Ylöjärvi	3	Kurkosjärvi	tkm
Ylöjärvi	2	Röhköntie	tkm

KARTTA 30

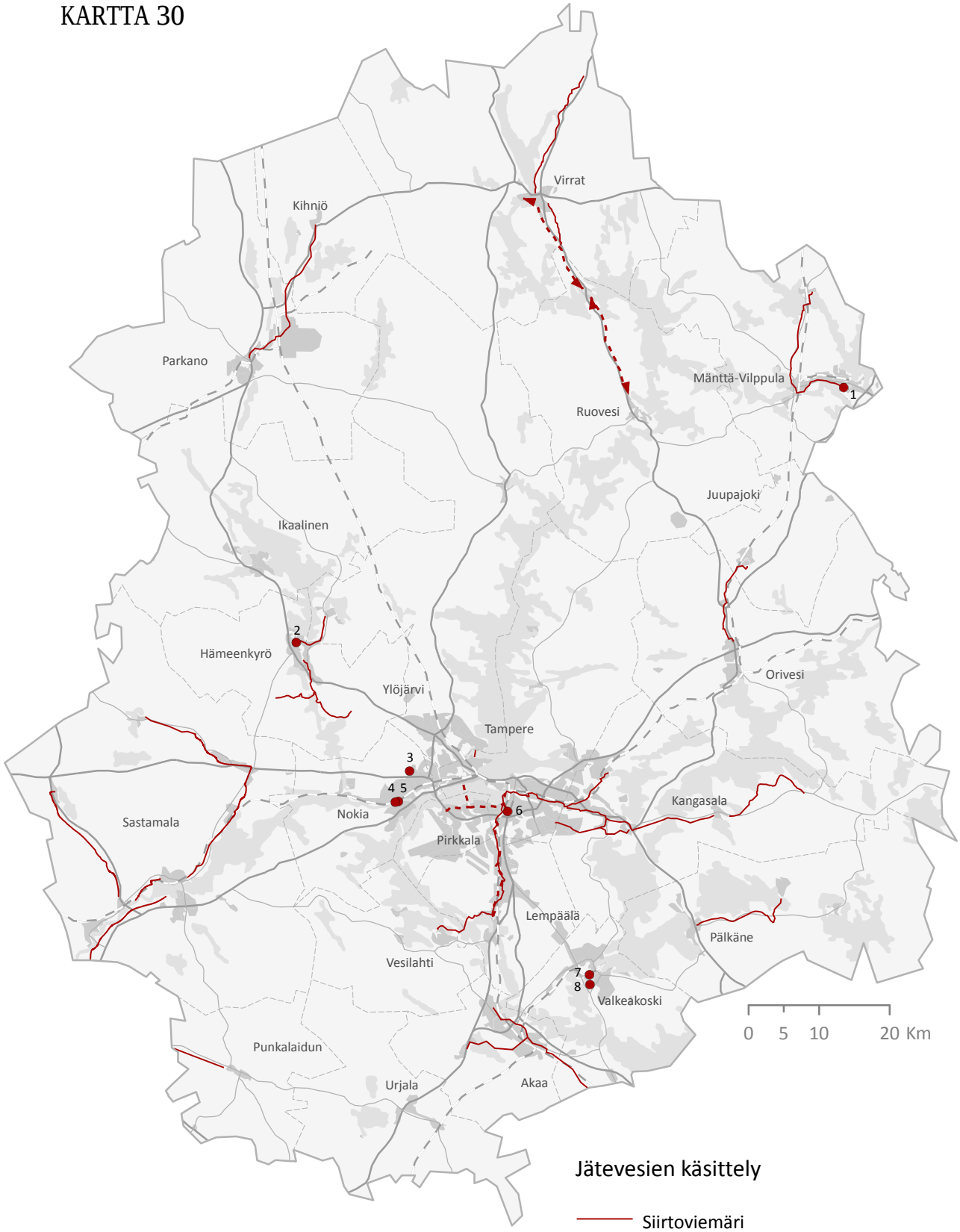

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on osoitettu taajamien väliset merkittävimmät viemäriyhteydet.

Jätevedenpuhdistamot

Kunta	Numero	Nimi
Hämeenkyrö	2	Kyröskosken paperitehtaan puhdistamo
Mänttä-Vilppula	1	Mänttä-Vilppulan puhdistamo
Nokia	3	Koukkujärven jätevedenpuhdistamo
Nokia	4	Kullaanvuoren puhdistamo
Nokia	5	Nokian paperitehtaan puhdistamo
Tampere	6	Tampereen seudun keskuspuhdistamo, Sulkavuori
Valkeakoski	7	Valkeakosken paperitehtaan puhdistamo
Valkeakoski	8	Keskusjätevedenpuhdistamo

KARTTA 31

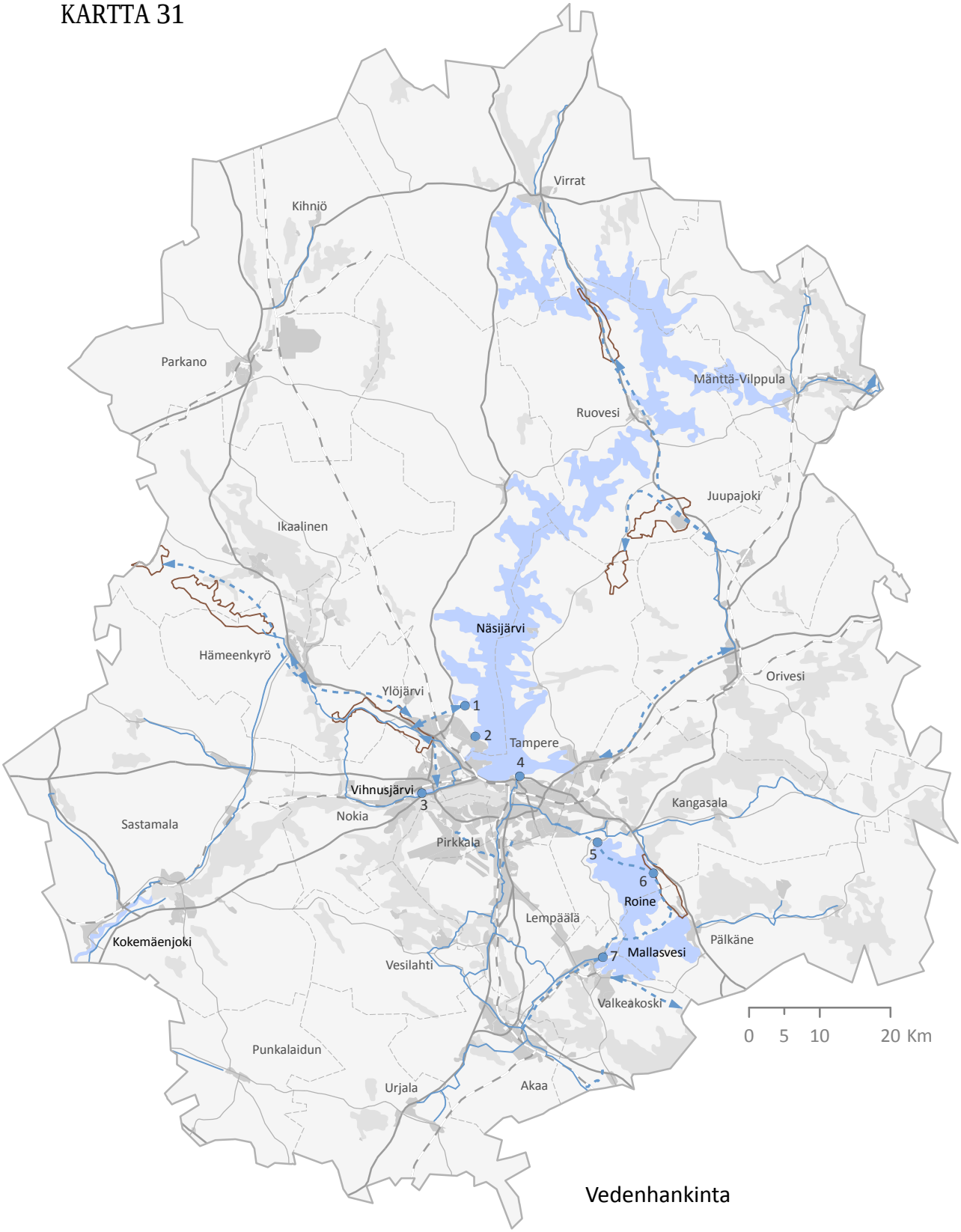

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 on osoitettu taajamien väliset merkittävimmät vesijohtoyhteydet.

Vedenhankintavesistöjä koskee yleismääräys. Vedenhankintavesistöjä ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Vedenhankintavesistöt ja pintavedenottamot

Pintavedenottamot

Kunta	Numero	Nimi
Kangasala	5	Ruskon pintavedenottamo
Kangasala	6	Vehoniemi-Isokankaan raakavedenottamo
Nokia	3	Maatialan vedenottamo
Tampere	4	Kaupinojan pintavedenottamo
Valkeakoski	7	Tyrynlahden pintavedenottamo
Ylöjärvi	1	Julkujärvi-Pinsiönkankaan raakavedenottamo
Ylöjärvi	2	Siivikkalan pintavedenottamo

Vedenhankintavesistöt

Näsijärvi
Vihnusjärvi
Kokemäenjoki
Roine
Mallasvesi

KARTTA 32

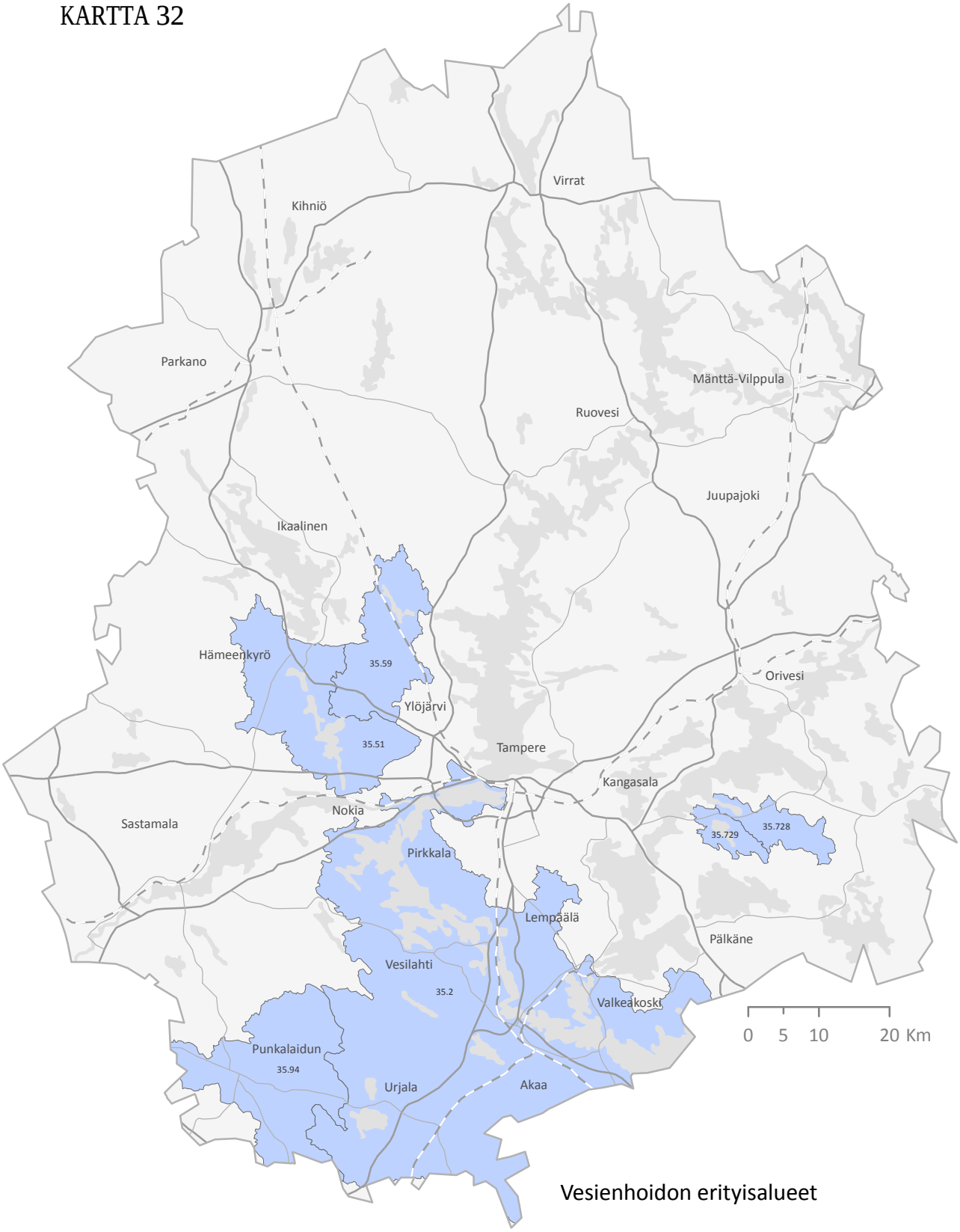

Vesienhoidon erityisalueita koskee yleismääräys. Vesienhoidon erityisalueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Vesienhoidon erityisalueet

Numero	Nimi
35.51	Mahnalanselän alue
35.59	Lavajärven valuma-alue
35.2*	Vanajaveden - Pyhäjärven alue
35.728	Keljonjärven valuma-alue
35.729	Myllyojan valuma-alue
35.94	Punkalaitumenjoen valuma-alue

* = 35.2 osittain, pois lukien seuraavat valuma-alueet:
35.212, 35.213, 35.214, 35.215, 35.216, 35.217, 35.241,
35.242 ja 35.223 sekä Tampereen ja Pirkkalan
puoleinen osa alueesta 35.21

KARTTA 33

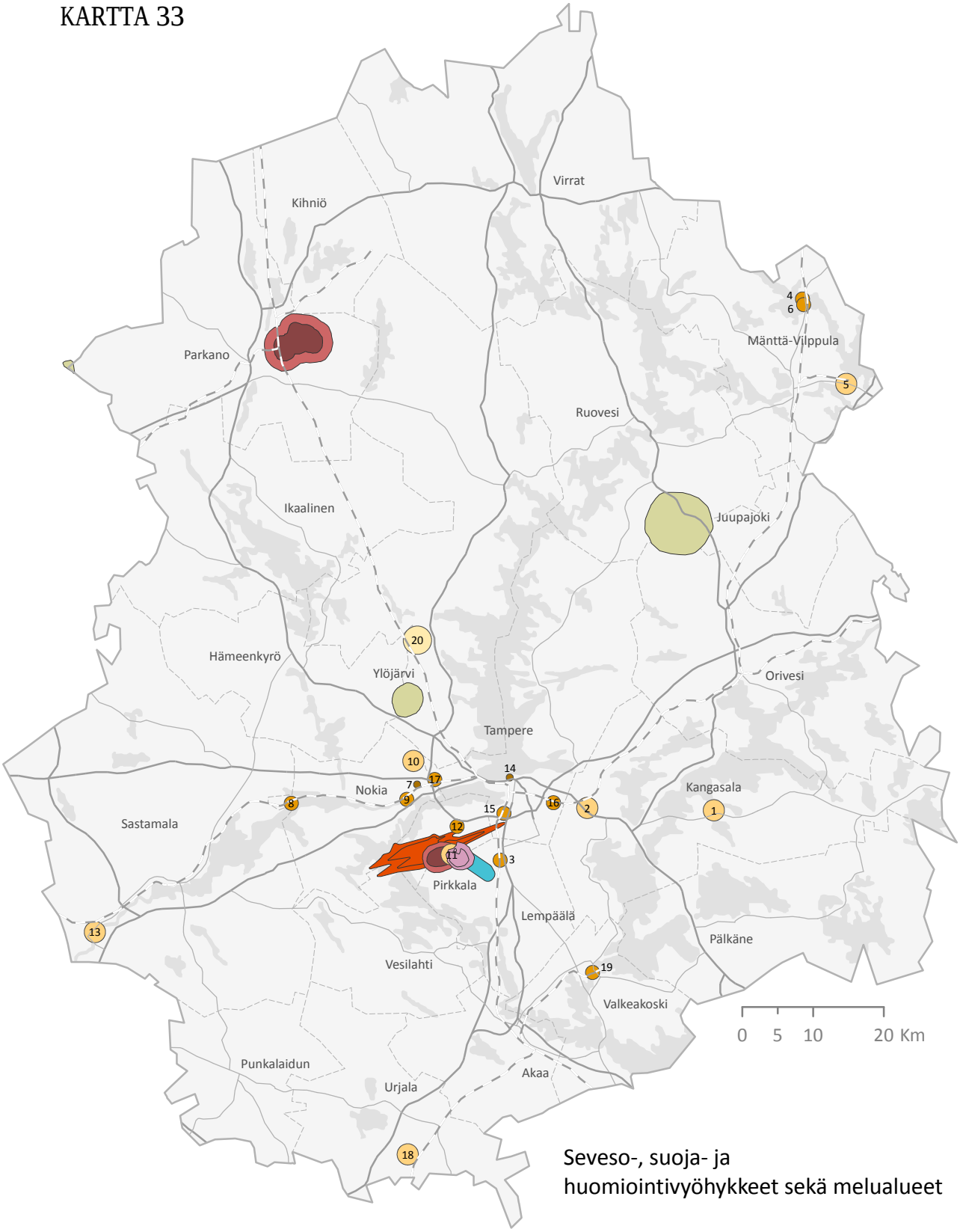

Seveso-, suoja- ja huomiointivyöhykkeet sekä melualueet

Puolustusvoimien suojavyöhykkeet
- Suojavyöhyke 1
- Suojavyöhyke 2
- Suojavyöhyke 3

Seveso-vyöhykkeet*
- 0,5 km
- 1 km
- 1,5 km
- 2 km

Puolustusvoimien melualueet
- Melualue 1 ja 2

Tampere-Pirkkalan lentoaseman melualueet
- Lentomelualue 1 ja 2

Muut vyöhykkeet
- VAK-ratapihan huomiointivyöhyke

*) Seveso-vyöhykkeitä ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Seveso-vyöhykkeet

Kunta	Numero	Osoite	Vyöhykkeen leveys (km)
Kangasala	1	Isoniementie	1,5
Kangasala	2	Somerotie	1,5
Lempäälä	3	Tampereentie	1
Mänttä-Vilppula	4	Tehtaantie	1
Mänttä-Vilppula	6	Kyllästämöntie	1
Mänttä-Vilppula	5	Tehtaankatu	1,5
Nokia	7	Öljytie	0,5
Nokia	8	Rantakaari	1
Nokia	9	Pirkkalaistie	1
Nokia	10	Koukkujärventie	1,5
Pirkkala	12	Vesalantie	1
Pirkkala	11	Varuskunnantie	1,5
Sastamala	13	Harmajantie	1,5
Tampere	14	Rauhaniementie	0,5
Tampere	15	Lempäälänkuja	1
Tampere	16	Hyllilänkatu	1
Tampere	17	Kolmihaarankatu	1
Urjala	18	Hanhisuontie	1,5
Valkeakoski	19	Tehtaankatu	1
Ylöjärvi	20	Tappikangas	2

KARTTA 34

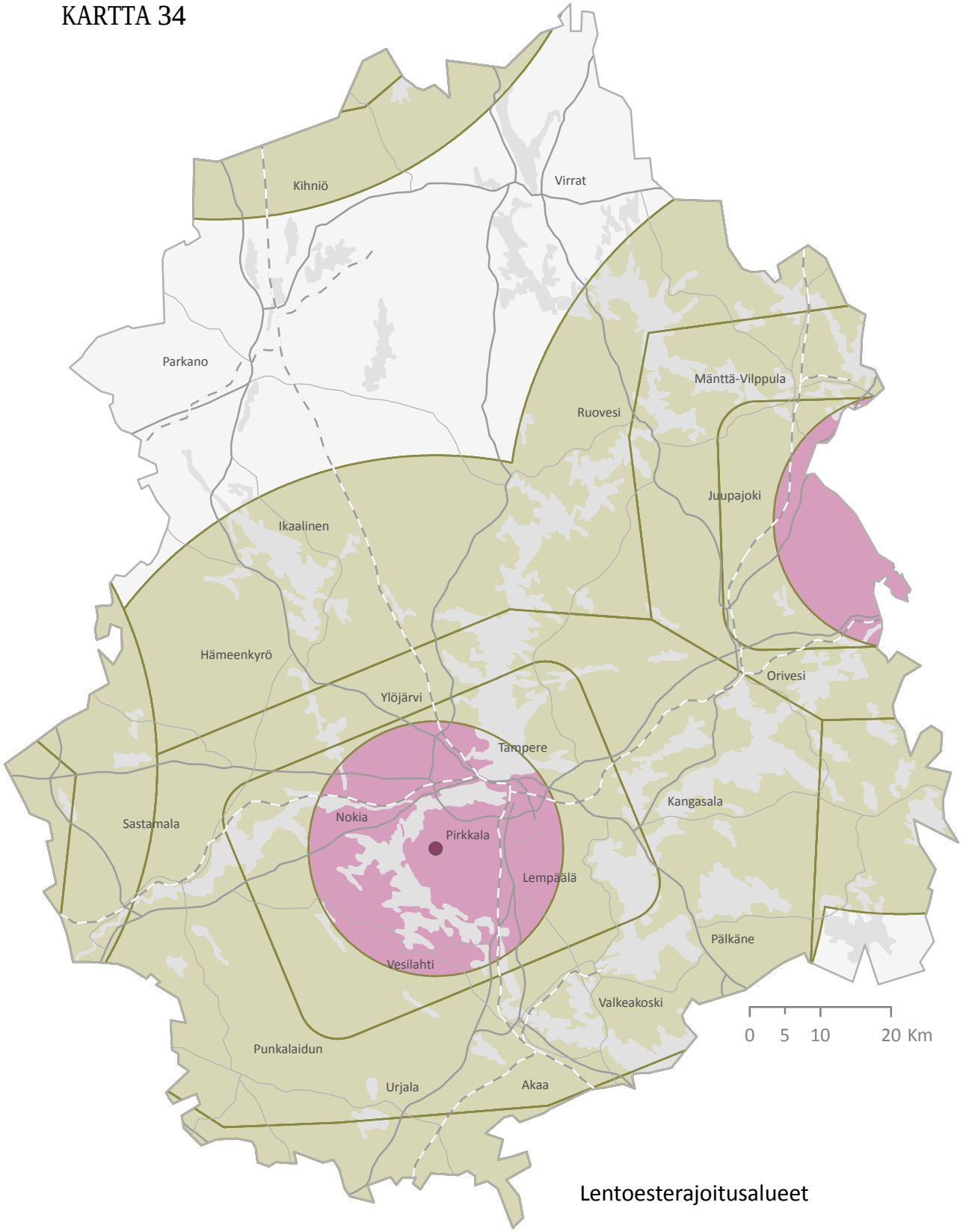

Voimassa 31.3.2016 alkaen.

Lentoesterajoitusalueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

KARTTA 35

Tulvariskialue

Tulvariskialue, muu kuin merkittävä

Tulvariskialueita koskee yleismääräys.
Tulvariskialueita ei esitetä
Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

Pirkanmaalla ei ole tulvariskien hallintalain mukaisia merkittäviä tulvariskialueita.

KARTTA 36

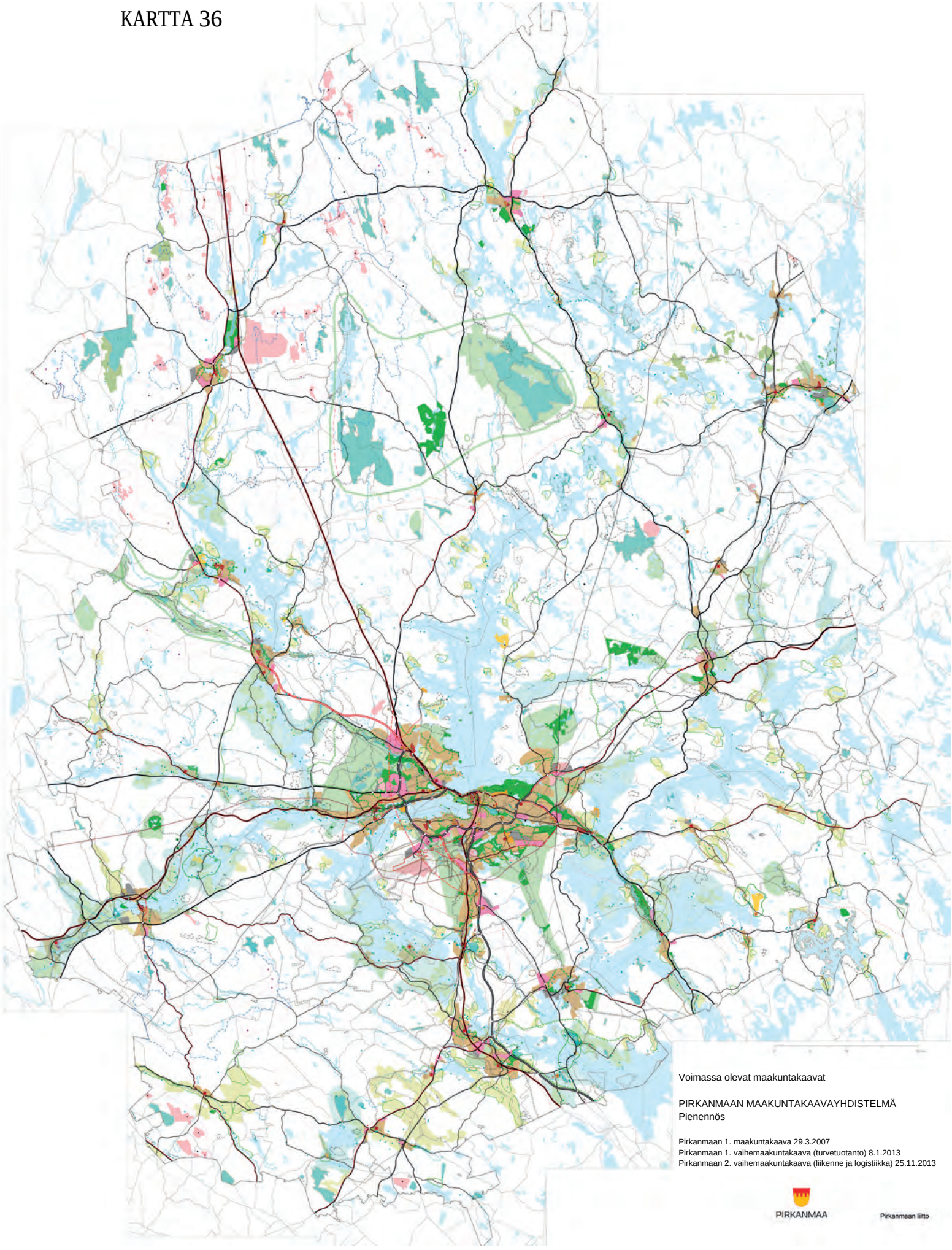

Voimassa olevat maakuntakaavat

PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVAYHDISTELMÄ
Pienennös

Pirkanmaan 1. maakuntakaava 29.3.2007
Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaava (turvetuotanto) 8.1.2013
Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava (liikenne ja logistiikka) 25.11.2013

PIRKANMAA

Pirkanmaan liitto

Ote Satakunnan maakuntakaavasta (Kiikoinen)

KARTTA 37

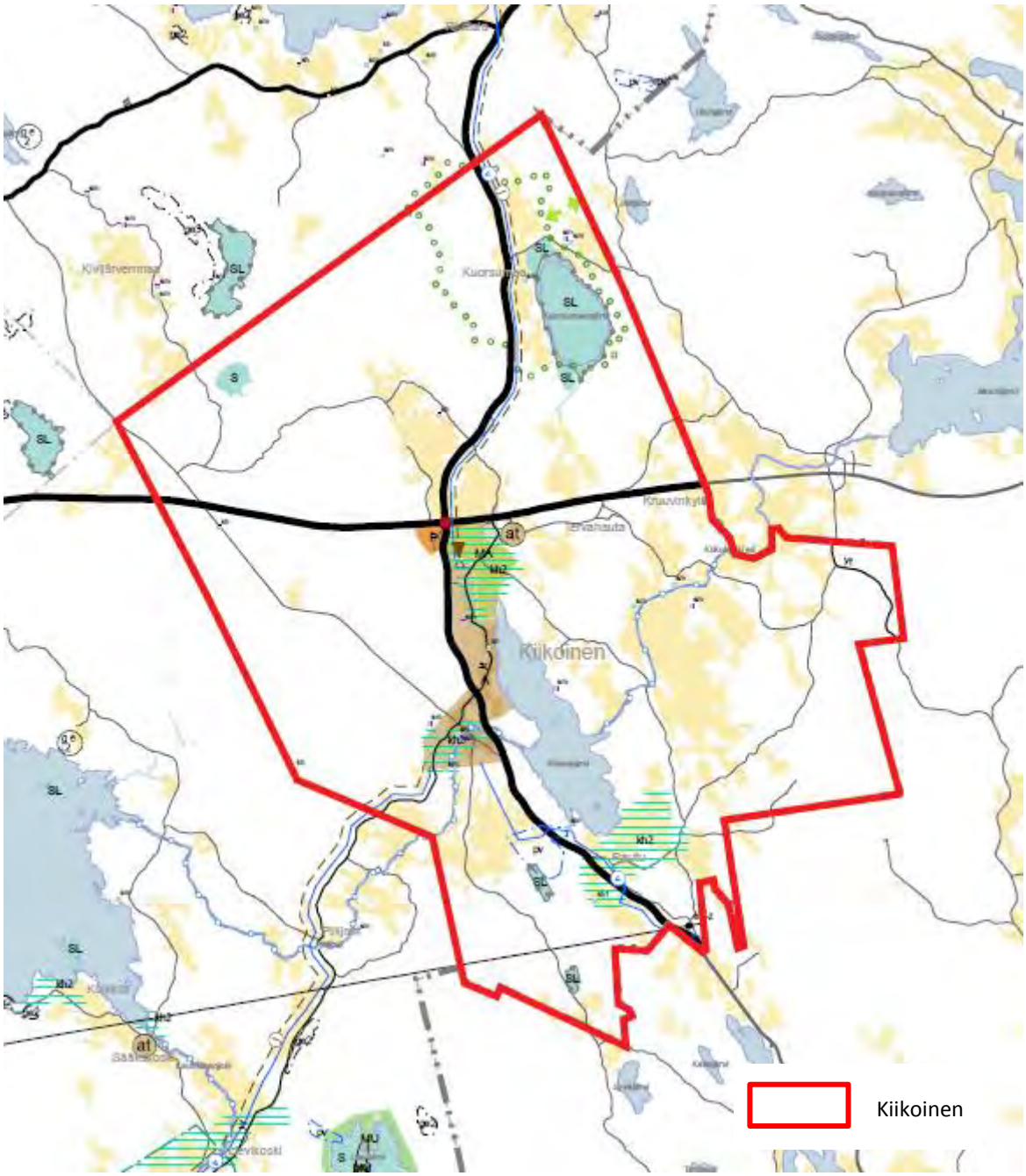

Hyväksytty 17.12.2009, vahvistettu 30.11.2011. Ei mittakaavassa.
Kiikoinen liittyi Pirkanmaahan vuonna 2013.

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Pirkanmaan liitto 2017
Kelloportinkatu 1 B (käyntiosoite),
PL 1002, 33101 TAMPERE
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

KARTTA 4

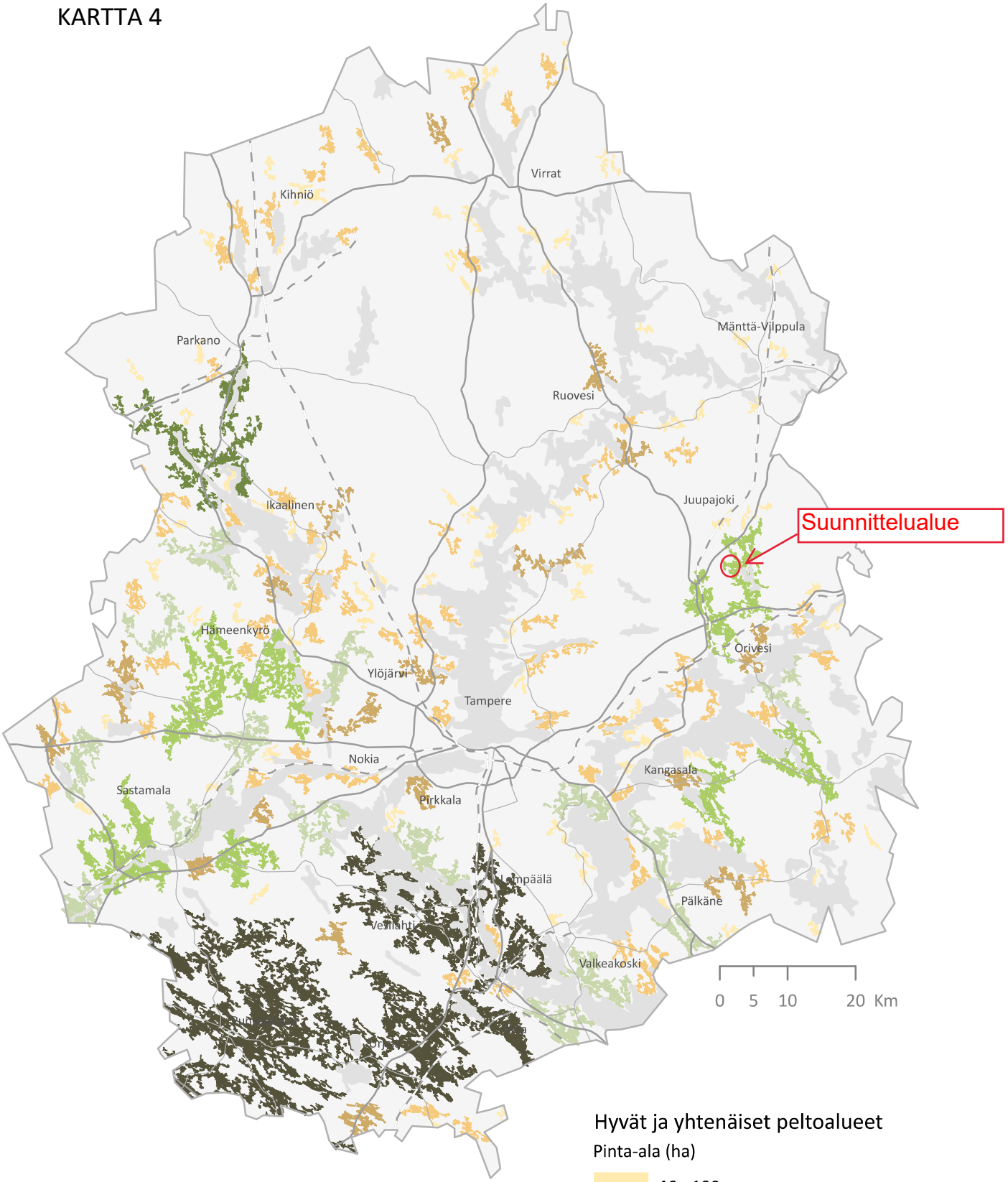

Pirkanmaan liiton selvitys:
Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla (2014).
Hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita koskee yleismääräys.
Peltoalueita ei esitetä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040.

PIRKANMAA

Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla

4.4.2014

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Pirkanmaan liitto 2014

ISBN 978-951-590-301-3
Kuvat Katriina Koski
Pohjakartat © Maanmittauslaitos

Sisältö

1. Johdanto 5
   1.1. Tavoitteet ja tarkkuus 5
   1.2. Selvityksen työryhmä 6
   1.3. Käsitteiden määrittely 6
2. Maatalouden aluetaloudellinen merkitys 7
   2.1. Työllistävyys ja alueiden elinvoima 7
   2.2. Maakuntakaava tukipolitiikan välineenä 7
3. Maatalous maankäyttömuotona 8
   3.1. Hyvän maatalousmaan merkitys 8
   3.2. Maatilat Suomessa ja Pirkanmaalla 8
   3.3. Maataloustuotanto Suomessa ja Pirkanmaalla 9
   3.4. Maatilat maankäytön suunnittelussa 10
4. Maatalouden harjoittamisen kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet 11
   4.1. Tarkastelualue 11
   4.2. Maatalousmaan laatuun vaikuttavat tekijät 11
   4.3. Kriteerit 11
   4.4. Lisäkriteerit 15
   4.5. Menetelmä 19
   4.6. Selvityksessä käytetyt aineistot 19
   4.7. Tulokset 20
   4.8. Aineiston käytössä huomioitavaa 21
   4.9. Salaojitus ja maalaji hyvillä ja yhtenäisillä peltoalueilla 24
5. Kotieläintuotannon keskittymät 26

Lähteet 28

LIITTEET

LIITE 1. Maatilat päätuotantosuunnittain Pirkanmaalla ja Kiikoisissa vuonna 2012
LIITE 2. Maatalousmaa Pirkanmaalla
LIITE 3. Pintamaalaji Pirkanmaalla
LIITE 4. Maalajien ominaisuudet ja soveltuvuus eräisiin käyttötarkoituksiin. Ote Maaperäkartan käyttöoppaasta
LIITE 5. Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla (kartta A3)

1. Johdanto

1.1. Tavoitteet ja tarkkuus

Selvitys Pirkanmaan hyvistä ja yhtenäisistä pelloista on yksi käynnissä olevan Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 taustaselvityksistä. Kaikki maankäyttömuodot kattava maakuntakaava tulee vahvistuessaan korvaamaan Pirkanmaan 1. maakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavat.

Selvityksen tavoitteena on maakuntakaavatason yleispiirteisellä tarkkuudella tunnistaa maanviljelyn harjoittamisen kannalta edullisimmat peltoalueet Pirkanmaalla. Selvityksen perusteella maakuntakaavaratkaisun laatimista varten tunnistetaan ne maatalousalueet, joilla maataloustuotantoa voidaan harjoittaa tehokkaasti ja kannattavasti. Lisäksi selvityksessä tarkastellaan maataloustuotannon keskittymiä.

Selvitystä käytetään ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitettavien taajama-alueiden laajennusten ohjaamisen taustaselvityksenä. Tarkoitus on ohjata taajamarakenteen laajennukset hyvää ja yhtenäistä peltoaluetta pirstomatta valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa edellytetyllä tavalla. Tarvittaessa selvityksen aineistoa voidaan hyödyntää maakuntakaavan muiden merkintöjen muodostamisessa siltä osin, kuin se nähdään tarpeelliseksi maatalouselinkeinojen edistämiseksi.

Maakuntakaavoituksen tarpeeseen vastaavassa yleispiirteisessä selvityksessä hyvän pellon käsitettä lähestytään maankäytön näkökulmasta ja kymmenien vuosien päähän tulevaisuuteen katsoen. Tämän vuoksi selvityksessä hyvän peltomaan tunnistamiseksi on valittu sellaisia maankäyttöratkaisujen kannalta tärkeimpiä kriteerejä, jotka ovat suhteellisen pysyviä myös pitkällä aikavälillä. Maakunnan tasolla hyviä ja yhtenäisiä, useista peltokuvioista muodostuvia kokonaisuuksia on selvityksessä tarkasteltu paikkatietomenetelmällä, jossa on huomioitu lohkokoko, yhteispinta-ala, maalaji ja salaojitus. Luvussa 4 esitetyt selvityksen tulokset ovat maakuntakaavoituksen yleispiirteisyydestä johtuen karkeita, ja siten yksityiskohtaisemmin peltojen käyttöä suunniteltaessa tarkemmat selvitykset ovat tarpeen.

Hyvien ja yhtenäisten peltojen ohella selvityksessä tarkastellaan maakunnan maatilojen muodostamia tuotannollisia keskittymiä ympäristöluvitettuja eläinsuojia kuvaavan aineiston avulla.

Tässä selvityksessä esitetyn tuotannollisen näkökulman lisäksi maatalousalueita käsitellään niiden ympäristö-, maisema- ja historia-arvojen näkökulmasta kahdessa muussa maakuntakaavan taustaselvityksessä. Vuonna 2013 valmistuneessa inventoinnissa päivitettiin maakunnan arvokkaiden maisema-alueiden aluevalikoima ja rajaukset. Keväällä 2014 käynnistyneessä maisemallisesti arvokkaiden maatalousalueiden selvityksessä tarkasteltavana ovat kulttuurihistoriallisesti tärkeät pellot. Kaavaratkaisu muodostetaan synteesinä näiden kaikkien maataloutta käsittelevien selvitysten tuloksia hyödyntäen.

VAT

Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön.

1.2. Selvityksen työryhmä

Selvityksen on Pirkanmaan liitossa laatinut suunnittelija Annu Piesanen. Maatalouden aluetaloudellista merkitystä käsittelevän osuuden on kirjoittanut kehityspäällikkö Reijo Kahelin, ja työssä on avustanut paikkatietosuunnittelija Miina Vainio. Työtä ovat ohjanneet maakuntakaavoitusjohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys sekä työryhmä, johon ovat kuuluneet Pirkanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta Maaseutu ja energia -yksikön päällikkö Erkki Honkaniemi ja rakennetun ympäristön yksiköstä ylitarkastaja Soili Ingelin, MTK-Pirkanmaasta toiminnanjohtaja Visa Merikoski sekä Pro Agria Etelä-Suomi ry:stä toimitusjohtaja Lassi Uotila.

Nautakarjaa laitumella Ikaalisissa.

1.3. Käsitteiden määrittely

Selvityksessä käytetään käsitteitä peltolohko, -kuvio ja alue. Selvityksen tuloksena esitetään hyvät ja yhtenäiset peltoalueet.

Peltolohko. Yksittäisen maanviljelijän hallinnoima maantieteellisesti yhtenäinen viljelyalue, jota rajaavat hallinnolliset (maanomistus) ja fyysiset rajat (tiet, ojat, metsät). Peruslohko voidaan jakaa kasvulohkoihin, joilla viljellään eri kasvilajia. Peltolohkojen keskikoko Suomessa on 2,4 hehtaaria.

Peltokuvio. Hallinnollisista rajoista riippumaton maantieteellisesti yhtenäinen viljelyalue, joka voi muodostua useista peltolohkoista.

Peltoalue. Tässä selvityksessä peltoalueella tarkoitetaan lähekkäisten peltokuvioiden yhdessä muodostamaa aluetta.

Hyvällä ja yhtenäisellä peltoalueella tässä selvityksessä tarkoitetaan luvussa 4 määritellyn analyysin tuloksena valikoituvia laajoista peltoalueista muodostuvia kokonaisuuksia.

2. Maatalouden aluetaloudellinen merkitys

2.1. Työllistävyys ja alueiden elinvoima

Maatalouden ja peltoviljelyn merkitys pirkanmaalaisessa toiminnassa on sen keskimääräistä työllistävyyttä suurempi. Vuoden 2011 tietojen mukaan maa-, metsä- ja kalataloudesta elantonsa sai 5 400 ihmistä, mikä vastaa 2,5 prosenttia työvoimasta. Kunnittainen vaihtelu on kuitenkin suurta, ja monessa maakunnan kunnassa kymmenisen prosenttia ammatissa toimivasta väestöstä saa toimeentulonsa maataloudesta: Punkalaitumella, Urjalassa, Ruovedellä, Virroilla, Pälkäneellä ja Juupajoella maa-, metsä- ja kalataloussektorin osuus työvoimasta vastaa yli kymmentä prosenttia työvoimasta.

Peltoviljelyn merkitys näkyy ensinnäkin niiden yhteiskunnallisten (EU, valtio) tukien määrässä, joka maakuntaan EU:n maatalouspoliittisten päätösten mukaisesti saadaan. Tällä on huomattava aluetaloudellinen merkitys.

Maataloustukien aluetaloudellista merkitystä lisäävät muut aluekehityksen mahdollistavat toimet. Tällöin esille nousevat erilaiset ympäristötuet, maaseudun elinkeinoelämälle tarjoutuvat tuet mm. koulutukseen ja ammatillisen kehittämiseen sekä muut maaseudun yleiseen kehittämiseen osoitettavat varat.

Maatalous edesauttaa hajautettua energiatuotantoa sekä tuottajana että kuluttajana. Matkailu yhtenä elinkeinotoiminnan lohkona on maaseutualueilla merkittävä.

Sekä peltoviljelyn että maa- ja metsätalouden harjoittaminen samalla tavalla kuin muunkin maaseudun yritystoiminnan mahdollistamiseksi ja kehittämiseksi on edelleen kiinnitettävä huomiota tiestön kuntoon ja tiedonsiirtoverkkojen toimivuuteen. Maaseutu kokonaisuudessaan muodostaa myös tärkeän asumisympäristön. Alueita kehitettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että asuinrakentaminen ja peltoviljely samoin kuin muukin elinkeinotoiminta tukevat toinen toistaan.

2.2. Maakuntakaava tukipolitiikan välineenä

Maakuntakaavan merkinnöillä voi olla vaikutuksia maaseudun saamiin alueellisiin kehittämistukiin ja muuhun rahoitukseen. EU-rahoituskaudella 2007–13 pyrittiin Euroopan maaseuturahastosta tukemaan maaseudun yritystoimintaa ja ohjaamaan muun muassa ympäristötukia maakuntakaavassa merkittäviksi osoitetuille kehittämisalueille. Merkittävin tuki kohdentui kaavan kylämerkintöjen alueille, vaikkakaan tukipäätöksiä tehtäessä ei suoranaisesti päätöksiä perusteltu kaavamerkinnöillä. LEADER-ryhmien myöntämiä ympäristötukia, joita oli mahdollisuus rahoittaa maaseutuohjelman kakkostoimintalinjasta, ei haettu siinä määrin kuin ohjelmassa alun perin rahoitusta varattiin.

Maaseutumaisemaa Punkalaitumella.

3. Maatalous maankäyttömuotona

3.1. Hyvän maatalousmaan merkitys

Hyvä viljelymaa on globaalisti niukka ja uusiutumaton resurssi, jonka merkityksen ennakoidaan edelleen tulevaisuudessa korostuvan ilmastonmuutoksen, väestönkasvun ja biopolttoaineiden käytön lisääntymisen myötä. Nykyisen maatalousmaan säilyttäminen viljelykäytössä ja hyvässä kasvukunnossa on kestävän kehityksen kannalta tavoiteltavaa, sillä otettaessa maatalousalueita muuhun käyttöön samalla ruuantuotantomahdollisuudet heikentyvät tältä osin pysyvästi. Uuden viljelymaan raivaamista ei nähdä merkittävänä mahdollisuutena maataloustuotannon lisäämisessä, sillä parhaiten maatalouteen soveltuvat alueet on jo otettu käyttöön. Euroopassa ei juuri ole jäljellä maatalouteen soveltuvaa maata, joka ei jo olisi maatalouskäytössä, ja toisaalta muualla maailmassa viljavien alueiden raivaamista hillitään metsäkadon estämiseksi.

Maatalousmaata vähenee Euroopassa ennen kaikkea kaupungistumisen seurauksena. Väestönkasvua merkittävämmäksi tekijäksi täällä kaupunkialueiden laajentamisessa nähdään väljää asumista suosiva elämäntapa ja kulutustottumusten muutokset. Vuosina 2000–2006 Euroopan Unionin alueella otettiin vuosittain infrastruktuurin käyttöön maa- ja metsätalousmaata 920 neliökilometriä vuodessa. Maaperän sulkeminen rakentamisella tarkoittaa tietyn alueen ja sen maaperän pysyvää peittämistä läpäisemättömällä keinotekoisella materiaalilla, kuten asfaltilla tai sementillä, jolloin sen kyky tuottaa ekosysteemipalveluita heikkenee.

EU:ssa on tavoitteena, että uuden maan käyttöönotto lopetetaan vuoteen 2050 mennessä. Avainasemassa tavoitteen toteuttamisessa ovat alueelliset ja paikalliset maankäytön suunnittelua koskevat päätökset. Maankäytön suunnittelussa hyvän maatalousmaan säilymistä voidaan edistää siten, ettei alueille osoiteta muuta maankäyttöä. Myös Suomen maankäytön suunnittelua ohjaavat, maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, ettei ilman erityisiä perusteita hyvää maatalousmaata pirstota muulla maankäytöllä.

Hyvän viljelymaan merkityksen ennakoidaan pitkällä aikavälillä korostuvan ilmastonmuutoksen vaikutusten myötä. Maailman tärkeimmillä viljelyalueilla satojen odotetaan alenevan kuivuuden ja helteiden myötä samalla, kun peltomaan kysyntä edelleen kasvaa väestönkasvun ja muuttuvien kulutustottumusten vuoksi. On ennakoitu, että ilmastonmuutoksen myötä satonäkymät Suomessa kasvavat nykyisten pääviljelykasvien viljelyn laajentuessa pohjoisemmaksi ja viljeltävien tuotantokasvien valikoiman muuttuessa. Globaalisti myös lisääntyvän biopolttoaineiden valmistuksen ennakoidaan lisäävän maatalousmaan kysyntää.

Peltojen säilyminen viljelykäytössä on myös kotimaisen huoltovarmuuden kannalta tärkeää. Huoltovarmuudella tarkoitetaan kykyä sellaisten yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitämiseen, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksien, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden sekä maanpuolustuksen materiaalisten edellytysten turvaamiseksi vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Suomen huoltovarmuudesta huolehtii työ- ja elinkeinoministeriön alainen Huoltovarmuuskeskus, jonka toiminnan yhtenä tavoitteena on turvata kotimaisen tuotannon monipuolisuus ja laajuus. Elintarvikehuolto on määritelty kaikissa oloissa turvattavaksi yhteiskunnan elintärkeäksi toiminnoksi ja yhdeksi huoltovarmuuden painopistealaksi.

Häiriöolosuhteiden sattuessa myös lannoitteiden, koneiden ja polttoaineen saatavuus saattaa heiketä merkittävästi, mikä vastaavasti voi alentaa satomääriä, vaikka kaikki käytettävissä oleva maa otettaisiin maatalouskäyttöön. Suomen maatalous on riippuvainen ulkomaisesta öljyn- ja lannoitteiden tuotannosta, joten maailmantilanteella on suuri merkitys myös Suomen maataloustoiminnoille.

3.2. Maatilat Suomessa ja Pirkanmaalla

Suomen maapinta-alasta seitsemän prosenttia on viljelyskäytössä. Vuonna 2012 käytössä olevaa peltopinta-alaa oli maassa lähes 2 300 000 hehtaaria. Nämä pellot olivat Suomessa toimivien 59 000 maatilan käytössä. Pirkanmaalla toimi vuonna 2012 4 422 maatilaa. Maatalouden rakennemuutoksen jatkuessa maatilojen määrä on edelleen vähentynyt vuosituhannen vaihteesta noin neljänneksellä samalla, kun toimintaansa jatkavien maatilojen keskimääräinen koko kasvaa. Edellisten kymmenen vuoden kuluessa pirkanmaalaisista maatiloista on lopettanut useampi kuin joka kymmenes. Samalla maatilojen keskipeltoala on vastaavasti kasvanut peltojen siirtyessä jatkavien tilojen käyttöön ollen 38,9 hehtaaria vuonna 2012. Maakunnittain tarkasteltuna keskipeltoala on suurin Uudellamaalla (48,4 ha) ja pienin Etelä-Savossa (25,2 ha). Suomen peltopinta-alasta noin seitsemän prosenttia eli 162 000 hehtaaria sijaitsee Pirkanmaan alueella, missä keskimääräinen peltopinta-ala tilaa kohti on noin kaksi hehtaaria valtakunnan keskiarvoa pienempi, 37,1 hehtaaria.

Ennakoidaan, että tulevaisuudessa maatilojen hakiessa toiminnalleen kannattavuutta maataloustuotannon keskittyminen suuriin tiloihin edelleen jatkuu ja erikoistuminen lisääntyy. Suomessa tilojen keskimääräinen peltoala on kasvanut 8,4 hehtaaria kymmenessä vuodessa (2003–2012), ja on ennustettu, että vuoteen 2020 mennessä keskimääräinen tilakoko on kasvanut edelleen

ainakin 50 hehtaariin. Pirkanmaalla maatilojen määrä vähenee noin kaksi prosenttia vuodessa, ja lopettavat tilat ovat lähinnä pientiloja. Maatilojen lukumäärän vähentyessä tilakohtaisen peltoalan odotetaan edelleen kasvavan − Pirkanmaalla ennustetaan kasvua nykyisestä 36 hehtaarista 48 hehtaariin vuonna 2020.

Pinta-alassa mitattuna keskimääräisesti suurimmat tilat Pirkanmaalla sijaitsevat Akaassa (49 ha), Punkalaitumella (46) ja Valkeakoskella (45), ja pienimmät Pirkkalassa (24), Parkanossa (29) ja Ylöjärvellä (29). Pirkanmaan tiloista 6 prosenttia on vähintään sadan hehtaarin kokoisia. Pellot ovat keskittyneet Pirkanmaan eteläosiin, missä luonnonolot ovat maanviljelykseen suotuisimmat.

Suomalaiset pellot ovat tyypillisesti pieniä maastonmuotojen rikkonaisuuden myötä metsien, järvien ja kallioisten alueiden vaihdellessa maisemakuvassa. Toiminnalliselta kannalta peltoja pirstovat myös maanomistusolosuhteet. Tyypillisen suomalaisen maatilan peltoala koostuu useista pienistä peltolohkoista, jotka eivät välttämättä sijaitse tilakeskuksen välittömässä läheisyydessä. Vuonna 2011 Suomessa keskimääräinen lohkokoko oli 2,4 hehtaaria ja keskimääräinen etäisyys tilakeskuksesta 3,3 kilometriä. Pirkanmaalla vastaavat luvut olivat 2,1 hehtaaria ja 3,2 kilometriä. Lohkojen keskikoko ei ole juurikaan muuttunut viimeisten kymmenen vuoden aikana, ja maatilojen tilukset ovat säilyneet yhtä pirstaloituneina kuin aiemminkin. Etäisyys on kasvanut kymmenessä vuodessa 80 prosenttia, ja sen ennustetaan edelleen kasvavan jopa kuuteen kilometriin vuoteen 2020 mennessä maatalouden rakennemuutoksen edelleen jatkuessa. Etäisyydet kasvavat nimenomaan suurilla ja kasvavilla tiloilla, joiden hallintaan lopettavien tilojen pellot siirtyvät. Pirkanmaan pelloista 34 prosenttia oli vuokrapeltoa vuonna 2011.

Suomessa käytössä olevan pellon määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kymmeniin vuosiin. Viime vuosina trendi on ollut hivenen laskeva. Pirkanmaalla vuosittainen metsitetyn pellon määrä on viime vuosina vaihdellut 70 ja 220 hehtaarin välillä.

3.3. Maataloustuotanto Suomessa ja Pirkanmaalla

Suomi on maailman pohjoisin maatalousmaa, ja luonnonolosuhteet vaikuttavat viljelyyn muun muassa käytettävissä olevien lajien myötä. Suomen peltoalasta noin puolta käytetään viljan viljelyyn, ja pääviljalajeja sekä satomäärällä että viljelyalalla mitattuna ovat ohra, kaura ja vehnä. Syysviljojen eli rukiin ja syysvehnän osuus viljelyalasta on muihin Euroopan maihin verrattuna suhteellisen vähäinen, ja lyhyen kasvukauden vuoksi Suomessa ei päästä samanlaisiin hehtaarisatoihin kuin Euroopan parhaimmilla alueilla. Lisäksi sadon määrän ja laadun vaihtelut ovat Suomen oloissa suuria.

Myös Pirkanmaan sisällä viljelyolosuhteissa näkyy luonnonolojen vaikutus. Maakunnan viljavimmat alueet sijoittuvat etelä- ja lounaisosiin, missä pellot sijaitsevat alavilla savipohjaisilla alueilla. Pohjoiseen mentäessä pinnanmuotojen vaihtelu lisääntyy, ilmasto viilenee, maaperä on karumpaa ja soita on enemmän.

Taulukossa 1 on esitetty maatilojen lukumäärät ja osuudet Pirkanmaalla ja Suomessa vuonna 2012. Pirkanmaan kunnittaiset osuudet ja absoluuttiset lukumäärät on esitetty liitteessä 1. Pirkanmaan maataloudelle leimallista on monipuolinen tuotanto. Pirkanmaalaisilla maatiloilla tuotantosuunta on keskimääräistä enemmän painottunut viljanviljelyyn. Päätuotantosuuntana viljanviljely on 57 prosentilla tiloista. Sen sijaan muun kasvintuotannon osuus on Suomen keskiarvoon verraten alhaisempi. Pirkanmaan tiloista viidennes harjoittaa päätuotantosuuntanaan karjataloutta. Tiedot perustuvat viljelijöiden ilmoitukseen tilan päätuotantosuunnasta. Kolmannes pirkanmaalaisista tiloista harjoittaa maatilatalouden lisäksi muuta yritystoimintaa, lähinnä koneurakointia.

Taulukko 1. Maatilojen jakauma tuotantosuunnittain Pirkanmaalla ja Suomessa vuonna 2012

Tuotantosuunta	Tilojen määrä Pirkanmaalla	Tilojen osuus Pirkanmaalla, %	Tilojen määrä Suomessa	Tilojen osuus Suomessa, %
Lypsykarjatalous	546	12	9781	17
Muu nautakarjat.	267	6	3540	6
Sikatalous	121	3	1712	3
Siipikarjatalous	31	1	522	1
Viljanviljely	2499	57	26557	45
Muu kasvituotanto	701	16	13926	24
Muu	257	6	3004	5
Yhteensä	4422	100	59042	100

Suomen maataloustuotannon markkinahintaisesta tuotosta 75 prosenttia tulee kotieläintaloudesta, jossa tuotolla mitaten suurin tuotantosuunta on maidontuotanto. Lihantuotannossa suurin tuotantosuunta on sianlihan tuotanto. Pirkanmaalla maatalouden myyntituloista vuonna 2010 maidon osuus oli 41 %, viljan 16 %, sianlihan 14 % ja naudanlihan 8 %.

Suomalaisessa maataloudessa on pitkäaikaisena suuntana ollut karjatilojen määrän vähentyminen samalla, kun viljanviljelyä harjoittavien tilojen osuus on kasvanut. Painopiste on viime vuosina siirtynyt eläintuotannosta entistä enemmän kasvintuotantoon. Vielä vuonna 2000 suunnat olivat yhtä suosittuja, kun nyt kahdella kolmanneksella maatiloista päätuotantosuuntana on kasvintuotanto ja yhdellä kolmanneksella eläintuotanto. Kotieläintilojen määrän on arvioitu edelleen puolittuvan nykyisestä vuoteen 2020 mennessä.

Maatilojen kehitysnäkymät Pirkanmaalla -tutkimuksen perusteella ennakoidaan, että Pirkanmaalla kaikkien

maatilojen lukumäärä tulee vähentymään 23 prosenttia 3470 maatilaan vuonna 2020.

Tuotantosuunnittain tarkasteltuna pinta-alaltaan suurimmat tilat ovat eläintiloja, joilla peltoalaa tarvitaan eläinten rehuntuotannon ohella lannan levitysalaksi. Suomessa sikatilat ovat keskimäärin 74,9 hehtaarin, siipikarjatilat 64,8 ja lypsytilat 52,8 hehtaarin laajuisia. Suomalaisten päätuotantosuuntanaan viljanviljelyä harjoittavien tilojen pellot ovat keskimäärin 35,5 hehtaarin laajuisia.

Pirkanmaan maitotilat

Pirkanmaalla maitotiloja oli vuonna 2012 546 kappaletta, ja niillä oli keskimäärin 29 lypsylehmää (Suomi 30 lehmää/tila). Maitotilat sijaitsevat melko tasaisesti eri puolilla Pirkanmaata. Kunnittain tarkasteltuna lypsytilojen osuus maatiloista on suurin Hämeenkyrössä (19 %) ja Pälkäneellä (17 %). Edelliseen vuoteen verrattuna maitotilojen määrä ja maidontuotanto ovat vähentyneet muuhun maahan verrattuna enemmän, samalla kun maitotilojen keskikoko on kasvanut muuta maata nopeammin. Tuottajille suunnatun kyselyn perusteella vuoteen 2016 mennessä maitotilojen määrä Pirkanmaalla putoaa 400:an. Keskikokoisten tilojen (20–69 lehmää) määrä säilyy ennallaan, suurten määrä kasvaa ja pienten vähenee. Vuonna 2016 maidon tuotannosta 39 prosentin odotetaan tulevan vähintään 70 lehmän tiloilta.

Kasvituotanto Pirkanmaalla

Vuoden 2011 tilaston mukaan Pirkanmaalla oli viljelyssä kaikkiaan 137 500 hehtaaria ja kesannolla 23 400 hehtaaria maatalousmaata. Lisäksi 1 600 hehtaaria oli monivuotisina nurmina, monivuotisten puutarhakasvien tai kotitarvepuutarhojen käytössä. Pirkanmaalla viljoja viljeltiin yhteensä 81 800 hehtaarilla ja nurmikasveja 43 200 hehtaarilla (26 % käytössä olevasta peltoalasta). Päätuotantosuuntanaan viljanviljelyä harjoittavien tilojen osuus vaihtelee Pirkanmaan kunnissa Pälkäneen 41 prosentin ja Kihniön 77 prosentin välillä. Osuus yltää yli 70 prosenttiin myös Punkalaitumella. Muuta kasvintuotantoa harjoitetaan prosentuaalisesti eniten Pirkkalassa. Vuoden 2012 tietojen mukaan muun kasvintuotannon osuus oli alhainen Akaassa, Kihniössä, Punkalaitumella ja Urjalassa, joissa se jäi alle kymmeneen prosenttiin.

Pirkanmaalla laajimmalla alalla viljelty viljakasvi on kaura, jota vuonna 2011 viljeltiin 22 prosentilla Pirkanmaan käytössä olevasta maatalousmaasta eli 36 400 hehtaarilla. Toiseksi laajimmalla alalla, 25 900 hehtaarilla, viljeltiin ohraa. Viljojen ja nurmen ohella viljellyistä muista viljelykasveista rypsin ja rapsin pinta-ala oli suurin (8 600 hehtaaria). Pirkanmaan peltoalasta kymmenen prosenttia on luomuviljelyssä.

Muu eläintuotanto Pirkanmaalla

Muuta nautakarjataloutta kuin maitotaloutta harjoitti Pirkanmaalla 273 tilaa vuonna 2012. Kymmenessä vuodessa naudanlihan tuotanto on vähentynyt Pirkanmaalla noin viidenneksen, ja tuotantomäärien ennakoidaan edelleen vähenevän 3,2 miljoonaan kiloon vuonna 2020, tilojen määrän vähentyessä alle 200 tilaan.

Sianlihan tuotantomäärät Pirkanmaalla ovat viimeisten kymmenen vuoden aikana olleet huipussaan vuonna 2008, ja säilyneet viime vuodet samalla tasolla noin 11 miljoonassa kilossa. Lihasikaloiden keskikoko on noin 600 lihasikapaikkaa, mikä vastaa Suomen keskiarvoa. Vuonna 2012 sikataloutta harjoitti 130 tilaa, ja sikatiloja oli eniten Punkalaitumella (32 tilaa) ja Sastamalassa (27 tilaa). Sianlihan tuotannon ennakoidaan vähenevän viidenneksellä vuoteen 2020 mennessä vuoden 2011 tilanteeseen verrattuna ja sikatilojen määrän ennustetaan laskevan 62 tilaan.

Vuonna 2012 siipikarjatuotantoa harjoitettiin 20 tilalla, joista enemmistö sijaitsi Kangasalla, Mänttä-Vilppulassa ja Pälkäneellä.

Nautakarjataloutta (pois lukien maitotilat), sika- ja siipikarjataloutta harjoittavien tilojen osuus kaikista tiloista vaihtelee Pirkanmaan kunnissa 0–15 prosentin välillä. Pirkkalassa ei harjoiteta lainkaan nauta-, sika- ja siipikarjataloutta, ja sektoreiden yhteenlaskettu osuus on pieni myös Hämeenkyrössä ja Valkeakoskella. Näitä tuotantosuuntia harjoittavien tilojen osuus on suurin Kangasalla, Punkalaitumella ja Virroilla.

3.4. Maatilat maankäytön suunnittelussa

Maatilojen huomiointi maankäytön suunnittelussa on riittävien peltoalueiden säilyttämisen ohella tärkeää myös voimaperäistä kotieläintaloutta harjoittavien tilojen toimintaedellytysten turvaamisen kannalta. Maaseutuasumisen ja maataloustuotannon yhteensovittamisessa on huolehdittava asuntojen riittävästä etäisyydestä toimiviin maatiloihin, jotta maatalouden harjoittamisesta mahdollisesti aiheutuvat ympäristöhaitat, kuten haju, eivät aiheuta häiriötä asumiselle ja sitä kautta rajoita maatilan toimintamahdollisuuksia. Maatalouden rakennemuutoksen tarkoittaessa edelleen suurenevia tuotantoyksiköitä on maatilojen läheisyydessä varauduttava mahdolliseen toiminnan laajentamiseen tai tuotantosuunnan vaihdoksiin. Isot maatilat aiheuttavat myös kuormitusta maaseudun tieverkolle toimintaansa liittyvän liikennöinnin myötä. Muun muassa eläin- ja maitokuljetukset sekä liikennöinti suurilla traktoreilla vaativat tieverkolta riittävää kuntoa.

4. Maatalouden harjoittamisen kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet

4.1. Tarkastelualue

Tässä selvityksessä peltojen sijoittumista tarkastellaan Pirkanmaan maakunnan alueella (vuoden 2013 maakuntarajan mukaisena). Maakuntarajan ylittävien peltoalueiden jatkuvuus on huomioitu sisällyttämällä tarkasteluun peltoalueet myös viiden kilometrin säteeltä maakuntarajan ulkopuolelta.

4.2. Maatalousmaan laatuun vaikuttavat tekijät

Tässä selvityksessä maatalousmaiden tuotannollista arvoa lähestytään maankäytön näkökulmasta, jolloin tarkastelun kohteeksi valikoituvat tuottavuuteen vaikuttavat peltojen fyysiset ominaisuudet. Näistä tärkeimpiä ovat peltojen koko, yhtenäisyys, pinnanmuodot, maaperä ja infrastruktuuri. Seuraavissa alaluvuissa kuvataan näiden merkitys maatalousmaan ominaisuuksina ja se, kuinka ne on tässä selvityksessä huomioitu Pirkanmaan hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden muodostamisessa.

Fyysisten tekijöiden ohella pellon tuottavuuteen vaikuttavat monet muutkin tekijät, kuten kasvukauden pituus, viljelykustannukset, tukipolitiikka, maailmanmarkkinat, ilmastonmuutos, pellon hinta, tiestö ja maanomistusolosuhteet. Näitä ei kuitenkaan selvityksen maankäyttöön kohdistuvan rajauksen vuoksi käsitellä tässä yhteydessä.

Hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden muodostamisessa kriteereinä huomioitiin peltolohkojen ja niiden yhdessä muodostamien laajempien alueiden koko, yhtenäisen pellon katkeamattomuus ja peltolohkojen väliset etäisyydet. Näillä kriteereillä hyviksi ja yhtenäisiksi tunnistetuilta peltoalueilta tehtiin myös lisätarkasteluja suhteessa maaperää ja salaojitusta koskeviin tietoihin.

4.3. Kriteerit

Yhtenäisen peltoalueen koko

Peltoalueen koon alaraja

Peltolohkon koon on todettu olevan merkittävä viljelyn kannattavuuteen vaikuttava tekijä. Peltolohkojen pieni koko aiheuttaa merkittävää taloudellista haittaa kolmella neljästä suomalaisesta pellosta.

Kuitenkaan kysymykseen siitä, mikä tulisi määritellä yhtenäisen peltoalueen tavoitteelliseksi kooksi, ei ole olemassa yksiselitteistä vastausta. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että kannattavuus laskee lohkokoon pienentyessä. Alle kolmen hehtaarin kokoiset lohkot ovat liian pieniä nykyisille urakointikoneille.

Optimaalista kokoa on Suomessa tarkasteltu tila- ja lohkotasolla useissa selvityksissä. Tavoitteellisella lohkokoolla tarkoitetaan raja-arvoa, jota pienemmistä peltolohkoista aiheutuu taloudellista haittaa. Tavoitteellinen lohkokoko on sitä selvittäneissä tutkimuksissa näkökulmasta riippuen sijoittunut 3 ja 8 hehtaarin välille. Pienten lohkojen viljelyssä ei päästä hyödyntämään mittakaavaetuja, jolloin viljely on kalliimpaa kuin pirstoutumattomalla alueella. Maatalouskoneiden kehityksen ja suuruusrationalisoinnin myötä tavoitteellinen lohkokoko kasvaa jatkuvasti. Tavoitteellisesta lohkokoosta tehdyt havainnot osoittavat, että säästöjä syntyy vielä siirryttäessä kahdeksan hehtaarin lohkokoosta yhdeksään hehtaariin.

Pienestä lohkokoosta seuraavien korkeampien viljelykustannusten ohella pieni lohkokoko vaikuttaa myös tilojen tuotannollisiin päätöksiin. Nykytilanteessa on todettu, että tilakoon kasvaessa kymmenellä prosentilla pienestä lohkokoosta aiheutuva taloudellinen haitta puolitoistakertaistuu, joten tilakoon kasvaessa peltojen yhtenäisyyden merkitys korostuu. Lohkokoon kasvun mukanaan tuomien skaalaetujen merkitys näkyy suoraan myös pelloista maksetuissa hinnoissa viiden hehtaarin kokoisiin peltoihin asti siten, että suuremmista lohkoista maksetaan enemmän. Tämä perustuu tilan mahdollisuuteen joko hyödyntää jo käytössään olevaa teknologiaa tehokkaammin isolla lohkolla tai investoida uuteen tehokkaampaan teknologiaan.

Työmenekki korreloi lohkon koon kanssa. Työmenekki ja konekustannukset ovat suhteessa suuremmat pieniä lohkoja viljeltäessä. Pieniä lohkoja viljeltäessä maatalouskoneella tehtävien käännösten lukumäärä on suhteellisesti suurempi suurempiin lohkoihin verrattuna. Pienellä pellolla on suhteessa laajemmat reuna-alueet, joilla maatalouskoneiden ajonopeus hidastuu. Työmenekki on pienillä lohkoilla suhteessa suurempi myös pelloille tapahtuvien siirtymisten ja lohkokohtaisten valmisteluja tarkastelutöiden vuoksi. Tuotantokustannuksia lisäävästi lohkon koko vaikuttaa myös tarvikekustannusten ja sadon kautta: kaksinkertainen levitys ja tarvikehukka pellon päisteissä ja sadon aleneminen päisteissä, kulmissa ja reunoilla.

Ihanteellisen peltokuvion koon määrittelyssä huomionarvoista on myös, että peltolohkorekisteriin perustuvan tutkimuksen mukaan viljelijän saama hyöty peltolohkon

jakamisesta kahteen kasvulohkoon on yhtä suuri kuin viljeltävän lohkon pienestä koosta aiheutuva haitta. Syynä vapaaehtoiseen lohkojen jakamiseen kahden tai useamman kasvilajin kesken on esimerkiksi riskien karttaminen. Rekisterin perusteella viljelijän tekemä ratkaisu peruslohkon jakamisesta pienempiin kasvulohkoihin riippuu tuotantosuunnasta, tilan koosta ja peruslohkon koosta, joista lohkokoko on ratkaisevin tekijä. Keskimääräisen kokoisilla tiloilla kahdeksan hehtaaria on koko, jossa viljelijä todennäköisemmin jakaa lohkon kuin on jakamatta. Suurilla viljatiloilla tämä koko nousee kymmeneen. 15 hehtaarin suuruisista peruslohkoista 80–90 prosenttia on jaettu vapaaehtoisesti kasvulohkoiksi.

Tässä selvityksessä tärkeimmäksi hyvää ja yhtenäistä maatalousmaata määrittteleväksi tekijäksi määritettiin peltoalueen koko. Selvityksessä peltoaineistosta rajattiin pois kymmentä hehtaaria pienemmät peltokuviot.

Peltoalueen tavoitteellinen koko

Suomessa käynnissä olevan kehityksen myötä kasvinviljelyä harjoitetaan pinta-alaltaan aiempaa selvästi suuremmissa yksiköissä. Maatilojen lukumäärää peltosuuruusluokittain tarkastellessa nähdään, että vuodesta 2007 alkaen tilojen lukumäärä on laskeva alle 75 hehtaarin suuruusluokissa. Vuonna 2012 tilojen määrän kasvu on ollut suurinta yli 100 ha kokoluokassa. Peltoalan kehitystä tarkasteltaessa nähdään, että vuodesta 2007 alkaen peltoala on kasvanut enää yli 75 hehtaarin tilaryhmässä, ja tätä pienempien tilojen yhteenlaskettu peltoala vähenee. Tilojen kannattavuutta tarkasteltaessa on havaittu, että yli 50 hehtaarin viljatiloilla päästään alhaisempiin yksikkökohtaisiin tuotantokustannuksiin pienempiin tiloihin verrattuna.

Uudenmaan liitossa vuonna 2011 tehdyssä vastaavassa hyvien peltoalueiden selvityksessä yhtenäisen kuvion kooksi oli määritelty 20 hehtaaria, ja lähekkäisten kuvioiden tuli yhdessä muodostaa vähintään100 hehtaarin kokonaisuus. Sadan hehtaarin kokoa oli käytetty parhaiden peltoalueiden kriteerinä Helsingin seutukaavaliiton selvityksessä jo 1980-luvulla. Sadan hehtaarin alan nähtiin selvityksissä mahdollistavan tehokkaan ja kannattavan tuotannon.

Koska taloudellisesti kannattavan ja tehokkaan viljelyn viljelytekniset reunaehdot ovat samat kaikkialla Suomessa, on Pirkanmaalla perusteltua käyttää samaa sadan hehtaarin tavoitetta tuotannollisesti hyvien peltoalueiden tunnistamisessa.

Selvityksessä peltoalueen vähimmäiskooksi asetettiin sata hehtaaria. Vähintään sadan hehtaarin laajuinen kokonaisuus voi muodostua yhdestä pohja-aineiston peltokuviosta tai useista lähekkäisistä, vähintään kymmenen hehtaarin kokoisista peltokuvioista.

Taulukossa 2 ja kuvassa 1 esitetään Pirkanmaan peltokuviot kokoluokittain Maanmittauslaitoksen maastokartan 1:100 000 mukaisina. Tiedot sisältävät Maatalousalueet Pirkanmaalta ja 5 kilometrin säteellä maakuntarajan ulkopuolelta.

Taulukko 2. Pirkanmaan ja lähialueiden pellot kokoluokittain

pellon koko, ha	lukumäärä	pinta-ala yhteensä, ha	osuus, %
0,5 - alle 10	10252	28173	12,0
10 - alle 50	1952	41137	17,5
50 - alle 100	307	21476	9,2
100 - alle 300	233	40141	17,1
300 -	109	103485	44,1

Heinän niittoa Orivedellä.

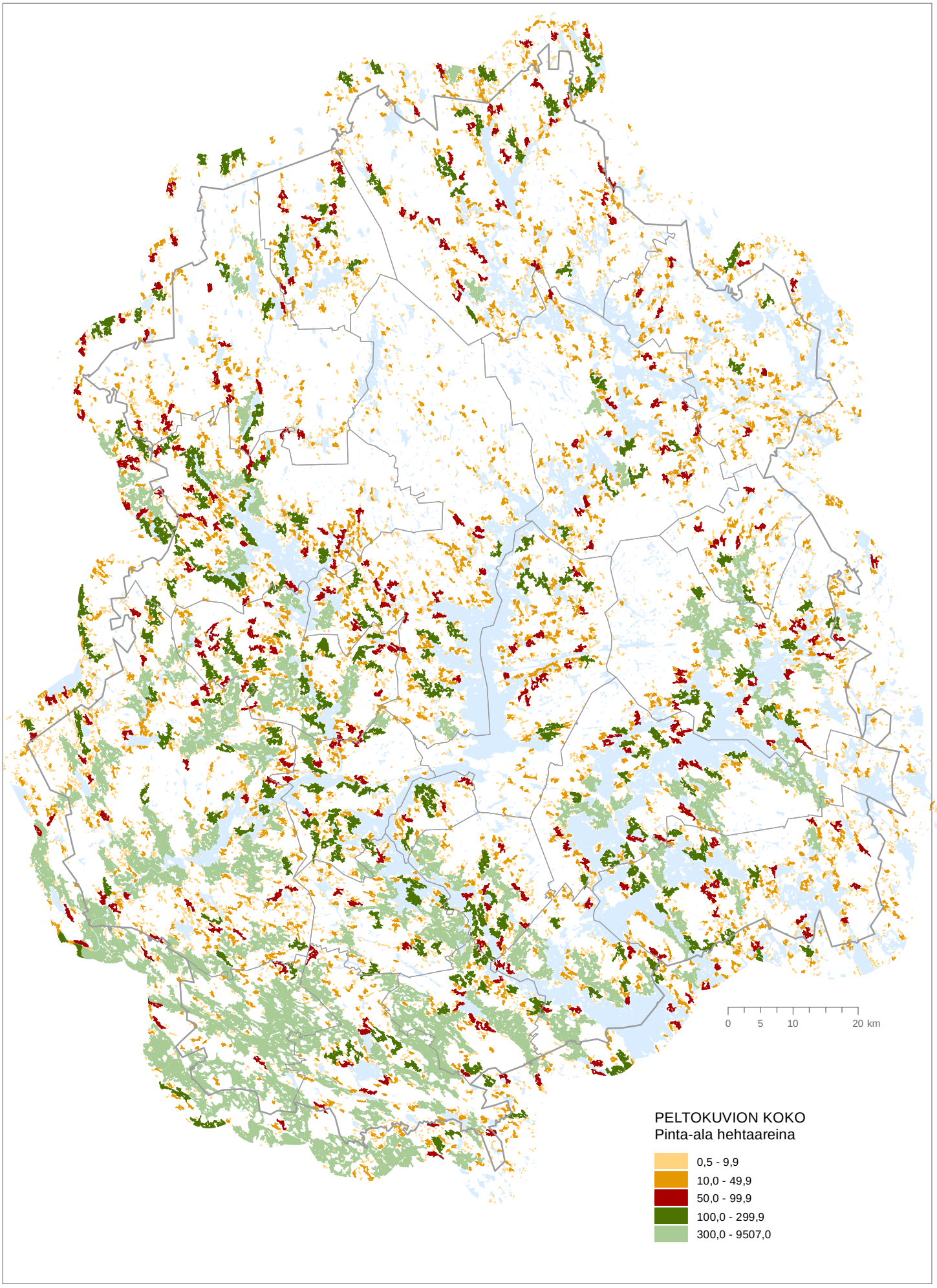

Kuva 1. Pirkanmaan peltokuviot kokoluokittain Maanmittauslaitoksen maastokartan 1:100 000 mukaan. Kokoluokittaiset yhteispinta-alat on esitetty taulukossa 2.

Muoto, yhtenäisyys ja lohkojen välinen etäisyys

Pellon muoto vaikuttaa kannattavuuteen työajan kautta: maatalouskoneilla ajettaessa käännöksiin kuluva aika on riippuvainen pellon koon ohella sen muodosta. Ajamisajan kannalta edullisimpia ovat pitkänomaiset lohkot, kun taas ajosuuntaan nähden lyhyet ja leveät lohkot ovat epäedullisia. Lohkon muodon vaikutus on suurin pienillä lohkoilla ja vähenevä lohkon suuretessa. Käytännössä yhdestä fyysisestä kokonaisuudesta muodostuva suurikin peltoalue on usein pirstoutunut ja repaleinen maaperästä ja muista luonnon olosuhteista, kuten vesistöistä, johtuen. Selvityksessä käytetyn yhtenäisen peltokuvion pinta-alavaatimuksen myötä pellon muodon merkitys vähenee. Lisäksi käytetty peltoaineisto on valmiiksi Maanmittauslaitoksen yleistämä kapeilta osiltaan. Pellon muodolle ei aseteta selvityksessä tätä tarkempia vaatimuksia.

Tässä selvityksessä riittävän yhtenäisenä peltoalueena pidetään riittävän lähellä toisiaan sijaitsevia vähintään kymmenen hehtaarin kokoisia peltokuvioita, jotka muodostavat yhdessä vähintään sadan hehtaarin laajuisen alueen. Alueiden välisen etäisyyden määrittely on valinta, johon ei ole yksiselitteistä vastausta. Pellot eivät voi sijaita liian kaukana toisistaan, jotta ovat saman viljelijän hallittavissa ja yhdessä viljeltävissä. Peltojen välisestä etäisyydestä aiheutuvat kustannukset syntyvät lisääntyvien työnmenekin ja liikennöintikustannusten kautta, ja kasvavat siten lineaarisesti. Uudenmaan liitossa tehdyssä vastaavassa selvityksessä etäisyys asetettiin 300 metriin, jota käytetään rajana myös tässä selvityksessä.

Kriteeriksi asetettiin, että 100 hehtaarin laajuisen alueen muodostavien erillisten lohkojen välinen etäisyys saa linnuntietä mitattuna olla enintään 300 metriä.

Pinnanmuodot

Kaltevuus vaikuttaa pellon ajettavuuteen maatalouskoneilla ja siitä on haittaa valumien ja eroosion kannalta. Toisaalta kaltevuudesta on hyötyä syysviljojen talvehtimisessa. Valonsaannin kannalta on merkitsevää sillä, mihin ilmansuuntaan pelto on kallellaan. Alavat maat voivat kärsiä tulvista, varsinkin tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen vaikutusten voimistuessa.

Hyvän tai optimaalisen pellon kaltevuuden yksiselitteinen määrittely on kuitenkin vaikeaa. Myös peltojen kaltevuuden määrittely yksiselitteisesti on vaikeaa. Toisaalta voidaan olettaa, että kaltevuutensa vuoksi viljelyyn kelpaamattomat pellot ovat jo jääneet pois viljelystä kannattamattomina. Tällä tarkkuustasolla toteutetussa selvityksessä kaltevuutta ei huomioida hyvää peltoa määrittelevänä kriteerinä.

Viljavuus

Kasvintuotannon kannalta on oleellista, että maassa on kasveille riittävästi ravinteita, ja happamuus on sopiva. Useimmiten ravinteiden puute voidaan korjata lannoituksella. Vaikka viljavuuden käsite periaatteessa sisältää kaikki kasvien kasvuun vaikuttavat maan ominaisuudet eli ravinteikkuuden, rakenteen ja biologisen toiminnan, on viljavuudella käytännössä tarkoitettu maan ravinteisuutta. Peltojen ravinnetilan seuranta on Suomessa vakiintunut käytäntö ja ympäristötukea haettaessa myös velvoite. Laboratoriossa maanäytteitä tutkimalla tehtävien viljavuustutkimusten tavoitteena on selvittää kalkitusten ja lannoituksen tarvetta.

Koska viljavuustutkimusten tiedot ovat tämän selvityksen tarkkuustasoon verrattuna hyvin yksityiskohtaisia, ja toisaalta maan luonnollisen viljavuuden parantaminen on mahdollista oikealla lannoituksella, ei viljavuustutkimusten tuloksia huomioida tässä selvityksessä.

Kriteerit

Koko

- Lohkon minimikoko 10 hehtaaria
- Lohkojen muodostettava yksin tai yhdessä vähintään 100 hehtaarin kokonaisuus

Etäisyys

- Lohkojen välinen etäisyys enintään 300 metriä

4.4. Lisäkriteerit

Maaperä

Viljelykasvien kasvattamiseen soveltuvalta maaperältä vaaditaan tiettyjä ominaisuuksia. Maan laatuun vaikuttavat kemialliset, fysikaaliset ja biologiset tekijät, jotka yhdessä ja toisistaan riippuvaisina muodostavat maan ekosysteemin. Kemialliset laatutekijät käsittävät happamuuden, kasvinravinteet, maassa esiintyvät kemialliset yhdisteet ja eloperäisen aineksen. Fyysisiin tekijöihin lukeutuvat maan rakenne ja vesitalous. Biologiset tekijät muodostuvat maan mikrobeista ja eläimistä.

Maan rakenne vaikuttaa olennaisesti pellon viljeltävyyteen ja kasvien kasvuun. Jotta kasvi saa riittävästi vettä, happea ja ravinteita, tulee kasvualustan olla sopivan huokoinen. Kasvualustan tulee tarjota riittävä tuki juuristolle, mutta toisaalta liika tiiviys estää juurten kasvun ja kaasujen siirtymisen. Huonot fysikaaliset ominaisuudet, kuten tiiviys, märkyys tai huono vedenpidätyskyky voivat estää maan käytön peltoviljelyyn. Toisaalta maan rakenne voi myös heikentyä raskailla koneilla tehtävien tehokkaiden muokkausmenetelmien tiivistäessä maata.

Viljelymaan ominaisuuksiin vaikuttavat merkittävästi maan rakenne, kuivatustila ja ihmisen toimenpiteet. Kuitenkin maalajiluokitusta voidaan pitää perustana viljelykelpoisuuden arvioinnille. Maalajiluokitus perustuu maan kivennäisaineksen raekoostumukseen ja orgaanisen aineksen pitoisuuteen. Eri maalajit poikkeavat viljelyominaisuuksiltaan selvästi, kuitenkin myös saman maalajin sisällä olevan vaihtelun myötä sama maalaji eri paikoissa tuottaa erilaiset viljelytulokset. Eri maalajien soveltuvuudesta viljelyyn on eri yhteyksissä esitetty erilaisia arvioita.

Tässä selvityksessä on maalajitietona käytetty Geologian tutkimuskeskuksen Suomen maaperän peruskarttaan 1:20 000 sisältyvää yleistettyä pintamaalajia. Aineistossa maalajit on kuvattu käyttäen mukautettua rakennusteknistä luokitusta, joka on lähellä maa- ja metsätaloudessa käytettävää maalajiluokitusta. Maalajit luokitellaan geologisen syntytavan, raekoostumuksen ja humuspitoisuuden perusteella neljään maalajiryhmään: moreenimaalajit, karkearakenteiset maalajit, hienorakenteiset maalajit ja eloperäiset maalajit.

Moreeni on Suomen ja Pirkanmaan yleisin maalaji, ja muodostuu sekoittuneista lajitteista. Kivisimmät ja karkeimmat moreenit eivät kelpaa viljelyyn. Maalaji myös läpäisee huonosti vettä. Hienoaineksisista moreeneista, joihin luetaan hieta-, hiesu- ja savimoreenit, hietamoreenit sopivat viljelyyn. Myös savimoreenit kelpaavat viljelyyn, mutta niiden esiintyvyys Suomessa on hyvin vähäistä.

Lajittuneet maalajit jaetaan karkearakenteisiin (lohkareet, kivet, sora, hiekka, karkea hieta) ja hienorakenteisiin (hieno hieta, hiesu, savi) maalajiryhmiin. Maatalouden kannalta louhikot, kivikot ja soramaat ovat joutomaita. Yleisesti viljelyyn sopivina pidetään hiekkaa hienojakoisempia maalajeja. Joissain tapauksissa myös hiekkamaita voidaan käyttää juurikasvien tuotantoon, jos multavuus on riittävää. Hiekkamaiden aines on löysää ja huonosti vettä pidättävää. Ilmavuus on suuri, mutta ravinnemäärä pieni.

Hietamaat ovat hikevinä eli pysyvästi kosteina parhaita viljelysmaita. Karkea hieta on rakenteeltaan irtonaista ja kuohkeaa. Vesi nousee korkealle, ja maalaji sekä läpäisee että pidättää vettä hyvin. Kosteussuhteiltaan se sopii hyvin viljelyyn, ja ojat pysyvät hyvin kunnossa. Hieno hieta on ihanteellista niin viljojen viljelyyn, rehuntuotantoon kuin juurikasvien ja perunan viljelyynkin. Hieno hieta on pehmeää ja pidättää ravinteita hyvin.

Hiesumaat soveltuvat huonosti viljelyyn. Hiesusta, saveksesta ja hiedasta muodostuva maalaji liettyy ja tiivistyy helposti. Vedenpidätyskyky ja ravinteikkuus ovat hyvät, mutta kasvien juuristo jää usein vähäiseksi tiiviyden ja kuivuudesta kärsimisen takia. Maatalouskäytössä hiesu soveltuu parhaiten laiduntamiseen ja rehuntuotantoon.

Savimaat ovat kosteina muovailtavia ja kuivina kovia ja halkeilevia. Savimaat soveltuvat laiduntamiseen ja rehun tuotantoon, mutta myös viljanviljelyyn ja juurikasvien viljelyyn. Savimaalajeista hietasavi soveltuu parhaiten maatalouteen. Hiesusavella on hiesumaiden huonoja ominaisuuksia, ja se on vaikeasti muokattavaa. Kasvit saavat huonosti happea maan kuorettuessa sateella. Aitosavi sisältää savilajitetta 60–90 %. Vettä ja ravinteita siihen pidättyy runsaasti, ja ojat pysyvät avoimina. Aitosavi on hiesusavea parempi pohja viljelyksille.

Eloperäisiä maalajeja ovat lieju, saraturve ja rahkaturve. Turvemaiden fysikaaliset ominaisuudet ovat usein hyviä kasvien kannalta: ne ovat riittävän löyhiä ja pidättävät vettä runsaasti. Ongelmia tuottavat märkyys, huono lämpötalous ja heikko kantavuus. Ravinteiden puutteen ohella happamuus on turvemaiden, erityisesti rahkaturpeen ongelma. Saraturpeessa on yleensä edullinen typpitalous, ja se joissain olosuhteissa soveltuu vaatimattomien kasvien tarpeisiin.

Lieju on syntynyt veden pohjaan kerrostuneista kasvi- ja eläinjäänteistä, jotka ovat sekoittuneet kivennäisaineksiin. Fysikaalisilta ominaisuuksiltaan se on helppohoitoista viljelysmaata, mutta usein luonnostaan liian hapanta.

Maatalouden harjoittamiseen ihanteellisen maalajin määrittely on vaikeaa, sillä eri kasvit menestyvät erilaisissa maalajeissa. Tässä selvityksessä käytetty tulkinta (taulukko 3) maalajin sopivuudesta viljelyyn perustuu Maaperäkartan käyttöoppaan verkkoversiossa julkaistuun taulukkoon ”Maalajien ominaisuudet ja soveltuvuus eräisiin käyttötarkoituksiin”, jossa on eritelty eri maalajien soveltuvuus a) viljanviljelyyn, b) laiduntalouteen ja rehuntuotantoon sekä c) juurikasvien ja perunan vilje-

lyyn asteikolla 0–5 (sopimaton–erittäin sopiva). Taulukko on raportin liitteenä 4.

Selvityksessä maaperää koskeva lisätarkastelu toteutettiin valitsemalla pinta-ala- ja etäisyyskriteereillä hyviksi ja yhtenäisiksi tunnistetuista peltoalueista ne, joilla on lisäksi maatalouden kannalta hyvä maaperä. Peltoalueen alasta tulee olla hyvää maalajia vähintään puolet. Hyvänä maalajina pidettiin hienoa ja karkeaa hietaa sekä savea. Kuvassa 2 esitetään Pirkanmaan ja ympäröivien lähialueiden (5 kilometrin etäisyydeltä) peltojen maaperä. Maalajien osuudet esitetään taulukossa 4.

Taulukko 3. Selvityksessä käytetty maalajien luokitus ja tulkinta maalajin soveltuvuudesta maatalouden harjoittamiseen.

Maalaji	Soveltuu maatalouteen	Huomioidaan peltoselvityksessä hyvänä maalajina
Kallio	Ei lainkaan.	Ei
Lohkareet, kivet, sora	Ei lainkaan.	Ei
Moreeni, moreenimuodostuma	Ei lainkaan.	Ei
Hienoainesmoreeni	Jossain määrin.	Ei
Hieno hieta	Erittäin hyvin.	**Kyllä**
Karkea hieta	Hyvin.	**Kyllä**
Hiekka	Jossain määrin.	Ei
Hiesu	Jossain määrin.	Ei
Savi	Hyvin.	**Kyllä**
Rahkaturve	Hyvin huonosti.	Ei
Saraturve	Jossain määrin.	Ei
Lieju	Jossain määrin.	Ei
Turvetuotantoalue, täytemaa, kartoittamaton	-	Ei

Taulukko 4. Pirkanmaan ja lähialueiden peltojen maalaji maastokartan ja maaperäkartan perusteella

Pintamaalaji	Osuus peltoalasta
Savi	49,0
Hiesu	20,7
Saraturve	7,9
Moreeni	7,5
Karkea hieta	5,0
Hieno hieta	4,2
Rahkaturve	2,0
Hiekka	1,1
Kallio	1,0
Lieju	0,8
Hienoainesmoreeni	0,5
Vesi	0,2
Turvetuotantoalue	0,1
Lohkareet, kivet, sora	0,0
Täytemaa	0,0
Kartoittamaton	0,0

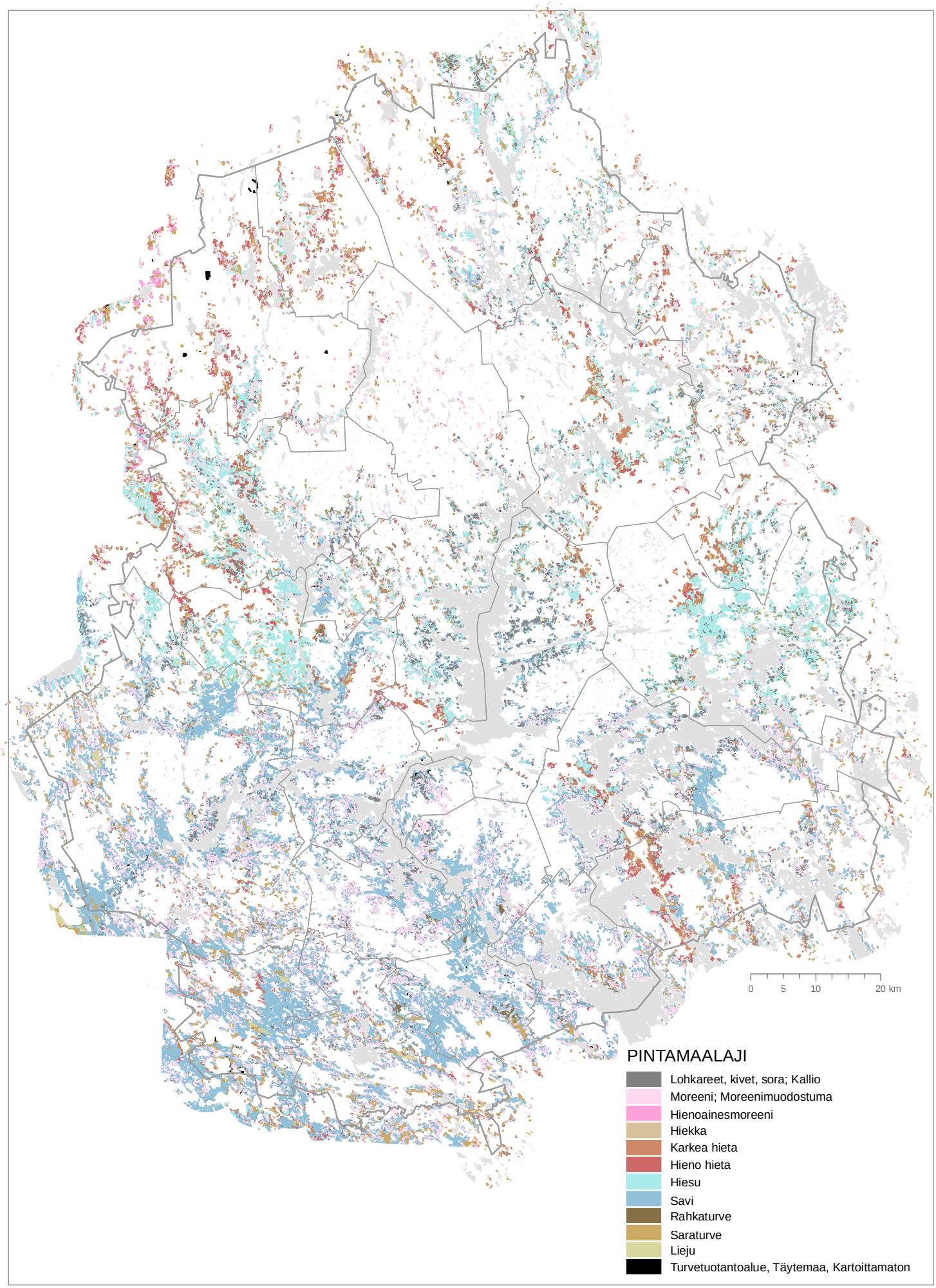

Kuva 2. Pintamaalaji Pirkanmaan pelloilla Geologian tutkimuskeskuksen maaperäkartan 1:20 000 mukaan.

Salaojitus

Salaojittamalla voidaan muodostaa yhtenäisempiä ja tasalaatuisempia peltoja. Salaoja on maan sisässä oleva putki, jota pitkin vesi johtuu pois pellolta. Verrattuna avo-ojiin salaojat kuivattavat pellot kevään sateiden jälkeen tehokkaammin, mikä aikaistuvan kylvön myötä pidentää kasvukautta ja siten parantaa satoa. Salaojitus kasvattaa pellon hyötypinta-alaa sekä vähentää työn ja tarvikkeiden menekkiä. Salaojituksella on merkitystä myös pellon kasvukunnon säilyttämisessä hyvänä. Salaojittaminen oli Suomessa vilkkainta 1960–80-luvulla, jolloin sitä edistettiin tukipolitiikalla. Myös nykyisin salaojituksen toteuttamiseen voi saada investointitukea ELY-keskukselta.

Salaojitustoimintaa Suomessa tilastoivan Salaojayhdistyksen mukaan Pirkanmaan peltoalasta on vuonna 2010 ollut salaojitettua noin puolet. Viime vuosina uusia salaojia on tehty Pirkanmaalla noin sadalle hehtaarille vuosittain.

Salaojitus on pellolle tarpeen vaatiessa toteutettavaa infrastruktuuria. Osa maalajeista ja sopivasti viettävistä alueista on luontaisilta ominaisuuksiltaan sellaisia, ettei salaojitus ole tarpeen. Huomattava on myös, että niin kuin muukin infrastruktuuri, myös salaojat vaativat kunnostusta, maalajista riippuen 25–80 vuoden välein.

Selvityksessä salaojitusta koskeva lisätarkastelu toteutettiin valitsemalla pinta-ala- ja etäisyyskriteereillä hyviksi ja yhtenäisiksi tunnistetuista peltoalueistaa ne, jotka ovat salaojituksen piirissä. Peltoalueen alasta tulee olla salaojitussuunniteltua vähintään puolet.

Lisäkriteeri

Hyvä maalaji

- Pinta-alasta vähintään puolet on maatalouden kannalta hyvää maalajia.

Salaojitus

- Peltoalueen pinta-alasta vähintään puolet on salaojitussuunniteltua.

4.5. Menetelmä

Selvitys toteutettiin paikkatietotarkasteluna ArcGis 10.2 -ohjelmistolla. Suomalaisista pelloista on tuotettu eri tarkkuuksilla useita paikkatietoaineistoja eri tarkoituksiin. Tässä selvityksessä määritellyt hyvät ja yhtenäiset pellot perustuvat pellon muodon ja koon tarkasteluihin, jotka on tehty Maanmittauslaitoksen tuottamasta yleispiirteisestä maastokartta-aineistosta (1:100 000). Tarkastelualueena käytettiin Pirkanmaata ja lähialueita viiden kilometrin säteellä maakuntarajasta, jotta yhtenäisten alueiden jatkuvuus rajan takana tuli huomioiduksi.

Lisätietona näiltä maastokartan pohjalta muodostetuilta peltoalueilta tarkasteltiin salaojitustilannetta ja pintamaalajitietoa. Tiedot salaojitustilanteesta ovat peltolohkokohtaisia, ja maaperätietojen osalta käytettävissä oli Geologian tutkimuskeskuksen maaperäkartta 1:20 000. Näin yksityiskohtaisen aineiston vertaaminen suoraan yleispiirteisen aineiston perusteella muodostettuihin hyviin ja yhtenäisiin peltoalueisiin tuottaisi epävarmoja tuloksia, joten salaojituksen ja maalajin osuudet alueilla laskettiin maastotietokannan 1:10 000 -mittakaavaista peltoaineistoa käyttäen. Laskemista varten maastotietokannasta valittiin ne pellot, jotka sijoittuvat maastokartan pohjalta muodostetuille hyville ja yhtenäisille peltoalueille. Salaojitusaineiston, maaperäkartan ja maastotietokannan aluerajauksena on Pirkanmaa.

Selvityksessä hyvät ja yhtenäiset peltoalueet määriteltiin seuraavasti:

- Maastokartan peltoaineistosta poistettiin laajuudeltaan kymmentä hehtaaria pienemmät pellot.
- Edelleen aineistosta karsittiin ne pellot jotka eivät yksin tai yhdessä muiden enintään 300 metrin päässä toisistaan sijaitsevien peltojen kanssa muodostaneet vähintään sadan hehtaarin laajuista kokonaisuutta.

Kuva 3 havainnollistaa määrittelyn etenemistä.

Lisätietona näistä etäisyys- ja pinta-alakriteerien perusteella tunnistetuista yhtenäisistä ja kooltaan suurista peltoalueista tarkasteltiin vielä niiden maaperän soveltuvuutta maatalouteen sekä salaojitussuunnittelun tilannetta seuraavasti:

- Laskettiin hyvän maalajin ja salaojitussuunnitellun alueen osuudet peltoalueiden maastotietokannan mukaisesta pinta-alasta.

Kuva 3. Hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden muodostaminen.

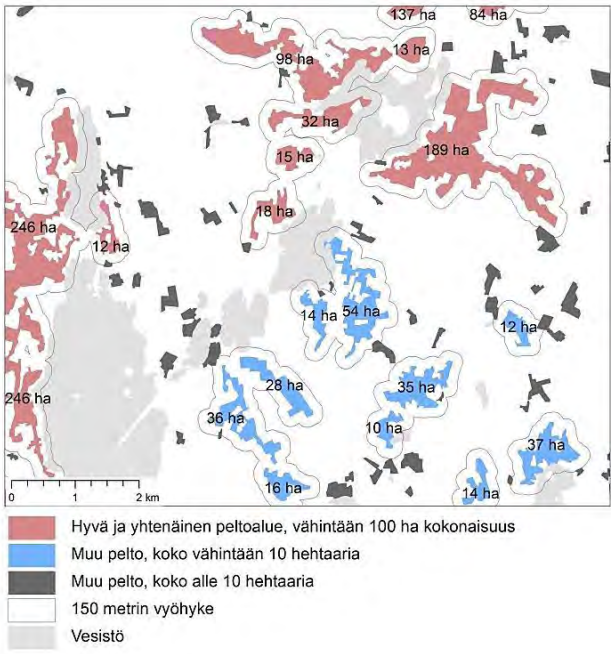

4.6. Selvityksessä käytetyt aineistot

Maastokartta

Yleispiirteisenä aineistona maastokartta (1:100 000) soveltuu maakuntatasoisiin maankäytön tarkasteluihin, joissa peltoalaa lähestytään fyysisenä kokonaisuutena. Maastotietokannasta (1:10 000) yleistämällä tuotettu maastokartta-aineisto on julkaistu vuonna 2008. Koska muutokset peltoalan fyysisessä sijainnissa ovat nykyään pieniä vähäisen metsittämisen ja peltojen uudisraivaamisen myötä, ja selvityksen tarkkuustaso yleispiirteinen, voi aineistoa edelleen pitää riittävänä. Maastokarttaan pellot on yleistetty siten, että kunkin peltoalueen minimikoko on puoli hehtaaria. Alueille on Maanmittauslaitoksessa tehty seuraavat yleistämistoiminnot: pistesuodatus, pienten kaarien yksinkertaistus, samaan kohdeluokkaan kuuluvien lähekkäisten alueiden yhdistäminen ja alueiden kapeiden osien sulauttaminen vierekkäisiin alueisiin.

Maastokartan maatalousmaata kuvaavista aineistoluokista tämän selvityksen aineistona on käytetty luokkaa pelto (32611). Niityt ja puutarhat rajattiin analyyseissä käytetystä aineistosta pois. Aineistossa sovelletun määritelmän mukaan pelto on alue, jossa viljellään kylvettyjä tai istutettuja peltokasveja. Peltokasveiksi katsotaan tavanomaisten peltokasvien lisäksi mm. mansikka ja viljelty ruokohelpi. Uusi raivattu viljelys katsotaan pelloksi siitä alkaen, kun siihen on ensi kerran kylvetty peltokasveja. Käytöstä pois jätetty pelto tallennetaan peltona siihen asti, kun sen saattaminen viljelykuntoon on mahdollista vähäisin raivaustoimenpitein.

Maatalousmaan alueella sijaitsevat ajotiet (ajoradan leveys alle 3 metriä) ja ajopolut sekä virtavesikohteet sisällytetään maatalousmaan alueeseen. Aineistoon ei ole sisällytetty autoteitä.

Peltojen lisäksi maastokartassa kuvattuja muita maatalousalueita ovat puutarhat ja niityt. Liitteen 2 kartassa on esitetty kaikki maastokartan maatalousmaat: pellot, puutarhat ja niityt sekä niiden pinta-alat Pirkanmaalla.

Puutarha on hedelmäpuiden tai marjapensaiden viljelyyn käytetty alue. Puutarhana tallennetaan lisäksi metsätaimitarhat. Rakennuspaikan yhteydessä olevia pieniä tai muutoin vähämerkityksisiä puu- tai kasvitarhoja ei luokiteta maatalousmaaksi.

Käytöstä pois jätetty pelto tallennetaan aineistoon niittynä, jos se on luonnontilassa ja on todennäköistä, että sitä ei enää viljellä.

Pirkanmaan alueella maastokartassa on yhteensä 190 685 hehtaaria peltoa, 246 hehtaaria puutarhaa ja 3102 hehtaaria niittyjä. Peltokuvioiden lukumäärä on 11 224 ja koon keskiarvo 17,0 hehtaaria. Verrattuna Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tilastoimaan Pirkanmaalla käytössä olevan maatalousmaan määrään 162 375 hehtaaria, aineistoissa on erotusta noin 30 000 hehtaarin verran, mistä syystä selvityksen salaojitusta ja maatalouden kannalta hyvää maalajia koskevissa tarkasteluissa on käytetty peltopinta-alatietoja tarkemmasta Maastotietokannasta.

Maastotietokanta

Maastokartta soveltuu hyvin selvityksen tarkasteluihin yhtenäisen peltoalueen ja niiden koon tarkasteluihin yleispiirteisyytensä vuoksi. Selvityksen laskelmissa hyvän maaperän ja salaojitussuunniteltujen peltojen osuuksista on nykyistä Pirkanmaan peltoa kuvaavana aineistona käytetty maaperä- ja salaoja-aineistojen kanssa samaa tarkkuustasoa olevaa Maastotietokannan peltoaineistoa (1:10 000), jotta aineistojen mittakaavaero aiheuttaisi mahdollisimman vähän epätarkkuutta tuloksiin. Maastotietokanta 1:10 000 on sijainniltaan tarkin Maanmittauslaitoksen tuottama valtakunnallinen paikkatietoaineisto.

Maastotietokannan aineisto vastaa vuoden 2011 tilannetta.

Aineistossa peltoa Pirkanmaalla on yhteensä 170 626 hehtaaria (keskikoko 4,9 ha, peltojen lukumäärä 35 054).

Salaojitussuunnitellut peltolohkot

Salaojitustilannetta Suomessa kuvaa parhaiten Salaojayhdistyksen ylläpitämä rekisteri peltolohkoista, joille on vuodesta 1918 lähtien toteutettu salaojitussuunnitelma. Rekisteri ei siis kuvaa toteutuneita salaojituksia. Etelä-Suomen salaojakeskuksen arvion mukaan suunnitelmista noin 85 prosenttia on toteutettu. Lisäksi rekisteristä puuttuvat viljelijöiden omatoimisesti ilman salaojitussuunnitelmaa tekemät salaojitukset. Aineisto muodostuu pisteestä, joka on kohdistettu peruslohkorekisterin mukaiselle lohkolle. Tässä selvityksessä peltoalueiden salaojitetun osuuden laskemiseksi on käytetty Maaseutuviraston EU-tukien hallinnointia varten ylläpidettävästä Peltolohkorekisteristä niitä lohkoja, joilla sijaitsee salaojarekisterin mukainen piste. Tuloksia tarkasteltaessa on aineiston muiden epätarkkuuksien ohella huomioitava, että salaojitussuunnitelma ei aina koske lohkoa sen koko pinta-alalta.

Aineiston epätarkkuuksista huolimatta sen käyttöä puoltaa se, että todennäköisesti salaojasuunnitelluilla pelloilla on vähemmän avo-ojia, ja ne ovat siten ojittamattomiin alueisiin verrattuna yhtenäisempiä kokonaisuuksia. Aineiston ajankohta on joulukuu 2013.

Maaperä

Selvityksen maalajitiedot ovat Geologian tutkimuskeskuksen Suomen maaperän peruskartasta (1:20 000). Tarkastelut on tehty aineiston yleistetystä pintamaalajista, josta valittiin luokat 12 (karkea hieta), 17 (savi) ja 18 (hieno hieta).

4.7. Tulokset

Pinta-ala- ja etäisyyskriteereihin perustuen muodostetut Pirkanmaan hyvät ja yhtenäiset peltoalueet on esitetty kuvassa 4. Näitä vähintään sadan hehtaarin alueita sijaitsee Pirkanmaalla 203 kappaletta, ja ne muodostuvat yhteensä 1229 peltokuviosta. Alueiden muodostamisessa on huomioitu yhtenäisen pellon jatkuminen naapurimaakuntien puolella, jolloin rajalla sijaitsevien alueiden alasta osa voi sijaita Pirkanmaan ulkopuolella. Hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden Pirkanmaalla sijaitseva pinta-ala on yhteensä 145 609 hehtaaria. Tämä vastaa 76 prosenttia Pirkanmaan peltoalasta.

Laajin yhtenäinen alue on Punkalaitumen, Sastamalan, Urjalan ja Akaan kuntien alueille levittyvä 33 661 hehtaarin peltokokonaisuus.

Hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden sijoittumista tarkasteltiin myös suhteessa taajamaan vertaamalla peltojen sijaintia YKR-taajaman alueisiin (kuva 5). YKR-taajaman rajauksessa taaja-asutuksella tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta, ja määritelmässä huomioidaan asukasluvun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Yhdyskuntarakenteen tutkimusta ja seurantaa palvelevat YKR-aineistot tuottaa Suomen ympäristökeskus.

4.8. Aineiston käytössä huomioitavaa

Selvityksessä tuotettu aineisto sopii käytettäväksi yleispiirteiseen kokonaistarkasteluun. Paikkatietoanalyysissä käytettyjen kriteerien sekä pohjana käytettyihin aineistoihin sisältyneiden epätarkkuuksien vuoksi on yksityiskohtaisia suunnittelukysymyksiä ratkaistaessa tarpeen hyödyntää ohessa tarkempia aineistoja.

Selvityksessä muodostettuja hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita on tarkemmassa suunnittelussa hyödyllistä verrata esimerkiksi maastotietokannan maatalousmaahan yksityiskohtaisemman ja ajantasaisemman kuvan saamiseksi peltojen sijainnista ja niissä tapahtuneista muutoksista. Tarkastelemalla alueita suhteessa rakennus- ja huoneistorekisterin tai maastotietokannan rakennuksiin päästään kiinni pelloille rakentuneeseen asutukseen.

Peltolohkojen todellista saavutettavuutta on tarkemmissa suunnitteluratkaisuissa hyödyllistä tarkastella mm. suhteessa tiestöön. Selvityksessä ei myöskään huomioitu vesistöjen vaikutusta saavutettavuuteen, ja mukana on siten myös vesistöjen halkaisemia kokonaisuuksia. Taustamateriaaliksi tuotettua aineistoa ei asiantuntijaryhmässä nähty tässä vaiheessa tarpeelliseksi karsia tältä osin, vaan tarkempi saavutettavuuden arviointi jätetään suunnitteluratkaisujen tekemisen yhteyteen.

Pälkäneläistä peltomaisemaa.

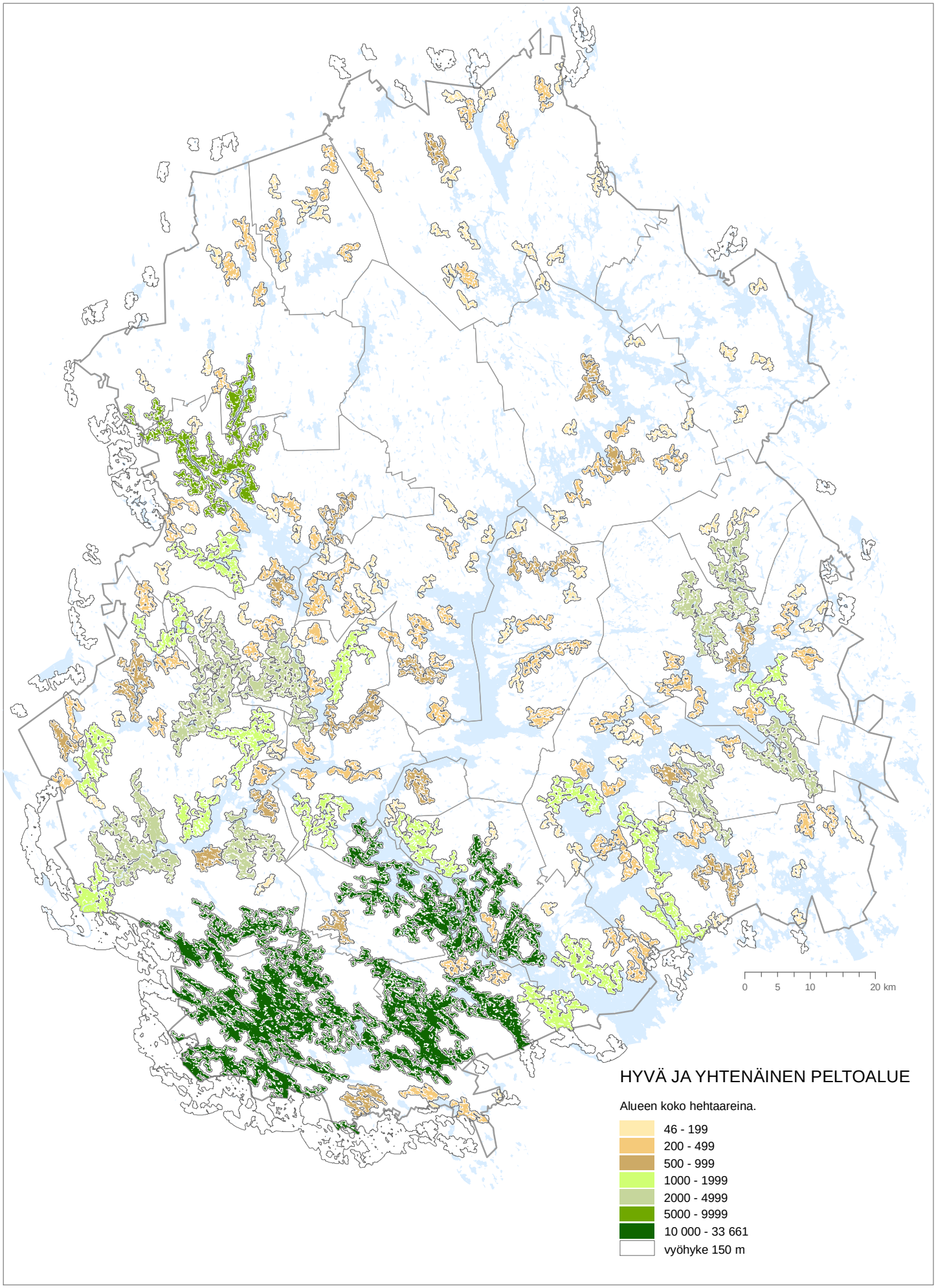

Kuva 4. Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla ja lähialueilla koon mukaan.

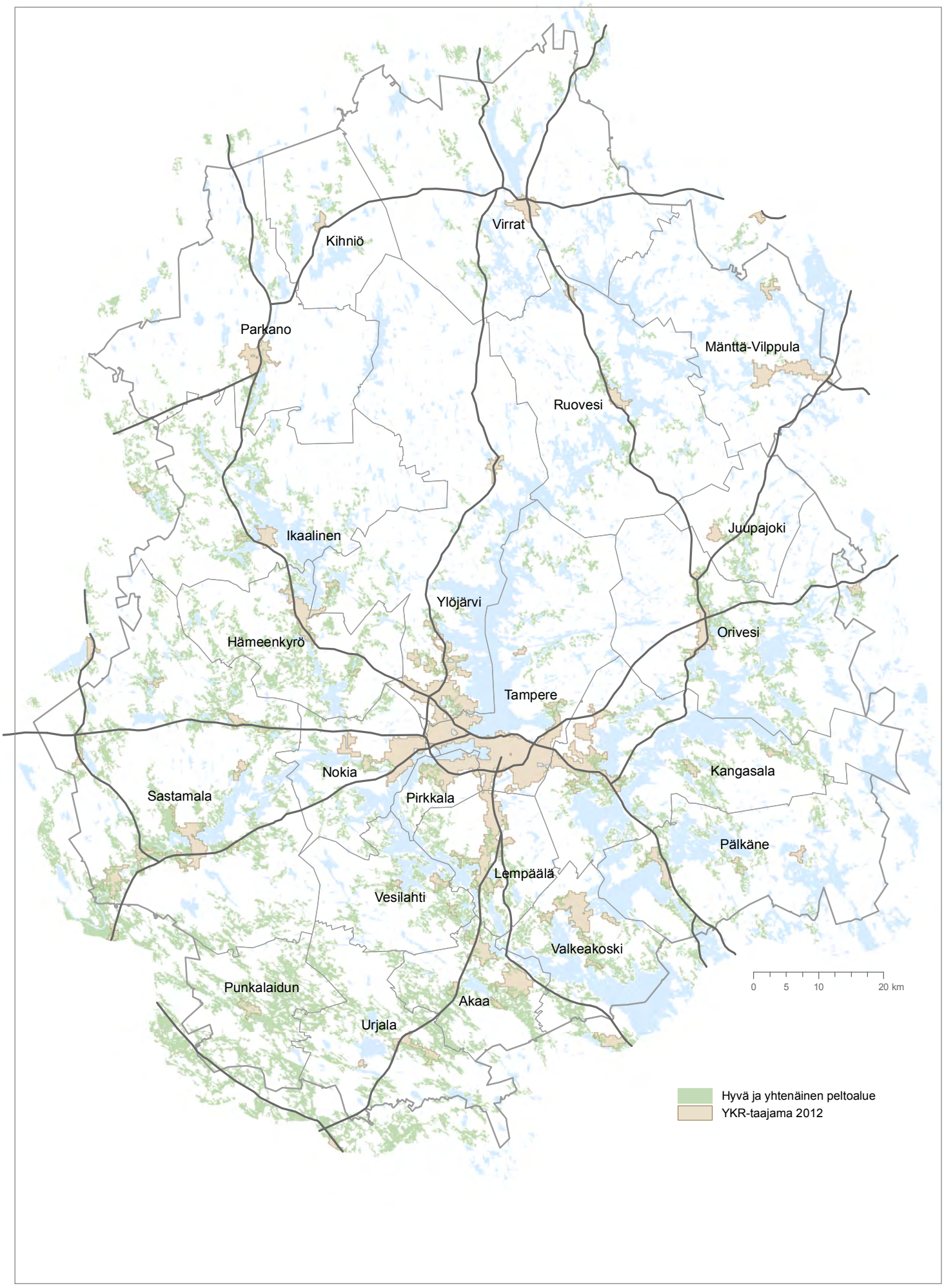

Kuva 5. Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet suhteessa YKR-taajamaan.

4.9. Salaojitus ja maalaji hyvillä ja yhtenäisillä peltoalueilla

Hyviksi ja yhtenäisiksi peltoalueiksi määriteltyjä alueita tarkasteltiin vielä suhteessa kahteen lisäkriteeriin, joiden avulla tunnistettiin peltoalueista ne, joilla on laajuuden ja yhtenäisyyden lisäksi muita edullisia viljelyominaisuuksia.

Peltoalueita verrattiin salaojitussuunnitelmiin ja maaperätietoihin. Kartassa 6 on esitetty ne peltoalueet, joiden alueelta salaojasuunnitelma on tehty vähintään puolelle peltolohkoista ja ne alueet, joiden pinta-alasta vähintään puolet on viljelyn kannalta hyvää maalajia. Hyvinä maalajeina tässä yhteydessä pidettiin karkeaa ja hienoa hietaa sekä savea.

Salaojitus vähintään puolella alasta toteutui 75 alueella 203 peltoalueesta.

Suotuisaa maaperää oli vähintään puolet alasta 109:llä alueella.

Jompikumpi kriteereistä täyttyi 142 alueen ja molemmat 42 alueen kohdalla. Alueet painottuvat Pirkanmaan eteläiselle puoliskolle.

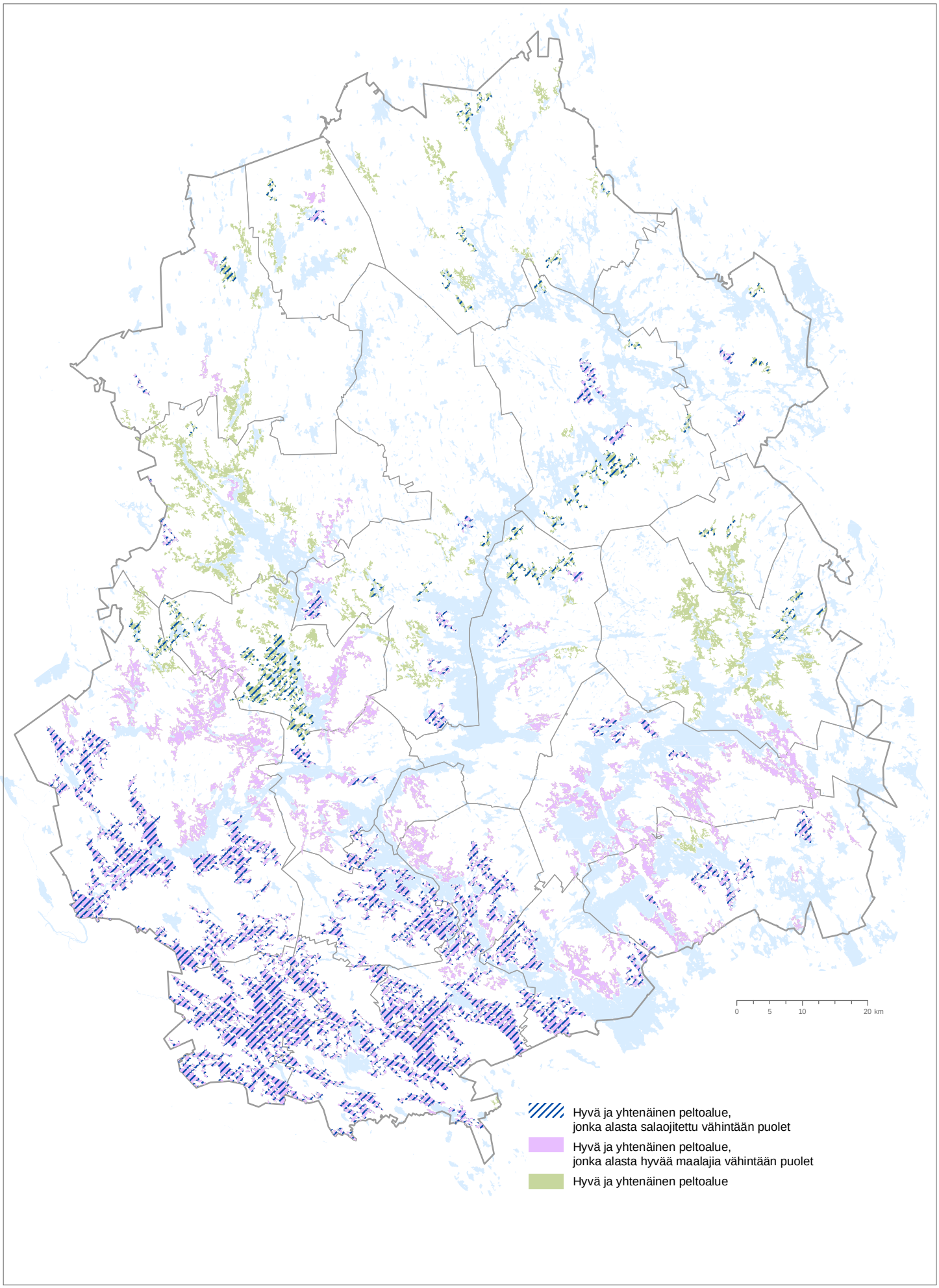

Kuva 6. Salaojitussuunnitellut ja maatalouden harjoittamisen kannalta suotuisaa maalajia olevat hyvät ja yhtenäiset peltoalueet.

5. Kotieläintuotannon keskittymät

Peltoviljelyn olosuhteiden ohella selvityksessä tarkasteltiin myös voimaperäisen kotieläintuotannon keskittymien sijaintia maakunnassa. Tarkoituksena oli selvittää, sijaitseeko Pirkanmaalla selviä tietylle maantieteelliselle alueelle sijoittuvia, useampien suurten kotieläintilojen muodostamia keskittymiä. Aineistona tarkastelussa hyödynnettiin ympäristöhallinnon Valvonta- ja kuormitustietojärjestelmän tietoja eläinsuojista, joilla on toimintaansa voimassaoleva ympäristölupa.

Ympäristönsuojeluasetuksella säädetysti ympäristöluvan tarvitsee eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 30 lypsylehmälle, 80 lihanaudalle, 60 täysikasvuiselle emakolle, 210 lihasialle, 60 hevoselle tai ponille, 160 uuhelle tai vuohelle, 2 700 munituskanalle tai 10 000 broilerille, taikka muu eläinsuoja, joka lannantuotannoltaan tai ympäristövaikutuksiltaan vastaa vähintään 210 lihasialle tarkoitettua eläinsuojaa. Lisäksi toiminnalle tarvitaan ympäristölupa, jos se sijoittuu pohjavesialueelle tai muulle tärkeälle vedenhankinta-alueelle tai toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa, tai toiminnasta aiheutuu naapuruussuhdelaissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Helmikuun 2014 tilanteessa Pirkanmaalla noin 450 eläinsuojalla on ympäristölupa. Lukumääräisesti eniten luvitettuja eläinsuojia on Sastamalassa, Punkalaitumella ja Kangasalla. Hyvin suuria sika- ja siipikarjatiloja koskee Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annettu direktiivi (IPPC-direktiivi), jonka tarkoituksena on estää ja vähentää laitosten aiheuttamaa ympäristön pilaantumista. Direktiivin piirissä olevia eläintuotantoyksikköjä toimii Pirkanmaalla alle 20, ja niistä puolet sijaitsee Kangasalla. Eläinsuojista direktiivi koskee sika- ja siipikarjatiloja, joissa on enemmän kuin 40 000 siipikarjapaikkaa, 2 000 paikkaa tuotantosioille (yli 30 kg:n painoisille) tai 750 emakkopaikkaa. Pirkanmaalla sijaitsevista IPPC-tiloista enemmistö harjoittaa siipikarjatuotantoa.

Ympäristöluvitettujen eläinsuojien keskittymien sijoittumista Pirkanmaalla kuvataan pistetiheytenä kartassa 6, jossa on tarkasteltu lähekkäin sijoittuvien eläinsuojien alueellisia tihentymiä. Kartassa esitetään useamman kuin yhden eläinsuojan muodostamat kokonaisuudet.

Ympäristölupa-aineiston perusteella merkittävin eläintuotannon keskittymä sijaitsee Kangasalan Pakkalan alueella, missä harjoitetaan broilerituotantoa ja sikataloutta yli kymmenellä tilalla. Muita, alle kymmenen tilan kokoisia, tietylle maantieteelliselle alueelle sijoittuvia keskittymiä sijaitsee seuraavilla alueilla:

Akaa

- Sotkia (maidontuotanto, nautakarja, sikalat)

Hämeenkyrö

- Jumesniemen ja Sirkkalan alue (maidontuotanto, sekatuotanto)

Punkalaidun

- Vihalaita (sikalat, kananmunien tuotanto, sekatuotanto)
- Oriniemen ja Koosanmaan alue (sikalat, kananmunien tuotanto, maidontuotanto)
- Vanttila (sikalat, nautakarja, broilerikasvattamot, kanamunien tuotanto)

Sastamala

- Leikkuun ja Vakkalan alue (sikalat)
- Aarikkalan ja Kiviniemen alue (maidontuotanto, sikalat, kananmunien tuotanto)

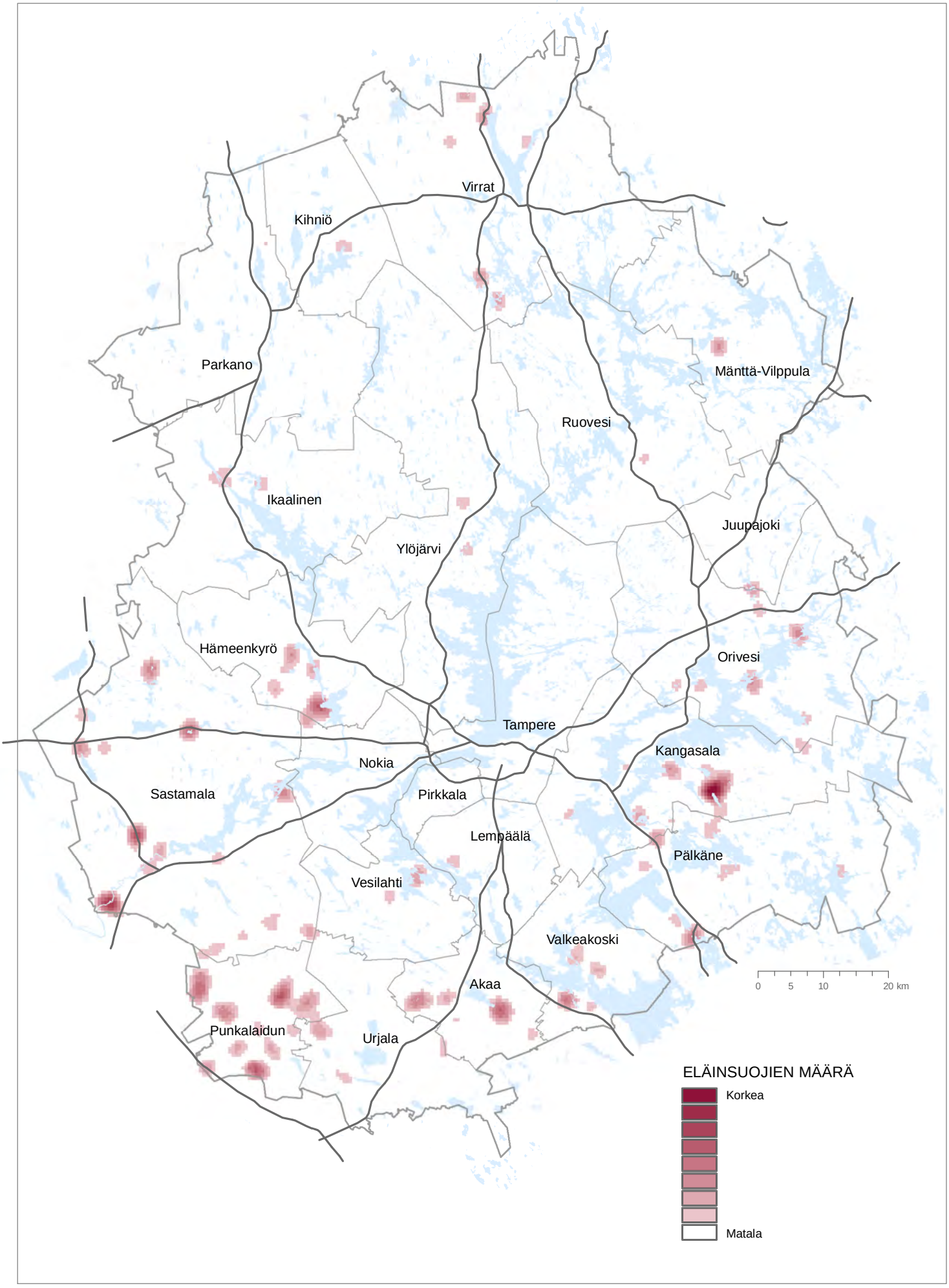

Kuva 7. Ympäristöluvitettujen eläinsuojien alueelliset tihentymät Pirkanmaalla helmikuussa 2014.

Lähteet

Geologian tutkimuskeskus. 2005. Maaperäkartan käyttöopas. Verkkojulkaisu http://weppi.gtk.fi/aineistot/mp-opas/ (vierailtu 25.11.2013)

Geologian tutkimuskeskus. 2007. Maaperäkartan käyttöopas.

Euroopan komissio. 2012. Ohjeet parhaista käytännöistä, joilla rajoitetaan, vähennetään tai kompensoidaan maaperän sulkemista rakentamisella.

Helsingin Sanomat. 7.10.2010. Maailman ruokahuoltoa uhkaavat uudet kriisit.

Hiironen Juhana. 2012. Peltoalueiden tilusrakenne pirstoutuu vauhdilla. Maankäyttö 4/2012.

Hiironen Juhana ja Ettanen Saija. 2013. Peltoalueiden tilusrakenne ja sen parantamismahdollisuudet. Maanmittauslaitoksen julkaisuja nro 113.

Jaakkola, Antti. 1987. Maaperä ja sen soveltuvuus kasvintuotantoon. Teoksessa Uusi maatilatieto 2, toimiva ja tuottava maatila. Kirjayhtymä.

Kaate, Ilkka. 2013. Maankäytön muutos ja sen vaikutus ruokaturvaan: Kaarinan, Loimaan ja Salon keskustojen kasvu pelloille. Pro Gradu -tutkielma, Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos.

Kehitys Utveckling 4/2013. Ilmastonmuutos verottaa vilja-aittoja.

Kukkonen, Sanna, Laura Alakukku, Merja Myllys & Ansa Palojärvi. 2004. Maan laadun arviointi tiloilla. MTT.

Maa- ja metsätalousministeriö. 2010. Huomisen ruoka. Kansallisen ruokastrategian taustaraportti.

Myyrä Sami & Risto Peltola. 2006. Peltolohkojen tavoitteellinen koko on harmaa alue. Maankäyttö 2/2006.

Myyrä Sami ja Timo Pitkänen. 2008. Farmer and landowner choices over drainage systems - profit maximisation and environment. In: Proceedings of the 10th International Drainage Workshop of Icid Working Group on Drainage. Helsinki University of Technology Water Resources Publications, TKK-VTR, Teknillisen korkeakoulun vesitalouden ja vesirakennuksen julkaisuja 16: 68-77.

Peltola Risto, Päivi Mattila, Elina Kasteenpohja. 2006. Pellon arvo. Maanmittauslaitos.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus. 2012. Pirkanmaan maaseudun kehittämisstrategia 2014-2020

Pirkanmaan liitto. 2006. Pirkanmaan maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt.

Pyykkönen, Perttu, Lehtonen, Heikki & Koivisto, Anu. 2010. Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2020. Pellervon taloustutkimus.

Salaojakeskus ry. 2002. Salaojituksen tavoiteohjelma 2020.

Salaojayhdistys ry. Salaojitetut peltohehtaarit Suomessa 1919-2010.

Suomen Gallup Elintarviketieto Oy. 2012. Maatilojen kehitysnäkymät Pirkanmaalla.

Suomen virallinen tilasto. Tike, Maatilojen rakenne. Maatilojen lukumäärä tuotantosuunnan mukaan alueittain vuonna 2012 sekä vuosina 1995 - 2012

Tilastokeskus. 2013. 12 prosenttia maa-alasta viljeltyä. http://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_02_03_vilj.html julkaistu 16.2.2003

Uudenmaan liitto. 2011. Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla. Uudenmaan liiton julkaisuja E115.

Ympäristöministeriö. 2010. Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2010. Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohje.

LIITE 1. Maatilat päätuotantosuunnittain Pirkanmaalla ja Kiikoisissa vuonna 2012

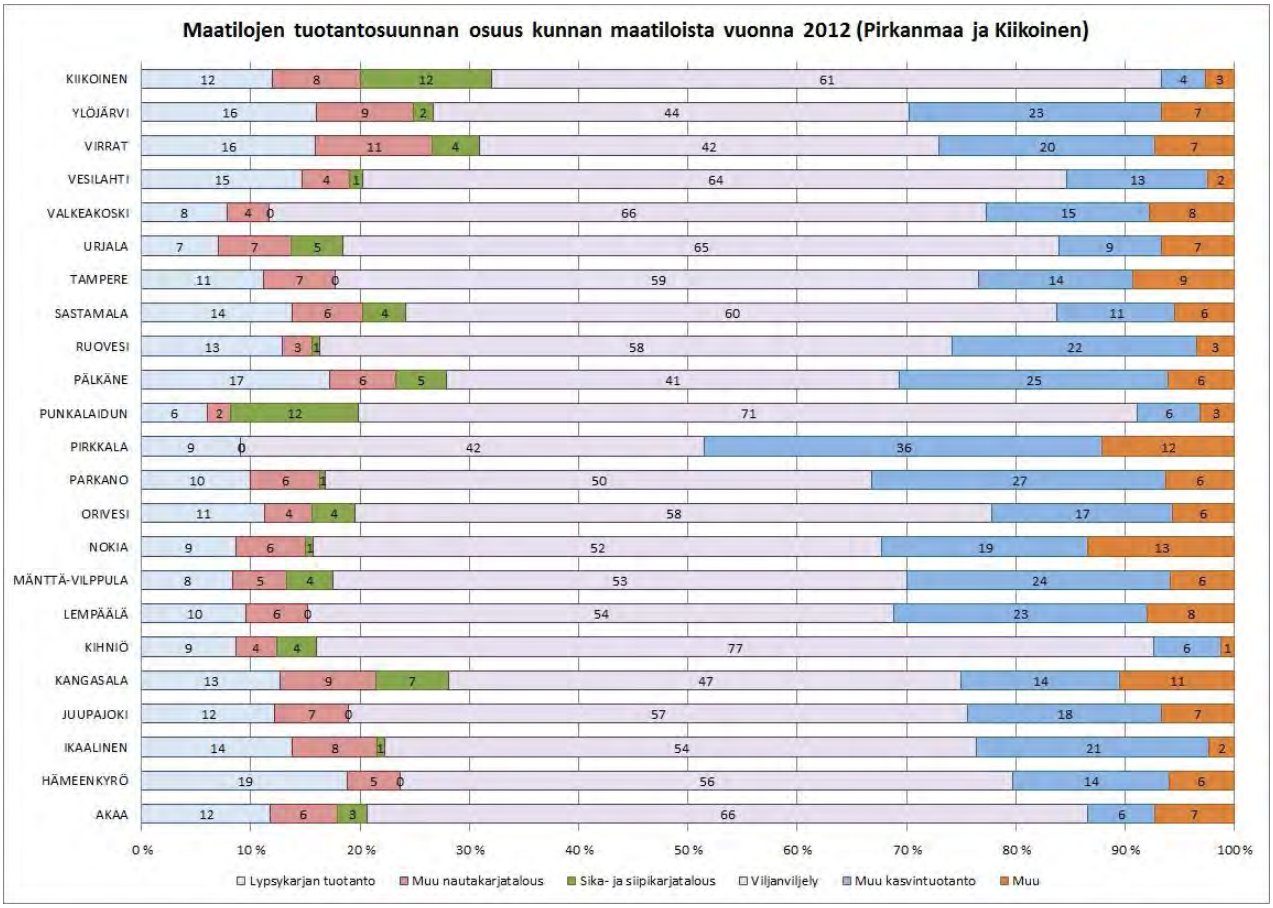

Maatilojen määrät päätuotantosuunnittain Pirkanmaan alueen ja Kiikoisten kunnassa 2012

	Lypsykarja-tuotanto	Muu nautakarja-talous	Sika- ja siipikarja-talous	Viljanviljely	Muu kasvintuo-tanto	Muu	Yhteensä
AKAA	21	11	5	118	11	13	179
HÄMEENKYRÖ	50	13	0	149	38	16	266
IKAALINEN	41	23	2	161	63	7	297
JUUPAJOKI	11	6	0	51	16	6	90
KANGASALA	29	20	15	107	33	24	228
KIHNIÖ	7	3	3	62	5	1	81
LEMPÄÄLÄ	12	7	0	67	29	10	125
MÄNTTÄ-VILPPULA	10	6	5	63	29	7	120
NOKIA	11	8	1	66	24	17	127
ORIVESI	26	10	9	134	38	13	230
PARKANO	19	12	1	95	51	12	190
PIRKKALA	3	0	0	14	12	4	33
PUNKALAIDUN	17	6	33	201	16	9	282
PÄLKÄNE	37	13	10	89	53	13	215
RUOVESI	19	4	1	85	33	5	147
SASTAMALA	100	47	29	433	78	40	727
TAMPERE	12	7	0	63	15	10	107
URJALA	18	17	12	167	24	17	255
VALKEAKOSKI	10	5	0	84	19	10	128
VESILAHTI	24	7	2	105	21	4	163
VIRRAT	33	22	9	87	41	15	207
YLÖJÄRVI	36	20	4	98	52	15	225
KIIKOINEN	9	6	9	46	3	2	75
Yhteensä	555	273	150	2545	704	270	

Lähde: Tike

LIITE 2. Maatalousmaa Pirkanmaalla

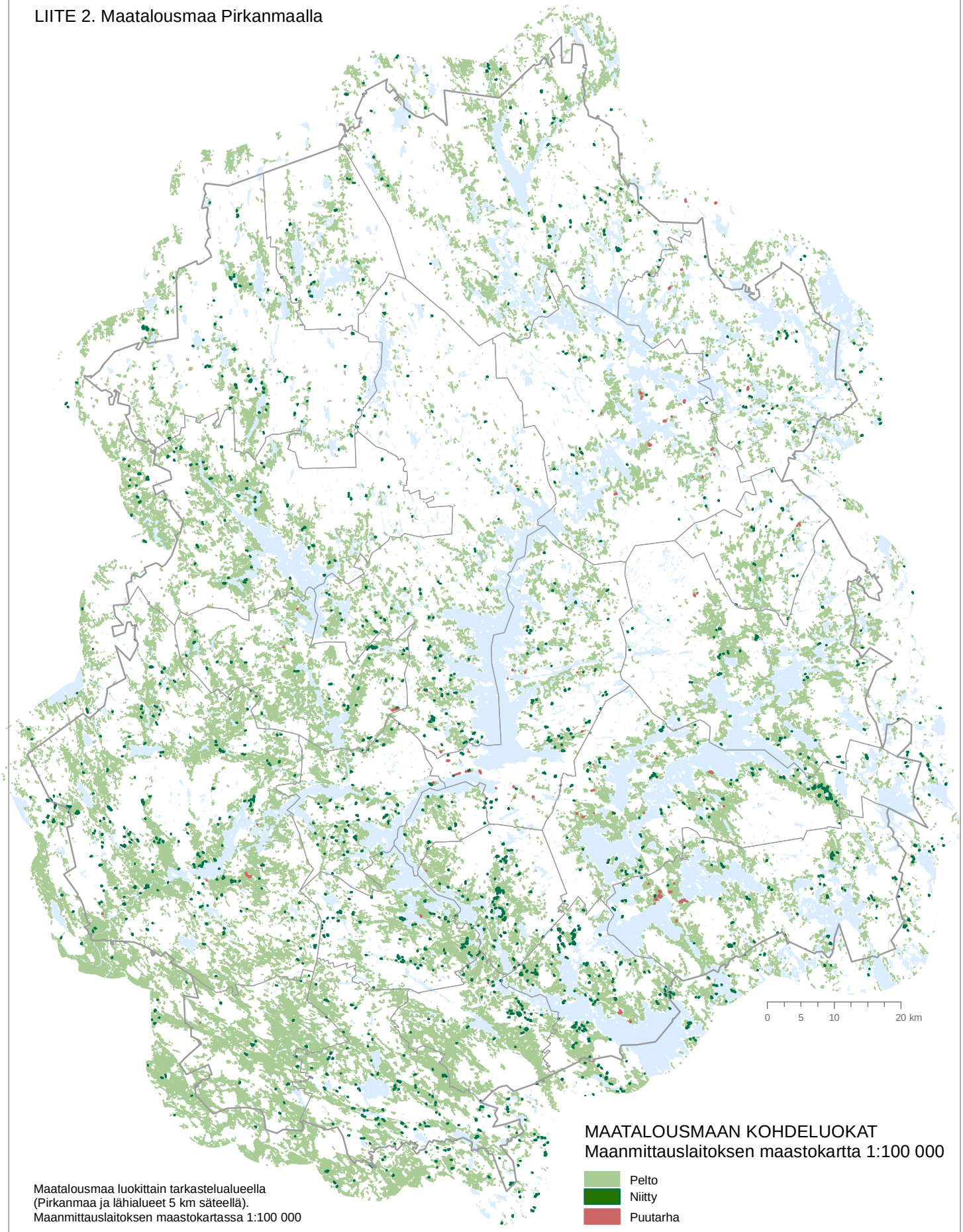

Maatalousmaa luokittain tarkastelualueella
(Pirkanmaa ja lähialueet 5 km säteellä).
Maanmittauslaitoksen maastokartassa 1:100 000

	lukumäärä	pinta-ala yhteensä, ha	kuvion keskipinta-ala, ha
Pelto	12922	234423	18,1
Puutarha	95	252	2,7
Niitty	1454	3666	2,5

LIITE 3. Pintamaalaji Pirkanmaalla

Pintamaalaji Pirkanmaalla

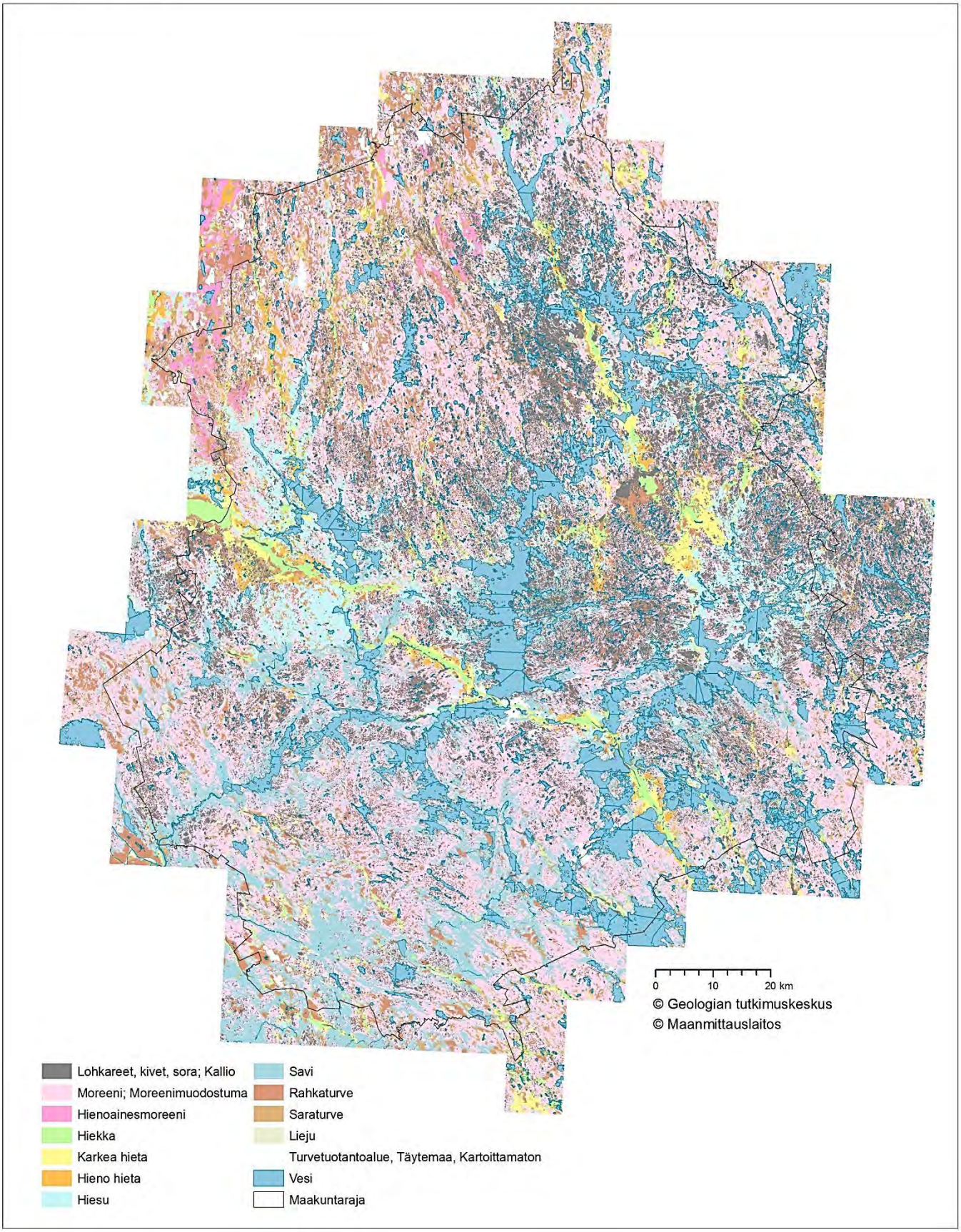

LIITE 4. Maalajien ominaisuudet ja soveltuvuus eräisiin käyttötarkoituksiin. Ote Maaperäkartan käyttöoppaasta.

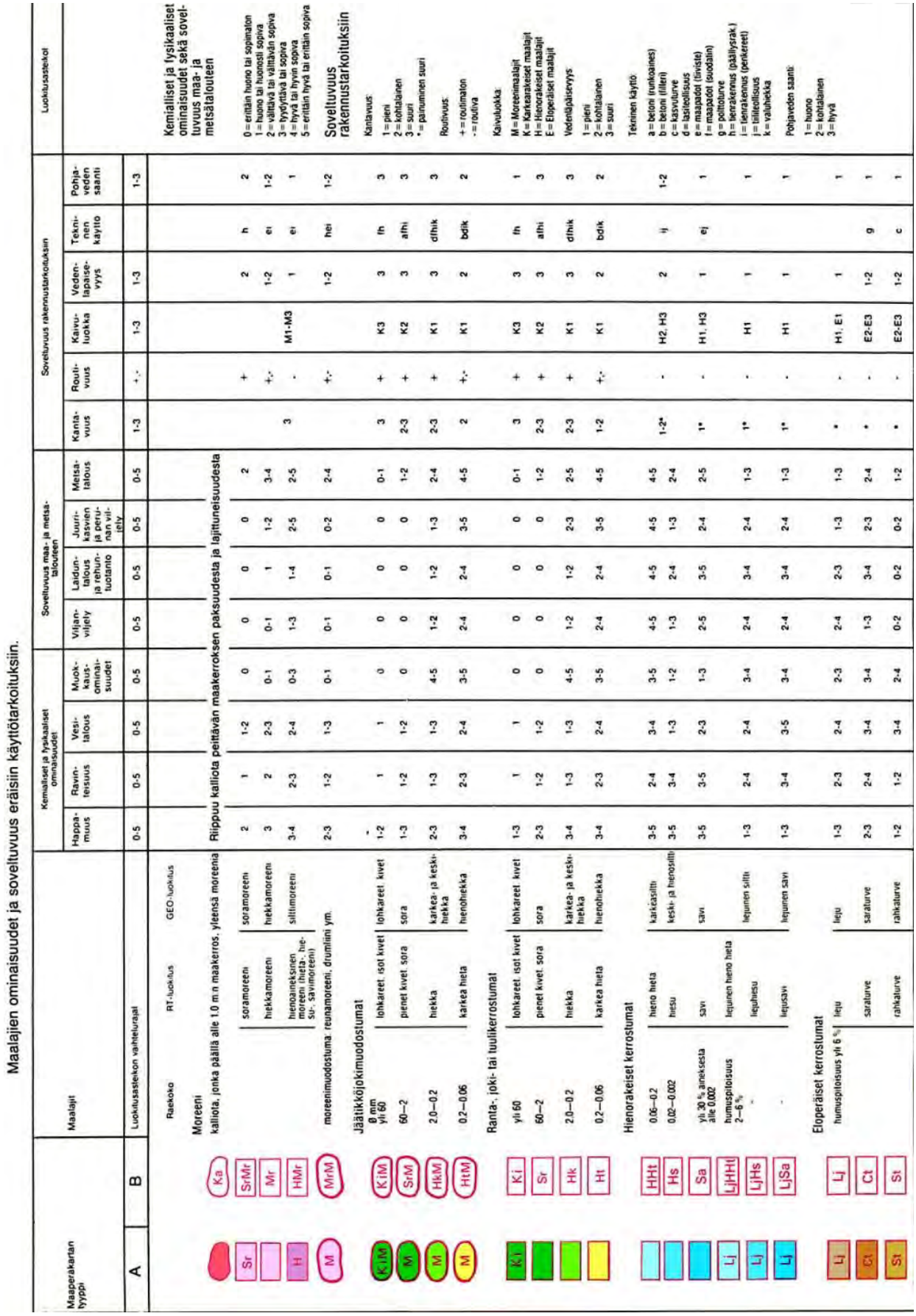

LIITE 5.

Hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Pirkanmaalla

4.4.2014

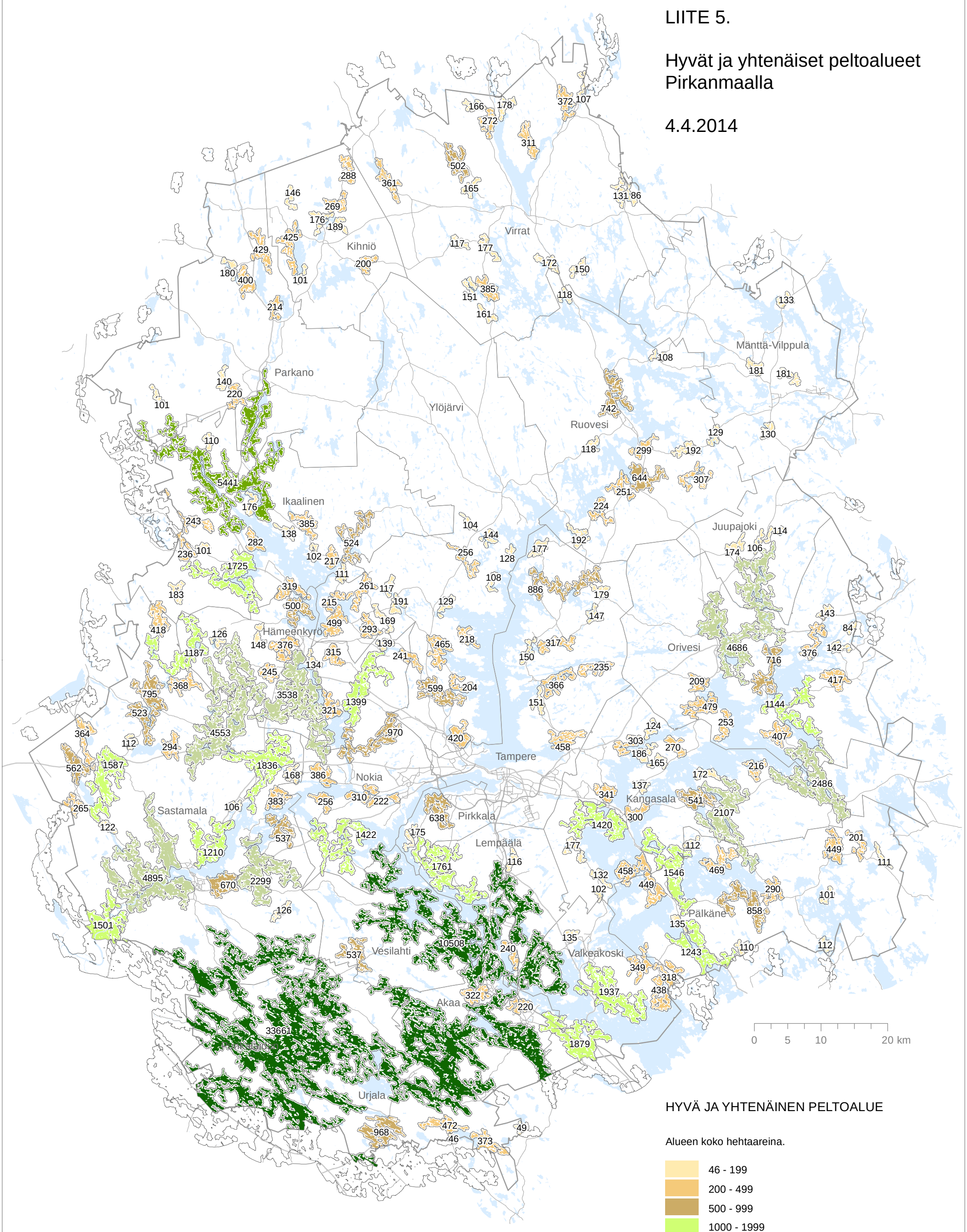

PIRKANMAA

Nalkalankatu 12, PL 76, 33201 Tampere
Puh. (03) 248 1111 (vaihde)
faksi (03) 248 1250
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Honkavuori

Rauhala

Välttilä

Rungonkorpi

EHtM

Liite 10. Idyllinen peltomaisema muuttuu olennaisesti, mikäli hanke hyväksytään. Aurinkopaneelit eivät sovellu luontevasti peltomaisemaan eikä rakennus täytä kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimuksia.

Lähettäjä: Mikko Mäki-Ikola <mikko.maki-ikola@kiinteistolakimies.fi>
Lähetetty: tiistai 12. maaliskuuta 2024 14.14
Vastaanottaja: HAO Hämeenlinna
Aihe: Valitus, Juupajoen kunnanhallituksen 12.2.2024 päätöksestä § 23
Liitteet: Valitus suunnittelutarveratkaisusta 12032024, Salokunnan aurinkovoimala.pdf; Liite 1 - Valituksenalainen päätös.pdf; Liite 2 - Suunnittelutarveratkaisu.pdf; Liite 3 - Oikaisuvaatimus 01022024.pdf; Liite 4 - Muistutus Juupajoen aurinkovoimalahankkeesta sekä huomautukset rakennusluvasta 29112023.pdf; Liite 5 - Kaavaselostus_MKV_27032017.pdf; Liite 7 - Ote maakuntakaavan liitekartasta.pdf; Liite 9 - Maaperä.pdf; Liite 10 - Kuvia hankealueelta.pdf

Hei

Toimitan ohessa päämieheni Hannu Rentton valituksen ja liitteet (1-5, 7, 9-10) Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle. Liitteiden suuren koon vuoksi toimitan liitteet 6 sekä 8 erillisellä viestillä.

--
Ystävällisin terveisin,

Mikko Mäki-Ikola, lakimies
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Puh. 013 385 9696
mikko.maki-ikola@kiinteistolakimies.fi

KIINTEISTÖLAKIMIES

Tämä sähköposti on luottamuksellinen. Se on tarkoitettu ainoastaan vastaanottajalle. Mikäli ette ole viestissä tarkoitettu vastaanottaja, olkaa hyvä ja ilmoittakaa siitä lähettäjälle ja tuhotkaa viesti välittömästi. This e-mail is confidential and intended only for the addressee. If you have received this e-mail by mistake, please notify the sender immediately by telephone and destroy the e-mail from your system without producing, distributing or retaining copies thereof.

Lähettäjä: Mikko Mäki-Ikola <mikko.maki-ikola@kiinteistolakimies.fi>
Lähetetty: tiistai 12. maaliskuuta 2024 14.16
Vastaanottaja: HAO Hämeenlinna
Aihe: VS: Valitus, Juupajoen kunnanhallituksen 12.2.2024 päätöksestä § 23
Liitteet: Liite 6 - Liitekartat_MKV_27032017.pdf; Liite 8 - Hyvat_ja_yhtenaiset_peltoalueet_NETTI.pdf

Hei
Ohessa liitteet 6 ja 8.

--
Ystävällisin terveisin,

Mikko Mäki-Ikola, lakimies
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Puh. 013 385 9696
mikko.maki-ikola@kiinteistolakimies.fi

KIINTEISTÖLAKIMIES

Tämä sähköposti on luottamuksellinen. Se on tarkoitettu ainoastaan vastaanottajalle. Mikäli ette ole viestissä tarkoitettu vastaanottaja, olkaa hyvä ja ilmoittakaa siitä lähettäjälle ja tuhotkaa viesti välittömästi. This e-mail is confidential and intended only for the addressee. If you have received this e-mail by mistake, please notify the sender immediately by telephone and destroy the e-mail from your system without producing, distributing or retaining copies thereof.

Lähettäjä: Mikko Mäki-Ikola
Lähetetty: tiistai 12. maaliskuuta 2024 14.14
Vastaanottaja: hameenlinna.hao@oikeus.fi
Aihe: Valitus, Juupajoen kunnanhallituksen 12.2.2024 päätöksestä § 23

Hei

Toimitan ohessa päämieheni Hannu Rentton valituksen ja liitteet (1-5, 7, 9-10) Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle. Liitteiden suuren koon vuoksi toimitan liitteet 6 sekä 8 erillisellä viestillä.

--
Ystävällisin terveisin,

Mikko Mäki-Ikola, lakimies
OTM, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Puh. 013 385 9696
mikko.maki-ikola@kiinteistolakimies.fi

KIINTEISTÖLAKIMIES

Tämä sähköposti on luottamuksellinen. Se on tarkoitettu ainoastaan vastaanottajalle. Mikäli ette ole viestissä tarkoitettu vastaanottaja, olkaa hyvä ja ilmoittakaa siitä lähettäjälle ja tuhotkaa viesti välittömästi. This e-mail is confidential and intended only for the addressee. If you have received this e-mail by mistake, please notify the sender immediately by telephone and destroy the e-mail from your system without producing, distributing or retaining copies thereof.